

0001: Pier Giorgio Frassati. Život vítězného mládí. Cojazzi Antonio, 1947 – jakýsi úvodní sv. celého projektu, je označen jako Knihovna "Vítězů" č. 1. Pak už následuje 0101, t. j. roč. 1, č. 1. Titul je zařazen v pododd. 1305: Jednotliví světci s úmrtím po r. 1870.

0101: Blahoslavená Zdislava Berkovna: laický apoštolát. Soukup Emilian František, 1934.

0102: Bratři Ratisbonnové. Fuchs Alfréd, 1934.

0103: Rubín Moravy. Blahoslavený Jan Sarkander. Šumšal Josef (zavražděn Němci v Dachau), 1934.

0104: Matka Marie Kosátikova. Habáň Metoděj Petr, 1934.

0105: Sv. Karel Borromejský. Merell Jan, 1934.

0106: Sestra Alžběta od Nejsvětější Trojice. Dacík Reginald Maria, 1934.

0107: Univ. profesor Kontardo Ferrini. Hodonský Pavel, 1934.

0108: Svatý Dominik. Soukup Emilian František, 1934.

0109: Sv. Hildegarda z Bingen. Dlouhá Albína Marie (pseudonymy Dlouhá nebo Pečínková Běla), 1934.

0110: Svatý Jeronym: portret světce pouště. Zima Václav, 1934.

01Příloha: Úlomky – příloha k 1. ročníku měsíčníku Vítězové. Braitto Silvestr Maria Josef (ved. redaktor), Papica Josef (redaktor), 1934.

P. E. Soukup O. P.

**BLAH. ZDISLAVA
BERKOVNA**

VÍTĚZOVÉ

měsíčník věnovaný haglografií a katolické biografií.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Bralte O. P.

Redaktor: Josef Papica.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace, Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně, na lepším papíře 40 Kč.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna, Olomouc.

Výhody v předplatném.

Kdo zaplatí do 1. března, má snížené předplatné 26 Kč. Pro farní a spolkové knihovny jest předplatné pouze 25 Kč. Předplatné na Vítěze a na Hlubinu zároveň placené 50 Kč.

Co máme již připraveno? Životopis bl. Sarkandra, sv. Františka Ass., české svaté duše a veliké vychovatelky s. M. Kosatíkové, karmelitky sestry Alžběty od nejsv. Trojice, sv. Karla Borom., českých světců řádu premonstrátů, sv. Hildegardy.

Sdělte redakci, o které světce a Boží vítěze máte zvláštní zájem, postaráme se, abyste je důkladněji poznali.

Buďte spolupracovníky, doporučte Vítěze svým přátelům, i oni potřebují mravní posily příkladu svatého života.

LITERATURA

CINEK FRANTIŠEK dr.: Arcibiskup dr. Antonín Cyril Stojan. (Lidové závody tiskařské a nakl. v Olomouci.) Str. 1191, cena 85 Kč, váz. 105 Kč. — Pro redakci Vítězů jest zvláštním darem Prozítelnosti, že může v prvním svazku referovati o dlouho očekávaném a touženém životopise velikého našeho Božího vítěze, našeho Chudáčka Božího, arcibiskupa dra A. C. Stojana. Dr. Cinek byl nejvýš povolán k tomuto životopisnému dílu: především sám osobně velikou část Stojanova díla znal a jako vychovatel kněžského dorostu zná také všechny ohně a hlubiny kněžské duše, která jest podstatou Stojanovou. K tomu přistupuje nadšení a vroucí láska, která sílila ve zdolání obrovského materiálu, z něhož autor vypracoval dílo, jež bude provždy základem všech ostatních; bude pramenem. Veškerý život Stojanův a

AHOSLAVENĀ ZDISLAVA BERKOVNA

P. EM. SOUKUP, O. P.

**BLAHOSLAVENÁ
ZDISLAVA BERKOVNA**

LAICKÝ APOŠTOLÁT

1934

VÍTĚZOVÉ, OLOMOUC

NIHIL OBSTAT

Olomucii, die 25. Sept. 1933

Dr. Pav. Škrabal O. P.,

Censor ex officio.

IMPRIMATUR

Pragae, die 27. Sept. 1933.

Fr. Venceslaus M. Bubeník,

Prior Provincialis.

Reg. fol. 203.

Nr. 17292.

IMPRIMATUR

Olomucii, die 19. Octobris.

Josephus Vyvlečka,

Praeses a. e. Consistorii.

„Je cosi úchvatného v důrazu, s nímž svatý Pavel doporučuje svému žákovi ženy, které pracovaly na šíření evangelia.“

Pius XI. 1929, Vlasten. Ilze franc.

Profesor Em. Rádl napsal letos v Křesťanské revul: „Světovým problémem je dnes najít pravý poměr království Božího k praktické veřejné činnosti. Po světové válce všude na světě ohromně vzrostl zájem o věci veřejné, politika se stala denním chlebem všech lidí. Tímto zesvětštěním života se dostalo do krise náboženství se svým posláním duchovním . . . Němečtí luteráni ukazovali na to, jak jejich církev není poskvrněna světskými zájmy. Dosáhli toho zvláštní theologií: za zbožnost pokládali pouhou „víru“, to jest víru oddělenou od skutků, pouhé náboženské cítění a vyznávání křesťanské theologie. Od tohoto náboženství oddělovali veřejný život, jemuž dovolovali, aby se vyvíjel podle zásad pohanských.“

Že by jen němečtí luteráni? Proto na první místo sbírky Vítězů se dává obraz blahoslavené Zdislavy Berkovny. Aby se ukázal příklad řešení problému pravého poměru království Božího k činnosti na veřejnosti.

Není to výslovně dějepisický obraz, nýbrž náboženský obraz života první slovanské dcery apoštolského Dominika. Svatý Otec Pius XI. ve všech svých projevech o apoštolátu laiků, čili Katolické akci, neustává zdůrazňovat, že toto dílo není vynález nové doby, že je dílem tak starým jako křes-

fanství samo. Blahoslavená Zdislava je jedinečný vzor této práce pro nás a u nás. Proto bude náboženský obraz jejího života líčen tak, aby bylo vidět ducha, který jest ideálem pro všechny pracující apoštolsky, pomáhající kněžstvu. Aby v této práci našli stavovskou knížku duchovní.

Proto je v práci spojeno trojí. Hesla svatého Otce Pia XI. pro práci laiků apoštolů; život blahoslavené Zdislavy, jako uskutečnění těchto hesel; nauka sv. Tomáše Akvinského o ctnostech, kterých je třeba k dotýčným úsekům práce laiků apoštolů, aby byla nejen úspěšná, nýbrž i katolická. Tak bude pohromadě vše: hlas Církve Učitelky, příklad apoštolské světlice, bezpečná nauka církevního Učitele.

Olomucký arcibiskup Theodor Kohn psal r. 1903 v listě žádajícím blahořečení Zdislavino: „... bychom v ní měli příklad života více svatého a mocnou přímluvkyní, této naší době tak potřebnou.“ To jest účelem této práce.

„Může být apoštolát, který by měl větší účinnost, než ten, o kterém mluví veliký biskup a mučedník, sv. Cyprián, když praví pohanům: Nežtrácíme času mluvením, my žijeme?“

Plus XI. 1925. IV. mezinár. kongr. katol. mládeže.

V procesu blahořečení Zdislavy Berkovny se udává celkem 68 nápadných projevů její zázračné moci, které se staly po její smrti. Ale její život neobsahuje zevnějších velkolepostí, postrádá nápadně vzrušených příhod a projevů, nebeských vldění a zázraků. Nepředpovídala budoucnost, nepsala hluboké myšlenky, nezanechala skvělých pomníků své zářivé velikosti v zevnějších zařízeních; nebyla rádkyní vladařů, neuchvacovala veřejně zástupy. Život paní Zdislavy Berkovny je dokonalé opakování slov Cypriánových: Non multa loquimur, sed vivimus — nemluvíme mnoho, ale žijeme. Žila svůj život v práci a povinnosti, jak je přinesl běh okol-

ností jejího rodu. Ale tento život naplnila ve všech jeho podrobnostech oním duchem, který žádal vtělený Syn Boží slovy: „Následuj mne!“

Dějepisná věda nechala v podrobnostech života blahoslavené Zdislavy některé pochybnosti o letopočtech a jménech. Zjistila však právě to, na čem nám záleží: křesťanskou velikost jejího lidsky všedního života. Všechny dosažitelné zprávy o jejím životě jsou stručně v „Souhrnu života“ na začátku procesu blahověčení. Jeví se tam takový život Zdislavy, ve většině zpráv zvané „Berkovny“:

Narodila se na začátku 13. století. Otcem byl Přibyslav z Křižanova, matkou ušlechtilá paní Syblla, dvorní dáma české královny Kunhuty. Jemná Zdislavina duše, vedená nejlepším výchovou rodičů, velmi brzo jevila smysl pro pravou cenu života. Ani dětského potěšení nenalézala v pozemskosti. Ve snaze zajistit si co nejvíce nadzemských hodnot, utekla v sedmém roce do tajemných hlubin blízkých hvozdů, zamýšlejíc žít poustevnický.

Když tento první projev její silné duše ztroskotat, její duše, která se dosud rozvíjela v ovzduší vojenské kázně, dovedla se povznést vynuceným návratem do rodného domu. Jemná duše vycítila, že poslušná podrobenost je Bohu nejmilejší, proč si vůli rodičů od té chvíle učinila nejvyšším lidským zákonem. Hlas rodičů jí byl hlasem Božím. Proto ve svém sedmnáctém roce z vůle otcovy podala ruku k manželskému svazku urozenému pánu na hradě Lemberku, Havlu Markvarticovi.

Stala se manželkou urozeného a bohatého šlechtice, na němž však kromě rodu a majetku bylo málo šlechtického. Ač jeho jednání leckdy ukazuje, že svým způsobem opravdu miloval svou choť, přece více byl tělem i duší voják své doby, hrdý, násilnický, tvrdý, zvyklý přemáhat druhé, ne však sebe. Ale Zdislava nebyla nešťastná. Jednak byla zvyklá ovzduší tvrdé vojenské kázně, když celý mladý věk prožila v pohraniční pevnosti, prostřed šarvátek; jednak na své matce měla příklad měkké ruky,

trpělivé laskavosti, která svou obětí se snažila ulehčovat oběti druhým. Vzor své matky přivedla paní Zdislava na vrchol svaté krásy. Manželův svému vycházela vstříc s jemnou rovnováhou duše, s něžnou ochotou podrobovat se jeho oprávněným přáním, s bezvadnou poslušností, byť se někdy požadovala ne tak poslušnost manželská, jako spíše vojenská. Andělem lásky byla svému muži a svým dětem.

Když Tataři ohrožovali hranice, musil pan Havel táhnouti do pole. Zdislava se zavřela na hradě Lemberku a zařídila si život spíše klášterní panny než paní hradu. Odložila ozdoby, pod šatem hradní paní nosila kající žíněné roucho, značnou část nocí probděla na modlitbách. Ve dne pečovala o hrad a jeho obyvatelstvo a všechny, kteří se tam utíkali ze strachu před nepřítelem. Zároveň v duchu apoštolském se snažila upravovat i dušičku cestu lepšímu pochopení Kristova náboženství, Kristovy lásky u všech, které na hradě opatrovala. Staré záznamy se zálibou rozvádějí, jak zvláštní byla její schopnost konati to, co připomíná apoštol Pavel Galatským, že jím tak líčil utrpení Páně, jako by před jejími očima byl Kristus ukřižován; tak živě, tak procítěně, s takovým zápallem vlastního pochopení a lásky svého srdce. Polákům, Maďarům, Prusům, kteří prchali před hrůzou tatarskou, tak paní Zdislava sloužila v jejich tělesných i duševních potřebách s pravou velkodušností apoštolskou, že mohla říci opět se svatým apoštolem Pavlem, že pro ni není ani Žida, ani Řeka, nýbrž jen duše, zaplacené drahocennou krví vtěleného Syna Božího.

Když první slovanští duchovní synové apoštolského Dominika nastoupili svou apoštolskou cestu ke Slovanům, dychtivě se paní Zdislava přidala k jejich apoštolátu. Kroniky praví, že si je oblíbila, „protože úchvatně mluvili o utrpení Ježíše Krista“. Postarala se, aby v Jablonném vznikl dominikánský kostel a klášter; a to nejen penězi, nýbrž i vlastní

nádenickou prací, kterou konala celé noci na novostavbě. Ona byla snad vůbec první slovanskou terciářkou dominikánského řádu. Přijala roucho třetího řádu, aby se tak ještě s větší účinností a oprávněností a záslužností mohla připojit k jejich apoštolským pracím. Složila sliby třetího řádu, je-
muž se tehdy říkalo Voj Ježíše Krista.

Podle všeho bylo jí dopřáno deset let žítí a pracovat jako účastnice apoštolské činnosti Bratří kazatelů. Žila jako účastnice, protože veřejně nosila řádové roucho, denně navštěvovala všechny společné bohoslužebné modlitby Bratří v jablonckém klášteře, vyprošovala si zbytky prostých jídel Bratří, své panské pokrmy rozdávajíc chudým. Pracovala s Bratřími v apoštolské činnosti všemi způsoby, které jí byly možné. Co nejvíce omezovala svá osobní vydání, aby hojnou podporou mohla učinit pozemsky smýšlející duše přístupnějšími; šla mezi nejchudší a nejubožejší, sama chodila napřed tam, kde měla být kněžským apoštolům připravena cesta. Modlila se, obětovala, pracovala pro duše s jediným přáním, aby utrpení Páně nebylo pro nikoho nadarmo.

Sebe nedbala, vedle svých svědomitě zastávaných povinností žila skutkům duchovního a tělesného milosrdenství a tak podstatně usnadňovala kněžskou práci pro spásu a vedení duší. Po takové apoštolské spolupráci chtěla odpočívat po smrti tam, kde vlastně její duše nejvíce žila. Dala si upravit hrob v dominikánském klášteře v Jabloněm. Nežli však odevzdala svou duši Stvořiteli, chtěla ještě prodloužit svou apoštolskou horlivost. Na smrtelném lůžku pohnula svého manžela ke slibu, že bude pokračovat v jejím díle. Což pan Havel, jako pravý ukázněný voják, nejen slíbil, nýbrž i zachoval.

Roku 1252 začátkem ledna zemřela. Ale nezemřela v duších lidu. Byla uctívána jako světice. Rýmovaná kronika z konce 14. století již o ní mluví jako o uznané národní české světlici, a připisuje jí uzdra-

vení velikého počtu nemocných, i křížení mrtvých.

To jest apoštolát blahoslavené Zdislavy, jež roku 1907 byla postavena jako blahoslavená na oltáře katolické Církve.

„V samotě se tvoří pokojní a smělí bojovníci Ježíše Krista. Nadpřirozený a niterný duch je musí oživovat a držeti nad politickými agitacemi.“

Pius XI., Mens nostra, 1929 a belgické mládeži 1927.

Svatý Tomáš Akvinský 2. II. 182, 4, řeší otázku pořadu života činného v práci pro bližního, a života obráceného do vlastní duše, aby byla zdokonalována. Praví, že niterný život je podle své povahy před životem činným navenek, protože se oddává přednějšímu a lepšímu. Proto také navenek činný život musí býti uváděn v pohyb a řízen od života duchovního. Jeho slova jsou v naprostém souladu s prohlášením svatého Otce Pia XI. o bojovnících Ježíše Krista a jejich výchově.

Všechny pravé Boží apoštoly vyznačovala snaha prováděti tuto zásadu, počínajíc samými apoštoly Páně, i jejich Mistrem. Kdo chce hlásati Ideály, musí jimi býti sám proniknut nejvíce, kdo má svou práci vésti do oblasti božských Ideálů, musí býti sám napřed božským proniknut. Poznání nesmírné ceny božských hodnot pak nutně působí v mysli pravé ocenění, to jest znehodnocení pozemských hodnot. Úsilí o božské hodnoty nutně vede do tichého odloučení samoty, a čím větší pochopení pro božské hodnoty, tím větší láska k samotě, v níž se nejprve hledá spojení s božským, aby se pak vyšlo pracovatí.

Apoštolská duše musí napřed býti vychovávána samotou. Láska k nerušené odloučenosti samoty duše s Bohem vyznačuje blahoslavenou Zdislavu velmi nápadně. V aktech blahořečení jsou zprávy o tom shrnuty do celkového obrazu lásky k samotě, která sbližuje s Bohem: „Ve věku obvykle největší

dětské hravosti ukazovala největší potěšení, když směla tiše naslouchati poučování o Bohu. S tak nabytým poznáním se uchylovala do odlehlých komnat a dlouho v tichém zadumání si opakovala, co slyšela, aby se to stalo skutečným majetkem její duše, která chtěla růsti. Duše sedmiletého dítěte již pochopila rozdíl mezi hodnotami pozemskými a nebeskými, takže chtěla žítí výhradně Ježíši Kristu. Co slyšela o svatých, chtěla uskutečnit v životě věnovaném jen modlitbě a kajícím.

Láska je vynalézavá. Zdislavina láska k samotě ji po prvním nezdaru neopustila. Doma v zapomenuté komůrce si utvořila poustevnu, kde uskutečňovala poustevnictví ještě obtížnější než poustevnictví prostřed krásné přírody; cele obrátila mysl k Bohu, cele se odvrátila od příchynosti k pozemskému. Poslušností uvedena doprostřed pozemských starostí a záležitostí, neodložila ani lásky k samotě, ani samotu samu, i uprostřed péče mateřské o muže, rodinu, ubožáky a vězně. Jako v dětských letech uměla řídit kroky chůviny, aby procházkou se octly v kostele, tak i paní Zdislava si uměla život upravit tak, aby v něm byla vůně samoty s Bohem. Ochotně provázela manžela ke dvorským slavnostem, ale doma byl její život ohrázen třemi komnatami: rodinnou, nemocných a komnatou, kde byla sama se svým Ježíšem, když jí nikdo z lidí nepotřeboval. V té poslední se upevňovala v nejnutnějším smýšlení pravých pracovníků Božích: cokoli učiní jednomu z nejmenších lidských bytostí, že učiní samému Spasiteli všech lidí. V nepřítomnosti manželově pak nejen jako projev věrné lásky manželské, ale hlavně jako projev hladu duše po Bohu, tím více pěstovala svatou samotu.

Proto byla její práce tak požehnaná, proto ji hned přijali za spolupracovníci velmi vhodnou a připravenou apoštolští kněží Hyacint a Česlav. Samota tak svatě pěstovaná vtiskla jí do duše nejen spolehlivé ocenění nadpřirozených hodnot, nýbrž i podíl síly, kterou Vykupitel světa působil na du-

še. Samota ji pronikla nebem, a proto mohla se povznést nad všechny pozemskosti občanských zápletek a shonů, aby tím účinněji vedla k lásce Boží.

Tajemství původu lásky k samotě u všech pravých apoštolských duší jest vědomí prvního a hlavního smyslu lidského života: Milovati Pána Boha z celého srdce, celou myslí a všemi silami. Neboť to jest první a hlavní účel veškerého apoštolátu, aby Bůh byl milován. Svatý Tomáš Akvinský, 2. II. 27, 5. praví, že jest povinností člověka milovati Boha cele v tom smyslu, že „celou svou mohoucností má člověk milovati Boha, a co má, všechno má dáti do služeb lásky k Bohu. Jako v Bohu nic není, co by nezasluhovalo největší lásky, tak v člověku nemá býti nic, co by se neřídilo zásadami lásky k Bohu“. Taková služba lásce Boží ovšem vyžaduje zjemnělosti duše, která nejen povšechně vidí, že Bůh zasluhuje největší lásky, nýbrž která má i promyšleny nejrozmanitější stránky a krásy Boží dobroty a také nejrozmanitější stránky lásky člověka k Bohu. A také má prožité mnohé z těch nejrozmanitějších stránek lásky lidského srdce k Boží dobrotě. Toho se nenabývá ve shonu světských starostí, toho se nenabývá, jak praví svatý Otec Plus XI., „politickými agitacemi“, ani životem vedeným podle lidské chytrosti. To roste v duši jedině ve vyhledávaném a vědomě pěstovaném osamocení duše s Bohem.

To musí předcházeti apoštolátu, má-li býti pravým apoštolátem, to jest vedením duší k lásce Boží přes náležité poznání Boha. Duše vpravdě apoštolská znova se bude dychtivě vraceti do samoty, aby tam obnovila své síly, aby se tam vystavila paprskům Božího světla a Boží lásky. Neboť věčně bude platiti slovo svatého Bernarda: „Míra lásky k Bohu jest nezměrnost.“ Apoštolská duše musí vždy míti sama více lásky, než chce a může dosáhnouti u duší druhých, jímž ukazuje velikost, důležitost a krásu života pro Boha. Stojí za dlouhé úvahy věkovitá myšlenka svatého Tomáše Akvinského:

„Níterný život není zařízen k ledažakému mllování Boha, nýbrž k dokonalému. Ale činný život jest nutně zařízen k nějaké lásce k bližnímu.“ (A proto zevnější činný život může utonouti v prokazování službiček, které v určité zaslepenosti sebe-lásky jsou považovány za veliké, a v nich může utonouti hloubka lásky k Bohu.) **„Od vnitérného života se jde teprve k činnému navenek, ježto zevnější činnost musí býti řízena níterným životem; jako také cvičením se nabývá zručnosti a se zručností každý dokonaleji pracuje.“**

Apoštolská duše tedy musí býti nutně vycvičena a proto soustavně cvičena v pravidelném níterném duchovním životě. Jedině v tom jest tajemství apoštolských úspěchů a neúspěchů; v tom jest rozluštění záhady, proč z lidí zdánlivě oddaných práci na venek vyrostli světci a proč u jiných táž a třebaš i větší práce neměla hlubšího úspěchu. Jedině všechna práce byla provázena vědomou a pěstovanou láskou k Bohu. Proto pak i jejich skutky působily touto skrytou láskou Boží, protože duše má pro ni vnímavost, i když je zavalena hříšností. A proto také zase jejich zevnější činnost jen rozmnožovala jejich lásku k Bohu a jejich touhu po Bohu.

„Stále více, stále lépe; stále více pravdy, více dobra, více lásky a především více svatosti. — První a hlavní cíl Katolické akce jest sledovati vlastní dokonalost.“

Pius XI., 1927 franc. mládeži, a 1929 Laetus sane nuntius.

V církevních hodinkách o blahoslavené Zdislavě z r. 1725 má hymnus ve Chválách prosbu: „Ó blahoslavená Zdislavo, srdce obnovuj, učíš, bychom nikdy nepozbyli darů nebe, ctnost vždy drželi jako hlavní věc, stále rostli ve ctnostech a dobrých skutcích.“ Obnovovati srdce, aby nejen nikdy neochablo, nýbrž aby v křesťanském životě vedlo

k dokonalému dílu, jako v životě přirozeném. V přirozeném životě dokonalost naráží jednou na zeď stáří nebo nemoci a slabosti. Ale v křesťanském životě není stárnutí, je-li v srdci živena a obnovována snaha po dokonalosti životních činů křesťanských.

U blahoslavené Zdislavy můžeme pozorovatí kteroukoli stránku jejích skutků, na každé nalezneme záři uvedeného papežského hesla pro lalcký apoštolát: stále více, stále lépe. Poznala Pána Ježíše, ale jejímu srdci nedostačí prostě milovatí, býti u něho: chce býti jen jeho; nejen jeho, nýbrž i pryč od lidí a ode všeho, co není on, chce býti jen u něho. Poznala, že Božímu srdci je milá poddanost: jde až na nejzazší hranice a projevuje poslušnost i služebnictvu, dokud nebyla hradní paní. Je v manželství spojena s mužem, jehož povaha je jí trnovou korunou: nesnáší jen s trpělivou a smutnou odevzdaností bodání ostnů, nýbrž dopracuje se k takové radostnosti, jako by to bylo jejím štěstím. Radostnou láskou z násilnické povahy činí poddajně mlujícího druha, jenž si přeje umřítí s ní. Zná cenu kajících skutků: ale jde až k největšímu ponížení v nich, jaké v té době bylo možné u šlechtičny, služebná jí musí mrskati kopřivami. Když se setkala s blahoslaveným Česlavem, byl její duchovní život tak vyspělý, že by se zdálo nemožné jítí dále: sotva však poznává další možnost, přidati se k řeholnímu způsobu života, jde, kam může nejdále. Z rukou blahoslaveného Česlava přijímá šat Třetí řehole dominiánské. To tehdy znamenalo nošení šatu stejného s šatem nejposlednější členky. A paní Zdislava tak veřejně vychází mezi lid. Chce postavití klášter a kostel svým bílým Otcům. Vyžádatí potřebný náklad na stavbu by se zdálo dosti. Ale blahoslavené Zdislavě to nedostačí. Jde i tu až na hranice možnosti: v noci přichází na prázdné staveníště a koná, co nesměla konati před lidmi; jako nádenice vlastníma rukama donáší stavební hmoty, aby je ráno řemeslníci našli poruce. Pro-

niknuta věrou viděla v duchovních synech svatého Dominika kněze s posláním Božím: ale vystoupila na vrchol ducha víry i v tom, takže starý kronikář zapsal: „Duchovní syny svatého Otce Dominika tak milovala a s takovou uctivostí a srdečnou radostí je viděla, jako by hleděla na některého svatého nebo anděla s nebe.“ Věděla, že poctivý a důsledný křesťanský život sám sebou má účinnost neодолатelného příkladu. Ale též kronikář praví: „Uměla v dokonalé moudrosti spojit život tiché povinnosti s činností navenek, takže se snažila u všech a u každého, s kým se setkala, oči a mysl obrátit k opravdovému životu katolicky křesťanskému a k následování svého příkladu.“ Ve všech oborech jejího života vyniká heslo práce: ale ve všech zprávách o jejím životě se praví, že jí to nedostačilo; „věčný boj vypověděla nečinnosti“.

Svatý apoštol Pavel psal v druhém listě Korintským slovo, které navždy musí být heslem apoštolsky pracujících: „Já pak milerád vše vynaložím, a nadto sám sebe dám pro vaše duše.“ Naukový obsah a odůvodnění jest u svatého Tomáše v nauce křesťanské dokonalosti (2. II. 184, 2. 3). Křesťanský život je tak dokonalý, jak je dokonalá láska k Bohu. Člověk nemůže Pána Boha milovati tolik, kolik lásky Bůh zasluhuje svou dokonalou dobrotou nekonečnou; tak dokonale se může milovati jen Nekonečný sám. Ani nelze v pozemském životě Boha milovati tak dokonale, aby v žádném okamžiku nebylo vůbec nic milováno kromě Boha, protože to je stav blažených v nebi. Ale může být na zemi dokonalá láska, a tím dokonalý křesťanský život dvojím způsobem: Jednak, že se člověk úplně a navždy odvrátí ode všeho, co je těžkým hříchem; jednak, když také ze své lásky vylučuje všechno, co zdržuje vznět lásky k Bohu. To se děje zachováváním tak zvaných rad evangelia, jež jsou nástrojem dokonalosti v lásce k Bohu, aby Boží vůle byla zachovávána nejlepším možným způsobem. Rady evangelia zachovávané vedou až k na-

prostému odstranění překážek dobrovolným odřeknutím majetku, rodiny a svobody.

I v přirozeném lidském životě nejlepším člověkem a nejlepším pracovníkem jest, kdo se nevychová jen v hlavních obrysech, kdo nepracuje jen zhruba, nýbrž stále hledá podrobnějšího poučení, uváží a třeba zkusí každou radu, která se mu zamlouvá, jak v sebevýchově, tak v činnosti. V náboženském životě je tato záležitost mnohem jednodušší než v časných záležitostech lidských. Máme tu totiž rady samého Boha nejmoudřejšího, Věčné Pravdy, rady nečetné a o sobě velmi jednoduché. Máme příklad vtěleného Syna Božího a těch, kteří svým životem ukázali, jaký jest účinný způsob tyto rady a tento příklad uskutečnit, to jest projevovat Pánu Bohu stále větší lásku.

Apoštolským pracovníkům se tu naskýtá nesmírná, ale také nesmírně ušlechtilá a krásná práce, ježto právě oni musejí býti nejvíce proniknuti láskou Boží a nejbližše vtělenému Synu Božímu, jenž přišel spasiti, co zahynulo. Svatý Otec Pius XI. jmenuje pravdu, dobro, pokoj, lásku, v nichž má podle jeho pokynů apoštolský pracovník usilovati o stále více a stále lépe, aby vůbec dostál úkolu pracovníka katolické činnosti. To jest, aby konal hlavní úkol katolické činnosti, která již svým jménem značí činnost pro zveřejnění lásky k Bohu. Skvělý úkol a nejkrásnější životní práce, je-li konána tak, jak je napsáno o blahoslavené Zdislavě ve starém hymnu: „Slovem i srdcem dychtila po božském.“

Úsilí o „stále více a stále lépe“ vyžaduje ještě jedné ctnosti, kterou svatý Tomáš Akvinský připomíná k opatrnosti a nazývá ji účelivostí. Toto úsilí se totiž octne před skoro nesčetnými možnostmi, které se myslí představují nebo které jsou raděny, a třeba jen horlivým duchem tušeny. Nebo s druhé strany nemožností a nebezpečí, kterých pracovník apoštolský netuší a před nimiž je varován. Na nesčetnost podrobností nedostačí ani zkušenost, ani

intelligence jednoho člověka. Proto praví svatý Tomáš: „V tom potřebuje člověk poučení od druhých, hlavně od pokročilých věkem, kteří nabyli zdravého úsudku o účelnosti činů. Pročež Aristoteles praví: Je třeba dbáti zkušených a starších a moudrých v projevech a domněnkách.“ Pro apoštolské pracovníky mezi zkušenými a starými jsou na prvním místě „starší“ v katolickém smyslu, totiž autorita Církve a jejich pravomoc majících zástupců. Učelivost od Církve, účelivost od kněžské autority, to jest pravá a hlavní účelivost, nezbytně nutná ku práci v apoštolsky katolické činnosti.

„Všichni, kteří pracují v Katolické akci, a ji rozvíjejí, činí tak modlitbou, prací a obětí.

Pius XI., Ex epistula, 1928.

„Největší radostí jí bylo navštěvovati chrámy a kaple, v nichž se kněží a řeholníci modlili pravidelně církevní hodinky a kde se zbožně pělý chvály Boží; a to tak, že leckdy k největšímu povzbuzení věřících celé dny se účastnila služeb Božích, při nichž byla přítomna s nejněžnější a nejpozornější zbožností.“ Tak píše P. Řehoř Schmied, převor jabloneckého kláštera dominikánského, ve své knize o blahoslavené Zdislavě, o jejím životě před manželstvím. Poněvadž byla provdána ve svém sedmáctém roce, můžeme z té zprávy viděti, jak hluboký byl duch modlitby, jenž ovládal tuto mladou duši. Jeví se tu vytrvalost v modlitbě, která je možná jen po dlouhém a úspěšném výcviku, při němž duše poznala radosti modlitby. Je v tom i vyvinutý smysl pro modlitbu liturgickou, totiž pro modlitbu, při které je si duše vědoma, že se modlí s celkem Církve, a modlí se totéž, co se Církev jako celek modlí při bohoslužbách; bylo to pochopení, které se tolik doporučuje apoštolským pracovníkům právě dnes, že totiž účastí na této modlitbě má jednotlivcová modlitba sílu modlitby celé Církve, te-

dy sílu modliteb všech svatých duší v tomto celku Církve. Jako paní hradní musila blahoslavená Zdislava více pěstovat druhou a třetí část katolické činnosti, práci a oběti. Ale i při tom byla její modlitba taková, že vidíme nejen lásku k modlitbě, kterou měla v mladosti, nýbrž i lásku ještě vyspělejší. Tehdy modlitbě obětovala dobu, která měla patřiti zaslouženému oddechu, když den celý věnovala práci a oběti.

P. Schmied ve svém nadšení pro blahoslavenou Zdislavu tvrdí, že Šalomoun v knize Moudrosti, 31, když popisuje ženu statečnou, kreslí „živými barvami co nejpřesněji obraz blahoslavené Zdislavy, neboť ona byla vpravdě žena bdělá, pilná, pracovitá; nečinnost v kterékoli době měla v největší nenávisti, pročež všechen volný čas věnovala práci pro chudé, vdovy, sirotky a zvláště pro konvent Bratří kazatelů v Jablonném; pro ně všechny tkala, šila a prala. Všechny své lidské povinnosti vykonávala bezvadně a tak dovedně svět ošálila, že její hluboce svatý život se nikomu ve svých podrobnostech neprozradil v jejím širším okolí“. Její zevnější práce a pozemská neúnavnost však byla náboženskou službou, protože všechna její pečlivost směřovala k tomu, „aby se den ode dne zdobila novými a krásnými ctnostmi, vidouc, že jedlně ctnost je onen krásný drahokam, jenž jest od Boha a moudrých lidí uznáván za pravou ozdobu člověka“.

Zrovna bezedná hloubka oběti a obětavosti blahoslavené Zdislavy se ukazuje v její lásce k bližnímu, o které bude zvláště řeč. Je také patrná z jejího ducha a způsobu modlitby a práce. Ale nejvíce se jeví v její kajícínosti. Již o jejím životě za svobodna píše kronikář: „Místo měkké prachové peřinky tvrdá zem, pod hlavou studený kámen, na těle ostré žíněné kající roucho. Klekala při modlitbě na drobných oblázcích, takže často místo její modlitby bylo zbarveno krví; když byla bolest nesnesitelná, pouze prstem se opřela o zeď, aby

mohla dále konati pokání. Bezohledně přísnými posty a častým bičováním se mučila." V nepřítomnosti svého manžela pověsila do své komnaty obraz Ukřižovaného a před ním pokračovala ve bdění a kajících skutcích, které ve svém mládí začala. Když v zimě chodila do svého chrámu Bratří kazatelů, schválně chodila oklikou přes zamrzlý rybník, aby po sněhu a ledu mohla jít bosa. To blahoslavená Zdislava přidávala k obětem, které všem jejím smyslům ukládaly návštěvy v příbytcích ubožáků, nemocných a vězňů.

Svatý Otec Pius XI. praví, že apoštolát katolické činnosti se může rozvinouti jen modlitbou, prací a obětí. Život blahoslavené Zdislavy ukazuje, jak je to slovo pravdivé. Neboť svou činností v modlitbě, práci a oběti dosáhla změny v povaze a smýšlení svého manžela; ve své vojácké a panské povaze neměl pro ubožáky než tvrdé nadávky, když jim paní Zdislava věnovala svou péči. Ale nakonec slibuje umírající své svaté choti, že se jim po její smrti bude věnovati sám! Modlitba, práce a oběť, toť souhrn katolické činnosti samého vtěleného Syna Božího a Jeho apoštolátu; toť souhrn příčin úspěchů, jichž za těch podmínek dopřává Boží milost. Neboť tyto tři věci jsou projevem statečnosti katolické duše, statečnosti, která překonává všechny překážky.

Svatý Tomáš Akvinský (2. II. 123, 1) praví: „Překážkou lidské vůle ve správném konání jest, že vůle jest odpuzována od toho, co je podle rozumu; a to něčím nesnadným, co nastalo. A na odstranění této překážky se vyžaduje statečnost mysli: aby se totiž opřela těmto nesnázím. Jako tělesnou statečností člověk překonává a zapuzuje tělesné překážky." Tu myšlenku objasňuje výrokem Ciceronovým, že statečnost mysli je vědomé podstoupení nebezpečí a setrvání v námaze. Statečnost má potlačovati rozpaky a strach, má v člověku udržovati silnou odvážnost, která dospěje až k zálibě v pozemských tvrdostech pro krásu vítězství.

Statečnost je spojena s velkodušností, která důvěřuje ve velké vítězství. Družkou její je velkomyslnost, která se neleká žádných nákladů k dosažení velikých cílů. Vede k pevné vytrvalosti v zápase s překážkami. Statečností takovými způsoby pěstovaná znemožní vliv slabostí nebo nectností, které vždy a všude ohrožují apoštolsky pracující duši: strach nemůže ochromit statečné duše, ani obráceně opovážlivost, která by chtěla vše očekávat od vlastních sil. Pozbude svého vlivu vrozená nesmělost a malomyslnost, která ukazuje záležitost a překážky větší než jsou, a síly člověka a jejich možnosti snižuje, zabraňuje myšlení na všemohoucí pomoc Boží.

Konečně křesťanská statečnost je záhubou nejhoršího nepřítele katolického apoštolátu, marnivosti a hledání lidského uznání a světské chvály.

Své články a křesťanské statečnosti končí svatý Tomáš myšlenkou hluboké krásy o čtvrtém blahoslavenství, které spojuje se ctností statečnosti. Vyžaduje velké statečnosti, aby někdo konal a šířil spravedlnost; ale mnohem větší statečnosti vyžaduje, aby to konal s nenasytnou touhou. Pročež vrcholem statečnosti a zároveň největším štěstím statečné duše jest, co prohlásil Pán Ježíš: „Blahoslavení, kteří lačnější a žízní po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou.“ Duše štěstím nasycená, to jest odměna statečnosti apoštolské v modlitbě, práci a oběti. Neboť statečnost, vítězná v modlitbě, neúnavná v práci a nesobecká v oběti, vyučí duši v trpělivosti, znemožňujíc vliv smutku, který je strašným nepřítelem apoštolské práce, ochromuje celou duši. I o tom mluví svatý Tomáš 2. II. 136, 1: „Smutek má velikou sílu překaziti dobro, podle slov apoštolových: Světský smutek působí smrt; a Kaz. 30: Mnohé zabíjí smutek a není v něm užítku. Proto musí člověk míti ctnost, skrze kterou by mohl odolávat smutku, aby totiž rozum nepodléhal smutku. To je veliká ctnost apoštolská, trpělivost. Proto praví Augustin v knize O trpělivosti,

že trpělivostí člověk snáší zlo klidnou myslí, by rozrušený duch neopouštěl dobra pro zla, skrze která může přijít k dobrům ještě větším."

Vzor všech apoštolských duší, svatý Pavel, prozradil svůj osvědčený způsob, zachovat trpělivost, když řekl: „Zlo přemáhej dobrem!“ Jakým dobrem? Myšlenkou na dobrého Boha, Jehož lásku chceme šířit. Proti tomuto dobru mizí každé zlo. Ale jen statečná duše má dosti síly k tomu.

„Jejich dílo bude kulhati, bude nestálé nebo naprosto neplodné, nebude-li prodchnuto a rozohněno láskou k bližnímu bez jakéhokoli rozdílu.

Pius XI., *Laetus sane nuntius*, 1929.

Blahoslavené Zdislavě urozenost byla jen větším příkazem a účinnějším prostředkem „skláněti se ke slabým a povrženým bytostem, aby je pozdvihla“, ukazujíc jim zblízka pravou velikost, která se nenajde než v dobrotě. Prostý lid v Jablonném mohl říci, co v naší době řekl dělník pařížského předměstí: Ta dáma, jež mne navštěvuje, jest asi princezna; neboť je tak veliká s velikými a tak malá s malými. Blahoslavené Zdislavě byli „její“ nejen ti, kteří jí byli blízcí rodem; všichni byli jejími bratry a sestrami v nadpřirozené lásce; chtěla je mít za své pouze proto, aby skrze ni se stali Božími. Její mysl pronikala do propasti Umučení, zde se učila milovat lidi. A za příkladem svého Pána mohla říci slova, která On v modlitbě řekl den před svým umučením: „Otče svatý, prosím za ty, které jsi mi dal... když jsem byl s nimi, zachoval jsem je ve tvém jménu... posvět je vpravdě.“ (Mme De Ganay.)

Šlechtična, o které starý kronikář napsal, že byla „bdělá a dbalá cti“, v záležitosti křesťanské lásky k bližním jako by zapomněla i na bdělost, i na tehdejší pojem šlechtické cti. Manžel paní Zdislavy říkal ubožákům „špinaví lotři“. To bylo docela

v duchu doby. Šlechtický mrav uměl velmi jemně prokazovatí úctu vyšším a rovným, dolů však znal nejvyš ledovou shovívavost. Ale blahoslavená Zdislava hleděla s větší úctou na lidi stavovsky nižší, nežli na rovné a vyšší. Rovným a vyšším prokazovala úctu podle pravidel pozemské slušnosti, prozářené křesťanským duchem. Ale „se zvláštní pečlivostí se co nejlépe starala ve svých chudých o samého Pána všech Pánů. Proto opuštěné chudáky brala ke svému stolu, sama jim podávala pokrmy, posluhovala jim a co nejlépe s nimi nakládala. Proto se jí obecně říkalo Matka chudých. Nemocné osobně obsluhovala, potřebný pokrm a nápoj podávala, jejich rány ošetřovala.“ Žádné chudoby, žádné špíny, žádné nemoci se neštítala, ani nemoci nakažlivé, takže si lidé vypravovali, že svým dotekem uzdravovala malomocné.

Opravdovost této vznešené, nerozlišující lásky k bližním se nejlépe dokázala při smrti paní Zdislavy Berkovny. „Plakaly pro ni vdovy a ubozí sirotci, protože ztratili dobrotivou živitelku; plakali opuštění poddaní, zbavení paní tak vlídné a milostivé; plakali mladí a staří, velcí a malí, bohatí a chudí; ale ze všech nejvíce plakal při její smrti manžel, jehož nemohli utíšiti.“ (Schmied.) Pověst pak dobře osvětluje ocenění ryzosti svaté lásky a jejích obětí, které paní Zdislava přinesla ubohým bez rozdílu. Vypravuje, že se záhy po smrti zjevila svému chotí, všecka zářící, oděná rouchem červeným, známkou to mučednických zásluh. Její dílo nebylo ani nestálé, ani neplodné.

Jediný pramen, ze kterého by mohlo v lásce k bližnímu přýštíti dělání rozdílů při prokazování nebo odpírání skutků křesťanské lásky, by byl hřích. Neboť pro křesťanské smýšlení jedinou ohavnou a nenávisť hodnou věcí jest hřích. Svatý Tomáš Akvinský však ukazuje, že pravý křesťan nesmí ani z tohoto pramene čerpatí rozlišování ve skutcích nebo odpírání lásky. Napřed stanovil zásadu (2. II. 25, 1): „Bližního lze milovati buď pro

něco, co jest jeho vlastní, jako když někdo miluje bližního z dychtivosti něco od něho získati; Jiným způsobem lze bližního milovati proto, co je v něm Božího, jako když jej milujeme pro spravedlnost." Láska prvního způsobu nemá nic společného s povinnou křesťanskou láskou k bližnímu, neboť sám božský Spasitel ji nazval pohanskou, ježto je pouhým sobectvím. Pravou láskou křesťanskou je teprve druhý druh lásky. Potom sv. Tomáš přechází zpříma na otázku, zda také ve hříšnících je něco Božího: rozumí se hříšník, který smrtelným hříchem ztratil lásku Boží. Je totiž jasné, že v člověku, který má lásku Boží, poněvadž jest v posvěcující milosti, je nejen velmi mnoho Božího, ale veliké bohatství Boží, takže tu jest povinnost křesťanské lásky i při nejodpornějších zevnějších vlastnostech těla nebo duše. Hříšník ztratil lásku Boží, a s ní mimo snad víru a naději, všechno nadpřirozené bohatství duše; proto jest oprávněná otázka, zda nepozbyl práva na křesťanskou lásku k bližnímu. Ale svatý Tomáš zjišťuje, že i ve hříšníku, i v tom nejhorším, i když třeba pozbyl i víry a naděje, stále zůstává něco Božího.

Dovolává se slova svatého Augustina, jenž praví: „Když praví: Milovati budeš bližního svého, je jasné, že každého člověka máme považovati za bližního. Ale hříšník nepřestává býti člověkem, ježto hřích nezbavuje člověka lidské přirozenosti. Lze totiž ve hříchu mysliti dvojí, přirozenost a vinu. Podle přirozenosti, kterou hříšník má od Boha, je schopen věčné blaženosti, láska pak se opírá právě o společenství v blaženosti věčné, budoucí; proto hříšný pro svou přirozenost má právo na křesťanskou lásku k bližnímu. Ale její vina je proti Bohu a proto je překážkou blaženosti. Tedy vzhledem k vině je vůči hříšníku nenávisť." Ale hned v další větě nesmírně jemným způsobem dává svatá duše Tomášova přesný výraz této nenávisli: „Máme totiž na nich nenáviděti, že jsou hříšníky (tedy nikoli tak: nenáviděti je jakožto hříš-

níky, nýbrž nenáviděti jejich hříšný stav) a milovati je jakožto lidi schopné blaženosti." Poněvadž pak až do smrti i u největšího hříšníka je možnost obrácení a proto schopnost blaženosti věčné, má právo každý člověk na křesťanskou lásku.

Odpovídaje pak na námitku, přichází sv. Tomáš k nejtěžšímu stupni křesťanské lásky vůči hříšníkům: když totiž hříšník je náš dosavadní přítel. Že toto je pro lidské srdce nejtěžší na lásce k bližnímu, víme bez dlouhého uvažování, protože každý cítí, jak se právě proti takovému hříšníkovi bouří všechno v srdci dosavadního přítele. Ale svatý Tomáš praví jednoduše: „Hřešícím přátelům se nemá odpírati dobrodlní přátelství, dokud je naděje na jejich uzdravení; právě tím více se jim má poskytnouti pomoci k opětnému nabytí ctnosti, ještě více než k nabytí peněz, kdyby je ztratili — čím více ctnost je přátelství bližší nežli peníze.“ Kdy jsme oprávněni říci, že již není žádné naděje, získati lásky Boží? Nikdy, dokud člověk není skutečně mrtev tělem; dokud žije, jsme dokonce pod těžkým hříchem povinni doufati v jeho spasení, ježto nemáme práva rozhodovati, když nám Pán Bůh nezjevil své rozhodnutí, nemáme práva stanoviti meze nekonečné lásky Boží.

To je pravá a úplná apoštolská láska, která nikdy nekolísá, ani nečiní rozdílů. V ní se odráží apoštolská duše Spasitele světa, jenž přišel spasiti všechny a dáti život svůj za všechny.

„Obnoviti v duších světlo víry a oheň lásky a plné pochopení nauk, plné zachovávání příkázání.

Pius XI., *Ubi arcano*, 1922.

Heslo sv. Otce naukově souvisí s předešlým, je jen jeho pokračováním, prohloubením a odůvodněním. Ukazuje podrobně cíl, který má míti na zřeteli apoštolsky pracující duše, když koná skutky lásky k bližnímu. Obnoviti v duších světlo víry

a oheň božské lásky jest probouzetí a posilovatí a udržovatí schopnost věčné blaženosti. Přivéstí k plnému poznání víry a k plnému zachovávaní Božích přikázání, to jest posilnění svaté naděje, jak jen jest s milostí Boží možno.

I tento další krok jest skvěle uskutečněn v životě blahoslavené Zdislavy. V knize francouzského vědce Coulanges o starověkém životě se praví: „Můžeme se domnívatí, že manželka měla účast na domácím kněžství manželově a že z toho plynula úcta ženy, již nebyla nikdy zbavena ve starověkém světě římském a řeckém.“ Takovou domácí kněžkou můžeme v jistém smyslu nazvatí paní Sybilu, matku blahoslavené Zdislavy. Jest o ní zapsáno, že se dělila o moc se svým manželem Příbyslavem, že dostala od něho plnou moc na řízení a obstarávání domácích záležitostí. Avšak paní Sybila si stanovila vyšší cíl, který se ještě spíše může nazvatí cílem kněžským, dostati se skrze časné služby k duším těch, o něž pečovala. Jako pravá matka, brala své dívky od jejich útlého mládí k těmto službám a starostem, příkladem a slovem je učila této zcela nadpřirozené lásce, která nepůsobí ani pýchu v dobrodinci, ani ponížení obdarovanému, a jest nejkrásnějším a nejúplnějším řešením sociální otázky. Její vyvolené dítě Zdislava tře sledovalo matčino slova i matčin příklad.

Co viděla u své matky a čemu se z jejích slov naučila, to přivedla k dokonalé kráse, když se sama stala kněžkou domácnosti pana Havla Markvartice. Dbala o duši svých poddaných a všech, kteří přišli do obvodu jejího vlivu. Čím jemnější bylo její vlastní vychování, tím více cítila nedostatky těch duší, celkem sice nezkažených, ale drsných a nevycvičených. Protože od mládí nejmilejším předmětem jejích rozjímání bylo umučení Pána našeho Ježíše Krista a jeho svatý kříž, proto tak dobře pochopila výchovný význam těchto tajemství, která vychovávala také lid drsný a nevycvičený. Při každé příležitosti svým svěřencům ukazovala

velikost a krásu milosrdenství nebeského Otce a jeho vtěleného Jednorozeného Syna.

Jak se snažila uplatnit světlo víry a oheň lásky, vypravuje francouzský životopis blahoslavené Zdislavy: „Zvláště pečovala o tyto mladé duše a pochopila svou povinnost, dát jim vychování křesťanské a mužné, v němž by náboženská stránka byla na čelném místě. Aby však toho dobrodiní mohli býti účastní také jiní, a snad také, aby ve svých dětech tlumila první projevy rodové pýchy, přibírala k vyučování nejen dívky podřízených chudších šlechtických rodin, nýbrž i děti chudiny z okolí. Jaroslav a Zdislav, její děti, zdědili po otci tvrdou a prudkou povahu: blahoslavená Zdislava se snažila pomocí náboženství je prochnouti láskou a mírností. Marta zase ukazovala sklon k marnivosti a sobectví; Zdislava ji učila hleděti na lidskou bídu a zapomínati na sebe pro lásku Boží a pochopiti, jak krásná věc jest ubožák, který pochopil poučení a posvěcuje se svou ubohostí.“ (Mme De Ganay.)

Všude pomáhala blahoslavená Matka chudých, ale nikde nezůstala na povrchu, při pouhém zevnějším dobrodiní. Všechna její služba byla proniknuta snahou prospěti duším slovem víry, náboženskou myšlenkou na věci a zájmy Boží, přivést zbloudilé ku poznání zloby hříchu, k lítosti a polepšení života.

Tělesná pomoc, v křesťanství prozářená nebeskou láskou, byla v židovství určitým způsobem povinností, u pohanů dosti obvyklým zjevem. Vládou křesťanství pak byla na celém světě spojena tato pomoc zevnější s tak zvanou almužnou duchovní. Časem se vyvinula úplná nauka o soustavě duchovní almužny, bez níž křesťanská almužna tělesná nemá své celé ceny. Udává se sedm skutků „duchovního milosrdenství“: poučiti nevědomého, poraditi rozpačitému, potěšiti smutného, napomenouti chybujícího, odpustiti urážku, snášeti obtížného, modliti se za všechny. Tyto skutky mají pro-

vázeti sedm skutků „tělesného milosrdenství“: nasytiti hladového, napojiti žíznivého, ošatiti roztrhaného, přijmouti poutníka, navštívit nemocného, vysvoboditi zajatého, pohřbíti zemřelého.

Sv. Tomáš Akvinský (2. II. 32, 3) stanoví zásadní poměr pomoci tělesné a duchovní s hlediska náboženského tak: „Poměr této dvojí almužny lze bráti jednak povšechně, jednak ve zvláštním případě. Povšechně řečeno jest duchovní almužna více než tělesná z trojího důvodu. Nejprve proto, že co se v duchovní almužně dává, jest ušlechtlejší, totiž duchovní dar, jenž jest nad tělesný, jak praví kniha Přísloví: Dobrý dar vám udělím, abyste neopouštěli mého zákona. Za druhé se strany toho, jemuž se pomáhá, protože duch jest vyšší než tělo. Proto jako člověk sám pro sebe má více pečovati o duši než o tělo, tak také vůči bližnímu, jehož má milovati jako sebe. Za třetí vzhledem k samým úkonům, jimiž se pomáhá, ježto duchovní úkony jsou ušlechtlejší než tělesné, které jsou jaksi služebnické. Jiným způsobem lze bráti duchovní a tělesnou almužnu ve zvláštním případě, kdy jest tělesná almužna nějak přednější, než určitá almužna duchovní; na příklad umírající hladem dříve musí býti nasycen nežli poučován. Podobně také, jak praví Aristoteles, pro nuzného lepší je peníz nežli filosofie, ač tato jest o sobě lepší.“

Velmi důležitá je námitka, kterou si také svatý Tomáš dává: často je lidem milejší almužna tělesná než duchovní a udělování duchovní almužny v takových případech je nejen obtížné, nýbrž i zbytečné. Andělský učitel odpovídá: „Zásluha udělování almužny pochází z toho, co vůle obdarovaného podle zdravého rozumu má chtít, ne však z toho, co nezřízená vůle chce a jak nezřízená vůle přijímá.“ Pravá apoštolská duše se této námitky a této skutečnosti nezalekne, neboť její snaha vlastně jest jediné o almužnu duchovní. Neboť její láska chce dáti největší dobro, totiž dobro hlubšího poznání víry a lepšího zachovávání přikázání.

Proto nalezne také cestu, kterou s almužnou tělesnou podá nějakou almužnu duchovní, způsobem i pro nejzatvrzelejšího člověka přijatelným. Láska totiž má vrozenou taktnost a jemnost. A kdyby nic nebylo vidět, než tuto jemnou taktnost křesťanské duše, která dává pomoc, již je tím dána almužna duchovní v takové dávce, jakou v první chvíli a ve své slabosti může snést člověk ubohý tělesně i duchově.

„Katolická akce jest spolupráce s kněžským apoštolátem, a věřící ji mají považovati za povinnost křesťanského života.“

Pius XI., *Abbiamo sotto gli occhi*, 1927.

Převor dominikánského kláštera v Jablonném vydal roku 1725 sedm „zbožných a útěchy plných modliteb“ k blahoslavené Zdislavě. Čtvrtá modlitba praví: „Ó blahoslavená Zdislavo, skrze požehnané srdce Ježíšovo budíž ode mne tisíckrát pozdravena a uctěna. Kdysi na zemi jsi byla velikou horlitelkou pro čest Boží a spásu duší. Vypros mi odpuštění mých spáchaných hříchů a prominutí viny. Ať mé srdce, planouc žárem božské lásky, povznáší se k nebesům, pohrdá pozemskostí a následuje Tebe...“ V modlitbě je vyznačeno celé životní dílo blahoslavené Zdislavy na zemi i na věčnosti, práce to, která jest stavovskou povinností kněžskou. Její životní dílo, přesvědčení věřících, že v tom díle pokračuje na věčnosti, ukazuje zřetelně na další přesvědčení, že blahoslavená Zdislava toto dílo skutečně považovala za životní povinnost svého křesťanského života.

Počátek toho přesvědčení blahoslavené Zdislavy není teprve tam, kde se uskutečnilo vzývání starých litaní k českým patronům: „Bl. Zdislavo, svědomitá v plnění povinností řádu dominikánského, oroduj za nás!“ Je jím provanut již celý její dívčí život. Přesně řečeno, je to jen důsledek sta-

vu, který byl vyličen v předešlém oddílu. Doba, ve které blahoslavená Zdislava žila, byla ještě doba, ve které se neztratil pojem celku lidstva pod autoritou. Byly sice v té době bouře, ale při nich bylo silné vědomí autority, jakožto moci Bohem dané, a stejně silné vědomí povinnosti. Autorita, poslušnost, povinnost také ovládaly mysl Zdislavinu od malička. Velmi zřetelně tu mluví její záliba pro poučení duchovní, pro svatý kříž Páně, její bystrý smysl pro nedostatky, jimž je třeba odpomoci. Na kříži Páně viděla zmíněné tři věci, autoritu nebeského Otce, jíž se vtělený Syn Boží vydal zcela v oběť; poslušnost až k smrti kříže, vzatou jako povinnost, jako jediný životní úkol. Na Ukřižovaném viděla jeho životní heslo, „hledati hynoucí“. Ve svém následování Ježíše Krista cítila jeho horlivost, které poznání a možné dobro je prostě příkazem a povinností lásky. Není pak divu, že její duše se svatou dychtivostí hleděla na práci kněží, zda na roli jimi spravované nezbyla nějaká práce pro ni. Zbylo, to viděla dobře. Zbylo poučování vedle a za vedení poučování kněžského, poučování tam, kam dosud kněžské poučování nemohlo proniknouti, připravování půdy pro příchod kněze, přinášením dojmů křesťanské lásky i těm nejzapadlejším. A to vše konala pod dojmem povinnosti. Dobře rozuměl její duši, kdo skládal starý hymnus o ní: „Konečně přešly smutné hodiny, neboť Zdislava konečně našla, co hledala: dosáhla roucha Dominikova a až do smrti je věrně držela.“ Věrně držela apoštolské roucho apoštolských spolupracovníků, povinných k této spolupráci s kněžským apoštolátem. Pak teprve zcela radostně žila a pracovala v největším rozvinutí sil v díle, které její duše považovala za povinnost poslušnosti křesťanské duše vůči Boží autoritě, jež je vyjádřena autoritou kněžského úřadu.

Pán Ježíš prohlásil slavnostně dvě věci, na něž se snadno zapomene v jakémsi omámení myšlenkami, které rozmanitá kacířstva natrousila mezi

křesťany, chtějíce je uspatl pojmem křesťanství jakožto tiché osobní ukojenosti nebo sladkosti. Pravil: „Nepřišel jsem přinést na zemi pokoj, nýbrž meč“ (Mat. 10, 34); a „Přišel jsem položit na zemi oheň“ (Luk. 12, 49). On, velekněz Nového zákona, třímal tento meč na potření nepřátel lidské spásy, rozdmýchával oheň lásky, který by spálil sobectví, který by naučil povinné práci tam, kde povinnost může vidět právě jen oko ozážené tímto ohněm. Meč a oheň předal svému kněžstvu, aby jeho mocí a v jeho posláním ničili překážky a zapalovali nadšení a dávali oheň milosti. Svatý Tomáš Akvinský tuto stránku křesťanského života jmenuje horlivost, a praví (1. II. 29, 4) o ní, že jest účinkem a důsledkem lásky. Z toho důvodu musí každá pravá křesťanská duše mít za svou povinnost nějak pomocně pracovat s kněžstvem, neboť právě toto spojení s těmi, kteří svým posláním jsou povoláni odstraňovat překážky spásy, nejvíce ukojí touhu svaté lásky, odstranit překážky Boží lásky. Tak totiž jsou u samého meče a u samého ohně. Je velmi užitečnou četbou, co svatý Tomáš praví o horlivosti, která jest účinkem lásky: „Ať se horlivost vezme jakkoli, pochází ze silné lásky. Je totiž jasné, že čím napjatěji nějaká ctnost k něčemu tíhne, tím mocněji zapuzuje všechno protivné a odporující. Ježto tudíž láska je nějaký pohyb k milovanému, jak praví Augustin, silná láska usiluje odstranit vše, co jí odporuje. Jinak však jest u lásky sobecké a jinak u lásky přátelské. Neboť u lásky sobecké kdo napjatě po něčem touží, jde proti všemu, co odporuje dosažení nebo pokojnému požívání toho, co jest milováno... Tak kdo hledá vyniknouti, jde proti těm, kteří se zdají vynikat, jako by překáželi jeho vyniknutí; a to jest horlivost závistivá. Ale láska přátelská hledá dobro příteli. Proto, když je napjatá, působí v člověku hnutí proti tomu všemu, co odporuje dobrou přítelovu. A tím způsobem se také někdo nazývá horlivým pro Boha, když se podle možnosti snaží odstranit všechno, co jest proti

cti a vůli Boží, podle slov knihy Králů: „Horlil jsem pro dům Pána Zástupů.“ A Výklad slova evangelia Janova, „Horlivost pro tvůj dům mne stravuje,“ praví: „Dobrou horlivostí je stravován, kdo se snaží napravit, cokoliv vidí špatného, a nemůže-li, trpí a lká.“

V odpovědi na druhou námitku dává svatý Tomáš přesnou nauku a jasné pravidlo na rozeznání horlivosti pravé od nepravé: pravá horlivost chce jen druhému prospěti a pomoci, aniž by se jakkoli chybilo proti lásce k bližnímu, třebaš jen v myšlence.

Horlivost je životem a silou a útěchou apoštolsky pracujících duší. Horlivost v této trojí vlastnosti: ve vědomí povinnosti, ve vědomí poddanosti autoritě kněžské, ve vědomí, že horlivost pravá je dcerou svaté lásky. Neúspěchy apoštolátu jsou způsobeny většinou nedostatkem něčeho z toho trojího, kdežto pravé horlivosti nedovede nic trvale odolati ani ji zdolati.

„Šířiti individuální a sociální dobrodiní křesťanské lásky.“

Pius XI., Poselství Čině, 1928.

Právem se říká, že se v lidstvu probudil hlad po společenství: úsilí totiž, pracovati pro dobro celku, pracovati na urovnání rozporů, které vytvořilo sobectví v lidském soužití. Taková práce se jmenuje sociální práce a výsledky té práce slouží sociální dobrodiní. Tedy práce a dobrodiní, jimiž se jednotlivcům ukazuje, že jsou členy celku a že v celku se o ně nějak pečuje.

Blahoslavená Zdislava měla mnoho příležitosti pozorovati se smutnou duší bídu lidské společnosti, a také užívala všech příležitostí, aby šířila dobrodiní individuální, podporujíc jednotlivce v křesťanské lásce, i dobrodiní sociální. Zástupy ubožáků obléhaly brány hradu Lemberku. Životní podmínky byly tehdy svízelné nejen pro malý lid, nýbrž

často i pro panstvo, a hrad Lemberk byl záchran-
ným přístavem ve vlnobítí doby. Jen takový hrad
mohl býti nadějí, že odolá útokům tatarským a ná-
jezdům nepokojných sousedů. Hlad, nevyhnutelný
důsledek bouřlivých dob, vedl trpící do rozsáhlé-
ho hradu, který měl dosti místa pro zásoby a byl
dostí bohatý, aby se mohl o ně dělit. Táž doba
také přinesla nakažlivé nemoci, přiváděla raněné.
A kdo měl rozdělovati pokrmý, kdo měl přípravo-
vati léky a hojivé masti, pečovati o obvazy, ne-li
paní hradu? Hrad Lemberk byl na hranicích civil-
sace, v odlehlých končinách nebylo lékařů ani ne-
mocnic, kněží byli velmi řídce roztroušeni, obtížné
bylo spojení nečetnými a málo upravenými cesta-
mi, nedostatek peněz byl všude. Toto viděla dobře
blahoslavená Zdislava a ve svém porozumění so-
ciální bídě a sociálním potřebám chtěla se uplat-
nit na všech stranách. Také na tu práci si udělala
kdy, neboť ji netrápily starosti světského života a
požadavky světské slávy, ani ji netížily trapné sta-
rosti o chléb. A tak se stala předchůdkyní domá-
cích ošetřovatelek z povolání, řeholních Milosrd-
ných sester, Červeného kříže, katechetek, porad-
kyní v nejrozmanitějších záležitostech.

Sociální cítění blahoslavené Zdislavy se nej-
lépe projevuje tím, že se zdá, jako by v jejím
srdci, o které se dělilo tolik ubožáků, největší
místo a největší práva měli právě ti, kteří od spo-
lečenského řádu a práva byli zavrženi, trestáni
v žalářích a odsuzováni na smrt. V době, která ne-
trpěla citovostí a které chyběla nejzákladnější
pravidla zdravotnictví, byl jejich osud skutečně
hrozný. Pan Havel, jakožto pán území, generál vo-
jenské moci, měl žaláře vždy zalidněné dvojím
druhem provinilců, ze svých poddaných a z vojska.
Paní Zdislava přinášela do jejich kobek světlo své
přítomnosti, svého soucitu, úsměvy své krásné du-
še a podle možnosti pomoc a úlevu. Na svého
manžela též působila, aby se soudní řízení a tres-
tání provádělo podle pozorné spravedlnosti a bez

zbytečné nelidskosti. Stejně se ujímala pocestných, k čemuž měla hojně příležitostí, ježto Jablonné bylo na spojení Čech, Slezska, Polska a Prus, jakož i na cestě poutníků do Říma ze severních krajín. Vypravuje se, že vlivem blahoslavené Zdislavy pan Havel postavil pro pocestné zvláštní útulnu, a jeho příkladu že následovali někteří okolní páni. Úspěšnost této práce blahoslavené Zdislavy lze vyčíslit z poznámky procesu blahověčení, že jevila zvláštní moc, opravdu andělskou, jen jedinou rozmluvou naplnit duše silou, důvěrou a odhodlanou radostí.

Pramen šíření individuálního a sociálního dobrodiní jest udán u svatého Tomáše Akvinského, když probírá problém milosrdenství (2. II. 30). Zvlášť pozoruhodná je myšlenka posledního článku, kde praví, že s jedné stránky je milosrdenství největší ctnost, poněvadž „do milosrdenství patří pomáhati jiným a odstraňovati jejich nedostatky, což nejvíce náleží nejvyšším. Proto také se milosrdenství udává jako vlastnost Boží a že se v něm nejvíce jeví jeho všemohoucnost.“ Milosrdný člověk má vlastnost výsosti, jaksi představeného. V pravém milosrdenství se člověku dostane smyslu nejen pro bídu jednotlivcovu, nýbrž pro bídu celku. Proto, má-li nastati skutečné sociální cítění u jednotlivců i obecně, vyžaduje se nejvíce toto cvičení v milosrdenství, to jest ve ctnosti milosrdenství. Je totiž mnoho pomáhajících, ale není právě tolik milosrdných.

Pomáhati lze i s vnitřním odporem. Avšak milosrdenství znamená dílo skutečné lásky vnitřní k těm, kteří jsou v nějaké bídě. Lásky totiž, která bídu ubohého pocítuje nějakým způsobem jako vlastní bídu svou. Nejjasněji je to u svatého Tomáše v třetím článku, kde odpovídá na otázku, zda milosrdenství je ctnost. „Milosrdenství znamená bolest z cizí bídy. Tato bolest pak jedním způsobem může pocházeti ze smyslového citu, a tak milosrdenství je vášně, ne ctnost. Ale jiným způsobem může po-

cházet z vůle, když se někomu nelíbí zlo druhého. To hnutí může být řízeno rozumem, a tímto hnutím vůle, řízeným rozumem, také může být řízen nižší cit. Proto praví Augustin, že toto hnutí ducha, totiž milosrdenství, je podrobena rozumu, když se poskytuje milosrdenství, aby se zachovala spravedlnost, ať již se uděluje potřebnému, nebo ať se odpouští provinilému.“

Máme tu dvě věci, lásku a rozum. Rozum dává vůli pohnutky proti cizí bídě a směr pohybu k jich odstranění. Tyto pohnutky jsou pohnutky spravedlnosti, která mluví o právech každého, o povinnostech každého, dává právo. Rozum dále ukáže lidská práva každého člověka, určitě sice odstupňovaná, ale přece mnohem větší, než jak se jich v jednotlivých případech jednotlivcům dostane, takže pak se octnou v nějaké bídě. Rozum ukáže vůli lidstvo jako celek lidí, žijících v souřadnosti a závislosti, spojených totiž v jednotnou společnost, v níž každý je živým, opravdovým a oprávněným členem té společnosti. A v křesťanství jméno členů té společnosti vyvrcholuje ve jméně bratří a sester.

Pod dojmem rozumu, zvláště pak osvětleného věrou, se v duši ozve láska. A ve vůli pod vlivem milosti se ozve láska k celku bratří a sester i k jednotlivcům. V jakém stupni chápe rozum křesťanské bratrství všech, v takovém stupni milost v duši vypěstuje lásku a s ní, jako samozřejmý důsledek, opravdovou bolest z bídy jednotlivců i celku. Pak opět vůle uvádí v pohyb rozum. Vůle, v níž je pocit, že člověk opravdově nemůže být šťastný, dokud vidí druhého nějak nešťastného, uvádí v činnost rozum, aby hledal cesty pomoci, aby se šířilo štěstí.

Školenost v milosrdenství v tomto smyslu je podstatnou složkou všeho apoštolátu.

**„Křížáctví, pohrdající zájmy a věcmi této země,
nemající jiného cíle, než větší slávu Boží.“**

Plus XI., litevským biskupům, 1930.

„Zdislava si svrchovaně ošklivila pýchu a zbytečnost oděvu a jakékoli světské nádhery. Jednoduchý a nenápadný šat jedlně měla ráda, jedlně o to pečujíc, jak by se líbila Bohu, nikoli světu. Takový jest, žel, obecný a špatný mrav lidí, že jeden stále napodobuje druhého, nikdo nechce zůstatl za druhým v ozdobnosti a nákladnosti šatstva, ač by každý snadno mohl pochopitl pošetilost své marnivosti. Než toto vše se nikterak neshledávalo u Zdislavy, ježto jedlně na to myslila, jak by se zdobila krásnými ctnostmi. Proto všechna její pečlivost k tomu směřovala, jak by se den co den zdobila novými krásnými ctnostmi, dobře vědouc, že pouze ctnost jest onen drahokam a šperk, který člověka vpravdě zdobí a šlechtí před Bohem.“ Tak je ve starém životopise blahoslavené Zdislavy líčeno její nadšení, podobné onomu nadšení křižáků, kteří odložili světskou nádhru a všechno pohodlí; nedbali toho, co chce tělo, ani toho, co chce svět. Šli jen za jedním hlasem, který vzbouřil celou jejich slinou bytost, a přehlušil všechny hlasy světa, krve a srdce: Bůh tomu chce! Svatý Jeronym po svých zkušenostech podobného rázu napsal u betlemské jeskyně: „Blahoslavený, kdo má Betlem ve svém srdci.“ Staří křižáci měli v srdci Betlem a Jerusalema, pročež neměli pro celý svůj další život jiného cíle, než větší slávu Božího Betlema a Jerusalema.

Blahoslavená Zdislava před staletími uskutečnila volání svatého Otce po nových křižácích. Měla v srdci Betlem. Betlem znamená pro věřící duši spojení Boha s člověčenstvím, s lidskými starostmi, strastmi a utrpením. Betlem znamená radostné uchopení toho spojení a neustálé pamatování na to spojení. Ze života blahoslavené Zdislavy dostačí dvě poznámky, bychom viděli tento Betlem v Je-

jím srdci. Již v otcovském domě si postavila malý oltářík, k němuž se uchýlovala v každé volné chvíli na modlitbu a rozjímání, aby si obnovila svaté myšlenky a nadzemské city ve své duši. V manželství žila spíše životem nebeským než pozemským, jak poznamenává proces blahořečení; neboť nebeské myšlenky, úmysly a cíle ji vedly ve všem. „Abychom všechno krátce řekli, Zdislava spojila tak moudře život práce se životem spojení s Bohem, že po celý svůj život vedla život Marty i Marie“ (Schmied). Stálým cvikem tak se jí vryla do duše myšlenka na slávu Boží, kterou každým svým skutkem chtěla hlásati a dosvědčovati, že „ani na krátkou dobu nemohla na něco jiného mysliti nežli na tajemství života Páně“ (týž). Život vtěleného Syna Božího byl ve všech svých podrobnostech zasvěcen jen hlásání Boží slávy; proto blahoslavená Zdislava milovala vzpomínky na život Páně, protože v něm viděla svou životní cestu a snahu, v něm nalézala stálé obnovování své nejvyšší starosti, aby ve všem a skrze všechny byl Bůh oslavován, ctěn a milován.

Svatý Pavel napsal o svém apoštolském životě, že hlásá Krista, Boží Moudrost. Vtělený Syn Boží byl vtělená Boží Moudrost, kterou by byl uznal i pohanský filosoř Aristoteles, když psal, že „moudrost jest pochopení nejvyšší příčiny, podle níž se posuzuje všechno bezpečně, a podle níž se vše zařizuje“. Vtělený Syn Boží konal všechno pro slávu Otcovu, k dosažení většího uznání a tím větší slávy nebeského Otce všechno zařizoval. Blahoslavená Zdislava měla ve vynikajícím stupni účast na této moudrosti. To můžeme viděti z myšlenek svatého Tomáše Akvinského. Praví o této moudrosti (2. II. 45), že jest darem Ducha svatého, jenž vede duši, aby měla podle myšlenek Božích správný úsudek o všech věcech, aby se ve všem řídila podle zásad Božích. Ale není to jen jakési zvenku dané poučení, nýbrž je vyvozeno z hluboké božské lásky.

Člověk se může cítit dítkem země, může mít velmi mnoho pozemských zájmů a starostí, může si jen občas a jaksí letmo vzpomenouti na nejvyššího Pána všeho světa; při tom ještě nemusí být ani nedbalým křesťanem, může při tom dobře plnit podstatné křesťanské povinnosti, jež jsou jeho povinností pod těžkým hříchem. Ale to není ještě vynikající moudrost, ten není moudrý v tom smyslu, jak mluví svatý Tomáš o daru Ducha svatého, a jak žila moudře blahoslavená Zdislava. K tomu je třeba, aby se člověk vřelou, neobyčejnou a hlubokou láskou k Bohu povzněl nad zemi; aby se totiž necítil dítkem země, nýbrž dítkem Božím, a všechno aby konal ve smýšlení a citech dítek Božích. Asi tak, jako když člověk v cizině vzpomíná na zásady své otčiny a podle nich v cizině vše koná, tak sice, jako to konají cizinci, ale duchem své otčiny. Svatý Tomáš tomu říká sourodost s božským a dovolává se svatého apoštola Pavla, prohlašujícího: „Kdo lne k Bohu, stává se jeden duch s ním.“

Taková životní moudrost nutně musí být dcerou božské lásky, plynouti ze spojení srdce s Bohem. Neboť jen láska působí takové sjednocení, o kterém se může říci „jeden duch“ — i mezi lidmi. A také jen ona může způsobiti pocit sourodosti a příslušnosti k sobě. Proto tato moudrost nemůže zůstat jen zavřena v krásných myšlenkách a citech duše. Láska je matkou nejkrásnějších činů. Ve skutečnosti není naprosto možná nečinnost tam, kde jest láska.

Proto moudrost vede k činnosti. Proto moudrost jest dobyvačná, stejně jako láska. A tak moudrost v naznačeném smyslu jest vlastním kořenem apoštolské práce. Apoštolské dílo jest odevzdání všech sil do služeb království Božího, a to docela po křesťácku na osvobození a na výboj. Aby svět pochopil, že jde celým svým pozemským životem k Otci. Svatý Tomáš stanoví zásadu: „Čím nějaká ctnost jest vyšší, tím širší jest její působnost.“ Právě proto tedy tato moudrost, dcera božské lásky, jest vyšší

než lidská moudrost a proto také jest její působnost pronikavější, má širší obzory. Nalezne mnohem více, ba v jistém smyslu smíme říci, že nalezne nekonečně více, než pouhá moudrost lidská — jsouc darem Ducha svatého. Proto duše apoštolská musí více než kterákoli duše křesťanská rozuměti výzvě knihy Přísloví: „Slyš, synu, a buď moudrý.“

Svatý Tomáš udává také cestu k této moudrosti: „Přednější jest něco znáti sám v poměru k sobě, než v poměru k jinému. Proto při moudrosti jest třeba nejprve přemýšlení o božství, jež jest pramenem zásad, a potom je třeba řídití lidské skutky podle Božích zásad. Ale nepochází z toho ani hořkost, ani únava, že se lidské skutky řídí moudrostí, ale spíše se hořkost skrze moudrost změní ve sladkost a únava v pokoj.“ Jest ovšem třeba úsilí duše, když si chce osvojit zásady Boží, ježto se jedná o zásady, jež jsou velmi jemné a velmi vysoké. Je třeba úsilí, aby duše důsledně podle nich jednala. Ale čím to úsilí déle trvá, tím jest milejší, tím více duše cítí blízkost Boží. Pročež nakonec svatý Tomáš s moudrostí spojuje sedmé blahoslavenství, „Blahoslavení pokojní, neboť oni budou nazváni syny Božími.“ „Pokojní se jmenují od toho, že působí pokoj, buď v sobě nebo také v jiných. A obojí se děje tím, že se všechno uspořádá podle náležitého pořádku, to jest, že se všechno řídí nejvyššími myšlenkami, božskými.“ Pak se stává člověk celým dítkem Božím, z vlastního života zná život dítek Božích a může vésti nejen správně, nýbrž i snadno může vésti bloudící dítky Boží k poznání pravdy, uznání a uskutečnění Božích zásad. Moudrost činí přátelé Boží, podle knihy Přísloví, a totéž chce a má činit apoštolsky činná duše.

„Andělsky čisté, eucharisticky zbožné, apoštolsky neúnavné.“

Pius XI., belgickým dívkám, 1929.

Staří měli přísloví: Blízko dvora — blízko pekla. Také s tohoto hlediska pozorovali první životopisci příběhy blahoslavené Zdislavy. Z poznámky jednoho jest vidět veliký podiv nad tak silnou ctností, když píše: „Tak tedy je možné, aby někdo žil u dvora jako v nebi.“ V dějinách svatých duší jest nejeden příklad takového života, jako u blahoslavené Zdislavy v této věci. Ale u všech základem takového života bylo slovo Svatého Otce Pia XI.: andělsky čisté, eucharisticky zbožné.

Pan Havel se snažil podle svého způsobu svou sedmnáctiletou manželku obklopiti veškerým leskem, který považoval za důstojný jejího nového postavení. Často ji bral na dvorní slavnosti, k nekonečným slavnostem a hostinám na sousední šlechtické hrady, kde paní Zdislava musila býti svědkem všeho, co v tehdejších dobách nezbytně provázelo takové slavnosti, nevázanosti, obhroublosti a schlubného přepychu. Ale jako by neviděla a neslyšela, ač se nikdy nestala nápadnou, ani neuváděla do rozpaků prostoduché hostitele a hosty, leda jen tím byla nápadnou, že si nikdy nezačala. Andělsky čistá její duše byla jako slunce, jehož paprsky se neposkvíní špínou, na kterou musí svítiti. Pozorní myslitelé se snažili vystihnouti tuto ryzost její duše, která jako by neměla vůbec smyslu pro vnímání špíny, a píší, že již v sedmém roce svého věku zaslíbila svou čistou bytost Ježíši Kristu; že „Zdislava byla naplněna svatými hnutími, byla v každém pohybu jemně ukázněna, takovou láskou planula k nebi a nebeskému, že byla zcela povznesena nad zemi a jedinou radostí její duše bylo myšlení na nebe“.

Eucharistická zbožnost blahoslavené Zdislavy se jeví v jejích návštěvách chrámu a dlouhých hodinách, které pobyla před oltářem, když neměla ji-

ných povinností. Jest jistě jen náboženskou pověstí ono vypravování, zapsané v osmnáctém století, že blahoslavená Zdislava při svých návštěvách chrámu denně přijímala Tělo Páně; rovněž i jiné se samo prozrazuje jako pověst, že blahoslavená Zdislava, jdouc v krutém mrazu do chrámu bosa, velí své služebné jít ve svých stopách, že se zahřeje — a výslovně poukazuje na příklad svatého knížete Václava, jenž totéž velel svému sluhovi za týchž okolností. Ale obojí ukazuje, jak hluboko v mysli lidu zůstala památka na její nápadnou lásku ke Spasiteli v nejsvětější Svátosti oltářní. Nelze totiž s takovou vroucností milovati Ježíše, tajemství jeho života a umučení, aniž by vzplanula záhy v srdci aspoň stejná láska k tajemstvím katolického oltáře a svatostánku. Sám božský Spasitel spojil to dvojí, kříž a nejsvětější Svátost; již při ustanovení řekl, že Eucharistie jest jeho obětované tělo a jeho prolitá krev. Čím hlubší jest duše, tím lépe to chápě; čím více jest duše nadchnuta apoštolským zápalem, tím více ve své lásce obojí spojuje. Kříž jest spása světa, pročez mu chce rozumět, aby mocí svatého kříže vysvobozovala duše bližních; Eucharistie jest nejen zdroj milostí kříže, milostí vykoupení, nýbrž jest ukřizovaný sám, jenž tu obnovuje své ukřizování, aby „živá voda“, jak praví Písmo, plynula stále znova do duší k životu. Není jinak možné, než že v duši blahoslavené Zdislavy hořela apoštolská láska k nejsvětější Svátosti a vždy byla živá dychtivá touha býti nejsvětější Svátostí co nejbližší, co nejčastěji otvíratí duši a srdce Mistru apoštolů.

Andělská čistota a eucharistická zbožnost působí apoštolskou neúnavnost. Nechuť k duchovní horlivosti, unavenost v práci pro nebe roste v člověku z lásky k zemi. Čím více jest duše andělsky čistá, tím menší má smysl pro zem a chut na zem, protože to právě je v pojmu andělské čistoty, nezáměr na pozemskosti, soustředěnost zájmu na ducha a Boha a nebe. Čím méně duše lne k pozemské-

mu, tím větší sílu má duch a tím je schopnější spojení s nebem a síly s nebe. Odtud pak vychází svaté nadšení, neznající únavy, znající jen buď lásku nebo smrt. Duše eucharisticky zbožná nemůže jinak než býti apoštolsky neúnavná. Eucharistická zbožnost znamená spojení s Ježíšem, jenž „z mrtvých vstal a neumírá více, smrt nemá více moci nad ním“. Spojení s Životem nese do duše život, což jest činnost, pohyb, síla. Eucharistická zbožnost znamená pozorné následování Lásky, která nikdy nepřestává, jak praví svatý Pavel, to jest nezná ani odpočinku, tím méně pak únavu. Neúnavně pracuje Láska, aby „k ní šli všichni“: a duši eucharistické jest novým radostným vznětem každá příležitost, kdy může říci: Jděte k Němu všichni.

Trojice, o které tu mluvíme, je naznačena a naukově odůvodněna u svatého Tomáše Akvinského v jeho Theologické Summě, III. 79. Andělský učitel naznačuje sedm účinků nejsvětější Svátosti a překážku těch účinků. Sedmerý účinek nejsvětější Svátosti jest přesně cílem apoštolské práce: aby člověk dosáhl posvěcující milosti; aby šel vytrvale k jedinému pravému cíli lidského života; aby v jeho duši byla smazána co nejdokónaleji vlna těžkého hříchu; aby dosahoval odpuštění všedních hříchů; aby jeho duše byla stále čistší pro odpouštění i časných trestů za hříchy; aby člověk byl chráněn před pádem do hříchu; aby více mohl prospívat svým bližním; aby se odstranily z duše překážky působnosti nejsvětější Eucharistie, totiž dobrovolně udržovaná příchynost ke hříchu i všednímu. Z výčtu je jasné viděti, že v Eucharistii apoštolská duše najde pro sebe vše, pro sebe i pro své apoštolské práce: pramen čistoty nalezne duše, protože v Eucharistii jest Beránek nejčistší a stále svou obětí a přítomností duše očisťující, přikloňující se k věčnosti a odvádějící od Inutí k zájmům země a jejím radostem. Eucharistie jest pramenem vždy nové a silnější zbožnosti, neboť podle základní myšlenky svatého Tomáše „účinek této svátosti se

béře ze způsobu, kterým se podává tato svátost, podávaná na způsob pokrmu a nápoje. A proto veškerý účinek, který působí hmotný pokrm a nápoj v tělesném životě, že totiž zachovává, zvětšuje, napravuje a těší, to celé působí tato svátost v životě duchovním". Ale se vždy obnovovanou a posilovanou láskou mizí unavenost a Eucharistie se stává nejbohatším pramenem apoštolské neúnavnosti a horlivosti. Také o tom mluví svatý Tomáš: „Tato svátost spojuje s Kristem skrze milost a posiluje duchovní život člověka jako duchovní pokrm a duchovní lék; je znamením utrpení Kristova, jímž byli přemoženi démoni, a tak zapuzuje útoky démonů; pročež praví Zlatoústý: Jako Ivi sršící ohněm, tak od tohoto stolu odcházíme, strašně ďáblu.“

„Proto nepřestáváme zdůrazňovat tuto skutečnost, že Katolická akce musí být postavena na tomto základě, musí se živit touto potravou, musí nalézt své vyvrcholení v tomto naplnění: ve zbožnosti.“

Pius XI., italské mládeži, 1927.

Nejvyšší Učitel Církve prohlašuje, že není možný apoštolát bez zbožnosti a že taková jest účinnost apoštolátu a takové jsou jeho výsledky, jak hluboká je zbožnost apoštolsky činných duší. Když ve zprávách procesu blahověčení hledáme tuto zbožnost u blahoslavené Zdislavy, zastavujeme se na první ráz u odstavce, který praví: „Ač se blahoslavená Zdislava zdála mít obrácenu veškeru pozornost na práci pro druhého, přece zraku duševního nikdy neodvrátila od sebe. Neboť Zdislava byla oddána obšírným úkonům zbožnosti. Některé byly obecné: totiž přítomnost svatým tajemstvím, vnitřní sebranost mysli na rozjímání, určité posvátné modlitby každého dne, prosebné volání jmen svatých, zapsaných do seznamu nebežanů (litanie), probírat v modlitbě kuličky na otčenášové šňůře,

naslouchati náboženským kázáním, odhalovati taje svědomí, přijímati eucharistický pokrm. To bylo každého dne jejím úkolem. K tomu přidávala vlastní: zapírala se posty, leckdy probděla celé noci v trní, svobodně se chtějíc věnovati Bohu, častěji dvorské služby přerušovala, aby co nejlépe svou duši zdokonalovala, denně zpytovala záhyby svého svědomí, často místo spánku se modlila.“ Duch a vlastní životní význam těchto úkonů je naznačen na jiném místě, kde se praví: „Ač smrtelným tělem byla připoutána k zemi, přece vždy mysl měla hořící pro Boha, povznesenou nad zemi, obrácenou k nebeskému... Správně kdysi řekl svatý Pavel, apoštol a veliký světový kazatel, že láska snáší všechno a všechno přetrpívá, a to s jasnou radostností; co se jinak zdá nesnesitelné, co mnozí mají za nemožné vykonati, to láska činí snadným a milým a radostně se toho chápe.“

To je zbožnost blahoslavené Zdislavy, přesně ve smyslu pojmu zbožnosti, jak jej udává svatý Tomáš Akvinský (2. II. 82), když praví: „Zbožnost se říká jako odevzdání Bohu. Jeví se tedy zbožnost jako stav vůle hbitě se oddávati tomu, co náleží ke službě Boží; vůle pak uvádí v pohyb ostatní síly duše. Ježto tedy zbožnost jest vůle člověka, obětujícího se službou a ve službě Bohu, jenž jest posledním cílem, proto zbožnost dává svůj ráz ostatním skutkům člověka, ať jsou to úkony samé vůle v tom, co vede k cíli, nebo také úkony ostatních mohutností, které vůle uvádí do pohybu.“ Tato myšlenka vrhá jasné světlo na zprávy ze života blahoslavené Zdislavy. Obětovati Bohu až k obětování sebe, obětovati se stále více, obětovati vše a sebe co nejpronikavěji a úplně, to jest duší všech skutků blahoslavené Zdislavy. Pozorný pohled to uvidí na každém jejím kroku, který podnikla od svého útěku z domova a od svého podrobení vůli rodičů, až k jejímu jaksi poslednímu kroku v obětování, když aspoň rouchem a upraveným způsobem života se přiblížila naprostému obětování všeho Bohu v ře-

holním životě; přijala řeholi třetího řádu dominikánského, v níž podle kroniky žila „se zvláštní slávou svatosti“. Její pravá apoštolská duše pochopila, že podstatnou složkou a proto nezbytným obsahem zbožnosti jest obětovat se tomu nejvyššímu, totiž Božímu zájmu o lidské duše. Tak se na blahoslavené Zdislavě osvědčila pravdivost slov Andělského učitele: „Láska působí zbožnost, ježto z lásky je člověk ochoten sloužit příteli, a také láska je živena zbožností.“

Cesta blahoslavené Zdislavy ke zbožnosti vycházela z lásky a byla láskou provázena. Je třeba přesněji ukázat na tuto cestu duším apoštolským a duším vůbec. Svatý Tomáš ji popisuje, udává příčiny zbožnosti. „Zevnější a hlavní příčinou zbožnosti jest Bůh. O tom praví Ambrož: „Bůh koho chce, učiní zbožným, a kdyby chtěl, byl by z bezbožných Samaritů učinil zbožné.“ Vnitřní pak příčina s naší strany musí býti rozjímání nebo hloubání. Bylo totiž řečeno, že zbožnost jest určité odhodlání vůle, aby se člověk hbitě oddával službě Boží. Ale každý úkon vůle pochází z nějaké úvahy, ježto předmětem vůle je pochopené dobro. Pročež také praví Augustin, že chtění pochází z rozjímání. A proto rozjímání musí býti příčinou zbožnosti, poněvadž v rozjímání člověk přijde na to, aby se oddal službě Boží. A k tomu vede dvojí úvaha. Jedna o božské dobrotě a jejích dobrodiních, jak se praví v žalmu 72: „Dobře jest mi přilnouti k Bohu a v Pána Boha skládati svou naději.“ Tato úvaha vzbudí oblibu, která je nejbližší příčinou zbožnosti. Druhá pak úvaha jest o vlastních nedostacích člověka. Z nich totiž vidí, že se potřebuje opírat o Boha, jak se praví v žalmu 120: „Pozdvihl jsem zrak svůj k horám, odkud mi přijde pomoc; pomoc má od Pána, jenž učinil nebe a zemi.“ Tato pak úvaha znemožňuje opovážlivost, kterou člověk spoléhá na své síly a tak brání podrobení Bohu. Neboť uvažování o tom, co nevzbuzuje lásku k Bohu, nýbrž mysl od něho vzdaluje, překáží zbožnos-

ti." Slabost lidské mysli potřebuje k lásce božské vedení od věcí viditelných, nám známých. Z těch pak hlavní jest člověčenství Kristovo (pozn.: růženec, jakožto rozjímání o tajemstvích života, smrti a vzkříšení Páně!), jak se praví v mešní prefaci: „abychom, viditelně poznávající Boha, byli tím strženi k milování neviditelných“. Na blahoslavené Zdislavě zvláště výrazně pozorujeme tuto poslední a nejučinnější část cesty za zbožností, lásku k tajemstvím života, umučení a vzkříšení Spasitele světa. Od malička se právě tohoto nejhlubšího chopila v jakési jasnovidnosti, to jest božské osvěcenosti svatých.

Ale také na blahoslavené vidíme, že její zbožnost byla krásná nejen před tváří Boží, nýbrž i v očích všech, kteří jí byli svědky. A tak vábila její zbožnost apoštolskou účinností. I to je třeba vědět i o zbožnosti, že musí mít dvojí doprovod, aby se nestala zbožností odpuzující buď přílišnou tvrdostí nebo nedostatkem vážnosti. Svatý Tomáš praví, že zbožnost musí být provázena radostí a vážností, které on říká smutnost. Měl zkušenosti světce a z nich ujišťuje, že zbožnost pravá a dosti hluboká působí zvláště a hlavně duševní radost: „Zbožnost hlavně vychází z uvážení Boží dobroty, k vůli níž se duše odevzdává Bohu; z toho samo sebou následuje potěšení, jak se praví v žalmu: „Myslíl jsem na Boha a potěšil jsem se.“ — To jest ona pravá radostnost zbožných, libující si nikoli ve vlastních líbezných pocitech a ochabující, když ochabují ony, nýbrž tím větší, čím větší oběti přináší z lásky k Bohu. To jest vlastní apoštolský rys zbožnosti, radostnost v oběti, neboť k tomu chce a musí přivést apoštol: k radostnému přinášení obětí křesťanského života.

Vědomí pak neúplného dosažení dobra a Boha samého, vědomí vlastních, stále nějak trvajících nedostatků činí duši vážnou, „smutnou“, jak praví svatý Tomáš. To jest, činí duši vážně pozornou, aby se stále více sbližovala s Pánem Bohem a s ctností,

aby nepozorností a rozptýleností nerozmnožovala své nedostatky. Ale i ta vážnost jest provázena tichou a doufající radostností. Radostí z Boží dobroty, která vtělením Syna Božího a prostředky jeho milostí se postarala o vysvobození pozorné duše.

To je tajemství vyrovnanosti, která tak nápadně září ze všech zpráv o životě blahoslavené Zdislavy a která je nejlepším doporučováním všech apoštolských pracovníků.

„Šířiti znalost Ježíše Krista a přiváděti k vládě jeho lásku.“

Pius XI., *Ubi arcano*, 1922.

Svatý apoštol Pavel při svém úžasném světovém apoštolátě naznačil velmi stručně obsah veškerého svého apoštolátu: Kážeme Krista, Boží sílu a Boží moudrost; jen když nějak je hlásán Kristus; můj život jest Kristus. — Jako život každého křesťana musí býti soustředěn na Krista, vtěleného Syna Božího a Vykupitele světa, tak při veškeré práci pro lidské duše musí býti mysl apoštolských pracovníků soustředěna na Ježíše Krista. Neboť on sám řekl: Já jsem cesta . . . já jsem začátek a konec. A podle evangelia dal Jemu nebeský Otec všechno do rukou, všechno položil mu k nohám.

Blahoslavená Zdislava i v této ústřední záležitosti veškerého apoštolátu byla duší vpravdě apoštolskou. Nahlédněme i tu do procesu blahořečení: „Sotva se naučila první krůčky, již všechno její jednání byla modlitba a myšlení na hořké umučení Pána našeho Ježíše Krista . . . Ježíše od svého útlého mládí nazývala nejsladším snoubencem své duše . . . Ježíši Kristu, Spasiteli a Vykupiteli svému sloužila nejhlubší zbožností, spasitelným rozjímáním, ustavičným tělesným umrtvováním. Svě kající skutky konala před obrazem Ježíše Ukřižovaného . . . S největší pečlivostí ve svých ubožácích ošetřovala Krista, Pána všech.“ Prastaré zápisy

jabloneckého kláštera vypravují jako naprosto hodnověrné, že kdysi paní Zdislava bez vědomí svého chotě dala uložit do svého lůžka nemocného chudása. Dovědév se o tom, přiběhl rozhněvaný pan Havel, strhnul pokrývku s lůžka, a místo domnělého chudása uviděl na lůžku krásný obraz Ukřižovaného. To vypravování jasně ukazuje, jak blahoslavená Zdislava měla Ježíše Krista za střed, ohnisko, srdce a cíl veškerého svého životního díla.

Její život v třetím řádě svatého Dominika, její veliká spolupráce s takovými světci, jako Hyacint a Česlav, jen ještě více prohloubily její dosavadní ústřední životní hledisko. Neboť dominikánský život apoštolský jest podstatně postaven na této myšlence, jak to vyjadřují původní stanovy řádu těmito slovy: „Všude jakožto muži, kteří usilují konati spásu svou a bližních, řeholnický a čestně jednejte, jako muži evangella, jdoucí ve stopách Spasitelových. Neboť nebeský Hospodář, nejvyšší původce víry, zasadil si řád Kázatelů do ráje Církve jako plodný strom, aby se těšil jeho krásou, sytil úrodou a usmiřoval lahodností ovoce.“ Tak blahoslavená Zdislava našla sourodý příklad, svaté odůvodnění a uvědomělé prohloubení svého dosavadního životního smýšlení, vše konati s Ježíšem Kristem, pro něho a v něm. Aby on byl nejen cílem, nýbrž i cestou, začátkem a koncem. A tak i konec jejího života vyznívá tak krásnou písní, jak jen lze myslit po takovém životě: „Svaté svátosti přijala se svatou vroucností, potom Ježíši, svému Spasiteli říkala slova nejněžnější lásky, jemu poručela svou čistou a nevinnou duši a do jeho přesvatých rukou odevzdala svého ducha.“ Zdá se nám pak samozřejmý důsledek takového života, když jej staroboleslavská kronika líčí skoro týmiž slovy, jako sám božský Spasitel líčí výsledky svého života poslům od Jana Křtitele. Spasitel řekl: „Jděte a zvěstujte Janovi: Slepí vidí, chromí chodí, malomocní se očisťují;“ kronika píše: „O zázracích paní Zdislavy: Žena svatého života, paní Zdislava, ode-

šla ze světa a skrze ni docházejí ubozí velké útechy; pět mrtvých vzkřísila Boží silou, mnohým slepým navrátila zrak, chromé a malomocné uzdravila mnohé." Pán chodil, „dobře čině". Protože On byl středem a cílem i vzorem, nejhlubší myšlenkou veškerého jejího života, měla Zdislavina apoštolská činnost podobný účinek jako činnost Jeho.

Všechny právě apoštolské duše vedla myšlenka, že hlavou pro veškeré jejich životní úsilí jest Ježíš Kristus. Hluboce a zřetelně to vyslovil nejuvědomělejší apoštol, svatý Pavel. A svatý Tomáš Akvinský podává podrobné vědecké vypracování této základní pravdy křesťanského života. Celá Církev (tedy je v tom obsažen každý křesťan, žijící v Církvi), jest jedno tajemné duchovní tělo Kristovo, podobně jako je tomu v přirozeném lidském životě s tělem a jeho součástkami. Tam hlava jest počdem první částí člověka; v hlavě jest soustředěn život a pohyb všech zevnějších i vnitřních smyslů, pohyb a řízení všech skutků člověka je z hlavy.

To vše duchovně přísluší Kristu. Neboť nejprve všichni dostali milost s ohledem na milost jeho; on má největší plnost milosti; svou silou dává milost všem členům Církve, jak praví svatý Jan: Z jeho plnosti všichni jsme přijali. I tělo člověka dostává sílu, kterou jako milost máme od Ježíše Krista, aby, podle svatého Pavla, mohlo ve všech svých zevnějších úkonech sloužiti spravedlnosti vytrvale, až k zajištění věčné slávy i pro tělo. Tak prostě všechno jest od Ježíše Krista a skrze něho, čeho se dostává duši a čeho duše potřebuje.

Úžasnou velikost a krásu této myšlenky jest viděti z další nauky Andělského učitele, že milost, kterou křesťanská duše dostává od Ježíše Krista, jest podstatně táž milost, kterou má sama nejsvětější duše Ježíše Krista, čili, že milost naše jest podílem na osobní milosti přesvaté duše Ježíše Krista. Proto vždy uvědomělé křesťanské duše soustřeďovaly svůj život na Ježíše Krista. Věděly, že čím soustředěnější jest na něho jejich život, tím

že se krásněji a úplněji uskutečňuje ono slovo z prvních dob křesťanských: křesťan, druhý Kristus.

Ale jest ještě jiný důvod, proč je třeba zvláště soustřeďovati celý život na Ježíše Krista jako ohnisko všech myšlenek a skutků. Svatý Tomáš jej naznačuje v nauce, jakým způsobem jest Ježíš Kristus hlavou všech lidí: „Vezme-li se všeobecně celý čas světa, jest Kristus hlavou všech lidí, ale v různém stupni. Nejprve a hlavně jest hlavou těch, kteří jsou již s ním spojeni ve věčné slávě. Za druhé těch, kteří jsou s ním spojeni skutečnou láskou. Za třetí těch, kteří jsou s ním spojeni pravou věrou. Za čtvrté jest hlavou těch, kteří teprve mohou býti s ním spojeni, a podle ustanovení Božího také s ním spojeni budou.

Stupnice ukazuje, kde je cesta k největší síle od Ježíše Krista, jako hlavy Církve a jako hlavy veškeré církevní práce veřejné i soukromé. Ovšem víra, ale ta až na třetím místě, není-li spojena s láskou k Bohu, to jest, není-li duše ve stavu posvěcující milosti, při které jest průvodkyní svatá láska. Na druhém místě jest láska a protože je před láskou již jen vypočítávána nebeská blaženost, jest na prvním místě v pozemském životě láska cestou ke spojení se silou Ježíše Krista.

To jest poslední užitek z apoštolského života blahoslavené Zdislavy pro duše apoštolsky činné. Že totiž láska k Bohu se musí vyznačovati výrazným lnutím k Ježíši Kristu, Synu Božímu a hlavě veškerého jejich života. První apoštolové řekli: Opustili jsme všechno a šli jsme za tebou. To platí také pro apoštoly posledních dob. A také pro každý křesťanský život, má-li býti životem duchovně úspěšným. Tehdy jest zbožnost, láska, práce nejhlubší a nejpronikavější, když vědomá a jemná láska k Ježíši Kristu má první a hlavní a ničím nezastiňované místo v duši a v žití, a také ovšem ve všech pobožnostech a úkonech náboženských. To máme v blahoslavené Zdislavě. Kéž se staráme, aby ten poklad neležel ladem.

VÍTĚZOVĚ

1. svazek I. ročníku.

P. Lect. Prim. Emilián Soukup O. P.

BLAH. ZDISLAVA BERKOVNA

vzor Katolické akce.

Vydáno

za redakce Josefa Papici

v lednu L. P. MCMXXXIV.

**Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských
v Olomouci.**

Na lepším knihovém papíře vydáno

jedno sto číslovaných výtisků;

z nichž prvních pět je neprodejných.

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI

všechno jeho dílo jest převzácným odkazem a velikou školou neumdlévající nadpřirozené lásky a horlivosti pro království Boží, proto Stojan není jen moravský, jest celého národa a celé Církve ozdoba znamenitá. V Církvi životopis není chvíle života Stojanova a není díla, které by nebylo zachyceno v žádoucí podrobnosti a zhodnoceno s nejvyššího hlediska. Nyní zbývá nám dokončiti splátku dluhu Stojanovi a dílu přispěti k největšímu rozšíření, jest poměrně laciné a určeno mnohým generacím. Jp.

LIVRE DU CENTENAIRE (Beauchesne, Paris). I. sv., str. 320 a 11 tab., cena 30 frs. — K stému výročí Společnosti sv. Vincence, založené Ozanamem blažené paměti, vydává Beauchesnovo nakladatelství velké dvojsvazkové dílo, z něhož vyšel první díl, věnovaný dějinám a rozšíření konferencí vinctenciánských po celém světě. Spolupracovali povolání odborníci: Cellier, Chouard, Fliche, de Francqueville, Goyau, Heinrich, de Lanzac, Lewandowski, Verhaegen a Zeller. Text doplňují přehledy a tabule statistické. Vzácný pomník křesťanské lásky k bližnímu.

BABLER O. F.: Kvítka Zeleného ostrova. (Nákl. vlastní, Samotišky.) Str. 57, cena 15 Kč. — Málo známe poklady duchovní tvorby „ostrova svatých“, Irsko. Proto vděčně přijímáme krásný Bablerův výbor pečlivě přeložených pověstí a legend o Irských světcích. Moderní duše okřeje ve vánku zbožností a víry irského lidu. Na tuto knížečku vřele upozorňujeme.

JOANNÉS G.: Deux âmes vers les cimes. (Téqui, Paris.) Str. 234, cena 11 frs. — Románové roucho cesty dvou duší, muže a ženy, zpřístupňuje hluboké pravdy vnitřního života a výstupu na horu dokonalosti a spojení s Bohem. Knížka nevšedního zrna, která může prokázati mnoho dobra mladých duším, aby z přirozených snah duše po druhé duši dovedli učiniti prostředek výstupu.

ROUET DE JOURNAL S. J.: La vie merveilleuse du P. Coince. (Beauchesne, Paris.) Str. 124, cena 6.50 frs. — S podivem jest, že francouzská biografie dosud málo se věnovala psanci revoluce, psanci z pronásledování jezuitů v Rusku, neúnavnému apoštolu P. C., jehož památku lid v Lavalu stále ctí. Mimořádné projevy milosti, přemáhání a oběti, oheň horlivosti pro duše; život, který jest vždy školou.

THOMAS ANT., SS. CC.: Un gran misionero. (La Esperanza, Palma del Mallorca.) Str. 581. — Mladá diecéšní kongregace španělská Nejsv. Srdce Ježíšova a Mariina brzy po smrti (1909) svého zakladatele P. Jáchyma Roselló y Ferrá seznamuje obec věřících s jasnou postavou horlivého apoštola exercicií a úcty k nejsvětějším Srdcím. Jest zřejmo, že Španělsko nepozbylo ducha ži-

vé a plodné víry, jenž jeho chloubou v dějinách. Život P. Jáchyma jest novým vítězstvím duše věrné a oddané vanu milosti. Kromě velkého díla vydán stručnější životopis o 80 stranách.

TROCHU FRANCIS: L'admirable vie du Curé d'Ars. (Vitte, Lyon.) Str. 238, cena 10 frs. — Autor vydává po velikém životopisu sv. Jana V. nové zpracování, stručnější, které přijde vhod širším kruhům; i v kratším díle jest světcův obraz živý a bohatý, nikdy nevyčerpatelný v duchovní hlubokosti kněžské svaté duše. Nelze omezit životopis sv. Jana V. jen na duchovní, každá horlivá duše může býti jeho žákem.

THONNARD F. J., AA.: Saint Bernard. (Bonne Presse, Paris.) Str. 104, cena 1.75 frs. — V „Belles vies“, laciné sbírce podobné našim Vítězům, vydává B. P. svěží životopis velkého světce a církevního učitele sv. Bernarda. Poslouží za úvod k četbě velikých děl o světcích.

KATOLICKÉ MISIE, náš Věstník Díla šíření víry, počínají vycházeti v nové úpravě a hlubotiskem. Katolické misie chtějí proniknouti do každé katolické rodiny, i do vašeho příbytku. Pozvěte je přihláškou za odběratele nebo aspoň žádostí o ukázkové číslo; stojí ročně pouze 10 Kč! Administrace Katol. misí, Praha IV., 36.

DE GAIFFIER: Vita beati Raimundi Lulli. (Analecta Bollandiana, Bruxelles.) Str. 50. — Separátní otisk z A. B. přináší kritické vydání anonymního životopisu Rajmunda Lulla, jehož osobnost zasluhuje pozornosti, jest tak bohatá významem dějinným. Kritický text předchází obšírný přehled rukopisných pramenů i důležitých publikací. Poznáváme důkladnost a vědeckou přísnost bollandistů.

PESENDORFER FRIEDRICH mons.: Künstlerinnen und Schriftstellerinnen in Nonnenkleide. (Christliche Kunstblätter, Linz.) Str. 228, cena 10 S. — Jedinečné dílo, věnované soupisu účastí řeholních sester na vybudování křesťanské kultury umění literárního i výtvarného. Nikoliv pouhý součet, ale velkolepý přehled minulosti i přítomnosti, podle okolností informuje stručně o řádu, hodnotí díla sester, doprovází četnými ilustracemi. Věnuje větší pozornost sestrám německým, ale nepřehlídí proto jiných národností. Nejlepší apologie kulturního významu klášterů ženských. Jak bychom toužili po podobném díle, věnovaném našim ženským klášterům! Mnohé zrno ryzího zlata leží zapomenuto! Pesendorferova kniha potěší každého přítele klášterního života a životopisectví.

Cena 3 Kč.

Měsíčník Vítězové. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydávají profesoři bohosloveckého učiliště řádu dominikánského v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci.

Dr. Alfred Fuchs

BRATŘÍ

RATISBONNOVÉ

VÍTĚZOVÉ

měsíčník věnovaný hagiografii a katolické biografii.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Braito O. P.

Redaktor: Josef Papica.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace, Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně, na lepším papíře 40 Kč.

**Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna, Olomouc.**

Původní desky na jednotlivé svazky Vítězů bychom mohli opatřit jen při větším počtu, aspoň 50 přihlášek. Račte se tedy přihlásit, kdo byste měli zájem. Jedny desky by stály asi 3—4 Kč.

Podpisy autorů na výtiscích na lepším papíře můžeme v některých případech opatřit za náhradu režijních výloh. Kdo by si přál výtisky podepsané, ať to zvláště administraci oznámí.

Prosíme Vás o předplatné! Naše podniky nejsou počítány na zisk, proto nám opožděné placení předplatného působí škodu. Když ztratíte vplatní lístek předtištěný, použijte bílko-vplatního lístku č. 106.633 s adresou Edice Krystal, Olomouc.

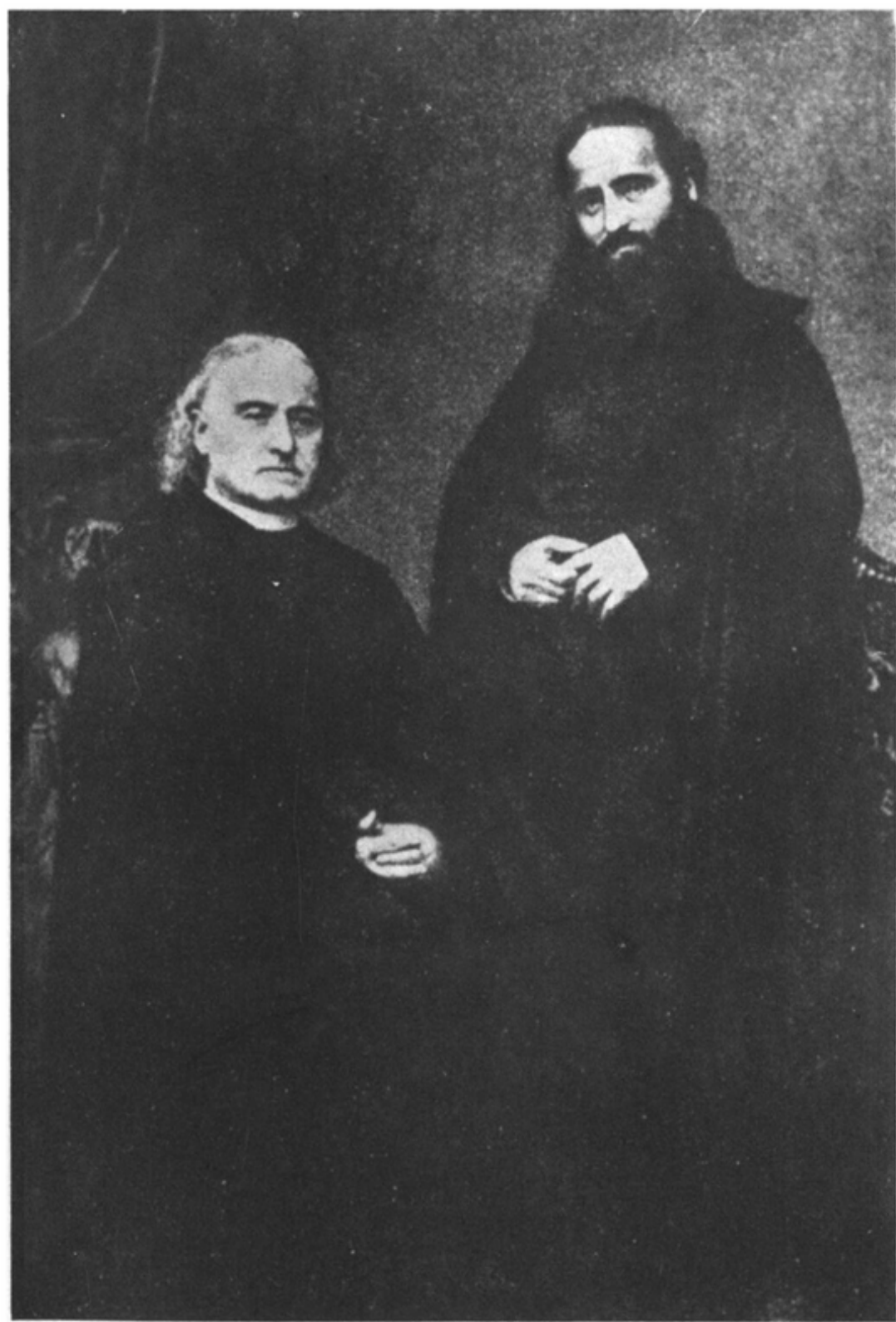
Doporučte Vítěze svým přátelům, pošlete nám jejich adresy. Ukázková zásilka nepůsobí příjemcům žádného vydání a pro nás jest nejúčinnějším způsobem reklamy.

Ctp. K. O.: Děkujeme za návrhy vítězů; měli jsme je již zařazeny, Váš návrh je potvrzením.

LITERATURA

ANNE DE GUIGNÉ. (Desclée De Brouwer & Cie, Paris.) Str. 40, cena 7 frs. — Svatá pověst Aničky Guigné roste, množí se i její životopisy. Nová knížečka jest určena dětem krásnou výpravou barevných obrázků i výběrem chvil Aniččina života, v nichž se zbožné dítě může učit u „své sestřičky v nebesích“.

BRAITO P. DR. SILV. M., O. P.: Církev. (Universum, Praha.) Str. 198. — Potřebujeme dnes více bohovědy „srdce“, jelikož rozumářství — ovšem ve špatné podobě — zavedlo lidstvo na scestí. Proto k srdci mluví B-ovy myšlenky a doklady katolického učení o Církvi; nemluví jako učený lékař či filosof, nýbrž jako syn, který svou Matku miluje silou celého srdce, věrného a oddaného. Nepřátelé Kristovi útočí lišácky především proti Církvi, zvláště u nás, a mnoho zla zůstává v duších

DR. ALFRED FUCHS

BRATŘI RATISBONNOVÉ

1934

VÍTĚZOVÉ, OLOMOUC

Nr. 17.874.

IMPRIMATUR

Olomucii, die 27. Octobris 1933.

**Josephus Vyvlečka,
Praeses a. e. Consistorii.**

**Vydavatelé i autor se plně podrobují církevním
nařízením, zvláště Urbana VII., o účtě svatých a
výrazům jako světec, zázrak atp. jest věnovati
důvěru jen lidskou, pokud se Církev svatá ne-
omylně nevyslovila.**

ŽIDOVSKÁ OTÁZKA

Žijeme v Milostivém létě, v němž si připomínáme 1900. výročí Golgoty. Tato událost se stala i mezníkem v životě národa, jenž svého Mesiáše vydal na smrt. Rozhodla o osudu Ahasverově. Právě v tomto roce, o němž si lidé připomínají křik davů, kteří volali „Ukřižuj!“ a „Krev jeho na nás a na naše syny!“ vypuklo v Německu jedno z největších pronásledování Židů, jež znají dějiny. Jest také jedním z nejhorších, protože Židé nejsou pronásledováni pro to neb ono smýšlení, nýbrž pro svůj původ, pro svou rasu a tato persekuce a vyloučení z občanských práv se vztahuje i na ty, kdo přijali křest. Není úniku. Snad je to chvíle, kdy může dojít k řadě upřímných židovských konversí. Ne snad proto, že jsou dnes statisíce Židů, kteří nevědí kudy kam. Desorientace po stránce hmotné by jistě nebyla vrcholem tragiky. Ale vypukla mezi židovskou elitou dnes veliká duševní desorientace, když je vyvrhuje ze svého středu národ, s jehož kulturou byli nejúže spjatí a jemuž nejoddaněji sloužili. Snad mnozí ztracení synové nyní poznají, kde jest jejich pravý domov a pravé společenství a najdou s ryzími úmysly cestu do Církve.

Víme dobře, že slova „pokřtěný Žid“ daleko nemusí znamenat ještě „křesťan“. Bylo mnoho těch, jimž podle cynického výroku Heineova byl „křestní list“ pouhou vstupenkou do evropské společnosti“. Ale je také mnoho konversí upřímných, kde víra znamená odpočinek a spočinutí bloudivšího

Ahasvera, utkvění zraku na pevném bodě, na Bílém Bodě, ozářeném zlatými paprsky monstrance, vykoupení v Těle a Krvi Kristově. Vždy byli takoví konvertité. Připomínáme jména P. Libermann, P. Cohena a zejména bratří Ratisbonnů, jimž jest věnována tato knížečka. Právě konverse Ratisbonnů jest příznačná. Jeden z obou bratří konvertuje bez vnějších událostí, jenom aby přemohl v sobě věčný ahasverský stesk a druhý z nich, ironik a cynik, jest přemožen zázrakem, jako kdysi Pavel u Damasku. Neboť skutečně lze říci, že základním rysem židovské povahy, jak ji vytvořily diaspora a ghetto, jest skepse a problematism. Židé, kteří nesměli nabývatí půdy, nezapustili pevných kořenů v zemi. Žili v abstraktech — ať se již zabývali bohoslovnou spekulací nebo obchodem. Tento psychologický typ skeptika, jenž podle slov Weinigrových „pochybuje o své vlastní skepsi“, jest nutno překonat. Každý Žid to ví, alespoň každý Žid vyššího typu. Jenom Žid nižšího duševního typu myslí, že je chytřejší než ostatní, protože je pochybovačný. Výše organisovaným duševním typům jest však tato skepse utrpením. Správně řekl kdysi Heimann, že židovskou otázkou není jenom poměr Židů k okolí, nýbrž především jejich poměr k sobě samým. Řekl, že to, co by Žid na pustém ostrově pokládal ještě za židovskou otázku, tím židovská otázka teprve jest.

Jest dnes dvojí řešení židovské otázky, ale ani jedno z nich nedostačuje. Jedním z nich je asimilace, snaha Židů splynouti s okolím, s národem, s nímž žijí. Druhá snaha je právě opačná: sionism. Navrátiti se do Svaté země, vytvořiti židovský stát v Palestině anebo alespoň vzkřísiti opět židovské národní vědomí. Jiní se táží, zda diaspora není již odvěkou sudbou Ahasverovou. Jeho osudem jest prchatí, utíkatí sám před sebou, pokud nespočine před Křížem a v jeho stínu. Každé apriorní řešení židovské otázky, ať sionistické či asimilační selhává, protože Židé jsou po stránce sociologické zje-

vem sui generis. Nemají jediné životní jistoty. Každému člověku jest dána alespoň jeho národnost jako nesporná jistota. Žid nemá při svém narození ani této nesporné jistoty. Jsou u nás v Čechách židovské rodiny, v nichž jeden z bratrů se pokládá národem za Čecha, druhý za Němce a třetí za Žida a všichni bona fide, podle toho, kam kulturně inklinují. Když se zdá, že asimilace je plně provedena, najednou vznikne buď silné antisemitské hnutí nebo se v Židech samotných probudí hlas krve.

Je na př. zajímavé, že hnutí sionistické nevzniklo na židovském východě, nýbrž v liberalistickém prostředí asimilantů a že jeho zakladatelé byli dva redaktoři „Neue Freie Presse“, pravé to reprezentanty někdejšího německo-židovského liberalismu. Sionismu se jistě mnoho podařilo, ale nevyřešil psychologický problém židovský. Stále zůstává akutní otázka, zda Židé nejsou určeni k tomu, aby byli neustále kořením, kvasem, fermentem a zda by dovedli vytvořit celý kulturní pokrm sami. Tharaudové ve svém románě „Ve stínu kříže“ se táží, proč mladý židovský talmudista z Podkarpatské Rusi, jenž byl od dětství cvičen v řešení theologických otázek (které prostřednictvím Arabů měly i veliký vliv na křesťanskou scholastiku!), pojednou opustí Talmud, stane se obchodníkem a má úspěchy, ač by se dalo čekat, že bude nepraktický. Ale i obchod je zaměstnání duševní.

Obchodník proměňuje skutečnost na peníze, tedy v abstraktum. Nevidí již věci, nýbrž zboží. Má kombinační schopnost. Odpadlý biskup a ministr Napoleonův Tallyrand řekl kdysi, že studium bohosloví není nejhorší průpravou pro politiku. Zdá se, že nebylo ani nejhorší přípravou pro obchod. Podle Bubera myslí zase Žid odtažitě, nevidí pro les stromů, je nadán spíše motoricky než sensorně. Může být tento základní rys židovské povahy vzniklý v diaspoře také kulturně plodný? Může být sionismem nebo asimilací překonán? Z něho vzniká židovský prorok, jenž nechce ponenáhlu re-

formovat, nýbrž hned spasit nebo rozbít svět (Spinoza, Marx). Z něho vzniká i židovský žurnallista, duchaplný a jiskřící, ale neosvětlující věci. Žid nesplyne s přírodou. Dovede na ni udělat nejvýše duchaplný epigram. Židovým básníkem není Goethe, nýbrž Heine, jehož nejprocítěnější lyrika vyúsťuje posléze v pointu.

Není jiného léku pro tuto ránu v židovském srdci, než pevná víra, která jediné jest s to, aby vyplnila propast a aby i neklidné židovské povaze dala vejít do odpočinutí Hospodinova.

Sionisté se domnívají, že se jim usídlením Židů v Palestině podaří překonat židovskou skepsi tím, že vytvoří agrární typ Žida. Ale i kdyby se vyplnil sionistický ideál, pak by v nejlepším případě vyrostla na půdě Palestiny nová generace, odchovaná v tělesné práci bez problematizmu, bez typických židovských duševních vlastností. Ale pak se tento palestinský národ bude ve všem lišit od ostatních Židů, kteří do Palestiny nemohou a jež vytvořila diaspora, a židovský problém duševní se nerozřeší stejně. V duši Židově jest Ahasver, nejenom v jeho vnějších osudech. Vždy bude nechtě vydávati svědectví Tomu, jež zavrhl. Bude bloudit, pokud nepozná svého Mesiáše. Jenom vírou v Ježíše Krista vejde Žid pod hostinnou střechu. V tomto smyslu odpovídal již papež Pius X. zakladateli sionismu Theodoru Herzlovi, když k němu přišel vyjednávat věci palestinské.

Jaké jsou však vůči Ahasverovi povinnosti katolíků? Jest apoštolátem Božského Srdce Páně pracovat o návrat národa kdysi vyvoleného. Nic by nebylo nesmyslnějšího, než aby katolík, úd univerzální Církve, pěstoval rasové předsudky nebo vylučoval Židy ze svých modliteb. Díla bratří Ratisbonnů nás o tom poučí.

Ratisbonnové vyrostli v židovském liberálním bankéřském prostředí, stali se chudými řeholníky a jeden z obou bratří pracoval pro věc Kristovu ve své francouzské vlasti, kdežto druhý v Palestině.

Založili kongregaci pracující pro návrat Židů. V závěru této své úvodní stati cituji několik vět z kázání P. Valensina S. J., proneseného svého času v lyonské kapli Panny Marie Sionské při mši svaté, sloužené za návrat Izraele. Kazatel došel k tomu závěru:

1. Je povinností křesťanů, kteří nejsou příbuzní Ježíše Krista podle těla, aby se nevynášeli nad ony Židy, kteří jsou bratry Ježíše Krista podle milosti.

2. Je povinností křesťanů, ať jsou původem Židé či nikoli, jde-li jim o to, aby vlděli olivy Boží nésti plnost ovoce, jež Bůh očekává, aby se horlivě modlili za návrat Židů, aby všichni Židé byli znovu v ní vstípeni.

Ostatně víme, že se tak jistě stane jednoho dne. Židovský národ bude křesťanský. Ježíš to chce.

Denní odpustková modlitba Arcibratrstva modlitby za obrácení Izraele, zřízeného dekretem papeže Pia X. ze dne 24. srpna 1909, prosí:

Bože dobrotivý, Otče milosrdenství, prosíme snažně, abys pro neposkrvněné srdce Mariino a na přímlovu patriarchů a svatých apoštolů shlédli milostivě na zbytky Izraele, aby došly k poznání jediného Spasitele našeho Ježíše Krista a staly se tak účastnými drahocenných milostí vykoupení.

Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí. Amen.

„Otče odpusť jim, neboť nevědí, co činí!“ Ale i Ty, Matko Boží vzpomeň!“ Ze životopisu Alfonse Marie Ratisbonna se dovíme, že na jeho konverzi působila hlavně ta okolnost, že ač poloviční nevěrec, slíbil svému příteli, že se bude modlit modlitbu svatého Bernarda „Memorare“. Jako čestný muž dostal svému závazku, ač rozumem nevěřil. A mohlo jeho srdce odolat takovým slovům, jako jsou slova této modlitby?

„Vzpomeň, ó nejsvětější Panno Maria, že nebylo slýcháno od věků, že by někdo, kdo se utíká pod

tvou ochranu, kdo vzývá tvou pomoc, kdo se uchází o tvou přímluvu, byl kdy oslyšen. Já takovouto důvěrou povzbuzen, k Tobě, Matko matek, běžím, k tobě přicházím, na tebe stenající hříšník naléhám: nezhrdej, Matko Slova slovem mým, nýbrž milostivě slyš a vyslyš mne!"

A pak se ptáte, zda prospívá ústní modlitba, i když si neuvědomujeme stále plně její slova! Ona připravují duši i srdce, i když rozum o tom neví! Modlitba růžence! To není bezduché opakování týchž slov, i když snad nerozjímáme každé slovo. Slova vnikají do našich srdcí, i když mozek zůstává ještě chladný!

„Memorare, o plissima Virgo Maria!" V mariánském měsíci květnu se Alfons Maria narodil, v měsíci květnu zemřel. Byl dítětem mariánským. V kultu mariánském soustředil všecku něhu svého srdce tak dlouho vyprahlého abstraktním filosofickým monotheismem, jenž jediný zbyl z bývalé plnosti židovské víry na západě, vyprahlé spinozovským pantheismem, jenž je nejbližší filosofií tomu, kdo Boha chápe jenom jako nějaký pomysl, vyprahlé posléze nevěrou, k níž je od pantheismu jenom krok. Ale když již rozum umkl, srdce mluvilo.

„Memorare, o piissima Virgo Maria, non esse auditum a saeculo!"

*

Zázračné obrácení Alfonsa Marie Ratisbonna se událo před obrazem Panny Marie, Královny nebes, kterou umělec znázornil v plné její královské nádheře s prsteny na rukou. Na těchto prstenech jsou kameny, z nichž některé září a některé nikoli. Podle vidění bl. Kateřiny Labouré,* jež bylo podně-

* Zjevení Panny Marie v této podobě se stalo bl. Kateřině Labouré, novice kongr. Dcer Lásky (zal. sv. Vincenciem de Paul). Ve vidění se bl. Kateřině dostalo pokynu, aby dala raziti zvláštní medailku, která se nyní všeobecně nazývá ve Francii „zázračnou". Na rubu medailky jest veliké M; jeho horní hroty jsou spojeny čarou, jež jest jako základnou kříže. Pod M (mariánský

tem k vytvoření tohoto obrazu, značí drahokamy milosti, jichž dosahujeme prostřednictvím Matky Boží. Ty drahokamy, které nesvítí, znázorňují pak ony milosti, jichž by lidé sice mohli dosáhnouti, ale o něž prosí málo anebo vůbec ne. Nezdá se vám, že jest jistá souvislost mezi tímto obrazem a obrácením i apoštolátem Ratisbonnů, v jejichž díle měl právě tento obraz tak vynikající úlohu? Není prosba za obrácení Židů jedním z těch nesvítících drahokamů? Nemodlíme se za ně příliš málo? Mohl bych citovat výrok dra Braila z „Hlubiny“: Kdybychom se za Židy tolik modlili, jako jim nadáváme, již dávno by snad byli obráceni!“

*

V dílech židovských básníků se po celá staletí znovu vždy vrací ohlas žalmu, v němž se básník vášnivě zaklíná, aby mu raději jazyk přischl k patru a uschla pravice, než aby zapomněl na Jerusalema. Vždy znovu vrací se ozvěna žalozpěvu Jeremiášova, lkajícího nad zříceninami Jerusalema. Vzpomeňme překrásné „Sionidy“ arabsko-židovského básníka Jehudy ha Leviho z 11. století po Kristu, vzpomeňme nesčetných básní synagogálních.

Zdá se nám, že slyšíme nový ohlas těchto slov, když čteme, jak Alfons Maria Ratisbonne lká nad zkázou paláce Pilátova. Ale nejsou to slzy, jež prolévají Židé u „Zdi nářků“, není to vzpomínka na devátý Ab (pátý měsíc židovského kalendáře), o němž se vzpomíná zkáza Jerusalema. Sionida Ratisbonnova jest jiná. V Jerusalemě pozemském s touhou vzpomíná Jerusalema nebeského:

„Coelestis Urbs Jerusalem
beata pacis visio!“

monogram) jsou dvě srdce, jedno ovité trním, druhé probodené. Dva roky po vidění dal pařížský arcibiskup msgre De Quelen povolení tuto medailku raziti a rozšiřovati. Zbožné užívání „zázračné“ medailky jest provázáno hojnými milostmi.

Vzpomíná, jak byl Král tohoto nebeského Jerusalema od jeho lidu mučen a na smrt vydán a zpívá svému Králi novou píseň slonskou, nový žalm, nový chvalozpěv, chvalozpěv Nového zákona. „Cantate Domino canticum novum!”

*

Ke konci tohoto úvodu jednu osobní vzpomínku. Když jsem letos jel do Říma, maje mimo jiné v úmyslu modliti se v tomto Milostivém létě v kostele San Ondrea delle Fratte za svůj lid, potkali jsme právě na italských hranicích v Tarvisiu dlouhý vlak s židovskými emigranty do Svaté země. V té chvíli se mi tato křižovatka vlaků zdála křižovatkou osudu: Oni do Svaté země, já do Říma. Kdy se setkají Řím a Jerusalema, jako se setkaly v životě Alfonse Marie Ratisbonna?

P. THEODOR MARIA RATISBONNE N. D. S.

Zakladatel kněžského sdružení a kongregace Notre Dame de Sion P. Theodor Maria Ratisbonne pocházel z alsaské židovské rodiny, jež byla bohatá a vážená. Jeho děd byl jediný Žid, jemuž bylo dovoleno za Ludvíka XVI. nabýti ve Štrasburku půdy a jenž byl povýšen do šlechtického stavu. Rodina byla proslulá svou širokou dobročinností. Theodorův děd z mateřské strany Theodor Terfbeer, zemřel roku 1793. Tento člen rodiny si získal zásluh o katolickou Církev v době hrůzovlády. Několik farností mu svěřilo kostelní poklady, aby je uchránily před znesvěcením. Také nalezlo v jeho domě útočiště několik katolických kněží v době pronásledování. Theodor Ratisbonne připsoval později svoje obrácení a hojné milosti, jichž se mu dostalo, zásluhám tohoto svého předka.

Obě rodiny, Terfbeerovi a Ratisbonnovi, se navzájem spojily dvojnásobným sňatkem. August a Ludvík Ratisbonne založili spolu bankovní závod, který se těšil velmi dobré pověsti a dobře prospíval. August Ratisbonne a Adelaida Terfbeerová měli spolu deset dětí, 6 hochů a 4 dcery. Druhý z nich byl pozdější katolický kněz P. Theodor Maria. Nejmladší z nich byl rovněž pozdější konvertita P. Alfons Maria.

Náboženská výchova Theodorova byla taková, jaká je ve většině liberálních židovských rodin. Náboženské zvyky se zachovávaly jenom částečně, spíše z plety, než ze skutečného náboženského

přesvědčení. Ale tato pieta vytvořila tradici. Mravní výchovu měl Theodor od své matky; od učitelů náboženství přijal jediné přísný monotheismus. Také naň velmi živě působila víra v příchod Mesiáše, ale tato víra později vybledla. Na počátku nebyl Theodor příliš dobrým studentem. Ale v jeho duši zůstalo jednak mnoho neukojené touhy po lásce, jednak po pravdě. Rozkoše tohoto světa naň příliš nepůsobily. Ani obchodní život se mu příliš nelíbil. Tehdy by byl potřeboval slova náboženské útěchy, ale nikde jich nenalézal. Vůči synagoze a její orthodoxii dávno již zhloustejněl a vůči křesťanství měl staré židovské předsudky. Náboženství mu nahrazovala rodinná pieta, hlavně vzpomínka na matku.

Tato krise vyvrcholila, když mu bylo 20 let. Hledal útěchu v rozličných filosofických systémech, zkoušel na sobě dokonce i dobrovolnou askesi stoiků a rád se utíkal do samoty, což ostatně v jeho době bylo romantickou módou. Byla to doba světských kapliček a eremitáží. Došel k tomu názoru, že poslední tajemství světa a života nejsou bezpochyby přístupna všem lidem, nýbrž toliko několika zasvěceným. Vstoupil mezi svobodné zednáře, ale i tu byl zklamán. Viděl, že zednáři jsou sice mocná společnost, poněvadž jest mezi nimi mnoho vlivných a bohatých lidí, ale že poslední tajemství lidského života jsou jim neznáma. Viděl také, jak zednářského bratrství bývá často zneužíváno k účelům zisťným. Zdá se, že lóže si nejvíce slibovala od jeho peněženky. Theodor Ratisbonne začal číst osvícenské myslitele, jako byl Locke, Volney, Bolingbroke. Přečetl tak celou protináboženskou literaturu 18. století. Nestal se sice ateistou, ale přece jenom skeptikem. Jednoho večera se však zahloubal nad hvězdnatým nebem a tato kontemplace jej vyléčila ze skepse. Jeho víra v jediného Boha oživila.

V té době vstupuje do jeho života osobnost Ludvíka Bautaina, profesora královské Akademie ve

Štrasburku. Tento filosof musil však se vzdáti svého učitelského úřadu pro svoje křesťanské přesvědčení. To se stalo ve školním roce 1822 až 1823. Bautain si otevřel soukromý kurs filosofie, jejíž základní větou bylo: „Pravá filosofie vrcholí nutně v křesťanství.“

Theodor Ratisbonne náležel k jeho nejhorlivějším posluchačům. Roku 1823 měl Bautain ve svém kursu toliko 4 posluchače, jednoho katolického Irčana, jednoho pravoslavného Rusa a dva Židy. Bautain vyvracel ponenáhlu pochybnosti Ratisbonnovy. Ale byla to pouze praeambula křesťanství na přirozeném základě, bohoslovně nepropracovaná. Byly to vlastně jenom základy křesťanské filosofie, jež si Ratisbonna tehdy získaly. Zejména však pojal Ratisbonne přesvědčení, že křesťanství jest pokračováním a vyvrcholením židovství. Jeho učitel mu radil, aby hleděl být nejprve dobrým Židem a ostatní aby přenechal působení pravdy samotné. Ratisbonne uposlechl. Stal se horlivým vyznavačem židovského náboženství a po tři leta dobrovolně řídil náboženské školy židovské. Při studiu židovství studoval i křesťanství. Tehdy se také naučil zase modlit. — Trvalo však dlouho, než překonal židovský předsudek proti jménu Ježíšovu a než se odvážil vysloviti jméno Ježíšovo a Mariino na modlitbách. Naučil se tato jména milovat, ale nespojoval s nimi náboženských představ pravověrného křesťana. Až přece jednou, bez nápadných vnějších událostí dovedl zvolati z hloubi duše: „Sláva Bohu Otci i Synu i Duchu svatému!“ Ludvík Bautain sice vyvrátil prvotní pochybnosti Ratisbonnovy, ale uvedení do skutečného křesťanského života vykonal někdo jiný. Byla to starší dáma, slečna Humanová, která zahrnula Ratisbonna péčí vpravdě mateřskou a ukázala mu křesťanskou praxi. Když ji Ratisbonne poznal, bylo jí 60 let. Theodor jí věnoval lásku, kterou měl k památce zesnulé matky. Ona jej připravila na křest, naučila jej vykonávat křesťanské ctnosti a modliti se pra-

videlně a po křesťansku. Protože se Ratisbonne bál, že jeho křest by mu způsobil mnoho zla mezi Židy, přijal křest nejprve tajně, ovšem se svolením biskupovým. Byl pokřtěn na Bílou sobotu roku 1827. Když se ubíral do kostela, setkal se svým starším bratrem, který se ho ptal, kam jde. Theodor mu řekl, že jenom několik kroků. Ve svých pozdějších vzpomínkách praví Theodor, že to byla pravda, neboť jenom několik kroků dělí věřícího Žida od křesťanství!

Slečna Humanová byla zvláštní ctitelkou Božského Srdce Páně, k němuž se od dětství modlívala i za Židy takto: „Ježíši, Pastýři dobrý, který jsi poslán ke ztraceným ovčím domu Izraelského, smluj se nad námi!“ Dlouho však čekal Ratisbonne s touhou na svoje první svaté přijímání. Po této cestě jej vedl již kněz, a to abbé Martin z Noirlieu, domácí duchovní polytechniky a učitel vévody Bordeauxského. Ratisbonne doprovázel jej roku 1827 do Míšně, kdež vykonal první svaté přijímání na den Jména Panny Marie v biskupské kapli. Stále ještě však byl Theodor jen tajným křesťanem. Nesložil ani svůj úřad správce židovských škol, ale jeho výklady byly čím dále tím častěji proplétány náznaky pravd křesťanských. Obecné pozornosti nemohly také ujíti jeho časté návštěvy kostelů. Rodina byla znepokojena. Theodor věděl, že se chystá bouře. Jednoho dne jej také August Ratisbonne vyzval k důvěrnému rozhovoru. Otec se ho přímo zeptal, je-li křesťanem a Theodor odpověděl, že ano. Dodal však, že Bůh Izraele zůstal jeho Bohem. Otec mlčel a pak nad svým synem zaplakal. Oba plakali spolu. Dříve však, nežli se jeho otec vzchopil, aby nad ním vyslovil kletbu, opustil jej Theodor rychle, vzpomínaje slov Spasitelových, že kdo by neopustil otce a matky své pro Něho, není Ho hoden.

V Theodorovi uzrál úmysl státi se katolickým knězem! Rodina jej chtěla zdržeti alespoň od tohoto kroku. Ale vůle Theodorova byla nezlomná. Také

Jiní dva žáci Bautainovi pojali podobný cíl. Tehdejší biskup štrasburský La Pappe de Trévern poskytl jim útulek ve svém zámku v Molsheimu. V letech 1827—1830 byl Ratisbonne spolu s jinými žáky Bautainovými vysvěcen na kněze. Nebyla to doba bez pokušení a bez občasné vnitřní vyprahlosti, kterou však Ratisbonne překonal. Dne 6. ledna roku 1831, na den Zjevení Páně slavil Theodor ve štrasburském kostele svatého Jana svou primici. Slečna Humanová vyšla mu mešní ornát, profesor Bautain ministroval. Potomek levitského rodu židovského vstupoval v nové kněžství podle řádu Melchisedechova. Štrasburský biskup svěřil celé skupině mladých kněží seskupivších se kolem Bautaina, řízení malého semináře, to jest středoškolského konviktu pro chlapce, kteří se mínili věnovati bohosloví. Skupina se nazývala Kněžími svatého Ludvíka a byli to: Carl, Ratisbonne, Goschler, Nestor, Level, Gratry, de Bonnechose, Jakub Meretian a Evžen de Regny, samí hodní obětaví kněží. Ratisbonne učil a dozíral v nejnižší třídě. Při tomto skromném postavení vykonával ještě některé funkce duchovní správy při katedrále. Seminář dobře prospíval a měl dobrou pověst.

Mezi tím však byl Bautain, duchovní vůdce celé této skupiny udán v Římě, že jeho „Křesťanská filosofie“ obsahuje bludy. Skutečně také byly v jeho knize bludy nalezeny, ale byly to věroučné omyly, jež nepramenily z nedostatku víry, nýbrž naopak z její přemíry. Bautain ve své knize totiž omezil příliš práva lidského rozumu. Přesto však byl nucen biskup vzítí této skupině vedení malého semináře, ale nevzal jim práva celebrovati mši svatou. Tento smutný stav trval od roku 1834 až do září roku 1840. Na svátek Narození Panny Marie byla celé této skupině vrácena všechna práva po projednání jejich případu. Doba zkoušky nebyla neplodná. Kněží svatého Ludvíka vyučovali se svolením biskupovým soukromě v předních rodinách. Také působili m. j. na soukromé škole vdovy, paní Stouh-

lenové, která se později stala první generální představenou Kongregace Matky Boží Sionské.

Zákaz vykonávat pastorační práci pokládal Ratisbonne za Boží pokyn, aby se připravoval na misi mezi Židy. Tehdy také napsal „Životopis svatého Bernarda“. Počátkem října 1840 řídí celá skupina Kněží svatého Ludvíka kolej v Jullily, ale pouhý učitelský úřad již Ratisbonna neuspokojoval. Přijal proto s radostí nabídku pařížského faráře u Matky Boží Vítězné, který jej vyzval ke spolupráci v „Bratrstvu pro obrácení hříšníků“. S přivolením biskupovým odebral se do Paříže, kdež jej velmi vřele přijal tamní arcibiskup msgr. Affre. Kostel Panny Marie Vítězné se stal skutečným útočištěm hříšníků. Ratisbonne měl jako zpovědník veliké úspěchy a posílal své kajícíky obyčejně hned na exercicie k jezuitům. Jeden z nich, universitní profesor přišel na př. k Ratisbonnovi s otázkou: „Je to tady, kde se obracejí hříšníci?“ Na to mu odpověděl Ratisbonne, že ano. „A jak se to dělá?“ „Vejděte do kostela a já tam přijdu za vámi.“ Následovala generální zpověď, exercicie a z universitního profesora se stal později vzorný kněz. Roku 1840 vyšlo Ratisbonново dílo o svatém Bernardovi, jež papež Řehoř XVI. poctil zvláštním brevem. Je to jedno z nejlepších děl o tomto světci, který byl srdci Ratisbonnovu obzvláště blízký pro svou horlivost o obrácení hříšníků.

Již v Arcibratrstvu Panny Marie Vítězné byly zavedeny modlitby za obrácení Židů. Rozumí se, že P. Ratisbonne vykonával tyto modlitby se zvláštní horlivostí. Jeho přítel P. Goschler se mu svěřil, že se již po leta modlí za obrácení své rodiny, ale bezvýsledně. Ratisbonne mu odpověděl, že i on tak činí marně již po 20 let, ale že stále doufá. Brzo potom došlo ke slavnému zázračnému obrácení jeho bratra Alfonse, jež se událo dne 20. ledna roku 1842. Byla to odpověď Matky Boží na jeho důvěru. Zvěst o zázračném obrácení Alfonse Ratisbonna přinesly všechny noviny. P. Ratisbonnovi bylo

uloženo, aby na kazatelně vyložil celý zázračný děj. Líčil jej tak, jako by šlo o cizího člověka. Teprve ke konci kázání řekl mocně působivou větou: „A tento konvertita jest můj bratr!“ Tehdy se rozhodl Theodor Ratisbonne, že se věnuje misi mezi Židy.

V době, kdy svět byl plný liberalistických hesel o emancipaci Židů, jejichž horlivým hlasatelem býval i Ratisbonnův děd Terfbeer, šlo Theodorovi Ratisbonnovi o vyšší cíl: Vrátili Židům občanská práva nikoli na zemi, nýbrž v království Božím. Ke ztraceným ovčím domu izraelského posílal také oba bratry Ratisbonny papež, u něhož si vyžádali audienci v létě roku 1842. Doprovázel je farář od Panny Marie Vítězné abbé Desgenettes. Papež Řehoř XVI. udělil oběma bratřím, pocházejícím z kmeny Levi a zastávajícím nyní úřad kněží Nového zákona, k tomu cíli zvláštní apoštolské požehnání. Toto jejich poslání potvrdil i papež Pius IX., když P. Theodor byl roku 1851 v Římě po druhé a měl tam kázání v kostele San Luigi Francese. Nemenší horlivostí planul jeho bratr Alfons Maria. Roku 1852 obdržel papežské svolení, aby se směl účastnit díla svého bratra.

Počátek apoštolátu narážel ovšem na překážku na pohled nepřekonatelnou. Kteří židovští rodiče svěří svoje děti katolickým kněžím, aby je vychovali křesťansky? Theodor Ratisbonne vzýval Pannu Marii a brzo se mu dostalo odpovědi. Prokurátor lazaristů P. Aladel mu téhož dne odevzdal dopis ze dne 8. srpna, který obsahoval sdělení, že jakási Milosrdná sestra (byla to široko daleko známá sestra Rosalie) našla dvě Židovky, jejichž matka umírá. Otec se o ně nestará, takže děti vyrůstají úplně bez dozoru. Sestra je naučila modlit a dala jim mariánskou medailku. Rodiče by nenamítali nic, kdyby jejich děti vychoval někdo jiný. Sestra má myšlenku, poslati tyto dvě děti důstojnému pánu Ratisbonne. P. Ratisbonne měl zaopatřit židovským dětem místo v katolickém sirotčinci „Provi-

dence“, který založil farář od Panny Marie Vítězné, Desgenette, v rue Plumet. Bylo v něm 250 sirotků a P. Ratisbonne tam vykonával zdarma úřad domácího kněze.

Ratisbonne dosáhl toho, že byla pokřtěna i matka obou dětí a přijala svátosti z jeho rukou. V tom vstoupil její manžel p. Wurmser, který byl pokládán za fanatického Žida. Postavil se u nohou postele, ale nic nenasvědčovalo tomu, že vidí kněze. Snad jeho pohled zatemňovaly slzy. Náhle však její novokřtěnka zavolala k sobě, vložila svoje ruce do jeho a ukázala mu P. Ratisbonna, jakožto ochránce jejich dětí. Vyžádala si od něho přísahu, že dá děti křesťansky vychovat a že si je smí P. Ratisbonne podržet. Muž jí to pod přísahou slíbil.

Po dlouhých poradách s P. Ravignanem, superiorem lazaristů Etienmem a po opětných výzvách z Říma odhodlal se P. Ratisbonne k založení prvního katechumenátu roku 1843. Obrátil se na svoje první penitentky, na paní Stouhlenovou a na slečnu Weywadovou. Tyto dvě dámy se nastěhovaly do bytu proti sirotčinci „Providence“ a v letech 1843 až 1845 měly asi 12 interních katechumenek, z nichž některé bydlily v „Providence“. Byli tam vyučováni také dospělí, kteří toužili po křtu svatém. Byly to těžké doby: nedostatek peněz, mnoho práce a často bylo nutno bojovat proti nepochopení i zřejmému nepřátelství. Ale počet konversí rostl. Při katechumenátu bylo třeba často vyplňovat mezery zanedbané výchovy, aby byl získán podklad pro náboženské vyučování. Počátkem roku 1845 se ukázalo, že dům v rue Plumet jest již příliš malý. Ústav se přestěhoval do většího domu v rue de Regard. Počet katechumenů vzrostl a domácí řád byl vyměněn za jakýsi druh řeholních stanov.

Nová řeholní rodina se postavila pod ochranu Matky Boží Sionské. Hlavním účelem řehole měly být skutky křesťanské lásky, prokazované synům Izraele. V proslovu proneseném při založení kongregace, řekl P. Ratisbonne mezi jiným toto: „Na-

pomínám vás, milé děti, abyste vždy měly před očima, že Ježíš Kristus pochází podle těla z onoho národa, za nějž se modlíte, a že Panna Maria jest dcerou Izraele. Nezapomínejte, že oněch 10.000 obrácených svatého Petra byli Židé, že apoštolové, šifitelé evangelia, náleželi k tomuto národu a že podle proroctví bude obrácení Izraele ke křesťanství znamením největší vítězoslávy.

Roku 1847 byla řehole Matky Boží Sionské kano-nicky potvrzena pařížským arcibiskupem msgrem Affrem. Neobešlo se to bez obtíží. Množily se nepřátelské útoky, jevila se chladná lhostejnost. Ale zakladatelé si byli vždy vědomi, že Bůh někdy pomáhá zvláště tehdy, když se ukáže, že každá lidská pomoc jest marná. Roku 1833 se z jediné klášterní komunity vyvinula již kongregace a přestěhovala se do rue Notre Dame des Champs, kde jest její sídlo až do dneška. Spolupracovnice přicházely ze všech končin světa. Pedagogická praxe, již nabyl P. Ratisbonne za své desetileté činnosti ve Štrasburku, přišla mu velmi vhod při řízení jeho duchovních dcer. Školy sester Matky Boží Sionské jsou dodnes velmi vyhledávány a získané peníze se obracejí na původní účel řehole, jež má řadu sirotčinců, řemeslnických škol atd. Roku 1864 dostalo se kongregaci papežské aprobace a roku 1874 byly její stanovy schváleny definitivně.

Když P. Theodor kázal roku 1850 na misiích v Boulogne-sur-mer, setkal se s paní Josson de Bihem, která se stala jeho stálou penitentkou. Založila „Bratrstvo křesťanských Matek“. První pokus byl s papežským schválením učiněn v diecési Cambrai. Později byla v Paříži zřízena odbočka za vydatné podpory p. Jossona de Bihem, jenž se stal zatím poslancem za severní Francii a usídlil se v Paříži. První shromáždění konalo se 4. května 1852 na svátek svaté Moniky. Biskup msgr. Sibour určil za sídlo kongregace kapli Matky Boží Sionské a ředitelem byl jmenován P. Theodor. Dne 11. března 1856 bylo toto arcibratrstvo vyznamenáno papežským bre-

vem a nadáno četnými duchovními privilegii.

Toto bratrstvo řídil P. Theodor více než 20 let. Z té doby pochází také Ratisbonnova „Příručka křesťanských matek“, již vydal roku 1859. Arcibratrstvo má dnes neméně než 1,500.000 členek s 2200 bratrstvy. Roku 1863 ovdověla paní Jossonová a zaopatřivši své tři děti, vstoupila do Kongregace Notre Dame de Slon po tříletém čekatelství. Spolu s ní vstoupily do kláštera jedna od ní obrácená Židovka a její stará služka.

P. Theodor se vyčerpával svým apoštolátem, svými funkcemi, kázáními, exerciciemi, rozsáhlou korespondencí do krajnosti a nad to se stával velmi často předmětem nepřátelských útoků, ale nic jej neodstrašovalo. Židovský tisk jej napadal. Tvrdilo se, že jeho apoštolát není ničím jiným, než přehlušováním vlastních výčitek svědomí nad přestupem. Několikrát byl také žalován u soudů, že se prý neprávem zmocnil židovských dětí. Také mnozí z jeho mladých kněžských spolupracovníků jej opustili, ale jeho staří přátelé mu zůstali věrní. Byli to zvláště superior lazaristů P. Etienne, generální superior Jesuitů P. Rothaan, farář D'Antin od svatého Ludvíka a P. de Noirlieu. Velkým jeho příznivcem byl tehdejší prefekt Propagandy, kardinál Barnabo.

P. Ratisbonne vynikal zvláště důvěrou v Boha, jež působila, že ani v době nejtěžších zkoušek nebýval přílišně zarmoucen, vynikal láskou k bližnímu, jež se vztahovala i na nepřátele. Podporoval na př. rodinu žurnalisty, který dříve na něho útočil, když tento novinář přišel o místo. Podobných epizod z jeho života by bylo možno vyprávěti na sta. Ač pocházel z bohatého bankéřského domu, dovedl snášeti nedostatek všeho druhu. Byl obzvláštním ctitelem Matky Boží. Jeho osobní zjev byl důstojný a jeho obcování s lidmi bylo dětsky prosté. S mariánskou modlitbou na rtech a se slovy křesťanské naděje zemřel klidně 10. ledna 1884, maje pohled upřený na kříž. Po jeho smrti přišla

do jeho pokoje, neznámo odkud, řada malých dětí, jež se za něho modlily. Jest pohřben na hřbitově Slonských sester v Granbourg u Corbeil. Jeho náhrobek nese nápis: „Kdožkoli by opustil dům svůj, bratry své, sestry své, otce svého i matku svou pro Mne, stonásob obdrží a bude míti život věčný.“

P. ALFONS MARIA RATISBONNE N. D. S.

Nyní jest třeba vypravovati životopis Jeho nejvěrnějšího spolupracovníka a bratra Tobláše Karla Alfonse Ratisbonna, jehož zázračné obrácení mělo tak mocný ohlas v Církvi. Byl osmým dítětem svých rodičů, Augusta Ratisbonna a Adelaidy Terfbeerovy, kteří, jak jsme slyšeli, měli devět dětí. Narodil se dne 1. května 1814 ve Štrasburku a matka mu zemřela, když mu byly 4 roky. O náboženství nevěděl vlastně nic. Byl v mládí trochu vyučován v hebrejštině, ale naučil se pouze číst, nikoli rozumět. Vychodil gymnasium ve Štrasburku a pak chodil na protestantský ústav, kde byli vychováváni synové z lepších rodin alsaských a německých. Výchova nebyla příliš přísná. Když mu bylo 16 let, zemřel mu otec. Jeho vychovatelem se stal Jeho strýc, jenž byl bezdětný a přenesl všechnu lásku na děti svého bratra. Když Alfons v Paříži vystudoval práva a stal se advokátem, povolal jej strýc do Štrasburku a choval se k němu velmi štědře a laskavě. Odevzdal mu prokuru svého domu a ponechával mu úplnou volnost, jenom neviděl rád jeho příliš časté cesty do Paříže. Alfons žil životem dosti požitkářským, ale zachoval si při tom čisté srdce.

Byl povahy praktické a jako mnoho Židů měl sklon k ironii a ke skepsi. Miloval historickou četbu. Pro židovské účely byl značně dobročinný, ale Jeho vztah k židovství nebyl náboženský, nýbrž rodinný a rodový. Když mu bylo 27 let, zasnoubil se s neteří, dcerou nejstaršího bratra. Stalo se tak

podle přání celé rodiny a Alfons sám byl šťasten. Neměl nenávisti k nikomu, jenom ke svému bratru Theodorovi, který před několika lety přestoupil ke katolictví a stal se knězem. Nevěřil mnoho, ale pohled na nevěstu mu dával tušení vyššího světa duchovního. Jeho náboženství, pokud jaké měl, bylo spíše citové, než rozumové, ale tento cit byl hluboký.

Ježto jeho snoubence bylo teprve 16 let, byl sňatek odložen a zatím měl Alfons cestovati. Opustil Štrasburk dne 17. listopadu 1841 chtěje navštívit Neapol, ztrávit zimu na Maltě a vrátit se přes Orient domů. Do Říma se podívat nemínil. Jeho nevěsta mu poslala dokonce zákaz lékařův, jenž varoval jej před návštěvou Říma pro tamní horečnaté podnebí. Přesto se cestovním omylem do Říma dostal proti své vůli a tam se setkal se svým starým známým, spolužákem Gustavem de Bussièrè, který byl horlivým věřícím protestantem. Ten seznámil Alfonse se svým starším bratrem baronem Theodorem Bussièrè, který přestoupil z protestantství ke katolictví. Ježto Ratisbonne zamýšlel dne 15. ledna opustit Řím, chtěl vykonat u barona Theodora Bussièrè návštěvu na rozloučenou. Mínil pouze odevzdati visitku, ale mimo očekávání byl zavolán dále. Ačkoli chtěl brzo odejít, setrval na návštěvě proti své vůli. Rozhovor přešel až na věci náboženské, při nichž Ratisbonne projevoval své volnomyšlenkářské pohybovačství. Baron Bussièrè mu řekl: „Jak vidím, jste volný myslitel. Jste si sám sebou docela jist. Proto vám jistě nebude vadit, když mi splníte malé přání. Noste tuto mariánskou medailku u sebe.“ Ratisbonne odpověděl asi v tom smyslu, že nejde-li o nic jiného, milerád mu udělá tuto radost, aby prý viděl, že Židé nejsou tak tvrdošíjní, jak se obvykle za to má. Ostatně bude to prý pěkná kapitolka v jeho cestovním deníku.

Ale baron Bussièrè se nespokojil tím, že si Ratisbonne zavěsil medailku Panny Marie. Žádal od

něho, aby každý den říkal „Memorare“, modlitbu svatého Bernarda. Toto přání nejprve vzbudilo Ratisbonnův odpor. Jméno svatého Bernarda připomnělo mu knihu jeho bratra, které nikdy nečetl a čísti nemínil. Ale posléze na naléhání barona Bussière slíbil Ratisbonne i to, mysle si ironicky, že baron Bussière je podivín. Svůj slib doprovodil několika ironickými poznámkami, jež se barona Bussièra velmi dotkly, takže se hned po odchodu Ratisbonnově za něho se svou manželkou pomodlil.

Večer téhož dne ztrávil Ratisbonne v divadle. Na „Memorare“ si ani nevzpomněl. Ale doma našel visitku baronovu. Vzpomněl si, že slíbil baronovi, že si modlitbu opíše a originál že vrátí. A tak začal opisovat „Memorare“ — „Vzpomeň, ó nejvyšší Panno“. Pak sbalil Ratisbonne svoje kufrы. Ale baron Bussière neustále myslel na Ratisbonna a umínil si, že jej v Římě zdrží. Vyzval také svého přítele ministra hraběte Laferronay, aby se za Ratisbonna modlil. Dne 17. ledna hrabě Laferronay zemřel, a to na exercicích, jež měl P. Ravignan. Před svou smrtí se modlil v chrámě Sant Andrea delle Fratte před tamním mariánským obrazem. Řekl své ženě, že se pomodlí Memorare nejméně stokrát. Ale Alfons smýšlel tak, že jeho obrácení bylo naprosto nepravděpodobné. Měl ostatně dne 22. ledna odcestovat do Neapole.

Alfons se modlit nechtěl, ale milost Boží v něm působila. Neustále pociťoval vnitřní nepokoj. Dne 20. ledna seděl se svými přáteli v kavárně a mluvil o politice. Tito přátelé byli Edmund Humann, syn ministra financí, a Alfred Lotzbeck. Když vyšel z kavárny, setkal se s baronem Bussièrem, který jej vyzval k projížďce. Oba dojeli ke kostelu Sant Andrea delle Fratte. Baron Bussière dal zastavit, omluviv se u Alfonse, že si chce zajistit tribunu v kostele při pohřbu hraběte Laferronaye. Mezi tím, co prodléval baron Bussière na faře, prohlížel si Ratisbonne kostel, který byl prázdný. Zdálo se mu, že před ním poskakuje černý pes. Pes za chvíli zmizel.

Za chvíli se vrátil baron Bussière a našel Ratisbona v slzách a na kolenou. Zpráva barona Theodora de Bussière zní takto: „Když jsem opět vstoupil do kostela, nenašel jsem pana Ratisbona již na místě, kde jsem jej opustil. Ale našel jsem jej u oltáře archanděla Michaela. Zdálo se, že jest zahloubán do vroucí modlitby. Již tento pohled dal mi tušiti zázrak. Zmocnila se mne nábožná hrůza. Přiblížil jsem se ke klečícímu, zatřásl jsem jím několikrát, aniž mne vůbec pozoroval. Konečně ke mně obrátil tvář plnou slz, sepjal ruce a řekl: „Ó, jak se asi onen pán za mne modlí!“ Poznal jsem ihned, že Alfons mluvil o panu de Laferronay. Doprovodil jsem jej ke svému vozu či spíše jsem jej tam donesl. Tázał jsem se: „Kam vás mám dovézt?“ „Kam chcete,“ odpověděl. „Budu vás poslouchati po tom, co jsem uviděl!“

Přikázal jsem tedy kočímu, aby pana Ratisbonne dovezl do jeho hotelu. Ve svém pokoji proléval Alfons opět mnohé slzy a koktal v přerušovaných větách: „Jak jsem šťasten! Jaká milost a blaženost pro mne! Jak dobrý je Pán! A jak nešťastní jsou všichni ti, kteří neznají jeho pravdy!“ Mínil bludaře a Židy. Pak vytáhl zázračnou medailku, pokrýval ji polibky a vřelými slzami. Tiskl mi ruku a v hlubokém dojetí položil hlavu na moje ramena. „Dovedte mne ke zpovědníku! Kdy přijmu křest, bez něhož nemohu žít? Jak šťastní byli mučedníci, jejichž muka jsou znázorněna na stěnách San Stefano Rondo!“ Pak mi řekl, že o tom, co se stalo, smí mluvití toliko se svolením kněze, neboť dodal: „Co jsem viděl, o tom mohu dáti zprávu toliko kleče!“

Došli jsme do kostela Gesù. P. Villefort jej vyzval, aby promluvil. Alfons vytáhl medailku, políbil ji, ukázal ji knězi a zvolal: „Viděl jsem Ji!“ Zase se ho zmocnilo hluboké dojetí. Pak vypravoval: „Byl jsem po několik okamžiků v kostele, když se mne náhle zmocnil hluboký neklid. Vzhlédl jsem. Celá budova jako by byla zastřena. Zdálo se, že jediná kaple do sebe pojala veškeré světlo a uprostřed

těchto paprsků se objevila ve světle a plná velebnosti, výsosti a něhy stojící Panna Maria, právě tak, jak jest znázorněna na medailce. Táhlo mne to neodolatelně k ní. Panna Maria mi dala rukou znamení, abych poklekl. „Je to tak dobře,“ tak se mi zdálo, že praví. Nemluvila, ale rozuměl jsem jí vše.“ Ano, Alfons seznal smutný stav své duše v celé odpuzující ošklivosti. Pochopil pravdu katolické Církve a nekonečné milosrdenství nejblaho-slavenější Panny. Bylo mu jasno, že má co děkovat za své obrácení zbožným modlitbám hraběte Lafferronaye, modlitbám svého bratra a Arcibratrstva Matky Boží Vítězné. Splnilo se, co Církve vyprošuje u Boha na Velký pátek za bohovraždné Židy. S jeho zraků spadla rouška, jež mu posud zahalovala život. Zjevil se mu Ježíš Kristus, pravé světlo a vysvobodil jej z pout temnoty. Alfons pocítil hluboký odpor k dědičnému hříchu a neustále více toužil po křtu svatém. Vůči těm, kteří mu navrhovali, aby ještě sečkal, zvolal: „Jakže — Židé byli pokřtěni, jakmile vyslechli svaté apoštoly a já bych měl odkládati křest, když jsem viděl Královnu apoštolů?“

P. Villefort a baron Bussière vyučovali pak Alfonsa v náboženských pravdách katolických, jež velmi rychle chápal, takže mohl býti pokřtěn již 31. ledna v kostele Gesu. Křest vykonal kardinál Patrizi, vikář papeže Řehoře XVI. Při křtu sv. si Ratisbonne vyžádal jméno Maria. Obdržel ihned i svátost bířmování za přítomnosti biskupa Dupanloupa. Po svatém přijímání uplynulo několik dní a Alfons Maria Ratisbonne vykonal exercicie svatého Ignáce. Po jejich skončení zvolal nadšeně: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí co činí!“ Tato slova Páně se mu pak stala heslem pro celý život.

Radostný ohlas konverse Alfonsovy v katolické Církvi byl doprovázen útoky a podezíráním v kruzích židovských. Jeho rodina byla hluboce zarmoucená a marně jí Alfons dokazoval, že ke křtu jej nemohla vésti ctižádost, neboť jeho postavení ja-

ko Žida bylo daleko výhodnější. Sám si vysvětloval své obrácení jedině zázrakem. Proto také Církev případ vyšetřila úředně. Stalo se tak 17. února 1842 a bylo skončeno 1. dubna téhož roku. Bylo slyšeno přísežně a důvěrně 9 svědků. Vyšetřovalo se zjevení samo, duševní stav konvertitův, jeho výchova a jeho rychlé pochopení pravd náboženských.

Po zjištění zázraku byly ještě vyšetřovány tyto okolnosti: Jak snášel výsměch a útoky své rodiny a jinověrců? Mohl ještě po svém obrácení zapochybovat nebo ho litovat? Jak se dívají protestanté a katolíci na jeho zjevení a obrácení? Teprve v červnu po čtyřměsíčním důkladném vyšetřování byl vydán dekret o pravosti zázraku. Konvertita projevoval překvapující měrou křesťanskou lásku, pokoru, pohrdání pozemskými statky, hlubokou úctu k nejsvětější Svátosti oltářní, apoštolskou touhu po obrácení Izraele a po práci za tímto účelem.

Alfons opustil Řím se slovy: „Ó Říme, jakou milost jsem v tobě našel!“ Počátkem března přišel do Paříže, kde jej přijal jeho bratr P. Theodor Ratisbonne s radostí a s láskou. Žil v domě „Providence“, skrýváje se před lidskou zvědavostí, jejímž předmětem se ovšem stal. Ustavičně se modlil za své pravé povolání. Rodina mu brzo dala svobodu. Obětoval ji Bohu a bratřím v Izraeli. Dne 14. června se bratři rozloučili. Alfons Maria odevzdal všecek svůj majetek sestrám v „Providenci“ a odebral se do jezuitského noviciátu do Toulouse. Zde se připravoval na svou misi mezi Židovstvem. I u jezuitů horlivě pomáhal při vytvoření katechumenátu, z něhož se stala Kongregace Matky Boží Slonské. Alfons vnukl Kongregaci myšlenku, aby při svých modlitbách opakovala větu: „Pane, odpusť jim, neboť nevědí, co činí!“ Každý člen Kongregace se měl podle jeho slov státi „záračnou medailkou mariánskou, jež bude zavěšena na hrdlo národa židovského“. Kdykoli mu představení do-

volili, aby se odebral do Paříže, neopomněl nikdy navštívit katechumenát. Scholastikát vykonal v Lavalu a dne 23. září byl vysvěcen na kněze. Pak ještě ztrávil dva roky v Lavalu. Dne 8. prosince 1848 a 25. března 1849 konal svá první veřejná kázání. První exercicie dával sestrám Matky Boží Sionské, když je připravoval na obnovu slibů řeholních. Roku 1850 byl vyslán jako misionář ke galejníkům do Brestu. Předcházela mu pověst muže, s nímž se stal zázrak a každý si přál býtli při jeho mši svaté a dáti si od něho posvětit nějaký předmět. Brzo na to byl povolán k vězňům do Fontevrault, kde kázal a působil se stejným úspěchem.

V následujících dvou letech Alfons Maria často kázával a podle svědectví jeho posluchačů linula se z jeho kázání zkušenost obdržené milosti. Ale brzo se mu nedostávalo hlasu, pociťoval bolest na prsou, takže již nemohl kázat ve velkých městech. Ostatně jej tato činnost neuspokojovala, neboť se cítil povolán k práci mezi Židy. Již po svém vysvěcení často zastupoval svého bratra mezi neofyty a katechumeny. Roku 1852 se konečně odebral bratr Theodor do Říma, aby osobně vyložil papeži Piu IX. pohnutky svého bratra k založení apoštolského díla pro práci mezi Židy, aby tedy mohly býtli rozvázány Alfonsovy řeholní sliby a on se mohl zcela věnovati kongregaci Notre Dame de Slon. Představení Alfonsovi byli tímto úmyslem bolestně dotčeni, ale spatřovali v něm vůli Boží. Dne 18. prosince ráno opustil P. Alfons Maria kolej vauglardskou s těžkým srdcem, opouštěje Tovaryšstvo. Řekl svému bratrovi: „Kdyby mī Slon nebyl tak drahý, nikdy bych se byl neodhodlal zřici se Tovaryšstva Ježíšova.“

Vždy bylo touhou P. Alfonsa Marie založiti řeholní dům v Jerusalemě. Chtěl, aby sestry Matky Boží Sionské oplakávaly utrpení Páně na Kalvarii, aby byl vykoupen Izrael. V srpnu roku 1855 nastoupil pout do Svaté země, kde později vykonával svůj apoštolát téměř po 30 let. Nesčetněkrát opa-

koval v Jerusalemě svou modlitbu „Pater, dimitte illis!“ Latinský patriarcha jerusalemský msgr. Valerga jej zmocnil, aby uvedl sestry do Jerusalema, chovaje se k němu s velkou laskavostí. V domě patriarchově se P. Ratisbonne věnoval studiu mravů a zvyků v Orientě. Za rok potom, 6. května roku 1856, dostavily se do Jerusalema první Sionské sestry a usídlily se chudobně a prozatímně nedaleko Bazaru, blíže Damašské brány uprostřed zřícenin. Účel řehole měl býti dvojitý: Zadostiučinění za Izrael a výchova dětí, aby byly ochráněny vlivů heretických a schismatických. Ustavičně zápasil s neuvěřitelnými finančními obtížemi a sestry stále ještě neměly vlastní střechy nad hlavou.

P. Ratisbonne konával rád v Jerusalemě křížovou cestu od Pilátova pretoria ke Golgotě. U paláce Pilátova si vždy připomínal volání svých předků: „Krev jeho na nás a naše syny!“ Umínil si, že dílo zadostiučinění musí zakotvit tam, kde Pilát řekl Židům: „Ejhle, Král váš!“ Dále chtěl založiti svoje dílo na místě, kde byl vztyčen kříž s tabulkou: „Ježíš Nazaretský, král židovský.“ Na křížové cestě mělo státi dílo Ratisbonново, kde Spasitel vyzýval jerusalemské ženy, aby plakaly nad syny izraelskými.

Při vyjednávání o koupi pozemku pro klášter žádali majitelé, dva mohamedáni, původně 17.000 franků, později vystupňovali své požadavky na 30.000 franků a posléze na 70.000 franků. Proti Ratisbonnovi intrikovali pravoslavní i francouzský konsul Barrere. Ale s pomocí dárců zaplatil P. Ratisbonne kupní cenu, když si byl sumu nejdříve vypůjčil a později zaplatil dluh ze sbírek. Dne 24. února 1857 stala se vlastnící Pilátova pretoria Kongregace Matky Boží Sionské. Ve čtyři hodiny ráno dne 20. ledna 1858 ujal se P. Alfons Maria s osmi sestrami majetku a sloužil ponejprv na tomto místě mši svatou. Také tam se zpívalo po proměňování „Pater, dimitte illis“. Ale teprve roku 1864 bylo počato se stavbou svatyně a pak bylo pokračováno

ve stavbě kostela. Kdyby nebylo neochvějné víry v Prozřetelnost, byl by P. Ratisbonne nesčetněkrát musil ztratit odvahu. Zříceniny byly na staveništi nahromaděny až do 15 m výšky. Teprve po jejich odklizení byly sdělány arch. Daumetem definitivní plány. P. Ratisbonne učinil slib, že neustane, dokud nebude vybudován oltář Zadostiučinění a nad ním svatyně. K architektu Daumetovi se přidružil vládní architekt Mauss. Klášter byl nazván „Ecce homo“.

P. Ratisbonne snažil se zjistit, před který z oblouků chrámových byl asi vyveden Spasitel za Pilátova výroku „Ejhle, člověk!“ Podle veškeré pravděpodobnosti podařilo se tento oblouk zjistit a jest vestavěn do svatyně sester Slonských. Místo bylo před tím tak zpustlé, že bylo třeba nejenom odklidit hromady ssutin, nýbrž i zbořit řadu mohamedánských baráků. Mohamedáni dávali schválně tomuto místu pustnouti a v samém sousedství jest vystavěn klášter dervišů. Jediný oblouk zůstal zachován a podle vši pravděpodobnosti jest právě ten obloukem Ecce homo. Nyní se oblouk vznáší nad oltářem svatyně. V chrámě jsou vyryta jména 12 kmenů Izraele s nápisem: „Koruna bolesti vykvetla v korunu slávy.“ Oltářní socha pochází od polského hraběte Sosnowského. Tisíce poutníků navštěvují tento chrám, v němž jsou kameny, po nichž jistě kráčel Spasitel z domu Pilátova ke svému odsouzení. Kolem basiliky se kupí budovy penslonátu, škola novokřtěnců, sirotčinec a mohamedánská škola. Všecky tyto školy navštěvuje asi 150 dětí, z nichž jedny jsou chráněny před nebezpečím a jiné vyzbrojovány pro život.

Roku 1860 došlo k povstání arabského kmene Druzů, jež podporovali Turci. Bylo to veliké prolití krve křesťanstva v Damašku a v jiných městech syrských. Tisíce katolíků zemřelo mučednickou smrtí. Tisíce dětí zůstalo bez rodičů a bez dozoru. P. Maria se chtěl stát otcem těchto libanonských sirotek. Mínil pro ně zřídit ústav a našel proň pozemek u Svatého Jana v horách. Tuto vesnici na-

zývají Arabové Aín Karím. Jest vzdálena asi 7 km od Jerusalema a jest rodným místem svatého Jana Křtitele, předchůdce Páně. Na místě, kde stával dům kněze Zachariáše a jeho ženy Alžběty jest nyní klášter františkánů. Na jižní straně jest chrám Navštívení, kde podle legendy byla matka Předchůdcova navštívena Marií Pannou, takže zde zaznělo první „Magnificat“. Vedle této svatyně najal P. Maria malý domek. Ježto místo jest velmi utěšené a zdravé, měly tam sestry zříditi ozdravovnu. Když P. Alfons Maria hledal pro svůj ústav místo, zjevila se mu právě zde duha. Místo před ústavem se také nazývá „Náměstím duhy“. Po čase se podařilo přemluvit i mohamedánské obyvatelstvo, jež kladlo na počátku tuhý odpor, že prodalo klášteru svoje pozemky. Dne 2. července roku 1863 byl položen základní kámen ke klášteru a prvního května roku 1865 byla budova vysvěcena. Vždy kolem 20. ledna konával tu P. Maria exercicie a obyčejně také májové pobožnosti. Pokojík P. Alfonsa Marie, jenž zde vybudoval ústav millionové hodnoty, jest ještě zachován. Svědčí o chudobě vpravdě apoštolské.

Po dokončení stavby ústavu pro dívky pomýšlel P. Alfons Maria na vybudování ústavu pro chlapce. Dílo bylo dokončeno 8. září 1874 na svátek Narození Panny Marie. Prvními členy této malé rodiny bylo 15 malých Arabů, 5 pomocníků a sluhové. Ale počet žáků se množil, takže bylo třeba rozšířiti budovu. 50 sirotků již bylo v domě, ale 300 dětí prosilo o přijetí. Obyvatelstvo bylo přesvědčeno, že P. Ratisbonne nechce již nových dětí přijímat i místo vděku naň házeli kamením. Mezi tím žebrol P. Ratisbonne ve Francii na svoje děti. Po pěti letech podařilo se mu koupiti od Řeka staveniště vzdálené asi 20 kroků od brány Jaffské. Řek budovu prodal, Armen koupil zprostředkoval a v židovském bankovním domě byla složena první splátka. Na druhou splátku poskytl P. Ratisbonnovi úvěr protestant a nabytý pozemek hlídal mohamedán.

Věru symbol universálnosti apoštolátu! Podle pověsti hlásal prý na tomto místě prorok Izaiáš svou věštbu: „Aj Panna počne a porodí Syna!“ Z milodarů byl postaven i tento ústav. P. Ratisbonne přijímal do něho malé Arabý i Židy. Tak povstal chlapecký ústav svatého Petra.

Tyto stavby a podniky vyžadovaly velmi mnoho práce a cest, ale při tom vykonával P. Ratisbonne plně své poslání mislonářské. Pětkrát procestoval P. Ratisbonne celou Evropu, pořádaje sbírky na svoje chovance. Při tom udržoval obsáhlou korespondenci. Za těchto námah několikrát nebezpečně onemocněl. Ve Francii byl vždy přijímán se svrchovanou vřelostí a získal tam řadu trvalých přátelství. Často však musil snášeti odmítání a pokořování všeho druhu, takže si často přával klidu věčného. Ale neustával v práci. Říkával: „Moje adresa je železnice.“ Pravil o sobě, že se stal zcela Bavorákem, Belgičanem, Římanem, Provençalem, Gaskoňcem, Normanem, Rakušanem, Prušákem, Badenčanem, Lucemburčanem, Sasíkem, Württemberčanem i Angličanem. Byly doby, že přenocoval na chudobných farách na lenošce. Z jeho sběratelské činnosti vznikl také časopis „Anály slonského díla ve Svaté zemi“. Velkým pomocníkem byl mu jeho bratr P. Theodor, který získával pro jeho dílo zvláště křesťanské matky. Při ustavičném cestování vzpomínal často P. Marla osudu bludného Ahasvera a také svých předků, kteří s rancem na zádech chodili ode vsi ke vsi. Když však slavil již 40. výročí svého zázračného obrácení, pocítil hlubokou únavu.

Dne 10. února 1884 zemřel, jak víme, jeho bratr P. Theodor. Ačkoli P. Alfons Marla tuto zprávu čekal každé chvíle, přece jej hluboce zarmoutila. V předvečer 1. května odešel P. Alfons Marla na osadu Sv. Jana a konal ještě mariánské procesí. Byl tehdy již velmi zesláblý a druhého dne se dostavily příznaky zánětu plic, který byl smrtelný. P. Marla se slastně usmíval smrti vstříc přijímaje svá-

tosti. Ještě smrtelný zápas obětoval na obrácení Izraele. Čtyři židovské děti, jež nově přibýly do ústavu, pozdravil jako výsledek své poslední oběti. O osmé hodině večerní se jeho tvář rozzářila. Šestáho května zemřel, v den, kdy Církev slaví mučednictví evangelisty sv. Jana před Latinskou branou. Byl dítětem mariánským, narodil se prvního května a zemřel v mariánském měsíci.

Jeho pohřbu se účastnilo veškeré obyvatelstvo osady Ain Karim, jež jej oplakávalo jako otce všech bez rozdílu. Ve své pokoře nechtěl P. Alfons Maria býti pohřben v Ecce homo, nýbrž vysvětlil si sám svůj hrob na hřbitůvku Svatého Jana. Chtěl býti pochován tam, kde zaznělo první Magnificat. Jeho srdce bylo však později nabalzamováno a spočívá v Jerusalemě. Za jeho hrobem je socha Panny Marie v takové podobě jako jest na medailce. Před vavřínem mezi dvěma tamaryšky stojí pomník s nápisem: „Rozpomeň se, nejsvětější Panno Maria, na své dítě a na sladkou a slavnou kořist své lásky!“

*

Vraťme se z nedávné minulosti, se kterou jsme se setkali v římském kostele Sant Andrea delle Fratte opět do naší doby. Jako v době Ratisbonnově jest i dnes mnoho pokřtěných Židů, jimž křest má sloužiti k pouhému společenskému mimikru, vnějšímu přizpůsobení, a kteří proto svůj židovský původ zapírají a zastírají. Jak jinak si počínali bratři Ratisbonnové! Přímo prorocké bylo slovo Bautainovo Theodorovi: „Chcete-li se státi křesťanem, buďte dříve dobrým Židem!“

Křesťanství zdokonaluje vše, čeho se dotkne, zdokonaluje i vlastnosti židovské. Jsou jistě stránky židovské povahy, jež se obzvláště dobře mohou osvědčiti v práci pro království Boží, když se byly osvědčovaly dlouho ve službách zkázy. Dialektická obratnost, houževnatost, přizpůsobivost, smysl pro universalism jsou jistě schopnosti, které jest možno zušlechtěné dáti do služeb Církve, jako to uči-

nili bratří Ratisbonnové, kteří dovedli spojovati horoucí lásku k Církvi s věrností ke své krvi a ke svému národu. P. Alfons Marla o sobě praví, že dovedl být s Bavoráky Bavorákem, s Provenčaly Provenčalem. Takovouto přizpůsobivost vzdělaného Žida měl také apoštol národů, svatý Pavel, jenž dovedl být s Židy Židem a s Římany Římanem, ale vždy služebníkem Kristovým. I o židovské povaze platí jistě zásada svatého Ignáce (jenž ostatně měl mezi svými prvními spolupracovníky rovněž konvertitu ze židovství): „Deformata reformare, reformatata conformare, conformata deiformare.“* Není jiného řešení židovské otázky, než jest toto.

Židům bylo kdysi řečeno: „Vy pak budete mi říší kněžskou a národem posvátným.“ Tato vyvolenost minula, ale touto posvátnou říší stala se Kristova Církev pro všechny, kdož do ní vstoupili. Židovský národ stále ještě udržuje živou touhu po Mesláši. Často tento mesianismus bere na sebe obludné formy, často se jeví v podobě socialismu, komunismu, zednářství, často byl již postaven do služeb Antikristových. Ale na dně židovské duše touha zůstává. „A všechny tyto slzy tekou do Jordánu,“ praví jeden z velkých židovských básníků. Mesláš však již přišel. Kdy jej všichni Židé poznají? Ne nadarmo jsou s jejím návratem spojována eschatologická proroctví. Svět bude blíže vykoupení, až se vrátí i ten národ, který nejdéle vzdoroval.

* Znetvořené napraviti, napravené utvrditi, utvrzené zbožštití.

Z DOPISŮ BRATRÍ RATISBONNŮ

Theodor o židovství

„Byl jsem vychováván, byť ne v židovském náboženství, ale přece jenom v duchu jeho tradicí a obyčejů. Moje mravní zásady se opíraly o to, čemu ctnostná matka učívá své děti. Moje náboženské názory se omezovaly na víru v jediného Boha, který mi byl předmětem bázně a uctívání. Také jsem očekával Mesláše, který měl zavést náš národ v triumfu do Judeje. Ve své dětské prostotě toužil a doufal jsem, že se tento Mesiáš zjeví. Ale později, když jsem se tážával s údivem, proč by měl vlastně přijít a čím to je, že jsme ve svém očekávání byli dosud vždy zklamáni, nepřikládal jsem tomuto článku víry již žádné důležitosti, a to tím spíše, že jsem se ve své vlasti cítil velmi spokojen.“

(Z listu P. Desgenettesovi.)

N á b o ž e n s k á k r i s e.

„Neustálé mudrování a hloubání o dobro a zlu, o Boží moci či bezmocnosti, o problému všehomíra, udělalo ze mne, byť ne neznaboha, přece jenom pochybovače prvního řádu. Nebylo mi možno, abych věřil v Boha jakožto v bytost neživou, hluchou a němou. Trpěl jsem nevýslovně pod tlakem citů sobě navzájem odporujících. Celý svět se mi jevil jako směšné jeviště. S Rousseauem jsem se bouřil a teď jsem se Voltairem smál. Byl to smích satanský. Jak hluboko jsem klesl! Tu jednou za noci, když jsem v zahradě pozoroval zářící hvězdy

nebeské, pojal jsem hluboký úžas a nechápal jsem, jak jsem mohl až dosud mysliti, že taková zázračná díla vzešla pojednou a náhle z ničeho. Pohled na tyto nekonečné zástupy podivuhodně utvořené a řízené, pohybující se nad mou hlavou v harmonicky krásném rejí, dal mi pojednou tušiti přítomnost moudré tvůrčí Síly. Ale tato myšlenka byla jenom letmým zazářením, minula mého ducha, aniž mne přesvědčila. Zmocnila se mne nejhlubší úzkost duše a pojednou pozvedl jsem hlasu svého v hořkém a bolestném výkřiku k Bohu svého dětství: „Ó tajemná Bytosti! — Ó Pane a Stvořiteli! Ó Adonai! Jsi-li ve skutečnosti, smiluj se nad svým tvorem! Ukaž mi cestu, jež vede k pravdě a přijmi ode mne svatou přísahu, že chci svůj život obětovati v její službě, jakmile ji poznám!“ (Ibid.)

P o v y s v ě c e n í .

Ó svatá Církví Boží, snad ještě nikdy se v žádném srdci neupevnilo přání tobě sloužiti tak hluboce, tak vřele, tak silně a tak neochvějně, jako v srdci mém! Kdy toto přání v něm zapustilo kořeny, nevím. Je mi, jako bych je byl obdržel zároveň se svým životem! — Vzpomínám si v této souvislosti na jeden rozhovor, který jsem měl se svým starým strýcem. Strýček mi kdysi řekl ve velkém rozrušení, že by nikdy nesnesl, aby mne uviděl v kněžském oděvu. „Bylo by mi milejší“ — zvolal — „kdyby tvoje tělo roztrhali na tisíc kusů!“ Načež jsem klidně odpověděl: „Milý strýčku, nebylo by ti to nic platno! Uvaž: Každý z těchto tisíce kusů by jistě proměnil v kněze a pak bys neměl jedno, nýbrž tisíc kněžských rouch před svýma očima!“

(Ibid.)

S e s t r á m M a t k y B o ž í S i o n s k é

„Musíme pracovat, modlit se, doufat a neustále myslit na vzdělání důstojných nástrojů spásy. Naše srdce musí se tak rozšířiti a naše domy musí vyrůst do takové výše, aby nekonečné množství dětí Izra-

ele v nich jednou nalezlo místo. Znamená to však, že máme tak dlouho zůstat nečinní, dokud nespadne Židům s očí rouška, jež jim zakrývá pravdu? Bůh nás chraň takového omylu! Když Spasitel přikázal svým učedníkům, aby kázali evangelium zvláště národu židovskému, nezakázal tím apoštolátu u jiných národů. Naším hlavním cílem jest obrácení synů a dcer Izraelských, ale to nám není překážkou, abychom nepojali do své činnosti všech těch děl lásky, které nás neodvádějí od tohoto zvláštního cíle. Neumdlévejme tedy v očekávání, že se splní zaslíbení Boží. Modlitba a záslužná činnost musí jíti ruku v ruce a kéž jest naše obětavost magnetem, který stáhne slíbené dary s nebe na zem."

(Promluva z r. 1847.)

P o o b d r ž e n í a p r o b a c e N. D. S.

„Maria na počátku — Maria uprostřed — Maria u konce — vždy jenom Maria — všude Maria, zvláště však v Římě!"

(Roku 1863.)

P. A l f o n s M a r i a v e S v a t é z e m í :

„Chudý začátek našeho podnikání jest mi zárukou budoucnosti, neboť Bohu chudoby musíme vyjít vstříc chudí a nazí. Nezapomínejme, že Bůh v zemi, jež oplývá mlékem a strdím nenalezl ani kamene, kam by hlavy sklonil!"

(Dopis Theodorovi z roku 1856.)

N a E c c e h o m o :

„Co jsem pocítil při pohledu na zříceniny soudního dvora Pilátova, nikdy nezapomenu. Žádné zastavení, vyjma Kalvarii a Boží hrob na mne neudělalo tak hlubokého dojmu. Ale přece, ó Bože, v jakém stavu znesvěcení bylo toto místo, kdysi tak vznešené! Byla to jenom hromada zřícených oblouků, spadlých kleneb, neznatelných staveb, starých cisteren naplněných špínou, obraz strašného chaosu. Ubytovali se tam psi, takže jsem sotva našel místo, kam bych poklekl a pomodlil se. A když

jsem konečně mohl splnit svou touhu, myslil jsem, že slyším divoké kletby, jimiž se kdysi toto místo ozývalo. „Krev jeho na nás a na naše syny!“ Tam, jak se mi zdálo, stál náš Spasitel Ježíš Kristus zalit krví a trním korunován ve svém přehořkém utrpení, upíraje svůj pohled plný milosrdenství, lásky a odpuštění na svůj zaslepený lid! A já, potomek oněch nešťastných synů Izraele, kteří svolali kletbu na svoje potomky, co jiného jsem byl, než nejmeně hodný předmět nekonečné lásky Vykupitele-
(Ibid.)

P. A l f o n s M a r i a o M a r i i V ů d k y n i :

„Od r. 1842 viděl jsem ve všem, co mne kdy potkalo, vždy jenom vedoucí ruku Mariinu. Vždyť ona sama jest rukou Boží, jež se v lásce a v milosrdenství sklání k lidem a nikoli snad proto, aby trestala. Jí děkuji za to, že jsem ani v nejtěžších okamžicích neztratil odvahy. Můj celý život musí býti odrazem dvou nadpřirozených zjevení: kříže a Marie. Denně se s nimi setkávám při plnění svého úkolu tak těžkého a přece tak krásného.“

(Z dopisu sestrám N. D. S. r. 1883.)

DÍLO BRATŘÍ RATISBONNŮ

Kongregace otců Matky Boží Sionské.

Z díla bratří Ratisbonnů vznikly tyto instituce: Kongregace otců Matky Boží Sionské. (Prêtres Missionnaires de Notre Dame de Sion.) Společnost N. D. S. se snaží získati sympatie mezi Židy upřímně věřícími, prokazujíc jim pozornost, lásku a úctu.

Dále se společnost připravuje na osobní apoštolát, ke kterému je třeba zvláštních znalostí židovských dějin, tradic, víry a jejich způsobu myšlení v diaspoře. K této práci je třeba veliké lásky a trpělivosti, neboť toto ovoce zraje zvláště pomalu. Až se společnost rozšíří, bude oporou konvertitů, seskupí je a vytvoří střediska výchovy.

Společnost N. D. S. přijímá hochy a mladé muže, kteří se chtějí stát kněžími, zvláště kongregace slonské, do svého internátu. Jeho adresa zní: „Internat Saint Paul v Issy u Paříže.“ Bližší zprávy podá kněz Louis Nicolas N. D. S. 8. Impasse Cloquet, Issy de Moulienéaux (Seine). Psát lze anglicky, francouzsky, německy, italsky a polsky. Školní rok začíná 1. října. Za pobyt v internátě platí se podle možnosti 240 frs. Kdo by se chtěl stát bratrem laikem, hlásí se u generálního superlora P. Th. Devaux N. D. S., Paris VI., Rue N. D. des Champs, 68. Noviciát je v Lovani. Řeholní domy N. D. S. jsou ve Francii dva, po jednom v Belgii, v Palestině a v Tunisu.

S e s t r y N. D. S.

Sestry Matky Boží Sionské mají dívčí pensionáty od mateřských škol až po školy střední, sirotčince a školy pro chudé děti. Kongregace má sestry chórové a pomocné. Mateřinec je v Paříži. Adresa: Rde. M. Supérieure Générale des Religieuses de Notre Dame de Sion, 61, rue N. D. des Champs, Paris XV. Žadatelky se mohou také hlásit ve Vídni VII., Burggasse 37, kde je rovněž noviciátní klášter. Sestry mají domy v Rumunsku, ve Smyrně, v Cařihradě, v Anglii, v Egyptě, v Tunisu a na Costarice. Noviciáty, kromě dvou již uvedených, jsou ještě v Londýně, v Jerusalemě, v Petropoli (Brasile), Prince Albert (Kanada), San José (Costaricca), Sale (Australie).

Podle intencí zakladatelových má v ústavech N. D. S. býti pěstována láska k bližnímu až do hrdinství. Ústavy sester přijímají schismatiky, heretiky i nevěrce, aby bez nátlaku poznali pravý křesťanský život na základě učení a příkladu.

Arcibratrstvo modlitby za obrácení Izraele.

Toto arcibratrstvo bylo zřízeno dekretem Pia X. ze dne 24. VIII. 1909. Jeho stanovy byly schváleny Posv. Kongregací Propagandy 21. ledna 1927.

Znějí takto:

1. Účelem tohoto sdružení jest modlitba za obrácení Izraele, aby zbytky tohoto národa byly osvětleny světlem Pravdy, kteráž jest Kristus, náš Spasitel, a aby došly katolické víry.

2. Sídlem arcibratrstva jest basilika Ecco homo v Jerusalemě.

3. Přijat může býti každý katolík. Stačí dát zaplati jméno a příjmení do některého bratrstva, jež jest arcibratrstvem kanonicky spojeno.

4. Členové arcibratrstva modlí se denně modlitbu „Bože dobrotivý“ ve spojení s kongregací N. D. S.

Věřící, kteří se zaváží, že obětují jednou měsíčně svaté přijímání za obrácení Izraele, a kněží, kteří alespoň jednou do roka obětují mši svatou na tento úmysl, mají podíl na všech odpustcích. Doporučuje se býti účasten měsíční mše svaté bratrstva. Kdo nemůže, spoj se v duchu s těmi, kdož této mši svaté obcují.

Doporučuje se členům, aby se při mši svaté modlili slovy Spasitelovými: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“

5. V ústředí bratrstva se obětuje jednou měsíčně mše svatá za obrácení Izraele, a to v tyto dny: 25. ledna (Obrácení sv. Pavla), 24. února (sv. apoštola Matěje), 25. března (Zvěstování Panny Marie), 25. dubna (sv. Marka ev.), 24. května (Panny Marie, Pomocnice křesťanů), 24. června (sv. Jana Křtitele), 22. července (sv. Maří Magdaleny), 24. srpna (sv. apoštola Bartoloměje), 29. září (sv. Michala, archanděla), 24. října (sv. Rafaela), 27. listopadu (Zjevení Panny Marie bl. Kateřině Labouré), 26. prosince (sv. Štěpána, prvomučedníka).

6. Ani příspěvky ani zápisné se neplatí, ale přijímají se milodary na úhradu výloh bratrstva.

Denní společná modlitba za obrácení národa izraelského zní takto: „Benignissime Deus, Pater misericordiarum, Te per Mariae Cor Immaculatum, Patriarchis, Sanctisque Apostolis Intercendentibus supplices obsecramus, reliquias domus Israel propitius respice: ut Jesum Christum, unicum Salvatorem nostrum, tandem agnoscant et pretiosa redemptionis eius munera participent. Amen.“

„Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt.“

Bože dobrotivý, Otče milosrdenství, prosíme tě vroucně, abys pro neposkrvněné Srdce nejblaho-slavenější Panny Marie a na přímlovu patriarchů a svatých apoštolů milostivě shlédl na zbytky domu izraelského, aby došly k poznání jediného Spasitele našeho Ježíše Krista a staly se účastnými drahocenných milostí Jeho vykoupení. Amen.

„Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“

Plnomocné odpustky se udělují členům arcibratrstva:

1. Jednou za měsíc za obvyklých podmínek, když obcují mši svaté za národ izraelský. (3. února 1926.)

2. Kněží, kdykoli slouží mši svatou za obrácení Izraele (3. února 1926).

3. Na první pátek v měsíci, vzbudí-li při mši svaté a při sv. přijímání úmysl, aby Boha prosili za obrácení Židů, aniž je třeba zvláštní formule. (22. března 1906.)

4. Na Zelený čtvrtek pro ty, kdož po svaté zpovědi a svatém přijímání konají modlitbu Církve svaté za Židy, která jest pronášena na Velký pátek, nebo jednou Otčenáš, jednou Zdravas a jednou Sláva Otci. (22. března 1906.)

5. Jednou za měsíc těm, kdož se modlí spolkovou modlitbu „Bože dobrotivý“.

Neplnomocné odpustky:

300 dní za modlitbu „Bože dobrotivý“ (28. května 1907).

100 dní po každé, když zbožně se modlí modlitbu Ukřižovaného: „Otče, odpusť jim . . .“ (26. května 1907.)

Aby se i u nás mohlo založit bratrstvo, jest třeba, aby se aspoň devět osob připojilo k bratrstvu již existujícímu. Kdo by se chtěl dát zapsat, nechť se prozatím hlásí u dp. dra Fr. Výborného, kaplana u Panny Marie před Týnem, Praha I.

Členem arcibratrstva jest sám svatý Otec a mnoho církevních hodnostářů.

Slonské dílo vydává časopis „Le retour d'Israel“. Vychází čtvrtletně. (10 franků ročně.) Admin: Paris VI., 61 bis, Rue N. D. de Champs.

Tamtéž vychází čtvrtletník „Archiconfrérie de Prières pour le retour d'Israel à son Messie“. (5 frs. ročně do zahraničí.)

*

Literatura: Martin Buber: Drei Reden über das Judentum. — Theodor Herzl: Tagebücher. — Št. G.

Nový apoštolát Božského Srdce Páně. Práce pro obrácení Židovstva. Životem 174. VIII. 6. — Das Leben der hochwürdigsten Herrn P. Theodor Maria und Alfons Maria Ratisbonne, Stifter der Priester-gemeinde und der Klosterfrauen von Notre Dame de Sion. Wien. 1930. Nákl. Notre Dame de Sion. Vídeň VIII., Burggasse 37.

Děkuji panu Štěpánu Goldschmiedovi za laskavé opatření dat o institucích bratří Ratisbonnů.

7

OBSAH :

Židovská otázka	5
P. Theodor Maria Ratisbonne N. D. S.	13
P. Alfons Maria Ratisbonne N. D. S.	24
Z dopisů bratří Ratisbonnů	37
Dílo bratří Ratisbonnů	41

V Í T Ě Z O V Ě

2. svazek I. ročníku.

Dr. Alfred Fuchs

BRATŘÍ RATISBONNOVÉ

Vydáno

za redakce Josefa Papici

v únoru L. P. MCMXXXIV.

**Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských
v Olomouci.**

**Na lepším knihovém papíře vydáno
jedno sto číslovaných výtisků,
z nichž prvních pět je neprodejných.**

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUIS!

našich katolíků. B-ova kniha jest proto i lékem pro četné duše tápající v nejistotě a v pochybách. Čtete! Dejte čistil
jp.

BILOVSKÝ BOHUMÍR HYNEK: Církevní Cherubín Jan Sarkander. (Stojanova liter. jednota bohoslovců, Olomouc.) Str. 251. — Dr. J. Vašica vynesl z krás literárního baroka nový podíl ryzího ražení — básnický zpěv o velikém umučení bl. Jana Sarkandra. Milovník poesie hojně vychutná dobové krásy, která oděla vznešenost vítězství duchovního. Bohoslovci vydali knížku lacino, stojí jen 20 Kč.

CLOVIS DE PROVIN, OMC: Notre-Dame de la Trinité. (Trois Ave Maria, Blois.) Str. 243. — Autor, jeden z velikých propagátorů „tří Zdrávasů“, oslavujících nejsv. Trojici Pannou Marií, věnuje důkladné dílo výkladu základů theologických (dogmatických a mystických) tohoto způsobu mariánské úcty a podává tak vlastně hlubokou spekulativní mariologii, která má zvláštní ráz, ale — de Maria numquam satis — o Marii nikdy není dosti chvály a velebení, sbor chvalopěvců mariánských je velkým projevem ducha celé Církve. Řada pěkných reprodukcí jest krásným doprovodem vřelých slov. Četba tohoto spisu je podmíněna důkladnějšími znalostmi bohovědy.

COURTOIS A.: Saint Samson. (Bonne Presse, Paris.) Str. 94, cena 1.75 frs. — Nám jest téměř neznám veliký apoštol Bretaně a Anglie sv. Samson, jehož sláva znovu obživla konversí kláštera Caldey, k němuž před věky sv. Samson náležel. Dobrý medajlon velikého světce.

DANTIN L.: L'évêque des apparitions. (Spes, Paris.) Str. 500, cena 15 frs. — K veliké události lurdské povolala Prozřetelnost velikého muže msgr. Laurence, tehdejšího biskupa tarbského. Autor do podrobností zachycuje jeho bohatý život v dobách restaurace náboženského života po revoluci a ve vzepětí Církve prohlášení Neposkvrněné a neomylnosti. Osobnost msgr. Laurence jest plně hodna obšírného životopisu, v němž duchovní přátelé Lurd najdou mnoho.

L'AME DU VÉNÉRABLE P. COLIN. (Vitte, Lyon.) Str. 323, cena 15 frs. — Vnější prvek životopisů božích vyvolenců jest bohatým poučením, daleko významnější však jest jejich vnitřní profil, jejich vnitřní cesta k Bohu. Ctih. Jan Klaudius Colin, zakladatel kongregace maristů (zemřel 1875), zanechal vzácný odkaz vzoru vnitřního života, prostého, bez vnějších mimořádných zjevů; může tedy každý jíti jeho vnitřní cestou sebezáporu, spojení s Bohem a apoštolátu. Neznámý autor zná dokonale světčův život a dovedl najíti nejbohatší výroky a úryvky literární pozůstalosti světcovy.

MARIA DE LA PRECIOSÍSIMA SANGRE. (Madres Passionistas, Deusto.) Str. 315, cena 5.50 pes. — Klášter passionistek španělských uveřejňuje důkladný životopis sestry M. N. K., která zemřela r. 1931 v pověsti svatosti. Rodinné tradice ji uvedly ke klášternímu životu,

jenž jí byl cestou k hlubokému spojení s trpícím Kristem a jeho přesvatou Matkou. Láska Kristova byla jejím životem, láska Kristova ji ve třiceti letech přivinula k probodenému Srdci. Spanilý květ řeholního života.

MARIE-ANTOINE, capucin: Mes souvenirs. (Bonne Presse, Paris.) Str. 80, cena 1.72 frs. — Původce lurdských světelných průvodů, neúnavný apoštol a „toulouský světec“ P. M. A. zanechal sešit vzpomínek z misijní činnosti; zjevuje se jeho vznešená duše ve všech životních okolnostech, které často nepostrádají krásy starých legend. Rosa kněžské duše.

MÈRE MARIE DE LA CONCEPTION. (Desclée De Brouwer & Cie, Paris.) Str. 380. Velmi svěží a poutavý životopis řeholnice kongr. sv. Josefa z Lyonu; ruka Boží ji vede od touženého rozjímavého řádu do hluboké a široké činnosti v přední Asii, kde prožívá veliké masakry Armenů r. 1895, od bouřlivého umrtvování k harmonii ctnosti umírněnosti, která plamenu lásky nadpřirozené dává tím větší moc.

NOAILLAT-PONVERT SIMONE DE: Marthe de Noaillet (Desclée De Brouwer et Cie, Paris.) Str. XXV—383, cena 15 frs. — Katolická akce není novostí. Život horlительky úcty ke Kristu-Králi jest článkem důkazu skutečnosti, Marta de N., jejíž hrob v Paray-le-Monial je předmětem veliké úcty, uskutečnila plně program křesťanského života ve svém povolání a ve svém prostředí. Autorka dovedla i v rozsáhlém životopise vyhnouti se rozvláčenosti a povídavosti, jest její dílo dobrou duchovní četbou, zvláště pro ženy.

POIVERT L.: Les martyrs des pontons. (Bonne Presse Paris.) Str. 186, cena 1.75 frs. — Knížka L. P., vícepostulátora v procesu kněží, umučených za revoluce na lodích v Rochefort. Akta jednájí o 102 mučednících, jejichž vítězství bude novou okrasou nevěsty Kristovy. Knížka je při stručnosti dosti podrobná, uvádí prameny a celkové přehledy násilných deportací tisíců kněží a řeholníků, jejichž jedinou vinou bylo odepření konstituční přísahy a kněžství.

UN SAINT POUR CHAQUE JOUR DU MOIS. (Bonne Presse, Paris.) Svazek po 6 frs. — Milovníci hagiografické četby s potěšením sáhnou po velmi laciné sbírce životopisů svatých, které v podobě velmi blízké naš Eckertovy Církve vítězné vydává B. P. Bez nároků na vědeckost velmi pečuje o historickou správnost, ač nepřehlíží pěkné legendární památky, látku podává stručně a pěkně učeně. Obdivujeme, že lze vydávat za několik franků svazky o 250 stranách, pečlivě vytištěné a ilustrované. První serie již jest uzavřena, všech 12 svazků stojí pouze 60 frs. Zvláště duchovním poslouží.

Cena 3 Kč.

Měsíčník Vítězové. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydávají profesoři bohosloveckého učiliště řádu dominikánského v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci.

Jaroslav Šumšal

**BLAHOSLAVENÝ
JAN SARKANDER**

SV. JAN NEPOMUCKÝ A BL. JAN SARKANDER
(*Archiv CM. bohosl. fakulty*)

„Tento světec zápasil
za zákon Boha svého
až k smrti,
a nezalekl se slov bezbožníků:
neboť jeho základ byl na
pevné skále...” Off. Martyris.

Letmo pohlížíme do zpustošené zahrady, v níž
vyrůstá nádherný květ.

16. a 17. století bylo jako pevnými chapadly
chobotnice škrceno náboženským chaosem, který
však přesto, co do počtuúčastněných sekt ne-
dosahuje chaosu století dnešního. Je ovšem jen
malá útěcha v tom, že mnohé dnešní sekty již
svým založením a oficielním uznáním dosáhly své-
ho cíle, jiného zřejmě postrádajíce!

Tehdy se mísily zápasy náboženské v jednu vřa-
vu se zápasy politickými. Nebylo u nás panovní-
ků, kteří by měli o své země vyšší zájem. Vlastní
prospěch: výnos dávek, ochota při najímání voj-
ska, podpora cizích výbojů, to bylo vše, na čem
jim záleželo. Takový císař Rudolf II. je vlastně víc
churavým astronomem, astrologem, alchymistou,
řezbářem, než obratným panovníkem († 1612). Cí-
sař Matyáš, bratr Rudolfův, svým malým nadáním,
nedostatkem vůle, nerozhodností je panovníkem
ještě chabějším († 1619). Ferdinand II., od r. 1617
král český, později císař římsko-německý, muž
přísné katolické výchovy i katolických zásad, ne-
zvládl již vzpurného ducha zemských stavů. Do dnů
jeho vlády spadá pražská defenestrace, vzpoura

stavů, začátek třicetileté války, volba protikrále Fridricha Falckého, Bílá hora atd. . . .

Přihlížíme-li jenom k Moravě, zde jsou vládnoucí živlem stavové (čtyři: panský, rytířský, měšťanský a prelátský). Ti určují i náboženství. Samozřejmě platí na jednotlivých panstvích: Cujus regio, eius religio! Náboženství pánovo náboženstvím poddaných. V tom ohledu, i v jiných, lid nemá práva mluvit.

Není třeba řešiti otázku, zda platí „veliká doba rodí veliké muže“, či opak, že velicí lidé tvoří velikou dobu. Jisto jest, že veliký náboženský úhor, vlastně zapeklitě tvrdá skála, rodí v blahoslaveném Janu Sarkandrovi přespanilý květ živé víry, neposkrvněného života a udivující smrti, svědčící neklamně o tom, že synové tmy byli i tenkrát houževnatější, nežli synové světla. Ze zavilého křesání v křemen moravského katolicství vyskočila Jiskra, jež ani po třech stoletích neztratila na žáru, neuhasla, ale zvláště v dnešní době, tak ztrouduvatelé, může zapalovat plamen víry, nadšení pro svatou věc a neohroženosti nejen v srdcích kněží, ale všech!

Sbíráme v paměti všechny tituly a podtituly, jimiž věky zdobily Sarkandrovo jméno a jež jistě nechtěly být jenom zářivými sklíčky laciné okrasy. Díváme se na ně s větším vzrušením a uctivostí nežli na nejvíce imponující stužky a odznaky nejčestnějších Legií. A co nám zabrání, abychom k nim my — v údivu slabých a kolísavých — připojili připodobnění k mohutnému Stromu pevné katolicity myšlení i skutků. Stromu, jehož větвовím pracně lomcovaly zběsilé bouře dobového sektářství a jehož kmen nezbortily ani nejpádňější rány odpadlických seker ani lačné plameny.

Obdiv roste v době katolických třtin a přízemní plazivosti v úžas.

A ten snad zrodí následování — a činy!

JANOVO RODIŠTĚ, RODIČE, DĚTSTVÍ.

Bl. Jan Sarkander se narodil 20. prosince 1576 v malém domku u radnice ve Skočově (Skoczow). Skočov je prastaré městečko v úrodné krajině bývalého knížectví těšínského v údolí řeky Visly při nynější železniční trati Těšín—Bílsko. Jako význačnější městečko knížectví vidělo od svého vzniku (jest o něm zmínka již ve století 14.) mnoho pánů, kteří se v jeho držení rychle střídali. Politické i náboženské boje dlouho Těšínsko, jakožto pohraniční výspu, silně pustošily. Tlupy polských žoldnéřů po bojích ve sporech o korunu polskou podle dobové morálky vykořisťují zvláště pečlivě i tento kraj. Jim pomáhají hordy uherské, tábořící u Skočova právě za dětských let bl. Jana. Protestantský živel za vlády knížete Václava II. se i na Těšínsku nebezpečně posiluje, rychle vzrůstá, pohlcuje Těšín, Bílsko, Skočov, Strumeň, Jablunkov, takže skočovský farní chrám jest (r. 1560) katolíkům vzat a plných sto let zůstává v rukou protestantů. Rovněž tak i filiální kostel sv. kříže, v němž byl bl. Jan pokřtěn. Ten byl však zakrátko katolíky vykoupen.

Až do kolébky Janovy zaléhají hlasivé ohlasy neklidného století. Války, šarvátky, půtky, pochody, výpady, přepady, výpravy, cizí vojska, střídání pánů, politické převraty, náboženské různice; to nejsou sladké, kouzelně čisté, konejšivé popěvky, oblažující Janovo dětství, ale bručivý disharmonický hlahol, lépe řečeno šramot doby, ztrativší orientaci.

Otec Janův se jmenoval Řehoř Matěj Sarkander a byl podle různých zpráv z rodu šlechtického. Zchudlý šlechtic. Rovněž matka Janova, Helena Gurecká, pocházela ze šlechtického rodu Kornických, který patřil k nejznamenitějším a nejstarším panským rodům Slezska. Řehoř Matěj Sarkander byl druhým manželem Heleny Gurecké z Kornic, z jejíhož prvního sňatku pocházel Matouš Vlčov-

ský, žijící v Příboře. U něho byl také starší bratr Janův Mikuláš od útlého mládí vychováván.

Z druhého manželství s Řehořem Matějem Sarkandrem vzešli čtyři synové: Václav, Pavel, Mikuláš a Jan. Kromě těchto tří bratrů měl Jan ještě sestru, jejíž jméno se nám nedochovalo.

Nenadálá bolestná rána, jež rázně změnila celý běh života Janova, stihá rodinu Sarkandrovu roku 1589. Umírá otec. Ovdovělá matka, přísná katolička, stěhuje se s dětmi do Příbora na Moravu. Prchá vlastně z protestantismem úplně zamořeného Skočova do Příbora, kde má příbuzné. Příbor i s nedalekými Hukvaldami patřil biskupům olomuckým. Byl tedy katolickým, ač i katolíci příborští, podobně jako katolíci v Ostravě, Místku a Brušperku, museli býti teprve samým biskupem Stanislavem Pavlovským roku 1590 několikrát žádáni, aby zanechali bratrského způsobu přijímání pod obojí způsobou a drželi se přesně ritu katolického.

V Příboře chodil Jan asi tři leta do české školy farní, malé, dřevěné budovy pod farním chrámem Narození Panny Marie, kde se učil po tehdejší způsobu náboženství, čtení a psaní. Dům č. 41 na náměstí, v němž Jan s matkou bydlel, se nám dochoval a v roce 1860 byla z jeho hlavní obytné místnosti vybudována kaplička u příležitosti Janovy beatifikace.

ŽÁKEM JESUITSKÝCH ŠKOL V OLOMOUCI.

Po tří- nebo čtyřletém základním školení v Příboře odchází asi sedmnáctiletý Jan Sarkander na jesuitské školy latinské do Olomouce (r. 1593).

Jesuité se hned po svém příchodu do Olomouce (r. 1566) chopili energicky svého vznešeného úkolu. Zakládají znamenité školy řídíce se poznatkem, že nevědomost a polovzdělanost nejčastěji odvádějí duše od Boha. Jejich školy měly s počátku jen čtyři třídy. Později zařídili další dvě. Jme-

novaly se: Rudimenta, Principia, Grammatica, Syntaxis. Dvě vyšší pak: Poesis a Rhetorica. Na škole vyučovalo se podle předpisů, jež svému řádu dal již sv. Ignác Zakladatel. Byly ovšem postupně upravovány a zdokonalovány podle nejnovějších metod. Přirozeně, že největší péče byla věnována jazyku latinskému, jenž byl i v kruzích šlechtických obvyklý. Možná říci, jak lze podle předepsaných soudobých učebních osnov lehce zjistiti, že v tehdejší čtvrté třídě byli žáci v latině jistě mnohem dále než v nynější septimě nebo i oktávě gymnasií. Zvláštní oblibě z klasických autorů se těšil Cicero, podle jehož vzoru se v poslední třídě (Rhetorice) cvičilo řečnictví. Ve vyšších třídách probírána filosofie jakožto nejbližší příprava na studia universitní. Veřejné přednášky, žákovské koncerty, zvláště pak slavnostnější deklamace, konané v ústavní dvoraně, nebo i v kostele, dále veřejné vyvěšování žákovských prací veršovaných i prosaických, skládaných na nejrůznější témata a k nejrůznějším příležitostem, to vše podporovalo u žactva jakési ušlechtilé závodění a bylo výbornou přípravou pro budoucí kulturně-nábožensko-politické pracovníky.

Na takové „střední“ škole setrval Jan až do roku 1599. Tedy plných šest let. Studentem byl výtečným. Že tyto školy měly na jeho mladou duši i ducha vliv nejlepší, lze usuzovati ze svědectví právem potvrzujících vzornou školní kázeň i celkový výsledek jezuitských škol vůbec. Byliť jesuité přes všecky dnešní výpady a výtky, zplozené nekritickou zaujatostí, opravdovými mistry ve vychovatelství.

Že nebylo dbáno jen vzdělání ducha rozumového, ale že žáci byli vedeni i po stránce náboženské výborně, o tom nelze při známé přísnosti regule Tovaryšstva Ježíšova míti pochyby. Svá učeliště dávali od počátku vždy pod zvláštní ochranu Panny Marie — „Stolice Moudrosti“. Zakládali v městech své působnosti Mariánské družiny, teh-

dy úplně moderní náboženské spolky studentů. Takových Družin bylo i v Olomouci založeno několik již asi dvacet let před tím, než Jan do Olomouce zavítal. Roku 1596 stává se i on členem Družiny Nanebevzetí Panny Marie, aby tak celý svůj život postavil pod péči Té, k Níž se pak utíkal nejraději, když všemožné starosti jej nejtíživěji trápily. Družina Nanebevzetí Panny Marie měla ze všech pěti, jesuity v Olomouci založených Družin, pověst nejlepší. Byla pravou zahradou ctnosti a arsenálem modlitby, jak vysvětluje z vřelého ocenění historikova, který má pro její sodály slova radostného uznání: „Zachovávají pravidla velmi pečlivě, nenávidí z duše hříchu a zla, šíří horlivě zbožnost a náboženství, jsou velmi horliví v modlitbách, postech, tělesném umrtvování a jiných kajících skutcích...“

Hotová tažení modliteb byla uspořádána zvláště k odvrácení tehdejšího svrchovaného nebezpečí turecké záplavy, šířící se téměř nezadržitelně přes Uhry až k srdci Evropy. Při takových úpěnlivých pobožnostech — řídíval je někdy sám veliký olomucký biskup Stanislav Pavlovský — vynikali sodálové-studenti neobyčejnou horlivostí a svatým zápalem. A dočteme-li se u životopisců, že v těchto letech bylo zavedeno mezi mariánskými sodály po prvé i veřejné mrskání, pak snadněji pochopíme pozdější projev Janovy sebekázně a úžasné trpělivosti v přívalu nejděsnějších muk, které vytrpěl pro své kněžství a Boha...

Nelze vyčísti z těchto tří hlavních rysů jeho studentského života: v houževnatosti a pílí ve vzdělávání, v synovské oddanosti nebeské Matce a v dobrovolném sebezáporu a kajících skutcích, nelze si již z těchto tří složek představití budoucího apoštola v chaosu bludů, budoucího poutníka k Matce Boží čenstochovské i budoucího mučedníka? Jak nepatrnou zdá se poznámka životopisce, že starostou Mariánské družiny, do níž byl Jan Sarkander přijat, byl tehdy Jan Scintilla, pozdější

městský sudí a jako takový ex offio asistent při krutém mučení bl. Jana! Snad se při obřadu přijetí do Družiny Scintillův zrak ve zvláštní tuše hlouběji ponořil v hloubku očí mladíka, s nímž se za čtyřladvacet let měl setkat v tak hrozném prostředí

Z Olomouce odchází Jan po přípravných studiích za zvláštních okolností. Studijní rok 1599 předčasně ukončen katastrofální morovou epidemií, která za necelého půl roku skosila přes 6000 lidí v objetí hrobu. Studenti rozpuštění, vzdálenější a někteří řeholníci umístění prozatímně v Kelči a Budišově v biskupských zámcích. Od 27. července 1599 do velikonoc 1600 školy zavřeny; té doby se o bl. Janu ve všeobecném zmatku ničeho bližšího a podstatnějšího nedovídáme. Až 13. května 1600 se s ním setkáváme na filosofické koleji jezultů v Praze.

V PRAZE.

Když se Jan loučil s olomuckou kolejí, netušil, že za nedlouho bude snad podél její budovy veden spoutaný jako oběť protestantské zvůle do tmy městského vězení... Třiladvacetiletý vstupuje do Prahy zapálen svatou touhou načerpat co nejvíce ze zářivého zdroje Moudrosti, pramenící v Bohu a vedoucí k zanícenější lásce k Němu! Věděl, že čím pronikavější poznání, tím vroucnější oddanost a láska!

V Praze měli jesuité vyšší učiliště, které již roku 1562 bylo císařským dekretem povýšeno na universitu, neboť popularita důkladnosti jesuitského studia kladla toto na roveň všem slavným univerzitám zahraničním. Staroslavná universita Karlova byla v úpadku. Nemohla se vzpamatovati z ran, zasazených husitskými bouřemi. Dříve tak košatý a plodný strom vysokého vědění byl postupně osekáván, až z něj zbyla pouze fakulta filosofická.

Úpadek její byl snad dovršen ve století 16., kdy většina profesorů byla úplně ve vleku módního protestantismu.

Bl. Jan byl přijat do jesuitského semináře sv. Václava, jinak zvaného „dům chudých“. (Založen 1580.) Žili v něm totiž chudší studenti, kteří nemohli býti přijati za plat do konviktu sv. Bartoloměje, kde byli z papežské nadace vydržováni studenti, kteří se mínili věnovati kněžství, jakož i bohatší synové šlechticů. Jan se stal členem „domu chudých“, protože jeho rodina, zvláště po smrti otcově, neoplývala pozemskými statky. Proto byl také Jan nucen udělovati kondice, jak víme z oslavné básně, sepsané u příležitosti jeho bakalářské promoce jedním z jeho žáků — českým šlechticem — jimž byl praeceptorem.

Není pochyby, že Jan byl studentem nejen výtečného nadání, ale i obzvláštní píle. Vždyť již po dvou letech, po dokončené „rhetorice“ a „physice“, přihlašuje se (1602) ke zkoušce bakalářské, prvnímu tehdejšímu akademickému gradu. Po přísných zkouškách z logiky, fysiky a filosofie Aristotelovy i katechismu byl slavnostně 9. května 1602 asi se 26 jinými promován na bakaláře filosofie a svobodných umění.

Již rok na to — 14. května 1603 — skládá zkoušky vyšší a jest slavnostně prohlášen mistrem, čili doktorem filosofie. Bl. Jan projevil tedy obdivuhodnou houževnatost a píli, živenu svatým zápallem: vědou a moudrostí se co nejvíce přiblížiti Moudrosti věčné! Při tom stavěl chrám vědy na pevné základy vroucí zbožnosti. Po celou dobu studií v Praze byl členem Mariánské družiny akademiků. V den, kdy byl zapsán do seznamu posluchačů filosofie, spěchá, aby byl zapsán za soddála-posluchače nauky vnitřního života, jejíž neskonale moudrou hlasatelkou jest Panna Maria — Sedes Sapientiae! Tak žil v prostředí, v němž nebyla pěstována zbožnost jen pro zbožnost, ale pro skutečný život z víry. Dobrovolné kající skut-

ky, návštěva nemocnic, chudobinců, výpomoc v těchto domech utrpení a bídy, to vše bylo nejlepší universitou, z níž mohli vycházeti i budoucí mučedníci.

Po skončení studií filosofických r. 1603 začíná klepat milost Boží na Janovo srdce. A blahoslavenec nenechává Boha klepati nadarmo. Nelze ani mluvit o nějakém váhání, i když nevíme přesně, čím byla vyplněna doba jednoho roku po filosofii, neboť do theologie nastupuje teprve roku 1604. Ale jeden z jeho životopisců praví, snad docela oprávněně: „Chtěl však dříve jasně poznati, že hlas volající ho ke kněžství jest hlasem Božím, proto odebral se do samoty, rozjímal o tom a prosil Ducha svatého o osvětlení. A když poznal, že nic jiného, jen Bůh ho volá ke stavu duchovnímu, rozhodl se poslechnouti.“ (J. Melický v časopisu „Náš domov“, roč. 1910, str. 156.) Stejně píše o této rozhodující fázi života Janova i Matěj Procházka (z r. 1861): „Když pak po úpěnlivém vzývání Ducha sv. poznal, že vnuknutí to jest volání milosti Boží, neodporoval tomuto hlasu z nebe, jako mnozí jinochové, alebrž pevně na tom se ustanovil, vstoupiti ve stav duchovní, byť i tento sebe větší útrapy, ba i trnovou korunu mučednictví jemu podati měl... I slušno už zde obdivovati se neobyčejné síle jeho, která se rozhoduje pro stav tenkrát na nejvíce nenáviděný a tisícero strašnou smrtí ohrožený; nebo právě tenkrát, když v Praze studoval, slyšel a viděl to sám očitě, kterak zahořeli nepřátelé církve katolické, co popuzovatelé mezi lidem obecným chodili a zástupy k šílenému odporu proti katolickému duchovenstvu štváli, slyšel a viděl, že protivníci této lidvražednou nenávistí proti kněžství rozpalovali, takže nejednou několik farářů katolických, mezi nimi i jeden na panství chomůvském, od rozlíceného lidu zabiti byli. Kdož by se tu neobdivoval rekovné mysli Janově? Nebyl-li on už tenkrát mužem velikým?“ Tolik dávný životopisec. A lze

něco z jeho slov připsat na vrub jen svatému rozhorlení, nebo zápalu a obdivu vůči zamilované osobě? Postavení Církve katolické v 16. století, začátkem století 17. i později, bylo nesmírně těžké a mnohde, žel, i smutné! Z Německa k nám s epidemickou záškodností zavlečený blud protestantismu rozšiřoval se po počátečních rozpácích stále směleji, že brzy nebyl tento vřed k vyléčení! A kdo byl při protikatolických štvanicích na první ráně? Kněží! Jest tedy krok Janův jistě hrdinstvím, když mohl jako uznávaný a vážený doktor filosofie lehce dosáhnouti dobrého postavení ve stavu jiném!

BOHOSLOVCEM

Proč odchází na studle bohovědné do Štyrského Hradce? Jistě ne na posledním místě proto, že tamější universitu vedli jesuité a že na doporučení jesuitů pražských mohl býti přijat ve Štyrském Hradci do t. zv. „Ferdinandovy koleje“, kde bylo i nemajetným umožněno splniti touhu po kněžství. V tu dobu zemřela Janovi matka. Jeho hmotné poměry jistě byly zlé a sotva by mu bylo možno hraditi výdaje se studiem v zahraničí z vlastních prostředků.

Studiu theologie oddal se Jan s veškerou vážností své houževnaté povahy. Dovedeme si představit, s jakou opravdovostí zvláště sledoval tehdy velmi oblíbené přednášky z dogmatiky kontroverzní, v nichž se budoucí obránci víry učili čeliti výtkám jinověrců a odpadlíků. A vůbec ideální láska k bohovědě v něm utkvěla po celý život. I jako kněz, při vší práci a vyčerpávajících starostech, jimiž byl všude přímo zasypáván, nezapomínal osvěžovati svého ducha v konejšivém studiu. To nám jasně potvrzuje jeho list, poslaný z nejohroženější duchovní správy rodnému bratru Mikulášovi, děkanu opavskému, kde jej prosí, aby

mu poslal několik vědeckých knih... Byl jistě zvláštní ozdobou university štyrsko-hradecké, ale mylnou jest domněnka Procházková, že byl promován i na doktora theologie. Procházka byl asi k tomuto tvrzení sveden nesprávným překladem zprávy ředitele Ferdinandovy koleje, kde se však jen tvrdí, že 6. září 1604 ve 24. roce svého věku byl „Joannes Sarcander Moravus Priboriensis magister philosophiae ad theologiam susceptus...”

I v theologii potvrzuje svoji lásku a oddanost k Matce Boží tím, že vstupuje, zase hned po zápisu na fakultě, do akademické Mariánské družiny „Sodalitas Maior“ pod ochranou Zvěstování Panny Marie.

KNÉZEM

Po třetím ročníku bohosloví (1607) vrátil se Jan ke kratšímu pobytu do vlasti. Při té příležitosti udělil mu sám olomucký arcibiskup kardinál Dietrichstein v zámecké kapli v Kroměříži čtyři nižší svěcení. Pak se opět vrací do Štyrského Hradce na poslední rok.

Po zakončení bohovědných studií odebral se k svému bratru Mikuláši do Opavy, aby mu vypo-máhal. Vyšších svěcení ještě neobdržel. Za dnů svého pobytu mohl již zblízka nahlédnouti do bědné tragedie kněžského života. Byl svědkem křížové cesty svého vlastního bratra Mikuláše, děkana opavského. Poněvadž bl. Jan měl k této historii zvláštní vztah, jest potřebí šířeji se o ní zmíniti.

Rudolf II., král český a císař římsko-německý, proslavený přítel uměleckých i vědeckých snah své doby, mecenáš Kepplerův, Tychona de Brahe a jiných, přísný katolík, vychovaný na španělském královském dvoře, byl pro svoji duševní chorobu a snad také pro bezdětnost v neustálém zápasu o země své říše. Roku 1609 byl přinucen vzdáti se

Rakous, Uher a Moravy ve prospěch svého bratra Matyáše. Přirozeně, že takové podstatné okleštění své říše jen těžce snášel a hledal všemožné cesty, jak by ztracené země dostal zase pod svoji moc, aby je předal do správy svému druhému bratru Leopoldovi, arciknížeti-biskupu pasovskému a štrasburskému. Arcikníže Leopold byl snad v přátelském poměru k bl. Janu Sarkandroví, neboť se jistě spolu setkali ve Štyrském Hradci, kde byl Leopold po soukromých studiích a po slavnostní veřejné disputaci (v březnu 1605) prohlášen doktorem filosofie. Slavnost přilákala tehdy nejenom množství žáků z čelnějších panských rodů štyrských, nýbrž i členy panovnického domu a není vyloučeno, že se Leopold při té příležitosti seznámil s mistrem filosofie Janem Sarkandrem. Leopold se o něco později stal přítelem a ochráncem Janova bratra Mikuláše, když se tento příliš pro jeho zájmy a zájmy císaře Rudolfa II. exponoval. Slezsko totiž zůstalo dále pod správou Rudolfa II. a není divu, že Rudolf, hledaje pomocníky a přívržence svých plánů, získal také jistě významnou osobnost v opavském děkanu, který byl pevně přesvědčen, že, pomáhaje Rudolfovi II. proti Matyášovi a zemským stavům, bije se zároveň za rozkvět katolické víry. Zde se však zkřížily jeho snahy se snahou olomuckého arcibiskupa kardinála Dietrichsteina, jenž po dohodě se zemskými stavy uznával za jediného pána Moravy jen Matyáše.

Staré pořekadlo o vrtkavosti lidské přízně se osvědčilo plně i na osudu Mikuláše Sarkandra. Roku 1608 z jara jest vyhlédnut za faráře opavského samým kard. Dietrichsteinem, jenž o svém rozhodnutí píše císaři z Kroměříže, že lze beze všeho Mikuláše Sarkandra na toto místo doporučiti „als eine Person, die zue dieser newen Pflanzung und Restituirung der uhralten Religion guetter massen mit exemplarischen Leben und wandel als lehr und Undterweisung qualiflcirt ist . . .“ Do-

poručuje jej tedy jakožto osobu, která se k novému založení a obnovení starobylého náboženství (v Opavě) pro příkladný život dobře hodí. A co se stalo za rok, dva?

Kardinál cele stojí za právy a nároky Matyášovými, vázán také dohodami se stavy, otevřeně bojujícími s císařem Rudolfem. Naproti tomu Mikuláš Sarkander horlivě podporuje zájmy Rudolfovy a tím i arciknížete Leopolda. Při tom všem jak kardinál, tak i děkan Sarkander mají jednu stejnou velikou obavu: jen aby nebyla porušována práva Církve! Situace se konečně vyvinula tak, jak ani jinak nebylo možno: v Mikulášův neprospěch! Osudné nedorozumění. Dva šli k stejnému cíli po nestejných cestách. K tomu okolnosti z nich činí nepřátele. Kardinál vydal konečně rozkaz, aby byl Mikuláš zatčen. To bylo první zastavení křížové cesty opavského děkana. Co musel asi vytrpět již od protestantů opavských, aspoň částečně vysvítá z jeho výslechu před kardinálem Dietrichstelnem v Olomouci. Poukazuje na divoké hrozby protestantů, kteří kdysi i okna jeho bratra Jana ostřelovali, ač přece museli vědět, že Jan se do věcí bratrových nikterak nevměšoval.

Mikuláš byl od června 1609 až do listopadu téhož roku ve vazbě v Olomouci. Pak byl převezen do Brna, kde měl vyčkati konečného vyšetření své viny do svolání soudu. Pro opavskou faru byl ustanoven prozatímní správce (administrátor) a jemu k výpomoci byl dán Jan Sarkander. I Janovi bylo poručeno (ve zvláštním listu, adresovaném administrátorovi opavskému), aby do sporů a záležitostí svého vězněného bratra nezasahoval. („Qui si in negotium fratris sui et novitates quocunque modo se immiscuerit, novit se inde brevi amovendum fore.“)

Zatím, co se věci takto vyvíjely, dosáhl Jan svého kýženého cíle. Ač věděl, kolik trní v kněžském stavu roste za tak nepokojných a Církvi nepřejících časů, ač věděl dobře, kolik příkoří zakouší

jeho bratr, přece toužil celou silou své ideální duše, aby, bez ohledu na zatemněný obzor a smutné perspektivy do budoucna, směl na sebe vzít těžké, ale sladké jeho kněžství. Tak byl v den svých dvaatřicátých narozenin (20. prosince 1608) v Olomouci vysvěcen na podjáhna. Příštího roku, na svátek sv. Josefa, obdržel v Brně svěcení jáhenské a tři dni nato, 22. března 1609, rovněž v Brně, svěcení kněžské. Zdržoval se i po své ordinaci v Opavě. Byla mu sice přidělena jako první samostatné místo fara v Jaktaři u Opavy, ale na tu nebyl asi ani uveden a vypomáhal v opuštěné duchovní správě opavské dále. Ode dne ustanovení za pomocníka administrátora v Opavě do dne, kdy již kardinál píše o tom, že pro Jaktař na žádost Jana Sarkandra ustanovil faráře jiného (15. července 1609), zbýval necelý měsíc, takže jest pravděpodobno, že Sarkander v Jaktaři ani nenastoupil. Dobře věděl, že by se zřejmě vystavil nekýženému nebezpečí nenávisti stavů i protestantů, kdyby místo v Jaktaři, sousedící s Opavou, přijal. Sám kardinál na tyto okolnosti upozornil se žádostí, aby mu byla přidělena fara jiná. Kardinál, uznávaje obezřetnou prosbu Janovu, rád jí vyhověl. Splnil tak také žádost městské rady uničovské, která přímo Jana Sarkandra za faráře žádala.

UNIČOV

10. října 1609 byl Jan dosazen za uničovského místofaráře. K pomoci měl kaplana. Maje, pokud se hmotného zaopatření týče, slušné příjmy z městských důchodů i desátků od farníků, mohl být v Uničově celkem klidně živ, kdyby nebylo dvou rušivých činitelů. I Uničov byl zasažen vlnou protestantismu. Jeho přívrženci, pokud byl na Moravě pánem Rudolf II., z obavy před katolíky pánem svou náboženskou příslušnost utajovali.

Až když převzal vládu nad Moravou Matyáš, stoupla i odvaha protestantů v Uničově.

Zatím co se Jan snažil v krátkém čase pozvednouti úroveň své farnosti, odrážejí dotěrné útoky se strany nekatolíků, byl jeho bratr Mikuláš ve vazbě. Po předběžném dvoudenním soudním řízení, jemuž předsedal sám kardinál Dietrichstein, byl Mikuláš, jelikož prý se dostatečně z piklů proti králi Matyášovi neočistil, suspendován a později, asi za měsíc, měl býti vyslýchán právem útrpným. Tedy mučením! Mikuláš prosil na kolenou kardinála i zemské stavy o smilování, zapřisahaje se naprostou nevinou. Nic nepomohlo. Byl dopraven do vězení ve Vyškově, aby vyčkal dalšího soudu. A nyní se ukazuje v této těžké době pro něj, jakou obdivuhodnou láskou bratrskou byli sourozenci Sarkandrovi navzájem spjati.

Jan z Uničova i Pavel z Příbora vydávají se na dlouhé cesty k dvoru v Praze i ve Vídni, aby tam za bratra orodovali. Při návratu zpět chtěli čekat v Vyškově, jak dopadne soud, určený na začátek prosince. Soud byl však o měsíc odsunut a Jan tísněn trapnou nejistotou o osud bratrův, vrátil se do Uničova. Za několik dní sedá opět na koně, jede do Vyškova, odtud do Vídně a Prešpurku, sílen jen touhou pomoci trýzněnému bratru. Před svátky vánočními (1609) se vrátil s radostnějšími zprávami přímo k bratru do Vyškova. Po dobu svých namáhavých cest si vždycky zjednával zástupce, aby duchovní blaho jeho farníků netrpělo. O vánocích na sv. Štěpána jede zase do Olomouce, avšak již u Pňovic (u Olomouce) se dovídá, že Mikuláš z vězení v noci štedrovečerní prchl. Oba bratři jsou upozorněni, že jest i proti nim vážné podezření, jako by Mikuláši k útěku dopomohli. Jan se vrátil do Uničova a nyní i pro něj nadchází několik měsíců trapného srádání. Hned po návratu jest zatčen, a aniž by mohl své věci v Uničově uspořádati, jest dopraven do Olomouce i s Pavlem z Příbora a druhým bratrem

Václavem, který byl soukeníkem v Tišnově. Z Olomouce převezen později do vězení v radnici v Kroměříži. Odtud píše uničovským farníkům dopisy, z nichž vysvítá, jak nešetrně s ním bylo zacházeno, a že „strádání jeho bylo hrubě tuhé“. Dojemně působí jeho slova k městské radě, kterou vybízí: „A pakližby jste porozumívali, že ne tak snáze toho vězení, v kterém pozůstávám, prázdnen budu, a abyste v duchovních věcech příčinou mou velikého zkrácení neměli, jak by jste se moci zaopatřiti soudili, toho Vám upřímně přeji. S tím se svatým modlitbám Vaším poručena činím.“ (31. prosince 1609.) U tohoto dopisu jest připsán ještě dodatek: „Nechť mi sem pošlí asi dvě košile, item plátěné punčochy se škarpalami; item některé šátky; item střevíce kordibanové.“ Neměl tedy nevinně vězněný Jan ani těch nejpotřebnějších věcí. A vzpomeneme-li si, že byl vězněn právě v nejhorší roční době po vánocích až do podzimku r. 1610, tedy přes 10 měsíců, pak snad můžeme říci, že mučení začalo již tehdy! Či nemluví slova dopisu, v němž prosí, aby posel něco z jeho bývalých důchodů „mně sem nanejvýš vytrávenému a velikém nedostatku postavenému přinesl“, nemluví toto o mučednictví nevinného kněze, jemuž ani kardinál, obávající se ještě větší zuřivosti protestantských stavů, pomoci nemohl. Žádal od uničovských, aby za něj poslali nějaké rukojmí, ale tuše, že městská rada bude již asi hodně protestantstvím nakvašena, píše jim odevzdaně: „Pakližby se nic toho státi nemohlo, že mi aspoň od lidí opuštěnému modlitbami svými trpělivosti na Pánu Bohu vyprosíte, za to žádám.“ (Ze dne 16. února 1610.)

CHARVÁTY

Po propuštění ze strastiplného desítměsíčního žaláře byl hned ustanoven od svátku sv. Jiří 1611

farářem v Charváttech u Olomouce. Pobyl tam jen krátkou dobu, neboť již po dvou měsících píše kardinálovi probu, aby byl, bude-li to možno, této fary zproštěn a aby mu bylo dáno místo kaplana u pana Jana Kavky Říčanského z Říčan na hradě Brumově a Vlachovicích. I tak krátká doba však stačila, aby se trvale vrylo jeho jméno v paměť jeho farníků. Procházka o tom píše (ovšem klade působení Janovo v Charváttech do jiného úseku jeho života): „Nejedni rodičové (od r. 1711) dali své syny na jméno tohoto blahoslavence pokřtiti.. Podle inventáře roku 1804 psaného nalézá se ve věži kostelní zvon 177 liber těžký, roku 1732 zjednaný, na němž troje bylo vyobrazení, totiž sv. Vavřince, sv. Jana Nepomuckého a bl. Jana Sarkandra s nápisem: In honor. S. Laurenti M. S. Joannis Nepom. M. et venerab. Joannis Sarcandri Anno 1730.“ Svatá to tedy byla stopa, již i v Charváttech bl. Jan zanechal. Po pětletí jednoho století charvátští včleňují, vedeni pevným přesvědčením a utvrzení jistě živou pověstí a tradicí, svého bývalého faráře v toto mučednické trifolium, z něž Jan Sarkander, té doby ještě nekanonizovaný, jako by nejpodstatnější znaky dvou ostatních světců v sobě spojoval. Musíme připomínat, že byli na svého bývalého faráře hrdí? Nemohl by kus této oprávněné hrdosti — k našemu dobu — „nakazit“ i nás?

ZDOUNKY

Z Charvát pak na vlastní žádost byl odvolán a presentován — jistě na přímluvu svého příznivce, jmenovaného již pana Jana Kavky Říčanského — na faru ve Zdounkách, a to od sv. Jiří 1612. Ani zde nečekal horlivého faráře klid a odpočinek. Jak obtížná to byla štace, vysvítá ze zprávy, že před příchodem Janovým do Zdounek konal tam delší misie olomucký jezuita Jan Drachovský. Po

téměř měsíční usilovné práci, kdy musel teprve učit i mládež dělati kříž a modliti se Otčenáš a Zdravas, nebyl výsledek příliš skvělý. Byl to ale přece začátek náboženské obrody. A v ní Jan s celým zápalem své apoštolské duše pokračoval. Jak rozsáhlé pole působnosti měl, je zřejmo z výčtu vesnic do Zdounek tehdy přiřazených: „Cvrčovice, Divoké, Milovice, Něčice, Skržlice, Soběsuky, Těšánky, část Troubek, Roštín, Cetechovice, Honětice, Hoštice, Zborovice, Medlov, Zlámanka, Kostelánky, Oujezdsko a Lhotka. Byl to tedy náramně veliký okres, v němž Jan Sarkander pastýřský úřad zastával a nezbyvalo mu, leč misionářským způsobem úřad ten vykonávat. Pročež v pondělí každého týhodne vyšel s velebnou Svátostí do jedné z přiřazených osad a odtud bral se do ostatních, aby i zde pokrm duchovní ovečkám svým podal, což půl týhodne aneb i déle podle potřeb duchovních trvalo. Z toho už vidno — pokračuje Procházka — jak obtížný byl tehdáž při skrovnickém počtu kněžstva úřad osamělého duchovního pastýře, an tolik požadoval namáhání, zapírání sebe sama, neúnavné obětavosti a v horoucím, skoro marném zápasu s četnými kacíři ustavičného vnitřního mučednictví.“ (Procházka, str. 867.) Všechnu tuto obětavost uznale ocenil i sám kardinál Dietrichstein, jenž v listu, jímž rozšiřoval zpovědní pravomoc na všechny hříchy, jež může jinak jen biskup rozhřešovati, praví, že mu dává tuto moc, „maje plnou důvěru v (Sarkandrovu) moudrost, vědění a zbožnost“. „De tua prudentia, doctrina et pietate bonam in Domino fidutiam gerentes . . .“ (Ze dne 4. prosince 1613.)

A poněvadž po tříletém výborném vedení fary zdounecké byl jeho vrchní pastýř úplně přesvědčen o Janově horlivosti a neohroženosti v obracení bludařů, rozhodl se, že pošle Jana na místo ještě nebezpečnější: do B o s k o v í c l

BOSKOVICE

Do Boskovic přišel Jan asi kolem svátku svatého Jiří 1615.

Jako mnohá jiná místa, byly i Boskovice po dlouhá leta v rukou pánů přejících Českým bratřím. Bratři (Pikarti) byli současníky pokládáni za tvrdší než sami protestanti. Boskovický pán Václav mladší Morkovský, svobodný pán ze Zástřízl, se po dlouhé řadě předků, podporujících všemožně učení bratrské, osvědčil zase jako katolík. Povolal do Boskovic slavného olomuckého jesuitu Jana Drachovského, aby tam konal lidové misie. Za rok na to byli povoláni tři další jesuité. Radostným úspěchem jejich bylo, že farní chrám sv. Jakuba byl opět vrácen katolíkům. Jan Sarkander, dobře věda, že na tolik práce sám nestačí, povolal tak na pomoc jesuity. S jak zatvrzelými srdci jim bylo co činit, když se dlouhé úmorné práci věhlasných obhájců katolictví podařilo asi jen 50 měšťanů obrátit z bratrství na víru pravou! Přesto však i to zdánlivé „málo“ bylo vlastně velikým ziskem, neboť i starý životopisec nadšeně praví: „... tak fara po dlouhý čas už znekatoliceňá opět církvi katolické navracena a strom Boží zde téměř uvadlý utěšeně se zelenati a krásnými květy se ozdobovati počal.“

Všemožně se nám vtírá myšlenka, že Jan byl poslán na místa sektářství nejvíc propadlá, nejvíc ohrožená, a když se mu podařilo tam nebo jinde alespoň trochu nejhorší úhory rozmělnit a je nejbujnější plevy zbavit, hned byl, jako misionář, poslán na úhor jiný.

Jeden důležitý fakt při tom nesmíme pouštět se zřetele: stejně, jako byl oddaně milován katolíky a všude nadšeně vítán jako záchrance, jenž měl celé tonoucí obce vyrvát ze záplavy kacířství, tím více byl nenáviděn protivníky, jejichž hněv každý úspěch Sarkandrův, každá jím zachráněná duše, zveličovala tak, že později za jeho bojů

v Holešově a konečně v olomucké mučírně vzrostl až k nepřičetnosti.

Po ročním působení v Boskovicích, těše se plné důvěře kardinála Dietrichsteina, odchází v květnu 1616 do H o l e š o v a.

V HOLEŠOVĚ

V Holešově se podařilo úsilí holešovských pánů neustálými nátlaky oslabiti katolický živel tak, že z dříve ryze katolické farnosti zůstaly opravdové trosky. O posledním faráři katolickém jest zmínka ještě kolem roku 1560. Majitelé holešovského panství byli horliví Bratří a není divu, že brzy se jim podařilo obsaditi kostel i faru a dosaditi tam duchovní bratrské. Jak dlouho se mohl ubrániti hlouček katolíků neustálým útokům přesily, kdyby si na Holešov sám Bůh nevzpomněl? Roku 1604 kupuje holešovské panství od Viktora z Žerotína pán Ladislav Popel z Lobkovic, přesvědčený katolík. V plánovitém pokatoličení Holešova mu brání jen jeho manželka Anna Eliška, horlivá stoupenka Bratří. Než i za jejího života jest dovoleno opravdovým „trosečníkům katolickým“ navštěvovati bohoslužby v zámecké kapli. Po její smrti odhodlává se Lobkovic k ráznému kroku. Farní kostel, Bratřími znesvěcený, jest znova biskupem olomuckým vysvěcen, povoláni olomučtí jesuité, věhlasní kazatelé a misionáři Albert Chanovský, Jan Drahovský a Křištofor Stefet, aby připravili mislemi půdu pro nového faráře. Obrátili na katolickou víru asi 230 pobloudilých. Misle pořádány i roku následujícího (1616). Další úspěchy na sebe nenechávají čekat. Bratrský duchovní opouští Holešov, jejich sbor jest upraven pro katolické účely a slavnostně 15. května 1616 samým kardinálem Dietrichsteinem posvěcen na kostel katolický ke cti sv. Anny. Slunce milosti Boží se rozzářilo nad Holešovem v plné kráse, když téhož dne, kdy kardi-

nál světil nový kostelík, byl na holešovskou faru uveden — sláva holešovských farářů všech dob — Jan Sarkander. Tím byla obnova katolického života i v tomto kraji postavena na pevný základ. Kolik námahy a starostí vyžadovala tamější duchovní správa, vynikne ze skutečnosti, že tenkrát patřilo k Holešovu 11 vesnic. Pozoruhodnou jest poznámka starého životopisce: „Chtěje úplně veliké úloze své co pastýř duchovní dostáti, snažil se nejprve počet duší ve své farnosti, jejich mravy a obyčeje a vůbec veškeré jejich chování dokonale poznati. Vědomosti takto nabyté pilně zaznamenával ve zvláštní knize farní, od něho založené, a podle nich se řídil i napotom ve svém posvátném úřadě.“ (Procházka, str. 885.) Co by to bylo jiného, než kartotékový systém, který jest horlivě za našich dnů propagován a zvláště ve velkých městech tvoří základ zdárné kněžské práce! Při tom vše, co činil, posvěcoval modlitbou. Vpravdě: nemluvil jenom se svými farníky o Bohu, nýbrž často, každou chvíli volněji, i s Bohem o svých farnících! Jest třeba jasnějšího potvrzení tohoto nejdokonalejšího pastoračního umění nežli jsou slova: „Kostelníci, přišedše k němu za nějakou záležitostí, zastali jej zpravidla při modlitbě.“ A dále: „O zbožném jeho duchu svědčí i ta okolnost, že r. 1617 konal s jinými ještě 15 kněžími duchovní cvičení podle sv. Ignáce u jezuitů v Olomouci.“ (Foltynovský, str. 541 a 542.) Věděl tedy, že, bude-li chtít svým svěřencům svítiti jasným vzorem vědění, víry a zbožnosti, nesmí lampa jeho duše vysychati, nýbrž musí býti dolévána olejem novým. Mohl k tomu naléztli jiného způsobu, lepšího, než exercicie podle vzoru nejlepšího exercitátora sv. Ignáce z Loyoly? Krátce řečeno, jedna pravda se jeví v životě Janově stále zřetelněji: Čím větší tušil boj, tím horlivěji se utíkal k Bohu a k Pomocníkům křesťanů. Zde jeho přirozený charakter nalézal nadpřirozenou sílu, bez níž by nikdy nedosáhl slávy mučedníka!

Při všech starostech o duchovní rozkvět farnosti jistě trapným dojmem působilo na horlivého faráře, že si musel s největšími obtížemi vymáhati na některých pánech, jimž patřily jeho přífařené obce, desátkové právo. Jakékoliv navázání na právo Janových předchůdců bylo téměř nemožné, poněvadž po dlouhou dobu katolického faráře v Holešově nebylo. Nenalezl žádných záznamů o počtu a náboženství duší, majetku a stavu chrámu, fary, školy, důchodů, břemen, práv, závazků, almužen, zvyků. Vše bylo během času zničeno a ztraceno. Proto horlivý kněz, ochotný do krajnosti hájiti ve své farnosti nejen statků duchovních, nýbrž i hmotných, zase nejen pro svou osobu, nýbrž pro všechny své budoucí nástupce, podstupuje dlouhé spory se zarytými nekatolickými statkáři o desátkové právo. Mezi nimi neblaze vynikl zvláště pan Václav Bítovský z Bítova, pán na Bystřici pod Hostýnem, tvrdý protestant. Jeho panství sahalo i do farnosti faráře holešovského. Zdvořilé prosby, aby své závazky vůči Janově faře plnil, hrubě odmrští. Proto Jan vída, že musí hledati cestu spravedlnosti, jíž by jedině mohl svých práv získati, obrátil se několikrát o pomoc na svého příznivce pana Ladislava Popela z Lobkovic, jenž se zatím stal nejvyšším hejtmanem Moravy. Teprve na jeho zakročení dlouhé spory byly vyřízeny ve prospěch Janův. Než takovýchto trpkých zákroků musel Lobkovic podniknouti ještě několik a u pánů jiných. Při tom všem vidíme zřejmě, že Jan kladl právo své fary i Církve nad všechny nepříjemnosti, jichž se mohl nadáti. Plaménků nenávisť a zloby protestantských šlechticů vyskakovalo úměrně s Janovou horlivostí a oblíbeností a láskou, jíž byl zahrnován katolíky. Všechny ty plaménky vzteku poznenáhlu se spojovaly v plameny, jichž svitem mělo býti ozářeno sklepení olomucké věznice i tváře panských katanů a žárem spálena odolnost budoucího mučedníka. Jan byl si dobře vědom nebezpečí, které jej stále těsněji obkličova-

lo. Píše svému bratru Mikulášovi, který se zatím stal kanovníkem štrasburským se sídlem v Molsheimu: „Catholica religio apud nos quoque valde periclitatur propter conspiracyem adversariorum cum rebellibus vicinis. Nescio quid ulterius futurum sit.“ (Náboženství katolické jest u nás ve velikém nebezpečí, neboť někteří nepřátelé se spojili se sousedními povstalci. Nevím, co se stane dále.“ 4. dubna 1619.)

Při všech těchto starostech, jež vzrůstaly se zá-
ludnými nebezpečími doby, nezapomíná Jan na sebevzdělání. V témž dopise bratrovi žádá, aby mu poslal některé vědecké knihy theologické. Ani sebebouřlivější poměry jej nemohou odtrhnouti od nového a nového studia, neboť asi jen ve chvílích, kdy se ponořoval do propastí věčných pravd, zapomínal na všechny své těžkosti, věda, že zbožným studiem se nejsnáze přiblíží Bohu.

Apoštolská horlivost v hájení práv Církve i v bo-
ji s odpadlíky, bezúhonnost života, záživá zbož-
nost, jakož i nevšední vzdělanost den ode dne
rozšiřují věhlas holešovského faráře i za hranice
jeho farnosti. Uznání nedá asi dlouho na sebe če-
kati. A opravdu! Kroměřížský starosta s městskou
radou posílají kardinálovi pokornou supliku, aby
na uprázdněné místo kolegiátního děkana v Kro-
měříži byl dosazen Jan Sarkander, o němž vědí,
„že (tento) ctihodný kněz, jsa člověk pokojný a
dobrého života a příkladu, k tomu by se hoditi
mohl“. (List ze dne 6. listopadu 1617.) Kardinál mí-
nil ochotně jejich žádosti vyhověti; zařídil potřeb-
né věci v Olomouci, necháváje ovšem konečné
rozhodnutí v rukou Janových. Tento však nabíze-
né vyznamenání odmítl. Snad ze skromnosti, snad
také z obavy o svoje, tak těžce uhajované stádeč-
ko věřících.

NASTÁVÁ BOJ NEJTĚŽŠÍ ...

Byl-li celý ten čas po vstupu bl. Jana do duchovní správy hodně bouřlivý, pak se jeho bouřlivost za poslední leta jeho života vystupňovala na nejvyšší míru. Nad nešťastným královstvím se proháněly zlo věstící mraky. Politicko-náboženská situace slibovala zploditi bouři, jež nebyla daleko ...

Dveřmi, jimiž později tolik bědy, nesvárů a neštěstí do českých zemí vtrhlo, nazývá historik den 23. května 1618! Tehdy protestantští stavové zahájili otevřenou bitvu s císařem Matyášem. Matyáš, nezdravý stejně jako jeho bratr Rudolf, nerozhodný, nevalného nadání, jistě nebyl mužem, jenž by dovedl hrozné poměry v tak rozsáhlé říši zvládnouti. Jeho ruka byla příliš slabá, než aby udržela na uzdě stále nebezpečněji se vzmáhající odboj stavů. Když pak, jsa bezdětný, dosadil svého příbuzného Ferdinanda, rozhodného katolíka (1617), za krále v Čechách a o rok později i v Uhrách, tu bylo již zřejmo, že vichřice jen čeká na vhodný okamžik, aby se rozběsnila. Tím kritickým okamžikem byl výše uvedený den 23. května 1618, kdy se zrodila tak zv. třicetiletá válka! Toho dne vtrhli protestantští stavové do královského hradu v Praze, vyházeli oknem do hradního příkopu císařské místodržitele Viléma Slavatu a Jaroslava Martinice spolu s jejich písařem a zvolili si vládu třiceti direktorů. Vrchním velitelem vojska jmenován Jindřich Matyáš Thurn. To bylo v Čechách. Po počátečním rozpačitém váhání připojuje se k povstání českému i Morava. A nyní se již valí neblahé události i přes Moravu plným proudem. Dne 4. května 1619 konán sněm stavů v Brně. Nastolena vláda 29 direktorů: 12 ze stavu panského, 12 z rytířského a 5 ze stavu měšťanského. Ani potuchy o zástupcích stavu čtvrtého: prelátského! Tedy vláda n e k a t o l í k ů, kteří planuli jedinou touhou: v krátkém čase splatit katolíkům to, čím jim prý bylo dříve křivdění! A teď: stav prelátský zrušen, jesulté vyhnáni

ze země! Rozkaz zněl: Hned! Směli si vzít jen plášť, klobouk a brevír! Opustili Brno (7. května), Olomouc i Holešov, kde jim Lobkovic daroval bývalý bratrský dům. Katolíci sesazováni z úřadů. Je-suitské i jiné chrámy i kláštery zabrány a promě-něny v domy protestantské. Zemský hejtman Ladi-slav Popel z Lobkovic, ochránce Sarkandrův, svého úřadu zbaven a uvězněn, aby pak úplně z dějin-ného jeviště zmizel! Rovněž zatčen i kardinál Die-trichstein. Ten však brzy propuštěn. Krátce: nad katolíky se v zemích českých začíná opět povážli-vě stmívat. Všude jsou pronásledováni, majetek jim konfiskován, a to nejenom snad ve městech hlavních. Z těchto se protikatolické akce rychle šíří i na venkov. A Jan Sarkander? Byl jistě v prv-ním řídku těch, kteří, jati těžkými obavami o národ, vroucně k Bohu lkali: Ó, z ů s t a ň s n á m i, P a n e, n e b u n á s s e h r o z n ě p ř i p o z d í v á . . . ! Dě-sivé chmury se převalovaly zvlášť nad Holešovem.

Nadešla chvíle, kdy pan Václav Bítofský z Bíto-va a na Bystřici mohl ulevit svému vzteku na hole-šovského faráře, který si na něm dovedl i přes jeho houževnatý odpor, svých i církevních práv dobýti. Novou nábožensko-politickou konstelaci pokládal Bítofský za nejpriznivější k vyrovnání starých „úctů“. Popuzoval proti němu, kde a jak jen mohl a usiloval všemožně Jana z Holešova vy-štvati. Situace byla již tak přiosřena, že Jan ne-mohl ani z domu svobodně vycházet, aby se ne-musel obávat o svůj život. Vida, že svou přítom-ností snad ještě více obrací pozornost na hlouček svých katolických farníků a vida, že ti to sami jej z lásky a z obav o jeho život prosí, aby na čas z Holešova odešel, až by se poměry uklidnily a nejdravější vlna protestantské zloby přešla, vyho-věl jim. Vyžádav si svolení představených, rozhodl se splnit svůj dřívější již slib a vykonat pout k Matce Boží čenstochovské v Polsku!

Netušil Jan, že právě nevinná pout, splnění dávného přání i slibu, prostá touha nadýchat se na posvátném místě polských Lurd svatého pokoje a potřebné vzpruhy, bude protestantským záškodníkům záminkou k provedení neslýchaného martyria.

Časně zrána červencového dne 1619 svolává své věrné do chrámu, loučí se s nimi, pobízí je k stálosti a vydává se na dalekou pout. Naskytuje se mu nenadálá příležitost. Štolba pana Lobkovice jede do Krakova v nějaké pánově záležitosti. Sarkander se k němu rád připojuje. Cesta není příliš zábavná. Štolba mluví jen německy a italsky. Sarkander zase ovládá jen češtinu a latinu. O živější rozmluvě, dokonce o nějakých dalekosáhlejších úmluvách politického rázu, nebylo a nemohlo býti ani řeči. A přece tato cesta posloužila nepřítelům jako nejhlavnější argument. Se štolbou dojeli až do Krakova. Odtud se pustil Jan do Čenstochové sám. Byl radostně a pohostinně přijat. Tamější mniši pauláni ochotně také splnili jeho přání, aby mohl vykonati delší duchovní cvičení. Po čtyři týdny koupala se jeho duše v proudech milosti Boží, prýštící z rozjímání, častější svaté zpovědi, postu a jiných kajících skutků. Vyprošoval posilu nejen sobě, ale i pro své ohrožené farníky. Byl vzorem zbožnosti i řeholníkům! Jako znovuzrozený spěchal pak zase ke svým. Obava o ně vede jej přímo v netušená nebezpečí. Na zpáteční cestě do vlasti zastavuje se v městě Rybníku, kde měl příbuzné. Jeho ochránce Lobkovic tam měl také nějaké statky. Zde se dozvídá od přátel zdrcující zvěst, že vlna protestantismu rozmetla již téměř úplně holešovské katolíky, kostel jim odňat a na faru dosazen protestantský duchovní. Smí se nyní do Holešova vrátit? Byl by to za stávajících poměrů krok přímo sebevražedný! Vrací se zpět do Krakova, kde v samotě nových duchovních cvičení

uvažuje o tom, co by bylo v zájmu svěřených duší i jeho duše nejpříjemnější. Ví dobře, že jeho osoba jest nyní právě v průsečíku reflektorů nepřátelské pozornosti a že by rozhodně spíše Holešovu uškodil než prospěl, kdyby se nyní vrátil. Po dlouhých vnitřních bojích odhodlává se jen v zájmu farníků k hrdinnému činu. Pochopíme to z úryvku jeho listu poslaného z Polska panu Lobkovicovi 22. října 1619: „... a tak tímto listem vzdávaje se z nutnosti holešovské fary, kterou jsem se svolením pana probošta kroměřížského, jakožto zastupce biskupova, tehdy opustil, snažně Vaši Milost prosím, aby ráčila tuto renunciaci laskavě přijmouti...” V dalších slovech vysvětluje svou žádost a prosí, aby byl přijat za Lobkovicova osobního kaplana. Jeho resignace však přijata nebyla. Ke konci listopadu se do Holešova vrátil! Nějakou dobu mohl — ovšem s největší opatrností — svoje kněžské funkce zastávat, neboť jeho nejzavilejší nepřítel, Václav Bítovský, v ten čas doma nedlel. Kratičká chvíle ticha před bouří. Ta se přihnala z nenadání...

Koncem roku 1619 a začátkem roku příštího nájímal císařský generál hrabě Althan jakožto posel císaře Ferdinanda proti odbojným Čechům pomoc u Ferdinandova švagra, polského krále Zigmunda. Ten Ferdinandovým prosbám vyhověl a poslal mu na pomoc 4000 jízdy. Byli to obávaní kozáci, zvaní Lisovčiči. Tito polodivocí válečníci, živící se jen kořistí z loupeží a válčící úplně podle tatarských praktik, hnali se Slezskem cestou vyznačenou dýmem spálených dvorů i vésnic a kvílením ubíjených... Pak zadusala kopyta jejich rychlých koní krutou píseň zkázy na Moravě. Postupovali údolím řeky Bečvy, aby se co nejdříve dostali k Vídni. V Meziříčí přepadli a oloupili svatební průvod nějakého šlechtice a dorazili až k Bystřici pod Hostýnem. Tam, dozvěděvše se, že bystřický pán Václav Bítovský jest protestant, vyplnili jeho panství a bystřického bratrského kněze, když se zdráhal

vydati jim peníze, usmrtili . . . Z Bystřice není do Holešova daleko. Zpráva o ukrutnostech Lisovčků vyděsila letem blesku i Holešov, jenž byl nyní na ráně. Holešovští právem mřeli hrůzou. Sarkander, když se dozvěděl, že hordy se blíží, svolal ve středu 5. února své věřící do chrámu, promluvil k nim, aby se připravili i na to nejhorší svatou zpověď a svatým přijímáním. Prodlevše celou noc na modlitbách, byli ochotni poslechnouti každého Janova rozkazu. Ve čtvrtek 6. února časně zrána zvěstovaly stráže, že vojsko se blíží. Jan se oblékl v bohoslužebná roucha, vzal s největší úctou do rukou monstranci s nejsvětější Svátostí oltářní a v průvodu, v němž šli muži, ženy s dětmi na rukou, starci, katolíci i nekatolíci, za hlaholu zvonů a zpěvu vyšli před město! Bůh byl s nimi, proto složili důvěryplně starost o své životy i majetky na Něj. Tlupy Lisovčků se zastavily v překvapení nad tím neobyčejným zjevem. Když zjistili účel průvodu, shlukli se kol Jana, seskákali s koní a na kolenou uctili nejsvětější Svátost. I v tvrdém srdci nelitostných válečníků doutnala stále i pod mohutným nánosem rabiátské hrubosti příslovečná zbožnost jejich národa. Od doby zázračné porážky nechvalně proslulých barbarských Tatarů pod posvátným chlumm Hostýna jest to po druhé, co přirozeně téměř nespoutatelná síla vojensko-loupežných hord jest jednou rozprášena, jindy ve zmatku k zemi přibita zásahem nadpřirozeným . . . Lisovčici — druhé, ale horší vydání slavných kozáků donských a záporožských — divně zmateni ctihodným zjevem faráře ozbrojeného bezbrannou svatou Hostíí v monstranci, minuli Holešov a pokračovali ve své krvi a hrůzou znamenané cestě k Vídni. Holešov byl zachráněn . . .

Holešov zachráněn, ale farář Sarkander obětován!

Nebylo potřebí dlouhého přemýšlení, aby protestanští slídíči jedním rázem vítězoslavně vzkřikli: Byl v Polsku jako císařův náhončí! On najal Li-

sovčíky! Byl s nimi ve spojení, neboť jemu a Holešovu neublížili. Před Holešovem sehrál s nimi smlouvenou komedii. Jest vlastizrádce!! Lidé rádi dávají nějaké své vášni, nebo ubohosti, vznešené jméno... Stará nenávist odpůrců se stáčí čím dále úžeji kolem Jana v divoký vír, jímž má býti brzy pohlcen. Ústa mluví o vlastizradě, zatím co v jejich srdcích šlehá jediný plamen nenávisti kacířů vůči katolickému apoštolu!

SARKANDER ZAJAT — UVĚZNĚN

Když se pan Bítovský, který tou dobou dlel v Brně, dozvěděl o podivuhodném zachránění Holešova, hned se postavil v čelo těch, kteří pokládali Jana za původce vpádu kozáků na Moravu. Lišácky vytušil, že nadešla kýžená hodina, kdy všecky své dosavadní „účty“ s ním vyrovná. Hned vymohl na moravských stavech rozkaz, aby se všichni faráři z Holešovska do tří dnů dostavili do Brna. Nepůjdou-li prý dobrovolně, budou násilím předvedeni! Sarkander poznal, že tento rozkaz jest vlastně jen zatykačem na jeho osobu. „Byltě také Jan skutečně vyhledáván na všelikých místech, tu na faře, tam ve chrámu, tu u známých, tam u přátel a naléháno na katolíky, aby jej vyzradili... Svatý muž pak zatím brzy v zahradě, brzy ve stáji, brzy i mimo faru, na hřbitově v kostnici se ukrýval, drže se výpovědi Páně, že nemáme svévolně do rukou nepřátel se vydávati a sami jim k páchání zločinu nápomocni býti, při čemž i příkladu Pána našeho Ježíše Krista následoval, který pronásledován a k zabití vyhledáván od Židů se ukryl a nevydal se do rukou jejich, dokud čas jemu od Otce určený nepřišel.“ (Procházka, str. 932.)

Nechtěje holešovské katolíky vystavovati zřejmému nebezpečí, odhodlal se město opustiti. Utíká na tovačovský zámek, kde má přátele, ale i tam jest jeho úkryt protestantskými měšťany vyzrazen.

Hledá útočiště v tovačovských lesích, ale kruh pronásledovatelů stahoval se stále víc a více, až pes jednoho řezníka z Troubek Jana jako štvanou zvěř vyčenichal. Modlil se podle pověsti právě pod širokým dubem. Dodnes jest sochou a nápisem označeno místo po levé straně silnice z Tovačova do Troubek, kde Jana zajali a odtud vítězoslavně do Olomouce odvedli.

Olomučtí připravili Janovi ohromné přivítání. Protestanté i katolíci naplnili hustě náměstí i ulice, jimiž byl spoutaný kněz veden. Protestanté se netajili radostí, že mohou všecek vztek ze svých niter vyplivati na přivítání muži, jenž měl pověst neohroženého bijce sektářství; katolíci — ovšem v menšině — se slzami v očích patřili naposledy na zbědovaného pastýře, o němž věděli, že živý z vězení nevyjde. Smutný, tak rozličně aklamovaný průvod kráčí ulicemi Olomouce. Míjí dům (dnes Masarykovo náměstí 3) nového zemského hejtmana Ladislava Žerotína. V paláci bylo právě rušno a veselo. Na chvíli tichne zábava pánů sezvaných k hodování. Zvědavost otevírá okno. To pan Václav Bítovský se vyklání do ulice a se škodolibým posměškem hází po spoutaném Janovi: „Pan Lobkovic zdrav? Nebude tě snad brzy následovati?“

K službě zlu jsou lidé rychle ochotni. Zde byla ochota jako sliným dynamem poháněna osobním vztekem k urychlenějšímu soudnímu jednání . . . Ve čtvrtek 6. února byli kozáci-Lisovčici před Holešovem. Týden na to, ve čtvrtek 13. února, stojí již Jan Sarkander po prvé před soudním tribunálem v olomucké městské věznici.

Soud tvoří šest delegátů zemských stavů, mezi nimi ovšem Václav Bítovský z Bítova a na Bystřici a tři členové městské rady olomucké. Z úřední moci musel býti všem výslechům osobně přítomen městský sudí Jan Scintilla, jediný katolík z celé komise. On to také byl, který dojemnými slovy, jako očitý svědek celých Janových muk, později proces na přání kardinála Dietrichsteina vypsál.

Snad tušili ti, kteří notáře Scintillu k takové asistenci přinutili, že jej se souzeným pojí zvláštní páska duchovního příbuzenství mariánských soudců! Věděli, že Scintilla před 24 roky stiskl jako starosta Mariánské družiny Janovu pravici a přijal jeho slib, že bude věrným sluhou a ctitelem Matky Boží?

ZAHAJOVACÍ VÝSLECH

Podle zápisu Scintilly můžeme bezpečně, téměř slovo za slovem, sledovat celý ten krvavý dlouhý proces.

Předsedou prvního výslechu byl pan Velen z Žerotína zvaný Lundenburg nebo také Lumpenburg. O nenávisti a jí přímo sršící zaujatosti a zlobě svědčí už jeho první slova zahajující vyšetřování. „Přísnými a furiantskými slovy byl obžalovaný předsedou dotýkán a napomenut, by zvěděl, že tu žádný špás nebude a že . . . zde j e h o o s o b y a k n ě ž s k é t o n s u r y velice málo šanovat se bude.“ Obžalovaný měl říci, jakým způsobem se Poláci dostali na Moravu. Musí o tom přece jako důvěrník, rádce a zpovědník Lobkovicův vědět . . . Sarkander klidně vypovídal o své p o u t i do Polska. Svými přesvědčivými slovy jistě jen přiléval oleje do ohně vzteku a nenávisti, že Václav Bítovský „hanlivými a vzpurnými“ slovy se jej dotazoval, proč tedy, když se necítil vinen, odjížděl z Holešova tajně, časně ráno. Stejně klidně mu Jan odpověděl, že z Holešova neprchl, nýbrž jen odjel na pout dávno slíbenou. Časně zrána proto, aby se vyhnul úpalu červencového slunce . . . K Bítovskému se sborem přidali i ostatní přísedící spílající Janovi, že mnohé různice strany víry mezi lidem způsobil a pozdvihl. A když si pak sám Žerotín posměšně vyjel: „Ty pope, ty nechceš s pravdou ven, co myslíš? Nemohli bychom i tvého pána s popravčím mistrem seznámiti?“ tu již bylo zjevné, že původní a pravá tvář soudců — náboženská

nenávist — vyšklebuje bez ostychu z pod masky starostlivosti o zemi . . .

Posměšky snášel Jan trpělivě, výtky i krutá obvinění lehce vyvracel, máje silného pomocníka v čistém svědomí.

Tak skončilo první jednání bolestného dramatu Janova jen přívalem výčitek, nařčení, úsměšků, nadávek a vyhrůžek katem, aby v jednáních ostatních žízeň po krvi i životě souzeného byla dosyta ukojena.

SUCHÁ TORTURA

Scintilla poznával, že soud se asi zvrhne v nenávistné vraždění. Proto se již druhému líčení zdráhal přisluhovati. Teprve na nátlak pánů a jejich četné pohrůžky do vězení přišel. Tomuto výslechu měl předsedati Bítovský! Opakoval obžalovanému všechna dosavadní obvinění. Jan trval neochvějně na svém, že jest úplně nevinný. „Načež Bítovský se rozzlobil a hned v té furii katovi doporučil, by k němu s přísností a torturou, poněvadž jest tak tvrdošíjný, přikročil.“ Jan vida, že tušené martyrium se přibližuje, vrhá se na kolena a zapřisahá své katany, aby alespoň ušetřili jeho kněžského stavu. Mluví k tvrdým skalám, z nichž zní jen jako echem: kat a skřípeč! Vida kol sebe jen srdce utuhlá v led, který ku podivu ještě více tvrdl ve výhni vzteklé zvědavosti po krvavé podívané, plně si uvědomuje, že mají jediný úmysl, mstít se jen z důvodů náboženských, když jiných by v celé při ani nejdokonalejší čenich nenašel, povstal se země a slavnostně prohlásil, že i kdyby „skrz jemu učiněnou bolest a bolestné mdloby něco více, než před tím vyznal, že to vše bude neplatné“. A již svléká odhodlaně svůj kněžský talár, přistupuje před sloup skřípce a za vroucích modliteb k Bohu, Matce Boží a sv. Anně dává se na ruku i nohou přivázati. Nohy měl připoutány provazem k silnému železnému kruhu zasazenému

v kámen, ruce, vztyčené nad hlavou, svázaný takéž provazem vedeným přes kladku na dřevěné kolo.

Bítovský i ostatní nemohouce se dočkati krutého divadla, nedůstojně pokřikovali na kata: „Tak, chop se ho, chop se ho! Vezmi ho na suchou torturu!“ Kat neváhal. Zaskřípaly rozeschlé čepy dřevěného kola, skřípec se zachvěl a prováz, zařezávající se v maso, vytahoval ruce výš a výš. Klouby zapraskaly a celé tělo se pozvolným otáčením kola napínalo do nemožnosti. Soudcové znovu dorážejí, doufajíce, že bolest, lámající tělo, zlomí i Janovu vytrvalost a že těžce zkoušený kněz se přizná i k tomu, o čem nevěděl, čehož však oni nutně potřebovali, aby pravá příčina pronásledování mohla být před veřejností zahalena rouškou spravedlnosti, trestající zemězrádce. Kýžené účinky středověkého strašidla soudních procesů a výslechů — skřípce — se nedostavovaly, proto členové „poroty“ tím neomaleněji spílají mučenému: „vyvrhel“, „vlastizrádce“, „známý ptáček, jakých jest ještě více k pochytání“ atd. I v největších mukách trvá na svých dřívějších obhajobách, dokazuje jasně, že se štolbou Lobkovicovým nic důležitějšího domlouvati nemohl. Nepomohlo ani neustálé pobízení kata, aby „silněji stiskal a natahoval...“.

Tak první „suchá tortura“ trvala celou hodinu. Kolik jest to vteřin, jimž muka tělesná nebo duševní prodlužují letmé trvání v nehýbné nekonečno! Zdá se, že soudní dvůr byl rychleji schvácen hrůznou podívanou, než trpící...

Poručili katovi povolití a s hrozbami a klením odešli.

To se stalo ve čtvrtek 13. února 1620.

V pátek, sobotu a neděli byla přestávka. V pátek byl zaneprázdněn městský sudí Scintilla. Bez něho vyslýchatí nemohli. V sobotu a v neděli „hostil“ Olomouc nešťastného českého vzdorokrále protestanta Bedřicha Falckého. Panstvo holdova-

lo a po slavnostních protestantských bohoslužbách v chrámě Panny Marie Sněžné skládalo přísahu.

DRUHÉ MUČENÍ

Ani ruch spojený s vítáním krále a lesk nevídáných slavností nestlumil v nitrech pánů živelnou touhu triumfovati nad houževnatým „papežencem“. „Principálem soudu“ byl zase jiný, snad proto, aby vyzkoušeli novější metodu výslechů, jež začínaly vždy mírnými domluvami, dobrácky úlisnými slovy, aby končily nadávkami a surovými kletbami. Jan znovu natažen na skřipec. Nyní jeho tělo, rozbolavené ještě po prvním mučení, mnohem rychleji a citelněji reagovalo na mučení nové. Spílali mu zatím jako o závod, a jeden přes druhého jej zasypávali výčitkami starými i nově připravenými. Petr Kopřický, jenž měl dvůr na Holešovsku, vyčítal, že poručil mrtvolu jeho matky vykopati, z holešovského chrámu odnésti a pochovati na zahradě, že nutil přijímati pod jednou způsobou, Bratry vyhnal z chrámu sv. Anny a dosadil tam jesuity... Lehce se mohl i největšími bolestmi obklíčený mučeň hájiti, neboť toto vše se v Holešově odehrálo ještě před jeho příchodem. Než ve vášnivé zaslepenosti i ty nejzjevnější lži byly stejně dobrým mučidlem, jako na př. svíčky, jež toho dne po prvé k jeho napjatým bokům přiložili.

Toto mučení trvalo skoro dvě hodiny

KAT ROZEHRÁVÁ VŠECHNY REJSTŘÍKY SVÉHO „UMĚNÍ“

Den na to, 18. února, se ve výslechu pokračovalo. Co by nevymyslíl zdravý, byť i ďábelsky zaujatý rozum, to musela dokázati opilost. Scintilla, ve své zprávě, po výpočtu přísedících tohoto vý-

slechu, krátce, ale mnohoznačně o pánech podobákách: „welche ziemblichen berauscht gewesen . . .“ („kteří dobře podraušeni jsouce . . .“, jak překládá český kralický rukopis Scintillovu zprávu asi z r. 1727). Hned na začátku tohoto výsledku přerušuje nedočkavě přisedící pan Beneš Pražma předsedajícího: „Ja, nebudeš ty věděti, jaké praktiky nastrojeny jsou, snad ti to jistě pán z Lobkovic při zpovědi vyjevil!“ Touto otázkou padá veškerá přetvářka s protestantských soudců, kteří dobře znali posvátnost zpovědního mlčení a zaútočili tak na závazek nejsvětější. To byla asi jejich poslední zbraň, v níž byla zároveň skryta tajná zvědavost, jak se asi souzenec k této otázce zachová. Zmučený kněz ukázal, že byl vždy ochotný obhajovati svůj stav, základy víry i svátosti nejen slovy, ale i krví a životem! Jak drtivě muselo působiti na uštěpačné exekutory ohnivé prohlášení: „Kdybych i něco věděl ze zpovědi, třebas mne raději na kusy rozsápejte a roztrhejte, ničeho takového nevyjevím.“

Po tomto jasném, odhodlaném protestu soudcové jako šlehnuti bičem — stále ještě v oparu opilosti — rozkazují znovu mučiti. Jest opět přivázán. A aby zachovali jakousi dramatickou gradaci, dávají přinést hořící pochodně. Kat je přikládá k bokům Janovým. Fakule, snad přívalem krve ze spálenin, uhasínají. Kat je s nevrlym posunkem bezradností odhazuje. Jest se svým uměním u konce. Však jsou tu ještě přisedící. Sbírají své vzpomínky na podobné exekuce kdesi v Uhrách. Tam kati namáčeli perí v oleji a síře, slepili v náplastí a tyto hořící přikládali na tělo. Kat znovu přikládá k bokům svíčky. Namáčí šest per v oleji a smole a hořící háže na prsa a ramena Janova. Snad teď promluví? Ale ze rtů, okoralých horečkou, žízní a palčivou bolestí, jest slyšeti jenom tichou modlitbu, v níž se často opakují svatá jména: Ježíš, Maria, Anna! Znova svíčky k bokům! Úžas nad nevyčerpatelnou trpělivostí mísí se s bezmocným vzte-

kem. Promluví? Přizná, co slyšel ve zpovědi? Tělo již jest viditelně propáleno na několika místech. Na vypjatých bocích jsou v hrozných ranách patrna ohořelá žebra! Jest možno, aby na tak děsná muka stačila lidská vůle? Soudcové se nemusí dlouho přehrabovati ve svých otupělých mozcích, aby zdroj nepochopitelné trpělivosti našli hodně blízko... Jejich dobová pověřčivost triumfuje. Objevila v Janově odevzdanosti důstojnou dceru pověry: kouzla! Jest to čaroděj! Zničte jeho tajemné čary osvědčeným nápojem! Poučují „nevzdělaného“ kata o nejlepším receptu. Kat Jana úplně obnažuje, stříhá mu vousy i vlasy s hlavy i po těle, pak nehty, spaluje na prášek, smíchává s vínem a podává Janovi. S radostí nápoj vypije. Nic nepomáhá! Jeho ústa šeptají jen slova nevinny a pokojné modlitby, na jejichž perutích odlétá jeho mysl ze sklepení napěchovaného čmoudem, nenávisti a příšerným zápachem, v končiny Boží slávy, jejíž slastí se již nyní v přípalu nejpalčivějších muk v blažené tuše opájí...

Toto mučení trvalo téměř tři hodiny!

Tělo Janovo jest surovým, pozvolným otáčením kola napínáno jako tetiva luku. Olomucká kronika vypravuje, že ani kámen, k němuž byly Janovy nohy přikuty, nesnesl stále se zvětšujícího napětí a praskl... „A tak, když na něm nic více způsobiti, ni skončiti mohli a taky s ním docela se ukvaltovali a nad tím ukonali, jeho tak docela spáleného tortury zprostiti...“

Po odvázání se skřipce sklesl Jan s vymknutými údy a přetrhanými šlachami ve mdlobě na zem... Zdálo se, že brzy dokoná, proto jej nechtěli ani odnášet do věznice. Když ale projevil asi po dvouhodinové smrtelné mrákotě známky života, odnesli jej přece a složivše na slámu, přikryli jeho kněžským talárem. Proti novému mučení, které soudcové navrhovali, pokládajíce dosavadní za malý žert, se rozhodně postavil notář Scintilla, že

další tortura by byla proti všemu právu a spravedlnosti.

MĚSÍČNÍ AGONIE. BLAŽENÁ SMRT

Jan zůstal po mučení plné čtyři týdny ve vězení potáčeje se mezi žitím a smrtí. Jest třeba připomínati, že byl po tu dobu starostlivostí a péčí oломuckých katolíků přímo zahrnován? Jedině žalářník, který byl nějak zklamán ve své hamížnosti, nakládal s umírajícím s bezpříkladnou otrlostí. Vydíral od smutných návštěvníků vysoké vstupné, dělaje si zřejmě z cizí bolesti a cizího soucitu nečistý obchod. Vše, co bylo Janovi k útěše, úlevě, posile a občerstvení darováno, vše konfiskoval pro sebe, aby za vděk nepocítil se zbědovaným knězem ani špetky soucitu!

Toho dne, kdy skončilo poslední mučení, byli do vězení dovedeni tři mniši kartusiáni ze Štípy, kteří byli jati pro podezření, že i oni zavinili vpád polských kozáků na Moravu. Smutné bylo jejich shledání s farářem Sarkandrem, kterého dobře znali. Měli býti také mučeni, ale koncem března byli z vězení propuštěni. Snad je sám Bůh poslal Janovi k útěše. Velice často byl přímo v údivu nad jeho trpělivostí, zbožností a svatým klidem, s nímž hleděl odhodlaně v tvář přicházející smrti. Breviář byl jeho neustálým průvodcem i zřídlem nejsladší útěchy. S ním se nechtěl rozloučiti, ani když se nemohl hnouti a kdy musel listy obracet jazykem, nebo kdy musel o tuto službu prositi jiného. Projevy soustrasti odmítal slovy žalmistovými: „Psallam Deo meo, quamdiu fuero!“ Slova posvátných kněžských hodinek se tak mění v kameň, z nichž si vybudoval most mezi svým nitrem a Bohem! „Když budu stísněn, vzkřiknu k Pánu a On mne vyslyší a vyvede duši moji z moře béd...“ Na soucitné slzy a útrpností ztichlé dotazy odpovídal: „V největších bolestech cítím největší útě-

chu a muk si nevšímám..." Co by řekl moderní básník o tomto umírání, když musel o svém tušeném umírání říci: „Smrt není zlá, zlé je jen umírání...?“

Farář z Velkého Týnce Vincenc Kalixt Šivek přináší umírajícímu poslední svátostnou útěchu a v úterý 17. března mezi 10. a 11. hodinou v noci L. P. 1620 opustila Janova apoštolská duše zmučenou tělesnou schránku, aby byla korunována skvoucí korunou mučednickou.

PO SMRTI. OSLAVA

Hned po smrti jej Bůh oslavuje zázračnými zjevy, provázejícími odchod jeho duše mezi Boží mučedníky. Popsal je svědek všeho Scintilla i jeho bratr Mikuláš, jenž dal do zdi u jeho hrobu v chrámě Nanebevzetí Panny Marie — později r. 1839 zbořeném — kde bylo tělo mučedníkovy 24. března v kapli sv. Vavřince před oltářem sv. Barbory v tichosti pohřbeno (slavný pohřeb, jaký chystali olomučtí katolíci, byl protestantskou vládou zakázán), zasaditi kamennou desku s krásným reliéfem znázorňujícím Janovo mučení. Celý ten nápis dýchající čistou láskou bratrskou, ale zároveň i obdivem křesťana — rodného bratra k vznešenému mučedníku, v překladu čtenáři otiskujeme. Zní: Důstojnému Pánu Janu Sarkandru ze Skočova, mistru filosofie, faráři holešovskému, Kristovu oddanému mučedníku, bratru svému přemilému! Oroduj za bratry a všechny příbuzné, blažený mučedníku! Máš v této oběti, pod tímto kamenem uložené, katolický čtenáři, muže ducha Vavřincova, jenž na skřipci jsa natažen nížádným spíláním, pouty, přetržením nervů a žil, ohněm, sírou, smolou, pryskyřicí pohnouti se nedal, jednak, aby zjevil skrytý poklad svaté zpovědi, jednak, aby pana Popela, moravského hejtmana, jeho císařskému Veličen-

stvu věrného, věrolomným povstalcům, lžihejtmanu a direktorům, sám jsa nevinný, udal nevinného jako zrádce vlasti, podezřelého z uvedení kozáků na Moravu. Jeho tělo, ač celé až na samé vnitřnosti i s několika žebry neustálým plamenem bylo popáleno, osm dní zůstavši nepohřbeno, podivnou vůní občerstvovalo zbožné přítomné. Tvář za živa vyzáblá a bledá, po smrti jevila se jako růžová a červená. Dosvědčí to a mnoho jiného očití svědkové, olomučtí katolíci, kteří též od jmenovaných bludařů pro tebe, slavný císař Ferdinand II., nejhorších věcí zakusili.

V tomto hrobě odpočívalo tělo Janovo, oděné v kněžská roucha se štolou barvy mučedníků, až do roku 1720. Plných sto let. V tomto jubilejním roce byl hrob otevřen. Na prsou mezi zbytky setlelých šatů a ztrouchnivělých kostí ležel neporušený, ještě svěží a vonící věneček rozmarýnový. Byl jakýmsi ztělesněním živé, neuvadající úcty, jíž se bl. Jan ještě před svou beatifikací široko daleko těšil.

Po zrušení kostela Narození Panny Marie r. 1784 přenášejí čtyři kanovníci olomučtí drahé pozůstatky do oratoria v chrámu sv. Michala. Před beatifikací r. 1859 znova ostatky vyzdviženy, část poslána do Říma, část po beatifikaci vydána k veřejnému uctívání. Po slavnostech beatifikačních zasvěcen u sv. Michala nový poboční oltář jeho úctě. Do něj vložena část ostatků. Lebka s jinými menšími ostatky přenesena do metropolitního chrámu sv. Václava a uložena v oltáříku zasvěcenému bl. Janovi.

Hned po jeho blažené smrti rozlétla se pověst o zbožnosti, neohroženosti a stálosti Jana Sarkan-dra, všude zvaného: mučedník, po širých končinách naší vlasti, ba i za hranice její, do Španělska, Rakous, Štýrska, Polska atd. zalehla mocná ozvěna chvály o jeho udivujícím životě i mučednické smrti. A úměrně se ctí Janu všude vzdávanou rostlo i pokoření a trest stíhající vinu zpupných soud-

ců. Bůh je našel brzy a všecky. Všichni vedeni odbojnou pýchou a nenávisť ke všemu katolickému skončili jako nejubožejší životní ztroskotanci štvání kletbou z nevinně prolitých slz a krve nejen Janovy, ale i mnohých jiných. Téměř u všech, zvlášť u pána Bítovského, katovo smrtonosné gesto bylo poslední tečkou na stránce neblahého života...

I o Sarkandrově hrobu se splnilo slovo proroka Isaiáše: „Hrob jeho bude slavný!“ Zástupy poutníků s nejrozmanitějšími prosbami navštěvovaly i místo, na němž si vysloužil slávy mučednické — podzemní mučírnu! Ta r. 1704 upravena v kapli, jež byla později značně rozšiřována, aby se konečně přeměnila v nádhernou barokovou svatyni, skrývající ve svém nitru skleněnými pouzdry zajištěný skřípec i pramen vody vytrysklý podle prastarých zvěstí k utišení pačivé žízně zmučeného...

Hrob jeho se stal slavným! Nejen zástupy zbožných ctitelů zblízka, ale téměř ze všech končin katolické Evropy! Před rokem 1703 přišel nějaký poutník až ze Španěl do Olomouce, vyptával se na hrob Sarkandrův a vypravoval, že přišel takto mučedníka uctít, slíbiv to Bohu. Starší životopiscové zmiňují se o poutnících z Holandska, Polska, Uherska, Štyrska, Rakous, Čech a Slezska. Slavný polský král Jan Sobieski, když táhl se svými voji na pomoc Vídni, obležené tureckými nevěřícími, zastavil se v Olomouci a zbožně uctil Sarkandrův hrob. Jeho vzoru následovali: roku 1745 polská královna Josefina, jež připutovala zároveň s dvěma princeznami, císař František I., císařovna Marie Terezie, kardinál solnohradský, polský primas-arcibiskup hnězdenský, význační šlechticové i církevní hodnostáři domácí i cizí. Hrob stále kráslen nekonečnou řadou nových a nových votivních darů, nápisů, obrazů, sošek atd.

Vůně Sarkandrový svatosti rozlévala se tedy čím dále zřejměji nejen mezi krajany, ale i za hranice české vlasti.

Radostná vlna úcty domácích „přitovaryšuje“ Jana

Sarkandra brzy po jeho skonu k jeho slavnému předchůdci a druhu v bolesti i slávě: Janu Nepomuckému, tehdy ještě taktéž nekanonizovanému. Nadšený autor životopisu „Phönix Moravicus“ z roku 1725 píše: „Jak Čechové ono starodávňé přísloví: Simillis simili gaudet, Stejný podobnému se raduje, podnes zachovávají, viděti jest na obrázkách v Praze vnově rytých, kdežto Sarkander k svatému Janu Nepomuckému na dvojí způsob tovaryšejí a to pro příčinu jednu, a pobožnost stejnou a jeho někdy s podpisem VENERABILIS, a někdy BEATUS, to jest VELEBNÉHO nebo BLAHO-SLAVENÉHO ctějí a s paprškem svátosti hlavu jeho osvěcují, jenž i od pobožných křesťanů SVA-TÝM se nazývá . . . Na jiným opět obrázku spatřuje se s tímž svatým Janem Nepomuckým a svatým Antonínem Paduánským náš Jan Skočovský: pod kterými nápis v německém jazyku v podobným smyslu stojí: že jazyk svatého Jana Nepomuckého skrz Mlčení neporušený zůstal a svatého Antonína Paduánského skrz horlivé Kázání; co by tedy lepšího bylo, zdaž mlčeti neb kázati? To s časem Sarkander měl ponavrhnouti. Že ale časem svým y Mlčení y Kázání jest dobrý, proto oba ti svatí dobře činili, kteréž by blahoslavený Jan Sarkander k obojímu neunaveným srdcem potvrditi mohl.“

Nedlouho po jeho smrti jsou na různých místech vystavovány jeho obrazy a sochy, zakládány fundace na slavnou mši sv. na úmrtní den zvláště v jeho bývalých působištích. Spisovány knihy oslavující jeho život i smrt. Ani ne za deset let po Sarkandrově smrti polský kněz Fabián Birkowski vydává v Krakově oslavné kázání v knize: *Glos krwie blagoslowienego Josefata Kuncewicza, archiepiskopa polockiego, takze blagoslowienego Jana Sarkandra, mecenika morawskiego . . . ! Tedy: mučedníka moravského!*

A blahoslavený Jan na všechny důkazy lásky a úcty vděčně odpovídal. Z mnoha míst se hlásí zá-

zraky a vyslyšení nejrůznějšího druhu. „Mezi padesáti osobami takto zhojenými podle vypravování Františka Liveraniho, protonotáře apoštolského v Římě, jenž všecky takové události z listin hodnověrných sepsal, nalézají se mnozí, jimž vrácena řeč, jiným nová síla v zemdlené oudy vlita, jiní, jenž schromeni byvše, opět zpřímení jsou; dále mnozí od zimnic nenadále oproštění; rány ustavičně jitřící, vředy píštělné a raky rychle odstraněny, body smazány, padoucí a podagrické nemoci, žlutenice zhojeny, slepí vidoucími učiněni, zlámané oudy zase napraveny, malomocenství a všelijaké zlé vyraženiny odklizeny, červenka přemožena, nemoce, v nichž žádné, nebo málo naděje vyléčení stává, jako mrtvice, přenebezpečná padnutí, kámen, nebezpečenství se utopiti a jiné podobné odstraněny.“ Všecky tyto případy vypočítává Procházka z knihy procesu, vedeného před beatifikací v Římě.

„Ego dormio et cor meum vigilat“ — ano, Sarkander spal, ale jeho srdce bdělo nad utěšenými zástupy věrných jeho ctitelů, kterým všeliká bída, soužení a nemoci spínaly ruce k milovanému patronu, jenž do té doby ještě Církví svatou na oltář postaven nebyl...

ZDLOUHAVÝ BEATIFIKAČNÍ PROCES

Bylo zřejmo, že není daleka chvíle, kdy vši té spontánní široké úctě lidu vznešeného i prostého musí býti dán oficielní punc. Doba ta byla však vzdálenější, než jak se na letmý pohled zdálo. A neváháme opakovati, že celý dlouhý proces beatifikační mohl býti kýmsi právě nazván Janovým druhým martyriem! Rozháraná doba: válečné nepokoje, náboženské spory, nákažlivé nemoci, to vše jako nelítostným spárem přiškrcovalo snahy ctitelů, jejichž řady nejen, že se během doby neztenčovaly, ale živelně rostly.

Jedna těžká rána za druhou stíhá naše země. Hned po Janově smrti chmura třicetileté války zahaluje úplně i zahájení procesu. Roku 1636 umírá kardinál Dietrichstein, jenž začal projevovati o zahájení beatifikačního řízení nejlepším zájem. Jeho nástupcové na stolci olomuckého biskupství zdaleka nedosahují jeho úrovně. Jan Arnošt Platejs umírá brzy po volbě. Pak následuje celá řada biskupů, kteří se jimi stali, ne tak pro své důvěryhodné schopnosti, jako spíše pro rodovou kvalifikaci. Biskup arcivévoda Leopold Vilém (1637 až 1662), zároveň i správce Belgie, ani v Olomouci nebydlel. Arcivévoda Karel Josef — čtrnáctiletý — zemřel rok po volbě. Karel hr. Liechtenstein (1664—1695) vzbuzoval všechny naděje, že se dá vésti iniciativou prvního životopisce Sarkandrova, faráře u Panny Marie v Olomouci, Ondřeje Schwarze. Mimo jím vydaný životopis a vypsání sbírek na okrasu Sarkandrova hrobu, pro beatifikaci neučiněno nic. Tím méně se mohlo očekávat od jeho patnáctiletého nástupce Karla, vévody lotrinského. Teprve biskupu Wolfgangu ze Schrattenbachu bylo na jeho žádost přiznáno právo zavésti předběžné řízení biskupské. Do jeho vlády nad diecézí olomuckou spadá první sté výročí blažené smrti Sarkandrovy, které jasně ukázalo, že lid v úctě k „perle Moravy“ a „skvělému drahokamu kněžstva“ neochabuje, naopak touží, aby jejich uznávaný patron a orodovník byl vsazen v zářivou korunu mučedníků Církve svaté.

Kardinál Schrattenbach chopil se energicky bohumilé akce. Nařídil utvoření komise k vyšetření svatosti života mučedníka a zázraků. Práce postupovaly velmi pomalu, takže sama městská rada olomucká posílá ke kardinálovi deputaci s prosbou o urychlení procesu. Roku 1737 vydává kardinál Schrattenbach rozkaz, aby kněží vyzvali v chrámech lid, aby se přihlásil každý, kdo dosáhl na přímluvu Jana Sarkandra nějakého vyslyšení. Na tyto výzvy dochází ze všech částí Moravy i z prus-

kého Slezska do Olomouce celá záplava zpráv asi ze 150 měst a vesnic o různých vyslyšeních, jež jsou nejdůraznějším potvrzením sarkanderské úcty na začátku XVIII. století. Zdá se, že věc jest na nejlepší cestě, když tu kardinál Schrattenbach — první organisátor beatifikačního procesu — roku 1738 umírá. Jeho nástupce po sedm let nepodnikl ničeho.

Až zase kardinál hr. Troyer (1746—1758) hned po svém nastolení dává se cele v službu této vznešené akce. Zachováváje přísně nařízení a instrukce apoštolské stolice o obvyklém postupu, vyzývá duchovenstvo ke spolupráci, důrazně všem ukládá plnění papežského nařízení „de non cultu“, vypisuje sbírky na hrazení výloh spojených s nákladným šetřením, sepisuje vyslyšení i zázraky, vyslýchá svědky, kteří měli pod přísahou vypovídati, co věděli o jednotlivých úsecích života Sarkandrova, o jeho práci, mučení, pohřbu, vyslyšeních, poutích k hrobu atd. Zkoumány písemné památky, různá dosavadní svědectví o Sarkandrově, obrazy, sochy, nápisy, votivní dary, prozkoumán znovu hrob i mučírna, proveden soupis jeho ostatků, aby pak všechny tyto zprávy byly poslány do Říma. Zdá se, že nějaký nový odklad nebude asi možný, zvláště když na přání Troyerovo jest zasláno za jeden rok papeži 23 proseb hodnostářů světských (císařovna Marie Terezie, císařovnavdova Eliška, císař František, královna polská), hodnostářů duchovních (biskup vratislavský, arcibiskup pražský, biskup královéhradecký, kardinál vídeňský a pasovský), dále biskupských kapitul, městských rad (Olomouc, Uničov, Brno) i universit (olomucká, pražská i štyrsko-hradecká), z nichž někteří své žádosti později naléhavě opětovali. Kolik práce i nákladu musel kardinál Troyer vynaložiti, vysvitne z toho, že bylo vykonáno do 20. března 1750 celkem 61 sezení, při nichž vyslýcháni svědci.

Nebylo téměř možno, aby všechna ta úmorná,

podrobná a opatrná práce nebyla vbrzku korunována konečným úspěchem. Než pravdou měl být opak.

V hrobech, do nichž uložen jak kardinál Troyer (zemřel 1758), tak i jeho brzy jej následovavší přítel papež Benedikt XIV., s jejich tělesnými schránkami jest uložen na dlouhou dobu i jejich vroucí zájem o Janovo blahoslavení.

Ten malý zbytek zájmu o proces ubíjí sedmiletá válka, obležení Olomouce a tak v záplavě zájmů a starostí jiných se po více jak půl století utápí zájem tento!

Teprve roku 1827 císař František II. a jeho bratr olomucký kardinál arcivévoda Rudolf otvírají zaprášená akta procesu a zjišťují, že proces nebyl před sedmdesáti lety zastaven, nýbrž jen vnějšími zásahy válek a jiných událostí přerušen. Vskutku roku 1830 dosaženo obnovy procesu, jehož se nyní po smrti kardinála Rudolfa ujímá s opravdovostí jeho nástupce hrabě Chotek. Ten však roku 1836 předčasně tragicky umírá a jeho nástupce kardinál Sommerau-Beck (1836—1853) nemá o proces zájmu, naopak usiluje o jeho zastavení. Teprve kardinálu Bedřichu Fürstenbergovi, který od roku 1853 po plných 39 roků olomuckou arcidiecési spravoval, bylo dopřáno, že spatřil ovoce dlouhé, tolikrát začínané a tolikrát neočekávaně přerušované práce...

Hned po svém nastolení ujímá se vřele Sarkan-drovy beatifikační záležitosti, jmenuje nového postulátora v Římě, jenž by se staral o dokončení procesu. Toto již jest otázkou blízkých let. Vydána nová beatifikační akta, probrány a vyvráceny námítky promotorovy, takže po kongregaci přípravné mohla být 25. ledna 1859 svolána congregatio generalis, konaná za přítomnosti papeže Pia IX. Když pak kardinálové i konsultorové na otázku, zdali jsou jista mučednictví, příčina mučednictví a zázraky ve věci Sarkan-drově, odpověděli kladně, záviselo konečné rozhodnutí již jen na pape-

ži. Ze zázraků pro blahoslavení uznal za dostatečné tři. Byla to zázračná uzdravení ze žloutenky, pakostnice a nosního polypu. V té době dlel právě kardinál Fürstenberg v Římě a jistě svým slovem celou záležitost urychloval, takže 11. září 1859 vydává papež Pius IX. ad perpetuam rei memoriam b r e v e, jímž prohlašuje, že ctihodný sluha Boží Jan Sarkander, farář z diecése olomucké, dlouhým a vytrvalým snášením muk... novou mučednickou palmou Církve katolickou ověřil. Ostatky mučednickovy mohou býti veřejně uctívány a na den 17. března jsou každoročně stanoveny kněžské hodinky, jakož i mešní formulář v celé arcidiecési olomucké.

6. května 1860 zahřměla s Andělského hradu slavnostní salva dělová, rozlaholily se římské zvony, aby mohutným chorálem jásavých tónů oznámily Římu i celému světu, že s obrazu bl. Jana Sarkandra, visícího nad pomníkem se stolcem sv. Petra ve svatopetrském velechrámu, za zpěvu hymnu Te Deum padl závoj

Velkolepé slavnosti beatifikační v Římě měly ještě radostnější zopakování v královském „Janově“ městě Olomouci. Po přípravných devítideních pobožnostech u svatého Mořice v Olomouci, v předvečer slavnosti hlavní, byly přeneseny všechny zbývající ostatky, uložené do dvou nádherných relikviářů, devíti faráři z míst, k nimž měl blahoslavenec zvláštní poměr, z chrámu svatomichalského na dóm.

V neděli 23. září ukázala katolická Morava, jak dovede býti vděčná Bohu i novému přímluvci. Po přečtení beatifikačního breve za zpěvu Te Deum padá rouška zahalující obraz bl. Jana Sarkandra nad hlavním oltářem katedrály svatováclavské. Slavnou mši svatou celebroidl kardinál Fürstenberg. Skvělý rámec povznášející slavnosti tvořila přítomnost mnoha biskupů, opatů, zástupců šlechty a množství jiných církevních i světských hodnostářů. Rozlehlé prostory metropolitního chrámu,

i náměstí před ním, byly přeplněny zástupy lidu, mezi nimiž zvlášť vynikaly početné svérázně krojované skupiny Hanáků, Valachů, Slováků i jiných. Týden nato konána slavnost v chrámu sv. Michala i ostatních chrámech po celé arcidiecési. Největším nadšením, radostí a okázalostí byly ovšem provázeny slavnosti v místech, kde nový blahosla-venec působil. Pořizovány nové sochy nebo obra-zy mučedníkovy, jež pak slavnostně v chrámech nebo před chrámy i v polích instalovány a svě-ceny.

Nejkrásnějším pomníkem Sarkandrovým jest však krásná barokní svatyně, postavená v letech 1908—1910 za kardinála Bauera nad místem, kde bl. Jan Sarkander dotrpěl. Tento vznosný památ-ník, stojící v srdci Olomouce, připomíná a připo-mínati bude, že:

„Tak Čechům Nepomuckého Jana mlčelivého,
nám Moravcům věrného Jana Skočovského
dal Bůh za ochranu a jistou obranu
Sarkandra milého.“ (Bílovský.)

ÚTĚK OD VYSCHLÝCH STUDNIC

Nemyslíme horlivě dokazovati, že pramen vy-trysklý v mučírni Janově jest původu zázračného. Pro srdce věřícího a Boha oddaně milujícího jest celé to posvátné místo studnicí svatého nadšení, vzpruhy, radosti i míru. Naši předkové o tom byli přesvědčeni dokonaleji nežli my! Křesťané věku dvacátého zároveň s ostatními se rádi tlačí k stud-nicím světa. Popraskaným! Touženého občerstve-ní v úpalu bědných dnů v nich již dávno není. Mi-mo to — byly otravovány. Přijavše jeď, vydávají smrt! Jedy pekla rodí pak smrt věčnou.

Prcháme před těmito zabíjejícími prameny vy-hloubenými světem bez Boha a plněnými rovněž bez Boha! Vyhýbáme se jim a vyschlá ústa svých

zármutků a běd přissáváme k okovu studnic Božích! Hledáme je a bude je hledati konečně celý národ, celé lidstvo! Snad při spásonosném pátrání stanou naše nohy v šeru Sarkandrový věznice. Ovane nás duch „muže rázu svatého Vavřínce“ a zašeptáme s dávným vroucím Sarkandrovým ctitelům:

„Klaním se Tobě, ó svrchovaná Velebnosti Božská, a vši vnitřní mocí mou chválím a dobrořečím Tobě, že, ačkoliv všudy můžeš a máš býti ctěna, zde však obzvláštním způsobem a důvodem chtěla jsi býti vzývána a poctěna, podivně oblíbená a zvolivši místo toto k rozmnožení chvály své a Sarkandrový počestnosti. Těším se z veliké pocty a služby tu kdy Tobě prokázaný a žádám, aby se vždycky na tomto místě skrz blahoslaveného Jana skočovského rozmáhala čest a chvála Tvá. Vyslyš prosby naše s trůnu vysokosti slávy Tvé, aby nebyl žádného marný slib, žádného prázdná modlitba, který důvěrně tuto k Tobě skládá. Ty sám nám vnaukej prosby, kterých bys sobě obliboval a je milostivě vyslyšet ráčil. Ó láska věčná! Dobroto nestihlá! Spasiteli náš!“

„Ať mluvěj nemocní, kdo byl jejich Lékařem, a oni odpověděti musejí, Jan Sarkander. Ať mluvěj zarmoucení, kdo byl jejich Utěшитelem? Řeknou Jan Sarkander. Ať mluvěj zaufanliví, kdo byl jejich Zástupcem? Ať mluvěj opuštění, kdo byl jejich Přítelem? Ať mluvěj potřební, kdo byl jejich Pomocníkem? Rovně řeknou Jan Sarkander! Ať mluvěj nuzní a chudí, kdo byl jejich Štědrodárce? Ať mluvěj v nebezpečení postavení, kdo byl jejich Zachráncem? Jedním slovem ať mluvěj obecný obrazy zlatý a stříbrný, plátěný, voskový, statuae kamenný i dřevěný a jiný těm podobný obětě, a z těch všech se zví, jak ten muž Boží mnohým činil a dosavad činí a činiti bude velké dobrodiní.“ (Phönix Moravicus, str. 186 a n.)

OBSAH :

Neseme malou splátku velikého dluhu	5
Janovo rodiště, rodiče, dětství	11
Žákem jesuitských škol v Olomouci	12
V Praze	15
Bohoslovcem	18
Knězem	19
Uničov	22
Charváty	24
Zdounky	25
Boskovice	27
V Holešově	28
Nastává boj nejtěžší	32
Poutník čenstochovský	34
Zajat. Uvězněn	37
Zahajovací výslech	39
Suchá tortura	40
Druhé mučení	42
Kat rozehrává všecky rejstříky	42
Měsíční agonie. Blažená smrt	45
Po smrti. Oslava	46
Zdlouhavý beatifikační proces	50
Útěk od vyschlých studnic	55

VITĚZOVÉ

3. svazek I. ročníku.

Jaroslav Šumšal

**RUBÍN MORAVY
BLAH. JAN SARKANDER**

Vydáno

za redakce Josefa Papici

v březnu L. P. MCMXXXIV.

**Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských
v Olomouci.**

**Na lepším knihovém papíře vydáno
jedno sto číslovaných výtisků,
z nichž prvních pět je neprodejných.**

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI!

Dr. Metoděj Habáň O. P.

MATKA MARIE

KOSATÍKOVÁ

I.

VÍTĚZOVÉ

měsíčník věnovaný hagiografii a katolické biografii.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Braňa O. P.

Redaktor: Josef Papica.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace, Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně, na lepším papíře 40 Kč.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna, Olomouc.

Západ 77: Ano, dovedeme pochopiti.

Vdp. P. K. J.: „Vítězům“ jest třeba pamatovati na obojí, jenže vycházíme pouze jednou za měsíc. Eckerta ani Vondrušku nechtějí nahradit, nýbrž doplnit důkladnějším podáním. A ještě dlouho bude trvat, než o našich českých vítězích Božích bude dosti důkladné známosti.

Do příštího čísla jsme připravili životopis sv. Karla Borom. z pera P. dra J. Merella. Hotové rukopisy máme dále o ctih. Kontardu Ferrini, o Fra Angelicovi, o sv. Hildegardě, o sestře Alžbětě nejsv. Trojice, o sv. Vincenci Fer. O příslibených rukopisech se zatím nezmínujeme.

Doporučte Vítěze svým přátelům! Životopisy světců a velikých věfických osobností jsou nejlepší školou ctnosti a křesťanské životní moudrosti!

Někteří ještě zapomněli na předplatné!

LITERATURA

ALIX FRÉDÉRIC: Cinquante Saints normands. (Soc. d'Impr. B.-Norm., Caen-Hérouville.) Str. 98, cena 6 frs. — Nenáročné, ale přesto na dobrém vědeckém, historickém i topografickém základě spočívající životopisné obrázky normandských světců a světic. Pro nás jsou mnohá jména docela cizí, proto však nikoliv méně zajímavé a poučné. Příhodný způsob seznamování se zapomenutými světci.

D'ESCHEVANNES C.: PASTEUR. (Téqui, Paris.) Str. 236, cena 10 frs. — Život Pasteurův, jeho nesmírný význam pro všechno lidstvo, jsou naší katolickou chloubou a dvojnásob naším příkladem. Veliký učenec, který si uměl zachovati živou víru za všech okolností a po celý život, jest zvláště studující mládeži velikým vítězným

DR. METODĚJ HABÁŇ O. P.

MATKA MARIE KOSATÍKOVA

1934

VÍTĚZOVÉ, OLOMOUC

NIHIL OBSTAT

Olomucii, die 8. Januarii 1934.

**P. Em. Soukup O. P.,
Censor ex officio.**

IMPRIMATUR

Pragae, die 9. Januarii 1934.

**Fr. Venceslaus M. Buboník,
Prior Provincialis.
Reg. fol. 206.**

Nr. 903.

IMPRIMATUR

Olomucii, die 18. Januarii 1934.

**Josephus Vyvlečka,
Praeses a. o. Consistorii.**

**Vydavatelé i autor se plně podrobují církevním
nařízením, zvláště Urbana VIII., o účtě svatých a
výrazům jako světec, zázrak atp. Jest věnovati
důvěru jen lidskou, pokud se Církev svatá ne-
omylně nevyslovila.**

Život řeholní sestry Matky Marie Kosatíkové, která svatě zemřela 13. února 1922 v Pressbaumu v Rakousku (odstěhovala se tam 21. srpna 1919 z Prahy po zrušení kláštera Sacré Coeur), má ukázati českému lidu, že i v jeho středu žijí a působí svatí a světice. Svatost nezáleží v mimořádných úkazech (na př. ve zjeveních a viděních a j.), nýbrž v lásce ke Kristu, kterou se duše zdokonalí tak, že přemůže úplně sebe a pak vezme radostně na sebe kříž Kristův a jde za svým Spasitelem. A to se může dít denními povinnostmi, které ukládá stav životní, posvěcenými láskou ke Kristu, neboť tím jsou povzneseny z přirozeného řádu do nadpřirozena. Láska Boží mění přirozený pozemský život v nový, dává mu vyšší smysl a hodnotu. Takový život nový má hodnotu života věčného, neboť „láska zůstává na věky“.

Je to zvláště cesta života řeholního, v němž duše opouští vše z lásky ke Kristu, aby šla za Ním, která vede ke skutkům lásky k Bohu a k bližnímu. Je to cesta k získání křesťanských ctností, jejichž pramenem je síla Kristova: „Z jehož plnosti všichni jsme přijali.“ (Sv. Jan ev. I.)¹ Síla Kristova, čerpaná hlavně ve sv. přijímání, udržuje duši ve stálém spojení s vůlí Boží, jíž se hledí přizpůsobiti ve svém smýšlení a jednání. Tato práce vyžaduje sebezpřemáhání, neboť přirozenost se brání, je v ní náklonnost k vykonání vlastní vůle, která často odporuje vůli Boží. Takové úkony jsou výrazem pravého křesťanského života podle slov Kristo-

¹ L' union a Dieu d'après les lettres de direction de Dom Marmion, p. 18.

vých: „Přišel jsem, abych plnil vůli Otce svého, jenž je v nebesích.“ Vůle Boží je zřejmá v zákonech Jeho moudrosti, v příkázáních a v životě řeholním v evangelických radách. Život křesťanský se plněním vůle Boží stává ustavičnou modlitbou. V duši se probouzí vědomí, že je dítkem Božím. Duch sv. v ní utvrzuje toto vědomí a vzbuzuje důvěrné volání k Bohu: „Otče náš“, podle slov apoštolových. Duše vchází do důvěrného přátelství s Bohem; důvěra však podporuje sv. bázeň Boží a úctu k Němu. Takový je život milosti a lásky Boží v duši, který Ji posvěcuje. Život lásky rozvíjí až k nejvyšším stupňům, kde láska Kristova pudí k heroismu a k sebeobětování bez výhrady pro Boha a pro spásu bližního, je nejlepším důkazem vysoké svatosti. Takový život je podivným dílem milosti posvěcující a působení Ducha sv., jehož úkony jsou nadlidské, jsou nadpřirozené, nikoliv však mimořádné. (Mimořádné jevy jako stigmata, nebo vidění a j. jen někdy doprovázejí vyspělý život lásky k Bohu.)

V životě Matky Marie můžeme pozorovat tento div milosti a lásky Boží, jak jej vypěstoval Nejvyšší Umělec Duch sv. v její duši. Bylo v ní tajemství duší svatých, které vyzařovalo navenek. Její život byl skrytý, avšak bohatý úkony lásky k Bohu a k bližnímu. Její život stává se dnes nejzajímavější aktualitou, v době zkušenostních metod výchovných. Matka Marie je vychovatelkou dívčí mládeže; tolik rozuměla mladým duším, milovala je, vedla je a radila jim, činila z nich křesťanky, které uplatňují v denním životě zásady a život Kristův, a proto hlásí se k ní ještě dnes celý zástup duší, které přivedla k životnímu štěstí. Její příklad, její působení a pedagogika nesmějí zapadnouti do neznáma; právě dnes se musí stát předmětem studia, úvahy a následování. Její výchova není planý pokus, nýbrž jistota, zaručené výsledky ve vědomostech a ve vychovaných dívčích charakterech. Matka Marie Kosatíková nezanechala spisů o pe-

**dagogice, avšak zanechala řadu šťastně vychovan-
ných duší, které žijí ještě dnes a mluví svým život-
ním štěstím o blahodárném působení „drahé ma-
tičky“, jak nazývají svou učitelku dobrého života.
Když šlo o sepsání jejího životopisu, přišlo mnoho
dopisů od duchovních dcer Matky Marie, z nichž
čerpáme zprávy o její pedagogice. Přišel opis
klášterní kroniky o jejím životě; přišlo svědectví
kněží, kteří ji znali v Praze, svědectví vlastní ses-
try, která s ní žila v klášteře a je dodnes v témže
řádě Sacré Coeur, konečně svědectví některých
spolusester a představených z Francie a z Vídně,
kde Matka Marie dlela nebo skládala řeholní sliby.**

**Duchovní osobnost a postava Matky Marie ne-
smí zůstat v zapomenutí.**

Velké ideje vůdčí jsou věčné svým působením, mají vždy dosti nové síly, aby znova oživilly lidský život.

Každý řád řeholní nese určitou ideu; členové řádů si osvojují smýšlení a jednání podle hlavní myšlenky, která dala vznik řádové společnosti. Odtud pochází, že jsou různé řády a každý z nich má duchovní sílu pěstit lidské duše, ne všechny, nýbrž ty, které cítí v sobě příbuznost a sklon k myšlence řádu. Proto každý řád má své osobnosti, má své velikány a svaté duše, které vyrostly z myšlenkového bohatství řádu. Není každý řád pro každého, neboť duchovní základna jednotlivých lidí je různá. Povolání k řádové myšlence může dát jen Bůh, jenž stvořil lidského ducha, a proto zná jeho náklonnosti a vlohy. Neřídí-li se kdo těmito zákony a chtěl-li by voliti řád podle libosti, zůstane nezdařilým výhonkem a rušivým živlem. Proto u lidí povoláných k řádovému životu vyskytuje se někdy docela prosté, někdy i mimořádné označení, někdy vnitřní, někdy i jen zevnější, k řádovému životu. V každém případě však odpovídá řádová myšlenka náklonnostem a vlohám povoláných. Proto se mluví o vnitřním povolání, o vhodnosti, s jakou je kdo váben ideou řádu.

Každý řád má své prostředky k výchově v ideovém bohatství. Ztratil-li řád toto přesné odlišení od jiných řádů, pozbývá svého smyslu. Nemůže se ztotožňovati s jinými. Nemá-li dosti ideového vlastního prostředí, není schopen vlastního života a výchovy k duchovní velikosti. (Proto se může stát, že řád sám zmizí nebo je zrušen atd.)

V řádech kontemplativních převládá život úvahy o Věčné Pravdě. Není to život bez zaměstnání, naopak vrchol života kontemplativního je nejhlubším zaměstnáním ducha v poznávání pravdy a v lásce k věčnému dobru, k Bohu. Mimo hlavní zaměstnání je tam ještě ruční práce, ve které kontemplativní mnich uvolňuje duševní napětí, aby se mohl potom tím intenzivněji zase věnovat kontemplaci. Není to život jen osobní, jen k vlastnímu užítku, kontemplativní mnich zúrodňuje svými modlitbami srdce křesťanů, aby i lidé, kteří se nemohou věnovat kontemplaci, přece nebyli zbaveni duchovního ovoce milosti a lásky Boží.

Druhý druh řádů jsou řády smíšeného života kontemplativního s činným, apoštolským. Takový řád věnuje určitou dobu čisté kontemplaci, avšak ovocem kontempace je činné sdílení získaných pokladů duchovních jiným nesmrtelným duším. Proto druhá část tohoto života je věnována práci o spásu duší (kázáním, vyučováním, spisováním, vědou, uměním a jakýmkoli rozšiřováním království Božího). Tohoto druhu je život na př. dominikánský, kde s kontemplací souvisí ustavičné studium po pravdě a sdílení pravdy je spolu hlavním úkonem řádového života. Proto má tento řád světce-myslitele, jako sv. Tomáše Akv., sv. Alberta Vel. a j.

Třetí druh řádů je v řádech činných a charitativních. Tam převládá myšlenka účinné lásky sloužící. Je to život praktických duší, které pozorují a milují Krista v jeho údech, v jeho bratřích, zvláště trpících a strádajících. V tomto oboru je nesmírné pole skýtatí pomoci a proto též množství řádů, z nichž každý si bere podíl na účinné pomoci k bližnímu.

KONGREGACE SACRÉ COEUR

K rozjímavě činným řádům a kongregacím přidružila roku 1800 své dílo založení nové kongre-

gace sv. Magd. Žofie Barat v Paříži. Myšlenkou této zakladatelky byla výchova dívčí mládeže v blízkosti Srdce Páně. Sv. Magd. Žofie Barat, sama vychovaná v blízkosti Srdce Božího, chtěla, aby Božské Srdce bylo více oslavováno, a to: prací na vlastním zdokonalení následováním ctností Srdce Kristova, které pravilo: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem“; potom prací na spáse duší výchovou dívčí mládeže.

Není pochyby, že žena zastává výsostný úkol v životě lidském, že žena posvěcuje život rodinný, že v něm udržuje teplo lásky, že na ní spočívá větší díl výchovy dítek, že ona má zvláštní důležitě postavení. Z ženy vyšel první rozvrat v lidech, avšak z ženy vyšlo i požehnání. Tyto dvě věci jsou stále spojeny s ženským životem. Zlořečení nebo požehnání! Této důležitosti ženství si byla vědoma sv. Matka Barat, když pomýšlela na to, aby dala vůdčí ideu své kongregaci.

K výchově mládeže je třeba mnoha vlastností, bez nichž se výchově nedaří. Duše mladých lidí je úrodné pole, do něhož se může síti všechno, dobré i špatné. Z toho vzrůstá i ovoce, život dobrý nebo špatný. Jak veliký je úkol výchovy, jak málo zdůrazňována odpovědnost za výchovu!

Matka Barat kladla na vychovatelky, jejichž kongregaci chtěla založit, velké, nejvyšší požadavky: moudrost a opatrnost, vlídnost a laskavost, trpělivost a porozumění, ohleduplnost a spravedlnost. K získání takových vlastností uspořádala způsob jejich života. V dlouhých rozjímáních a adoracích před nejsv. Svátostí oltářní si mají vychovatelky osvojit vlastnosti Srdce Kristova. Pojítkem všech vlastností je láska, láska pak je dobrotivá, milosrdná, trpělivá, vše snáší, vše miluje, je rozumná; zdokonaluje lidské srdce a uzpůsobuje je k výchově.

DŮVOD MYŠLENKY SV. MAGDALENY ŽOFIE BARAT

Theologický základ myšlenky sv. zakladatelky je v tom, že Bůh — Věčná Moudrost — je spravedlivý a milosrdný. V knize Moudrosti (XI. 20, XII. 2) jsou vyznačeny tyto vlastnosti Boží:

„Vše by mohlo zhynouti pouhým dechem
vycházejícím ze spravedlnosti.
Vše rozptýleno dechem Tvé moci,
avšak Ty jsi dal všemu míru,
počet a způsob.
Neboť suverénní moc je na Tvůj rozkaz;
co tedy může odporovati moci Tvé pravice?
Vesmír je před Tebou jako zmítaný atom,
jako kapka ranní rosy na zemi.
Avšak poněvadž jsi mocný, máš se vším
milosrdenství,
a pohlížíš na hříchy lidské, abys je přivedl
k pokání,
neboť miluješ stvoření, a nic nemáš v nenávisti,
co jsi stvořil;
kdybys nenáviděl něco, neučinil bys toho.
A může-li co povstat bez Tvé vůle,
setrvat v existenci bez Tvého hlasu?
Ty odpouštíš každému, poněvadž vše je Tvoje,
Hospodine, jenž miluješ duše.
Tvůj Duch neporušitelný je ve všech věcech.
Proto netrestáš, leč tak, jak kdo padá,
a když hřeší, Ty ho upozorňuješ a káráš,
aby zanechal své zloby a věřil v Tebe, Pane!“

Bůh je dokonale spravedlivý, neboť jedná vždy podle své moudrosti. Jeho nejvyšší moudrost je pro něho zákonem, jako zákon, jenž řídí naše povinnosti. Podle toho pak dává každé bytosti vše, co jí patří podle její přirozenosti a postavení. Bůh však je též milosrdný. Ne způsobem lidským, jako by mohl trpět lidskou ubohostí; není v Bohu lid-

ských citů a hnutí. Jeho milosrdenství skýtá pomoc ubohým; a to je jeho dílem, které mu patří více než komu jinému. Proto ve všech dílech Božích září spravedlnost a milosrdenství. Milosrdenství předchází. Dává-li spravedlnost Boží všemu stvořenému vše, co mu patří, je třeba vědět, že vše, nač má stvořená věc právo, pochází z dobroty Boží. Vše je stanoveno dobrotou Boží. Všechny věci ve svém prvním zdroji pocházejí z milosrdné lásky tak, že milosrdenství vládne nad vším stvořeným. Neboť Bůh dává stále více, než má dávat. Tím však neruší spravedlnost. Tak jako někdo, kdo je dlužen sto korun a vrátí dvě stě, neruší spravedlnost, nýbrž překračuje ji, tak milosrdenství Boží neruší spravedlnost, je spíše náplní a přeplněním spravedlnosti.

Sv. Pavel (Tit. III. 4.) praví: „Zjevila se dobrotivost a laskavost Spasitele našeho!“ V člověčenství Kristově je konkrétní zjevení živé dobrotivosti Boží a jeho milosrdné lásky k ubohému lidstvu, úkaz jeho nesmírného milosrdenství a jeho spravedlnosti. Tyto dvě vlastnosti Boží nelze oddělit. V Kristu jsou obě vlastnosti tak pronikavě sjednoceny, že není možno mysliti si lepšího obrazu vlastností Božích.¹ Srdce Páně je pramenem a symbolem vlastností Božích, milosrdenství, dobrotivosti, spravedlnosti a zvláště lásky, a proto blízkost u Srdce Božího značí stálou přítomnost vlastností Božích v mysli člověka, aby se podle nich učil, řídil a spravoval. Řád, jehož členové mají žít na blízku Srdce Božího, přivádí své údy ke zdroji vlastností Božích, vyjádřených nejpádnějším, přímo hmatatelným způsobem v člověčenství Kristově. Srdce Kristovo značí tedy celého Krista, plného spravedlnosti a milosrdenství, milosti a pravdy, plného lásky. Symbolem těchto vlastností je Jeho Srdce. Velmi by se mýlil, kdo by považoval úctu k Srdci Páně a život u Něho za pouhý výraz cto-

¹ Viz F. D. Joret O. P., Par Jésus-Christ N. S., 1926, str. 60.

vosti, sentimentálnosti. Je zajisté možno zneužítí této úcty k sentimentálnosti, tím však není znehodnocena vlastní povaha této úcty. Ve svém theologickém jádru značí tato úcta přitažlivost osobnosti Kristovy, jehož člověčenství, plné milosti a pravdy, je cestou k Božství. Zrak lidský se upírá na člověčenství Kristovo, poněvadž se nemůže přímo upřít na Božství samo. Žádný asketa ani mystik není vyňat z tohoto zákona jít k Bohu přes Krista a jeho svaté člověčenství. Vzpomínka na ukřižovaného Krista tkví hluboce ve všech schopnostech jejích duše i ve smyslech, takže ustavičně se noří do ran Kristových; člověčenství Kristovo přivádí uvažujícího a milujícího asketu až k Věčnému Slovu, k Věčné Moudrosti, k Božství Kristovu, neboť člověčenství Kristovo je cestou a branou, jíž se vchází k Božství. Bez základu, jaký dává Kristus ukřižovaný, bez pravé pokory, není pravého vzletu k Božství, není pravého mystického stavu a kontemplace.

Založení kongregace Srdce Páně má theologický základ a hluboký význam. Vychovatelky mladých duší mají být přímo vedeny za ruku příkladem a blízkostí Krista k dosažení podobnosti s vlastnostmi Božími, jak se zjevily na Kristu; u Něho zároveň najdou zdroj pomoci a síly. Dílo svaté Magdaleny Žofie Barat bylo požehnané, neboť když r. 1865 umírala, měla její kongregace v Evropě a v Americe asi 111 kvetoucích klášterů, v nichž se uskutečňovala idea sv. zakladatelky.

V Praze byl založen klášter Srdce Páně za první nástupkyně sv. zakladatelky, t. j. za Matky Josefíny Goetzové. Byla k tomu koupěna vila barona Riedla s rozsáhlou zahradou na Smíchově. Klášterní letopisy poznamenávají, že klášter se dostal do blízkosti ctih. Sester sv. Karla Boromejského, jejichž asistentka po dlouhá leta se modlila za příchod Sester Božského Srdce. Dočkala se jen podpisu kupní smlouvy, neboť brzo nato ji Pán náhle povolal k sobě.

Řeholnice přišly 23. května 1872. Klášter byl za-

svěcen pod ochranu Matky Boží, klášterní denní povzdech byl: „Marla, ukaž, že jsi Matkou.“

Kardinál Schwarzenberg se ujal Sester v prvních těžkých dobách. Jeho pomoci bylo potřeba. V prvních dobách se hlásilo málo chovanek. Od r. 1875 začíná rozkvět pensionátu, počet chovanek se rozmnožil tak, že bylo třeba stavět. Budova se zvětšila, byl postaven kostel a klášter.

Tento příbytek byl za krátkou dobu oživen zástupy mladých duší, zahrada se pestřila květy a krásnými dětmi, které se učily čistotě srdce a lásce k Srdci Páně. Původní malý počet 60 chovanek vzrostl až na 200 žákyň. Přicházelo do kláštera mnoho jiných dívek, aby se naučily cizím jazykům, ručním pracím, při tom se dbalo na náboženské znalosti. Vedle školní práce Sestry shromažďovaly dívky a paní v Mariánských družinách, kde se rozvíjel křesťanský život pod mateřskou péčí Panny Marle. Mariánská družina pak zase byla činná ve vyučování dítek katechismu po všech čtvrtích v Praze. Klášter kupil kolem sebe zástupy duší, které tam hledaly pomoc a posilu.

Zatím co se v Praze rozvíjel život Sester Srdce Páně a klášterní zahrada, oplývající krásou květů, podobala se mystické zahradě sv. Církve, ovšem jen jako její nepatrná část, kde se pěstoval křesťanský život v nesmrtelných duších, mladé duše Marle Kosatíkové přemýšlela s bolestnou touhou, kde je místo pro ni určené. Srdce Páně jí otvíralo tuto zahradu působnosti, kde v hřejivých paprscích nejsvětějšího Srdce dorůstalo mladé pokolení ženské, odkud vyšly výborné křesťanské matky a manželky. V plánu Božím bylo určeno, aby se stala Marle jednou z vůdkyní mladých duší a kolik jich Bohu přivedla, o tom svědčí množství dopisů, které ještě dnes přicházejí, a milých vzpomínek na Matku Marli Kosatíkovu.

Dobrota Boží rozdává své dary milosti, z níž pak vyrůstají květy různé krásy duchovní na poli sv. Církve. Zdá se nám, jako by ty nejkrásnější květy

svatosti u nás, v naší vlasti nekvetly, neboť již dlouhou dobu neprojevila se obzvláštní vůně květu svatého života.

Ale byli bychom na omylu. V tichu a ústraní, v odloučenosti od světa, vychoval klášterní život, zahrada Srdce Páně, novou světlici, pocházející z Moravy. A tato malá světlice má svůj zvláštní rys krásy Boží milosti a lásky, takže se stala věrným a jasným obrazem dobroty Boží svým celým životem. Je to světlice vychovatelka mládeže, chránící mladé duše pod praporem Královny nebeské. Marie ve své neporušenosti je nejkrásnějším vzorem čistoty srdce u mladých lidí, je zároveň ochránkyní čistých duší, proto naše světlice, sama oděná leskem čistoty a krásy Marie Panny, plné milosti, přivádí houfem mládež toužící po ideálu své vnitřní krásy. Je velmi milé čísti všechny dopisy, které posílají její žáčky; vychovala je láskou k P. Marii a ta je přivedla na šťastné stezky životní. V dopisech září vděčnost a oddanost, nejkrásnější vzpomínky na ty šťastné chvíle, strávené pod mateřskou ochranou řeholní sestry — světlice — v klášterním zátíší.

Velká důležitost vychovatelské činnosti sestry Marie spočívá v její tak osvědčené metodě, v lásce k žačkám, v nadpřirozené lásce, mluvící z každého jejího rysu a pohybu, takže vycházel z ní zvláštní půvab, oslňující mladá srdce. Metoda upřímné, nadpřirozené lásky k mládeži je nejúčinnější. To, co dovede zušlechtili mladou půdu, jsou hřejivé paprsky čisté lásky, které otvírají duši a ta pak je schopná vnímat zrnka pravdy a dobra. To se právě ukázalo u této vychovatelky dívek v Praze, kde po několik let působila.

MLÁDÍ MATKY MARIE

Sestra Marie Anna Tekla Kosatíková narodila se v Kroměříži 28. června 1860. Byla nejstarší z dva-

nácti dětí. Vážení a zbožní rodiče, jako by předvídali budoucnost své dcery, dali ji pokřtiti hned v den narození 28. června ve farním chrámě sv. Mořice.

V klášterní kronice je napsáno o jejím dětství toto:

„Marie již od dětství byla miláčkem všech. Svou čilou, veselou a přívětivou povahou stala se vpravdě radostí domácího krbu. Její záhy rozvinutý, bystrý rozum nacházel zálibu ve studích, jímž tak ráda se oddávala.“

Vlastní sestra ve svých vzpomínkách na Matku Marli, řeholnici nejsv. Srdce Páně, píše:

„Vidím ji ve svých vzpomínkách jako nejstarší z nás, vždy milou a vážnou, někdy i veselou, zvláště, chtěla-li někomu způsobiti radost, což činívala velmi ráda. Není tedy divu, že jsme k ní vzhlížely s pocitem úcty a obdivu a že celý dům ji ctil a miloval.“

První leta svého vzdělání dlela v Kroměříži. Rodiče však ji záhy přesadili do klášterní školy sester voršilek v Olomouci. Ústavní život působil blahodárně na mladou duši Marie. Zamílovala si tolik své knihy a jejich moudrost, že její dětská snaha po učení nalézala v klášterní škole zadostučinění. Domů jezdila jen o svátcích a o prázdninách. Její sestra ve svých vzpomínkách zaznamenává jednu milou událost. Marie přijela o svátcích z Olomouce domů. Ale jaký byl její zármutek, když pro onemocnění svých sourozenců pro vyrážku nemohla jim způsobiti radost. Nesměla se s nimi stýkat. Ale její láska našla si pomoci. Otevřela alespoň dveře pokoje nemocných a milým úsměvem a slovy laskavými se vítala se svými sourozenci.

Vzpomínka Matyldy Domanské, sodálky Mariánské družiny pod vedením Matky Marie Kosatíkové, poznamenává, že ráda s ní mluvila, poněvadž byla z Moravy, o Kroměříži. Žádala ji v dopisech, aby se v kostele sv. Mořice, v kapli Matky Boží Bolestné, za ni pomodlila. „Tak zvláště ráda tam

na tu kapličku s Matkou Bolestnou vzpomínala!" Z toho je zřejmé, že se její život hned od nejútlejšího mládí, které ztrávila v Kroměříži, družil k Paně Marli Bolestné. Život odevzdaný ochraně Marie Panny nemohl jinak vyvrcholit než svatostí, kterou byla korunována Marie.

Její zdraví bylo však slabé. Proto lékaři nařizovali přerušování studií. „Jak velká to byla pro ni oběť," píše její sestra, „ale zato tím větší radost jsme měly my, mladší sestry. Těšily jsme se, že zůstane s námi. Zejména já jsem k ní přilnula uctivou láskou. Její jasná mysl, vírnost, dobrota a laskavost budily můj obdiv; povzbuzena jejím příkladem, hleděla jsem alespoň zdaleka ji následovat. Zdála se však již tehdy nedostižným ideálem."

Zanechala tedy svých knih a zabývala se více domácími pracemi; její mysl však díla v knihách, v nichž bylo obsaženo tajemství života. Bez nich byl její život velmi pustý. Její přirozený smysl se hroužil do hloubky, neboť tušila, že život je víc, než jak je brán povrchně a rozptýleně v domácích pracích. Toužila po velkém ideálu života. Byl ukryt v dobrých knihách, ona však pro tělesnou slabost k nim nemohla. Jaký to život plný tajemného stesku žila v mládí romantičnosti a bezradnosti! V přerušování studií byla ještě jiná bolest. Není to neznámý okamžik v určitém období mládí, kdy fantastická snivost ustupuje skutečnosti, kdy chce mladý člověk mít svůj život zajištěn a chce něčeho dosáhnouti. Je to okamžik, který nutí vztáhnouti ruku po duševních hodnotách života, kdy smyslový život nestačí. Duše lidská má svůj hlas, kterým volá, který zní bolestněji než volání z tělesné nemoci. Duševní hodnoty jsou moudrost a mravnost, ušlechtilost a vnitřní štěstí.

Jak je těžko v době mládí, v době plné neurčitosti a citlivosti, rozeznat volání duše! Je přehlášováno voláním těla, smyslů a světa. V této době je tak snadné klesnouti do záhuby, která nese ovoce bezmocnosti a životní únavy po celou ži-

votní pout. Každý mladý člověk má však též schopnost stát se velkým umělcem, tvůrcem vlastního života. Může si vytvořit svou vlastní osobnost, ušlechtilou a mravně krásnou. Mládí je provázeno zevnější krásou. Je to přírodní zákon, který se projevuje v životě lidském. Tím větší však musí být krása duchovní, neboť duše je vyšší a důležitější než tělo. Duše zůstává věčně, krása tělesná pomíjí. Duše zaručí věčné a pravé štěstí, tělo nikoliv. Proto má pro lidský život takový význam okamžik, kdy se ozývá duše, aby se tázala po významu života, po jeho pravých hodnotách. Důležitější ovšem je odpověď, kterou mládí dostane nebo kterou si dá samo. Odpovědi musí být jasný cíl životní; a vyjádření pravého smyslu a cíle, za kterým máme spěti a který zřídí naše touhy a stesky, má odpovídat schopnostem a vlohám.

Marie Kosatíkova měla na sobě prožít celou bolest neurčitěho stavu, avšak též celou slast z nalezeného smyslu životního povolání, aby mohla sama se stát vůdkyní stům mladých dívek. Měla být pastýřem duší, dárkyní jasu a určitosti, jejich vůdkyní k pravým hodnotám.

ŘEHOLNÍ POVOLÁNÍ

Doba jejího odloučení od knih byla těžká. Ráda se ukrývala v samotě v otcově pokoji a nerušeně se oddávala oblíbenému přemítání o svém životě.

Marie cítí, že na této vážné otázce záleží celá budoucnost. Měla v sobě touhu stát se vychovatelkou. Byl to u ní jeden z těch mnohých hlasů mladých duší, jichž je na světě tolik. A přece i v ní byl tak bolestný. „Jakou má cenu můj život, nemohu-li studovat?“ Náhle slyší v duši odpověď: „Ani to není cílem tvého života! Člověk je stvořen jen pro nebe, pro věčnost!“ Marie se zachvěla úzkostí. Začalo v její duši svítat. Šťastné čisté srdce, čistá duše, která dovede zachytit odpověď

nitra, hlas Boží na otázku o životním cíli a povolání. A zase mnoho nových obtíží; kde nabrat tolik síly a odvahy, aby se pustila bez výhrady cestou povolání, cestou vůle Boží. Marie měla zkusit všechnu nesnáz a bolest i tohoto druhu. Stávala se zkušenou pozorovatelkou hnutí vlastní duše, aby z této zkušenosti mohla později rozdávat moudrost.

Člověk je stvořen pro věčnost! Tato objevená a přece věkovitá moudrost znamenala pro život Marie nové období, nový převrat. Stává se mezníkem hlubšího života náboženského, avšak též počátkem vnitřních muk a bolestí prožitých v době, než se rozhodla vyplnit vůli Boží. „Co mám činit?“ táže se. „Odkud mám poznati pravou stezku?“

Vnitřní hlas mluví určitě: „Jdi do kláštera!“ Klášter nebyl dosud předmětem její tužby a proto první myšlenka na klášter jí byla hrozná. Cítila v celé bytosti nezadržitelný odpor. Co však zmůže ubohý tvor proti hlasu vůle Boží, volajícímu do kláštera? Trochu nepokojného zmítání a konečně uzná, že není lepší cesty, než cesta pokoje, cesta následování Ježíše Krista.

Úzkost se v ní rozmnožila. V jejích představách vypadal její budoucí život slavný, avšak jinak než uzavřený a odloučený v klášteře, v černém rouchu. Tak přece nemohlo skončit tajemství vnitřních tužeb, romanticky zbarvených! Marie se brání velmi rozhodně: „Nikdy!“ Cítí však v zápětí, jak se prohřešila vůči milosrdné lásce Boží, která ji obepínala perutěmi své ochrany a pomoci a proto prosebně a lítostně opravuje svůj první výkřik: „Můj Bože, vše učiním, povedu život modlitby a pokání, oddám se dobrým skutkům, budu putovat třeba do Jerusalema, je-li to Tvá vůle, jen nežádej, abych šla do kláštera. Toho nikdy nedokážil!“

Kdo ji znal v pozdějším životě řeholním, plnou klidu a štěstí, plnou svaté moudrosti dobré vychovatelky, plnou vědomí z vyplněného životního povolání, musí žasnouti nad jejím bojem. Je patrné,

že její přirozenost bez působení zcela zvláštního milostí Boží nebyla by se nikdy poddala jhu klášterního života. Projevila se v ní povaha, která nemiluje pout a jakýchkoli závazků. Avšak plán Boží s Marlí byl jiný, než aby zůstala ve světě. Byla to duše příliš hluboká a příliš opravdová, nemohla zůstatí světu a jeho radosti. Byla příliš celá při svém počínání, než aby našla upokojení a uklidnění ve světě. Proto všemohoucí síla Boží zpracovávala pomalu odbojnou vůli Marlinu, která nebyla zlá; byla nepoddajná, byla sebevědomá. Tyto přirozené vlastnosti povahy se neztratily později v převýchově v klášterním životě, nýbrž bylo jich použito lepším způsobem; staly se Marli podporou v duchovním životě, v ctnostech. Síly vůle je potřeba k statečnosti, neboť život duchovní znamená téměř ustavičný boj proti slabostem a svodům. Z její přirozené povahy se mohlo tušit, že její život nemůže býti povrchní ani v klášteře v duchovních věcech. Byla to povaha celá a přímá. Marie začala od první chvíle povolání vésti kající život, umrtvovala se v oděvu i v pokrmu a marně doufala, že tím vypíne vůli Boží. Klidu nenabyla.

Proto v ní Pán způsobil svaté násilí lásky, které je více slasti než násilím. Přitáhl Marli něhou své lásky. On, jenž pravil, že potáhne vše k sobě, až bude povýšen, znal pravou stránku nemocné duše mladé dívky. Byla to struna lásky, která se v ní rozezvučela a změnila její smýšlení o klášterním životě. Matka její musela tehdy rozhodně zakročit v jejím mrtvení a postech, neboť nerozumná horlivost by byla zničila dceřino zdraví. Kdo však nahlíží do duše Marliny, nediví se jejímu počínání; chtěla tím přemoci nepokoj a úzkost, ovívající její duši.

Po období vnitřního boje a nepokoje zasáhla prozřetelnost Boží sama; poslala jí duchovního vůdce, jenž se stýkal s jejími rodiči. Ujal se dívky a poznal záměry Boží s ní, že je totiž v Božím plá-

nu vyhradit si její duši a srdce pro Sebe a pro spásu duší. Pán měl být její nadějí od útlé mladosti. Jeho rozmluvy působily pomalu převrat. Mimo to stýkala se Marie se spolužačkou z ústavu v Olomouci, která rovněž pomýšlela na vstup do kláštera. Rozpravami o klášterním životě tálo a rozechvívalo se srdce Mariino a začala se dívat jinak na řeholní život. Mohutněl jeho tajemný působ. Přitažlivost skrytého života se rozmáhala tím více, čím více rostla láska Boží v její duši. Podivuhodno, Srdce Páně bylo jedinou touhou její duše.

Pán připravoval Marii stezku do řádu, kam ji povolal, ač do té doby neměla tušení, do kterého řádu půjde, zvláště nic netušila o řádu Srdce Páně.

Cíl jejího života nabýval znenáhla zřetelných obrysů. Nejvyšší smysl viděla tam, odkud dosud cítila hrůzu a úzkost. Přelom byl úplný. Láska k Srdci Páně mění zcela mladou bytost a její přesvědčení o klášterním životě. Nepokoj, kterým byla zmítána, sestupuje; v jejím životě se jasní, svítá zář duchovní krásy života zasvěceného Bohu a duším.

Zatím co její věrná družka vykonala u Marie zvláštním způsobem obrat ve smýšlení, sama byla stržena jiným proudem. Zemřela jí matka, otec pak pro své lepší postavení ve společnosti záhy bral své dítě do světa a jeho víru. Svět měl své požadavky, které záhy udusily símě nebeského Hospodáře, símě volání k řeholnímu životu. Družka Mariina je ztratila, Marie je našla a vyplnila.

Jak podivuhodně jednala všemohoucí ruka Páně s Marií, poněvadž plánem Božím bylo přivést ji ke svatosti a posvětit její práci mnoho mladých duší a vyrvat je z rukou světa a ďábla. Životní úkol, velikost, sláva, o níž Marie snila, se měla splnit jiným způsobem, Boží mocí, svatostí. Cesta duchovního života stále jde, nikdy se nezastavuje. Pán konal dlv své lásky v duši Marie, avšak dílo jeho mělo být ještě upevněno a zdokonaleno

utrpením a touhami, aby duše mladé dívky do-
zrála k velkému úkolu.

S povoláním řeholním nesouhlasili rodiče, zvlášt-
tě otec. Rána v mladé duši se otevřela znova a
krvácela. Marie chřadla před zraky svých pečli-
vých rodičů. Jejich starost nedovedla uzdravit rá-
ny duše. Matka brzy vytušila skrytou bolest v duši
svého dítěte a Bůh přispěl i v této chvíli. Skrytý
zármutek v duši rýsoval na tváři dívčině své stopy,
z očí pohlížela na svět a jeho děti hluboká bolest
a soustrast s jinými, že nechápou a bohužel, ani
vlastní rodiče, pravé dobro, pravou životní vell-
kost.

Matka nesnesla déle bolu své dcery a proto jí
konečně povolila vstup do kláštera; s otcem si
měla věc vyřídit sama. Svěřila se v této těžké
chvíli sv. Aloisovi, s nímž cítila duševní příbuz-
nost. Jeho obraz budil v ní vždy snahu dosáhnouti
téhož stupně duševní krásy, jaké on dosáhl. Ve
vnitřním příbuzenství se sv. Aloisem byl její život
klidnější, a mimo to jeho přímluvou doufala pře-
moci všechny překážky a obtíže. Vyčkala vhodné
příležitosti, dne svých jmenin, aby oznámila otcí
své rozhodnutí a dosáhla svolení. Nebyl to snadný
okamžik, když otec v první chvíli rozhodně pro-
hlásil, že nikdy nesvolí. Marie však cítila hned
převahu, měla v sobě jistotu, že vyhraje, zůstala
pevná. Tu otec mění svou zdánlivou tvrdost a pro-
sí ji, aby ho tak nezarmucovala. Sliboval jí, že jí
umožní zbožný život ve světě, že jí postaví zvlášt-
ní dům, kde se může věnovat modlitbě a dobrým
skutkům. Vše marné! Proto otec přemožen prohlá-
šuje, že se nechce protiviti vůli Boží. Dovolení ko-
nečně měla, zůstala však zase sama, neboť otec
odepřel jakoukoliv další pomoc. Nevěděla dosud,
kam má vstoupiti, do jakého řádu. Prožívala chvíle
tichého štěstí, avšak nejistota a osamocenost jí
tísnilly. Která řehole bude se nejlépe hoditi pro
její povahu, pro její náklonnost k Srdci Páně. Ří-
zením Božím slyšela od otce z Tovaryšstva Ježíšo-

va, který přišel do Kroměříže, že ve Vídni je klášter Srdce Páně, kvetoucí ještě prvotní horlivostí; nic bližšího však o něm nevěděl. Vydala se tedy na cestu do Vídně hledat klášter Srdce Páně. Ve Vídni byla zase sama, neznámá; neznala ani Vídňu, ani kláštera, ani koho jiného. Je zajímavé, jak Bůh připravoval tuto duši k velké a rozhodné samostatnosti, neboť měla být podle jeho plánu vůdkyní. Proto sama prožívala chvíle bezradnosti a velkých překážek, ale vítězstvím nad nimi si nastřádala životních zkušeností. Na vídeňském nádraží najala si drožku, chtějíc se dostat do kláštera Sacré Coeur. Kočí neznal nic podobného a proto vozil mladou postulanku z kláštera do kláštera. Zastavili asi ve dvanácti různých klášteřích, žádný z nich však nebyl klášterem Srdce Páně. Marie vystoupila z vozu a rozhodla se pěšky hledat klášter Sacré Coeur až jej najde.

Její hledání bylo brzy skončeno. Potkala klerika a tázala se ho na klášter Sacré Coeur. Udal jí adresu. Za několik chvil klepala na dveře útluku žádoucího pro svou duši. Cítila, že je doma.

V klášteře byla představenou Matka Marie Mayerová, která přijala mladou postulanku velmi laskavě a chtěla si ji hned ponechat. Marie však musela se ještě vrátit k otci pro požehnání. Srdce Páně jí otevřelo brány svého milosrdenství, neboť samo řeklo: „Blahoslavení, kteří lační a žízní po spravedlnosti, neboť budou nasyceni.“

Den 15. srpna, svátek P. Marie, měl vždy svůj půvab pro duši Maríinu; byl to den jejích narozenin. Tento den měl jí býti i nadále význačným: ve svátek Nanebevzetí Panny Marie, 15. srpna 1882, Marie vstoupila s Pannou Maríí vzhůru nad život pozemský, nad život smyslů, kdy její duše posvěcena touhou po Bohu, uskutečnila úmysl zasvětit se Bohu životem řeholním.

Nanebevzetí Panny Marie, svátek radosti a symbolického výstupu čistých duší v lásce k Bohu, se Maríi stal ustavičnou připomínkou, kam má obra-

cetí touhy a snahy svého života. A zase ve svátek Nanebevzetí Panny Marie se zasvětil Bohu věčnými slibů.

Krátká doba, stanovená Matkou Maríí Mayerovou, v níž se měla Marie Kosatíková doma rozloučiti, uplynula. Přicházeli její přátelé a příbuzní, aby se rozloučili. Otec si naříkal, že je oloupen o poslední chvíle, které chtěl prožít s milovanou dcerou. Její touha nebyla však zmenšena řečí a radami příbuzných, ba naopak, vzrůstala v žízeň. „Jako jelen touží po pramenu čerstvé vody, tak dychtila její duše po Bohu.“

Otec sám doprovází svou dceru. Velmi smutný byl otcův dojem, když spatřil dům Srdce Páně: „Ach, dítě, zde chceš zůstat? Vypadá to jako vězení.“ Marie nesiyla. Viděla vše duchovním zrakem. Velebná matka se usmívá a předpovídá otci, že i on bude brzy šťasten ze štěstí své dcery. Předpověď se brzy splnila. Když přijel po dvou letech do téhož domu na první svaté sliby své dcery a poznal, jak je šťastné jeho dítě, jak je krásná její čistá duše, sám prožíval nevýslovné štěstí. Viděl prý v životě mnoho krásných věcí, viděl i svatbu císařovu, k tomu však, co viděl při skládání slibů v kostele, nelze nic přirovnat. A doma omlouval svou proměnu, že tomu tehdy nerozuměl, když jí bránil.

Druhého dne po vstupu do řádu odjela Marie do Riedenburgu u Bodamského jezera, kde měla začít noviciát. Byla oblečena řeholním rouchem 2. března 1883 a začala v novém oděvu nový život. Obláčka znamená duchovní přeměnu: „Obléci se v Pána našeho Ježíše Krista,“ podle slov sv. apoštola.

První podmínkou nového života v klášteře je velkodušná poddanost novému způsobu života, jinak by se povaha mladé dívky nevytvářela v duchu řádu Srdce Páně. Tuto disposici u Marie našla představená novicek a zároveň místní představená v klášteře v Riedenburgu ve velkém stupni.

Vždyť Maril připravovalo Srdce Páně samo k tomuto životu. Pochopití úplně okamžik po oblačce dovede jenom duše, která to vyzkoušela. Bůh sám přebírá péči mateřskou i otcovskou o duši, která pro něho opustila otce i matku. Láska Boží přímo hýří slastí a štěstím v duši, aby duše byla úplně připoutána k svatému jhu nového života. Jsou to slasti a radosti čistoty srdce, překypujícího milosrdenstvím Božím.

ŽIVOT V NOVICIÁTĚ

Noviciátní rok je pro každou duši povolanou k životu řeholnímu dobou šťastného duchovního dětství. Tak jako malé dítě těší se péčí a lásce starostlivých rodičů, tak noviciát duchovního života je dobou mateřské péče a lásky Boží. Duše má být jednou provždy upevněna a získána pro klášterní život, proto ji Bůh chová v náručí své lásky. Dítě začíná přirozený život, kdežto v noviciátě se začíná život nový, nadpřirozený, život Boží. Proto radost dítěte Božího, t. j. spravedlivé duše, je mnohem větší, protože si uvědomuje, jak mu Bůh přeje, jak je miluje. Během noviciátního roku duše se přerodí, všechno pozemské vldí v jiném světle. Klášterní ticho a samota, které si zvyká, je oživováno nebeským světlem a vnitřní rozmluvou s anděly a svatými. Sv. Jeronym napsal o takovém skrytém životě o sv. Pavlu, že uzavřena v úzké světničce prožívala šíří ráje. Do tajemství noviciátního života byla přivedena Marie. To, po čem toužila a co pro ni bylo dosud neurčitým tušením, začalo se otvírat jako skutečnost. Marie začala nový, hluboký a opravdový vnitřní život.

Základy, které si klade duše v noviciátě, mají nést celou duchovní budovu dalšího života. Marie vzrostla jako cedr v křesťanské dokonalosti, musila tedy položit hluboké základy v noviciátě. Vše ideální a krásné, co jí málo její duši, pomalu na-

lézala; Bůh byl její nadějí od nejútlejší její mladosti a proto Marie začala cestu duchovního zasoubení s Bohem.

Výchova v duchu sv. Magdaleny Žofie Barat utvářela duši Marlinu v lásce Boží a v oddanosti Jeho svaté vůli. Odtud si odnesla tu podivuhodnou sílu ctností a duševní krásy, která ji činila tak přitažlivou mladým duším. Láska Boží je přitažlivá. Noviciátní výchova jí vštíplla lásku k chudobě, čistotě a poslušnosti. Odtud si odnesla lásku k řeholní kázní a k zachovávaní pořádku, který neporušila ani v nejmenším bodě. Byla poutána k němu láskou Boží a k Jeho svaté vůli. V noviciátní výchově se naučila svým adoracím a rozjímáním před vystavenou nejsv. Svátostí. Tam si položila pevné základy pokory a obětavé lásky k duchovnímu životu. Noviciát je školení, kde se školí do duše vlastnosti Srdce Kristova, aby přinesly ovoce života v duchu a myšlenky řádu Srdce Páně. Marie ho prodělala dobře.

V druhém roce svého noviciátního života Marie začala churavět. Velebná Matka záhy zpozorovala změnu a proto změnila Maril denní pořádek. Pracovala více v zahradě na svěžím vzduchu, což Maril velmi prospělo. Brzy se zotavila.

Na zvláštní žádost velebné Matky Meyerové byla poslána do Vídně, aby tam ukončila druhý rok svého noviciátu. Noviciátní příprava do řeholního života byla korunována skládáním sv. slibů, chudoby, čistoty a poslušnosti, které Marie složila ve Vídni. Dobrá Matka Meyerová měla být podle Boží prozřetelnosti vůdkyní mladé duši v době jejích vnitřních úzkostí.

Klášteří záznamy poznamenávají, že Marie se těšila dokonalému zdraví, ale za to dopustil na ni Pán Bůh těžké boje vnitřní.

Tak postupuje pravidelně duše na cestě k dokonalosti. Po kratičkém období duchovního dětství, je-li věrna Božímu vnuknutí, duše přichází do očištného období vnitřního zkouškami a utrpením, kte-

ré těžko chápe ten, kdo neprodělal postup duchovního života. Jsou to zkoušky a duševní utrpení, jehož příčinu nezná ani duše sama, protože je dopouští Bůh, aby vytříbil lásku. Sladkými útěchami a radostmi duše by snadno utkvěla více na zálibě než na Bohu samém, který je Nejvyšší Dobro. Proto sesílá Bůh vnitřní utrpení, bezútěšnost, suchopárnost, duše nenalézá více záliby a útěchy v modlitbě ani v jiných úkonech, které jí byly radostí. Zdá se, jako by Bůh duši opustil, což by bylo pro ni největším neštěstím. Všechny pozemské věci již ztratily pro ni svůj půvab. Tento stav připodobnil sv. Jan z Kříže noci. Skutečně v duši je tma a noc. Vnitřní boje a utrpení převyšují každé jiné utrpení tělesné. V takové těžké době vedla Marli velebná Matka Meyerová a její zkušený zpovědník. Velebná Matka se jí stala tak nepostradatelnou. Marie k ní velmi přilnula, neboť byla jí vůdkyní na začaté cestě.

Velebná Matka byla postižena těžkou chorobou. Marie se snažila odvděčtit se své nové matce, ošetřovala ji velmi pečlivě; s velkou námahou opatřovala občerstvující věci, na př. čerstvé jahody pro nemocnou. Matka Meyerová zemřela, Marie ztratila svou novou matku.

Blížila se doba věčných slibů, které měla Marie složit, aby se připoutala věčným poutem Kristovým a aby již nikdy nebyla od Něho odloučena. Řádové předpisy vyžadují šestiměsíční pobyt před věčnými sliby v ústraní, a to v Paříži v mateřském domě. Marie se tam odebrala ještě s jinou spolusestrou. Na cestě zažila dobrodružství, které ukázalo, jakou podivnou silou Marie bude působit na nesmrtelné duše. Několik stanic před Paříží usedlo do vlaku mnoho mladých dělníků. Ani se nenadála a seděla sama ve voze s celým zástupem těchto mladíků. Ohlížela se po spolusestře a té tu nebylo. Bylo jí úzko, ale dodala si odvahy vzpomínkou na sv. Josefa. Jistě tak vypadal sv. Josef, s holí a uzlem přes rameno, když šel do

práce. Řekla svému sousedovi: „Jistě tak vypadal sv. Josef jako vy, když se vracel z práce, jste mu podoben.“ Tato prostá slova mladé řeholnice vyvolala radostné veselí. A rozhovor byl upřímný, veselý. Marie si vzpomněla na své zásoby, kterých se nedotkla. Otevřela košík a nabízela veselým mladíkům, kteří velmi vděčně přijímali. Nakonec vytáhla ještě čokoládu: „Toto bude pro vaše děti,“ řekla Marie. Veselý smích jí byl odpovědí. „Jsme mladí, nemáme děti!“ „Tím radostnější, tedy to bude pro vás,“ řekla Marie. Byli získáni dobrotou, laskavostí a tajemstvím svatosti, která byla na Marii patrná. V Paříži mladíci jí pomohli naléztli spolusestru. Loučení bylo dojemné. Celý ten divoký sbor byl okouzlen, loučili se dojati dobrotivostí a slibovali, že podobné sestry budou vždy chránit.

Z PAŘÍŽE DO PRAHY

V pařížském domě prožívala Marie v tichém odloučení a ústraní obnovení duše pod ochranou velebné matky generální Adély Lehonové. Po několikaleté práci a starostech, které na ni doléhaly ve Vídni, byla tato příprava v pařížské samotě duševním pookřáním ve světle milosrdenství Božího. Marie vzrůstala v duševní síle a na cestě ctnosti. Svatou profes věčných slibů složila 15. srpna 1890 a tak se navždy zasvětila nejsv. Srdci Páně; vystoupila s Matkou Boží do nebes, aby tam již stále duchem přebývala, zatím co její pozemský život teprve nastával. Čekal na ni velký zástup mladých duší, které měla přivést k Srdci Kristovu.

Představení ji hned poslali na nové působiště, jak řádové předpisy ukládají, a to do Prahy do smíchovského kláštera. Cestou se zastavila v Riedenburku, kde končila právě noviciát vlastní sestra Marlina Hedvika. Vzala ji s sebou, neboť měla skládati v Praze své sliby. V pražském klášteře pak žila 29 let, až do jeho zrušení.

První úkol byl, připravit se na maturitní zkoušky. Přílišnou námahou však onemocněla. Prozívatelnost měla s ní jiné plány. Proto začala zase praktické úřady, dozor nad kuchyní, ošetřování nemocných sester. Věnovala se jim s krajní obětavostí. V jejím náručí skonalo několik řeholnic. Láska ke Kristu ji sílila a nemocné sestry pod rukama sestry Marie byly v nejlepší ochraně. Později jí bylo svěčeno i ošetřování nemocných chovanek. „Nepočítala se svou námahou,“ píše klášterní kronika, což vypovídá vše. Zapomínala úplně na sebe pro lásku ke Kristu. Milovala Krista v jeho nejmenších bratřích.

Působení Marilino v Praze bylo provázeno požehnáním. Za jejího ošetřování Pán jí ukázal, jak je mu milá její služba.

Dvě chovanky byly těžce nemocné. Lékař nedával žádné naděje. Lidské naděje nebylo, ale zůstalo Srdce Páně. Bylo to na slavnost Božího těla. Uprostřed krásné zahrady, plné vůně, jakou mohou dát jen krásné a pečlivě vypěstované květy v klášterní zahradě, byly postaveny čtyři oltáře. Nebeský Král a Ženich čistých duší měl se tudy ubírat v slavnostním průvodě. Vonné kadidlo se mísilo s vůní květin a s tichým štěstím nevinných duší řeholnic, vedoucích zástupy mladých dívek před nebeským Králem. Nebeská krása! Na oltáře byly položeny lístky s prosbou o uzdravení nemocných chovanek. A Kristus vyslyšel tyto modlitby. Jedna chovanka se uzdravila hned po průvodě, druhá brzy po tom.

DUŠE MARIE KOSATÍKOVY A TAJEMSTVÍ ÚSPĚCHU

Životní poslání Marilino bylo vyplněno nejdříve ve vlastním vnitřním životě. Marie podle záměru Božího měla být utvářena duchem sv. Magdaleny

Marie Barat. Zakladatelka¹ řádu Srdce Páně byla přesvědčena, že apoštolská práce na spáse duší má jen tehdy zdar, když tryská z modlitby a do ní zase ústí. Proto předepsala svému řádu dlouhá rozjímání a adorace před nejsvětější Svátostí. Každý klášter má ročně 76 dní celodenní výstavy nejsvětější Svátosti; jsou to první pátky v měsíci a soboty, oktáva Božího těla a svátku Srdce Páně, mimo to přední svátky sv. Církvi a řeholí stanovené. Sváteční chvíle řeholního života jsou u Srdce Božího, které je pramenem radosti a síly.

Duch sv. zakladatelky je jasný. Chtěla zajistiti výsledky práce svých duchovních dcer zvláště ve výchově mladých duší a proto je seřadila před nejsv. Svátostí, aby z ní čerpaly život Kristův a sílu Ducha Kristova. O Kristu je psáno v Písmě sv., že mluvil jako někdo, kdo má moc a nikoliv jen tak jako farizeové a zákoníci. Kdo si tedy osvojí Ducha Kristova, osvojí si jeho přesvědčující moc.

Marie Kosatíkova byla vychována v duchu sv. Magdaleny Marie Barat, byla její věmou dcerou. Osvojila si předepsanou adoraci tak, že se jí stala pramenem odpočinku a znovuzrození, posily a požehnání. Klečela před svatostánkem v hluboké pokoře a v zanícení lásky, útočila na Srdce Boží, které je plné milosrdenství, aby rozdávalo své poklady, kde jich potřeba. Svou vlastní povahu dokonávala a zjemňovala tekoucím světlem a láskou z Boha. Svou duši vystavovala hřejivým paprskům lásky svátostného Spasitele, a proto zářilo z její duše nové světlo, v němž patřila na všechno. V blízkosti Kristova Srdce je pravda, proto duše její, žijící tak blízko, žila z pravdy Kristovy. Přivlastnila si Ducha Kristova, který není duchem otroctví a strachu, nýbrž Duchem dítek Božích, v němž voláme k Bohu: „Otče!“² Duše z Krista žije z pravdy, neboť Kristus je pravda, poněvadž je Věčné Slo-

¹ Papež Pius X. prohlásil služebnici Boží Magdalenu Marii Barat za blahoslavenou 24. května 1908, Pius XI. 24. května 1925 za svatou. — ² Řím. VIII, 15.

vo, „v němž jsou všechny věci utvořeny“, v němž je dokonalost všech věcí a vše je uspořádáno jeho moudrostí. Tajemství spojení s Kristem přivádí k pravdě a ke světlu. Duše žijící u Krista má pravdu a světlo.

Před tváří Boží učí se duše jednat správně, aby tvář Boží shlížela plna záliby a úsměvu na její díla.

Osvojila-li si Marie radostný příbytek u Srdce Kristova, osvojila si v něm paprsky světla Kristova.

Všechny dokumenty, které poslaly dosud žijící světenky Matky Marie, mluví o přitažlivosti její bytosti, které nikdo neodolal. V čem záleží tajemství duševní přitažlivosti?

Byly to její duševní vlohy přirozené i nadpřirozené. Její duše dovedla mluvit; Matka Marie dovedla mluvit duší, dovedla se dotýkat duší svých posluchaček a žáček. Duševní sdílení je pravé a hluboké. Nestačí lidská slova, musí mluvit duše. Jen přátelství duší je pravé a dává vzájemné porozumění. Jen ve věcech duševních a věčných si lidé rozumějí, o časných věcech se neshodnou. Matka Marie věděla mnoho o věčných věcech, které prožívala, které byly jejím životem a proto její řeči o nich byly tolik dojemné a při tom velmi prosté. Duševní spojení bylo podporováno a vlastně jeho jiskrou byla láska čistá, svatá a úplná. Láska Boží, tekoucí ze Srdce Kristova, zbavila Marii během řeholního života všech stínů sebelásky, k níž se klonila její povaha. Dosáhla toho, že se stala andělem lásky, účinné, upřímné a nezištné. Milovala duše láskou Kristovou. Odtud vanulo to zvláštní teplo, zvláštní kouzlo její osobnosti. „Neznala námahy, hleděla potěšit a pomoci každé duši, jak mohla,“ tak píše její duchovní dcera.

Její celý život se podobal slavnostnímu okamžiku v průvodu Božího těla. Tvář zářila a odrážela hlubokou usebranost v Bohu, oči se leskly jako zrcadlo, neboť jimi pohlížela na mladé dívky svatá duše. Byla plna Boží přítomnosti. „Dovedla tak

pěkně podávati svatá poučení, jak má mladá dívka zaříditi svůj život, aby se líbila svým jednáním Pánu Bohu a Jeho svaté Matce. Její promluvy byly příčinou, že jsem začala vésti duchovní život," svědčí jedna její svěťenka.

Láska a přitažlivost jdou vždy spolu. Čím čistší je láska, tím větší je přitažlivost. Duševní láska Kristova je nejčistší, v ní se projevuje hloubka a ryzí povaha lásky, milování bez ohledu na odplatu, chtění dobra bližního pro Kristovu lásku. Tato vlastnost je vlastností Kristovy lásky, pro kterou On zemřel pro spásu duší. Věrná dcera Kristovy lásky, Matka Marie, dovedla milovati nadpřirozeně, milovala duše.

Proto píše jedna z jejích chovanek, že ještě dnes vzpomíná na klášterní fortnu, kde čekaly na příchod „drahé matičky“ (tak nazývaly Matku Marii). „Srdce nedočkavě bušilo, sluch se zbystřil a zrak se obracel ke dveřím, odkud přicházel šum jejího závoje, který jsme dobře vycítily, a naslouchaly jsme tichým, nadpozemským krokům, které spěchaly, aby nás všechny přivlnula k sobě, na své mateřské a dobré srdce. Zajímala se o každou z nás. Odvažují se tvrditi, že to byla její láska, která nás k sobě tak přilpoutala, že jsme tak rády spěchaly na duchovní hody. Ač žila v klášteře, dovedla tak dobře každému poradit ve všem, i ve věcech tohoto života. Obdivovaly jsme se její moudrosti, její rady byly vždy správné a nejlepší. Vedle lásky Kristovy byla to též oddanost k Matce Boží, která mluvila jejími slovy a prosvítala z každého napomenutí a povzbuzení.“

Matka Marie k duším láskou našla nejlepší způsob výchovy. Dovedla postavit před zrak mladých dívek ideál duševní krásy, ideál ženství a panenství. To je druhý prvek účinné a prospěšné výchovy mladých duší. Není lepšího vzoru a krásnějšího obrazu života, než P. Maria ve svém přechlístém ustavičném Panenství a v nejsvětějším Mateřství. To znala dobře Matka Marie Kosatíkova. Panna

Marie zářila před jejími zraky od nejútlejšího mládí jako ideál krásy a duševní velikosti. Jako vychovatelka znala cenu tohoto obrazu v životě mladé dívky. Proto se stala apoštolkou Mariánské družiny. Vedla mladé dívky k sv. Panně pod její ochranu, avšak při tom dovedla mluvit k dívčím duším o kráse P. Marie, aby je nadchla pro krásný duševní život.

Moderní výchova se vrací k názoru, že je třeba duševních hodnot, že je třeba výchovy plné smyslu pro duševní hodnoty. Těžce se dostávala výchova moderní mládeže zkušeností až k tomu, aby zdůraznila výchovu smyslů pro duchovní hodnotu a krásu. Vlastní duševní život musí poznati a dosáhnouti smyslu věcí, smyslu života, a proto ho hledá. Smysl životní záležitosti v hodnotách. Hodnotou pro život je to, co přivede člověka k rozvoji, k ušlechtilosti, k duchovnímu prospěchu a blahu. Mezi hodnotami nachází moderní nauka o výchově i lásku. Má cenu pro duši a pro její schopnosti, dokud nejsou vyvinuté, může je přivést k rozvoji. Na př. láska k bližnímu je zušlechťujícím prvkem duše; má však zároveň objektivní hodnotu pro celý lidský život; je tedy kulturním prvkem. Láskou k bližnímu lze povznést, zušlechtili lidský život. Proto je postavena dnes jako věčně a skutečně hodnotná a za jeden cíl výchovy. Láska jako kulturní prvek udržuje a rozmnožuje kulturní život lidstva. Není ovšem jediným prvkem kultury, přece však důležitým. Velký tento objev v moderní výchově má daleko důležitější význam. Výchovou k lásce k bližnímu je ukázněna celá bytost lidská, v níž je mnoho vášnivé nezřízenosti, mnoho egoismu. Egoismus a vášně jsou pramenem všeho nepokoje a nevyrovnanosti; proto výchova v lásce je hlavní strunou celé výchovatelské činnosti. Láska k bližnímu je základem lidského štěstí a uspořádaného života osobního, rodinného a sociálního. Láska je výrazem celé osobnosti lidské. Tyto hluboké důvody odhalila věda v posledních dobách.

Zatím skrytá řeholní sestra Matka Marie poznala jiným způsobem tyto pravdy. Uvedl ji k nim Duch Kristův, Duch lásky, který přebývá v duších čistých. „Láska Boží je vlita do vašich srdcí Duchem sv., který vám byl dán.“ Pracovala s úspěchem na výchově dětí a dívek v síle lásky Ducha sv. Sama usměrněna v lásce, dávala směr mladým duším. Slyšme vzpomínku Mariliny rodné sestry:

Dobrá ta Matka chápala se každé příležitosti, aby povznesla duše k Bohu. K tomu směřovala zvláště svou činností ve výchově mládeže. Jako dlouholetá správkyň školy bděla pečlivě nad dětskými dušemi, by je uchránila od zlého vlivu a usnadnila působení milosti Boží. Zнала dobře, jak vnímavé je dítě, jak dobrou má paměť! Věděla, jak mladistvé dojmy rozhodují často pro celý život. Kromě nedělní mše sv. mohly dívky ještě třikrát v týdnu obcovati mši svatou ve školní kapli přímo před vyučováním. Aby dobře použily této velké milosti, hleděla při ručních pracích vhodnou četbou poučiti je o Oběti nejsvětější. Potom dítkám opatřila vhodné a levné modlitební knížky, z nichž se společně nahlas modlily mešní modlitby. Nebyla to sice ještě mše recitovaná, ale výborná cesta k ní. Při mši svatou dohlížela, aby se dívky netlačily, aby se každé z nich mohlo zbožně a bez roztržitosti modlit... Hleděla, aby se dívky v přestávkách vyučovacích mohly volně po chodbách neb ve školní zahradě procházet, hrát si a vůbec si odpočinouti, ale při tom aby jedna druhé neublížily. Nedobrý vliv hleděla všemožně odstranit, v té příčině byla přísná, a bylo toho skutečně potřebí. Záhy docílila u dítek neočekávaných výsledků... Jejich výborné chování vzbudilo obdiv i samého školního inspektora, který obecné škole Srdce Páně udělil pochvalné uznání.

Znajíce důležitost četby, hleděla dobrá Matka obohatit školní knihovnu novými výbornými knihami pro mládež. Kromě četby při ručních pracích byly dítkám týdně půjčovány knížky. Doma jich

často použili i rodiče a dobro šířilo se stále ve větších kruzích.

Ve školním roce se naskytovaly různé slavné chvíle. Byly to první měsíční pátky, jež slaveny podle přání nejsv. Srdce. Byly to velké svátky mariánské, na něž dobrá Matka hleděla dítky připravit láskou a něžnou pobožností k Matičce Boží. Byly to zvláště velké slavnosti církevního roku. Příprava na vánoce byla pro dobrou Matku velkou radostí. Dítky musily se na ně připravit vhodným cvičením v různých ctnostech, jež představeny dítkám půvabnou formou. Za každé „úsilí“ vkládaly do hezkého košíčka buď stebélka slámy, neb zlaté papírové penízky, neb pšeničné zrnka atp. Symbolisovaly přípravu dětských srdcí na příchod Božského Dítka. K tomu družila se příprava na vánoční představení velebné Matce představené. Bylo nutno učit se nazpaměť rozmanitým básním, nacvičit nové hezké koledy. Matka Marie nešetřila námahy ani času, aby vše dobře a důstojně dopadlo. Představení samo bylo pro celý klášter velkou slavností — neboť po něm následovala i štedrovečerní nadílka. Dostavila se na ně nejen velebná Matka, ale i ostatní řeholnice a chovanky penslonátu. Ve velké školní síni vedle jeslíček zářil vánoční stromek a s obou stran se pojily dlouhé stoly, pokryté vánočními dárky. A za nimi v roztočilém seskupení stály školní dítky se zářícími zraky. Ani jedno by si nedovolilo šeptnout v té posvátné chvíli. Zazněly veselé koledy, uvítáno božské Dítko v jeslích, předneseno i pěkné přání novoroční velebné Matce, která dítkám poděkovala a povzbudila je, by Ježíška milovaly a pak dodala, že odměnou za dobré chování a píli ve škole Ježíšek posílá jim malé dárky. Dárky pečlivě připravila dobrá Matka Kosatíková, hledíc, aby každé dostalo něco vhodného. Zámožnější dítky dostaly buď hezké jesličky, neb obrázek neb hračku, knížku, méně zámožné oděv, obuv — ale všechny bez výjimky dostaly po vánočce a talířku s per-

níkem, jablky a ořechy. Dobrá Matka těšila se radostí svých dětí. Ale i při tom dbala na pořádek. Dítka, vracející se s dárky, musily se opět pěkně seřadit. Po ukončené nadlíce poděkováno velebné Matce a dítka v nejlepším pořádku odcházely domů.

Zvláštní péči věnovala dobrá Matka přípravě na přijetí svátostí, jež bývalo pravidelně měsíčně. Zvláště hleděla jim vysvětliti potřebu čistoty srdce, ošklivost hříchu, spravedlnost v neskončené milosrdenství Boží. Proto v dorozumění s rodiči pracovala úsilně na vykořenění jejich dětských vad. Úsilí dětí odměnila vždy buď uznáním neb láskyplným slovem a povzbuzením. Když pak děti v kapli čekaly, až dojde na ně řada ke sv. zpovědi, sama na ně dohlížela. Sebranost jim ostatně velmi usnadnila. V každé lavici v kapli umístila jen dvě dítka, po jednom na každém konci a předešla takto pokušení k rozmluvě a k zábavě. Aby neměly dlouhé chvíle, rozdala mezi ně vhodné knížky neb brožurky. Děti milovaly tu hodinku v tiché školní kapli. Spokojeně a tiše vracely se ke své práci, a milost Boží mohla v těch drahých dušičkách volně působit.

Příprava na první sv. přijímání trvala několik týdnů. Dítka scházívaly se dvakrát v týdnu ve volném školním odpolední. Bylo nápadno, jak byly tiché a hodné, s jakou radostí přicházely. Jak často vyhlídka na brzké první sv. přijímání vyvolala šťastný úsměv na dětských tvářičkách! A s dětmi těšili se i rodiče. Proto třídní duchovní cvičení zastalo rodiče i dítka připraveny. Rodiče nečinili obtíží a děti jen zářily. Ostatně byly to příjemné dny. Poučení střídalo se s ruční prací, při níž se mysl soustřeďovala na zajímavou četbu. Milá byla i procházka v zahradě mezi svěžími trávničky a kvetoucími bezy a kaštany. K závěru byla vždy návštěva nejsvětější Svátosti oltářní.

Konečně zasvítnul velký den. Dobrá Matka o všechno se postarala. I ty nejchudší dítka měly vše, če-

ho třeba k této dojemné slavnosti. Všecky měly bílé šatečky a bílý závoj s bílým věnečkem. S jakou radostí spočinul její zrak na té drobotně, tak drahé Srdci Páně, a kterou Mu připravila s takovou láskou! Zvolna seřadil se průvod. Zatím dostavily se chovanky penslonátu, všechny v bílém nedělním závoji a s korouhvemi svých Družin, aby odvedly ty miláčky Páně do kaple. Za zbožného zpěvu ubíraly se klášterní zahradou. Trávníky, keře a stromy dýchaly svěží jarní vůni, k tomu líbezný zpěv ptačí a velebný hlahol zvonů. Když průvod došel ke kapli, chovanky utvořily špalír. Za zvuku varhan vcházely dívky do kaple slavnostně ozdobené a osvětlené, kde neúnavná péče dobré Matky připravila jim milé místočko. Každé z nich mělo před sebou hořící svíci s bílou stuhou a lilii. Dobrá Matka klečela stranou; jaké vroucí modlitby vysílala k Bohu, aby zachoval pro sebe tu nevinná dětská srdečka. Dojemná promluva kněze u oltáře, obnovení křestní úmluvy, zbožné chování dítek, krásný zpěv, to vše hluboce účinkovalo na přítomné rodiče, že nejednomu zaleskla se v očích slza . . . Dobrá Matka hleděla, by co nejdéle podržela u sebe ty drahé děti . . . Proto po společné jich snídani v zahradě uspořádala procházky po zahradě, vlastně to byly pouti malé: do údolíčka k Matce Boží Lurdské, na vršek Srdce Páně, odkud bylo vidět celou Prahu, na hřiště k Bernardetce atd. Dětem se ani z kláštera nechtělo. Proto brzo po obědě vracely se opět ke své dobré Matce, Jež každé z nich laskavě vítala . . .

V kapli měly slavné požehnání a po něm zasvětily se Matičce Boží. S jakou vroucností odevzdala dobrá Matka své miláčky mateřské ochraně nebes Královny! Vždyť sama tak vroucně milovala Matičku Boží! Po ukončení slavnosti připravila jim v zahradě dobrou svačinu a pak opět hrály si dívky až do večera. Nebyly samy. Chovanky z penslonátu přišly a dlouho si s nimi hrály . . . „Škoda, že již je

konec," světilo se nejedno ze šťastných dítek dobré Matce, když odcházelo.

Matka Marie také pečlivě dbala, aby děti vytrvaly a k tomu směřovaly všechny její práce a modlitby. Povznášet je k Bohu — to bylo jádrem jejího úsilí u dítek. Vše bylo proniknuto tím duchem. Jak pěkné myšlenky na př. skýtal dítkám dialog ke jmeninám velebné Matky představené! Jednou to byly paprsky, vycházející ze Srdce Páně a představující různé ctnosti. A jak pěkně dovedla Matka živý obraz upravit a dítky ladně seskupit! Jindy to byly duhové barvy, jež představovaly ctnosti a splynuly potom v jedinou lásku k Bohu. Skupiny s barevnými oblouky skýtalY velmi půvabný a pestrý obraz, takže vždy dostalo se dítkám zasloužené pochvaly. A jak výborně dovedly se držet! Stály nepohnutě jak sochy a přece ne škrobeně, ale živě, rozkošně prostě! Ano, byly prostě jako pravé děti s teplým, mlujícím srdcem! Nebyly blazeované, každá drobnůstka je těšila. A to právě bylo největší útěchou dobré Matky, že rády se modlily, rády pracovaly a rády se bavily. Zřejmě vyjevilo se tu požehnání, slíbené nejsvětějším Srdcem Páně: „Požehnám domům, v nichž obraz Srdce Mého bude ctěn.“ Škola byla Srdci Páně zasvěcena a dítky k Němu vedla dobrá Matka slovem, příkladem, prací a modlitbou. Ještě nyní vzpomínají dítky své dobré Matičky Kosatíkové, která s hůry nebes vyprošuje jim sílu a vytrvalost a žehná jim.

TAJEMSTVÍ MOUDROSTI MATKY MARIE

V celém životě Matky Marie prochází nit praktické moudrosti, která ji vedla ve všem jejím podnikání. Zastávala proto velmi důležité a těžké úřady v klášteře. Vedle dívčí školy obecné, mimo své vychovatelské činnosti v Mariánské družině, zastávala úřad klášterní ekonomky, úřad vrátné a za

těžké doby válečné musela se opět ujetí celého domácího hospodářství. Byly to zvláště smutné časy v době válečné, kdy vládí nedostatek, a Matka Marie se starala o celý ústav, o chovanky i sestry. Skrývala před dívkami své obavy, své starosti a jen někdy z nepatrného slůvka bylo zřejmé, kolik tíže starostí na ní spočívá. A věci se dařilo, protože Matka Marie měla skrytý pramen moudrosti.

Druhým projevem její moudrosti byl správný výběr, správné posouzení chovanky. Kratičce se vyjádřila o chovance: „Patříte mezi nás“ a bylo jisté, že se nemýlíla. Dovedla číst v duši mladých dívek, ve výrazu tváře i očí, vše jí mluvilo o duši a jejím stavu. Měla dar vzácné intuice, vzhledu do duše. Znála všechny požadavky mladé duše, věděla, co je prospěšné a kde se musí zasáhnout rázně, aby se nezmohla v duši vlastnost nebo náklonnost odporující ušlechtilé povaze, posvěcené milostí Kristovou. „Zkušené a bystré oko Matky Marie zpytavě nahlíželo do očí každé sodálky a uhodlo hned, kde je smutek, bolest neb starost, kterou stírala s jemností . . .“

Mnohé z jejích duchovních dcer oznamují, že ještě dnes se řídí zásadami, které od ní dostaly a život podle nich je správný; že je příležitostně odporučují i jiným. Věnovala pozornost každé maličkosti v životě lidském. Každá zdánlivá nepatrnost má svou důležitost a svůj význam pro život lidský. Jak hluboký vhled do lidského života! Dívkám podávala zásady jednání způsobem velmi praktickým. Shromažďovala je po družinských schůzích kolem sebe, bavila a smála se s nimi. A cílem této nepatrné věci bylo, aby v nich pěstovala společenský, rodinný život. Učila je znáti vznešené přátelství, jehož celou cenu poznávaly až později, až v dobách životních povolání. Přátelství bylo položeno na duševní příbuznosti, kterou sama cítila k mladým dívkám a kterou pěstovala i mezi různými dívčími temperamenty. Učila je přehlížeti chyby jiných, mluvit se čistou lás-

kou, nežárlicí. Tím pěstovala v mladých duších dívčích krásné vlastnosti, potřebné pro život. Jejím důvodem, kterým hýbala často i tvrdými hlavníčkami, byla svatost; chtěla své světenky učinit svatými, vedla je k posvěcující lásce k Srdci Páně a svaté Matce, příkladem a případným napomenutím a zdůrazněním. „Byla prvkem pokoje“, tak nazval Matku Marli domácí kněz v Praze.

Shrme-li všechny vlastnosti, které učinily Matku Marli tak význačnou, vidíme její moudrost životní, s jakou vedla světené věci i duše.

Pramenem moudrosti v čisté duši je Duch sv., který působí svými dary; darem moudrosti, darem umění, darem rady. V duši musí býti povinnost k Duchu sv., aby mohl vésti a řídit.

Byli světci a světice, ve kterých Duch sv. působil darem své moudrosti a rozumu pronikání do nejhlubších tajemství Božích, darem kontempace a poznání; jindy též Duch sv. působí praktický smysl pro činnost podle zásad Božích a porozumění věcem pozemským pravým způsobem. Působí to darem svého umění, proto duše proniknutá tímto darem cení věci tak, jak toho zasluhují, a dovede upozorniti vhodně na jejich cenu a na pravý význam. Tato znalost věcí pozemských odpoutává náklonnosti od nich; duše ví, že jsou marné, avšak dovede jich použití vhodně ke cti Boží. Darem rady Duch sv. je rádcem, co je třeba činiti správně, aby člověk nebloudil, aby šel cestou ke království Božímu.

Působení Ducha sv. se množí tím více, čím více se duše dává vésti, čím méně přilíženost klade odpor. Zřejmé vedení Ducha sv. předpokládá klid v nitru, uspořádání vášní a citů, předpokládá vnitřní řád, který vzniká a roste dlouhým cvičením ctností: mírností, spravedlností, statečností, opatrností, pokory, trpělivosti a j. Náklonnosti nitra vyžadují uspořádání, aby duši nerozptylovaly, aby se cele mohla oddati lásce Boží. Zůstane-li některá z přilížených náklonností neuspořádaná, pak není

schopna duše milovati Boha ze všech svých sil, neboť určité množství vnitřních sil se rozptyluje neúčelně a marně.

Soustředění všech sil vnitřních na Boha a jeho lásku vyžaduje stálého násilí, jímž člověk sebe ovládá a řídí, aby nepodlehł neuspořádanosti. V tomto stavu nabývá praktické moudrosti. Moudrost a opatrnost Matky Marie kořenila hluboko v její uspořádané duši; všechna přirozená síla povahy a temperamentu ukázněná do správných mezí stala se jí ustavičným popudem k správnému jednání; Duch sv. řídil svou silou a svými dary připravenou půdu její bytosti. Usměrnění lidských schopností nemůže být lepší a vznešenější, než když Duch sv. podporuje a pomáhá naší slabosti. Všude tam, kde nestačí přirozené síly k vyrovnání, podporuje nás Duch sv. Ovocem činnosti uspořádané a posvěcené dary Ducha sv. jsou stavy ducha, jimiž dospívá k dokonalosti, kterou označil Kristus Pán osmero blahoslavenstvím: „Blahoslavení chudí duchem (to značí odloučenost od nezřízeného přilnutí k pozemským věcem), neboť jim patří království Boží; blahoslavení čistého srdce, neboť Boha budou vidět; blahoslavení milosrdní, neboť milosrdenství dojdou; blahoslavení tiší, neboť ovládnou zemi; blahoslavení lkající, neboť budou potěšeni; blahoslavení, kteří lační a žízní po spravedlnosti, neboť budou nasyceni; blahoslavení, kteří trpí pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské; blahoslavení pokojní, neboť budou sloužit syny Božími.“ (Mat. V, 1.—10.)

Pozorujeme-li vývoj života Božího v duši lidské, najdeme, že se děje podle přesného zásahu a ovlivnění Duchem sv., a to tímto způsobem:

Dar moudrosti Ducha sv. odpovídá Boží lásce a dává lidské duši souditi a spravovati vše podle názoru Božího. Duše nahlíží do Božích záměrů a plánů, jimiž Bůh vede všechno k dokonalosti a k poslednímu cíli. Podle tohoto plánu moudrosti Boží snaží se pak vésti a řídit své jednání. Vzniká

proto v duši blaženost pokojných, kteří budou sloužit synové Boží. Pokojní zprostředkují pokoj v sobě i v jiných, neboť podle Božího plánu a jeho vůle snaží se uvést vše do pravých mezí, zjednatí řád životní. Zjednávatí řád může jen moudrost.

Ovocem moudrosti Ducha sv. v duši je skromnost, čistota, povolnost, sklon k dobrému, plnost milosrdenství a dobrých skutků, upřímnost v soudech atd. (Sv. Tomáš II-II, q. 45, a. VI.)

Dar rozumu dává poznání tajemství Božích a zároveň usměrňuje jednání podle nich; víra se projevuje skutky lásky k bližnímu. Proto dar rozumu dává dílům lidským věčné důvody Boží. Nazírání těchto důvodů je hlavním dílem daru rozumu. Práce a dílo lidské dostává se k výši, jaké je jen schopné, je-li vedeno důvody Božími. Tomuto daru Ducha sv. odpovídá blahoslavenství čistých srdcí. Čistota srdce je dvojitá: počáteční, v níž se duše zbavuje nezřízených přilnutí k věcem a pozvedá se mravními ctnostmi. Vyšší čistota je čistota myslí, jíž se člověk zbaví předsudků a fantastických předudků, které mají vliv na poznání pravd Božích. Pravda Boží je čistá, vznešená a duchovní, proto nesmí být zahalena smyslově fantastickými názory, kterými soudíme věci hmotné. Ovoce tohoto daru je určitost a pevnost ve víře a radost z Boha.

Dar umění Ducha sv. dává správný soud o pravdách víry, abychom je odlišili od toho, co nepatří k víře. Stýká se s darem moudrosti, pokud poznání se vztahuje na Boha a jeho život; pokud však se soudí o věcech lidských a pozemských, je to samostatný dar Ducha sv. Ze správného soudu o věcech vyvěrá i správné zacházení s nimi; poznává se pravá jejich cena a hodnota. V duši vzniká tímto darem stav svaté kajícínosti, blahoslavenství těch, kteří lkají, pokud vldí, že věci stvořené jsou tak mnohonásobnou příčinou k pádu, ke hříchu. Proto chovají svatý zármutek nad urážkami proti Bohu, přivoděnými nesprávným soudem o věcech pozemských. Mnozí v nich hledají své štěstí

Jak zvrácený je tento pojem! Stvořené věci nemožou dát duchovní radost, leč pokud je kdo pozoruje a používá jako odraz Boží, jako dar Boží, ke cti Boží. Z používání daru umění vzniká pravé umění lidského života, správně souditi o věcech pomíjejících a podle toho jich používat.

Dar rady Ducha sv. podporuje člověka a jeho rozum v hledání správnosti a pravdy, aby člověk správně mohl jednat, zvláště tam, kde nestačí rozum lidský sám; v okolnostech těžkých a nesnadných, kdy je člověk lidsky bezradný. Tam zasáhne vnitřní popud Ducha sv., aby člověk v okamžiku poznal správnost. Tento dar dává duši náklonnost k milosrdenství. K správnému jednání patří vše, co pomáhá k dosažení věčného cíle; u lidí je to milosrdenství, co je nejvíce užitečné k dosažení cíle. Ovocem daru rady je laskavost a dobrotivost. Dar bázně Boží dává synovskou úctu k Bohu, kterou se obáváme, abychom ho neurazili a nebyli od něho odloučeni. Odnímá nám všechny odpor, který by mohla stavět přirozenost lidská podrobení se Bohu. V duši přivádí stav odloučenosti od sebelásky a pýchy, od nesmírného přilnutí k věcem marným, cti, slávě nebo bohatství atd., čili zjednává blahoslavenství: blahoslavení chudí duchem, jejichž celým bohatstvím je Bůh. Jsou oddáni Bohu dokonale. Člověk přestává toužit a vynášeti se slávou marnou, celá jeho sláva je čest Boží. Ovocem tohoto daru je skromnost, zdrženlivost a čistota.

Darem nábožnosti vede Duch sv. duši k dětinné důvěře k Bohu jako k Otci. Vědomí dítěte, které se oddává pečlivosti a lásce přemoudrého Otce. Odpovídá mu blahoslavenství tichých, neboť tichost duševní odstraňuje překážky zbožnosti. Darem síly a statečnosti upevňuje Duch svatý duši v dobro a podporuje v boji proti zlu a ve snášení protivenství, příkoří a jiných těžkých okolností, kterých je v duchovním životě velmi mnoho. Jsou to pokušení a otřesy nebo nárazy smyslnosti těla, světa a ďábla, jimiž se zdržuje práce duše o čis-

totu myslí a srdce. Nárazy a protivenství jsou někdy velmi prudké. Bylo by nad síly lidské vytrvat až do konce, proto Duch sv. probouzí v duši vědomí své podpory pomocí a setrvání. Odpovídá: „Blahoslavení, kteří lační a žízní po spravedlnosti, neboť budou nasyceni.“ Duch sv. působí, že člověk jedná spravedlivě s neukojitelnou žízní. „Jako jelen touží po prameni čerstvé vody, tak dychtí duše má po Tobě!“ Skutky, k nimž přivádí Duch sv., jsou úkony až herolcké trpělivosti, důvěry, očekávání, shovívavosti atd.

Duch sv. zdokonaluje celého člověka. Každá duše ve stavu posvěcující milosti dostává tuto pomoc Ducha sv. Svatost liší se od obyčejného stavu tím, že Duch sv. působí zřejmě a ustavičně v duši, takže vykonává díla nadlidská; duše setrvává v dobrém a stává se zřejmým nástrojem Ducha Božího. A to proto, že odstranila dlouhým cvičením ctností všechny překážky přirozenosti, stala se poddažnou, a proto Duch Boží chopil se jí a ovládl její jednání celou prudkostí své síly. Proto jedná více z popudu Ducha sv., jehož je naprosto poslušnou. Stav, ve kterém převládá působení Ducha sv. nad normální činností lidských schopností, nazývá se stavem mystickým. Ovocem jsou herolcké úkony. Podle tohoto měřítka přesně theologického poznává se činnost světců a světic. Ovocem ducha je: láska, radost, pokoj, trpělivost, dobrotivost, laskavost, velkodušnost, mírnost, důvěra, skromnost, čistota. (Galat. V., 22.)

Přečteme-li svědectví o životě Matky Marie, vysvítá jasně mystický stav její duše, stav dokonalých ctností a velkých nadlidských úkonů. Dospěla k nim dlouholetým vývojem ctností a vnitřním utrpením, kterým se tříbila čistota smyslů a duše.

Její postava zářila vnitřní slavností, s níž kráčela v přítomnosti Boží, jako před tváří nebeského Otce, aby v každém kroku hledala zalíbení Boží a jeho svaté vůle. Matka Marie poznávala plán Boží moudrosti o posvěcení duší a znala míru mi-

losti, kterou naměřil Kristus každé duši svou smrtí na kříži, a snažila se využít ji k prospěchu nesmrtelných duší. Radila všem, s nimiž se stýkala, aby svěťovali své věci svaté vůli Boží, která se řídí nejvyšší moudrostí.

„Její vroucí odevzdanost ve všem do nejsvětější vůle Boží byla velmi hrdinná, neboť ať přišlo v životě to neb ono, radost nebo žal, vděk nebo nevděk, uznání nebo opovržení, vždy říkala, že tak je to dobré, ba nejlepší, poněvadž Pán Bůh to tak chtěl.“

Byly to zvláště smutné časy pro klášter i penslonát v době válečné, kdy Matka Marie měla na sobě starost o živobytí všech. A podivno, dostávalo se všem, poněvadž Matka Marie pracovala s důvěrou v Pána Boha. Sama přetížena břemenem své povinnosti a starosti ani tím nejmenším způsobem neukázala jiným tísnivý stav. Kterási chovanka znamenala z vypravování Matky Marie, že jím světila, že klášterní kravička velmi těžce stonala a její ztráta že by mnoho znamenala. Pán Bůh ji však uzdravil, poněvadž ho prosila. Ani slovíčka nářku neproniesla v těžkých dobách; osobní oběť měla býti dokonalá. Svým příkladem přímo vábila své okolí beze slov k trpělivosti a k odevzdanosti do Boží vůle. S její tváře zářil Bůh a jeho dobrota i v době těžkých dopuštění a zkoušek.

„Žila téměř neosobně jako dobrá, pečlivá provisorka pro všechny, žijíc pro Boha a svou svatou povinnost. Pracovala tiše a rychle bez slova, byla prvkem pokoje.“

„Bylo vidět Matku Marii skromnou, tichou a mírnou, moudrou, dobrotivou, trpělivou, úplně zapomínající na sebe, s velkou pokorou, přesto měla tak správný pohled na vše a úsudek jasný a přesný, všestranný; prostě byl v ní nevyčerpatelný poklad, v jejím srdci i v její mysli. Všude, kde byla, byla vážena a milována. Při její rozmluvě ozývala se skrytá moudrost a rozvážnost s dobrotivostí. Měla různé úkoly, při všech se vědělo předem, že

budou dokonale vyplněny. Její láska k řádu Srdce Páně byla neobmezená. Již těžce churavěla a trpěla, ale zůstává činná, pomáhá a nese břímě úřadu. Platila věru o ní slova božského Spasitele: „Nikdo nemá větší lásky než ten, kdo obětuje svůj život za přátele.“ Cítily jsme všechny, jak se dává a jak se vyčerpává. Pán přijal tuto velkomyslnou oběť, neboť po několika měsících, co byl zavřen řádový pražský dům, pro který Matka Marie trpěla, otevřely se jí věčné brány,” tak dosvědčuje zpráva spolusester.

„Bylo vždy radostí potkat ji vždy usebranou v Bohu a zářící, laskavou i v těch nejtěžších chvílích. Bylo zřejmo, že nejedná sama, nýbrž z popudu Ducha sv., který ji dokonale ovládal. Přesto nic nebylo nápadného v jejím usebrání; prostota a skromnost ji odívaly jako panenský plášť, takže přitahovala všechny, budíc důvěru a úctu. Věrna povinnosti „Svaté hodiny“ ve čtvrtek zůstávala po celé hodiny klečet před svatostánkem bez hnutí, ponořena do hlubokého usebrání s Kristem.

Láska k duším ji stravovala zároveň s láskou k Bohu. Od svého mládí cítila přitažlivost k mladým dívčím duším a proto chtěla studovat. Sama vypravovala, jak ukrutná bolest sevřela její duši, když byla v mládí přinucena opustit knihy a vzdát se životního ideálu vychovatelky. „Nebudu moci tedy nikdy vychovávat děti?“ volala s hořkostí a se slzami.

V Praze jí pak byla svěřena škola. Byla ve svém životě.

Dosáhla úspěchu láskou a energií zároveň; děti byly ukázněny. Její pouhá přítomnost, její pohled stačil, aby udržel mladé dívky v mezích povinností.

Navštívila jsem třídu Matky Kosatíkové, v níž vyučovala náboženství a církevnímu dějepisu. Byla jsem překvapena úctou, dobrým chováním, pozorností početné třídy dětí. Působnost Ducha sv.

byla zřejmá, i pomoc a ochrana anděla." Tak se vyjadřuje o ní představená.

„Její apoštolská práce se rozvíjela zvláště v Marlánské družině. Tam byla opravdu „matkou“. Jednou před 15. květnem stála jsem u brány kláštera. Bylo to k večeru; bez přestání přicházely dívky jako průvodem z Marlánské družiny, přinášely kytice a květináče, aby je mohly příštího dne s nevýslovnou radostí podat Matce Marii, která slavila svátek. Všechna ta mládež byla tak radostí nadšena, že může ukázat svou hlubokou oddanost té, která milovala jejich duše.

Jako ekonomka klášterní byla vždy velkomyslná. Byla šťastná, mohla-li učinit někomu radost. Každý cítil k ní důvěru a ona odpovídala laskavostí. Svou prostinkostí skrývala přísnou vlastní umrtvenost a své velké ctnosti, rozšiřovala všude vůni svatosti."

„Mlčenlivě a zdrženlivě Matka Marie žila tak, že bylo zřejmo, že její duše přebývá v nebesích a a že cenila pozemské věci, zač skutečně stojí. Stále ve své povinnosti, nic neuniklo její pozornosti. Vliv, který měla, vytékal z ducha modlitby a z umrtvení."

Taková jsou svědectví spolusester a představených.

„Spojovala lásku s chudobou, usebranost s povinností."

Sv. Pavel postavil jako Ideál křesťanského života, připodobnit se Kristu ukřižovanému. Kristus přitahoval k sobě svou mocí božskou, a znenáhla přetvořoval svou družinu k své podobnosti. Zvláště svou smrtí měl dokonat dílo získání duší a jejich přetvoření: „Až budu povýšen, všechno potáhnu k sobě." (Jan XII. 27.) Kristus příslibil, že jeho učedníci vykonají to, co On učinil. V životě Matky Marie se objevuje přitažlivost duší nesmrtelných, v níž působila moc Boží, moc lásky Ducha sv. Tato podobnost je zřejmá, neboť z plnosti Kristovy všichni jsme obdrželi, každý podle zásluhy.

Duší Matky Marie vládl pokoj a klid Ducha sv. jako ovoce jeho působnosti. Znakem působnosti Ducha svatého byla určitost a správnost a sladkost v jednání. Její duše připlula ke krajinám klidu naprostou odevzdaností do vůle Boží, která ji nečinila nečinně trpnou, nýbrž naopak (poněvadž podle slov Páně vůle Boží je posvěcení naše), byla celá zaměstnána posvěcováním mladých duší. Její život se objevuje jako hodnotný, jako bohatý na poklady milosti a pravdy; žila v Kristu a On v ní; mimo Boha je vše marnost, v Něm je vše božské. Zkoušky, utrpení, práce, radost z Boha a láska k Němu ji přetvořily v nápadný obraz Kristův.

Život Matky Marie lze nazvat životem oběti a lásky pro Boha a pro nesmrtelné duše.

Přišla těžká doba po převratu. Došlo ke zrušení kláštera Srdce Páně v Praze v srpnu r. 1919. Bylo třeba vystěhovat se v několika nedělích. Všechna starost a tíha této práce spočívala na Matce Marii. Větší bolest ovšem než bolest ze zrušení kláštera byla bolest z loučení s tak velkou duchovní rodinou mladých duší, kterým byla matkou. Byla to bolest duše, v níž dovršuje láska Boží svatost. Měla opustit pole své životní činnosti a práce apoštolské. Matce Marii zůstala smutná úloha vytrvat až do konce a shasnout věčnou lampu před svatostánkem; pak odevzdat dům cizím rukám. Odjela z rozkazu představených do kláštera v Pressbaumu poblíž Vídně. Dojela tam již velmi nemocna. Již ve svém úřadě ekonomky v Praze trpěla nesmírně, každý krok jí působil velké bolesti. Avšak vytrvala až do poslední chvíle kláštera v Praze, který neměl dostatek českých členek. Proto došlo též ke zrušení.

Po příjezdu do Pressbaumu byla hned ubytována v domácí nemocnici. Poslední měsíce byly zvláště těžkým utrpením, kterým láska Boží dodělávala dílo očištěné. Její duše byla určena vzlétnouti přímo k patření tváří v tvář na Boha, proto utrpení ji třeštilo. Bylo to však též pro spásu nesmr-

telných duší, které tolik milovala. Zalévala svým utrpením dobré símě, zaseté do duší svých duchovních dcer.

Její stále jasná a veselá tvář zastírala nesnesitelné bolesti. Hleděla s jasnou myslí vstříc věčnosti. Tak žije a umírá světice. Počátkem února 1922 přijala s velkou radostí poslední svátosti.

Ta, která pracovala pro čest Boží, zemřela při plném vědomí; odevzdala svou duši do rukou Božích 13. února téhož roku velmi tiše. V srpnu téhož roku přijelo sedm členek Mariánské družiny z Prahy, jejích duchovních dcer, do Pressbaumu, aby na malém klášterním hřbitově, ukrytém v lesním stínu, položily kytlice bílých květů.

Matka Marie nezapomíná na své duchovní děti, neboť mezi zprávami a dopisy jejích odchovanek je napsáno, že i teď Matka Marie pomáhá svou přímluvou v těžkých okamžicích duševní tísně. České dívky mají novou vůdkyni, nový vzor.

O B S A H

Předmluva	5
Ideje řádů	8
Kongregace Sacré Coeur	9
Důvod myšlenky sv. Magdaleny Žofie Barat	11
Mládí Matky Marie	15
Řeholní povolání	18
Život v noviciátě	25
Z Paříže do Prahy	28
Duše Marie Kosatíkovy a tajemství úspěchu	29
Tajemství moudrosti M. Marie	38

VÍTĚZOVĚ

4. svazek I. ročníku.

Dr. Metoděj Habáň O. P.

MATKA MARIE KOSATÍKOVÁ

Vydáno

za redakce Josefa Papici

v dubnu L. P. MCMXXXIV.

**Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských
v Olomouci.**

**Na lepším knihovém papíře vydáno
jedno sto číslovaných výtisků,
z nichž prvních pět je neprodejných.**

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI

vzorem. D'Eschevannesův spis je dobře propracovaný. FRANC-NOHAIN: *Images de Saint Louis*. (Flammarion, Paris.) Str. 94, cena 3.95 frs. — V laciné sbírce *Bonnes Lectures* vychází více anekdotický životopis sv. Ludvíka, provozovaný několika pěknými hlubotiskovými ilustracemi. Pokud nejde o důkladnější poznání, nahradí větší díla.

GUILLAUME DE SAINT-THIERRY: *Meditativae orationes*. (Vrin, Paris.) Str. 293, cena 30 frs. — V *Bibliothèque des textes philosophiques* vydává M. M. Davy latinský text s francouzským překladem meditací cisterc. opata, vrstevníka sv. Bernarda Viléma ze S.-T., duchovního žáka sv. Augustina. Z meditací srší stejný oheň lásky k Bohu, jako na př. ze Solilokvíí oheň, jímž se duše očišťuje a přibližuje k nejsv. Trojici. Vzácný dar duchovní četby. — V téže sbírce textů vycházejí francouzské překlady Aristotelových děl, *De l'ame* (peri psyché), přel. J. Tricot, str. 237, cena 30 frs; *De la génération et de la corruption*, přel. J. Tricot, str. 171, cena 25 frs. Překlad jest pečlivý, příčiněny poznámky.

HUMMELER HANS: *Holden und Heilige*. (Buchgemeinde Bonn.) I. sv. str. 351. — Knihy z *Buchgemeinde* bývají vždy příhodné, cenné a umělecky vypravené. Hummelerova denní čtení životopisů svatých a velikých křesťanů jsou ohnivými jiskřičkami, které srdce vábí a podněcují k dobru; miluje především světce svého národa, ale nepřehlíží jiných, tak na př. věnuje delší čtení bl. Janu Sarkandroví, který však nesprávně dostal jméno Fleischmann. Krásnými iniciálami vyzdobil R. Wirth.

—: *L'Immaculée Vierge, Mère de Dieu*. (Bonne Presse, Paris.) Str. 224, cena 4.85 frs. — Mariánští ctitelé a kazatelé vděčně sáhnou po této knížce — výboru mariánských textů ze sv. Bernarda, sv. Bonaventury, sv. Alfonse Lig., sv. Františka Sal., P. Fabre, Bossueta, D'Argentana, msgr. Gaye a j. Kniha vybraných chval mariánských. K textu se pojí hojné ilustrace. Podobný výbor chval sv. Josefa pod názvem *Der heilige Josef* vyšel v německém (A. Pustet, Salzburg; str. 38, cena 1.90 Mk); tento však vyniká daleko umělečtější výzdobou, kdežto texty ze spisů světců a duch. spisovatelů jsou stručnější.

IL SANGUE PREZIOSO: (*Figlie della Carità del PP. Sangue, Paganì*.) Str. 180. — Dcery Lásky Přesv. Krve vydávají k jubileu Vykoupení bohatě vypravený sborník theologických a asketických statí a básní o Přesvaté Krvi a utrpení Páně. Ke konci jest obšírnější životopis zakladatele jejich řehole kan. Tomáše Fusca. Bohatá látka ke kázáním a k meditacím ke svátku Přesv. Krve.

DE JAEGHER PAUL S. J.: *Anthologie mystique*. (Desclée de Brouwer, Paris.) Str. 376, cena 12 frs. — Vzácný

výbor četby ze západních mystiků, od velmi starých a málo známých (Hadewych) až po mystiky posledních dob (Lucie Kristina, Gemma Galgani). Vybírá nejkrásnější a naukově nejbohatší úryvky velikých mystiků (na př. sv. Anděla Fol., Ruysbroeck, sv. Kateřina, sv. Terezie, sv. Jan z Kříže, Lallemant, Surin, Maria a S. Ter. De Causade), každého mystika uvádí stručnou životopisnou notickou. Zvláště cenná jest všeobecná úvodní studie o potřebě a správném způsobu četby mystických spisů. Kdo si nemůže pořízovati, často dosti těžko dostupné, spisy celé, bude velice rád takovému pečlivému výboru.

KALISTA ZDENĚK: Z legend baroka. (Krystal, Olomouc.) Str. 103, cena 9.50 Kč. — Se zájmem a k vnitřnímu prospěchu každý si přečte vybrané krásné legendy českého baroka, které vypsál a v knížce velmi instruktivním článkem uvádí doc. Zdeněk Kalista. Jest také pro nás dobře, když poznáváme, jakým zrakem patřily věky, jež naše oficiální mínění zahrnuje jen nevážností, na světce a světice. Seznáme, že zrak našich předků nebyl ztemnělý, ale jasný, radostný, teplý a vítězný, při všem vzruchu také „sprostný“. Čtenáři Vítězů s dvojnásobnou chutí sáhnou po tomto výboru legend.

MAITRES D'UNE GÉNÉRATION. — Pod tímto programovým názvem počalo čiperné naklad. Bloud et Gay, Paris, vydávati sbírku dosti důkladných životopisů vynikajících duchovních pracovníků katolické Francie posledních dob. Povznesení francouzského katolicismu samo pobízí k poznání těch, kteří odchovali dnes již nepřehledný počet horlivých katolíků na všech vedoucích místech společnosti. Jako první vyšel životopis arraského biskupa msgra Jullena, vychovatele a sociálního myslitele (Alléaume: Msgr. Julien, str. 152); v druhém svazku Archambault sympaticky kreslí portret životních osudů a myšlenkové tvorby Jilího Fonségrive (str. 149), filosofa, moralisty, apologety a pohotového spisovatele, františkánského terciáře. Životopisy jsou svěží a zvláště akademikům jest doporučiti bližší poznání těchto velikých duchů. Sv. po 12 frs.

MONVAL JEAN: Les Sulpiciens. (B. Grasset, Paris.) Str. 283, cena 15 frs. — Zachytiti v jednom svazku dějiny a vnitřní život i veliké poslání díla J. J. Olier, kněží sulpiciánů, není snadno; přesto spisovatel zhuštěnými barvami klade obraz působivý a pro obecný zájem dosti podrobný. U nás bude zajímaví zvláště duchovní, především pro zásluhy sulpiciánů o výchovu duch. dorostu.

Cena 3 Kč.

Měsíčník Vězev. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydávají profesori bohosloveckého učiliště řádu dominikánského v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tiskou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci.

Dr. Jan Merell

SV. KAREL

BORROMEJSKÝ

VÍTĚZOVÉ I.

VÍTĚZOVÉ

měsíčník věnovaný haglografií a katolické biografií.

Šéfredaktor: P. dr. Silvostr M. Braito O. P.

Redaktor: Josef Papica.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace, Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně, na lepším papíře 40 Kč.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna, Olomouc.

V příštím svazku vydáme životopis sestry Alžběty od nejsv. Trojice, karmelitky, zemřelé v pověsti svatosti. Životopis napsal P. dr. Reginald Dacík O. P.

Zahraníční nakladatelé nemohou dodávat na otevřený účet, proto se na ně nehoršete, žádají-li zaplacení předem. Použijte služeb svých knihkupců.

Originál našeho obrazu sv. Karla Borom. jest v archivu CM. bohosl. fakulty v Olomouci.

LITERATURA

ALBERTI P.: Arcibiskup dr. L. Prečan. (Jednota duch. arcid. olom., Přerov.) Str. 130 a obr., cena 30 Kč. — S úctou a obdivem pročítáme spis, jenž důkladně zachycuje veškeru arcipastýřskou práci olomuckého ndp. arcibiskupa dr. L. Prečana, jehož požehnaná stopa bude dlouho a dlouho hluboko vyrytá. Arcibiskup stavitel, arcibiskup bdělý pastýř věřících a otec duchovenstva. Tak nám připadá toto dílo jako velmi příhodná apologie církevního majetku, v dobrých rukou je stále podporou nového a nového dobra. Významem přesahuje hranice arcidiecése.

BUTTIGNONI M. G.: La mia passione per San Giusto. (Trani, Trieste.) Str. 104, cena 10 lir. — Sbírka kázání, promluv a dokumentů Buttignonovy péče o chrám sv. Justa.

CANISIUS S. PETRUS: Katholische Marienverehrung. (Schöningh, Paderborn.) Str. 280, cena 4.80 Mk. — Vděčně přijímáme německý překlad a výbor slavného spisu světcova o Panně Marii; najdeme k němu hlubokou apologii a zároveň žhoucí oběť srdce zapáleného úctou a láskou. Rejstříky vydání velmi prospívají především kazatelům.

SV. KAREL BORROMEJSKÝ

DR. JAN MERELL

SV. KAREL BORROMEJSKÝ

—

1934

VÍTĚZOVÉ, OLOMOUC

NIHIL OBSTAT

**Dr. Carolus Vrátný,
censor.**

IMPRIMATUR

Pragae, die 3. Martii 1934.

N.: 2714.

**Prael. Dr. Theophilus Opatrný,
Vicarius generalis.**

PŘEDMLUVA

XVI. století bylo stoletím revolucí. Revoluce náboženská, sociální i politická rozbouřily hladinu středověkého evropského života. Co zbudovaly a vytvořily předchozí věky, zdálo se zničeno. Místo velkolepé jednoty středověkého života a světového názoru nastal chaos, roztříštěnost a zlomení starých řádů. V této době se zdálo, že krása a síla katolicismu bude navždy zlomena. Luther prohlásil Církev za dílo satanovo a byl předpovídan rok, kdy zemře poslední papež. A právě v tomto století setkáváme se se zjevem, který zůstane nevysvětlen tomu, kdo neuznává působení vyšší bytosti v dějinách a zvláště přítomnosti Kristovy v Církvi.

I v ponížení Církve jest toto století veliké pro světce, které svému dílu na pomoc vyvolal Bůh. Nutná a jediné pravá reforma vychází z nitra Církve a hlavními jejími nositeli jsou světci XVI. století. Právem mohl nazvat učený a svatý kardinál R. Bellarmin své století stoletím světců „Saeculum sanctorum“.

Sv. Ignác z L., Petr Faber, Jan z Boha, Plus V., František Xaverský, František Borgia, Filip Nerl, sv. Terezie, Magd. z Pazzi, František Saleský, Alois z Gonzagy, Štěpán Kostka, sv. Vincenc, jak velké to a vznešené postavy XVI. století! Doba nejkrásnějších květů Církve ve století největšího ponížení!

Přední místo mezi světci tohoto století zaujímá sv. Karel Borromejský, od jehož smrti právě letos uplynulo 350 let. Bez obavy možno ho zařadit mezi velikány, kteří tvoří ději-

ny, jejichž vliv jest patrný nejenom ve století, v němž žili, a v okruhu jejich prací, ale jejichž vzor září celému světu a jejichž práce přinášejí ovoce i po staletích.

Karel Borromeo byl zřejmým nástrojem Prozřetelnosti. Působení sv. Karla na dvoře papežském za Pia IV., v obtížných a vyčerpávajících pracích koncilu tridentského, zasloužilo by si pera historikova. Jeho význam pro tuto dobu, zvláště pro vývoj církevních záležitostí v celých dalších stoletích, není plně doceněn. Vždyť kardinál Karel Borromeo — byť nevystupoval v jednání tridentského koncilu do popředí — byl vlastně duší celého sněmu a příčinou zdárného skončení koncilu, jež nezůstalo bez vlivu i na poměry politické.

Nesmírný jest i význam sv. Karla Bor. po skončení tridentského koncilu, kdy jako arcibiskup milánský stal se klasickým vzorem potridentského biskupa. S důsledností a praktičností přímo obdivuhodnou dovedl uvádět i v život dekrety koncilu a jest jeho velikou zásluhou, že ukázal biskupům pro celá další století cesty k provádění dekretů. Velikost sv. Karla jeví se v tom, že dodnes, podle slov nejlepšího historika papežů L. Pastora, jest „Světlem Církve“, zvláště svými výnosy o církevní kázni i zářným příkladem.

Když v roce 1880 westminsterský arcibiskup kardinál Manning klečel u hrobu světce v Miláně, vydal mu krásné svědectví, srovnáv ho se sv. Tomášem Aq. „Jako dvojí slunce září sv. Tomáš a Karel v Církvi. Prvý jest nazýván andělem škol, druhý stejným právem může býti nazván andělem církevní kázně.“

Životopis byl pracován jednak na podkladě spisů, homilií i listů světce samotného, jednak na podkladě nejlepších životopisů starých i nových, pokud bylo možno tyto opatřit. Bohužel mnoho krásného materiálu a pohledů do nezištné a obětavé duše světce zůstalo jen v poznámkách

BORROMEOVÉ

Zříceniny hradu Rocca d'Arona v překrásném koutku Lombardie, omývané vlnami jezera Lago Maggiore, dávají dnes pouze tušit bývalou slávu rodu Borromeů. Bylo by dovoleno říci bývalou, kdyby zde pod modrým lombardským nebem nebyl spatřil 2. října 1538 světlo světa Karel Borromeo, který zajistil svému rodovému jménu trvalou památku v dějinách.

Staří životopisci sv. Karla Borromejského poznamenávají, že není třeba líčit zásluhy a slávu rodu, z něhož vyšel světec, jehož heslem bylo: Humilitas — pokora. Však přece dokonalost světce a jeho heroismus v odřeknutí se světa tím více vynikne, čím více poznáme starobylost rodu Borromeů. Zdá se, že byl jedním z nejstarších rodů Itálie a sám sv. Karel ve svém mládí se rád nazýval „Buon Romeo“, dobrým Římanem. Ve středověku byly rodovým majetkem Borromeů bohaté latifundie v Toskáne, které ve 14. století raději opustili, než aby uznali nadvládu Florentinů, kteří byli jejich protivníky. Předkové sv. Karla se usadili v Lombardii, kde již koncem 14. století byli váženou rodinou. V roce 1416 Jan Borromeo učinil dědicem jména a jmění syna své sestry Margarety Vitalliana. Tento Vitalliano Borromeo pocházel se strany otcovy ze staré padovské rodiny, o níž historie mluví již v 1. století po Kr. a z níž vyšli světci sv. Prodasim, žák sv. Petra, a slavná mučednice sv. Justina. Vitalliano byl senátorem milánským a v polovině 15. století obdržel od Filipa Viscontiho jako léno hrad Aronu, rodiště sv. Karla. Vliv rodu rostl vzájemnými sňatky a vládnou-

cími rody Italie i ciziny. V první polovině 16. století byl nositelem rodové slávy Ghiberto Borromeo, který v roce 1527 pojal za choť Margaretu ze slavného rodu Medici, sestru pozdějšího papeže Pia IV. Jsme u rodičů sv. Karla.

I kdyby Ghiberto Borromeo nebyl otcem budoucího světce, zasloužil by si pozornosti, neboť způsobem života vynikal nad své současníky i šlechtické vrstevníky. Svým charakterem podobal se spíše křesťanskému šlechtici 14. století než renesančnímu, polopohanskému gransignorovi století šestnáctého. V úřadech a hodnostech, kterými zvláště císař Karel V. ho vyznamenával, zůstával věren křesťanským zásadám. Životopisci zdůrazňují jeho zbožnost: týdně přijímal svátosti a modlil se kněžské hodinky. Stejná byla jeho dobročinnost. Když mu příbuzní vytýkali, že přílišnou štedrostí vlastní děti ochuzuje, říkával: „Tak bude Bůh štedrým k mým dětem, jak já budu štedrým k chudým.“

O matce sv. Karla mnoho zpráv nemáme. Z kusých zpráv historiků možno vyčísti, že Margareta z Medici byla rodem i duchem hodnou manželkou svého muže.

Jsa třetím dítětem, měl Karel ještě šest sourozenců, staršího bratra Federica a pět sester.

O dětství sv. Karla životopisci mnoho zpráv nezanechali, ale velmi charakteristická jest poznámka u Glussiana: „Jeho zvykem bylo: stavět oltáře, zpívat chvály Bohu a napodobovati úkony kněží.“ Zbožní rodičové podporovali jeho sklony, vždyť byly jistě v souladu s plány, které měli se svým druhorozeným synem. Jsme v 16. století, kdy feudální právo, které nedovolovalo dělení majetku, přímo určovalo duchovní povolání druhorozeným šlechtickým synům. Četné komendy* měly jím zajistiti způsob života, odpovídající jejich rodu.

Komendy mohl dosíci klerik, který přijetím tonsury byl vzat do stavu duchovního. Tak i Karel

* t. j. obročí.

Borromeo velmi záhy, podle některých životopisců již v osmi letech, obdržel ve farním kostele sv. Jana tonsuru od biskupa Simonetta. Ve dvanácti letech dostal od otce bratra hraběte Julia Caesara Borromeo bohaté 'beneficium', opatství u sv. Gratiana v Aroně. Příjmy spojené s tímto opatstvím byly asi 30.000 livrů. Již tehdy projevili mladý Karel Borromeo ducha budoucího reformátora a citu odpovědnosti. Vyžádal si od otce svolení, by směl sám jmění z obročí získané spravovat, neužil nikdy peněz ke své vlastní potřebě, ale rozdál je vždy chudým.

Ve studích, která započal v rodné Aroně, pokračoval v Miláně. Ve starém paláci rodiny Borromeů, s krásnými solemi a vzácnými památkami na předky rodu, dospíval Karel Borromeo. Mezi jeho učitelů vynikal zvláště učený opat od sv. Ambrože Bonaventura Castiglioni, spisovatel knihy o galském původu Lombardů. V té době stihla desetiletého Karla bolestná rána. Ztratil matku, jejíž život byl vyplněn dobrými skutky.

Z dob jeho studií v Miláně zachovala se nám malá, ale milá památka. Latinský dopis otci s datem 7. prosince 1551. Milý tati, že tvoří první list ohromné sbírky dopisů kardinála a pozdějšího arcibiskupa milánského, s téměř celým křesťanským světem. Omlouvá se otci, že dlouho nepíše: „Že bych na Tebe zapomněl? Nikdy, spíše hvězdy spadnou, slunce se zatmí, nebe zastaví, než bych se dopustil takového poklesku... O svých studiích nic jiného neříkám, než že studuji co nejvíce, ale nedostává se mi knih.“ Pak prosí o Plinia, Aristotela (de Animalibus), Salustia a končí: „Buď zdráv! Bůh nejdobrotlivější Ti žehnej!“

Na podzim roku 1552 odchází na další studia právnická do Pavie. Pavie, slavná v dějinách Itálie, kdysi sídlo lombardských králů, byla i v této době jedním z velikých středisk duševního života v Itálii. Byť universita neměla tak slavné historie jako university v Bologni a Padově, byla přece

v rozkvětu a měla dobrou pověst. Rozkvět univerzity byl však spojen i se stinnými stránkami, hlavně pro mravní život studentů. „Město bylo plné špatných příkladů, když z různých končin scházela se tam mládež pro pověst škol,“ praví Gluslanus.

Svorný souhlas životopisců sv. Karla i zachovaná korespondence dosvědčují, že Karel Borromeo nevplul do vod lehkomyšlného života universitních studentů, ale že zůstal věren způsobu života, který si osvojil v Miláně a který byl ve shodě s duchovním stavem, do kterého vstoupil přijetím tonsury. S ostatními studenty se mnoho nestýkal: „Zdržuji se stále ve svém pokoji,“ píše v jednom ze svých dopisů. Snad i malá vada v řeči a poněkud pomalejší povaha způsobovala, že nebyl od ostatních šviháckých studentů vyhledáván za společníka.

Byl to radostný den, nejenom pro 21letého Karla, ale i pro celou rodinu Borromeů, když v roce 1559 byl prohlášen doktorem obojího práva. Jeho učitel a přítel František Alciati měl slavnostní řeč. Byl prý nevlídný den, zachmuřené nebe, a právě, když slavnostní řečník chtěl započítí svoji řeč, roztrhly se mraky a sluneční světlo ozářilo auliu. Tu Alciato řekl prorocká slova, na která o půl století později při aktu svatořečení ještě bylo vzpomínáno: „Karel učiní velké věci a bude v Církvi zářít jednou jako hvězda!“ Hrabě Ghiberto této radostné chvíle se již nedožil; rok dříve, ve stáří 47 let zemřel.

Pouze několik týdnů uplynulo od chvíle, kdy Karel Borromeo v Pavli dosáhl hodnosti doktorské, když v Církvi stala se velká změna, která měla nesmírný vliv na další životní dráhu sv. Karla. Pavel IV. zemřel. Po dlouho trvající volbě byl za papeže zvolen kardinál Jan Angelo z Medici, strýc světcův.

ASKETA V PURPURU

Když se kardinálové po smrti Pavla IV. sešli na počátku září 1559 do konklave, nebyly vyhlídky do budoucnosti růžové. Téměř čtyři měsíce trvala volba papežská, než byl zvolen kardinál Jan Anděl de Medici, přijavše jméno Plus IV. Jako mnozí z jeho předchůdců i kardinál Medici byl jemně literárně vzdělán, byl dobrým právníkem, a ačkoli měl ještě rysy renesančního papeže, měl i smysl pro úkoly Církve a reformu. Na stolec Petrův přinesl, čeho jeho doba nejvíce potřebovala — praktický rozum. Doba jeho pontifikátu byla z těch, kdy u kormidla slouží lépe klidná ruka všedního muže, než nadlidská paže duševního atleta . . . Byl to jeden z okamžiků, kdy jeviště dějin jest jako poseto troskami nedávných bouří a přívalů, v nichž snadno uvázne těžký krok genia krácejícího rovně za dalekým cílem, kdežto krátkozraký, ale obratný muž tehdy nalézá svou klikatou pěšinku. Plus IV. byl pravým mužem, jakého tehdy svatý stolec potřeboval. Měl velmi jemný cit pro skutečné poměry a hlavně pro to, čeho lze dosáti; věda zpravidla určitě, co jest možné a co nutné jak ve veřejném, tak i v soukromém životě, dovedl při každém nárazu rychle poznati, zda jest třeba odporovati či povoliti. Tento jemný takt způsobil, že jeho pontifikát stal se obratem v dějinách Církve, a iví podíl na tomto díle měl jeho synovec Karel Borromeo.

Pontifikát Pia IV. neměl snad požehnanějšího účinku nad ten, že otevřel Karlu Borromejskému dráhu, na níž se v krátké době měl státi nejlepším vůdcem a propagátorem žádoucí reformy.

Ke korunovaci, která se konala 6. ledna 1560, se Karel Borromeo nedostavil. Rodinu Borromeů zastupoval jeho starší bratr Bedřich. Tušili asi vyznamenání, kterých jako synovci papeže by se mu mohlo dostati, a ve své skromnosti byl by rád zůstal neznámým. Avšak na přímý rozkaz papežův

v polovici ledna i on přichází do Říma. Co tušil, stalo se skutkem. Ani Pius IV. nebyl ještě prost nepotismu* svých předchůdců a nevzbudilo zvláštního rozruchu a překvapení, když nově zvolený papež volá do Říma svého synovce Karla. Nepotismus Pia IV. však daleko neměl křiklavých forem nepotismu papežů z rodu Borgia, Farnese a Carraffa. Mimořádnou přízeň věnoval pouze dvěma synům své sestry Margarety: Bedřichovi a Karlovi Borromeo.

Staršího Bedřicha v roce 1561 jmenoval generálním kaplánem Církve a pověřoval ho ve svém zastoupení významnými poselstvími, takže se zdálo, že jméno Borromeo bude brzy závodit leskem a slávou se jmény Medici a Farnese. Rodina skládala v něho veškeré své naděje, zvláště když vstoupil ve sňatek s dcerou hraběte z Urbino Virginii della Rovere. Že Pius IV. vyvýšil i druhého syna své sestry, který byl určen ke dráze duchovní, bylo zřejmou vůlí Boží. Ihned po příchodu do Říma jmenoval ho apoštolským protonotářem a již 31. ledna byl přijat do svatého kolegia. Poněvadž nebyl ještě knězem, uděluje mu strýc zatím administraturu milánského arcibiskupství a světuje mu správu církevního státu. Že jeho volba padla právě na Karla Bor., bylo rozhodující pro celý jeho pontifikát. Nalezl v něm to, co hledal: věrného a svědomitého pomocníka, který s největší odevzdaností, vytrvalou pílí a nevyčerpatelnou trpělivostí se snažil provádět rozkazy hlavy Církve.

Nejenom ze správ životopisců, ale i ze zachované korespondence sv. Karla vysvítá, že tento 22letý jinoch konal práci přímo nadlidskou. Již při smrti svého otce, kdy se ujal pevnou rukou správy otcovského jmění, ukázal schopnosti, které pak plně uplatnil ve správě církevního státu. Jeho činnost nebyla pouze všestranná, nýbrž i nesmírně

* nepotismus — udělování církevních obročí příbuzným.

pečlivá a svědomitá. V předcházejících pontifikátech kardinálové z nepotismu, jako Karel Caraffa neb Aleksandr Farnese, papežské politice vtiskli ráz své vlastní osobnosti, často vedli ji téměř samostatně. Karel Borromeo jest proti tomu všeobecně líčen pouze jako svědomitý pomocník svého strýce. S neúnavnou pílí se věnoval správě církevního státu a vyřizování úředních záležitostí, a často se jeho práce protáhla do pozdních nočních hodin. Jeho trpělivost v jednání se všemi osobnostmi byla obdivována. Poslední konečná rozhodnutí si však ponechával Pius IV. pro sebe. Hlavním úkolem sv. Karla bylo vésti rozsáhlou korespondenci s nuncií, legáty, biskupy i světskými panovníky. Téměř celá rozsáhlá diplomatická korespondence Pia IV. jest vedena pod jménem a pečeti Karla Bor. Úřadů propůjčovaných mu od Pia IV. stále přibývalo. Byl jmenován protektorem Portugalska, sedmi katolických kantonů švýcarských a četných řádů. Karel nebyl silného tělesného zdraví a proto jeho nadprůměrné vyčerpávání sil budilo u příbuzných obavy o jeho zdraví. Sám v dopise z 22. ledna 1568 píše, že pro četné práce zbývá mu sotva 5 až 6 hodin ke spánku. Ve dne meškal většinou v blízkosti strýcově a vždy ráno se sekretářem státní kanceláře Tolomeem Galii dvě až tři hodiny rokoval o došlých aktech a žádostech. Třikrát v týdnu radil se s osmi nejlepšími právníky o záležitostech týkajících se správy církevního státu. K tomu přistupovaly i četné schůze kongregací.

Při důkladném studiu dějin nejednou přicházíme k závěru, že velikost slavných panovníků, vojevůdců i duchovních dobyvatelů světa nebyla mnohdy jejich dílem, ale velmi často dílem osob, jimiž se obklopili a jimiž světili svoji důvěru. Sv. Karel Borromejský měl dar rozpoznávat osoby a vhodné volit k provádění svých úmyslů. Ve volbě osob, jimž svěřoval důležité úkoly, byl až úzkostlivě svědomitý. Těžko byl by na příklad jako arci-

biskup milánský dosáhl takových výsledků, kdyby nebyl nejdříve poslal do Milána Mikuláše Ornameto.

Život Jeho v Římě byl bezúhonný, jak praví Glac. Soranzo: *La vita sua e innocentissima e castissima* — Jeho život je skutečně nevinný a naprosto čistý,* byť ještě nebyl přísným asketou pozdějších let. Ušlechtilost Jeho povahyjevila se právě v tom, že se snažil, aby se ve veřejnosti svým vystupováním nelišil od ostatních kardinálů, skrýváje před lidmi svoji skromnost a přísnost svého života.

Z doby života sv. Karla v Římě se vypravuje událost, charakteristická pro Jeho svatost. Jednou projížděl Římem. Jeho povoz minul velikého apoštola sv. Filipa Nerí. Snad sv. Karel postřehl na ústech světcových úsměv, který nesouhlasil s nádhrou kardinálů. Poručil tedy zastaviti povoz a pozval sv. Filipa, aby si přisedl. Jaké však bylo zděšení sv. Filipa, když usednuv na místo, kde předtím seděl kardinál, ucítil palčivou bolest od hřebů, skrytých v podušce, na níž kardinál sedával. Takový byl sv. Karel Bor.

Přísnější způsob života nezůstal utajen a zvláště u těch, jejichž ideálem byl nepotismus rázu renesanční doby, nebyl mnoho oblíben. „Papežův dvůr byl Jeho chováním málo uspokojen. Karel neměl ničeho z obvyklého římského typu nepotů, přísnější způsob života, církevní smýšlení rozlišovaly ho od okolí a brzy se mluvilo nepříznivě o Jeho spořivosti, o Jeho „velmi zdlouhavém myšlení a osobní chladnosti“.“

Života však, kterého doba na vysokých hodnostářích církevních přímo požadovala, se Karel úplně nevzdaloval. I on byl dítětem renesance, rád se stýkal s učenými lidmi své doby, podporoval mladé malíře a hudebníky. Volné večerní chvíle věnoval studiu humanistickému, filosofii, a v době příprav ke kněžskému svěcení zvláště theologii. Bascapé píše, že Jeho řeč byla poněkud rych-

* cit. Pastor VII, 89.

lá a nezřetelná. Této přirozené chyby se sv. Karel snažil zbavit a skutečně toho také dosáhl, takže se stal jedním z nejlepších kazatelů svého století. Zvláště volné večerní chvílky prožíval rád ve společnosti vynikajících a učených mužů, kteří se shromažďovali ve Vatikáně. Tato vatikánská učená akademie známa jest v dějinách pod jménem „Vatikánské noci“. Literární večery zvláště s počátku měly ještě renesanční charakter, ale jejich duch byl již odlišný od ducha římských akademií z doby Lva X. Po roce 1562 literární ráz přednášek ustupoval charakteru výlučně theologickému. Příčinou této změny byla náhlá smrt bratra sv. Karla, Bedřicha, která v životě světcově zanechala hluboký dojem.

Mezi akademiky byl Hugo Boncompagni, pozdější Řehoř XIII., Frant. Alciati, bývalý učitel sv. Karla v Pavii, Silvio Antonio, sekretář sv. Karla a jeden z nejlepších latinistů své doby, jemný literát a řečník Sperone Speroni, papežský diplomat Jan Delphino a jiní. Některé řeči sv. Karla se nám zachovaly, tak z přednášek, které konali akademikové o sedmeru blahoslavenství, řeč o blahoslavenství: Blahoslavení, kteří lačněji po spravedlnosti (Mt. V. 6.); z přednášek o sedmeru hlavních hříchů řeč o smilstvu a konečně ještě řeč o lásce, proslovená v roce 1565 před odchodem do Milána.

Třebaže značně, podle tehdejších představ, omezil lesk svého domu, byl přece nucen jako kardinál z ohledu na svůj rod vystupovati s určitou nádherou. Nejlepší životopisec sv. Karla, jeho současník Bascapè, neutahuje ani velkou oblibu sv. Karla v lovu, o níž praví, že nebyla ve shodě s církevní kázní. Zachoval se dokonce dopis sv. Karla nunciovi Delphino, kterého žádá, aby mu z Německa poslal statné honící psy, zvláště pro vysokou zvěř. Patříme-li na tuto zálibu okem 16. století, nebude se nám v tehdejší době zdáti nezvyklou. Jest nám dokladem, že svatí se nerodí, ale rostou v dokonalosti vlastní silou. Vůle jest třeba ke sva-

tostí! Pozorujeme-li život sv. Karla pod zorným úhlem křesťanské dokonalosti, od prvního ozvání se svědomí až k poslednímu vydechnutí, můžeme sledovat neustálý vzrůst ve svatosti.

Všichni životopisci svorně vyznávají, že jeho život zůstal naprosto bezúhonný v prostředí, které mnoho kladných podmínek ke svatosti nemělo, v četných nebezpečích i nástrahách.

Bůh nejednou zasahuje mimořádným působením v život světců. V kolika životopisech světců setkáváme se s mohutným přílivem Boží milosti, která z hříšníků vytvořila světce! Ne násilím, ale ponecháním svobody lidské vůle. Tím okamžikem, kdy poslechl toho hlasu Boží milosti, po němž nastalo největší úsilí všechno podřídit ideálům následování Krista, stali se světci. Úderem Boží milosti na Karla Borromeo byla smrt jeho staršího bratra Bedřicha. Bedřich Borromeo, s nímž Pius IV. i rod Borromeů měli veliké plány, po krátké nemoci 19. listopadu 1562 náhle zemřel. Toho dne stal se Karel přísným asketou pozdějších dnů. Jeho žal byl nezměrný. U studené mrtvoly svého bratra jasně viděl a rozjímal marnost a pomíjelnost všeho světského. Tak píše za měsíc po smrti bratrově příbuzné Isabelle Borromeo-Trivulii: „Tato událost ukázala mi živěji než cokoli jiného naši ubohost a pravé štěstí věčné blaženosti.“

Činil-li snad dříve ústupky světskému životu, nyní se energicky rozhoduje omezit zbytky světského smýšlení a celému životu dát nadpřirozený směr a cíl. V celém životě sv. Karla vyniká jeho pevnost vůle, základní podmínka svatosti. Svůj úmysl dovedl vždy provést, byť byl spojen s překážkami sebe většími. Část světsky smýšlejícího Říma očekávala od sv. Karla pravý opak. Byl pouze podjáhнем, proto mnozí očekávali, že s dispensí papežskou se vzdá duchovního stavu, aby zachoval jméno Borromeů. To bylo přáním i samého Pia IV.

Duchovní cvičení pod vedením Jesuity P. Ribery

I u sv. Karla vykonala své dílo. 17. července 1563 z rukou kardinála Cesl přijímá kněžské svěcení. Téměř všichni životopisci sv. Karla poznamenávají, že přijal kněžské svěcení tajně, docela proti vůli Pia IV. Názor ten však není dosti správný. V konsistoři 4. června 1563 byl již sv. Karel povýšen na kardinála kněze s titulem kostela sv. Praxedy.*

Smrt bratrova byla pohnutkou k provedení toho, nač Karel Borromeo již pomýšlel. Jeho současník a životopisec Bascapè praví, že téměř po tři léta jeho touha po dokonalejším životě musela ustupovati starostem a záležitostem, pro něž jeho osobnost byla nezbytna.

Krásným dokladem znovu a znovu ozývající se touhy po dokonalejším životě jest rozmluva sv. Karla s portugalským biskupem z Bragy Bartolomějem de Martyribus. Biskup, jehož předcházela pověst svatosti, přišel v. roce 1563 do Říma. Sv. Karel v důvěrné chvíli se mu svěřil se svou touhou opustiti kurii a vstoupiti do řádu kamaldalských mnichů. Zkušený biskup mu odpověděl: „Jest třeba pečovati o spásu duše na místě, kam koho Boží Prozřetelnost postavila, a nebylo by správné toto místo opustiti. Karel Borromeo ve svých vysokých úřadech má velkou příležitost konati dobro a tím získávati si zásluhy pro nebe, nechť tedy zůstane u svého strýce, dokud péče o celé křesťanstvo toho vyžaduje, neboť tak nejlépe vyplní vůli Boží.“

Smrt bratrova nezpůsobila snad u sv. Karla prvního obratu v jeho smýšlení a životě, ale dodala mu síly a energie, aby svůj další život ještě více uvedl v soulad se zásadami, které si vyvolil a které v té době spolutvořil s ostatními reformátory na koncilu tridentském.

Více se začíná věnovat modlitbě, jednou týdně se postí o chlebě a vodě a později zmenšuje i svůj dvůr. Životopisci vypravují o četných strohých

* Pastor VII, 95.

úkonech kajícností. Kardinál Borromeo dokonce káže, a to bylo tehda něco neobvyklého.

Způsob života prvního a nejvýznačnějšího kardinála v Římě mohutně působí. Odpůrcové reformy se bouří proti jesultům, v nichž vldí příčinu vzorného života kardinála Borromeo, jeho skromnost vykládají jako lakomství. Přátelé reformy vldí v něm opět svůj vzor. Jeho příklad měl vliv i na světsky smýšlející diplomaty, jejichž svědectví jsou tím vzácnější, jelikož byli zvyklí lidské stránky a slabosti církevních hodnostářů té doby ohleduplně omlouvat.

Když Jeronym Soranzo v červnu 1563 podával zprávu o svém římském poslání, poznamenává: „Život kardinála Borromeo jest naprosto bez poskvrny. Lepšího příkladu bychom si nemohli přát nad ten, který dává on svým chováním. Jeho vzorný život zasluhuje tím větší chvály, poněvadž tento kardinál jest v rozkvětu života, synovcem papežovým, je bohatý a žije na dvoře, kde není nedostatek příležitostí k zábavám všeho druhu.“ O dva roky později píše benátský vyslanec Giacomo Soranzo: „Kardinálovi Borromeo jest teprve 27 let, ale jest churavý, poněvadž se oslabil studiem, posty a nočním bděním. Jest doktorem práva, věnuje se však bohosloví s horlivostí, která jest dnes vzácnou. Jeho život jest naprosto bezúhonný, jeho zbožnost tak veliká, že právem možno říci, že svým příkladem více prospívá římskému dvoru než všechna ustanovení koncilu.“*

Pravý reformátor, začínající u sebe a proto s požehnáním reformující ostatní.

KONCIL TRIDENTSKÝ

To vše byly překrásné příklady, praví Glusianus, starý životopisec sv. Karla, které by zasloužily snad ještě větší oslavy, kdyby nebylo díla,

* cit. Pastor VII, 98.

kteřé je zastínílo a jímž prospěl Karel nejenom jednomu či druhému městu, nýbrž celé Církvi. Tímto dílem, v němž kardinál Karel Borromeo je jasným nástrojem Prozřetelnosti Boží, která bdí nad svojí Církví, bylo znovusvolání a dokončení koncilu tridentského.

Sv. Karel a koncil tridentský — jedna z nejkrásnějších stránek, nejenom v životopise světcově, ale v celých dějinách katolické Církve.

Aby plně vynikl charakter sv. Karla, způsob jeho života a zásluha o dokončení všeobecného církevního sněmu v Tridentě, bylo by třeba důkladně vylíčit život v Církvi, hlavně v samém Římě v renesanční době a v době přechodu ze středního do nového věku. Na tomto místě nám to není možno, ale nutno alespoň přiznat, že určité nedostatky v nábožensko-mravním životě v Církvi byly (s některými setkali jsme se již na prvních stránkách tohoto životopisu) a proto neustále bylo voláno nejenom se strany pobloudilých „reformátorů“, ale ještě více od přívrženců pravé reformy, vyrůstající v lůně Církve po všeobecném koncilu.

Pavel III., který již jako kardinál byl horlivým podporovatelem myšlenky sněmu, svolal všeobecný koncil do Tridentu, kde byl 13. prosince 1545 zahájen. Avšak po sedmém sezení nastalo čtyřleté přerušení. Jeho nástupce Julius III. podle slibu, daného při kapitulaci v konkláve, sněm sice obnovil, ale ani za něho nebyl dokončen. Nedokončení sněmu mělo pro nábožensko-mravní život v Církvi zhoubné následky a nedivno proto, že stále ozývaly se hlasy, aby koncil byl dokončen.

Pius IV. nebyl prost vlastností renesančních papežů, ale měl smysl pro úkol Církve a reformu. I při svém poněkud sanguinickém charakteru, přes velké potíže, byl důsledným v úmyslu obnovení a dokončení koncilu. Poznával, že nedokončená synoda byla by nesmírným neštěstím pro Církev. Po obtížných vyjednáváním s Ferdinandem I., Španělskem a Francií, byla vydána s datem

29. listopadu 1560 svolávací bula. Byl to hlavně kardinál Karel Borromeo, který uspil rozhodnutí svého strýce. Celý následující rok byl věnován přípravám k pokračování koncilu. Obratný diplomat biskup Jan Commendone snažil se získat zástupce německého protestantismu k účasti na koncilu, po němž dříve stále volali, avšak marně.

V únoru a březnu jmenoval Pius IV. své legáty pro koncil s kardinálem Ercolem Gonzagou v čele. Legáti v dubnu přijeli do Tridentu a od onoho okamžiku mezi nimi a státním sekretářem Karlem Borromeo nastává neustálá výměna dopisů, která trvá po celý čas koncilu. Papežští legátové z Tridentu o všem uvědomovali státního sekretáře, od něhož opět přijímali směrnic. Nejednu noc obětoval sv. Karel korespondenci s papežskými legáty, diplomaty a panovníky evropských zemí. Nejednou se zdálo, že pro rozličné překážky koncil opět nebude dokončen. Legáti ztráceli naději. Nikdy však Karel Borromeo. Bojoval, pracoval, modlil se, aby bylo dokončeno dílo významu tak dalekosáhlého pro celé křesťanstvo. Byl duší celého jednání, a že koncil v době poměrně krátké splnil svůj úkol, jest ne naposledy zásluhou sv. Karla. O všem jednání uvědomoval vždy Pius IV., který sám si ponechával důležitá konečná rozhodnutí. V ambrosiánské bibliotéce v Miláně jsou rukopisy listů, posílaných z Říma do Tridentu, s poznámkami, které sám papež na okraji připsával. Poznámky, psané velkým písmem, prostým slohem, svědčí o jasném duchu a pevné vůli Pia IV.

Plných dvou let, bohatých starostmi a námahou, bylo třeba, než 18. ledna 1562 byl koncil zahájen. A téměř zase dva roky trvalo jeho jednání. Dogmatické a reformní dekrety Pavla III. a Julia III. byly papežem schváleny a v devíti sezeních vydány dekrety nové (ss. XVII—XXV). Státní sekretář Karel Borromeo byl zasvěcen do všeho jednání a z četných zachovaných dopisů až překvapuje jeho spoluúčast v dogmatickém i reformním

Jednání, jeho pokora a nesmírná důvěra v pomoc Boží. Nejeden hrot mezi Otcí koncilu a svým strýcem dovedl ulomit. Vedle korespondence s Otcí koncilu vedl i bohatou korespondenci s ostatními biskupy a dvory křesťanských panovníků, aby vytvořil příznivé ovzduší celému jednání koncilu, který nebyl pouze shromážděním náboženským, ale nepřímo i mezinárodním kongresem s otázkami a pozadím politickým. Konečně vedle těchto prací tížily státního sekretáře i starosti finanční, které pro stolici papežskou byly spojeny s koncillem.

V listopadu 1563 Pius IV. vážně onemocněl. Lékaři se obávali nejhoršího. Karel Borromeo viděl, jaké následky by mohla mít smrt papežova pro koncil a tím i pro celou církev. Zachovaly se jeho dopisy legátům Morone a Simonetta s datem 27. listopadu, kde jim zasílá zprávu o zdravotním stavu Pia IV. a vybízí k urychlení jednání a ukončení sněmu. Tak došlo k poslednímu sezení, které pro veliký rozsah dogmatické i reformní látky se konalo dva dny, 3. a 4. prosince 1563. Byl to dojemný a pro dějiny církve nesmírně významný okamžik, když kardinál Morone zakončil synodu. 255 Otců svými podpisy potvrdilo synodu a mnozí z nich, když tridentským dómem podle zvyku starých synod zazněly aklamace, hlásící ukončení velkého díla, nemohli se zdržet slz. Legáti Morone a Simonetta zaslali do Říma zprávu s prosbou o schválení a Pius IV. bulou „Benedictus Deus“ ze 26. ledna 1564 koncil potvrdil. Rozhodnutí koncilu stala se zákonem. Teprve pozdější desetiletí a století ukázala, jak dalekosáhlý byl význam tridentského koncilu.

Po stránce věroúčné přispěl koncil k objasnění náboženských pravd. Nebylo sice dosaženo jednoty ve víře, pro niž původně bylo voláno po koncilu, ale že přestala náboženská nejasnost, že přestalo být sporno, co jest a co není naukou katolickou, již to jest velkým dílem koncilu. „To

Jest víra nás všech, naše jednomyslné přesvědčení, na znamení souhlasu a přijetí všichni to podpisujeme. Toto jest víra sv. Petra apoštola, toto jest víra Otců a všech pravověřících," tak mohl zvolati kardinál Gulse po přečtení dekretů koncilu v aklamacích posledního sezení. Stará, hanobená, za mrtvou považovaná Církev ukázala a dokázala svoji životní sílu.

Nemenším dokladem ducha a síly katolické Církve jsou reformní dekreta tridentina. Důkaz, že duch Pavlův a Eliášův v Církvi trvá. Zlořády, vytýkané Církvi, nejsou v reformních dekretech popírány. Ze všech dekretů, ba z každé věty dýše horlivost Otců koncilu a touha obnoviti původní čistotu Církve. Požadavky koncilu jsou značné a cítíme v tomto idealismu, že v Církvi Kristově jest síla Boží. Otcové koncilu začínají reformu u s e b e. Celý jejich reformní plán jest vybudován na přesvědčení, že Církev ve své hierarchické organisaci jest nejlepším nástrojem nápravy. Biskupové jsou nejpovolanějšími nositeli reformy a od nich musí vyjít nový život. Proto vydáno tolik předpisů, týkajících se biskupů, jejich residenční povinnosti, správy diecése, konání synod, výchovy budoucího kleru a j. Předpisy byly dány, avšak jejich provedení naráželo na nové a nové, často nepředvídané překážky v jednotlivých zemích, podle místních zvyků a poměrů. Provedení dekretů nemohlo býti dílem jednoho roku, avšak tím, že dekreta byly papežem schváleny a ustanovena komise, která měla bdíti nad reformou, byly položeny základy obnovy. Vlastní úspěch tridentského koncilu spočíval v rukou jednotlivých biskupů. Mnozí se také snažili ideál biskupa podle Tridentina realizovati. Alexander Sauli z Alerie na Korsice, Turbio z Limy, sv. František Sales. Ale nejčastnější místo mezi nimi zaujímá arcibiskup Karel Borromeo. Provedení usnesení koncilu učinil si svým životním úkolem, stav se tak vzorem na celá staletí.

I z dalšího jednání Pia IV. jest zřejmo, že ne bez vlivu svého synovce toužil po dokonalém provedení reformy. Ustanovil komisi, která měla bdít nad zachováváním a prováděním dekretů. Opět byl to kardinál Borromeo, který po té stránce vynikal zvláštní horlivostí. Za jeho pomoci byl vydán výborný katechismus pro kněze „Catechismus Romanus“. I na reformě breviáře a misálu, která byla provedena sice až za Pia V., měl iví podíl sv. Karel.

Reformní dekreta tridentského koncilu předpokládaly reformu biskupů a kněží, kteří vzorným životem by byli příkladem laikům. Kardinál Karel Borromeo skutečně začal reformu sám u sebe, stav se tak v Římě vzorem reformního snažení. Bylo již dříve podotknuto: skutečnost, že synovec papežův, nejpřednější kardinál, stál v čele reformních snah, měla dalekosáhlý význam. Jest znám výrok sekretáře kardinála Farnese, který, přičítaje změnu života v Římě sv. Karlu, o něm praví, že jeho vlivem nechodí se již do Říma dělati štěstí, ale modlit se.

Pro svoji domácí kapli dal zhotoviti desky, kde byly napsány dekreta koncilu. Na první usnesení dogmatická, na druhé reformní dekreta o kněžském životě a na třetí usnesení všeobecná. Byly mu předmětem denní meditace. Značně omezil svůj dům, propustil služebnictvo a úspory tím získané kázal rozdati chudým. Jeho příklad měl vliv i na Pia IV., který zreformoval život u dvora, takže omezením nádhery bylo získáno 20.000 dukátů.

Jednou z hlavních příčin náboženského úpadku a méně vzorného života kněžského v dobách před koncillem tridentským bylo porušování zákona o residenci, o sídlení biskupů a opatů v místech úřadu. Nejednou se stávalo, že mnohý biskup své diecése ani neznal, bera pouze příjmy s biskupstvím spojené. Proto vydal koncil přísné předpisy o zachovávání povinnosti residenční. I státní sekretář Karel Borromeo byl současně arcibiskupem

Jedné z největších diecézí, milánské. V celém životě a díle sv. Karla nápadně vyniká krásný rys jeho charakteru, nesmírná svědomitost a vědomí odpovědnosti. Milánská diecéze čítala více než půl milionu duší, rozkládala se v částech Piemontska, Benátek i Švýcar a byla ve stavu, který vyžadoval pastýře, věnujícího se diecézi všemi svými schopnostmi. Téměř celé století neměla biskupa, který by byl sídlem v Miláně. Předchůdci sv. Karla spokojovali se s generálními vikáři a následky nedokonalé správy diecéze jevíly se v životě kněží i laiků. Vliv renesance, náboženská chladnost té doby, politické převraty a bouře rovněž nepřispěly k náboženskému a mravnímu povznesení diecéze. Sv. Karel prosil proto strýce, by mu dovolil vzdáti se úřadů v Římě a cele se věnovati správě milánské diecéze. Marně. Pius IV. věděl, že odchod synovcův by byl ztrátou pro celou církev. Kardinál Karel Borromeo poslal tedy do Milána alespoň generálního vikáře, který by připravil půdu k provedení dekretů tridentského sněmu a pečoval o nejdůležitější náboženské potřeby diecéze. Sv. Karel měl od Boha dar volby a poznávání osob. K důležitému úkolu generálního vikáře si vyvolil veronského kněze Mikuláše Ormanetto. Píše o něm v listě ze 6. května 1564 svému milánskému zástupci Tulliovi Albanese: „V několika dnech M. Ormanetto odtud odcestuje; je jedním z nejlepších mužů naší doby, kterému mohu svěřit správu své milánské církve.“

Ormanetto právem si této chvály zasloužil. Vyrostl pod vlivem největšího reformního biskupa předtridentské doby Matouše Ghiberti. S kardinálem Pole byl s poselstvím v Anglii a na koncilu tridentském, po něm se vrátil do veronské diecéze jako prostý farář v malé obci.

Počátkem července 1564 přišel Ormanetto do Milána a ihned začal pracovat o náboženské obnově diecéze. Prvním jeho činem bylo svolání diecéšní synody a prohlášení tridentských dekre-

tů. Na 1200 kněží milánské diecése bylo přítomno. Každý týden musel Ormanetto sv. Karlu zasílati podrobnou zprávu o stavu diecése, a dosud jest zachován svazek dopisů, které psal sv. Karel v záležitostech své diecése a které jsou krásným dokladem jeho apoštolské horlivosti. Obtíže, které musel Ormanetto překonávat, byly nesmírné, ne jednou se mu již zdálo, že neunese tíhy břemena odpovědnosti na něho vložené. Zvláště, když narazil na odpor při reformě ženských klášterů, zdálo se mu, že by účinnější byla autorita samotného biskupa. Prosí proto sv. Karla, aby mu dovolil vrátiti se zpět do vlastní diecése. Sv. Karel byl by se rád sám ujal správy milánské arcidiecése, ale marně prosil o svolení Pia IV. Zachoval se nám krásný dopis, v němž sv. Karel vyzývá svého generálního vikáře, aby ještě nějakou dobu setrval na svém místě. Budiž uvedena alespoň část tohoto dopisu: „Prosím Vás laskavě, abyste celou svoji lásku přenesl na toto stádce a patřil na ně jako na svěřené nám oběma, mně i Vám. Kéž by tyto děti neměly jiného otce, než Vás a Vy jiných dětí, než je. „Nezarmucujte Ducha sv.“, který, jak jest třeba věřiti, má tak velikou radost, když Vašimi pracemi dostane se Bohu duší. Nechci zde ani mlčením pomínouti lásku, kterou mám k Vám, ani lásku, kterou máte Vy ke mně. Měla by Vám býti též pobídkou i snaha uspokojiti mne plně a nechatí mne samotného pod tak velikou tíhou. Mé slabé síly by toho neunesly, ale s Vaší pomocí navzájem rozdělené břímě snáze unesu a Bůh nám bude pomáhati. — Prosím Vás, udělejte mi tuto radost. Toužím po ní velice, jest to největší radost, kterou mohu míti zde na zemi.“

Úmysl Ormanettův opustiti Milán způsobil, že sv. Karel neustále prosil Pia IV., aby se směl ujmouti biskupského stolce sv. Ambrože. Konečně Pius IV. svolil, aby Karel Borromeo podle tridentinských předpisů alespoň slavil v Miláně provinční sněm. Jeho cesta měla zároveň zjistiti, jak

dalece se podařila reforma v Itálii. Aby posílil Pius IV. jeho autoritu, dal mu pravomoc papežského legáta a latere.

Sv. Karel, doprovázen význačnými theology své doby, opustil Řím v noci 1. září, aby se vyhnul rozloučení. Cestou prodlél nějaký čas ve Florencii, Bologni a Ferraře; celá cesta se podobala triumfálnímu tažení. Pověst o ctnostech papežova synovce byla rozšířena již po celé Itálii a kdekdo toužil po jeho biskupském požehnání. V dopise z 15. září píše sv. Karel svému příbuznému kardinálovi Alttempsovi o své cestě a o přivítání, jakého se mu všude dostává, ale zároveň vyznává z dopisu touha, aby již brzy došel cíle této cesty: „Spěch na cestě dodává mi síly. Námaha jízdy na koni, neschůdnost cest, strach z hor nemohou mne znaviti. Všude se ke mně sbíhají lidé a přijímají mne s oslavami pro mne tak obtížnými. Kéž mne Bůh chrání, aby i zbytek cesty byl šťastný. Hledím, abych již byl v Miláně a mohl splniti svůj úkol. Hořím již touhou uviděti své město, abych mu dal vše, co může poskytnouti syn, který Prozřetelností Boží má se státi otcem tohoto města.“ V neděli 23. září vešel slavnostně do Milána.

Sv. Karel Borromeo a Milán! Jméno sv. Karla bude po všechny dny tak úzce spjato s tímto městem jako jméno sv. Ambrože. Životopisec sv. Karla výstižně praví: „Slavnostním vstupem do města přinesl jeho občanům tolik štěstí a radosti, kolik zármutku a bolesti svým odchodem způsobil Římanům.“*

Vjezd do města byl pravým triumfem, vždyť celá desetiletí Milánští ani neznali a neviděli svých biskupů. Právem v příchodu svého pastýře Milánští tušili jítěnku nového náboženského života. Byla to i osobnost nového arcibiskupa, která je vábila, vždyť byl jejích rodákem, synovcem žijícího papeže, a pověst o jeho ctnostech dávno ho předcházela.

* Glussianus, str. 37.

V mitře, s biskupskými odznaky vstoupil kardinál Karel Borromeo do svého sídelního města. Šest biskupů, milánský klerus, senát, patriciové, španělský místodržitel hrabě Albuquerque a lid radostně vítali svého arcibiskupa. Příští neděli při pontifikálních bohoslužbách v přeplněném dómě kázal sv. Karel na slova evangelií: Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum. S toužebností jsem žádal tohoto beránka jísti s vámi. (Lk. 22, 15.) Mluvil o dávné touze, aby mohl navštívit stádce sobě svěšené, a o příčinách své nepřítomnosti, o lásce k vlasti a Církvi. Přešel k smutnému náboženskému a mravnímu stavu milánské diecése: Kde jest stará velebnost metropole? Kde veliké Ambrožovo jméno? Kde apoštolská kázeň zakladatele milánské Církve sv. Barnabáše? Nedával vinu ani kleru ani lidu, ale nepřizná bouřlivých dob. Zakončil slibem, že chce učiniti vše pro obnovu své diecése, že jest ochoten vše obětovati, bdění, život i smrt.

Dojem kázání byl mohutný. Po dlouhé době bylo to po prvé, co arcibiskup kázal v diecézním sídle, kde více než před tisíciletím své jméno proslavil sv. Ambrož. Jedním z prvních činů sv. Karla bylo slavení provinciálního sněmu podle předpisu tridentského koncilu. Od 15. října do 3. listopadu byla konána synoda, k níž se ještě vrátíme v příští kapitole.

Vážné onemocnění Pia IV. uspíšilo návrat sv. Karla do Říma. V noci z 8. na 9. prosince přijel do Věčného Města. Dověděl se, že stav Pia IV. jest beznadějný, spěchal k lůžku umírajícího strýce. Životopisci vypravují, kterak sv. Karel uchopil kříž a ukázal jej svému strýci řka: „Hle, Ježíš Kristus Ukřížovaný, základ naší naděje, naše vzkříšení, náš život, náš prostředník a přímlovce u Otce!“ Poté, požádav ho, aby od této chvíle myslil pouze na svoji duši a na věčnost, připravil ho na smrt a udělil mu svátosti. V náručí sv. Karla, s křížem v ruce, se slovy: „Nyní propouštíš, Pane, služeb-

níka svého podle slova svého v pokoji!" rozloučil se Pius IV. s tímto světem večer 9. prosince 1565.

Volba nového papeže neměla tentokráte rázu voleb z doby renesanční. Kardinálové byli prosti nátlaku a vnějších vlivů. Do volby zasáhl účinně sv. Karel, jehož nadpřirozené smýšlení, povýšenost a stranictví a snaha co nejvíce prospět Církvi se ukázaly v nejkrásnějším světle. Bylo zvykem, že kardinálové jmenovaní zesnulým papežem se podrobovali vůli nepotově. Kardinál nepos, jímž byl v tomto případě sv. Karel, šel však do konkláve s jediným úmyslem: Přispět k volbě papeže, jakého potřebovala pohnutá doba.

Značným vlivem sv. Karla vyšel 7. ledna 1566 z konklave kardinál Michael Ghislieri jako Pius V. Přátelé katolické reformy s radostí uvítali volbu tohoto dominikána, vědouce, že jím reformní myšlenka a duch Tridentina jest povýšen na papežský stolec. Volba kardinála Ghislieriho byla ovšem pro mnohé překvapením. Neočekávalo se, že kardinál Borromeo svým velikým vlivem se přikloní právě k němu. Bylo známo, že kardinál Ghislieri jest přítelem rodiny Caraffa, která s rodinou Borromeů žila ve značném napětí. I Pius IV. dal mu najevo nejednou svůj chlad. Co se očím světa zdálo třeba i nerozumné, před očima světce bylo vůlí Boží, již ustupuje osobní zájem. Zdá se, že právě z úcty ke sv. Karlu přijal nově zvolený papež jméno svého předchůdce.

V dopise kardinálovi Jindřichovi Infantovi portugalskému píše sv. Karel krásně o novém papeži i o své účasti ve volbě: „Měl jsem na zřeteli jen dobro všeobecné Církve a nikoliv zájmy osobní. A poněvadž mimořádná zbožnost, neporušenost života, horlivost a všeobecná svatost kardinála alexandrijského mi byla známa a osvědčena, domníval jsem se, že jím nejlépe Církev křesťanská bude spravována, jestliže on bude povýšen na stolec apoštolský. Proto jsem se snažil, aby byl zvolen za papeže.“

Naděje sv. Karla se zcela splnily. Pius V. svatostí a horlivostí převyšoval všechny reformní papeže XVI. století. Jako reformátor se připojil úzce ke kardinálovi Borromeo, o němž se vyjádřil, že nezná zbožnějšího kardinála, který by dovedl upřímněji říci pravdu.

Dávné přání sv. Karla se nyní splnilo. Jeho charakter se nespokojil s povrchností. Již za Pia IV. toužil, aby byl zbaven vysokých církevních úřadů v Římě, aby se podle předpisů tridentského sněmu mohl věnovat pouze své diecési. Po velkých prosbách dosáhl od Pia IV. svolení opustit Řím pouze na čas. Po volbě nového papeže nastal vhodný okamžik žádati znovu o zproštění úřadů. Pius V. jeho prosbě vyhověl a za náhradu si povolal do Říma Mikuláše Ormanetto, který byl pravou rukou sv. Karla v provádění reformy v Miláně a o němž Pius V. mohl předpokládati, že bude nejlepším nástupcem kardinála Borromea.

Koncem března opustil sv. Karel Řím a 5. dubna 1566 v tichu vešel do svého biskupského města, aby, jsa prost vyčerpávajících prací, spojených se správou celé katolické Církve, mohl se věnovat jedině své diecési.

REFORMÁTOR

V Miláně počíná se druhé období života a působení sv. Karla, kladení základů pro budoucnost, za nesmírných bojů a protivenství. Patnáct biskupství a 600.000 duší bylo svěřeno jeho vedení. Generální vikář Ormanetto mu sice připravil půdu, ale více bylo úkolů, které ještě zbyly k provedení sv. Kariu. Jako v Římě i v Miláně počal reformní dílo na své vlastní osobě a ve svém domě. Za svého patrona v Miláně si vyvolil sv. Ambrože, na jehož svátek přijal biskupské svěcení. V pokoji, který obýval, měl na čestném místě obraz

tohoto svého svatého předchůdce na biskupském stolci milánském.

Jeho dům byl vzorem kněžského domu. Do svých služeb přijímal pouze ty, kteří svědomitě plnili náboženské povinnosti. Po večerním jídle shromážděovalo se služebnictvo ke společnému zpytování svědomí, při němž arcibiskup býval pravidelně přítomen. Šat jeho služebnictva byl vždy černý a prostý. Kněží, kteří patřili k jeho družině, museli denně sloužit mši sv., týdně se zpovídati, společně konati kněžské hodinky. Při společném jídle byla zavedena duchovní četba. Dům arcibiskupův se podobal přísnému klášteru a více než dvacet biskupů reformátorů vyšlo z kněží, kteří byli v jeho družině nebo v nejbližším styku se světcem. Sv. Karel, jak již bylo dříve podotknuto, uměl poznávat lidi a vybírat si nejlepší spolupracovníky i z jiných diecézí, takže sv. Filip Neri ho nazýval zlodějem nejlepších lidí.

Povinnost residence v biskupském sídle, kterou zdůraznil tridentský koncil, svědomitě zachovával a její zachovávání požadoval i od ostatních biskupů. Aby mohl tuto povinnost co nejsvědomitěji zachovávat, vzdal se všech úřadů, které nesouvisely se správou vlastní diecése. Jsa mužem hluboké víry, kladl v reformní činnosti vždy největší důraz na prostředky nadpřirozené: neochvějná důvěra v moc modlitby, práce a oběť byly základními kameny, na nichž budoval povznesení své diecése. Odtud ona neustálá snaha po vlastním posvěcení a přísnost života.

Stav se tak sám vzorem biskupa, kněze a křesťana, mohl požadovat reformu života od sufragánních biskupů, kněží i věřících své církevní provincie a diecése. Sv. Karel reformuje od základu, od kořene. Nesmírného významu pro náboženský život jest dekret tridentského sněmu o seminářích (S. XVIII. c. 18.). Dekret byl přímo vynucen dobou. V XV. a XVI. století byla theologie na universitách zanedbána a proto theologické vědomosti kněží

byly přímo ubohé. Bývalé školy katedrální a klášterní dávno již neměly staré slávy a životnosti. Měla-li býti provedena obnova Církve, bylo třeba zbožných a vzdělaných kněží. Kde však je vychováti? Proto se v dekretě o výchově kněžského dorostu ukládá každému biskupovi, aby při své katedrále zřídil ústav pro výchovu a vzdělání budoucích kněží. Potřebu těchto ústavů odůvodňuje krásně úvod dekretu: „Bez náležité výchovy pluje mládež s proudem světa. Bez náboženské výchovy, vštěpované od nejútlejšího věku, bují v mládeži plevel, vyvíjí se sklon ke zlému, takže později bez zázračného zásahu milosti Boží neobstojí žádný kněz v kázni církevní.“*

Sv. Karel, který se svědomitě snažil plnit předpisy koncilu, nemohl nesplnit i tohoto předpisu tak důležitého. Ještě dříve, než se ujal své metropole, uložil Ormanettovi, aby na jeho náklad otevřel kolej určenou pro kněžský dorost. Na několika místech své diecése založil „malé semináře“ pro studenty, odkud vycházel zdatný dorost pro semináře bohoslovecké. Vedení svého vzorného bohosloveckého semináře, dokud neměl zdatných světských kněží, svěřil jezuitům. Ani na švýcarskou část své diecése nezapomněl, zřídil v Miláně seminář švýcarský. Jeho „Institutiones“, pravidla vedení seminářů, která sám vydal, stala se vzorem seminářům celého světa. Osobním stykem a častými návštěvami v seminářích si získal srdce bohoslovců, znal světlé i stinné stránky jejich povahy a rukou hodnou světce je vedl k určenému cíli. Bůh jeho dílu žehnal. Ústavy jím vedené vzkvétaly a kněží, kteří z jeho seminářů vyšli, byli ozdobou Církve a nositeli reformy v duchu koncilu a sv. Karla Bor.

Dalším prostředkem účinné reformy bylo konání provinciálních a diecésních synod. Koncil tridentský nařídil konání provinciálních konciliů vždy

* srvn. Dr. K. Zavadský: Sv. Karel Bor. a jeho úsilí o kněžský dorost. Přehled IV, č. 1.

ve třech letech. Aby sv. Karel jako metropolita milánský mohl konati předepsaný koncil, obdržel v létě roku 1565 od Pia IV. dovolení na čas opustiti Řím, jak jsme již výše pověděli.

Již 15. října toho roku zahájil první provinciální koncil. V arcibiskupském paláci sešlo se deset sufragánních biskupů, byli mezi nimi i kardinálové, mužové slynoucí vědou a zbožností, jako kremonský biskup Mikuláš Sfondrato, pozdější papež Řehoř XIV., a jiní. Sv. Karel sám zahájil synodu, ohlásil usnesení tridentská a prosil biskupy o spolupráci při reformě, která musí nejdříve od pastýřů vycházeti podle příkladu sv. apoštolů. Horlivý arcibiskup byl duší synody. Jeho spolužák z pavijské university Teopompo Ferri píše do Říma kardinálu Sirletti: „Schůze trvají celý den a velkou část noci. Jsme všichni unaveni s výjimkou kardinála Borromea. Vzдорoval podivuhodně s takovou silou ducha i těla neustálým námahám, že uváděl všechny v úžas.“ 3. listopadu byla synoda zakončena a vydána četná usnesení v duchu tridentského koncilu, hlavně o povinnostech duchovních, od biskupů až k těm, kteří přijali pouze nižší svěcení. Jako arcibiskup milánský konal sv. Karel šest provinciálních synod: v roce 1565, 1569, 1573, 1576, 1579 a poslední v roce 1582, dva roky před smrtí. Zákonodárnou činností těchto synod stal se milánský kardinál podle výroku veronského biskupa Augustina Vallera „učitelem všech biskupů“. Co v tridentských dekretech v základních rysech bylo naznačeno, kardinál Borromeo provedl do podrobností, a to s takovou prozíravostí a pochopením pro to, co bylo nejdůležitější a proveditelné, že to vzbuzovalo všeobecný obdiv. Poněvadž pak mnoho biskupů si žádalo otisků zápisu jeho první provinciální synody, rozšířily se v krátké době po celém křesťanském světě.

Usnesení těchto synod, doplněná pastýřskými listy a nařízeními sv. Karla, vydal později jeho synovec milánský arcibiskup Bedřich Borromeo

(1564—1631) a nejnověji knihovník ambrosiánské knihovny v Miláně Achille Ratti, nynější sv. Otec Pius XI. Sv. František Sales. nazval tato akta milánské Církve nepostradatelnými pro každého biskupa a Pavel V. pokladem církevní nauky a kázně.

Neméně důležité byly i synody diecéšní, které konal sv. Karel se svým duchovenstvem. Na nich byly v život uvedeny dekrety koncilů u duchovenstva milánské diecése. První takovou synodu slavil sv. Karel v kostele sv. Ambrože v srpnu 1568. Bylo přítomno na 1500 kněží. Synody bývaly od sv. Karla dobře připravovány a proto přinášely své ovoce. Při visitacích si sv. Karel pečlivě poznamenával, kde jest třeba reformy. Důkladné zprávy o visitacích museli mu též podávat arcikněží diecése a vltátoři šesti okrsků hlavního města. Tyto svolával do svého paláce a v poradách trvajících často několik dní připravoval přesný program pro synodu. Když bylo vše připraveno a určena doba ke konání synody, svatý arcibiskup vyzval duchovenstvo a věřící k modlitbám za zdar synody. Synody trvaly pravidelně tři dny a každá byla novou obnovou kleru i lidu. Na synodě měl každý kněz načerpat nových sil a ohně nadšení, kterým by zapálil srdce sobě svěšeného lidu. Horlivý arcibiskup sám pravidelně dvakrát denně při každé synodě kázal a osobně s každým knězem hovořil. Životopisci sv. Karla poznamenávají, že někteří kněží, ne-li z lásky k věci, alespoň z lásky k osobnosti světcově zachovávali předpisy synod.

Vztah sv. Karla k duchovenstvu byl cele ovládnut reformní myšlenkou. Jeho ideálem bylo svaté a obětavé duchovenstvo, které chtěl vytvořit osobním otcovským stykem v semináři, na synodách a pravidelnými kněžskými konferencemi. Že obrodná práce, zvláště u staršího duchovenstva, vyrostlého v ovzduší předtridentském, nebyla radostná a snadná, uvidíme dále.

Blaho diecése bylo horlivému pastýři nade vše. Věděl, že sám mnoho nezmůže, nebude-li mít na-

dšených spolupracovníků. Když viděl, že nejlepší kněží mu odcházejí do řeholí, pojal myšlenku založit kongregaci světských kněží. Nebyl však jen mužem myšlenek, ale i činů a proto také tento úmysl v roce 1578 uskutečnil. Členové nové kongregace „obláti sv. Ambrože“ zavazovali se zvláště slibem poslušnosti ke sv. Karlovi a jeho nástupcům. Dal jim pravidla, z nichž září ideál kněze podle představy sv. Karla. Jejich úkolem bylo zastupovat nemocné kněze, řídit ženské kláštery, kázat a hlavně řídit vysoké školy a semináře. Jim světil též vedení svého semináře, který byl původně veden Otci z Tovaryšstva Ježíšova.

Není úkolem tohoto životopisu studovat poměr sv. Karla k synům sv. Ignáce. Nelze popírat, že byl jejich příznivcem, vždyť jedním z jeho prvních arcibiskupských činů bylo posláni Jesuitů do Milána. V Římě byl jejich protektorem a na koncilu tridentském velkým příznivcem. Jim světil kazatelský úřad ve své diecési i vedení své duše a svědomí. I ve švýcarské části své diecése se snažil, aby byli co nejvíce rozšířeni. Odňal-li jim později vedení semináře, bylo to jednak na jejich vlastní žádost, jednak z péče o diecési. Mnoho far nebylo obsazeno a ne jeden z mladých jeho seminaristů vstupoval do Tovaryšstva. Zájem o diecési, který mu byl nade vše, vedl ho k tomu, že si vyžádal papežský dekret, jímž bylo milánským seminaristům zakázáno vstupovat do některého řádu, dokud by nebyli určitou dobu v duchovní správě. Přítelem řádu zůstal sv. Karel až do smrti. Poslední peníz v jeho knize almužen jest určen: „Otcům u San Fidele, kteří mé diecési tolik dobrého prokázali.“

Vedle reformy světského duchovenstva snažil se sv. Karel i o reformu a zachování řehole v kleru řádovém. Tato reformní práce mu připravila mnohé zklamání a mnohou trpkou chvíli. Řeholní život XVI. století nebyl prost stinných stránek. V místa, která měla být vzorem dokonalosti, vloudilo se

během doby příliš mnoho lidského. Koncil trident-
ský uložil biskupům i reformu řádů. Svůj vznešený
pojem o řeholním životě, s důsledností a nezdol-
ností sobě vlastní, snažil se světec uskutečnit
v mužských i ženských klášterech své diecése.
Jeho zásluhou se vracela do klášterů pokleslá ká-
zeň a řeholní duch. Budeme mít ještě příležitost
poznat, jak svatý arcibiskup právě za tyto své
reformní snahy trpěl. Vždyť v čele nespokojených
řeholnic stály docela dvě sestry Pia IV., tety sv.
Karla. Barnabítům dal sám sv. Karel nová pravidla,
učiniv si z nich obětavé spolupracovníky v reformě.
V jejich římském klášteře při kostele San Carlo al
Catinari chová se ještě svazek světcových
dopisů.

Jako svými semináři a synodami, tak i visitační-
mi cestami se sv. Karel stal vzorem biskupů celé-
ho světa. Aby se přesvědčil, jaký je nábožensko-
mravní stav diecése, a zda předpisy synod jsou
uváděny v život, konal četné a mnohdy velmi ob-
tížné visite. Nebylo města, vesnice, ba i samoty
rozsáhlé diecése, kam by nepřišel horlivý arcibis-
kup. Nejednou bylo vidět světce s okovanou holí
vystupovati do hor. „Nebezpečí i strádání byly
mu radostí,“ praví životopisec, „když byly spoje-
ny s nadějí záchrany duší.“ Nejednou byl při svých
visitačních cestách i v nebezpečí života. Tak při
visitaci v Canobio na Lago Maggiore spadl s ko-
něm s úzké cesty do propasti. Podobná nehoda
se světci stala, když se vracel v noci z visite
v Desio. Jindy hrozilo mu utonutí v rozvodněné ře-
ce. Zvláště ve švýcarských horách mnoho vytrpěl.
Přenocoval ve farních budovách, kde nebylo vždy-
cky pohodlí, často spal i na holé zemi. Nejednou
ve své skromnosti se spokojil pouhými kaštany a
mlékem.

Nejraději přicházel do osad k večeru, když se
lidé vraceli z polí; chodíval ihned do kostela, kde
k nim promluvil. Druhého dne sloužil mši sv. a měl
kázání přiléhající k místním poměrům. Poté udě-

loval sv. blřmování, prohlédl kostel, bohosluřebné potřeby a farní knihy a navřtřil všechny kláštery v místě. Průvodci řasli nad jeho vytrvalostí a nezdolností. Jeho horlivost o spásu duří vítězila nad tělesnou slabostí. Sám řsa vzorem a snaře se i o reformu svého duchovenstva, mohl požadovat zlepření nábořensko-mravního řivota i od lidu. Kázal přikladem i slovem. Nebylo zvykem, aby biskupové XVI. století řasto kázali. Sv. Karel vřak v milánském dómě kázal řaždou neděľi a svátek. Prefekt ambrosiánské bibliotěky Jos. Saxius vydal 126 homilií sv. Karla.

I v reformě lidu, jako u kněří, řel sv. Karel až ke kořenu úpadku. Nespokojil se pouze zprávami o stavu diecése, ale konal sám řasté visitace, aby poznal potřeby lidu a podle svých zkušeností mohl důsledně uváděti křesťanského ducha do soukromého i veřejného řivota svých svěřenců.

Záhy poznal, kde řest kořen zla: v nábořenské nevědomosti. Proto kardinál obrátil nejdřívě svůj zřetel ke řkolám a k nábořenské výuce i dospělých věřlicích. Cestu mu připravil zbořný kněř Castellino di Castello, který se skupinou kněří zvaných „Sancta Corona“ vyuřoval děti nábořenství. Tak vznikla společnost „Della riformaione christiana in Carita“ (Křesťanské obnovy v Lásce), která vedle úkolu řkolského měla i cíle charitativní. Přichodem sv. Karla do Milána nejenom ře jejich řinnost byla potvrzena, nýbř i zdokonalena. Sv. Karel získal ke spolupřáci i laiky. Jiř na první výzvu se přihlásilo dva tisícé mužů a řen. V aktech milánské Cřkve řsou stanovy, které po druhé provinciální synodě sám sv. Karel upravil: „*Costituzioni e regole della compagnia e scuole della dottrina christiana*“ (Stanovy a pravidla sdruření a řkol křesťanské nauky). S určítostí a řasností sobě vlastní podal zde sv. Karel plán celého řkolského zřizení na nábořenském podkladě. Studujeme tento plán z roku 1570 obdivujeme se praktickému a tvůřřímu duchu milánského arcibiskupa.

Prostředky, které dnes nazýváme moderními, znal více než před 350 lety světec, který měl porozumění pro svoji dobu i její potřeby.

Z příkazu sv. Karla bylo konáno náboženské vyučování pro děti i pro dospělé, a dosud mohli bychom v některé kapli dómu neb v některém z milánských kostelů vidět, kterak kněz s vyvýšené kazatelny vykládá dospělým pravdy římského katechismu. Zbytek to z dob sv. Karla Bor. I na Jino-věrce mysli horlivý kardinál a zavedl zvláštní kur-sy „katechumenáty“ pro židy a jinověrce, kteří by chtěli poznati křesťanské náboženství.

V roce 1537 založila sv. Anděla z Merici družinu panen sv. Voršily k výchově dětí. Staly se dobrými spolupracovnicemi ve školském díle sv. Karla. Světec zavedl řád ve všech biskupstvích své provincie a vymohl jim od Řehoře XIII. nové schválení a četné duchovní výsady. Ženská řehole, podobná voršilkám, vyvinula se i z „Bratrstva křesťanské nauky“.

Sv. Karel, chápající celou obrodu své diecése zcela nadpřirozeně, nemohl nedoporučovat věřícím časté sv. přijímání, byť v tehdejší době bylo to nezvyklé a často i od kněží nechápané. „Jde o náš duchovní život,“ říkával často při svých promluvách, „a proto denně musíme přijímat tento Chléb, jako jíme chléb obyčejný pro své tělo.“ V dopise ze 17. dubna 1566 píše: „Abych posílil své diecesány v dobrých předsevzetích, snažím se je vést k častému přijímání svátostí, což jest nejúčinnějším prostředkem proti chybám. K tomu- to účelu jsem založil bratrstvo největší Svátostí oltářní, které má býti v každé farnosti.“ V homilii z 12. června 1583 vyvrací námitky nepřátel častého sv. přijímání: „Mýlí se ti, kteří říkají — cesty Boží jsou jiné než cesty lidí — že časté sv. přijímání způsobuje menší zbožnost. Častou přítomností Boží se zbožnost stupňuje, neboť ti, kteří k němu blíže přistupují, poznávajíce více jeho moc, moudrost a dobrotu a okoušejíce jeho darů, jsou nu-

cení více ho milovati a ctíti . . . Toužícím po určitém pravidle pro přijímání Těla Kristova dávám všeobecnou zásadu sv. Ambrože: Nechť žijí tak, aby denně mohli přijímati, neboť kdo nebude každého dne hoden tento nejsvětější pokrm přijímati, tím méně si zaslouží po roce podle pravidla: Kdo dnes není způsobilým, tím méně bude zítra." Již v aktech I. provinciálního koncilu dal svým kněžím instrukce, týkající se nejsvětější Svátosti.

Jedním z nejšťastnějších činů sv. Karla pro nábožensko-mravní obrodu bylo uvedení do Milána řádu, který svou jedinečnou organizací a působením vykonal tolik dobrého, Tovaryšstva Ježíšova. V roce 1563 uvedl je do města, najav jim sám nejdříve dům. Brzy věnoval jim ve středu města krásnou budovu „San Fidele“, u níž kardinálův architekt Pellegriní vystavěl kostel. V celé své provincii a zvláště ve Švýcařích se staral o jejich uvedení a výsledky prací členů Tovaryšstva Ježíšova ho nezklamaly. O vlivu jesultů na výchovu kleru bylo již pověděno; o jejich významu v obrodné práci u lidu stačí uvést slova životopisce sv. Karla: „Nebylo v oné těžké době úkolu, při němž by nebyli zúčastněni.“

Povolání Jesultů a podporování řádů a činných kongregací XVI. století svědčí, že sv. Karel znal potřeby své doby a měl pro ně pochopení. Uvedl do svého sídelního města též theatlny, kteří podle řeholních pravidel se věnovali hlavně kázání mezi lidem.

Nábožensko-mravní stav své diecése se horlivý pastýř snažil reformovati i četnými výnosy věřícím, nad jejichž prováděním — podle tehdejších platných zákonů — důsledně bděl pomocí svého biskupského soudu. Tak zapověděl četné pověry a zlořády i zvyky, které se vloudily i do posvátných obřadů. Zapověděl nedostatečně oděným ženám přístup ke svátostem. Dovedl energicky vystoupiti i proti bujnému karnevalu, tancům, ne-

slušným divadlům a hájil křesťanských zásad i přes všechny odpor těch, kteří se tím cítili dotčeni, byť patřili k nejvlivnějším osobnostem milánským. Uvidíme ještě, kterak výnosy sv. Karla vzbudily mu mnoho nepřátel a bojů. Mohlo by se zdát, že snahy světcovy byly někdy až upřílišněné, ale nebylo tomu tak. Snažil se sice užít svých práv, daných mu tehdejší dobou, ale láska vždy převládala a ta mu otevírala srdce i zarytých nepřátel, jako v alpském městečku Gardano, nakaženém vzrůstajícím sektářstvím. Za zvuků zvonů, kterými měli být ze svých dílen svoláni četní tamější kováři, vjel do městečka. Kostel byl téměř prázdný. První promluva vyzněla bolestně i přísně. Z bázně jenom šli kováři na druhou promluvu do kostela v pracovním úboru, s nenávistí v srdci a s reptáním na rtech. Slova sv. Karla byla tak laskavá, milá a upřímná, že vyloudila i u tvrdých mužů slzy a způsobila jejich úplné obrácení, takže po návštěvě ani nechtěli kardinála od sebe propustit.

Sv. Karel budovatel a opravovatel chrámů! I u této činnosti sv. arcibiskupa jest se třeba zastavit, poněvadž jest jednou z nejdůležitějších při každé náboženské obnově. Bez oltářů a kostelů jest nemožna náboženská obroda. Podle svědectví Possevina, Karlova sekretáře, vysvětil více než sto kostelů. Obřady tyto byly velmi vysilující, neboť večer před konsekrací zachovával sv. Karel přísný půst, a celou noc probděl v modlitbě před sv. ostatky, které byly příštího dne uloženy do oltáře v novém kostele. V den konsekrace sloužil slavnou mši sv., kázal a končival obyčejně tyto obřady až o druhé hodině odpolední. Jednou se mu dokonce stalo, že musel 18 dní po sobě jdoucích světit nové kostely, a ačkoli byl úplně vyčerpán vysilujícími obřady, nedal nijak najevo únavy neb netrpělivosti.

Milánský dóm ještě dnes připomíná péči sv. Karla o první kostel v diecési. Nejprve v něm učinil pronikavé změny, odstraniv mnohé nevhodné

nebo méně důstojné předměty. Dal zvýšiti hlavní oltář, aby lid mohl mši sv. sledovati, a u kostela dal postavitl baptisterium (křestní kapli), kde sám o velikonocích a svatodušních svátcích uděloval svatý křest.

Obraz reformní činnosti sv. Karla by nebyl úplný, kdyby nebyl doplněn vylíčením jeho snah o obrodu nejzazší části jeho diecése, totiž o švýcarské kantony. Sv. Karel byl spojen se švýcarskými katolíky dvojím poutem: Jako milánský arcibiskup, pod jehož jurisdikci patřily některé kantony, a jako kardinál protektor katolické části švýcarské, která si ho již od Pia IV. vyprosila za svého ochránce. V roce 1567 po prvé sv. Karel vísitoval švýcarskou část své diecése. O své cestě a prostředcích reformy poslal obšírnou relaci do Říma, která svědčí o jasném psychologickém postřehu kardinálově. Kořen zla viděl v nedostatečné výchově kleru. Nebylo vychovávacího ústavu pro švýcarské bohoslovce. Tím vznikly u kněží mezery ve vědomostech a stíny v mravním životě. Nedostatečné příjmy kněží v chudých horských krajích vedly duchovenstvo k hledání vedlejších zaměstnání, nesrovnávajících se často s kněžskou důstojností. Ve své relaci navrhuje sv. Karel, aby do Švýcar byl vyslán nuncijs, jehož posláním by bylo čistě duchovní. Provedení reformy možno očekávatl od kleru mladšího. Prostředkem k výchování dobrého duchovenstva bylo by zřízení švýcarského semináře, který by mohl býti vydržován bohatými kláštery. Jako nejvhodnější místo navrhuje Lucern.

Proti uskutečnění těchto návrhů postavily se neočekávané překážky. K zřízení semináře nedošlo, ale zatím aspoň někteří bohoslovci byli vychovávanl v římských seminářích. V Miláně založil sv. Karel švýcarský seminář. Za apoštolského vlsítatora podařilo se mu získatl od Řehoře XIII. biskupa z Vercelli Jana Bonhomini, který za podpory kardinálovy uvedl ve Švýcarech v život dekrety

tridentského koncilu. Záslouhou světcovou byli do Švýcar uvedeni kapucíni a jesuiti.

Nebylo bez důvodu, že právě švýcarské části věnoval sv. Karel zvláštní pozornost. Včas poznal, že jest nutno postavitli hráze proti vzrůstajícímu protestantismu v zemích, které byly branou do Itálie. Na nebezpečí vnikání protestantismu z těchto krajín do Itálie upozornil i při své poslední římské cestě v roce 1582; byl pro Švýcary jmenován i apoštolským visitátorem. Krátce před smrtí konal zde ještě s několika kněžími misie, odměněné mimořádnými úspěchy. Jeho zásluhy o záchranu a očištění Církve ve Švýcarsku jsou nesmírné, a sv. Karel, tam ještě dnes velmi uctíváný, jest důstojným protějškem horlivého biskupa sv. Františka Saleského.

Pro reformu nejenom milánské diecése, ale celé katolické Církve měl sv. Karel význam i svým vlivem a zásahem do papežské volby po smrti Pia V. Jako řeholník, v šatě sv. Dominika, zemřel 1. května 1572 Plus V., poslední za svatého prohlášený papež, všestranností a horlivostí převyšující všechny reformní papeže XVI. století. Všechny své síly od prvního do posledního dne svého pontifikátu věnoval Plus V. ochraně Církve proti nepřítelům víry, jejímu očištění od zlořádů, rozšíření víry v zemích zámořských a obraně evropského křesťanství proti náporu Islamu. S pohnutím prohlížíme dnes v kostele S. Marla Maggiore mezi relikviemi velkého papeže výtisk tridentských dekretů, kterého užíval. Nepatrná kniha byla v jeho ruce pákou, kterou ze stěžeji vyvrátil nepořádky své doby. V pontifikátu Pia V. se cele splnilo, co řekl sv. Karel Bor. již v roce 1568: Již dlouho neměla Církev hlavy lepší a světější.

Jako při volbě Pia V. byl kardinál Karel Borromeo velmi vlivným činitelem také při volbě jeho nástupce. Nejdříve se přimlouval u svých kardinálů za Pavla Burall, nenalezl však souhlasu u kardinálů, kteří se zdráhali dáti hlas mužl vyšlému

z řádu theatinů a známému svým přísným asketickým životem. Přiklonil se proto ke kardinálovi Hugonu Boncompagni, na něhož již delší dobu měl značný vliv. Mnozí doufali, že nový papež uleví z přísnosti svého předchůdce, jelikož bylo o něm známo, že vyrostl v době více smýšlejší světsky a teprve stykem s kardinálem Borromeem přijal ducha přísně církevního. Mnozí se těšili, že se více bude podobati Pavlu III. než sv. Piovi. Však záhy nebylo pochyb, že Řehoř XIII. neopustí dráhy Pia V. a největší zásluhu o to má sv. Karel.* Že i Řehoř XIII. cílevědomě pracoval v duchu koncilu tridentského, jest dílem nejlepších mužů borromejského okruhu, kteří byli papežovými rádci a v jejichž čele stál svatý milánský arcibiskup.

Jest těžko v krátké stati oceniti a vystihnouti nesmírný reformátorský význam sv. Karla pro milánskou arcidiecési i pro celou katolickou církev. Na tomto poli byl průkopníkem, budovatelem cest a vzorem tridentského biskupa pro celá staletí. Shrňme-li obsáhlou reformní činnost sv. Karla, dospějeme k závěru, že příčinou jeho velikých úspěchů byl jeho organizační a vůdcovský talent, spojený s neobyčejnou pracovitostí, obětavostí a houževnatostí.

BOJE A PŘEKÁŽKY

Na díle skropeném slzami a krví spočívá požehnaní Boží. Ani velké dílo sv. Karla nebylo prosto bojů a překážek. Netrpí jen nositel drsného kajícího roucha, stejně a snad i více utrpení může život přinést nositeli kardinálského purpuru. Karel Borromeo stál na výši církevních hodností a dovedl z ruky Boží přijímatí stejně pokorně pocty spojené s vysokým úřadem, jako bouře a blesky bijící do vysokých dubů. Právě jeho vysoké postavení mu přineslo mnoho duševních i tělesných utrpení. Jestliže již jako kuriální kardinál v Římě

* Pastor IX, 19.

nebyl od mnohých pochopen, tím spíše nepochopení a přímý odpor proti jeho reformním snahám vzrostl v Miláně, kde vyvrcholil v útoku na život arcibiskupův. Nejenom světská vrchnost, nýbrž i kněží a řeholníci připravili nejednu trpkou chvíli ku svému arcibiskupovi.

Bylo již řečeno o těžkém provádění reformy v ženském klášteře, kde žily jako řeholnice dvě tety sv. Karla, sestry papeže Pia IV. Na nejcitlivějším místě své duše byl raněn horlivý arcibiskup odporem kanovníků kostela Sta Maria della Scala. Kardinál ohlásil u kapitoly visitaci. Kanovníci však, odvolávající se na exemptní bulu Klementa VII., prohlásili, že nemá nad nimi jurisdikce a práva visitace. Sv. Karel postupoval rozvážně, dal prozkoumat bulu a vyžádal si dobrozdání u papeže, který potvrdil jeho úmysl vykonati visitaci. Kanovníci však vyslaného visitátora nepřijali. Sv. Karel se proto rozhodl vykonati visitaci sám. Když se však blížil ke kostelu, zavřeli kanovníci s pokřikem dveře a padlo i několik ran z pušek. S bolem se vrátil arcibiskup do domu, aby poděkoval Bohu za zachráněný život a vynesl nad kanovníky exkomunikaci. Marně hledaje ochrany u správce města, obrátil se znovu do Říma a k samému španělskému králi. Než ani kanovníci a sv. Karlu nepřátelský správce města nelenili a obžalovali arcibiskupa v Římě, že prý je pánovitý, přestupuje svoji pravomoc a ruší staré zvyky, takže v Miláně nebude pokoje, dokud města neopustí. Pius V. záležitost znovu prozkoumal, sv. Karla se ujal a přinutil kanovníky k poslušnosti.

S nemenšími překážkami setkal se světec při reformě pokleslé kázně řeholníků humiliátů. I zde byl v nebezpečí života a pouze zázrakem jemu unikl. Řád humiliátů vznikl kolem roku 1178 v Lombardii jako bratrstvo zbožných laiků. Inocenc III. je zreorganizoval v řád. Ve středověku měli humiliáti značný hospodářský význam a vlnářstvím dosáhli velkého jmění. Ale v polovině XVI. století

kázeň řádu poklesla, představení žili v přepychu, takže pokora (humilitas), podle níž řád nazván, byla mu nejclzejší vlastností. Plus V. pověřil sv. Karla reformou řádu. Arcibiskup ustanovil řádu generálního představeného a vypracoval reformní plán, zřídil noviciát a zakázal členům řádu osobní majetek. Představení odporovali, avšak marně. Tři z nich se docela domluvili, že nepohodlného arcibiskupa zavraždí. K činu se nabídl Jeronym Donati Farina. Sv. Karel měl být zastřelen ve své domácí kapli při večerní modlitbě. Vrah předpokládal, že v šeru kaple a ve vzniklém zmatku po vraždě nepozorovaně unikne z místa činu. 26. října 1569 vkradl se vrah do kaple paláce. Sv. Karel klečel na stupních oltáře pohřížen v modlitbu. Vrah z bezprostřední blízkosti vystřelil na světce. Varhany zmlkly, nastalo zděšení, všichni spěchají k arcibiskupovi, pouze on zachoval klid, vybídnuv ostatní, aby dokončili modlitbu. Teprve po pobožnosti se dal prohlédnouti. Přímou zázrakem byl zachráněn, jsa zraněn kulí pouze nepatrně na zádech. Vrah, který prchl, byl vypátrán, a ačkoliv sv. Karel se přimlouval o udělení milosti, byl odsouzen na smrt. Útok na arcibiskupa rozmnožil lásku celé diecése k pastýři a pro sv. Karla zázračné zachránění bylo posilou k dokončení obtížného reformního díla.

Snahy sv. Karla o nábožensko-mravní obrodu byly ztíženy i zřejmým odporem světské vrchnosti. Ani Karel Borromeo nemohl být prost překážek, se kterými se setkávali všichni potřídntští biskupové reformátoři. Vždyť od XVI. století se připravuje vznik moderních států, nadchází doba bojů o práva, která dosud byla nezadatelným právem Církve a rodiny. Jedním ze starých práv milánského arcibiskupa bylo právo volati před biskupský soud lalky, přestupující církevní předpisy. Tak došlo ke sporu s milánským senátem, který nechtěl uznati tohoto práva. Zvláště milánský místodržitel Albuquerque i z důvodů národnostních byl nepřá-

telsky zaujat proti arcibiskupovi a jeho snahám. Albuquerque jako náměstek španělského krále s nedůvěrou a podezřením patřil na vliv sv. Karla, který by se svým lombardským původem, vysokým rodem, neustálou přítomností v Miláně a péčí o lid mohl státí nebezpečným cizí velmocí. Již ve sporu proti kanovníkům ze „Scala“ se postavil na stranu kanovníků proti arcibiskupovi. Místodržitele Dona Lulse de Requerens byl sv. Karel nucen dát do klatby. Bezohledně se počínal proti světcí i jeho nástupce markýz Ayamonte, který arcibiskupa v Římě a Madridě očerňoval, aby dosáhl jeho odstranění. Podnět k ostrému sporu dal karneval v roce 1579. Milánští protahovali rádi masopustní slavnosti až do první postní neděle. Sv. Karel vystoupil proti tomuto zlořádu a pod trestem vyloučení z Církve zakázal karneval v postních dnech. Ze vzdoru proti arcibiskupovi povolal Ayamonte z Pavie vojíny a na první neděli postní v hodlnu, kdy sv. Karel v katedrále konal služby Boží, uspořádal veselý turnaj. Jsa sv. Karlem dán do klatby, neustále očerňoval neohroženého arcibiskupa u krále i v Římě. Dokonce se již zdálo, že sám Řehoř XIII. neschvaluje jednání sv. Karla. O jeho horlivosti sice nikdo nepochyboval, ale domnívali se, že nepostupuje dosti obezřetně. Ba dokonce se zdálo, že ani neobdrží z Říma schválení usnesení 4. provinciální synody. Jeho římský protektor mu radil, aby se dostavil osobně do Věčného města a svoje jednání obhájil. Sv. Karel rady uposlechl. Ne však, aby obhájil svojí osobu, ale obává se, aby obžaloby nebyly na škodu jeho reformní činnosti, která tak zdárně postupovala. Římská cesta sv. Karla byla triumfem. Kardinálové, kněží i lid vyšli mu vstříc, styk se svatým arcibiskupem způsobil úplný obrat smýšlení u kurie. Kardinál, který mu byl kdysi nejméně nakloněn, se vyjádřil: „Stolec papežský by mohl býti šťastný, kdyby měl dvanáct kardinálů jemu podobných.“ Ayamonte zatím rozšířil v Miláně zprávy, že Karel

Borromeo se více do své diecése nevrátí, že zůstane u kurie, nebo vstoupí do řádu kamaldolského. Ale arcibiskup se do Milána vrátil a uvítání, kterého se mu dostalo od lidu, dokázalo, jak nespravedlivé bylo očerňování těch, kteří tvrdili, že pro své reformní požadavky není oblíben.

Koncem dubna 1580 Ayamonte těžce onemocněl. Sv. Karel konal právě v Brescii visitaci. Dověděl se o nemoci náměstkově, vrátil se rychle do Milána. Jeho jednání bylo hodno světce. Ihned navštívil nemocného, vše mu odpustil, usmířil s Bohem a připravil na smrt. Neopustil ho, dokud v jeho náručí nevydechl duši a jeho sirotkům svou péči nenahradil zesnulého otce.

Nástupci Ayamontovi, vysílání Filipem II., již svorně pracovali s nebojácným a obětavým arcibiskupem.

BISKUP SVÉHO LIDU

Světce bez charitativních rysů nemožno si ani představit. Pro charitu měl sv. Karel zvláštní smysl, takže i v lásce k bližnímu jest jedním z nejkrásnějších vzorů kněžím i laikům.

V dobách, kdy mezinárodní obchod nebyl ještě upraven, nejednou celé kraje a země trpěly hladem. Již jako státní sekretář v době hladu pečoval Karel Borromeo o zásobení Říma a papežského státu. Nebylo ani možno, by se nestal ochráncem chudých své diecése a hlavně sídelního města.

Své příjmy, z nichž na provinciálních synodách vždycky vydával počet, rozdělil na tři díly: první náležel chudým, druhý byl věnován na stavbu a rozšiřování církevních budov a nejmenší byl obrácen na vedení arcibiskupova domu. I značné rodinné jmění po smrti svého bratra Bedřicha rozdal chudým.

V roce 1570 pro neúrodu bylo Lombardsko stíženo hrozným hladem. Chudí z celého kraje se utíkali do Milána v naději, že dostanou práci, neb

aspoň podporu. Sv. Karel pomáhal, pokud prostředky stačily. Nejdříve poručil svým almužníkům zdvojnásobit obvyklý počet almužen. Každý žadatel obdržel dostatečné množství chleba a zeleniny k utišení hladu. Arcibiskupský palác se stal útočištěm hladových a ubohých. Nejednou na 3000 chudáků bylo tam nasyceno. Jaký to obrazl Kardinál obležený vyhladovělými chudáky! Ale brzy byly všechny prostředky vyčerpány, v arcibiskupských pokladnách nebylo již ani haléře. Sv. Karel se obrátil ke svým diecesánům s prosbou o pomoc. Jak ho mohli odmítnout, když sám podal nejkrásnější příklad křesťanské lásky? Když o něm věděli, že zastavil i nábytek, že se zadlužil? I nejtvrdší srdce změklo. Mnozí šlechtici následovali jeho příkladu a ne jeden palác se stal též útočištěm chudých.

Sv. Karel se však nespokojil dobročinností prokazovanou v Miláně, láska k bližnímu ho vedla z města do milánského okolí, kde osobně vyhledával chudáky, aby je zachránil před smrtí hladem. Při četbě životopisů některých světců zasneme, kterak sám Bůh jim pomáhal v konání dobrých skutků. Do oné skupiny světců křesťanské lásky, jimž Bůh sesílá dobrodince a almužny, kdy jich nejvíce potřebují, patří i sv. Karel. Když jeho almužník chtěl mírnit světcovu štědrost, poukazuje, že poslední peníze jsou rozdány, sv. Karel odpovídal: Láska nezná mezí, Bůh pomůže! A světec se nikdy nemýlí.

Vedle reformní činnosti kladl největší důraz na činnost charitativní. I v té byl důsledný a nedal se zastrašit četnými překážkami. Podporoval řády s charitativním programem, jako řád sv. Jeronyma Emiliani, který se věnoval výchově chudých hochů a sirotků. Byl obhájcem řádu v Římě a v Miláně rozšířil jim sirotčinec, kterému sám dal domácí řád.

V milánských análech jest úzce spjato jméno kardinálovo s Ospedale della Stella, s hospité-

lem, kde lidé chudí a bez přístřeší nalézali domov. Utvořila se i kongregace oblátů, kteří pod vedením sv. Karla vyhledávali žebráky, zvláště ty, kteří se styděli za svoji chudobu, a odváděli je do útulku. Zvláštní byl i ústav založený Isabellou z Aragonie, udržovaný však sv. Karlem: Ricovero del Soccorso, kde nalézaly útočiště špatně provdané, neb od svých mužů zapuzené manželky. Ani před padlými dívkami se nezastavila jeho charitativní péče.

V plné křesťanské kráse ukázalo se šlechetné srdce sv. arcibiskupa v roce 1576 při hrozném moru, který vypukl v Miláně. Jeho šlechetné jednání v této hrozné době proslavilo jméno světcovo více než co jiného. I kdyby nebylo reformní činnosti sv. Karla, již za svoji charitativní práci v době moru by si zasloužil, aby byl jmenován mezi velikány katolické Církve.

Počátkem roku 1576 rozšířily se v Lombardsku zprávy o předzvěstech moru. Nejdříve v kteréś vesnici u Arony se objevily jisté známky hrozné rány. Ihned byli do vesnice vysláni lékaři a do hlavního města nebyl nikdo vpuštěn, kdo neměl potvrzení, že nepřichází z některého nakaženého místa. Koncem července byl sv. Karel v Lodi, kde dlel u lůžka umírajícího biskupa, a tam se dověděl hroznou zprávu, že v Miláně vypukl mor. V krátké době se ukázala nemoc v plné hrůze. Místodržící i jiní, kteří měli pečovat o omezení nákazy, zbaběle opustili svá místa a z města uprchli. Nebylo tam autority, která by přispěla pomocí i radou a učinila potřebná opatření k zamezení nemoci. Jak obětavě si počíná sv. Karel! Spěchá z Lodi do sídelního města ke svému stádcí. V pravý čas! Situace byla hrozná. Jakmile se roznese městem zpráva o jeho příchodu, všichni v něm viděli svého jediného zachránce. Mnozí sice prosili sv. Karla, aby opustil město, jeho jedinou odpověď však bylo: Dobrý pastýř dává život za své ovečky.

Sám vyhledával domy, kde se nemoc objevila,

a nařídil nejnutnější zdravotní opatření, aby bylo zamezeno prudké šíření epidemie. Nařídil také veřejné modlitby a sepsal poslední vůli; nelze tedy pochybovat, že byl ochoten i život obětovat.

U východní městské brány byl lazaret sv. Řehoře, kam byly v dobách epidemie dopravováni nemocní. Lazaret však byl ve zpuštěném stavu a ani o nejnutnější nebylo postaráno. Sv. Karlu nebyl sice přístup do nemocnice dovolen, ale těšil nemocné obcházeje alespoň kolem nemocnice, kde všechna okna byla ubožáky přímo obležena. Hluboce vryl se mu do duše obraz duševní i tělesné bídy opuštěných trpitelů. Vrátil se domů, soucitem a vnitřní bolestí vyčerpan, položil hlavu na stěnu a hlasitě plakal. Karel Borromeo však nebyl mužem citu a slz, nýbrž také činu a vynalézavosti. Všechny zásoby peněz i potravin věnoval ke zmírnění jejich bídy. Všechny postele, peřiny i prádlo poslal do nemocnice sv. Řehoře. Sám ležel na holé zemi. Počet nemocných však rostl den ode dne, bída se rozmáhala. Svatý arcibiskup dal sejmuti koberce ze stěn, záclony a spolu se svými kleriky je věnoval na zhotovení nejnutnějších oděvů pro polonahé ubožáky. Hrozná byla i duchovní bída nemocných, a nejvíce sv. Karla bolel strach kněží, kteří se zdráhali nemocným posluhovatí svátostmi, aby se nenakazili. Sv. Karel byl nucen volat kněze ze švýcarské části diecése, kteří měli více hrdinnosti. I jesuité a kapucíni v těchto hrozných dobách osvědčili krásně křesťanskou statečnost a obětavost. Jejich příkladem a zvláště příkladem samého arcibiskupa byli zahanbení ostatní kněží a uvědomili si své povinnosti ke svým věřícím. Instrukce, které v době moru vydal sv. Karel pro kněze, jsou opět dokladem jeho nadpřirozeného smýšlení i zkušeného a praktického ducha.

Morovou ránu pozoruje s hlediska nadpřirozeného a proto vyzývá nejdříve kněze a zvláště faráře k modlitbě a nápravě vlastního života. Totéž

mají žádati i od věřících. Podává pak v instrukcích praktické pokyny o zřízení Isolačních baráků, o spolupráci duchovních správců s veřejnými úřady, o vedení přesných seznamů nemocných, o zachování rozumné hygienické opatrnosti při udílení svátostí. Prosí kněze, aby nekonali pouze, k čemu jsou zavázáni pod těžkým hříchem, ale spíše si uvědomili, že jsou jim svěřeny duše ubožáků a že snad již nikdy nebudou mít takové příležitosti obětovat život za své ovečky.

Mor rostl den ode dne. Lazaret u sv. Řehoře dávno nestačil pro nemocné. Sv. Karel byl stále duší záchranných prací. Z jeho rozkazu byly pořízeny dřevěné nouzové stany, kam byli nemocní dopravováni. A když ještě více než 400 nemocných zůstalo bez přístřeší a nejnutnější pomoci, proměnil i svůj palác za milánskými hradbami v nemocnici. Zvláště kapucíni stali se v těchto nouzových lazaretech strážnými anděly ubožáků.

Sv. Karel vyhledával v městě nemocné, sám je připravoval na smrt, zaopatřoval svátostmi a nejdnou Milánští viděli dojemný obraz kardinála nesoucího v náručí do svého paláce dítě, aby mu nahradil matku, která se stala obětí moru...

K odvrácení hrozné rány uspořádal v říjnu procesní procesí. Bos, s těžkým křížem v ruce vedl průvod do kostelů sv. Ambrože a sv. Nazaria, kde jeho dojemná slova vyslechli lidé se slzami v očích.

Jeho činnost neomezovala se však pouze na Milán. Jakmile jen poněkud urovnal náboženské a zdravotní poměry ve městě, vyjížděl do okolí, kde stejně zuřila morová rána, a tam konal tytéž skutky duchovního a tělesného milosrdenství jako v sídelním městě. Již pouhou přítomností a svým zjevem mírnil krutý osud nemocných. Ve všech vesnicích poručil zřídit dřevěné chatrče, aby byli odděleni nemocní od zdravých.

Když byl jednou deset dní vzdálen z Milána, rozšířila se pověst, že podlehl nemoci. Z města roznesla se pověst téměř po celé Itálii. Několik

biskupů sloužilo již za jeho duši zádušní služby Boží.

Životopisec světcův píše: „Uvážíme-li přísnost arcibiskupova života, jeho neustálé práce a každodenní nebezpečí, chápeme, jak snadno se mohlo stát, že smutná zpráva nebyla považována za klamnou. V Miláně bylo takové zděšení, že se zdálo, jako by nadcházel konec města. Zvláště bylo všude slyšet nářek lidu, u něhož byl sklon k zoufalosti tím větší, čím větší byla nouze. Státní prostředky byly vyčerpány, nákaza den ze dne rostla, většina boháčů uprchla na venkov a nyní, jak se domnívali, ztratili ještě nejmilejšího pastýře, jenž bolesti pohledem uklidňoval, potřebné podporoval, jediný nebe svými modlitbami mohl usmířovat. Jaká jiná naděje mohla městu zbývat?“*

Sv. Karel, dovědév se o klamně zprávu, spěchá do města, aby svou přítomností lid uklidnil. Podle svého zvyku přichází nejdříve do domu. Radost věřících byla nesmírná. Všechny zvony města se rozezvučely, aby zvěstovaly radostnou zprávu, že veliký dobrodinec milánský, kardinál Karel Borromeo, žije a jest opět mezi svými.

Konečně s chladnějším počasím na počátku roku 1577 zmenšila se morová rána. Sv. Karel, který byl ve stálém styku s nemocnými, přímo zázrakem byl uchráněn nákazy. Historie mluví o 25.000 obětí moru. V samotném Miláně si mor vyžádal 17.000 obětí. Téměř 150 kněží obětovalo svůj život ve službě nemocných.

Nedivno, že při svém nadpřirozeném chápání celého života snažil se sv. Karel i morové rány využít k duchovnímu prospěchu svých diecesánů. Napsal pro ně „Memoriale“, zachované v sedmé části aktů milánské Církve, cenné dílo obsahující základní pravdy křesťanského života s praktickým napomenutím pro život po morové ráně. Dílo jest opět dokladem jemného psychologického cítění sv. Karla. Milánská morová rána z roku 1576 stala

* Glussianus, 205.

se ještě více pamětihodnou charitativní činností svatého arcibiskupa, než svou hrůzou a obětmi, takže dlouho byla známa pod jménem „mor sv. Karla“. Obraz kardinála Borromea, navštěvujícího nemocné, patří ještě dnes k nejhojnějším, se kterými se shledáváme téměř ve všech kostelích Lombardska.

POSLEDNÍ LETA A SMRT SVĚTCOVA

Po smrti Ayamontově v roce 1580 nastala sv. Karlu klidnější leta, v nichž vyčerpával poslední zbytek sil ve vykonávání biskupského úřadu. Poutní cesty střídaly se s cestami úředními a visitačními, zvláště ve Švýcarsku a alpských zemích.

Do této doby spadá též jeho setkání se sv. Aloisem. Při visitaci v Brescii v Castiglione della Stiviere byl mu představen dvanáctiletý Alois z Gonzagy. Znatel duší poznal ihned v dítěti budoucího světce a sám podal mu první sv. přijímání. Okamžik, který zachytil malíř a na který sv. Alois v slzách vzpomínal.

V roce 1582 vykonal poslední římskou cestu, jež nezůstala bez velikého vlivu i na samého Řehoře XIII., který našel ve světci zkušeného rádce při své reformní činnosti.

Rok 1584 byl posledním v jeho životě. Toho roku položil základy k hospitálu pro rekonvalescenty, kteréžto dílo dokončil již jeho nástupce arcibiskup Kašpar Vicecomes. V poslední době kázal každý pátek o umučení Páně v milánské katedrále. Kázání na Velký pátek trvalo dokonce několik hodin.

Na jaře svolal ještě všechno duchovenstvo milánské diecése, aby jim dal na své poslední, 11. synodě pastýřská naučení. V aktech milánské Církve jsou zachovány 4 krásné latinské řeči, které měl světec ke svému duchovenstvu.

Ve svých instrukcích pro kněze zdůrazňoval sv.

Karel zvláště povinnost navštěvování nemocných. Sám byl v této pastorační činnosti svým kněžím krásným vzorem. Viděl jsme ho u lůžka umírajícího Pia IV., u lože Ayamontova a slyšel-li, že některý z kněží jest nemocen, ničím nedal se zdržeti, aby ho nepotěšil.

Tak i v posledním roce života. V neděli večer se dověděl, že biskup z Brescie J. Delphini jest těžce nemocen. Službami Božími v katedrále byl sv. Karel úplně vyčerpán a přece sedl na koně a urazil za noc dvacetihodinovou cestu, aby mohl zaopatřiti umírajícího biskupa. Po smrti biskupové měl slavné exequie, pohřební řeč a zase celou noc ujížděl do Milána, chtěje býti ve městě ráno o svátku Nalezení sv. kříže. Ačkoliv úplně vyčerpán cestou, zase kázal, měl slavné služby Boží a vedl dlouhý průvod městem se hřebem sv. kříže.

V září opět vidíme sv. Karla spěchat do Novary k lůžku umírajícího biskupa Františka Bossio. Přišed do Novary, nezastihl již biskupa na živu. Dovědv se, že obtíže visitačních cest uspíšily jeho smrt, pravil: „Tak musejí umírat biskupové.“ Snad tušil i svou brzkou smrt. Z Novary cestuje za úředními záležitostmi do Vercelli a v prvních říjnových dnech do Turína, aby ještě jednou uctil potní roušku Páně. Z Turína vystoupil na horu Varallo v novarské provincii nedaleko Monte Rossa. V XV. století zbudoval tam Bernard Calmi, františkán z přední milánské rodiny, kapli ke cti trpícího Spasitele. Později vzniklo tam více podobných kaplí a Varallo nazváno „Svatou horou“.

Sem uchyloval se rád sv. Karel vyčerpán pracemi svého úřadu a v klidu, na čerstvém horském vzduchu, čerpal nové síly pro tělo i duši. Zde chtěl se světec i tohoto podzimu připravit na novou obtížnou vísitaci ve švýcarské části své diecése. 11. října vystoupil se svým zpovědníkem P. Adorno T. J. na Varallo a pod jeho vedením počal ihned konati duchovní cvičení. I v noci bylo ho viděti, kterak se svítilinou pod pláštěm se ubírá

k některé kapli, aby vykonal pobožnost. Pouze krátkou dobu věnoval spánku na tvrdém dřevě. Po pětidenní přípravě vykonal generální svatou zpověď za uplynulý rok.

24. října pojala sv. Karla horečka. Tajiv ji nějakou dobu, svěřil se P. Adornovi, který mu poručil zmírniti kající úkony a zkrátiti modlitby. Sv. Karel, ačkoli nerad, poslechl. Cítil, že poslední chvíle života se přibližuje. Nikdo z jeho příbuzných se nedožil vysokého věku. Jeho otec zemřel ve svém čtyřicátém sedmém roce. Sv. Karel přes přísný způsob života dožil se věku otcova a přežil mladšího bratra a starší sestry.

29. října opustil Varallo, hodlaje se ještě přeplavit do Ascony, kde chtěl vysvětliti novou kolej, kterou v Asconě dal zříditi pro tamní kleriky. Ani nový záchvat horečky, ani nebezpečí moru, který tam zuřil, nebyly s to, aby neúnavného arcibiskupa zdržely od vykonání obřadu. S napětím posledních sil vysvětlil seminář. Byl úplně vyčerpán... Cíť blížíci se smrt, zatoužil po Milánu... V den Dušiček byl s chvatem dopraven do města... V tichosti vstoupil pastýř do svého města, aniž Milánští tušili jeho příchod a smrtelnou chorobu. Jaký rozdíl mezi tímto příchodem a slavnostním vjezdem před 19 roky! Dříve, než ho odnesli na lůžko, dal se donést do domácí kaple, aby vykonal obvyklou pobožnost.

K nemocnému byl povoláni lékaři. S počátku se domnívali, že po nemoci, která bude trvati několik týdnů, bude zase vykonávati svůj úřad. Světec sám byl přesvědčen o opaku. Vyslovil přání, aby k jeho loži dali dva obrazy, Krista na hoře Olivetské a Kladení Páně do hrobu. Maje oči většinou zavřeny, popatřil chvílemi na obrazy. „To jest spánek biskupa z Modeny,“ pravil poohlasitě Bascape, důvěrný přítel a životopisec sv. Karla. Učinil tak narážku na událost, kterou sv. Karel rád vypravoval. Kterýsi sv. biskup z Modeny, umíraje,

měl stále zavřeny oči, by přítomní nemohli rušit jeho modliteb . . . Světec se mírně usmál.

Brzy i lékaři poznali, že není více naděje. Ve všech kostelích byly konány za arcibiskupa modlitby.

P. Adorno se tázal sv. Karla, kdy chce přijmouti svátosti. „Ihned!“ To bylo poslední slovo světovo.

Arcikněz dómu udělal mu sv. pomazání. Příbuzní prosili, aby ještě přítomným požehnal. S velikou námahou spinil světec jejich přání. To stalo se v noci z 3. na 4. srpna 1584.

Nadešel smrtelný zápas. Byl tichý a klidný. Jeden z duchovních se hlasitě modlil liturgické modlitby za umírající.

Ve tři hodiny v noci odevzdal světec svoji duši Bohu . . .

Ještě téže noci všechny zvony milánského dómu a všech kostelů města zvěstovaly lidu smutnou zprávu, že jejich svatý arcibiskup a veliký dobrodinec, kardinál Karel Borromeo, zemřel. Těžko perem vylíčiti bolest všech věřících a zvláště milánské chudiny. Bascapè, který byl všeho svědkem, ji obšírně líčí. Pátého dne po smrti světcově vykonal biskup z Kremony kardinál Mikuláš Sfondrati, pozdější papež Řehoř XIV., pohřební obřady. Ostatky svatého arcibiskupa byly krátkou dobu uloženy v dómě v kapli Pia IV., kam přicházely nespočetné zástupy lidu je uctít, až byly uloženy před vchodem k choru, kteréžto místo světec za svého života si vyvolil.

Na mramorovou náhrobní desku byl dán nápis, který si sám sv. Karel složil:

KAREL,
kardinál titulu sv. Praxedy,
arcibiskup milánský,
doporučující se do častých modliteb
duchovenstva, lidu a zbožných žen,
zvolil si zde za svého života místo odpočinku.

Jeho obraz byl brzy téměř ve všech domech, zvláště u chudiny, a u náhrobku bylo vidět věřící ve zbožné modlitbě. Mnoha milostí i zázračných uzdravení bylo dosaženo na jeho přímluvu, takže se dalo očekávat, že Karel Borromejský brzy bude povýšen na oltář. A skutečně již 1. listopadu 1610 za papeže Pavla V. byl Karel Borromeo vřazen do velké řady světců svaté katolické Církve.

Nemožno zakončit životopis tohoto velikého světce krásnějšími slovy nad ona, která napsal nejlepší znatel tehdejší doby, dějepisec papežů Ludv. Pastor: „Tak stojí kardinál milánský v železné logice své bytosti před očima současníků i pozdějšího světa, jako jeden z těch velikánů, kteří všechno obětovali, aby všechno našli, kteří se zřekli světa, ale pak právě tím, že se ho zřekli, nabyli naň největšího vlivu. Když odezíráme od zakladatele Tovaryšstva Ježíšova, žádná jiná osobnost neměla tak hlubokého a trvalého vlivu na obnovu katolického života, jako Karel Borromeo. Jako jeho obrovská socha u Arony v podobě žehnajícího apoštola dívá se na nívy jednoho z nejkrásnějších koutů Itálie, tak rozlévá se ještě dnes proud požehnání z jeho osobnosti. Mezi herolckými postavami Církve XVI. století osoba Karlova jakožto jedna z největších bude zákonodárcem na dlouhé časy a příkladem provždy, on jest mezníkem církevních dějin na rozhraní dvou epoch světa, odumírající vrcholné renesance a vítězné katolické reformace.“*

* IX, 79.

POUŽITO PRAMENŮ A LITERATURY:

- Acta Ecclesiae Mediolanensis a s. Carolo condita. Patavii 1754 (apud J. Manfrè).**
- S. Caroli B.: Homillae CXXVI, Orationes XII et Noctes Vaticanae. Ed. J. Saxius Augustae Vindellicorum 1758.**
- S. Caroli B.: Instructiones pastorum. Augustae Vindellicorum 1758.**
- Celier L.: St. Charles Borromée. Paris 1923 J. Gabalda.**
- Dieringer F. Dr.: Der heilige Karl B. und die Kirchenverbesserung seiner Zeit. Köln 1846. (J. Bachem.)**
- Glussianus J.: De vita et rebus gestis S. Caroli B. (ed. B. Rubeus). Augustae Vindellicorum 1758.**
- Hümmeler H. Dr. Der hl. Karl B. Meitingen. 1933.**
- Pastor L.: Geschichte der Päpste. Sv. VII., VIII., IX., Freiburg. Herder. 1928.**
- Sala Antonio: Biografia di San Carlo B. Milano 1858.**
- Sala Aristide: Documenti circa la vita e le gesta di san Carlo B. Milano 1857.**
- Sylvain Ch.: Histoire de saint Charles B. Société de S. Augustin, Bruges 1884.**
- Šusta J.: Die römische Curie und das Concil von Trient unter Pius IV. A. Hölder. Wien 1904.**
- Šusta J.: Pius IV. před pontifikátem a na počátku pontifikátu. Praha 1900.**
- Uh J. J.: Von dem frommen Leben des hl. Karl B. Benziger in Einsiedeln 1888.**
- Werfer A.: Leben des hl. Karl B. Fr. Hurter, Schaffhausen 1852.**

OBSAH

Předmluva	5
Borromeové	7
Asketa v purpuru	11
Koncil tridentský	18
Reformátor	29
Boje a překážky	42
Biskup svého lidu	46
Poslední leta a smrt světcova	52

V I T Ě Z O V Ě

5. svazek I. ročníku.

Dr. Jan Merell

SV. KAREL BORROMEJSKÝ

Vydáno

za redakce Josefa Papíci

v květnu L. P. MCMXXXIV.

**Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských
v Olomouci.**

Na lepším knihovém papíře vydáno

jedno sto číslovaných výtisků,

z nichž prvních pět je neprodejných.

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI SI

CERIA E.: Don Bosco don Dio. (Soc. ed. Internazionale, Torino.) 2. vyd., str. 223, cena 8 lir. — Životopisy velikého světce vypravují mnoho obdivuhodných událostí a zjevů; Ceria proti tomu jde k základům vnitřní bytosti světce, k jeho životu v Bohu a s Bohem, kde vpravdě jest nám hledati to nejvzácnější na osobnosti sv. Jana B., neboť jen z plnosti nitra může vzejíti požehnaný apoštolát vnější.

ESTRADE J. B.: Zjevení lurdská. (Kuncíř, Praha.) Str. 216, cena 18 Kč. — Stříž Antonín: La Saletta (tamtéž, str. 187). — Spojujeme v referátě tyto dva spisy, neboť oboje zjevení Panny Marie jsou rovněž ve vnitřní spojitosti. Památné chvíle zjevení lurdského líčí prostým, upřímným způsobem jejich očitý svědek a tento memoriál bude vždy náležitě k prvním pramenům zpráv o lurdském zjevení a o sv. Bernadetě. Zprávy o zjevení La Salettském zpracoval P. Stříž a dobře tím učinil; kdy více byla slova Panny Marie La Salettské o hříchu znešvácní Božího jména a dne Páně pravdivější než dnes? I v tomto spisu prostá věrnost původním zápisům mluví velmi přesvědčivou řečí. Obě knížky jsou vzácnou duchovní četbou.

EYMARD bl. P. J.: La divine Eucharistie. (Desclée de Brouwer, Paris.) Str. 434, cena 10.75 frs. — Nový svazek spisů bl. Eymarda přináší duchovní vedení klanitelů nejsvětější Svátosti (Eucharistie, úcta k Panně Marii, úcta k Církvi, vnitřní život, povinnosti stavovské a společenské), náměty k euch. rozjímání a rady pro duchovní život. Každé duši otvírá nové hloubky duchovního života.

I PAPI (P. Soc. S. Paolo, Alba). Loni počal tiskový apoštolát Spol. sv. Pavla vydávati populární životopisy vynikajících papežů; zpracování historicky věrné, ale přístupné nejširším vrstvám. Svazky jsou po 4 lirách. Z této sbírky můžeme zaznamenati: Ugo Mioni—Pio VI. (str. 287) — s litoostí vzpomínáme na jeho marnou cestu k Jos. II. do Vídně a na smrt ve franc. zajetí; Marchetti D. Serafino—Pio VII. (str. 239) — svědek Napoleonovy slávy a úpadku a také oběť jeho imperátorských sklonů. Jsou hodny povšimnutí.

KLEINE LEBENSBIlder. (Kanisiuswerk, Konstanz.) Svazek o 64 str., cena 20 pf. — Životopisná sbírka, podobná našim Vítězům; svazečky mají lidovější ráz, ale uchovávají pravou míru. Z poslednějších svazečků (č. 53 až 58) zaznamenáváme: M. A. Ignis — Paulina Marie Jaricot; O. Schlegel, O. Cist. — Benedikt XV.; biskup dr. A. Scheiviller — Hlg. Bernhard von Clairvaux; A. Loris — Kardinál Dr. F. G. Piffel; L. Nagy, SM. — Wilhelm Jos. Chaminade; E. J. Görlich — Contardo Ferrini.

KERN Dr. Em.: Das Tugendsystem des hlg. Bernhard

von Clairvaux. (Herder, Freiburg.) Str. XVI.-98, cena 3.50 Mk. — Studie o sv. Bernardovi jako moralistovi jest novým dokladem velikosti ducha světce, jenž buduje učení o ctnosti na psychologických základech, odpovídajících lidské přirozenosti. Dílko stálo mnoho práce, k systému sv. B. se bylo třeba propracovat.

MILLOT msgr: Plans de sermons de circonstances. (Téqui, Paris.) Str. 294, cena 12 frs. — Náčrty příležitostných kázání k svěcením, k nábož. slavnostem atp. kromě pohřebních přijdou vhod kazatelům a katol. řečníkům; náčrty jsou stručné, nechají dosti možnosti osobnímu zpracování.

DE MONTZAIGLE Y.: Serviteur de Dieu Guy de Fontgalland. (Bouasse-Jeune, Paris.) — Autor vypráví dětem o životě a poslání apoštola raného sv. přijímání Vítka. Umění vyprávěcímu napomáhá obrázek a pedagogicky volená úprava. Orig. barevné ilustrace jsou od Y. Soutra.

PASSARELLI E. Cappello: Giovanni Bosco fanciullo. (Sales, Roma.) Str. 63, cena 4 liry. — Srdečné dětské vyprávění o dětství sv. Jana B., které promluví k srdci malých čtenářů i příjemným zpracováním i pěknými ilustracemi.

SALVINI ALF. O. S. B.: S. Alfonso de Liguori. (P. S. San Paolo, Alba.) Str. 335. — Italové znovu osvědčují svou úctu k velikému světci, církevnímu učiteli sv. Alfonsovi z Lig. S. zpracoval životopis důkladně, při čemž bohatství života světce nedopustí únavnosti ani tak obšírnému podání. Životopis sv. Alfonsa plně i dnes zasluhuje poznání v nejširších kruzích, již životem jest velikým učitelem pravého křesťanství.

TOMÍŠKO Dr. ČENĚK—MARMOITON VIKTOR T. J.: Ježíškovo sluníčko. (Školské sestry OSF, Praha.) Str. 89, cena 5 Kč. — Francie dosud posílá nejvíce zpráv o svých dětech, které v raném věku našly nejjistější cestu k Pánu Ježíši — Eucharistii. Život Marie Lucie Chausset de Lambert (zemř. 1926) bude novou pobídkou, zvláště pro matky křesťanské, a novým vzorem našich dětí.

VISMARA S., OSB.: L'Apostolato laico di Vico Necchi. (Vita e pensiero, Milano.) Str. 229, cena 4 liry. — Jas vynikající osobnosti lékaře a laického apoštola V. Necchi proniká velmi rychle přičiněním milánské university. Vismarův spis jest již čtvrtý a doplňuje dřívější životopisy V. N. obrazem jeho laického apoštolátu. Pro inteligenty velmi vzácné.

Cena 3 Kč.

Měsíčník Vítězové. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydávají profesoři bohosloveckého učiliště řádu dominikánského v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci.

Dr. Reginald M. Dacík O. I.
SESTRA ALŽBĚTA
OD NEJSVĚTĚJŠ
TROJICE

VÍTĚZOVÉ

měsíčník věnovaný hagiografii a katolické biografi.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Braito O. P.

Redaktor: Josef Papica.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace, Olomouc, Slovanská 14.

Předplatné 28 Kč ročně, na lepším papíře 40 Kč.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 186.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna, Olomouc.

Obrazy svatých, zvláště pokud jde o světce starších dob, je leckdy nesnadno najít. Je však možno, že ne-jeden z našich přátel má doma obrázky svatých ať sa-mostatně či v nějakém neúplném díle. Můžete-li po-strádati, pošlete nám je buď darem nebo výměnou za nové obrázky. Nezáleží na způsobu reprodukce ani na velikosti. Vřelým přátelům upřímně Pán Bůh zaplať předem.

M. H. v P.-V. Děkujeme za projevené přání, zařazujeme do programu.

LITERATURA

ALBERIONE G., SSP: Maggiorino Vigolungo. (Pla Soc. San Paolo, Alba.) Str. 152. — Nová doba rodí i nové typy apoštolů. Společnost sv. Pavla, družina pro šíření dobrého tisku, se raduje z působivého životního příkladu M. Vigolungo, nadšeného pro tiskový apoštolát ve Spol. sv. Pavla. Budí nadšení a pochopení pro službu dobrým tiskem.

BARBIERI DOM., M. AP.: Un missionario laico. (P. I. Missioni Estere, Milano.) Str. 78, cena 1.50 lir. — Postavy řeholních bratří misionářů se často ztrácejí se zřetele, proto Pater sám vine věnec vzpomínek na misijního bratra laika P. Nasuelli. Takové vzory probudí nový dorost řeholních a misijních fratrů, jichž je ještě větší nedostatek než kněží.

LES BELLES VIES, vyd. Bonne Presse, Paris. Obsahují kromě již dříve uvedených životopisů ještě: L. Cristiani — St. Irénée (str. 89), jenž výrazně líčí význam lyonského církevního učitele v zápase s bludy; M. Favier: Marguerite Sinclair (str. 99), zachycuje již i posmrtnou slávu skotské květinčky M. S., tovární dělnice, později klarisky; Francois Veuillot — Sainte Germaine Cousin (str.

SESTRA ALŽBĚTA OD NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

DR. REGINALD M. DACÍK O. P.

SESTRA ALŽBĚTA

OD NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

1934

VÍTĚZOVÉ, OLOMOUC

NIHIL OBSTAT
P. Emilianus Soukup O. P.,
ensor.

IMPRIMATUR
P. Venceslaus Bubeník O. P.,
Prior Provincialis.
Pragae, die 27. Nov. 1933.
Reg. fol. 205.

IMPRIMATUR
Olomucii, die 4. Dec. 1933.
Josephus Vyvlečka,
Praeses a. e. Consistorii.

**Vydavatelé i autor se plně podrobují církevním
nařízením, zvláště Urbana VIII., o úctě svatých a
výrazům jako světec, zázrak atp. Jest věnovati
důvěru jen lidskou, pokud se Církev svatá ne-
omylně nevyslovila.**

ÚVODEM

P. Lajeunie¹ napsal, že sestra Alžběta nemá historie lidské: celý její pravý život se odehrává uvnitř v duši. Je opravdu její život velmi jednoduchý; co ostatně můžeme žádat od dívky, která žila do svého jedenadvacátého roku v klidu krbu rodinného a pak pět let ve stínu Karmelu? — Než stojí pak její život za to, abychom se jím zabývali? Zaslouží si tato neznámá řeholnice dijonského Karmelu, abychom ji řadili mezi VÍTĚZE?

Moderní doba nenávidí pohledu dovnitř a život Alžbětin se odehrává takřka jen v jejím nitru. A proto stojí za to, abychom ji postavili proti modernímu materialismu. Dále moderní doba je dobou mnohosti, složitosti, analýse, jež se jeví i v duchovním životě ne vždy k jeho opravdovému prospěchu. Dnešní náboženská psychologie analyzuje stavy duchovního života často až do směšných podrobností, pltvá lidské nitro, snažíc se proniknout k jeho nejzazším mezím. Metody asketické mluví jen o rozdělování rozjímavé modlitby, o stálém zpytování sebe, o pohledu na sebe, na svůj vnitřní stav. Neustálé počítání chyb a dobrých skutků vede konečně k sebelásce, poněvadž nenaučí-li se člověk nevidět sebe vůbec a vidět jen Boha, nedospěje daleko v duchovním životě. Staří učitelé duchovního života mluví také o pohledu do sebe, o sestupu do našeho nitra, ale ne tak proto, abychom zde hledali sebe, své chyby a své dobré skutky, nýbrž abychom tam našli Boha a s ním se radovali. Už Bossuet napsal: „Zdá se mi, že ve zbožnosti dnešní doby se jeví znatelná chy-

¹ La vie spir. 1927, str. 654.

ba. Mluvíme totiž příliš o své modlitbě a o svém stavu. Místo abychom se tolik zajímali o stupně modlitby, bylo by třeba, abychom bez tolika úvah konali prostě modlitbu, jak nám to Bůh dá."

Aižběta od nejsvětější Trojice je duší prostou. Ano, tak prostou, že když čtete její listy, bez nichž nelze proniknout do tajů její duše, když čtete vše, co o sobě napsala, budete mít snad dojem, že její život je něčím tak samozřejmým, něčím tak snadným, že na první pohled si nejsme vědomi ani její velké svatosti. A právě v této jednoduchosti jejích vztahů k Bohu je veškerá krása její duše a hloubka jejích myšlenek. To proto, že se přiblížila opravdu k Bohu, jenž je absolutní jednoduchost. Duše Aižbětina je jasná, průzračná jako křišťál. A pohled na ni je jakoby pohlazením oka naší duše. Její život, jak sama řekla, se dá vyjádřit slovy: B ů h v e m n ě a j á v n ě m. Žila ukryta v Bohu. Ale přesto, že její mystický život je tak nesmírně bohatý, nesetkáváme se tu s žádnými mimořádnými zjevy jako u jiných mystiků (vidění, zjevení atd.), nýbrž vše je tak prosté, že celý život Aižbety je nejlepším komentářem k nauce o pravidelném, normálním vzestupu v duchovním životě, jež klade vrchol pravidelného rozvoje duše v milosti posvěcující do spojení s Bohem láskou. „Miluje-li mne kdo, slovo mé bude zachovávat i Otec můj ho bude milovat; i přijdeme k němu a přibýtek si u něho učiníme.“ (Jan XIV. 2, 3, 24.)

Sv. Tomáš (II. II. 24. 8.) hodnotí takto různé stupně dokonalosti lásky: „Se strany milujícího je láska dokonalá, když miluje tolik, kolik může. To se přibližuje trojmo. Jedním způsobem tak, že celé srdce člověka vždy v uskutečnění tíhne k Bohu. A to je dokonalost lásky v nebeské otčinně; není možná v tomto životě, v němž je nemožné pro slabost lidského života stále v uskutečnění myslet na Boha a hýbat se milováním k němu. — Jiným způsobem tak, že člověk vynakládá svou péči na oddanost Bohu a božským věcem, pomíjí je jiné, leč

pokud toho vyžaduje nutnost přítomného života. A to je dokonalost lásky, jež je možná na cestě; není však společná všem, kteří mají lásku. Třetím způsobem konečně, když někdo pohotovostně skládá celé své srdce v Boha, tak totiž, že nic nemyslí a nechce, co by odporovalo božskému milování. A tato dokonalost je společná všem majícím lásku.”

**Život Alžbětín se rozvíjel na onom druhém stupni a její touhy se nesly k prvnímu. Láska druhého stupně ji strávila, jak sama řekla, a připravila pro první. To je celý smysl jejího života, právě tak prostého jak hlubokého, života opravdové VÍ-
TĚZKY.**

PRVNÍ KROKY

Alžběta Catez se narodila 18. července 1880 v Burges v severní Francii. Její otec byl důstojníkem u vojska. Nejlépe charakterisují jeho vzácnou povahu slova, pronesená nad jeho rakví: „Získal si vždy uznání představených, lásku svých druhů, oddanost všech svou loyálností, spravedlností ducha a krásnými vlastnostmi svého srdce.“ Byl vojákem, ale byl dobrým otcem rodiny a dobrým křesťanem.

Jak úžasný vliv na utváření světců mají právě jejich matky! Celé dějiny světců jsou krásným chvalozpěvem na matku. Alžbětě se dostalo matky, která byla schopna vychovat svatci. Marie Rolanda, velká ctitelka a obdivovatelka svaté Terezie, reformátorky Karmelu, byla nejlépe uschopněna k tomu, aby vychovala Církvi a řeholi karmelské krásný květ.

Dítě přichází na svět za zvláštních okolností. Jsou snad předzvěsti věcí budoucích? — Báli se o život budoucí matky i dítěte. Otec běží do chrámu a zatím, co se slouží mše svatá za šťastný výsledek, přichází na svět malá Alžběta. Byla neděle, den zasvěcený nejsvětější Trojici, která se později stane předmětem charakteristické zbožnosti Alžbětiny.

První leta jejího života nám nepovídají zholaníc. Dítě jako všechny ostatní, dítě plné života, umějíci se hněvat i zlobiti jiné. Bylo třeba zásahu milosti, aby nastal obrat. A ten přišel svatou zpovědí a prvním svatým přijímáním. Zatím bylo třeba pevné ruky matčiny, aby se výchova dítěte nesla náležitým směrem. Alžběta bude jednou žehnat

přísnosti své matky, jež ji uchránila dětských po-
blouzení, která připravila její duši, aby později
byla schopna věcí tak velkých. Bude s vděčností
vzpomínat oněch večerů, kdy se ubírala na lože
bez polibku matčina, poněvadž se přes den něčím
provinila. Jak krásné to matky, které dovedou tak-
to trestat a trestem vychovávat!

Později se Alžbětina rodina odstěhovala do Di-
jonu. Zde nedlouho po příchodu zemřel k žalu celé
rodiny a zvláště Alžběty dědeček se strany mat-
činy a brzy nato i otec. Alžběta naříkala nesmírně.
V této době nastal v jejím životě obrat, který bude
později nazývat svým o b r á c e n í m, jež ji přive-
de až na Karmel. Co bylo jeho příčinou? — Zdá se,
že vedle smrti těchto dvou milovaných osob pře-
devším zapůsobila na Alžbětu mohutným, nesma-
zatelným dojmem první svatá zpověď. V tom oka-
mžiku se rozhodla bojovat se vši energií proti
svým malým chybám dětství, proti své hlavní chy-
bě a musíme se divit, jak toto sedmileté dítě zů-
stalo stále věrno svému rozhodnutí. Při tom však
si uchovala vždy svou dětskou roztomilost a ve-
selost.

Tehdy se pořádaly v Dijonu dětské koncerty.
Alžběta se jich činně účastnila. Třebaže jako osmi-
leté dítě sotva prstíčky zvládla klavír, udivila celé
posluchačstvo výrazným přednesem Stelbeltova
Oratoria. Byla na vrcholku dětské slávy: všichni se
jí obdivovali, se všech stran se hrmeli gratulanti.
Jaké nebezpečí pýchy pro rostoucí ctnosti Bohu
díky, byla tu matka, která bděla nad svým dítkem
jako anděl strážný. Alžběta se ptá matky: „Jak
jsem hrála?“ — A matka odpovídá: „Ušlo to.“ —
„Po druhé se přičiním více,“ odpovídá dítě, nevra-
cejíc se už k chválám, kterých se mu dostalo, jako
by tušilo ve slovech matčiných laskavé upozorně-
ní, odkud vane větrík nebezpečné ješitnosti. Tehdy
už byla rozhodnuta k životu ctnostnému.

Připravovala se na katechismus, aby mohla při-
stoupiti k prvnímu svatému přijímání. Jak se těšila

na den 19. dubna 1891! Při svatém obřadu stékaly slzy po tváři dítěte. Když vyšla z kostela, vypravuje její společnice, pravila: „Nemám vůbec hladu, Ježíš mě nasýtil.“ — Její štěstí bylo úplné.

Odpoledne navštívila Karmel. Sestra, se kterou mluvila a která se stala později převorkou, nám vypravuje: „Dojem, který na mě učinila, je nevy-pověditelný. Řekla jsem jí, že podle významu Je-jího jména je šťastným malým d o m e m B o ž í m. Tato myšlenka se jí nesmírně dotkla. Napsala jsem jí ji na rub obrázku, netušíc, že tajemství Božího přebývání v její duši se stane zásadou jejího vlast-ního života.“

Dvěma vlastnostmi se vyznačuje Alžběta v mla-dičském věku: Je to předně zvláštní, příkladná las-kavost, jemnost, která ostatně je jaksi přirozená u nezkaženého a dobře vychovaného dítěte. Dru-há však praví daleko více. Je to velká e n e r g i e, kterou drží ve správném poměru a rovnováze ná-valy něžnosti a kterou bojuje proti vyvstávajícímu nepříteli. „Jakožto dcera důstojníka,“ píše o ní jistý kanovník, jenž byl v důvěrném poměru s ro-dinou Alžbětinou, „cítila proudit ve svých žilách krev vojáka, horkou a odhodlanou.“ Byla to právě tato energie, která vedena milostí učinila z ní poz-ději tak krásný květ Karmelu.

Alžběta začíná okoušet krásy ctnosti, začíná vztahovat své drobné ručky po Nedosažitelném. Nesplňuje však ani nepřítel její duše, jenž tuší, jaké škody mu může jednou tato hrdinná duše způso-bit. Kdo zvítězí? — Ďábel doléhá na dítě skrupu-lemi a úzkostmi, v nichž zahynulo tolik duší, které se snažily o vzestup. Ale Alžběta nespolehná na sebe a na svou slabost, odevzdává se zcela a bez výhrady vedení zkušeného zpovědníka a jeho trpělivost a Alžbětina důvěra vítězí.

„Kdybys viděla krásu duše v milosti se mnou,“ pravil Pán Ježíš sv. Kateřině Sienské, „umřela bys z toho láskou...“ „Takový byl můj první dojem,“ píše jistý kněz, jenž byl pověřen vedením Alžběty

několik let později, „když se otevřela před mým zrakem duchovního vůdce tato duše, zcela čistá a nevinná, jasná jako křišťál v průzračných vodách. Její nadšení sálalo zbožností prostou, pravidelnou, zcela přirozenou ve své nadpřirozenosti; nebylo tu přepjatosti ani touhy po věcech mimořádných.“

Tot obraz Alžběty dítěte.

ZÁBLISKY SVATOSTI

Alžběta rostla, stávala se z ní hezká dívka, která okouzlovala svým zjevem a jemným chováním celé okolí. S tělem rostla však také duše. A rostla rovněž den ze dne touha po Karmelu s touhou po naprostém objetí Boha, zatím co se zvětšoval odpor k tomuto světu. Musíme žasnout, čteme-li řádky z jejího *Denníčku*, který si psala a jenž se nám zachoval jen z části, poněvadž většinu ho zničila sama, aby o ní nikdo nevěděl.

Touha dát se Bohu zcela a bez výhrady jí takřka pronásledovala, kam chodila. Ačkoliv se ráda bavila, opravdové muky jí působily světské slavnosti, jichž se musela s rodinou často účastnit. Bála se o své srdce, které chtěla uchovat čisté a neporušené svému Ježíši. Když byla pozvána na nějakou návštěvu, odcházela nejdříve do svého pokojíku, poklekla a modlila se vroucně, aby jí nebyla tato návštěva ke škodě.

Její touha dát se zcela Bohu a nemožnost učinit tak ihned ve stínu Karmelu, jak toužila, vyústila ve slibu panenství. Píše o tom sama: „Bylo mně na patnáctý rok, když jednoho dne při díkůčinění jsem cítila, jak jsem neodolatelně puzeána, abych si jej zvolila za jediného Snoubence a bez odkladu jsem se k němu připoutala slibem panenství. Neřekli jsme si nic, ale dali jsme se sobě navzájem, milující se tak silně, že mé rozhodnutí býti zcela Jeho stalo se ještě rozhodnějším.“

Slyšíme-li mnohé projevy její duše, vznášející se neustále v nadzemských výšinách a sklánějící se k této zemi jen z nutnosti, zdají se nám často podivnými. Hrála v ní láska Boží, která nezná ohledů lidských a nic si nedělá z úsměvu druhých, ať je to úsměv pohrdajícího soucitu nebo tichého výsměchu. — Jednoho dne šla s kýmsi podle divadla. „Ó, jak bych byla ráda herečkou,“ povzdychla si Alžběta. — „Jak to, že vy byste měla takovou touhu?“ divila se její společnice. — „Ano, neboť pak by bylo na tomto místě alespoň jedno srdce, které by milovalo Boha.“

Jen srdce plné lásky jako bylo srdce Alžbětino je schopno podobné myšlenky. Odtud také její touha zemřít v mládí, aby mohla už zcela náležitě svému nebeskému Snoubenci. Svět neměl pro ni přitažlivosti, poněvadž okusila rozkoši mocnějších než jaké může poskytnout země.

Její jemná duše chápala krásno a chápala je tím více, čím byla čistší a proto tím více povznesena nad všechno hmotné a nízké. Její duše se dala unášet krásou přírodní ke kontemplaci Stvořitele, jenž je Původcem veškeré stvořené krásy a odtud pramení její touha po horách a moři. Velebnost přírody ji vedla k Bohu a rozněcovala její duši k větší lásce. Pozvedla veškero své nazírání do řádu nadpřirozeného a proto její umění mělo něco z onoho božského umění Stvořitele veškeré lásky. Všichni se obdivovali jejímu umění hudebnímu, jímž dovedla uchvátit své posluchače podivuhodnou interpretací nejtěžších hudebních kusů. V jednom listě odhaluje tajemství svých úspěchů: „Dlužno zapomenouti na všechny, kteří naslouchají a myslí si, že jsme sami s božským Mistrem: pak hrajeme pro něho s celou duší a vyluzujeme ze svých nástrojů zvuky plné, jež jsou zároveň mocné i sladké. Ó, jak ráda jsem mluvila k němu taktot!“

Museli bychom se diviti oné touze po bolesti, s níž se setkáváme u svatých, kdybychom neznali slov sv. Pavla, v nichž prohlašuje, že trpí a snáší

bolesti, ano raduje se, že může trpět a takto naplňovat, co zbývá na utrpení Páně pro Jeho mystické tělo. Proto blahopřál Apoštol křesťanům, že Je Bůh zkoušel utrpením, když psal: To je pro vás znamením spásy, a to od Boha, neboť vám bylo dáno pro Krista nejen věřit v něho, nýbrž i trpět pro něho. (Kol. 1. 24. — Fil. 1. 29.)

Alžběta věděla dobře, že kráčíme k nebi cestou Kalvarie, nesouce kříž. „Chce-li kdo jít za mnou, vezmi kříž svůj a následuj mne,“ řekl božský Spasitel a ta slova zněla staletími křesťanské éry a plodila tisíce duší, které chtěly nést kříž za Kristem a kráčet cestou nejstřednější, aby se co nejvíce podobaly svému Miláčku. Alžbětě bylo asi třináct let, když se pokoušela o první verše. V jejím deníčku, pokud se nám zachoval, nalezáme báseň, neumělou sice ještě co do formy, ale tlumočící jasně hluboké pochopení bolesti, jež bychom nehledali u zdravého třináctiletého děvčete.

„Bij, bij, drahé utrpení, bij, drahá bolesti, jež jsi neušetřila Spasitele, buď mou útěchou zde na zemi. Nemohu žít bez tebe, proto bij, aby Ježíš našel ve mně ukřižovanou podle svého obrazu...“ Jaké to nadpřirozené a hluboké proniknutí významu a ceny bolesti! Jako výkřik šílené zní nám slova, která napsala poněkud později: „Viz, Bože, žhavé touhy mého srdce, pošli mně utrpení, jen ono mě může učinit život snesitelným: Otče nebeský, buď trpět nebo umřít!“

Alžběta pochopila jasně, jaký je vztah mezi apoštolátem a bolestí. Jestliže Kristus chtěl vykoupit lidstvo bolestí a křížem, věděla, že náš apoštolát bude v té míře plodný, v jaké se dovedem obětovat po vzoru Kristově. „Můj Bože, ve spojení s Ježíšem ukřižovaným podávám se jako obět. Chci kříž jako sílu a oporu; chci žít s ním; chci jej jako poklad, protože Ježíš jej zvolil také pro mě; děkuji ti za tuto známku předurčení. O crux ave, spes unica...! Můj Spasiteli, já ti dám lásku za lásku, krev za krev. Tys zemřel za mne. Nuže,

každého dne budu snášeti nová utrpení, každého dne budu trpěti nové mučednictví a to pro tebe, protože tě tolik miluji . . .”

Její touha po bolesti a sebezapírání šla tak daleko, že si opatřila trnovou korunu a týrala jí svou hlavu, až dostala prudké bolesti. Po dvě leta skrývala před zraky jiných toto své tajemství a jen poslušnost jí přiměla, že se toho vzdala. Podobně toužila, aby směla nosit žíněnou košili jako to činili téměř všichni svatí. A poněvadž jí to nebylo možno ve dne, nosila ji alespoň v noci. Brzy jí však prozradila změna jejího zdraví. A proto představená dijonského Karmelu, jíž se při jedné návštěvě svěčila, jí přemluvila, aby zanechala tohoto krutého pokání, k němuž nebyla dosti silná. Cvičila se zato tím více v umrtvování vnitřním, jak píše ve svém deníčku: „Je naprosto třeba dospěti tak daleko, abych vždy a ve všech věcech konala opak své vůle. Dobrý Mistře, obětuji ti tuto vůli, nechť je jedno s tvou . . .”

Jestliže dovedla takto ovládat svou vůli a všechny nižší schopnosti, není divu, že se dařilo modlitbě v její duši, která byla touto sebekázní a odklonem od světa nejlépe připravena k přijímání darů nebes. Její duše byla takřka neustále usebraná a tato usebranost, která je nejlepší půdou, na níž se daří modlitbě, byla základem vzestupu její čisté duše.

Společnost světská s veškerou svou všedností se jí protivila. Šla do ní, když toho vyžadovalo společenské postavení její rodiny, ale byla tam celkem lhostejná. Plané rozhovory, kritikování nepřítomných jí působilo bolesti. Často jí zastaly její společnice, že byla duchem daleko od nich. Jistě paní poplusuje jeden takový charakteristický případ. Při jednom večírku byla tak udivena Alžbětiným pohledem, že se nemohla zdržet, aby jí neřekla: „Alžběto, vždyť vy nejste zde, vy jistě vidíte Boha.” — Dívka se k tomu jen usmála. Co znamenal pro ni večírek se všemi projevy strojené

sympatie a neupřímného přátelství, když věděla, že láska Snoubence jejího srdce, jemuž se zcela darovala, je daleko krásnější a pravdivější? Co mohl znamenat pro ni svět, když ona měla Boha? Jak ji mohla zaujmout láska, náklonnost světská, když pohrdla už dávno světem, který nedovedl vyplnit touhu jejího hlubokého srdce . . .

Na prázdniny odcházívala pravidelně s rodinou na venkov. Z jedněch prázdnin se nám zachoval dopis, v němž píše: „Bylo to opravdovým utrpením pro mne býtli o prázdninách daleko od Karmelu, daleko od Dijonu a od jeho kostelů, jež mi působily rozkoš. Ve schůzkách přítelkyň, třebaže milých mému srdci, snášela jsem bolestné prázdnoty; zdálo se mně to životem bez života.“ — A proto si pomáhala jak to šlo, aby si uchránila svou usebranost. „Ty to víš, dobrý Mistře,“ píše ve svém deníčku, „když jsem na světských slavnostech, je mou radostí usebírati se a radovati se z tvé přítomnosti. Cítím tak dobře, že jsi ve mně. Při těchto schůzkách se vůbec nemyslí na tebe a zdá se mi, že jsi rád, když jedno srdce, třeba tak ubohé jako je moje, na tebe nezapomíná.“

Její modlitba byla velmi jednoduchá, byla to rozmluva srdce se Srdcem. Zůstávala po celé hodiny před svatostánkem, čas míjel aniž toho pozorovala. Kdysi se jí ptala přítelkyně její matky, co dělá tak dlouho v kostele, co může říkat tak dlouho Pánu Bohu. — „Ó paní, my se máme rádi.“ Odpověď hodná žačky svaté Terezie! Nač myslit mnoho, nač namáhat rozum, když stačí, abychom spočinuli na srdci Božím, řekl mu, že jej milujeme! Tomuto způsobu modlitby zůstala Alžběta věrná. Její vztah k Bohu zůstal vždy tak jednoduchý, prostý, jako je prostý vztah dítěte k matce, o níž ví, že je miluje a že nežádá mnoho slov. Stačí úsměv, jenž poví více než mnoho řeči.

Z této zanícené zbožnosti, vycházející ze spojení s Bohem, jehož přijímala často do svého srd-

ce, sálal onen žár apoštolský, s jakým se málokde setkáme.

Roku 1899 se konaly v Dijonu svaté misie. Alžběta byla zcela zaměstnána myšlenkou na ně; všechny její modlitby se nesly jen k tomu, aby misie přinesly městu co největší užitek. Přípravovala se sama a připravovala jiné na tyto chvíle plné milosti. „Již se modlím za jejich úspěch,“ psala. „Ó, jak toužím přivést duše k Ježíši! Dala bych svůj život, abych přispěla k vykoupení jedné z těchto duší, které on tak miloval. Chtěla bych učinit, aby byl poznáván a milován po celé zemi. Jsem tak šťastna, že mu náležím! Chtěla bych, aby celý svět se podložil pod toto jeho tak sladké a toto břímě tak lehké...“ Láska k duším jí nedala ani spát. Po ničem netoužila, než aby misie přivedly mnoho duší ke Kristu. „Můj Bože,“ psala v neděli, dne 5. března, „kéž bych ti mohla dát v oběť svůj život za úspěch těchto misí! Dej mně trpět, ale vyslyš mě! Viz mé slzy, mé úpění; milost, slitování, všemohoucí Bože, ve jménu Ježíše, mého milovaného Snoubence!“ — To láska k Bohu dosáhla už onoho stupně, že se musela nutně rozlévat, zaplavovat své okolí. Milovala a chtěla, aby všichni milovali. Byla šťastná láskou k Bohu a chtěla, aby všichni byli podobně šťastní.

Zvláště jí šlo při těchto misích o jistého člověka, jehož by ráda viděla smířeného s Bohem. Učinila všechno pro jeho duši; mluvila sama k němu, modlila se za něho neustále, zprostředkovala mu rozmluvu s misionářem a dosáhla nakonec toho, že dokonce přišel na kteréśi kázání — ale zůstal zatvrzelým a neobrátil se. Její duše trpěla nesmírně. Čteme-li tyto stránky jejího deníčku, žasneme nad tím, jak hluboko viděla, jakou cenu má jediná duše lidská. Když však později, kdy už byla na Karmelu, uslyšela, že onen člověk zemřel a to daleko od Boha, zvedla se při této zprávě a povzdechla z hluboka: Nešťastní! Pak ale se poklonila spravedlnosti Boží.

Duše Alžbětina byla už zralá pro Karmel. Uzářila v bolesti a na slunci lásky Boží a proto bylo třeba, aby byla přenesena do tichého Karmelu, po němž tolik toužila. Nechtěla nic než milovat. „Kdybys chtěl, Bože,“ psala při posledních duchovních cvičeních, která konala ve světě, „jsem ochotná žít v pekle, aby z této pekelné propasti stoupala neustále k tobě modlitba duše, která tě miluje.“ Jen láska je schopna podobného paradoxu. Svět už pro ni neznamenal nic, chtěla žít jen se svým Bohem. „Božský Mistr,“ napsala si při těchto exerciciích, „kéž by byl můj život neustálou modlitbou, kéž by mě nic, naprosto nic nemohlo vzdálit od tebe: ani má zaměstnání ani mé radosti ani mé bolesti: kéž jsem pohroužena do tebe.“

Byl čas, aby se ukryla světu ve zdech Karmelu, jenž měl dokonat její podobu s Ježíšem.

VE STÍNU KARMELU

„Bylo to jednou večer,“ vypravuje kanovník, přítel rodiny Alžbětiny, „začaly dcerušky (Alžběta a její sestra Markétka), unavené hrou, dětskou rozpravu. Alžběta našla chytrým počínáním prostředek, jak by se mně přiblížila; podařilo se jí, že se mně vyšplhala až na kolena. Rychle se nachýlila k mému uchu a šeptala: „Pane kanovníku, já budu řeholnicí, já chci být řeholnicí.“ Bylo jí tehdy, myslím, sedm let . . . Budu si dlouho vzpomínat na tento andělský hlas i na zvolání její matky, poněkud rozzlobené: Co praví ten malý blázen?“

To byla první touha Alžbětina po klášteře, touha dítěte, které ještě nechápalo celého jejího dosahu. A to byl také první projev její matky, bránící jí, aby náležela zcela Bohu.

Alžběta rostla, rostla její láska k Bohu a rostla její touha po Karmelu. „Bylo jí sotva čtrnáct let,“ vypravuje jistá paní, „když jsem ji našla jednou zamyšlenou, smutnou a pozvedající své krásné oči

k nebesům, jako by si od nich vyprošovala pomoc. Přiblížila jsem se k ní a tázala jsem se jí, proč je tak ztrápená, když se na ni všechno usmívá v životě. — Paní, myslím na své štěstí, až mně Karmel otevře své brány a zdá se mně, že čas ubíhá příliš pomalu, neboť už bych chtěla náležet službě Boží ...“

„Ó Karme, kdy mně tedy otevřeš své brány,“ napsala si do svého deníčku. To roztoužená duše nemohla se dočkat svého Miláčka a děsila se doby, která ji dělí ode dne, jenž je má spojit. A bylo jí ještě dlouho čekat. Ještě mnoho bojů musela vybojovat, než se na ni usmál den, po němž tolik toužila. Odpor matčin nebyl tak proto, že její dcera chce být řeholnicí — byla přece dobrou křesťankou, která dovedla chápat krásu řeholního života. Ale pomyšlení, že ztratí svou milovanou dceru, jí působilo nesmírnou bolest. A neméně bolest působilo toto pomyšlení Alžbětě samé, která milovala svou matku právě tak jako ona ji. Alžběta si byla však vědoma, že hlas, který ji volá, je hlasem Božím a k tomu nechtěla být hluchou ať to stojí oběť jakoukoliv.

Na prázdninách v Tarbes se dostalo Alžbětě od matky definitivního dovolení, že se smí stát karmelitkou. Navštívila spolu s matkou tamní Karmel a mluvily s mladou karmelitkou, která právě složila profes. Matka dojata radostí mladé karmelitky, která sejevila v celém jejím chování a zároveň pohnuta slzami své dcery utěšila ji při odchodu: „Neplač už, nenechám tě dlouho čekat.“

Můžeme si představit, s jakou radostí přijala Alžběta toto slovo. Když pak brzy na to klečela v Lurdech před bělostnou sochou Madony, byla její duše zaplavena radostí a štěstím, že už brzy se splní její štěstí a ústa šeptala slova díky a prosby zároveň, aby se ještě v posledních okamžicích připravila co nejlépe na slavný den. Byla to její poslední cesta k Hvězdě mořské, aby ji dovedla do přístavu. Vyslyšení bylo už blízké, brány Kar-

melu se již otvíraly, aby pojaly do svých šedých zdí bílou holubičku, tolik po nich toužící.

Alžběta se připravovala, aby se rozloučila navždy s tímto světem. Už ji nemohlo nic zdržet. Svému důvěrníku od mládí, monsignoru kanovníkovi psala:

„Jak je Bůh dobrý! Jak je sladké odevzdati se jeho vůli! Když on chce nějakou věc, dovede překročit všechny překážky, odstranit všechny obtíže. Já jsem mu svěřila svou záležitost, žádala jsem ho, aby on sám miuvil mé mamince a on to učinil tak dobře, že jsem nemusela už nic říkat. Ubohá maminka! Kdybyste ji viděl; je podivuhodná! Dá se vésti dobrým Bohem a chápe, že on mě chce. Proto za dva měsíce mně dovolí vstoupiti na Karmel. Tolik jsem toužila po tomto dni, že se mně to zdá býti nyní snem. Než, nemyslete si, že necítím obětí; přináším ji Bohu, kdykoliv myslím na rozdělení. Mohla bych mu obětovati více než matku jaká je moje? Ach, on mě rozumí, jehož srdce je tak něžné; on ví, že je to pro něho; on mě podporuje a připravuje k obětí.“

V další části dopisu ukazuje, proč tolik touží po Karmelu. Byla to ovšem na prvním místě vůle Boží, o které byla přesvědčena, ale byla to také ona nostalgie po pravé vlasti, jejíž začátek toužila a doufala nalézt na Karmelu. — „Žít z lásky, to jest nežít než z něho, v něm a skrze něho, není-liž to mít již na zemi kousek ráje? Mohu Vám svěřiti nějakou věc: kdybyste věděl, jakou mám někdy touhu po nebi! Tak ráda bych šla tam nahoru k němu; byla bych šťastná i kdyby si mě vzal dříve než budu na Karmelu, neboť Karmel nebeský je lepší a já bych byla právě tak karmelitkou nebes...“ Jestliže však měla žít na tomto světě, pak toužila žít jen na Karmelu, kde toužila nalézt alespoň předchuť, předehtu Karmelu nebeského. Měl jí dát alespoň pokud je to možné zde na zemi ono spojení s jejím Miláčkem, od něhož ji odváděl svět.

Tak se přiblížil stanovený den, kdy měla překročit práh dijonského Karmelu, první pátek v měsíci 2. srpna 1901. Společně s matkou a sestrou a několika známými přistoupila ke stolu Páně v kapli kláštera a po svatém přijímání se jí otevřela klášterní brána, aby ji uvedla v toužebný klid a mír... Poslední loučení, poslední objetí drahé matky a sestry a brána kláštera se zase zavřela a za Alžbětou se zavřel svět a otevřel nový život...

*

První dny Alžbětiny v klášteře byly dny dokonalé radosti a štěstí. Byla neustále jako u vytržení. Vše jí bylo novým a vše jí působilo nesmírnou radost, kterou nedovedla ani vyjádřit, jak vidíme z jejích dopisů. Všechny její listy z této doby jsou prozářeny zvláštní radostí, radostí nadzemskou, kterou oplývala celá její bytost. Vždyť našla to, po čem toužila již tak dlouho! „Milujete podrobnosti,“ píše domů, „nuže, několik zajímavostí. Praly jsme. Vykasala jsem si k tomu šaty, opásala velkou zástěru a k doplnění jsem si obula dřeváky. Sestoupila jsem pak do prádelny, kde se drhlo o závod, a snažila jsem se dělat jako druhé. Zaccákala a pošplíchala jsem se důkladně, ale to nevadí; byla jsem unešena. Jen se podívejte, všechno je rozkošné na Karmelu; Pána Boha možno nalézt v prádelně právě tak jako při modlitbě. On je všude: dýcháme ho, žijeme ho. Jsem velmi šťastná! Mé obzory se zvětšují každým dnem.“

Nebylo to jistě nic snadného pro dívku z bohatší rodiny postavit se před necky s prádlem a pracovat těžce celý den. Ale pro Alžbětu to bylo něčím r o z k o š n ý m. Co jí záleželo na tom, zda se modlí nebo pracuje: Boha nalézala všude a pak práce byla pro ni rozkoší.

Nejvíce však na ni působilo hluboké mlčení kláštera, jež bylo už dávno jejím živlem. „Ze všech hodin miluji nejvíce hodinu hlubokého mlčení,“ psala kanovníku. „Je to v tuto hodinu, co Vám pší.

Představte si Alžbětu v její světničce, která je jí tak drahá; to je naše svatyňka: jen pro něho a pro mě. Můžete předvídat krásné chvíle, které tam trávím se svým Miláčkem." Alžběta pochopila dokonale heslo starých sester karmelitek, které tak krásně vystihuje ducha svaté Terezie: **Žít sama se Samým**. Tato zásada karmelitek ji uchvátla už od prvního dne a stala se zcela její zásadou. Nebyla ostatně pro ni něčím novým: Alžběta byla už dříve zvykla hledat Boha v sobě všude, i uprostřed hluku světa, i ve společnosti, která byla pro ni největším nebezpečím, vzdalujícím ji od jejího Ježíše.

Její spolusestry na Karmelu vyznávají, že co je nejvíce udivovalo na mladé kandidátce, byla její usebranost. Když v refektáři dojedla, se sklopeným zrakem složila ruce pod pelerinku, ukazujíc veškerým svým chováním spíše hlubokou modlitbu než pouhý úkon usebranosti. Pro ni by bylo násilím pozvednout zrak. — Kterási mladá sestra, která sloužila v refektáři, byla tak udivena usebraným chováním Alžběty, že řekla nedůvěřlivě: „To je příliš krásné než aby to mohlo trvat; k podobnému duchu smrti nelze dospět z dneška na zítřek.“ Její usebranost se však neumenšovala, ano rostla a stávala se den ze dne hlubší a uvědomělejší, Alžběta cítila stále víc a více přítomnost Boha, jenž ji zval do svého náručí.

Nejlépe nám dá nahlédnout do duše nové kandidátky dotazník, který vyplnila osm dní po svém vstupu na Karmel:

Jaký je podle Vás ideál svatosti?
— Žít z lásky.

Jaký je prostředek, pomocí něhož tam nejrychleji dospějeme? — Stát se zcela malou a odevzdat se bez oplátky.

Kterého svatého milujete nejvíce?
— Miláčka Páně, jenž spočinul na srdci svého Mistra.

Kterou světici máte nejraději a

proč? — Naši svatou Matku Terezií, poněvadž zemřela láskou.

Jaký je hlavní rys Vaší povahy? — Citovost.

Které ctnosti dáváte přednost? — Čistotě. Blahoslavení čistého srdce, neboť Boha vidětí budou.

Chyba, která je Vám nejprotivnější? — Sobectví všeobecně.

Dejte nám výměr rozjímavé modlitby! — Spojení toho, jenž není, s tím, jenž jest.

Které knize dáváte přednost? — Duši Kristově; ona mně odhaluje všechna tajemství Otce, jenž jest na nebesích.

Máte velkou touhu po nebi? — Mám někdy stesk, ale samozřejmě jej chovám v nejhlubším nitru svého srdce.

Líbil by se Vám některý druh mučednictví více? — Miluji všechny, zvláště pak mučednictví lásky.

Jaké jméno byste chtěla mít v nebi? — Vůle Boží.

Jaké je Vaše heslo? — Bůh ve mně a já v něm.

Tento stálý styk Alžbětín s nadpřirozenem nedal jí zapomenout na povinnosti přirozené, nýbrž naučil ji pozvedat i nejobyčejnější věci denního života do řádu nadpřirozeného. Utíká se světa, aby se skryla v Bohu, ale nezapomíná na svou milovanou matičku. Nechce mít nic s věcmi pozemskými, ale dále myslí na své přátele, kteří žijí v nebezpečí života a proto jim ukazuje cestu k nebi. „Je neděle, svátek Panny Marie Bolestné,“ píše své matce. „Myslela jsem si, že je trochu Tvůj svátek, drhá mamínko: s jakou horlivostí jsem se proto modlila za Tebe. Vložila jsem Tvou duši do duše Matky bolestné a prosila jsem ji, aby Tě potěšila.... Dobrý Bůh Tě miluje a Tvá dcera Tě má ráda více než kdy jindy.“

„Nevíš, jak jsem šťastna,“ píše jedné přítelkyni.

„Neměla bys už plakat, nýbrž děkovat Bohu za mne. Tážeš se snad, jak mohu okoušet tolik radosti, když při vstupu do této drahé samoty jsem opustila ty, které miluji. Mám všechno v Bohu a ty, co jsem opustila, nalézám u něho. Nejsme rozdělení, pro naše srdce nebudou nikdy existovat mříže a mé srdce zůstane vždy totéž. Na Karmelu se rozšiřuje a dovede milovat ještě více.“

Den obláčky byl stanoven na svátek Neposkvrněného Početí. Před obláčkou oznámila převorka Alžbětě, že musí hlasovat konvent o jejím připuštění k obláčce a že neví, jak bude o ní rozhodnuto a proto aby se hodně modlila. A dodala, aby ji pokořila: „Máte ještě mnoho pozadu, chybí vám ještě mnoho v duchovním životě.“ — A Alžběta ve své prostotě, již se nic nevyrovná, odvětila s naprostým klidem: „Je pravda, matko, že jsem ještě velmi nedokonalá, ale myslím, že dobrý Bůh mně dá tuto milost. A co se týče sester, mohly by mě odmítnout? Jistě mě mají rády, neboť já je mám tolik ráda.“

A tak se přiblížil vytoužený den a Alžběta poklekla před oltář, aby přijala roucho svaté Terezie. Její duše byla do té míry zaplavena radostí a štěstím, že ztratila vědomí věcí, které se kolem ní děly, takže převorka se tázala sama sebe, jak skončí slavnostní obřad. Vše na ni působilo tak mohutným dojmem, milost, které se jí právě dostávalo, byla v jejích očích tak velká, že svět už neměl pro ni nejmenší přitažlivosti. Ano, zdálo se, že její duše by byla s to opustit tělo, kdyby jí nebylo určeno Bohem, aby ještě pracovala nějakou dobu o její výzdobě.

*

Štěstí a radost Alžbětina byly příliš velké než aby zůstaly nepovšimnuty nepřitelem čistých duší, ďáblem. Alžbětu čekala hrozná krise, temná noc, kterou musela projít, chtěla-li na horu svatosti. Nepokoj a bolest duše, pochybnosti a cizorodé přízraky fantasmie jí zmítaly, zdálo se, že její

klid a štěstí jsou u konce. Dábel věděl dobře, že svést takovou duši má pro něho větší význam než přivést k největším hříchům mnoho jiných lidí. Odtud jeho úsilí, které bylo tím větší, čím krásnější byla duše Alžbětina.

Jak dopadne tento boj? Jak se skončí tato krise? Bude následovat bílý den po této tak temné noci?

Alžběta zvítězila. Zvítězila v ní důvěra k představeným, poslušnost, slepá poslušnost, která dovede vždy dělat divy. Alžběta uposlechla do posledního slova všech rad představených a zpovědníka, netrvá ani v nejmenším na svém mínění, odhaluje s největší prostotou a pokorou nejtajnější myšlenky svého srdce a tato poslušnost k vůdcům ji zachraňuje. A pak tím větší mír se rozkládá v jejím srdci, čím větší bylo její utrpení a čím větší byla její upřímnost, mír, který už nikdy nemá opustit její duši. Její modlitba tak jednoduchá se ještě více zjednodušuje a proklubuje, duch víry ovládá ještě dokonaleji veškerou její jednání. Vychází z boje nejen jako vítězka, nýbrž i obohacena hojnou kořistí. Její duše je proniknuta světlem božským a tak může psát ve výroční den svého vstupu na Karmel: „Jak ubíhá rychle čas v něm! Je tomu už rok, co mě uvedl v požehnanou archu a nyní, jak praví můj blahoslavený Jan od Kříže ve své P í s n i: Hrdlička našla na zelenajících se březích svého společníka, po němž tolik toužila. Ano, našla jsem toho, jehož miluje má duše . . . Chtěla bych úplně ztichnouti a klaněti se jemu, abych pronikla vždy více do něho a byla jím tak plná, že bych ho mohla prostřednictvím modlitby dávat oněm ubohým duším, neznajícím daru Božího.“

Čteme-li dopis, který psala později jistě osobě, jež mnoho trpěla duševně, vidíme jasně, že mluví zkušenost. „Myslím, že tajemství míru, štěstí, spočívá v zapomenutí na sebe, v tom, že se nezabýváme sami sebou, což neznamená, že bychom necítili fysickou a mravní bídu . . . V hodinách nejbo-

lestnějších si myslíte, že božský Umělec, aby učinil své dílo krásnějším, používá dláta a zůstaňte v klidu pod rukou, která na Vás pracuje. Svatý Pavel, jenž byl vytržen do třetího nebe, cítil svou slabost a naříkal si před Bohem, jenž mu odpověděl: Dostačí ti má milost, neboť síla v slabosti se zdokonaluje. Hle, není to utěšující? Nuže, mějte odvahy!”

V takovém duševním stavu ji našel slavnostní den jejího života, skládání svatých slibů dne 11. ledna 1903, v neděli v oktávě Zjevení Páně. Ale dříve než mohla napsat po slavné ceremonii: „Má radost je hluboká a božská, je z těch, které nelze vyslovit...” — bylo jí opět trpět a hrozně trpět v době přípravy na svatou profes, takže se zdálo v předvečer slavného dne, že se přiblížila agonie. Jen díky její poslušnosti a moudrosti svatého řeholníka, jemuž se svěřila se svými bolestmi, že nabyla opět potřebného klidu a dokonala svou oběť, plná štěstí a duševní rovnováhy. Dala Bohu vše, co jí ještě náleželo: statky světa, statky svého těla, ano svou vlastní vůli, takže jí nezbylo nic, zhoř nic. A byla šťastná, že nemá nic, šťastnější než největší boháči tohoto světa. Měla však Boha a to jí stačilo. V něm měla vše...

Její duše byla zaplavena láskou. Jen láskou chtěla žít od tohoto okamžiku, jen láska měla udávat směr její další cesty. „Jediné slovo shrnuje můj život; bylo by je možno nadepsat na všechny mé okamžiky; byl to také život svatého Pavla: *Propter niam charitatem*. Vše, co přichází ke mně, je poselstvím nebo ujištěním příliš velké lásky Boží; nemohu již žíti jinou věc.”

Večer, v den přijímání závoje 21. ledna při společné rekreaci recitovala báseň, kterou složila k tomuto dni a která v prostých verších vyjadřovala její štěstí a program dalšího jejího života. Začínala strofou:

V tajemství hlubokém chci sebe pohřbít,
pohřbena v Bohu svém chci žít a umřít.
Ó Slovo vznešené, tvou láskou chci žít,
nech mě jen v pokoj tvůj velký se nořit.

BŮH VE MNĚ A JÁ V NĚM ...

Sv. Jan od Kříže napsal slova, která nám objasní mnoho ze života Alžběty od nejsv. Trojice, zvláště její zdánlivou pasivitu. „Trošička čisté lásky je vzácnější před tváří Páně a pro duši samu a přináší větší užitek Církvi než všechny ostatní skutky dohromady, třebaže se zdá, že duše nekoná nic ...”¹ Alžběta pochopila tato slova svého učitele a proto chtěla pohřbena v Bohu svém žít a umřít... Jak si napsala programově na počátku svého řeholního života.

Studujeme-li vnitřní život Alžběty od nejsvětější Trojice, dotknou se nás zvláště dvě věci: podivuhodná prostota, jednoduchost jejího duchovního života, která by nás snadno sváděla k myšlence, že její život není vlastně ničím zvláštním, nýbrž zcela obyčejným životem řeholnice a zdá se nám, že tato prostota vychází právě z jisté pasivity, zdánlivě nepřírozené. Bedlivějšímu pohledu se však zjeví mnohé, co osvětlí i její jednoduchost i pasivitu. Nesmíme zapomenout, že než Alžběta dospěla k této prostotě, která byla nádherným odleskem prostoty Boží, a než její duše dosáhla onoho stupně, na němž působí více Bůh než duše sama, že vyvíjela obrovskou činnost vůle, která ji připravila k tomu, aby byla schopna přijímat vliv Boží. Ona úžasná usebranost, která jí umožňovala vidět Boha všude, žít neustále v jeho přítomnosti se zdá něčím zcela prostým a přirozeným, ale kolik energie vůle bylo k tomu potřeba, než dospěla k tomuto stavu. Dnešní heretikové činnosti ovšem jsou velmi málo disponováni k tomu, aby uznali

¹ Cántico Espiritual, Canción 18.

nutnost života skrytého v Bohu a proto ona zdánlivá pasivita duše Alžbětiny jim bude jen pohoršením.

V této jednoduchosti a prostotě duše Alžbětiny spočívá všechna její krása. Je to duše tak čistá, tak prostá, bez jakékoliv komplikace, že nám, zvyklým na složitost moderního života, připadá jako exotický květ, jehož jsme ještě nikdy neviděli. Moderní metody duchovního života, často tak komplikované a živící spíše samolásku než lásku k Bohu, neměly pro ni přitažlivost. „Jsem přesvědčena,“ píše, „že tajemství míru a štěstí je v zapomenutí na sebe, v nezaměstnávání se sebou... A zapomenutí na sebe a vržení sebe do náručí Božího více oslaví Boha než všechna zpytování svědomí, jež působí, že duše žije se svými slabostmi, ač má v sobě Spasitele, jenž ji chce každým okamžikem očisťovat.“

Sestra Alžběta byla věrnou následovnicí sv. Terezie Ježíškovy. Sotva kdo dokonaleji pochopil a uvedl v praxi ducha svaté karmelitky z Lisieux. Sv. Terezie psala kdysi své sestře Celině: „Vím, že někteří duchovní vůdcové radívají těm, kteří usilují pokračovat v dokonalosti, aby počítali své ctnostné skutky, ale můj duchovní vůdce Ježíš mě neučí skutky počítati, on mě učí konati všechno z lásky.“ Alžběta věděla dobře, že dlužno se povznést nad všechny malichernosti, že třeba se dát Bohu bez výhrady, cele se ponořit do Boží dobroty a lásky a odtud čerpat sílu ke stále většímu vzletu. Zapomněti na sebe a myslet na Boha, pokořit se před jeho velikostí, ale ještě více vrhnout se do jeho teplého náručí, toť cesta sestry Alžběty. „Je třeba,“ psala jedné karmelitce, „aby láska k Bohu byla tak silná, že smaže všechnu sebelásku.“

Pokora, odevzdanost do vůle Boží a láska k mlčením a usebranosti ji připravily na takový stupeň modlitby, že nebyla téměř přerušována. Její pokora však neprýštila tak ze stálého sebepozorování a poznání vlastní bídy jako spíše z pohledu na

Boha, na jeho velikost, před níž pak si uvědomila svou nicotu. „Nikdo nemůže znepokojoval pokorného,“ psala, „neboť se vrhl do takové propasti, že nikdo jej tam nebude hledat.“ A tou propastí nebylo nic než Bůh sám. Jak hluboký to motiv k pokoře, jak nesmírně přesahuje naše ponětí o této ctnosti!

Její láska k mlčení a usebranosti, která jí připravila tolik krásných chvil, byla přímo pověstná na Karmelu. „Je třeba pohlížet na Něho neustále,“ pravila jednou, mluvíc o božském Mistru, „Je třeba mlčet — je to tak jednoduché.“ To byla stálá její rada. Šlo-li o nějakou novenu, přípravu na některý svátek, byla-li otázkána, co bude dělat, odpovídala vždy: „Budu mlčet, abych mu usnadnila příchod ke mně.“ Sestry znaly ji už tak dokonale, že někdy poněkud zlomyslně odpovídaly už napřed, když se jednalo o něco podobného: „Silentium, pravda, je třeba mlčet.“ A ona se jen usmívala.

Sestře Markétce psala o tomto tichu, které přivolává Boha do duše: „Ráda bych Tě pozvala k sobě, je tak tichá, tajemná tato světnička, s bílými zdmi, na nichž visí černý dřevěný kříž bez Krista . . . Jsem malou poustevnicí dobrého Boha; miluji samotu s ním samým a vedu opravdu rozkošný život poutevnický . . .“ — Toto silentium, stálé mlčení, prozářené věrou v přítomnost Boží, bylo jejím životem. Nebyla sice vždy proniknuta oním citovým štěstím a slastí, kterou s sebou přináší vědomí života v přítomnosti Boží, ale víra jí pravila i v nejtemnějších hodinách i v největších bolestech duše, že on je zde. Viděla ho všude, cítila takřka jeho přítomnost. Proto jí byl Karmel začátkem, předchutí nebe, jak píše často ve svých listech, celička byla „plná přítomnosti Boží“. V jednom dopise matce čteme: „Naše dobrá matka, která pečuje o Tvou Alžbětu se srdcem zcela mateřským, chce, abych chodila na vzduch: a proto místo abych pracovala v naší malé celičce, zařizují se jako poustevník v nejpustším místě naší obrovské zahrady

a tam trávím rozkošné chvíle. Příroda se mi zdá býti plná Boha, vítr, jenž fouká ve vysokých stro-mech, ptáčci, již zpívají, krásné modré nebe, vše-chno mně mluví o něm."

Bůh ve mně a já v něm, ó, toť můj život — řekla kdysi. A to byla také celá její modlitba, veškero tajemství jejího štěstí. Její modlitba byla tak prostá, jak prostý byl celý její život. Mohl bychom říci, že její modlitba byla přesným vyjádřením definice modlitby, jak ji podal výtečný učitel duchovního života Marmon: Rozmluva přijatého Syna Božího se svým nebeským Otcem. Nic nemůže krásněji vyjádřit pravou povahu modlitby, jestliže si uvědomíme vznešenost člověka v milosti posvěcující a jeho vztahy k nebeskému Otci, na něž mu dává právo právě milost. A poně-vadž syn, dcera, která miluje svého otce, nezná větší radosti než když může co nejčastěji roz-mlouvat důvěrně se svým otcem, proto je život Alžbětin jedinou modlitbou. „Žítí pro karmelitku znamená, spojovati se s Bohem od rána až do ve-čera a od večera až do rána. Kdyby on nenaplňo-val naše světničky a chodby, jak by byly prázdné! Než my ho vidíme ve všem, poněvadž ho nosíme v sobě a náš život je začátkem nebe."

Tato modlitba je jí něčím tak přirozeným jako rybě voda a něčím tak prostým, přímo samozřej-mým. Tichá karmelitka žije s Bohem „jako s někým, koho milujeme. Je to tak prosté, praví, není třeba krásných myšlenek, nýbrž výlevů srdce . . . Miluje-me-li, nejsme již u sebe, nýbrž zcela u předmětu milovaného a žijeme více v něm než v sobě sa-mých."

Alžbětina modlitba byla radostným spočínutím na Srdci Božím. Proto milovala tak svatého Jana, Miláčka Páně, protože jeho přivlnutí na srdce Mistrovo při poslední večeři bylo obrazem jejího poměru k Bohu. Nemluvila, nýbrž zachovávala

mlčení a pohlížela na něj se zaníceným zrakem a naslouchala mu. A mluvala. Co víc měla činit? „Modlitba je odpočinkem,“ psala, „zotavením; přijdeme prostě k Němu, Jehož milujeme a zůstáváme u něho, jako malé dítě na rukou své matky necháme volnost svému srdci.“ Zapochybovala kdysi o tom, zda je správná její cesta, zda není snad nebezpečná její přílišná pasivita, ale zkušený zpovědník ji uklidnil. A pak už jí nic nemohlo znepokojit. Mluvala, a to jí stačilo. Darovala se úplně do rukou Božích a proto si byla jista.¹

Celý její duch je shrnut ve slovech, která napsala v jednom listě: „Abychom dosáhli ideálního života duše, myslím, že třeba žít v nadpřirozenu, uvědomit si, že Bůh je v našem nejhlubším nitru a jít ke všemu s ním. Pak nejsme nikdy všedními i když konáme skutky nejobyčejnější, protože nežijeme v těchto věcech, jdeme nad nimi. Duše nadpřirozená nejedná s druhotnými příčinami, nýbrž s Bohem samým.“ Jaký to smysl pro absolutní! Nechce se umazat věcmi stvořenými, proto chce jednat jen s jejich Stvořitelem. Na vše nazírat jen s hlediska víry, s hlediska Božího, to znamená mít Boha stále na paměti, to znamená žít v úzkém styku s ním a nikoliv jen v hodině modlitby, kterou mu ve své skouposti vyhradíme. Jemu patří celý náš život a proto chceme-li být odměřeni vůči ně-

¹ „Nebojím se tvrdit,“ praví P. Piny, „že nedospějeme nikdy k vrcholu dokonalosti, k němuž jsme pozváni od Boha, ať jsme skutečně nebo se domníváme, že jsme na kterémkoliv stupni duchovního života, jestliže nedospějeme k vrcholu dokonalosti. Naopak, odvažují se tvrdit, že, ať se nám jeví náš stav jakkoliv nízký a opovržený, i kdyby to byl stav ustavičného zápasu s vlastními nedokonalostmi, boje s pokořujícími pokušeními, jestliže přesto naše vůle je zcela odevzdána, nechtějíc nic ani pro sebe, ani pro druhé, než vůli Boží, odvažují se tvrdit a neustanu to opakovat, že jsme dokonalí v tomto stavu uprostřed svých nedokonalostí a že všechny tyto nedokonalosti v tomto rozpoložení sebeodevzdání slouží velmi dobře našemu pokroku a naší dokonalosti.“ A. Piny, *L'abandon a la Volonté de Dieu*, c. VIII.

mu, je to krádež. Proto každý okamžik Alžbětín náležel Bohu, jehož nalézala právě tak v prádelně jako v choru nebo pod blankytnou oblohou v kráse přírody. Její život náležel Bohu: její život byl modlitbou. Jediný správný a logicky důsledně uspořádaný život.

Neměl pak pravdu P. Garrigou-Lagrange, když napsal, že mystika je život uvědomělý křesťanský?¹ Vždyť co máme většího než milost posvěcující, která s sebou přináší adoptivní synovství Boží, přátelství s Bohem! Jsme-li si vědomi této velikosti křesťana a jednáme jako přijatí synové Boží, nejsme na vrcholku duchovního života? Což nejsou mimořádné milosti něčím, co nepatří k pojmu svatosti? Alžběta se nemohla honosit ani zjeveními, ani viděními, ale měla milost dítek Božích a v ní i s ní veškero štěstí, jehož se může člověku dostat. Byla si vědoma tohoto daru a vyvodila z něho všechny důsledky. Věděla, že „kdo zůstává v lásce, zůstává v Bohu a Bůh v něm“, věděla, že již nejsme pouťníky a hosty, nýbrž občany svatých, domácími Božími a proto volala k Bohu O t č e. A zde je ta nejhlubší a nejhlubší mystika, která je pro všechny, tak jako milost, z níž prýští, je pro všechny.

*

Láska Alžbětina nemohla být neplodná. Byla ohněm a proto musela spalovat, byla povodní a proto se musela rozlévat. Láska je sama sebou sdílná a proto z ní prýštil krásný apoštolát jak mezi sestrami, tak také na venek. Jen s pohnutím můžeme číst dopisy, které posílala zvláště své rodině a které jsou plny něžné starosti o jejich blaho, zvláště duchovní. Vše, co se týká její milované matky, ji nesmírně zajímá, těší ji v její samotě a odloučenosti, vypráví jí o sobě a svém životě na Karmelu, aby jí pomohla snášet zármutek a bolest

¹ Perfection chrétienne et Contemplation, 1923, strana 149.

ze ztráty milované dcery. Zvláště na konci života, kdy cítila, že brzy bude muset opustit tuto zemi, připravuje svou matku na zármutek, který ji očekával. „Neplač nad svou Alžbětou, Pán Bůh ti ji ještě na chvíli ponechá; a pak v nebi, což nebude neustále u své matky? u této matky tak dobré, kterou miluje stále více? Drahá maminko, pohlížejme vzhůru! Myšlenka, že nebe je domem otcovským, uklidňuje duši. Vzhlížejme tam jako milované děti, které se vrací k rodinnému krbu po době vyhnanství. Vždyť on sám se nám nabízí za průvodce, aby nás tam uvedl.“

S jakou něžností píše své sestře Markétce! Dává si vypravovat vše, co se týká její mladé rodiny, poučuje ji, jak by vedla k Bohu své dcerušky, snaží se o to, aby jejich rodinné štěstí bylo založeno na Bohu a plnění jeho vůle. Ve svém odstupu od světa vidí jasněji než lidé ve světě, kteří často nemají ani kdy, aby přemýšleli o mnohých věcech, jaké štěstí je to pro rodinu, je-li založena na základech nadpřirozena. Odtud její apoštolská touha pomoci všem, kteří se k ní utekl o radu.

Alžběta pochopila dokonale smysl slov Kristových u sv. Jana: *Posvěcuj se pro ně, aby oni byli rovněž posvěceni v pravdě.* (XVII. 19.) „Tato slova našeho Mistra učliňme svými,“ psala. „Ano, posvěcujme se pro duše, a ponevadž jsme všichni údy téhož těla, v té míře, v níž budeme mít my božský život, budeme jej moci nechávat proudit ve velkém těle Církve.“ Jak úžasné to proniknutí nauky sv. Pavla o tajemném těle Kristově a článku víry o obcování svatých! Nedívíme se proto, když píše v lednu 1906: „Jak cítíme potřebu se posvěcovat, zapomínat na sebe, abychom náleželi zcela zájmům Církve! Ubohá Francie! Jak ráda bych ji pokryla krví Spravedlivého, toho, jenž stále žije, aby se přimlouval za nás a prosila o milosrdenství. Jak vznešené poslání má karmelitka! Má být prostřednicí s Ježíšem Kristem, má mu být jakoby přidáným člověčenstvím,

v němž by mohl pokračovati v díle zadostčinění, obětí, chvály a klanění." Takové myšlenky ovládaly Alžbětu, když už v ní hmotný život takřka uhasínal, láska však stále vzrůstala, čím více se přibližoval den, který ji měl spojit na věky s ním, po němž tolik toužila.

r

OD NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

Nebyl by náš obraz sestry Alžběty od nejsvětější Trojice jasný, kdybychom jej nepozorovali ve světle jejích vztahů k tajemství tří božských Osob. Věděla, co znamená pro ni její jméno Alžběta — dům Boží. Stačilo tedy při jejím vstupu do řádu, aby jí kněz z řádu sv. Dominika vyložil krásu a skutečnost tajemství přebývání nejsvětější Trojice v duši omilostněné, aby změnila svůj úmysl nazývat se Alžbětou Ježíšovou. Jak byla vděčna tomuto knězi, že ji uvedl do tajemství vnitřního života nejsvětější Trojice!

Jestliže mě kdo miluje... I můj Otec ho bude milovat i přijdeme k němu a příbytek si u něho učiníme, řekl kdysi Kristus (Jan, XIV. 23.) Je to tak prosté! „Nic se nevyžaduje," píše P. Lagrange,¹ „ani intelektuální vzdělání, ani zvláštní snaha po kontemplaci nebo mimořádná askese a jestliže tato návštěva může mít u jemných duší hlediska neznámá jiným, přece Bůh nepřichází, aby vyvolával extase nebo jiný vnější projev; přichází, aby přebýval v duši, která miluje. Nic není prostšího než tato mystika, nic hlubšího."

Tajemství přebývání nejsvětější Trojice v duši bylo nejmilejším předmětem Alžbětiných úvah. Každá neděle, zasvěcená tomuto tajemství, byla pro ni velkým svátkem nejsv. Trojice. Když se v neděli při Primě modlila krásné vyznání sv. Atanáše, které tak hluboce mluví o třech božských

¹ Jos. Lagrange, Saint Jean, XIV. 23.

Osobách, bývala jako v extasi a její duše oplývala radostí, že smí sloužit dcerou nejsv. Trojice. „Když myslím na své jméno, má duše je unášena velkým viděním tajemství všech tajemství této Trojice, která již zde na zemi je naším klášterem, naším příbytkem, nekonečným, v němž se můžeme pohybovat nehledíce na nic. Čtu právě krásné stránky našeho svatého otce Jana od Kříže o přetvoření duše ve tři božské Osoby. Ctíhodný pane, k jaké propasti slávy jsme pozváni! Nyní chápu mlčení, usebranost svatých, kteří nemohli už vyjít ze své kontemplace... Chtěla bych odpovědět na toto pozvání Boží jako svatá Panna, zachovávajíc všechny věci ve svém srdci, pohřbíc se, abych tak řekla, na dně své duše, abych se zničila, abych se přetvořila v nejsv. Trojici, která tam přebývá. Pak mé heslo, můj zářný ideál, jak mně pravíte, bude uskutečněn, budu opravdu Alžbětou od nejsvětější Trojice.“

Její jedinou touhou bylo: býti již zde na zemi a pak jednou v nebi chválou nejsvětější Trojice. Odtud její mystické jméno, které našla u sv. Pavla a jehož ráda užívala „chvála slávy“ — *Laudem gloriae*. Nezáleželo jí na tom, že z neznalosti latiny užívá akusativu místo nominativu, berouc slova *laudem gloriae* přímo z textu sv. Pavla *Ephes. I.*: *Qui praedestinauit nos... in laudem gloriae...* „Jak uskutečnit tento velký sen srdce našeho Boha,“ táže se v dopise své sestře, „tuto nezměnnou vůli ohledně naší duše: jak jedním slovem odpovědět na naše povolání stát se dokonalými chválami slávy nejsvětější Trojice? V nebi je každá duše chválou slávy Otce, Syna i Ducha svatého, poněvadž každá duše je ustálena v čisté lásce a nežije už životem vlastním, nýbrž životem Božím; pak ho poznává, praví sv. Pavel, jak on poznává sám sebe.“

„Chvála slávy je duše, jež přebývá v Bohu, jež ho miluje čistou a nezištnou láskou, aniž hledá ve sladkosti lásky sebe; jež ho miluje více než vše-

chny jeho dary... Chvála slávy je duše oddaná mlčení, jež se chová jako lyra, aby pod tajemnými údery Ducha svatého vydávala božské harmonie. Ví, že utrpení je strunou, která vyluzuje nejkrásnější zvuky a proto ji ráda vidí na svém nástroji, aby se jemněji dotýkala srdce svého Boha. Chvála slávy je duše, která nazírá na Boha ve víře a prostotě... Je jakoby bezednou propastí, v níž on se může rozlévat!... Konečně chvála slávy je bytost, která je neustále v díkůčinění: její skutky, její pohyby, její myšlenky, její touhy ji zakořeňují hlouběji v lásce a zároveň jsou jakoby ozvěnou věčného Sanctus. V nebi své duše chvála slávy začíná již svou službu věčnosti. Její zpěv je nepřetržitý: je pod vlivem Ducha svatého, i když si toho není vždy vědoma, poněvadž slabost přirozenosti jí nedovoluje, aby byla stále upřena na Boha bez roztržitosti. Zpívá stále, klaní se stále, je, abych tak řekla, stále zaměstnána chválou a láskou v touze po slávě svého Boha. Budme chválou slávy nejsvětější Trojice v nebi své duše! Jednoho dne padne záclona, budeme uvedeni do města věčného: tam budeme zpívat v lůně nekonečné Lásky a Bůh nám dá jméno nové, slíbené vítězům. Jaké bude? — LAUDEM GLORIAE."

Jak hluboko pronikla v tajemství vnitřního života nejsvětější Trojice, zjevují nám slova v duchovní závěti, kterou napsala své sestře. „Odevzdávám ti svou pobožnost k nejsvětější Trojici. Žij uvnitř s ní v nebi své duše. OTEC tě zahálí svým stínem, jako by položil mrak mezi tebou a věcmi pozemskými, aby tě chránil celou pro sebe; sdělí se s tebou o svou moc, abys ho milovala láskou silnou jako smrt. SLOVO vtiskne ve tvou duši jako do krystalu obraz své vlastní krásy, abys byla čistá jeho čistotou, světlá jeho světlem. DUCH SVATÝ tě přetvoří v mystickou lyru. Silentium pod jeho božským dotekem vykouzlí vznešenou píseň lásky. Pak budeš chválou slávy."

Když na sklonku svého života po dlouhé měsíce

byla upoutána na lůžko, bylo jí velikou útěchou, jestliže ji navštívila představená kláštera, kterou tolik ctíla. Jednoho dne z jistých důvodů nemohla učinit ranní návštěvy u milé nemocné a proto se jí pak omlouvala, že ji nechala samotnu. „Nedělejte si žádných starostí,“ odvětila nemocná, „když vám není možno přijít, myslíte si, že jsem se svými božskými Hostmi. Nesmím a nemohu už nic chtít, než žít v jejich přátelství. Cítím tak dobře, že jsou zde,“ pravila, skládajíc ruce na srdce.

Z tohoto srdce tak hluboce oddaného tajemství největšímu vytryskla pak ona modlitba k nejsvětější Trojici, která je právě tak dogmaticky správná, jako plná lyrismu. Poněvadž nám usnadní proniknutí hlouběji do duše naší karmelitky, překládáme ji celou.

„Ó můj Bože, Trojice, již se klaním, pomoz mi zapomenouti zcela na sebe, abych se ponořila do tebe nezměnitelného a tichého, jako by má duše byla již na věčnosti. Kéž nic nemůže rušit můj klid a způsobit, abych vyšla z tebe, ó můj Nezměnitelný, nýbrž kéž každá minuta mě unáší dále do propasti tvého tajemství.

Uklidni mou duši, učiň si v ní nebe, svůj milovaný příbytek a místo svého odpočinku. Nechť tě tam nikdy nenechám samotného, nýbrž ať jsem zcela tam, stále bdělá ve víře, stále se klanící, stále oddána tvé tvůrčí činnosti.

Můj milovaný Kriste, ukřižovaný pro lásku, chtěla bych býti nevěstou tvého Srdce. Chtěla bych tě zastíti slávou, chtěla bych tě milovat až k smrti. Než cítím svou neschopnost a prosím tě, abys mě oděl v sebe, sjednotil mou duši se všemi hnutími své duše, abys mě ponořil v sebe, zaplavil sebou, nahradil mne sebou, aby můj život byl jen vyzarováním tvého života. Přijď ke mně jako klanitel, jako obnovitel a jako Spasitel.

Ó Slovo věčné, Slovo mého Otce, chci trávit svůj život nasloucháním tobě. Chci býti zcela uče-livá, abych se naučila všemu od tebe. Pak během

všech nocí, všech vypráhlostí, všech slabostí chci se přimknouti k tobě a zůstatí vždy pod vlivem tvého velkého světla. Má milovaná hvězdo, oslň mne, abych se nemohla vymknouti tvé záři!

Ó šířající Ohni, Duchu lásky, sestup na mne, aby se stalo jakoby vtělení Slova v mé duši; abych mu byla jakoby přidaným člověčenstvím, v němž by obnovoval celé své tajemství. A ty, Otče, skloň se nad svým ubohým malým tvorem, viz v něm jen svého milého Syna, v němž se ti dobře zalíbilo.

Ó nejsvětější Trojice, mé všechno, mé blaho, nekonečná samota, nezměrnost, v níž se ztrácím, vrhám se k tobě jako kořist, pohřbi se ve mně, abych já se pohřbila v tobě a očekávala, až půjdu nazíratí ve tvém světle na tvou propastnou velikost."

LÁSKA K MARII

María je božskou formou, v níž se odlévají svatí, napsal blah. Ludvík Grignon z Montfortu. Je tedy jaksi samozřejmé, že měla Alžběta zvláštní lásku k Marii, zvláště když její cesta byla svou prostotou tak podobná cestě svaté Panny. Jestliže čteme její zápisky nebo listy nejrozličnějším osobám, nabýváme stále více přesvědčení, že byla opravdu dítkem mariánským. Nauka bl. Ludvíka Grignona jí byla dobře známá, vyvodila z ní všechny důsledky, třebaže jeho mluva je jí cizí. Necítí žádné přitěžlivosti k tomu, aby se nazývala otrokyní svaté Panny; je dítkem Božím, tento název odpovídá daleko lépe. Její mentalitě, a proto je také dítkem Mariiným. Slovo otrok neodpovídalo dobře jejímu pojmu svobody dítek Božích, ale nauka Grignonova o odevzdanosti svaté Panně a skrze ni Ježíši byla jejím životem.

Již od nejútlejšího mládí nalazáme u Alžběty něžnou úctu k Marii. K ní se utíká ve všech svých obtížích, u ní hledá pomoc, kdykoliv jí život přináší těžké chvíle. Už jako dítě prosí svatou Pannu,

aby jí zamezila přístup na ony dětské koncerty v Dijonu, kdyby tam měla snad urazit Boha. Když se jednalo o vstup do řádu, je to opět Marla, k níž se utíká a prosí ji, aby obměkčila její matku, by jí dovolila na Karmel. A její poslední návštěva v Lurdech před odchodem se světa je prosbou a díkem zároveň: díkem za to, že jí matka konečně dovolila stát se karmelitkou a prosbou, aby už co nejdříve směla vzít na se hnědý háv svaté Terezie.

V klášteře dijonském, jenž měl velkou tradici mariánskou, byla jen posílána její láska k Marli. Od svého příchodu až do posledního dne se modlívala denně modlitbu, kterou se modlívaly tamější sestry a která je nejlepším výrazem oddanosti a každodenním zasvěcením se nebeské Královně. „Nejsvětější, Neposkvrněná Panno Maria, matko Boží, já tě dnes volím za matku a paní, patronku a orodovnici: své tělo a duši, život i smrt a cokoliv a jakkoliv jest mého, kladu do tvých požehnaných rukou. Přijmi mne, ó nejblahoslavenější Královno nebes, za svou služebnici, a učiň, abych byla a zůstala na věky služebnicí tvého Syna Ježíše Krista. Amen.“

Marla byla vzorem Alžbětíným v její snaze o spojení s Bohem. Kdo se kdy více přiblížil k Bohu, než jeho svatá matka? Alžběta to věděla a proto šla k Marli, aby ona ji uvedla do tajemství života s Bohem. Evangelista vyjádřil krátce tajemství života Marlinu slovy: Uchovávala všechna tato slova ve svém srdci. To bylo cílem i Alžbětíným. „Chtěla bych odpovídati na pozvání Boží a žít na zemi jako svatá Panna, uchovávajíc všechny věci ve svém srdci, pohřbívajíc se, abych tak řekla, na dně své duše, abych se ztratila v Trojici, která tam přebývá, abych se přetvořila v ni.“

Život Alžbětín je jakoby odrazem života svaté Panny. „Pomysli,“ píše sestře, „co se dělo v duši Panny, když po vtělení bylo v ní vtělené Slovo. V jakém mlčení, v jaké usebranosti, v jakém klánění se nořila na dno své duše, aby se přivlnula

k tomuto Bohu, Jehož měla býti matkou! On je v nás. Ó, buďme stále u něho, v mlčení s touto láskou Panny . . .”

Celá zbožnost Alžbětina byla proniknuta něžnou láskou k Marii. A poněvadž dobře věděla, jak dovede pomáhat na cestě k Bohu tato dobrá matka, učila i druhé, jak se mají dáti do jejích služeb, pod její ochranu. Jisté sestře v den obláčky darovala obrázek a na jeho zadní stranu napsala slova, která mluví k oné sestře sama svatá Panna: „První oběť Otci podal Ježíš mýma rukama, a posílá mne, abych přijala tvou . . . Přináším ti škapulír jako záruku své ochrany a lásky, jako znamení tajemství, které se má dít v tobě. Má dceru, já přicházím, abych tě oděla Ježíšem Kristem, bys byla zakořeněna v něm, v hloubi propasti s Otcem a Duchem lásky; abys byla vzdělána v něm, své skále a pevnosti, abys byla posílena v této víře v lásku nezměrnou, která z velké výhně se vrhá na dno tvé duše; tato všemocná láska vykoná na tobě velké věci, věř mému slovu, je to láska matky, a tato matka se chvěje, vidouc, s jak zvláštní něžností jsi milována . . .”

Skrze Marii k Ježíši. Tak chápala i Alžběta svou lásku k Marii. Neměla by významu naše láska k Marii, kdyby nás nevedla k našemu cíli, jímž může být jen Bůh. „Maria, má dobrá matko, oběť mě, dej mě Ježíši,” volala. „Znovu jsem se zasvětila své dobré Matce. Svěřila jsem jí svou nevinnost. Ó, kéž by mě uchránila čistou, kéž by zachovala od nejmenší poskvrny toto srdce, které náleží zcela Ježíši . . .!” „Maria, má milovaná matko, přijď mně na pomoc, abys učinila ze mne světicí!” — Hle, to je pravý smysl úcty mariánské!

Skrze Marii k Ježíši, ale k Ježíši ukřižovanému. To bylo touhou Alžbětinou. „Tato Královna panen,” píše, „je také Královnou mučedníků . . . Jak je to krásné, pohlížeti na ni po dobu jejího dlouhého mučednictví, zahalenou ve vznešenost, která dýchá zároveň silou i sladkostí. Tomu se naučila od

Slova samého, jak mají trpět ti, které Otec vyvolil jako oběti, ti, které se rozhodl přidružit k velkému dílu vykoupení, ti, které předurčil, aby byli podobní jeho Kristu, ukřižovanému z lásky.“ Alžběta znala pravou cenu bolesti, věděla, jaký podíl měla Maria svým spoluutrpením na vykupitelském díle Kristově, a proto šla k Marii, aby ji naučila trpět tak, aby její utrpení mělo onu cenu, které nabývá ze spojení s utrpením kalvarským.

„Jestliže Maria, která je stromem života,“ praví blah. Ludvík Grignol, „je dobře opatrována v naší duši . . . , přinese ovoce svým časem; a jejím plodem není nic jiného než Ježíš Kristus.“ Alžběta pěstovala tento vzácný strom a pěstovala jej pečlivě. Podle toho bylo i ovoce, odpovídající námaze, spojené s pěstováním. — Bylo to nedlouho před smrtí. Alžběta pravila matce převorce, jak jí nyní potřebuje, aby dokonala svou kalvarskou cestu. „Bude tam přece svatá Panna, aby vám podala ruku, nemáte se co bát s tak dobrou matkou,“ odvětila představená. — „Ano, to je pravda,“ řekla s důvěrou Alžběta, „JANUA COELI — Brána nebeská — nechá přejít malou CHVÁLU SLÁVY . . .“

RADOST V BOLESTI

Snadno se o bolesti krásně píše, ale těžko se bolest snáší. A snášet bolest s radostí, toužit přímo po bolesti, toť známkou duše, která nejen spěje za Mužem bolesti, nýbrž je mu blízko. Kdybychom si nebyli vědomi, že Kristus nás předešel na cestě bolesti a že sám zašel tak daleko, že ho nikdy nemůžeme dosáhnouti, sotva by mohl chtít člověk dobrovolně trpět a sotva by byl napsal svatý Pavel filipským křesťanům: „To je pro vás znamením spásy, a to od Boha, neboť vám bylo dáno pro Krista nejen věřit v něho, nýbrž i trpět pro něho.“ (I. 29.)

Alžběta byla již na sklonku svého života. Byla

ještě mladá, vlastně dosud dítě — co to je dvacet pět let — ale byla už zralá pro nebe. Zbývalo jí už jen trpět, snášet kruté bolesti po několik měsíců, aby její koruna byla veliká.

Dne 1. ledna 1906 při vybírání patronů na příští rok dostala sestra Alžběta svatého Josefa. Byla tím potěšena. „Svatý Josef je patronem dobré smrti,“ pravila, „on si pro mne přijde a přivede mne k Otci.“ Kdo by tehdy řekl, že to bylo tak pravdivé! Ale mělo tomu tak být. Alžběta začala podivuhodně slábnout, obtíže žaludeční se stávaly den ze dne horšími a uprostřed doby postní bylo zřejmo, že jde o vážnou nemoc, takže v prvních dnech po svátku svého patrona musela se na trvalo odebrat do klášterní nemocnice, když již předtím pomalu poléhala. A odtud nevyšla, dokud nevypila až do dna kalich utrpení, který jí připravil Pán, aby ji učinil co nejpodobnější sobě.

Trpělivost, s jakou snášela všechny bolesti, byla příkladná všem, kdož měli to štěstí jí sloužit v poslední nemoci. Byla téměř neustále spojena s Bohem, myslela na to, co Kristus trpěl za nás, a proto nikdy neodcházel úsměv s její tváře. Byla šťastna, že trpí. Smrt ji nikterak neděsila, naopak, toužila po ní a litovala, že tak váhá vzít ji s tohoto světa. „Od konce března jsem v nemocnici,“ psala, „a nemám jiné povinnosti než milovat.“ Odtud prýštilo tajemství její radosti v utrpení. Milovala. A může být lásce něco těžkým? Naopak, láska chce trpět, chce velmi trpět, tím více, čím větší je. Což nevolala svatá Terezie: Buď trpět nebo umřít?

„Naděje, že už brzy budu vidět v nevypravitelné kráse toho, jehož miluji, a že se ponořím do nejsv. Trojice, mně působí nesmírnou radost v duši,“ psala známému kanovníku. „Jak jsem šťastná v poušti své malé nemocnice,“ psala své matce. „Můj Mistr je tu se mnou a žijeme ve dne v noci jako jedno srdce. Oceňuji stále více štěstí, že jsem karmelitkou...“ Smrt, která po ní vztahovala své studené ruce, znamenala pro ni osvoboditelku. „Tato ne-

moc se mně zdá býti poněkud tajemnou, nazývám ji nemocí lásky, poněvadž je to on, jenž ve mně pracuje a mě stravuje. Dávám se mu, odevzdávám se mu, s radostí očekávajíc, co přijde."

Trpěla s radostí, poněvadž si byla vědoma, že trpí s Kristem. Věděla, že vlastně jen tehdy má naše bolest smysl, jestliže je přidružena k bolestem, které snášel pro lidstvo Ježíš, jestliže je naše bolest obložena bolestí Kristovou. „Nikdy nebylo mé štěstí tak velké," psala, „jako od té doby, co mě Bůh ráčil přidružit k bolestem božského Spasitele." A matce: „Bojíš se, že jsem obětním darem, označeným k utrpení; prosím tě, nermuť se proto, bude to tak krásné! Necítím se ani hodnou toho. Pomysli jen, mít účast na utrpení svého ukřižovaného Snoubence, jít s ním k svému umučení, abych byla vykupitelkou s ním . . . ! Tvé srdce matky by mělo božsky jásat při pomyšlení, že Mistr ráčil vyvolit tvou dceru, plod tvého života, aby ji přidružil ke svému velikému dílu vykoupení; že ji označil pečeti svého kříže a trpí v ní jako prodloužení svého umučení."

Odtud plynula ona podivuhodná trpělivost, o níž mohl říci lékař, který ji ošetřoval: „Nikdy jsem neviděl podobné síly a jasu v utrpení; snáší opravdové mučednictví." Přijímala s vděčností každou bolest, líbala kříž Kristův a v něm všechno utrpení, které ji činilo jemu podobnou. To je pravý křesťanský názor na bolest, provedený až do posledních svých důsledků. Bolest je těžká, ano, ale takto pochopena je něčím božským. Alžběta to věděla. Bolest jí byla nejen něčím božským, nýbrž přímo známkou vyvolení, známkou zvláštní lásky Boží k ní. Proto psala, že je to láska, která ji ničí, která stravuje pozvolna její život.

*

V pondělí 29. října viděla naposledy Alžběta své příbuzné v hovorně. Přivedli jí také její dvě malé neteře, jimž naposledy požehnala. Zdálo se do-

konce, že je jí lépe; ale ona věděla, že už neuzří svých drahých. Při rozloučení měla odvahu říci matce: „Maminko, když se dovíš, že jsem přestala trpět, padneš na kolena a řekneš: Můj Bože, tys mně Ji dal, já ti Ji vracím; budiž tvé jméno pochwáleno.“

Nemoc se zhoršovala, sestra Alžběta trpěla stále víc a více. Nemohla ničeho požit a proto se stupňovala den ze dne její slabost. Na Vše svaté se jí již zdálo, že přišla poslední hodinka. Sestry se shromáždily u lůžka nemocné, aby se modlily. Sestra Alžběta se probrala z mrákot, projevila radost, že přišly všechny sestry k jejímu loži a prosila za odpuštění dojemnými slovy. Pak slyšely sestry, jak promlouvá slabým, jakoby dohasínajícím hlasem: „Všecko prchá . . . na sklonku života jen láska zůstává . . . Je třeba konat všechno z lásky . . . Je třeba na sebe neustále zapomínat: dobrý Bůh to má tak rád, když na sebe zapomínáme . . . Ó, kdybych to byla vždy konala!“ připojila s přízvukem pokory, jenž všem pronikl.

Než smrt ještě nepřišla. Chybělo ještě několik dní, plných bolesti, aby míra byla plná. Z této doby vypravuje jedna sestra příhodu, která stojí za povšimnutí. Prosila totiž Alžbětu, aby jí našla jméno jako si našla sobě, které by jí bylo silou a životním heslem. Alžběta přemýšlela a večer nato našla ona sestra pode dveřmi ve své světnici lístek, na němž bylo napsáno: ABSCONDITA IN DEO.¹ Jiného dne přišla ona sestra navštívit Alžbětu, která se zaradovala nad jejím příchodem a vyložila jí smysl jejího nového jména. „Toť On sám, jenž vás tak nazval, já jsem to věděla. Jaký to program! Abscondita in Deo! to znamená, odloučení ode všeho světského, toť neustálý vzestup k němu. Jaké umrtvování, jakou modlitbu, jaké zničení sebe vyžaduje toto jméno! Nemohu říci vše; ale tam shora já vám pomohu.“

¹ Z listu sv. Pavla ke Kol. III. 3. . . život váš je ukryt s Kristem v Bohu.

Hodina rozloučení se blížila. Noc s 8. na 9. listopadu 1906 byla poslední, která ji viděla zde na zemi. Ráno už ji nezastihlo mezi živými. „Jdu ke světlu, k lásce, k životu . . .“ byla poslední slova, která zaslechly přítomné sestry, a pak byl konec. Konec jejího života na zemi, začátek života u Boha, po němž tolik toužila. Odešla ke Světlu, k Lásce k Životu . . .

*

Kdysi se ptali sestry Alžběty, jaké bude její poslání v nebi. Odpověděla: „Myslím, že mé poslání v nebi bude spočívat v tom, že budu přitahovat duše k vnitřní usebranosti, pomáhajíc jim, aby vyšly ze sebe a přilnuly k Bohu prostým a láskyplným vzmachem; chránit je v tomto velkém mlčení v nich, které dovoluje Bohu vtisknouti se v ně, aby je přetvořil v sebe.“

Jestliže sledujeme dopisy z celého světa, které dostává dijonský Karmel, jsme přesvědčeni, jak podivuhodně vykonává sestra Alžběta toto své poslání na tolika duších. Její životopis *SOUVENIRS* byl v krátké době vydán v obrovském počtu exemplářů a přeložen do mnoha jazyků. Celá řada duší pocítila jasně jejího vlivu na orientaci své zbožnosti. Všichni, kdož nahlédli poněkud do její duše, vyznávají, že málokde možno najít podobné pochopení a proniknutí nauky o přebývání nejsvětější Trojice v duši omilostněné. Odtud takový zájem o její život u duší opravdu vnitřních. Její život jest opravdu výkřikem naší době, aby se trochu odmaterialisovala, zjednodušila ve svých vztazích k Bohu, aby se snažila poněkud proniknouti do svého nitra, kdež možno nalézt Boha.

Není tedy divu, že se již ozvaly hlasy o blahorečení této čisté, svaté duše a proto byl již zahájen diecéšní proces, který má připravit další jednání o její postavení na oltář v Římě.

Kéž přitáhne i u nás sestra Alžběta mnoho duší k opravdovému pochopení duchovního života!

- Carmel de Dijon: Soeur Elisabeth de la Trinité. Souvenirs. 1927.**
- E. Lajeunie O. P.: Soeur Elisabeth de la Trinité. La Vie Spir. 1927, str. 651—664.**
- B. M. Morineau: La dévotion de Soeur Elisabeth de la Trinité envers la Sainte Vierge. La Vie Spir. 1928, strana 237—260.**
- Cella Jar.: Sestra Alžběta od nejsvětější Trojice, Revue Na hlubinu 1927.**
- Reg. Dacík: Pohled do duše spravedlivé. Museum 1928.**

OBSAH

Úvodem	5
První kroky	8
Záblesky svatosti	11
Ve stínu Karmelu	17
Bůh ve mně a já v něm	26
Od nejsvětější Trojice	33
Láska k Marli	37
Radost v bolesti	40

V Í T Ě Z O V Ě

6. svazek I. ročníku.

Dr. Reginald M. Dacík O. P.

SESTRA ALŽBĚTA OD NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

Vydáno

za redakce Josefa Papici

v červnu L. P. MCMXXXIV.

**Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských
v Olomouci.**

Na lepším knihovém papíře vydáno

**jedno sto číslovaných výtisků,
z nichž prvních pět je neprodejných.**

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUIS

84), je bohatým poučením o cestách Prozřetelnosti, která po dvou stoletích věnčí slávou oltáře chudičkou pasáčku z Pibrac. Sbírka se pěkně zamlouvá zpracováním a také cenou, svazček stojí 2.50 frs.

BERRUETA J. D.—Chevallier J.: *Sainte Thérèse et la vie mystique*. (Denoël et Steele, Paris.) Str. 270. — Ve sbírce *Les maîtres de la pensée religieuse* se otvírá výhled na duchovní význam velikých náboženských myslitelů; postava sv. Terezie vystupuje silnými a pronikavými tahy nejprve v duchovním prostředí domácím a potom v celém souhrnu mystického života a snažení lidstva. Autoři sledují tradiční myšlenky, umějí je však podat a vyrovnati s moderním slovem a názorem. Těžkého úkolu se podjali s láskou a s porozuměním.

BLUML RUD. DR.: Praelat Dr. Ignaz Seipel. (Carinthia, Klagenfurt.) Str. 288. — Spisovatel, přítel vynikajícího kněze a státníka Seipela, přijal nejúčinnější formu životopisu — mozaiku drobných okamžiků, které bývají nejvěrnějším snímkem myšlenek i činů a působí na každého čtenáře přímým stykem. V Seiplově životopise jest velmi mnoho krásného a stále živého, politik se v něm zrodil z plnosti lidství a kněžství.

BRETON V. M., OFM.: *La communion des saints*. (Bloud et Gay, Paris.) Str. 192, cena 12 frs. — Kdo touží poznati hlubinu prostléké věty Věřím v svatých obcování, neodloží bez vnitřního uspokojení Bretonovo dílo; provádí dějinami křesťanského učení, na základě Písem sv. o myst. těle Kristově vyvodí praktické závěry životní: uskutečnění jednoty s Hlavou i s tělem — Církví.

CABITZA M. I., OSB.: *Beata Beatrice II. d'Este*. (C. ed. d'Onofrio, Sorrento.) Str. 94. — Lidový životopis světice benediktinky bl. Beatrice (zemř. 1262), vdovy; svatosti dobyla pokorou, poslušností a láskou k chudobě. Spis je vítaným projevem dceřinské duchovní lásky autorčiny.

COJAZZI ANTONIO: Manzoni apologeta. (S. E. I., Torino.) Str. 445, cena 15 lir. — Mnozí čtenáři Snoubenců si neuvědomují, že Manzoni byl také bystrým a věrným obráncem katolicství, a že jeho skvělé myšlenky apologetické jsou dodnes účinné. C. A. vybírá z děl Manzoni svěží kyticí apologetických myšlenek, připojuje rejstříky, a tak podává novou zbrojnicí myšlenek pro úvahy i pro řeči.

DOM DE MONLÉON: *Le Christ-Roi*. (Téqui, Paris.) Str. 126, cena 5 frs. — Hlavně pro kazatele velmi příhodná kniha; k theologickým základům myšlenky Kristova království jde hlubokou vědou a vybranou řečí. Vzácné dílo.

DROCHON J. E.: *C. G. Chicard*. (Bo. ..., Paris.) Str. 276, cena 3 frs. — Obdivuhodný životopis ... missionáře v

Číně je strhující četbou; bohoslovec sršící životní silou mohl najítí jediné správné místo své kněžské a v každém smyslu pastýřské práce jen v Číně, v jejích poměrech v polovici min. stol. Auto nechává slovo většínou zprávám mislonářovým, proto kouzlo je tím přitažlivější.

DUDON P., SJ.: Saint Ignace de Loyola. (Beauchesne, Paris.) Str. XX—664, cena 55 frs. — Heroické postavě sv. Ignáce L. jsme stále dlužni důkladnější poznání jeho života a díla. Znátí jen jméno Tovaryšstva, jeho exercicií a začátek jeho cesty k Bohu je málo. Spis Dudonův splní všechna očekávání, je zpracován na nejposlednějších výsledcích badání historického, mluví upřímně a při tom láska k Otci neubírá objektivnosti. Vyhoví potřebám i velmi náročného čtenáře; Dudon dlouho nebude překonán. Nový životopis velikého vítěze a vůdce je tím příhodnější v dnešním zmatku a zápasu o světlo a pokoj.

JALLA JEAN: Pierre Valdo. (Eds Labor, Gèneve.) Str. 126, cena 2.40 frs. — Valdenští vydávají životopis svého zakladatele P. Valdo ve sbírce, která má shodou stejný název s naším měsíčníkem. Má význam pro poznání i dnešní mentality valdenských.

MILOSRDNÍ BRATŘI. (Provinciálát M. b., Praha.) Str. 342. — Jako předzvěst 400. jubilea řádu vydává česká provincie Milosrdných bratří první vlastně český důkladnější dějepis napřed řádu celého, potom české provincie a jejích jednotlivých domů. Dílo pročítáme s opravdovým zájmem, je v dějinách Mil. bratří tolik obětí, zkoušek i milostí Božích. Zvláště nás zajímaly noticky o zemřelých Mil. bratřích, kteří zanechali pověst svatosti; tu by jistě bylo dobře ve zvláštních publikacích zjevití jejich záživé vzory. Přečtěte si toto dílo.

1934. — Il ragguaglio dell'attività culturale e letteraria del cattolici in Italia. (Ed. Ragguaglio, Milano.) Str. 477, cena 10 lir. — Důkladný přehled kulturní a literární činnosti italského katolicismu; na almanachu spolupracují všichni literáti (Papini, Mignosi a j.) a pracovníci, společnou prací tvoří dílo, které pro nás je zdrojem výborných informací.

PETITALOST, SM.: Un mois de Marie. (Téqui, Paris.) Str. 232, cena 10 frs. — Vřelé májové meditace o životě přesvaté Panny zrosí duši vroucí úctou k Bohorodičce a pobídnou k následování Přečisté. Každou meditaci provází vhodný příběh.

Cena 3 Kč.

Měsíčník Vítězové. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydávají profesori bohosloveckého učiliště řádu dominikánského v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tiskou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci.

Prof. dr. Pavel Hodonský

UNIV. PROFESOR

KONTARDO FERRINI

VÍTĚZOVĚ

měsíčník věnovaný haglografií a katolické biografii.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Bralte O. P.

Redaktor: Josef Papica.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace, Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně, na lepším papíře 40 Kč.

**Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna, Olomouc.**

Příložené vplatní lístky vyslovují dvojí prosbu: první těm, kteří ještě neposlali předplatného, aby se na nás laskavě rozpomněli a předplatné zaplatili. Druhou všem bez rozdílu — prosí o dobrotivý dárek na stavbu administrace našich časopisů. Kdyby každý odběratel daroval jen dvě koruny, již bychom zase pěkný peníz oplatili na dluhy za stavbu, a což když darují někteří i více! Všem dárcům i předplatitelům upřímně Pán Bůh zaplať!

Naši Boží hrdinové se stále dožívají od nás málo vděku. Prosili jsme ve Vítězích, prosili jsme v Hlubíně o životopisy našich katolíků a katoliček, osob duchovních i světských, vynikajících velikými ctnostmi a zásluhami o království Boží. Všecko to volání má odezvu teprve na čtyřech místech. Proč jen si nevšímáme více perel vyrostlých v našich krajích?

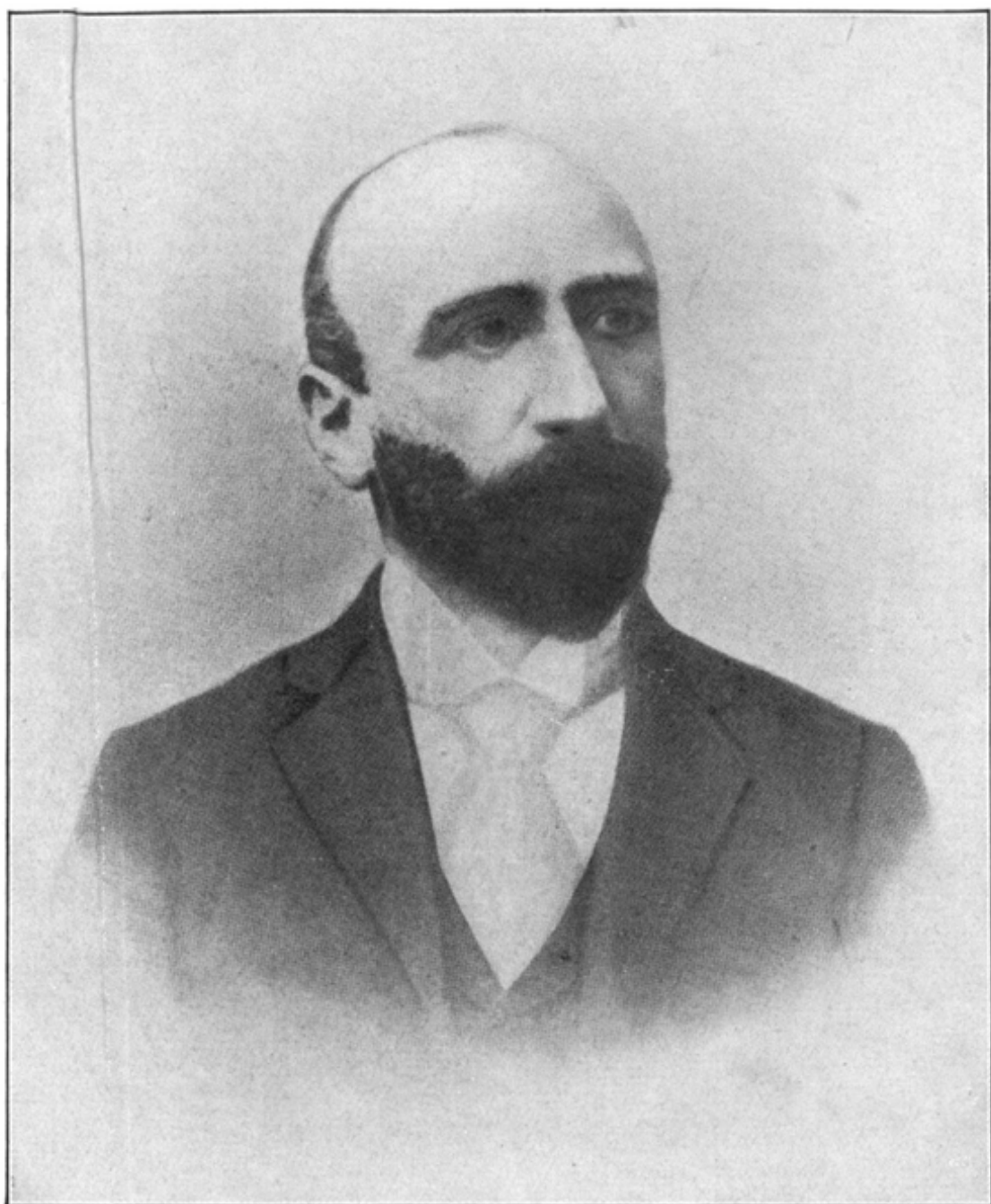
V příštím sešitu bude životopis sv. Dominika v originálním zpracování P. lect. prim. E. Soukupa.

Novou vnější úpravu Vítězů si vyžádaly okolnosti, které nejsou v naší moci.

LITERATURA

BARON MARCEL S. J.: Douze retraites du mois. (Bonne Presse, Paris.) Str. 366, cena 11 frs. — Praxe potvrzuje důležitost pravidelné měsíční duchovní obnovy (rekolekce), k níž zkušený autor dává velmi dobrou pomůcku. Každá rekolekce vede všemi částmi obnovy, rozjímáním, zpytováním svědomí se zřetelem k předmětu meditace, pomáhá vytvořit předsevzetí, vykonatí smír a přípravu na smrt. Uvedena příhodná duchovní četba.

BOHLER P. LÉONARD OFM.: Soeur Marie-Agnès. (Téqui, Paris.) Str. 95, cena 5 frs. — Mladá řehole sester

UNIV. PROFESOR KONTARDO FERRINI

PROF. DR. PAVEL HODONSKÝ

UNIV. PROFESOR

KONTARDO FERRINI

1934

VÍTĚZOVÉ, OLMOUC

Nrus. 11.844/1933.
Ex Consistorio Episcopali Brunae,
die 11. Januarii 1934.

NIHIL OBSTAT
Msgr. Dr. Carolus Večeřa,
ensor ex officio.

IMPRIMATUR
† Josephus,
Episcopus.
Dr. Jos. Kratochvil,
kancléř.

**Vydavatelé i autor se plně podrobují církevním
nařízením, zvláště Urbana VIII., o úctě svatých a
výrazům jako světec, zázrak atp. jest věnovati
důvěru jen lidskou, pokud se Církev svatá ne-
omylně nevyslovila.**

Na jaře roku 1933 katolické časopisy přinesly radostnou zprávu, že dne 7. března prefekt kongregace obřadů kard. Bisleti pojednával v sezení o přípravných pracích, aby se mohlo přistoupiti k blahořečení a kanonisaci ctih. sluhy Božího Kontarda Ferriniho, profesora na universitě v Pavii. Bylo to přípravné sezení, aby se na základě zjištění pravdivosti dvou zázraků, připisovaných přimluvě tohoto sluhy Božího přikročilo k blahořečení.

Kontardo Ferrini těšil se od Boha takovým darem přirozeného nadání a svatosti, že si zaslouží, aby jeho jméno přišlo ve známost i u katolíků v naší československé vlasti.

V DOMĚ OTCOVSKÉM

Kontardo Ferrini narodil se v Miláně 4. dubna 1859 jako syn profesora technických věd dr. Rinalda Ferriniho, původem Švýcara, a Aloisie Buccellati, jež v předcích byla Španělka. Vzorní katoličtí rodiče si byli vědomi své životní povinnosti. Otec Rinaldo byl velmi vzdělaným inženýrem v oboru elektromagnetiky, vydal četné odborné spisy; tak roku 1878 *Technologii tepla* a roku 1879 knihu *Elektřina a magnetismus*, spisy, jež daly podnět k novým badáním a výzkumům, byly nadšeně přijaty i cizími učiteli a přeloženy do cizích jazyků.

V Miláně měli skromný příbytek původně na ulici Passarella, pak v ulici Olmetto, později si postavili vilu na břehu jezera Magglore a to v Suně, kde se těšili z dítěte krásného, živého a zdravého.

Ve farním chrámu sv. Karla v Miláně dosáhl milosti křestní, jež tiše a nepozorovaně konala své dílo až ke dni prvního sv. přijímání, kdy se začala nevšedně projevovat. Prvního vzdělání nabyl Kontardo v rodině přičiněním učeného otce, potom v ústavu Boselli pod vedením moudrých učitelů. O šesti letech začal Kontardo navštěvovat v Miláně ústav Boselli, kam chodili chlapci z nejlepších rodin milánských. Ústav zřídil Antonín Boselli, jenž roku 1848 padl jako první oběť za neodvislost Itálie. V řízení školy po něm následoval učitel Valentin Dell'Uomo, pod jehož přísnou kázní byl právě Kontardo vychováván. Ferrini jako chlapec vynikal bystrým nadáním rozumovým a pohotovostí v obratném vyjadřování. Různá svědectví tvrdí, že měl mimořádné nadání, trvalou a věrnou paměť a vlohy pro poesii; v útlém věku na svá leta snadno skládal básničky, jež vynikají jistým postřehem a ohnivostí, a uměl rozebírat ideje a pojmy abstraktní a usuzovat s takovou rychlostí, že spolužáci jej nazývali Aristotelem. Mons. Marelli, biskup v Bergamu, kdysi spolužák Kontardův, píše, že, jak se pamatuje, Kontardo Ferrini byl jedním z nejlepších žáků školy. Podobně se vyslovují i druzí v žádosti, podané sv. Otci o blahořečení Kontardovo.

Dvacátým dubnem 1871 u dvanáctiletého chlapce začíná nový a usilovný duchovní život. Byla doba svatopostní. Jeho vnímavá mysl mohla pochopit celou důležitost těch chvil; potřeba nebeského ideálu hýbala jeho srdcem. Podle chvalitebného zvyku v Itálii prvokomunikanti konají přípravu na tuto Hostinu ve vlastním farním chrámě. Avšak rodičům Kontardovým dostalo se výjimečně pocty, že jejich prvorozený synáček byl připravován k prvnímu sv. přijímání u sester voršílek sv. Karla na ulici Lanzone, kde teta Kontardova, sestra Benigna, byla jeptiškou. Tato řeholní sestra, velmi horlivá a moudrá, milým a laskavým způsobem připravovala dívky k I. sv. přijímání

a někdy jí vznešené rodiny svěfovaly i chlapce.

Po 14 dní se konala duchovní cvičení; za dne byl Kontard v klášteře, večer přicházel domů. I svatý týden a velikonoce trávil po způsobu klášterního osamocení v úvahách o nejsvětějších tajemstvích eucharistické lásky, potupné a bolestné smrti kříže, slavného a radostného vzkříšení.

STUDIE KONTARDOVY

Kontardo byl ve III. třídě gymnasijní a sv. přijímání bylo u něho jako vstupem do jinošského věku. Prvé sv. přijímání bylo mu úsměvem nebes uprostřed lidské bolesti, srdce se šířilo nebeskou radostí, myšlenky stoupaly vzhůru k nebi a život zdál se ještě krásnějším. U sv. Alexandra první sv. přijímání konalo se slavnostně druhý čtvrtek po velikonocích. Mezi prvními komunikanty bylo viděti i Kontarda, nejvíce usebraného a nejzbožnějšího. Kristus eucharistický svou nebeskou radostí ozářil jeho čelo, jakýsi strach a láska, slzy a úsměv zachvívaly jeho tvář.

Sv. přijímání způsobilo mravní obrat u Kontarda. Ne snad z hříchu k bezhříšnosti, nýbrž ze stavu obyčejnosti a nejistoty ke ctnosti. Svatým přijímáním utkvěl Kontardo v Bohu jako jediném cíli lidského žití. Stává se vážným a uvažuje. Tento vnitřní obrat má v životě Kontardově velikou důležitost. Je zahanben a lituje dřívějších, třebaš ne těžkých provinění, vnitřní svoboda synů Božích, čistá a jasná radost naplňuje jeho duši. Ode dne prvního sv. přijímání pozorujeme u Kontarda stálý prospěch v ctnostech a svatosti.

NA UNIVERSITĚ

Když dokončil gymnasium na ústavu Boselli, nastěvoval Kontardo lyceum Beccaria od roku 1873

až 1876 s výborným prospěchem; na konec podrobil se zkouškám s vyznamenáním, s pochvalou v italštině a řečtině.

Dne 16. listopadu 1876 otevíralo se Borromejské kolegium v Pavii a ihned ráno na to Kontardo tam vcházel jako universitní posluchač. V Borromeu bylo celkem 35 chovanců; 34 chovanci pocházeli sice z křesťanských rodičů, ale jejich víra za studí již v srdcích vyhasla a mravní čistotu považovali za hračku, za přežitek. Kontardo brzy pochopil, že v takovém prostředí nelze udržet živou víru a neporušenou čistotu bez boje. Kontardo tento boj podstoupil a slavně zvítězil.

Kázeň chovanců byla slabostí představených v Borromeu velmi uvolněna; chovanci měli přístup do divadla, a to i když se dávaly kusy pochybné ceny. Jejich rozhovory . . .! Mše sv. společná byla pouze o nedělích a svátcích. Zde právě vidíme opak u Kontarda, s největší zbožností navštěvuje denně mši sv. v blízkém kostele a přistupuje ke stolu Páně. O nedělích klečívá po celou mši svatou v sebraném rozjímání, zatím co ostatní chovanci stojí u svých židlí a nepokleknou ani při pozdvihování.

Mnozí z chovanců nechovali se podle vznešených přání slavných zakladatelů, dvou velkých arcibiskupů z rodiny Borromeů, kteří tento konvikt v Pavii založili, aby pomohli chudobným studujícím a zachránili je mravně i nábožensky. Ferrini se tedy setkal v konviktu s nebezpečím pro svoji zbožnost a s opakem svých vysokých ideálů, místo aby tam našel pokoj a ctnost. Ferrini byl talent silný a hbitý a proto již v prvním roce jeho studia na universitě v Pavii — bylo mu sotva 17 let — musíme obdivovat jeho první vědeckou práci: *Pátrání po právníkové schopnosti u Hebreů*. Tato práce však byla vytištěna až po jeho smrti. Msgr. Pellegrini požádal hlavního rabína v Miláně Alexandra de Fano o kritiku této práce: „Uznávám — byla odpověď — že tato prá-

ce zasluhuje vážného ocenění, zvláště pro podrobné studium, jež předpokládá, a pro učené vývody, jež autor činí jako znalec ze souhrnu zákonů Mojžíšových, uváděje na potvrzenou mínění a pozorování nejlepších vykladatelů svatého textu. Třeba obdivovati dovednost, s jakou uměl stěsnati v této krátké práci takové množství citátů, poukazů, míst, mezi sebou porovnaných; zřejmě jeví se v práci hluboké kritické studium biblického textu . . .“

Universita v Pavii je staroslavnou universitou bývalého státu milánského. Po celé čtyři roky vytrval Ferrini v tomto universitním městě, věren svým zásadám náboženským a mravním. Jeho vášeň, zlézati alpské vrcholy, byla obrazem jeho ducha.

Celou duší věnoval se studiu právnickému a stal se velkým ve svém oboru. Tak se vnořil v ducha práva římského, že kdo jej později slyšel mluvit s katedry, měl dojem, jako by přímo se stýkal s právníky starého Říma, nejstaršího učitele práva národů.

Studiem na universitě se jeho duch stával jednotný a jasný, a těmito vlastnostmi jako profesor okouzloval universitní mládež.

Současně při studiu práva poslouchal i literaturu, řečtinu a italštinu. Měl zvláštní zálibu ve studiu řeckých klasiků, radostí z nich býval přímo nadšen a ovládl je tou měrou, že psal a hovořil řecky tak pohotově jako mateřštinou a když později pokračoval v právnických studiích v Berlíně, při korespondenci se svým strýcem Antonínem Buccellati, profesorem práva též na universitě v Pavii, používal vždy řečtiny.

Již bylo zmíněno, že spolužáci v Borromeu všichni nevynikali zbožností a mravností. Byl tam tedy mravní boj pro Ferriniho. Avšak tato bouře nevyvrátila tohoto cedru libanského; bojoval a zvítězil. Studiem vysokoškolským nejen že se jeho intelligence zostříla, nýbrž i jeho vůle byla posílena stykem s mladíky smýšlení opačného v ohledu

mravním i náboženském, srdce Ferriniho tím vroucněji kotvilo v lásce k Bohu a k bližnímu.

K 16. dubnu 1880 Ferrini končil svoji promoční práci *O prospěchu*, jež může mít i právník ze studia Homera a Hesioda. Práce byla psána elegantní latinou a vzbudila obdiv universitních profesorů svým bohatým obsahem historickým, filologickým a právnickým a byla tak příznivě přijata, že byla vydána tiskem na útraty university, čest to, již se dostalo Ferrinimu, prvnímu z universitních posluchačů pavijských.

V disertaci autor předně studuje první stopy trestního práva u Řeků. Praví a dokazuje, že prvním začátkem každého práva a každé spravedlnosti u antických národů jest bytost božská, Zeus, jenž ji zosobňuje. Přestupek byl od oněch básníků filosofů posuzován jako zlo, porušení božského řádu ve světě; rozeznávali v přestupku vinu a škodu, jež druhému se působí. Trest za vinu jest zůstaven Dlovi a vždy stíhá vinníka buď v tomto životě na světě anebo na druhém světě. Tuto první pravdu Ferrini čestně dokazuje proti tvrzení školy materialistické, jež byla za jeho doby v módě.

Škoda, způsobená částí uražené, buď se nahradila, buď ji lidé trestali. Přestupky proti blahu obecnému anebo proti společnosti (zrada, zbabělost ve válce a p.) byly trestány celým národem, jenž se pozvedl jako jeden proti viníkovi. V přestupku soukromém a více ještě při vraždě, o níž častěji mluví Homér, byla dovolena, ba poručena a slavnostně vítána krevní pomsta; ten, kdo vinníka potrestal, byl považován jako řádný nástroj, jehož Zeus používal, aby ztrestal vinníka. Vrah mohl ujít trestu útekem z vlasti mezi cizí národy, po případě mohl se vyhnouti trestu náhradou, výkupem, že dal trestní náhradu buď v penězích uraženému nebo jeho rodině, což se činilo pomocí smlouvy mezi oběma stranami anebo též soudně.

Pak hovoří o autoritě soudní a zdůrazňuje, že ti,

kdož byli obdařeni touto mocí, byli považováni za representanty moci božské. A tu právě se uplatňuje významný princip lidský a křesťanský: „Není moci, jež by nepocházela od Boha!“ (Řím. 12, 1.) Jistě, kdyby se bez předsudků byla studovala antická mythologie, našlo by se mnoho věcí proti naturalismu a positivismu, jimiž bojují proti zjevení.

Dne 21. června 1880 se podrobil Ferrini ústním zkouškám s vyznamenáním a dosáhl tak doktorátu práv ve věku teprve 21 let.

Výtečné ukončení práv otvíralo Ferrinimu novou kariéru. Cítil se rozeným profesorem a skutečně jím byl. Jaksi přirozeně oddal se studiu starého římského práva a stal se znamenitým romanistou. Dobrým zvykem bylo a jest doposud, že vynikající mladíci odcházejí po promoci na cizozemské university, aby novými poznatky prohloubili své vzdělání. Vláda Italská ráda viděla tuto vědychtivost a pomáhala těm, kteří se o podporu ucházeli. Tak i Ferrini získal podporu ministerstva a roku 1880 se odebral do Německa, jež se v té době těšilo prvenství na poli práva. Ferrini chtěl v Německu dovršiti svá studia a zvolil si město Lipsko, avšak necítil se tam dobře. „Toto průmyslové město“ — tak sám tvrdil — „zdá se mi suchou pouští: nemohl jsem tam vydržet“, a proč? Hledal nějaký katolický chrám a nenašel ho.

FERRINI V BERLÍNĚ

Proto 5. prosince 1880 odchází do Berlína, kde se mu k jeho radosti podařilo v blízkosti svého bytu nalézt katolický chrám, jenž byl právě ve středu velkoměsta. Říkal pak: „Kolikrát jsem velebil milosrdenství Boží! Sám v cizině, skoro bez přítele, kde jsem mohl najít svoji radost, když ne u Krista eucharistického, vždy připraveného pro věrné duše.“

Smutným se mu zdál příchod do tohoto města, kde byl Bismarck první osobností, kde panoval kulturní boj a kde bujel protestantismus. Boží prozřetelnost ukázala se právě zde Ferrinimu velmi dobrotlivou, neboť mu poslala moudrého a zbožného zpovědníka, dobré, upřímné přátele, duševně příbuzné, klidný a spořádaný byt podle vlastního přání. Universitní kroužek katolický a spolek sv. Vincence přijaly Ferriniho do svého lůna a tam mohl rozvinouti svoji horlivost a křesťanskou lásku.

Duchovní a mystický vzestup Ferrini, uprostřed národa německého, odvráceného od církve, ubíral se velmi rychle vpřed, neboť „mnoho okolností mu přálo: kaplička uršulinek, v jejíž blízkosti měl svůj byt, chrám sv. Hedviky, v němž často vídal okázalou přítomnost universitních studujících katolíků; příklad vynikajících universitních profesorů katolíků“. Ferrini sám to dobře nejlépe pozoroval a též to potvrdil v jednom listě Pavlovi Mapelli 16. ledna 1881: „Nezdá se ti dojemným, že v tak nepatrných okolnostech zračí se Prozřetelnost Boží, jež duši připravuje potřebnou pomoc a potěchu, aby obstála v takových nebezpečích a jaksi pořádá útěchuplná překvapení s něžností tak mateřskou? Co se mne týká, já věřím tuto pravdu a ji zakouším a byl bych slepý a hluchý, kdybych ji nepozoroval po tolika zkušenostech, po tolika důkazích zřejmě prozřetelnostních, jichž byl pln můj mladistvý život, v němž mnohokrát poskytla mi modlitba daleko více nežli jsem žádal. Pán má ohled na moji slabost a nyní mne získává dobrodíním své lásky, aby mne odvrátil od zlého. Jak mohu zvolati k Němu, ne-li těmito slovy: „Ó, kéž Tě miluji, jako Ty miluješ mne!“

TŘI KNĚŽÍ, PŘÁTELE FERRINIHO

Na ucelení povahy má jistě velký vliv i okolí každého člověka. A tak tomu bylo i u Ferriniho.

Hlavně tři kněží působili na vytvoření jeho povahy.

Prvně probošt u sv. Fidela v Miláně, Adalbert Catena, jenž byl též přítomen při smrti Alexandra Manzoni a Josefa Verdi. Byl znamenitým kazatelem, jeho slovo okouzlovalo nejvyšší elitu milánskou, přímo uchvacoval posluchače. Kontardo jako student chodil na jeho kázání, u něho se zpovídal a pak se k němu obracel jako k svému duchovnímu rádci. Probošt Catena jevil k Ferrinimu velkou laskavost, ochotu a úctu, působil ve velké míře na vytvoření jeho vznešeného ducha, aby myslel a cítil, co pozdvihuje duši k ideálu. Svým příkladem, životem, slovem pronikal až do nejhlubších záhybů vnímavé duše Kontardovy.

Druhým knězem, jenž měl též nemalý vliv na Kontarda, byl msgr. Antonín Ceriani (čti Čeriani), prefekt ambrosianské knihovny v Miláně. V něm našel Kontardo svého učitele řeči hebrejské, syrské, sanskritu a kopštiny. Msgr. Ceriani poznal v Kontardovi silné nadání a vážil si ho. Hebrejšti- na těšila Kontarda, že mohl čísti Písmo sv. v řeči, v níž bylo napsáno, a pak vůbec pro půvab, jež nacházel Kontard ve studiu lingvistickém. Ceriani často opakoval přátelům i svým žákům: „Nevěřte učencům, sami se přesvědčte a hledejte pravdu přímo v pramenech!“ A tento princip pak Ferrini uplatňoval jako profesor starého práva. Ceriani svou láskou k biblí a liturgii poskytoval Kontardovi vydatnou stravu jeho hluboké zbožnosti.

Třetím knězem, jenž se zasloužil o vědeckou a mravní výši Kontardovu, byl opat Antonín Stoppani. Tento geniální muž byl v Itálii apoštolem tehdy nové vědy, a to geologie: bez učitelů a téměř bez knih se ponejvíce v počátcích o ni zasloužil. Byl současně učencem i umělcem, vzácným knězem, vlastencem, mužem podnikavým a dobrým. Hovořiti s ním bylo pro vzdělance potěšením. Vynikal též láskou k přírodě. Málo bylo mužů, již měli tak veliké porozumění a tak mocný cit pro přírodu a jen málo vyvolených vědělo též vyjádřiti

tento mocný cit pro přírodu ve svých spisech jako Stoppani, jehož spisy jsou jakoby básní Stvořitelovi. Jeho spis „Il bel paese“ — Krásný kraj — je perlou vědecké populární literatury, známý nejen v Itálii, nýbrž i jinde! Stoppani vli! Kontardovi lásku k přírodě, jako učitelce mravních ctností i přirozeného zjevení božího.

Prozířetelnost jistě použila těchto vzorných tří kněží, aby svým příkladem působili na zdokonalení povahy Kontardovy.

DALŠÍ POBYT FERRINIHO V BERLÍNĚ A VĚDECKÁ ČINNOST

Následujícího roku (1881) setkáváme se zase s Ferrinim v Berlíně; milánská spořitelna vypsala studijní podporu, Ferrini se o ni též ucházel a dostal ji.

V těchto dvou letech Kontardova pobytu v Berlíně pozorujeme, že Ferrini vyrostl duševně i duchovně a ucelil se ve svém charakteru. Otevřený totiž a upřímný způsob, s jakým němečtí katolíci uplatňovali své náboženské zásady, budil obdiv Ferriniho; naproti tomu chování německých protestantů bylo pro něho povzbuzením, aby se pevně držel svého katolického náboženství. Brzy navázal styky s učiteli jednoho i druhého tábora, všude jej vítali srdečně, jak toho jeho vynikající duch zasluhoval. Měl i šťastnou příležitost poznati „malou excellenci“ a obdivovati jeho vlastnosti; tak nazývali Al. Windthorsta, vůdce a bojovníka katolického centra. Vzal si z něho příklad pevného předsevzetí. Poznal i „velkou excellenci“, totiž Bismarcka, nepřitele katolíků v politice i náboženství.

V době pobytu Ferrini v hlavním městě protestantismu byl tak zvaný Kulturkampf již v agonii. A co se nestalo od té doby? Agonie vlastně znamená vyhození, spotřebování všech věcí! A může-

me směle říci, že celá ta stavba, německým kanc-
léřem vybudovaná, se vzňala a shořela, a třeba
uznat, že dílo Windthorstovo časem získalo na
ceně: po čtyřech stoletích se biskup berlínský vrá-
til na své sídlo a v hlavním městě říše německé
sídí doyen diplomatického sboru, papežský nun-
tius msgr. Pacelli

Známosti Ferriniho s učeným světem měly pro ně-
ho velký význam a prospěch. Ferrini byl úzkým
přátelstvím spjat se slavným romanistou Zachariem
z Lingenthalu a nejslavnějším tehdy dějepiscem
Theodorem Mommsenem. Mommsen proslavil Fer-
rinio tím, že předvídal o něm, že XX. století bude
pro právníká řecko-římská studia nazýváno stole-
tím Ferriniovým! Pouze předčasná smrt Ferriniho
toto překazila.

Důkazem přátelského poměru k profesorům na
univerzitě v Berlíně jest Alfred Pernice a Zacharia
z Lingenthalu. Toto přátelství bylo opravdu až dů-
věrné. Když Kontardo odcházel z Berlína, Pernice
věnoval mu svoji fotografii s tímto podpisem:
„Pernice Kontardofil“, a je též známo, že Zacharia
z Lingenthalu před svou smrtí věnoval svoji biblio-
téku tomu, jenž byl jeho milým žákem a přítelem,
to jest Kontardu Ferrinimu.

V prvním roce svého pobytu v Berlíně uveřejnil
svoji práci: O právu pohřbívání u Římanů, vyšla
tiskem roku 1883.

V druhém roce profesor Pernice povzbudil Ferri-
niho, že se podjal kritického vydání latinského
překlada díla: Řecká parafráze institucí
Justinianových. Dílo to bývá přisuzováno
Theofilovi, jednomu z profesorů, jímž Justinian dal
sestavit Corpus Juris. A tu bylo třeba, aby Ferrini
srovnával i jiné kodexy, aspoň ty nejceněnější, roz-
troušené po knihovnách evropských. Proto roku
1881 musel z Berlína do Kopenhagen a jiných se-
verních biblioték. Sám píše: „Vzhůru na sever, kde
ledový vítr reformátorský udusil téměř katolický
život! Jak jsem byl rád tomu okamžiku, když jsem

se ocitnul u stolu Páně v malé kapli sv. Kanuta v Kopenhaven...!"

Po studiu v Německu vzal si za úkol srovnati kodexy Theofilovy, jež se chovají v Paříži, kdež ztrávil více měsíců, v Římě, Florencii a Turíně. Výsledek studií o Theofilovi ve Vatikáně v Římě a v Laurencianě ve Florencii uveřejnil v Pamětech institutu lombardského pro vědu a umění pod titulem: „*Analecta laurentiana et vaticana*." Při své všestranné činnosti Ferrini nikdy nezapomněl důvodu, proč přišel do Berlína. Tak na př. hned prvý rok jeho otec projevil přání, že by rád viděl Kontarda doma v Miláně o velikonočních. Kontardo však odpověděl: „Prázdniny velikonoční ztrávím v bibliotékách; nemohu přece ztratit půl druhého měsíce v nečinnosti. Mám dvě velmi důležité povinnosti: jednu totiž, abych se co nejlépe připravil na povolání, jež mi Bůh určí, druhou pak, abych dostal své povinnosti vůči státu." Proto ponořil se do studia tou měrou, že si získal sympatie zmíněných profesorů, kteří si velmi vážili poctivé práce; ti pak s ním jednali jako s přítelem. Pravdou jest, že když Ferrini na trvalo opustil Berlín, odnášel si drahý poklad vzácných přátelství, z nichž mnohé zachoval až do posledního dechu!

A tak, maje sotva 23 roky, Kontardo Ferrini chystá se nastoupiti cestu, již mu připravil Pán, a to s bohatou vědeckou výzbrojí, jež nám dává viděti vzor nevšedního muže: je romanistou prvního řádu; hovoří řecky, latinsky, francouzsky, španělsky, německy, anglicky, ovládá hebrejštinu, syrštinu, koptštinu a zná důkladně sanskrit.

Zbývá mu ještě jen 19 let životní dráhy; po tu dobu nebude se jeho duch ubíratí vyšlapanými cestami, nýbrž Bůh mu dá najíti cesty v právních vědách zcela nové, před ním neznámé.

ŘÍM, ODVĚKÝ PĚSTITEL VĚDY PRÁVNÍ

Je velkou slávou pro Itálii, že studium práv bylo v ní s velkým úsilím pěstováno po dvakráte, a to ve věku antickém a středním; Itálie byla v právních vědách učitelkou světa.

Tato věda začala v době římské republiky, kdy bylo nutno sbírat a sestavovat právní materiál minulých věků. Za císařství toto právo přišlo ve styk s právem jiných vzdělaných národů a bylo třeba zbavit ho jakési stísněnosti, v níž si liboval duch antický; nastávala potřeba, aby se staré římské právo přizpůsobilo, rozšířilo. Tehdy v Itálii povstávaly celé plejády moudrých právníků a jejich odpovědi byly po několik staletí zachovávány jako právnícká norma.

V třetím století po Kristu právo římské přirozeně vynutilo si přijetí v celém tehdejší vzdělaném světě až po Eufrat a Tigris, po vodopády nilské, na místa, kde byly v platnosti jiné právnícké náhledy a jiná vzdělanost. Odtud povstávaly nesrovnalosti mezi právem římským a vzdělaností a právem zvykovým podrobených národů. V této době muselo se právo římské zbavit posledních zbytků svého antického charakteru nacionálního a zvítězila spravedlnost a vliv křesťanství.

Křesťanství zušlechtilo římské právo tím, že zmírnilo jeho příkrost a zaštipilo do něho novou žílu, totiž lásku. Za prvních tří století křesťanské vlivy a proudy, pracující v podzemních pohřebištích, nemohly zjevně zeslabit krutého násilí; když však za Konstantina si církev volně oddychla po pronásledování, tehdy otcové i učitelé církevní vštěpovali vůni evangelia římskému právu. A pak po století katolický Řím, jenž přivedl svět k civilizaci, pokračoval v zákonodárství, až stanul u *Codexu církevního práva*, jenž byl začat Piem X. a slavně prohlášen Benediktem XV.; a věru, není skvělejšího souboru práva!

Jistě nové národy Evropy, u jejichž duchovních

začátků stála Církev, měly před sebou jako vzor právo kanonické, když sestavovaly svá práva; a je opravdu krásné, že i nynější vláda italská neopomenula nahlédnout do nového církevního kodexu, když sestavovala nový trestný zákoník.

Tak se stává římské právo právem veškerého lidstva. Přenesením hlavního města do Cařihradu získávaly na významu právnické školy orientu, kde povstala hlavně dvě střediska, a to v B e j r u t ě a C a ř l h r a d ě, zatím co římské právo a západní právnické ústavy ztrácely na své důležitosti.

Císař Justinlán s pomocí zdatných právníků pojal smělý úmysl, sebrati v jediný celek zákonodárství předcházejících věků i právnické odpovědi a náhledy moudrých a přizpůsobiti nové zákonodárství potřebám časovým; a tak povstává nové grandiosní právnické dílo světové.

Italií tehdy probíhaly hordy barbarů a všechna kulturní díla byla téměř zničena jejich vandalským řáděním. Kdežto hrdé národy germánské si stykem s latinskou vzdělaností a mravní silou Církve poznenáhlu odvykaly své hrubosti, jejich zvykové a tvrdé právo se pod vlivem římského práva, jež spravovalo národy podmaněné, přetvořovalo a zakoušelo rovněž blahodárný vliv práva kanonického.

Když pak se po několika stoletích projevovalo v širší míře ovoce vzdělanosti a měšťané začali se sbratřovati a tvořiti obce, první buňky moderních států, vstalo zároveň i právo římské, opět se objevilo na mladých universitách a Itálie se stala po druhé učitelkou světa v právních vědách.

Po revoluci francouzské se zaváděly moderní zákoníky a v nich opět bylo římské právo společnou základnou.

Když pak v minulém století začala se studovati historie, a to ne více jako pouhý sled událostí, nýbrž jako projev náboženského, politického, právního a sociálního života národů, nabylo platnosti přesvědčení, že i věda právnická se zakládá

nutně na historii a proto i v právu došla užití metoda kriticko-historická. Přestaly v právu abstraktní spekulace jako rozumová aplikace božského a přirozeného zákona na potřeby lidské; nabylo platnosti přesvědčení, že právo jednotlivých národů závisí na jejich povaze a je projevem jich vzdělanosti, jich jazyka a umění. Avšak přirozený zákon spravedlivého a nespravedlivého je neodvislý od svědomí a od vzdělanosti národů a pochází od Boha, „od Něhož pocházejí — praví Ferrini — zákony fysické i mravní“, a podle nich třeba srovnávat národní zvyklosti každého národa, chceme-li se vyhnouti nebezpečí, že bychom považovali nespravedlnost za zákonnou, protože ona jest historicky zjištěná.

Historická škola právnícká se rozšířila hlavně v Německu, kdež i povstala. V Itálii však hlavně v posledních stoletích bylo právo římské málo pěstováno. Nová kritickohistorická škola právnícká v Německu obrátila na sebe pozornost Itálie a to v osobě velkého právníka Serafini z Boloně, jenž se snažil v Itálii uvést ve známost právníké spisy německých odborníků.

Když však Itálie osamostatněla a spojila se v jeden národ, i právnícká věda zase vzkříšena a tak v Itálii povstala nová škola romanistická, obdivovaná cizinou, hlavně v odvětví práva byzantského aneb řecko-římského a trestního práva římského, v čemž hlavně vynikl Ferrini.

Zvláště těšilo Ferriniho studium práva byzantského a trestního práva římského. Jeho výzkumy v právu byzantském jej pobídly k pátrání o skladbě institucí Justinianových a dokázal, že jsou pravou mosaikou klasických částí. Podle svědectví učeného Scialoje se mu s absolutní jistotou podařilo zjistit i jejich původní pramen.

V době Kontardově byla tedy vzkříšena právnícká studia. Dva tehdejší vynikající právníci Serafini a Scialoja dovedli shromáždit kolem sebe nejlepší síly, jež pak utvořily dvě školy. Ferrini,

ačkoli přítel i Serafini i Scialoje, k žádnému se nepřidal; byly tam totiž osobní rozdíly v nazírání na věc. Proto Ferrini stál opodál, samostatně.

Oba italští průkopníci se drželi metody školy historické, jež považovala právo na jednu z mnohých složek, jimiž se projevuje život a kultura národů. Avšak Ferrini stál proti těm, již chtěli použítí tohoto právníckého hnutí, aby podepřeli filosofický názor, tehdy panující. Dobře však též postřehl, že slavný Savigni a nejlepší jeho stoupenci byli hluboce přesvědčeni o pravdě a důležitosti mravního a křesťanského principu v právu; hlásal, že právo, i když se uvažuje jako zákon vnější a spontánní, nemůže nevšímati si etického cíle lidské společnosti nebo se mu dokonce přičítí.

Advokát Bellini při Informativním procesu kladl důraz právě na to, že Ferrini byl sice stoupencem historické školy, avšak s důležitým a zvláštním vymezením. Ferrini žádá, aby i škola historická uznala zásah Boží Prozřetelnosti. Proto i v podrobném studiu fakt Ferrini viděl, že vládnou zákony vyšší, zákony mravní, jež vyplývají z prvního pramene veškeré mravnosti, t. j. od Boha a že nade vším lidským počínáním vládne ruka Boží Prozřetelnosti, jež vede lidstvo k cílům, určeným Prozřetelností.

Ferrini si získal zvláštní dovednost v podrobných výzkumech historické kritiky a ve výkladech textů; na tomto poli stal se učencem prvního řádu. Avšak při tom se nevyčerpával jen v podrobné a trpělivé analýsě, uměl se s jistotou povznést z analýsy jednotlivých událostí ke studiu synthetickému a uvažovati je ve všeobecném souladu a ve vztahu logickém a mravním; analýsa a synthesisa podílhodně se u něho spojovaly a doplňovaly.

A vskutku Ferrini za těchto prvních let vědecké kariéry uveřejnil mnoho různých prací. Tak v roce 1885 dvě díla, Dějiny pramenů římského práva a Římské právo, roku 1888 studii O trestním právu římském. Tato 3 díla byla ke konci života znovu vydána a pozměněna podle nových výzkumů.

S opětovaným úsilím Ferrini pracoval na vydáních své Příručky soukromého práva římského. První vydání mělo, jak přiznává sám Ferrini, mnoho nedostatků; proto roku 1898 vychází přepracované, nesrovnatelně lepší; avšak autor ještě nebyl s ním spokojen. Konečně roku 1900 celé soukromé římské právo bylo naposledy vydáno v dokonalé formě pode jménem: *Příručka pandekt — „Manuale di pandette“*.

Nyní se připravuje vydání všech prací Ferriniho v pěti svazcích. První dva svazky již vyšly, díky přičinění profesorů Arangia Ruiz a Albertario. Než se nám v této knížce se věnovatí celému vědeckému dílu Kontardovu, jen podotýkáme, že všech jeho prací je 214, počítajíc v to i vědecké úvahy v právnických časopisech.

Tak připravoval Ferrini v modlitbě a práci svůj „Životní program“, v němž mluví o lásce k Bohu, o modlitbě, o spojení s Bohem, spojení, jež je ovocem čistoty a pokory. Stejně smýšlení vysvětluje z četných dopisů, jež posílal svým přátelům. I v nich lze vidět lásku k Církvi, neochvějnou oddanost k víře katolické, z každého listu dýchá duch apoštola.

Po zralé úvaze a po poradě se zpovědníkem v Berlíně i s duchovním rádcem v Miláně učinil na podzim roku 1881 slib ustavičné čistoty. Pak chápeme slova Al. Oliví, jeho nejupřímnějšího přítele: „Kontardo žil jako mnich, jako asketa. Pěstoval ctnosti mnichů a asketů, žije v moderní společnosti, sám, jakoby ztracený v poušti životní... v společnosti, často jakoby na alpských vrcholcích, uprostřed roklí a propastí, zejících mezi nebem a zemí, kvete roztomilým květem, jenž se míhotá nejčistšími duhovými barvami.“ (Porta Luppi.)

UNIVERSITNÍM PROFESOREM

V roce 1883 Ferrini vrací se do Itálie, kde ve věku 24 let začíná v Pavii na universitě přednášet právo jako soukromý docent. Profesori university však, chtějíce si Ferriniho v Pavii zajistiti, zřídili pro něho novou stolicí exegeze pramenů římského práva. Inaugurační přednášku konal 19. ledna 1884. Dne 24. téhož měsíce je jednomyslně jmenován výkonným členem lombardského ústavu pro vědy a písemnictví.

Po několika měsících vyučuje v Pavii novému právnickému odboru, a to trestnímu právu u Římanů. V listopadu roku 1885 jest v Pavii vypsána stoličie exegeze. Žádný uchazeč nepředčil Ferriniho ve vědeckém vzdělání a tak se Ferrini stává veřejným řádným profesorem.

Roku 1887 Messina žádala, aby její universita byla povýšena do řádu universit první třídy; ministr vyučování vyhověl žádosti města a Ferrini stává se řádným profesorem římského práva v Messině.

Když Ferrini byl profesorem na universitě v Messině, povstalo důvěrné přátelství mezi ním a prof. Nicotrou. Oba žili z Nadpřirozena; jejich rozhovory se obyčejně nesly k předmětům, jež se týkaly zbožnosti obou. Přidal-li se k nim však některý z kolegů, tu Ferrini dával rozhovoru jiný směr, jistě *Disciplina arcani* a prozíravost!

Jednou se v Messině stalo, že Ferrini v kruhu svých kolegů potkal průvod s Nejsvětějším. Byl doprovázen kolegy opačného smýšlení a proto se spokojil jen tím, že zbožně smekl. „A vskutku“ — praví Nicotra — „byla obava, že, kdyby byl Ferrini učinil větší projev zbožnosti, ostatní by by vůbec ani nesmekli. Ferrini věděl vždy jednati s rozumnou rozvahou.“

Angelo Cornelio v informačním procesu tvrdí, že byl přítomen jednou rozhovoru Kontarda s knězem Stoppani; vyměňovali si názory o vhodné me-

todě, jež by získala náboženskému smýšlení duše jejich doby. Oba se shodovali v tom, že dnes velmi zřídka lze někoho obrátiti pouze důvody rozumovými. A závěrem Ferriniho bylo, že „dobrý příklad zůstává školou nejpůsobivější a nejmocnějším prostředkem k obrácení“.

V roce 1889 se v Boloni uprázdnila stolice pandekt. Při ucházení se o tuto stolicí Ferrini nepochodí! Nikoli snad k vůli vědě, nýbrž z jiných příčin. Msgr. Pellegrini o tom píše: „Mezi šesti uchazeči dva zápasili o palmu vítězství, Ferrini a prof. Josef Brini z Boloně. Tento druhý měl velkou protekci, avšak z ohledu vědeckého byl daleko za Ferrinim. A tu přátelé Briniho začali rozhlašovati, že Ferrinimu nezáleží na tom, aby se dostal do Boloně, že je spokojen tam, kde je, že jeho aspirace jsou pouze pro Pavii... Ferrini, jemuž jeho pokora dávala prohlédnouti pravdu, byl praktický katolík upřímný, Brini nikoli. A mezi různými důvody, jež napomáhaly Brinimu, není nejmenším, že Brini byl původcem knihy Manželství a rozluka v právu římském a jak praví hned v předmluvě, tato kniha měla připravovati cestu k zavedení zákona o rozluce, kterou však dobrý smysl italského lidu věděl odmítnouti.“

Ferrini zachoval klid i po této zjevné nespravedlnosti. Zatím se uprázdnila stolice práva na universitě v Parmě, Modeně a Messině. Parma a Modena výslovně si žádaly Ferriniho za profesora. Messinská pak universita chtěla si jej podržet. Ministerstvo nechalo Ferrinimu volnou ruku, on se tedy rozhodl pro Modenu a v srpnu 1890 odchází Ferrini na universitu v Modeně. V Modeně žije životem čistě řeholním, zasvěceným výlučně studiu a zbožnosti. Jeho zpovědníkem v tomto městě byl jesuita P. Kristian Ludwig, který vždy až do konce svého života mluvíval o svém vznešeném penitentu s dojemnou něžností: „Viděti“ — říkával — „mladého muže, ve květu let, universitního profesora vysoké vědecké úrovně, jak žije životem do-

konalého řeholníka — životem světce — to byl cpravdu pohled hodný pro anděly! Jak byl člověk povzbuzen vida jej jíti k sv. přijímání, k němuž přistupoval téměř každý den, jak od Něho odcházel se sepjatýma rukama, s očima skromně sklopenýma a to tak přirozeně a jednoduše, že bylo zcela snadno poznatli, že vidí Ježíše ve Svátosti a Jej cítí ve svém srdci. Ve všem spěl za nejvyšší dokonalostí... Jeho život byl ustavičným mrtvením... Proto jeho žáci Inuli k němu v plné důvěře." (A. Portaluppi.)

Tehdy se Ferrini velmi úzce spřátelil se svým kolegou na universitě s Al. Olivim, též vzorem věřícího učenice.

Vzpomínka na učenice Ludvíka Antonína Muratoriho byla v Modeně ještě v živé paměti. Roku 1894 organisoval Ferrini oslavu druhého storočí Muratoriho. Právě před touto oslavou dostala právnická fakulta v Pavii od ministerstva výnos, jímž je Ferrini definitivně určen na tamní universitu. Tak Ferrini dostává definitivně stolicí pandekt v Pavii, avšak Modeny, t. j. oslav Muratoriho 16. prosince toho roku nezapomněl.

Život profesora Ferrini v Pavii je plný všestranné práce a zaujatý pro vše dobré. Uměl však přece najíti nějaký den, aby navštívil své rodiče v Miláně a sestru Antonii, provdanou blízko Pavie.

Rád se odstěhoval do Pavie roku 1894; poutaly jej tam vzpomínky na bezstarostné mládí. Práce ovšem stále přibývalo. První tři leta měl katedru práva a trestního procesu; pak přednášel historii práva římského a volný kurs exegeze Institucí Justinianových. Byla to velká radost pro Pavii, že se mohla těšiti opět z Kontarda Ferrini.

ZPŮSOB JEDNÁNÍ UNIV. PROFESORA

Jako univ. profesor počínal si s takovou autoritou, že bylo patrné, že z něho mluví učenec. Ta-

jemstvím jeho přednášek byla jasnost přednášené látky a jednoduchost; důkaz, že svůj obor dokonale ovládal. Přímou vábil posluchače vzácnými dary své duše, měl lásku k svému předmětu a proto požíval nejvyšší úcty posluchačů. Jeho učnost nebyla chladná, nýbrž mistrně vládla teplým slovem, jehož autorita a kouzlo posluchače podmaňovalo.

Uměl mluvit k mladým duším; viděl jejich budoucí povolání, právníků a učenců, proto je učil právním vědám jako nové části života, jež se měla spojit s jejich osobnostmi. Přednášel sedě, v černých rukavičkách, začínal hlasem poloslyšitelným, aby vzbudil zájem posluchačů, pak pomalu se rozhňoval a slova plynula z jeho úst zřetelně a důstojně.

V časopise „Bulletin de l'Institut du droit Romain“ vzpomíná prof. Scialoja jeho metody vyučovací: „Všichni jak studující, tak kolegové, jedním hlasem chválí jeho přednášky tak skvěle jasné, že nejtěžší problémy stávaly se jasně pochopitelnými díky jeho jasnému výkladu.“

V předmluvě v Digestech Ferrini vysvětloval tuto myšlenku: „Zkušenost mne naučila, že ve vyučování je třeba největší jednoduchosti ve výrazech a že ustavičné citování spisovatelů, knih, podrobných a učených sporů plodí často zmatek a je na překážku jasnému chápání základních věcí. Proto mé přednášky čím dále tím více se stávají jasnými, průhlednými a metodickými.“

Je důležité upozornit, že Ferrini se věnoval svým žákům i mimo posluchárny. V pracích jim pomáhal, radil, jak si počínati, jevil o ně stálý zájem. Při tom používal laskavého tónu a k výkladům řádu vědeckého připojil nějakou narážku na život duchovní. Tato jeho otcovská starost o studenty budila lásku posluchačů a vděčnost, které nezapomněli. Psal svému příteli prof. Antonínu Maggii: „Školou jsem celý zaujat, mimo to mám dohled na praktická cvičení a konference, neboť tohoto roku

mám několik posluchačů, kteří odpovídají mým požadavkům a dá se od nich mnoho očekávat."

Prof. Al. Olivi, jeho přítel a kolega na universitě v Modeně, dosvědčuje, že velmi mnoho žáků zachovalo mu přímo synovskou vděčnost, že mu dopisovali a vždy jej navštívili, kdykoli cestovali přes Milán.

Duchovní svěžest a vzdálenost všeho sobeckého pomáhaly Ferrinimu, aby celou duší se oddal svému předmětu a miloval vědu; přednášel ji ohnivě a výmluvně.

Jeho kolega, prof. Minguzzi, chválí jej v lombardském institutu pro vědy a písemnictví 7. ledna r. 1904, říká: „Při diktování své přednášky měl Ferrini ve zvyku vybrati s hlubokou dovedností ve své rozsáhlé učenosti pouze to, co je podstatného a význačného . . . A takovým způsobem jako profesor dosáhl nejskvělejšího výsledku, v nějž profesor může doufati, chceme říci, že posluchači mívali dojem, že jejich profesor přednáší jim věci, nikoli naučené z knih, nýbrž věci, které sám viděl a takřka sám prožil."

„Ve svých přednáškách" — tak svědčí msgr. Mercati v procesu informačním — „nikdy se nevzdaloval od podrobného studijního programu, nemluvil nikdy o náboženství. Sám mi řekl, že se studenty naší doby člověk nemůže jednat jinak; svěřil mi jednoho dne, že použil jen takového případu, kde pojednáváný předmět poskytoval mu příležitost učiniti nějaké odbočení. Zřejmě usuzoval, že v podobném případě může učiniti dobro posluchačům, kdežto v jiném případě byl by tím věci náboženské jen více uškodil."

Vycítil vždy přesně danou míru možnosti. Pronikl do ducha studující tehdejší mládeže. Disciplína arcaní prvotních dob křesťanských tanula mu na mysli i za jeho doby. Vědělť, že jsou různé způsoby, jak zasívat dobré símě do duší, když tyto duše nejsou všechny stejně připraveny. Je tedy

i dnes „tajemství královské“, jež třeba vždy starostlivě skrývat před očima nezasvěcených.

Blízkost Milána, hlavního města Lombardska, poskytuje Ferrinimu častou příležitost, aby sloužil svému nábožensví i své vlasti. Právě tehdy tam byly úporné boje mezi katolíky, kteří se probouzelí ze své nečinnosti politické a veřejné a jejich odpůrci, kteří se směle hnali proti konservativním stranám. Těmto však podařilo se vrátiti městu a kraji dobrý řád a pořádek. Mezi vůdci nezůstal Ferrini posledním. Roku 1895 si stoupenci Kontarda Ferriniho přáli, aby byl na volební listině pro městskou správu. A Ferrini byl opravdu zvolen městským radou milánským počtem 13807 hlasů. Toto vítězství dodalo odvahy i jiným městům jako Neapoli, Turinu, Benátkám, Florencii, Palermu, kde se též katolíci probudili a uplatnili a dali příklad i ostatním malým městům, kde pak povstávaly katolické skupiny. Když pak Ferrini mluvil v městské radnici v Miláně, okouzloval vždy obsahem své řeči a svými vývody. Měl ovšem brzy i nepřátele, kteří ve svém plátku jej karikovali, jak sedí v městské radě se svatozáří okolo hlavy.

V únoru 1895 byl Ferrini zvolen výkonným členem lombardského Institutu vědeckého, sám pak navrhl za dopisující členy dva vynikající muže, své přátele, Lukáše Beltrama a Achilla Rattiho, nyní slavně panujícího papeže Pia XI.

Ještě jednou dostal Ferrini pozvání, jež mu mohlo způsobiti radost: římská universita jej totiž pozvala za profesora pandekt. Katedra římská byla by jistě důstojnou odměnou velkému romanistovi. Ferrini však rozhodně odmítl; jako dobrý Lombardan raději chtěl zůstat ve stínu věže sv. Ambrože.

Prázdniny roku 1902 podle svého zvyku zase trávil na vile v Suně, rozkošném kraji, jenž se zrcadlí ve vodách jezera verbanského. Tam, kde se otevírá záliv mezi Pallanzou a Stresou, jezero nabývá největší šířky a usmívá se majestátním

kouzlem. Naproti ční alpské velehory, na březích osady a dědinky s kostely a vilami, sem tam rozloženými a pyšnými; všude plno květin a zeleně, smíchu a radosti!

V tomto rajském koutě prof. Kontard Ferrini žil a zemřel. I v Suně v jeho životě střídala se modlitba se studiem. „Ó, blažený okamžik, prvé setkání s Bohem!“ sám kdysi napsal.

V letních měsících roku 1902 se cítil po zkouškách a promocích velmi znaveným. Šel si odpočinout do Suny. V září vykonal ještě cestu do Říma, byv tam povolán ministerstvem k vládní komisi; pro listopad měl opět podobnou cestu do Říma ministerstvem oznámenou.

Na radu lékařů vykonal ještě malou turu, ne příliš namáhavou, na Monte Rosa, odkud bylo možno zříti až na Mont Blanc, ale tam již se nedostal. Spokojil se mírnějším stoupáním na S. Martino, ležící proti Monte Rosa, kterýžto vrchol jen zdaleka obdivoval. Znaven napil se vody z lučního potůčku. Za 14 dní Kontardo onemocněl tyfem, proti němuž byla lékařská věda bezmocná. Dne 17. října r. 1902 o půl dvanácté hodině v sobotu dopoledne s jasnou myslí vydechl šlechetnou duši.

Život Kontarda Ferriniho přímo se vyčerpal ve službě a lásce Boží, v šíření království Božího v srdcích vzdělanců. Jistě že již tento věrný sluha Boží vzal odplatu Pána!

Záležitosti Ferriniho se u svaté Stolice s velkým zájmem ujala universita Božského Srdce v Miláně, jež horlivě pracuje jednak modlitbou za jeho blažehorečení, jednak vydáváním různých publikací, jimiž se usiluje uvésti ve světovou známost tohoto pokorného a Bohu oddaného katolického učenice, jehož vědecký význam uznávají a oceňují právníci všech zemí světa.

ČINNOST APOLOGETICKÁ

Již jsme viděli, jak Ferrini hájil proti pozitivistům školy historické svůj katolický názor, že Bůh, jsa původcem všeho, musí býti i pramenem všeho práva. V době Ferriniho byly mimo to v módě filosofické námitky protináboženské Kajetána Negri a Büchnerovo dílo „Síla a hmota“. Proto vydal Ferrini spis „Trochu nekonečna“ a psal svým přátelům delší listy, v nichž praví, co sám soudí o těch námitkách proti víře.

Negri byl tehdy v Itálii hlavním představitelem agnosticismu s náběhy idealistickými a Büchnerova nauka o hmotě zajímala i venkovské mudráře, pyšné na svůj původ od opice.

Ferrini napsal spis „Trochu nekonečna“ za svého pobytu ve Florencii, kde pracoval v archivech; byl totiž nemile dojat a rozhořčen působností bývalého kněze Trezza, jenž zhoubně působil hlavně na mládež ve školách. Práci věnoval svým přátelům Mapelli. Začíná ji bolestnou ironií na převrácenost tohoto světa, jenž nestojí o ovoce Vykoupení. Pak praví: „Nekonečno! Cítíme je a slyšíme; je to jistá živá a osobní realita, první kon, jediný a věčný, bytost všech bytostí, dobro nevyslovitelné a nejvyšší blaženost.“

Nato rozvádí myšlenku Jana Vico o tom, co je člověk a kam směřuje, a dovozuje, že každý tvor rozumný může a má žít pro Boha. Všechny směry filosofické a všechna náboženství to hlásají různým způsobem: „Celá filosofie je vědou o Nekonečnu . . . Každé náboženství a přirozená aspirace po Nekonečnu, touha stokrát zklamaná, avšak nikdy beznadějná.“

Zatím co filosofie a jiná náboženství hlásala nejvyšší cíl boháčům a mocným tohoto světa, křesťanství jej hlásalo pokorným a chudým, zahanbuje takto pýchu světa. Cesta, jež vede k Nekonečnu, je cesta pokory. Chvalozpěv vesmíru vede k závěru: „Abychom mohli rozuměti krásám stvoření, tře-

ba čistoty života. A umění nemůže být proti Stvořiteli."

Ve IV. hl. jeví se hlavně něžnost jeho smýšlení o úzkém spojení Stvořitele s tvorem. Nakonec hovoří o bolesti a radosti. „Ó Pane, raději život plný utrpení a slz, nežli jedinou hodinku nectného smíchu."

Čistá duše může okoušet pravou radost!

CESTA SVATOSTI

V chlapectví byl Kontardo velmi živý, obveseloval celou rodinu. Ve 13 letech však přišlo svaté přijímání, které způsobilo hluboký obrat v celém jeho chování. Bylo tehdy zvykem, že děti se připouštěly k požívání Nejsvětějšího až ve věku dosti pozdním. To byla vada tehdejší výchovy. Nedbali příkazu Spasitelova: „Nechte maličkých přijít ke mně!" Maličkých, nevinných, s čistým, hříchem neporušeným srdcem!

A právě proto svatý Otec Pius X. slavně ustanovil, aby děti přistupovaly ke stolu Páně již od šestého roku svého věku a v hodném případě i dříve a že učiniti jinak pouze snad z čistého zvyku, bylo by hříšným.

Kontarda připravovala na první svaté přijímání teta řeholnice. Vzácný farář od sv. Fidela Albert Catena podal mu ponejprv Tělo Páně. Řekli jsme „vzácný farář", poněvadž připravil na poslední cestu Alexandra Manzoni a Josefa Verdi.

Viděli jsme, jaké účinky mělo svaté přijímání na útlý věk Kontardův, že dalo zvláštní pečeť celé povaze Kontardově, že vyrovnalo veselou jeho povahu a dalo jí směr, jenž se nikdy neuchýlil od cesty, kterou ukazuje Kristus. Sám píše své sestře Antonii, jež se připravovala na první svaté přijímání: „Není tak snadno, aby se oddal pošetilostem tohoto světa, kdo okusil radostí Pána; není tak

snadné, aby bahnem světa potřísnil neposkvrněný šat, jež si přinesl ke stolu Páně."

„... Budiž naše přijímání náhradou za nehodnost minulého života a za ten proud nepravostí, jenž zaplavuje svět." (Graneili d'oro.)

Když navštěvoval školu v ústavu Boselli, vynikal mimořádnou laskavostí ke každému; každý jeho spolužák je k němu jaksí váben a cítí se šťastným v jeho blízkosti. Právě ve věku, kdy většinu svádějí rozpustilosti a světáctví, u Kontarda pozorujeme sice veselost, ale veselost jako s druhého světa, veselost vyjasněnou, čistou.

V této době studií navázal přátelství, jež pak zachoval po celý život, ačkoli tito přátelé nestáli později na poli ideálů Kontardových. Když se dostal do konviktu borromejského do Pavie, opět vidíme jej jako vzor mezi spolužáky nejrůznějších povah. A Kontardo, jenž otevřeně vyznával své náboženské zásady a byl vzorným universitním studentem, požíval lásky všech, kdož jej blíže poznali.

Ferrini jako universitní posluchač dobře cítil, v jakém prostředí se nachází. Neměl oči zavřené. Dobře viděl zástupy svedených mladíků; bylo mu upřímně líto, že tolik jinak šlechetných duší strhává proud nevěry a duch prázdnoty.

Cítil, že jen vlastní utrpení, snášené z lásky ke Kristu, může postavit záchrannou hráz proti zlu. Myslí na smírnou moc utrpení, snášeného z lásky k Vykupiteli. To byla zásadní myšlenka jeho mládí. Proto z té duše se modlí: „Kéž přijde Tvé království, můj Bože, kéž přijde skrze Tvého Syna tím, že On rozšíří na zemi Ducha Utěšitele, a kéž se země obnoví jako druhým stvořením! Kéž přijde Tvé království a kéž každé koleno kleká před Ním na nebesích i na zemi, v propastech, a kéž každý jazyk vyznává, že náš Spasitel Ježíš Kristus trůní ve slávě Svého Otce!"

Jak stená Ferrini nad osudem mládeže svedené a předčasně zbavené mravní síly; lituje jí, že neokusila pravé radosti, které se sama lehkomylně

zbavuje, nenalézajíc žádné cenné náhrady. „Stav této ubohé mládeže jest venkoncem ubohý. Hyne v pýše a bezbožnosti, jež popírá Boha a prozpěvuje chvály satanovi, jenž by rád opět zavedl pohanství s jeho hanebnostmi; mládež nechápe, co je dobro a pokoj, převyšující všechno cítění. Ach, kéž ji Spasitel ráčí zachrániti, poněvadž je spíše nešťastna nežli vinna!“

Taková slova mohla vytrysknouti ze srdce, zaníceného pouze láskou Boží!

Ferrini patřil k oddílu duchovního vojska, jež bojuje s duchovním nepřítelem jen dobrotou srdce, přesně konanou povinností, přísným sebezapíráním a živým příkladem neochvějné víry! Lnul k Bohu, ke svému poslednímu cíli, s něžnou náklonností, a proto mu působilo velkou bolest, když viděl, že tak mnozí z jeho nejbližšího okolí odporují a vzdorují milosti Boží!

A bylo pro útlou duši Ferriniho opravdu těžko konati účinně dobro právě v době, kdy zarytí nepřátelé víry ve vzdělaných vrstvách patřili s pohrdáním na každý výron víry, kdy na každou vnější formu náboženskou odpovídali jen útrpným úsměvem. Sám Ferrini to přiznává: „Zlí se dále bouří proti dobru; spíše byste řekli, že dobro je pro ně předmětem nelibosti, že satan též má své letnice a že satanovi apoštolé skáčí radostí — člověk by tomu nechtěl ani věřit, ale je to smutná skutečnost!“ — Je to opravdu velmi případná myšlenka! Vidí v horlivosti zlých jakýsi druh letnic zlého ducha. S úžasem pozoruje, s jakou silou se rozšiřuje svádění ke zlému, a je tím celý ztrnulý!

Pozorujme Ferriniho ve styku s jinými!

Ke každému je samá laskavost. Mezi spolužáky Ferriniho na universitě v Pavii byl i jeden izraelita, jemuž Ferrini projevoval úctu a velkou pozornost. Ačkoli byl jinověrec, choval se k němu po křesťansku a s láskou, zachovával rozkaz křesťanské lásky, jak to praví P. Heker, zakladatel paulinistů: „Kato-
líkům budu nápomocen levou rukou a pravou budu

pomáhati nekatolíkům!“ Tak činil i Ferrini, věděl dobře, že chceme-li býti podle Krista rybáři lidí, potřebujeme lásky a ne kamení; že láska jest ohněm, jenž se udusí, není-li rozdmýcháván!

Za studií v Berlíně Ferrini zdvojnásobil svou náboženskou horlivost, když viděl nebojácný příklad německých katolíků a když srovnával jejich život s životem protestantů. Ale proto, jak se na pravého katolíka sluší, nepohrdal protestanty a žil s nimi v dobré shodě, a to nejen s kolegy, nýbrž zůstával v přátelském svazku s profesory, třebaš jiného náboženství, takže tito s Kontardem jednali jako se synem a často jej zvali i ke stolu!

Neutuchající horlivost, plynoucí z lásky k Bohu, vnukala Ferrinimu bliženskou lásku a starost o spásu duší bližních, již pozorujeme při jeho každém kroku. Živě cítí potřebu pomáhati duším, zvláště duším, vyrvaným z lůna Církve. Tak na př. z Berlína píše: „Je třeba druhého Zjevení Ježíše Krista, je třeba druhých králů a druhých mudrců, klanějících se hluboce v prach před Božským Dítětem; je třeba, aby druzí národové přišli k Němu a nejenom ti, již nikdy neslyšeli o nové zvěsti, nýbrž i tito zde, mezi nimiž žijí — národové svedení, jímž pýcha, lakomství a odpadlictví vyrvaly víru, všechnu víru, ba dokonce tu, jež jest duší naší víry, dokonáním výchovy, druhým Zjevením Spasitelovým, chci říci svátost Jeho lásky.“

Spása bližního jest Ferrinimu pramenem úzkosti, jež jej ustavičně svírá. Jeho listy a náboženské spisy to na každé stránce projevují.

„Pronásledování a menšina,“ praví jinde Ferrini, „jsou přece příčinou dobrého. Ba, abychom po lidském způsobu mluvili, veliká je síla čistého ideálu, který i při malém počtu obhájců (myslí na katolíky v Prusku) dává kráčet s čelem povýšeným v plném sebevědomí a síle.“

Ferrini cítí, že je cosi ďábelského v protináboženských směrech. Důkaz toho má v neblahých zjevech mravního života na vysokých školách. Pozo-

ruje, že tato zhouba působí i na obyčejný lid; to jej rmoutí, trpí tím, neboť lze snadno předvídati mravní zkázu, do níž upadne celá společnost lidská.

A není právě to satanova práce? Zlý duch vykonává svou moc vnukáním zvláště inteligentním lidem, již zaujímají vysoké společenské postavení. Vábí je a podněcuje; láká je falešnou ilusí, nadějí na postup v úřadech. Duch zlého ducha je podstatně duchem revolty a zkázy.

U Ferriniho pozorujeme nejen nenávist ke zlému, nýbrž plnou láskou k dobru. Podstatnou vlastností jeho ducha a jeho počínání, vždy povznešeného nad všednost, je vždy jediné pravá láska. Takové vyvolené Boží, kteří tak činí, Ferrini nazývá „proroky Kristovými“. Poměr však mezi počtem proroků satanových a proroků Božích není uspokojující!

„Avšak“ — táže se Ferrini — „kde jsou dnes tito proroci, Pane? . . . Kněží, ctihodní svým stářím, hlásající a prorokující Krista na kazatelně, se modlí u oltáře, hlásají Krista a povzbuzují lid k Jeho lásce čistotou a svatostí svého života. Prorokují Krista mladí lidé, kteří Jej hlásají a zjevují jasem svého nevlnného pohledu, klidnou otevřeností své povahy a štědrou láskou svého srdce. Prorokují Krista ty panenské duše, jež se rozvíjejí ve stínu svého chrámu, vydechujícíce nevýslovnou vůni božské ctnosti.

Ó, kéž bych i já mohl prorokovati nějakým způsobem Krista! hlásati Jej alespoň jediné opuštěné duši, jediné duši, bdělé ve víře, bytosti zcela neznámé světu! Ó, všes, jenž roste osaměle na skalnatém úbočí hory, dovede aspoň dýchat svou vůni neznámému cestujícímu a já neposloužím a nebudu k ničemu?“

Z citovaných slov vidíme tu touhu po duších, přání, aby byl k duchovnímu prospěchu bližních! Chce se v duchovním smyslu podobati nepatrnému keříčku vřesu, divoce rostoucímu na hoře, jenž poskytuje aspoň skrovné osvěžení znavenému pout-

níkovi! Tak Ferrini miluje lidské duše; vidí v nich obraz Boží, předmět vykupitelského díla Kristova!

„V jiných viděti Krista! Naši bratří jsou obrazem našeho nebeského Otce a Spasitel se skrývá za jejich vnějškem. Je třeba k probuzení naší něžnosti jiného, než zvolati se svatým Pavlem, že láska Kristova nás vybízí, nás nutí, nenechává nás na pokoji?“

V Berlíně byl mile dojat jednotou, jež vládla mezi katolickými universitními posluchači. „Na universitě“ — píše svým přátelům — „katoličtí posluchači tvoří pěknou, ucelenou skupinu. Jsou sjednoceni ve spolku, jenž vylučuje a priori každý politický směr; scházejí se dvakrát až třikrát každého týdne. Věnují se četbě; je tam bohatá sbírka katolických novin a pěkná knihovna. Po schůzi následuje hudební číslo . . . Kdybyste mohl viděti v neděli ráno, jak různé skupiny universitních posluchačů jsou s usebranou myslí přítomny službám Božím v kostele, podívil byste se a blahofečil byste se mnou Pánu!

Tato různá sdružení jsou mezi sebou vespolek spojena a tvoří jednotu, a jsou neochvějně na stráž proti útokům lidské zloby. Fanatický kulturní boj rozbil si hlavu právě o tento úhelný kámen Církve, a též doufáme, že žádnému lékaři se nepodaří ji vyléčit!“

Jak již zmíněno, Ferrini se v Berlíně účastnil i konferencí sv. Vincence a zažil příjemné překvapení. Byl představen jednomu údu konference, profesoru botaniky na berlínské universitě. Tak si Ferrini uvědomuje vnitřní sílu, jež pevně udržuje duchovní život pruských katolíků.

Ferrini právník, učenec, a při tom tak skromný, pokorný! Nemožno najíti ani jediného případu v jeho životě, jenž by ukazoval nějaké sebevědomé gesto člověka, jenž chce jiným vládnouti, nebo v řečích jedině slovo, jehož leskem chce sváděti své posluchače. Naopak, u Ferriniho vždy nachází-

me bohaté moře přesvědčivých zásad, jež zachycují srdce svého okolí, protože jsou upřímné.

Ve svatozářl skromné pokory v celém jednání, provázené hlubokým umem, bohatou vzdělaností ducha a jménem již tehdy slavným v učeném světě, tkví rozluštění každé záhady jeho úspěchů.

Devatenáct roků přednášel Ferrini s universitní katedry na rozličných italských universitách. Po tu dobu byl drahým přítelem ostatních profesorů, s nimiž žil vždy v bratrském poměru, a to nejen v síních školských, nýbrž i v intimním soukromém životě. Po přestěhování do jiného universitního města si vždy našel byt v blízkosti ostatních profesorů k vůli vědeckému styku. Při tom vždy zůstával prostým a skromným, nikdy nevnucuje svého názoru jiným; též nikdy a nerad mluvil o sobě. Tehdejší probošt u svatého Marka v Miláně se vyjádřil, že „po tolika rocích důvěrného přátelství s Ferrinim se teprve po jeho smrti dověděl o ohromné jazykové znalosti Ferriniho a o úctě a vážnosti, jaké požíval za hranicemi.“ Tak dosvědčil v informativním procesu prof. Del Torchio.

„Kéž dílo Boží stojí nade vším!“ — praví Ferrini. Jako květina se stále obrací ke slunci, tak i jeho mysl se obrací ke Slunci jeho duše. Necháává se pronikatí Jeho čistým světlem a dává se prozařovati Jeho vroucím teplem. „Až dosud mi Pán dal cítiti živý odpor před hroznou prázdnotou tím živěji, čím mi byla bližší, a doufám, že ve svém milosrdenství mi dá, aby toto zlo bylo poučením pro mne. Jsou lidé, jež nemůžete obviňovati podle trestního zákona, kteří však nemají více ani jediné nadpřirozené myšlenky, u nichž se žádné símě křesťanské nemohlo ujati ve stínu chladného protestantismu.“

„Běda! Jaká to bída! Kdybych mohl do některých srdcí seslati paprsek světla Utěšitelova.“

Ferrini varoval se všeho, co by mohlo míti podobu něčeho umělého, výstředního. Jeho zbožnost, ačkoli hluboká, je přirozená. Všude ví nalézti pra-

vou míru. Příkaz Církve je sudidlem jeho každého činu. Ví, že dobro, vykonané v duchu víry v milosti Boží, má před Bohem nekonečnou cenu.

Jako učenec je bystrým kritikem v subtilních historických otázkách práva a stejně důkladným znalcem je v otázkách náboženství, avšak při tom se nikdy nestal v náboženských věcech ani sofistou, ani kritikem nedůvěřivým anebo podezřívavým. Vyzná se v analýsě svatých textů až do poslední čárky. Hluboká znalost starých východních jazyků a textů Zjevení židovského i křesťanského nedala vyprchat ani jeho inteligenci, ani jeho srdci, když se jednalo o svaté formule posvátné dávnověkosti; nikdy duchem kriticismu nesáhl na tyto staré texty, ač právě v jeho době začínaly se podobné proudy rozšiřovat i v lůně samé Církve.

Jeho duch nezná slepé otrockosti, ale nad vyslovenou pravdou vznáší se jako Duch Boží nad chaosem prvotní stvořené hmoty. Jeho svědomí postačí hlas Církve; ten jej uchovává čistým a upřímně otevřeným.

Kolik podnětů ke zbožnosti nachází ve mši svaté a liturgii vůbec? Církev dává svým dítkám dosti látky k rozjímání, aby mohly vystoupiti na nejvyšší stupeň křesťanské dokonalosti. I Ferrini kráčel cestou dokonalosti jednoduchou, avšak jistou, ujasněnou.

„Činili dobro, často, mnohonásobně; obětovati se, svěřiti se, odevzdati se milosti Boží!“ To bylo heslo kardinála Petra de Bérulle, zakladatele oratoriánů ve Francii: „Je třeba, abychom byli každým okamžikem ochotni zanechat sebe samých! Qui vult venire post me, abneget semetipsum. Vskutku, toto „sebe samých“, samoláska, stává se pramenem nedokonalostí, pramenem všeho zla.“ Při tom si Ferrini zachovával vždy veselou povahu. Svatý František Saleský si přál, aby zbožnost byla veselou, aby vábila, neboť melancholie, trudný výraz službu Boží zprotivuje.

Ve spise „Životní program mladého křesťana“

Ferrini píše: „Prosme Jež, aby nám dal všem pochopiti Svoji krásu, aby panoval nade všemi: Specie tua et pulchritudine tua prospere procede et regna; aby nám dal dýchatí vůni svých ctností a nás přivedl k následování Sebe: „Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum.“

Život sluhy Božího Ferrini je jemným zrcadlem, v němž se odrážejí všechny ctnosti, z nichž zvláště vyniká svatá čistota. Nejkrásnější stránky Jeho náboženské příručky jsou věnovány právě svaté čistotě. Jsou to velebné chvály na andělskou ctnost, jež má ostatní přivábiti k následování. „Následování Krista“ (3, 14) ho potvrzuje: zdaž čistota a prostota nejsou dvě křídla, na nichž člověk se povznáší nad zemi? Prostota hledá Boha, čistota Jež dostihuje a okouší! Když člověk má oko prosté, nezastaví se při ničem jiném, leda u Boha.

Ferrini obdivoval též řeholní život. Mladí levité, úctyhodné řeholnice jsou pro něho výrazem dokonalosti, ideálem života, zasvěceného dobru lidstva. O životě panickém praví: „Mučednictví této oběti neposkvrněné duše, jež se nepoddá ani bouřlivým pokušením, ani nejosudnějším ochablostem jistých chvil, je příjemné Bohu a stoupá k Němu jako oběť za bratry.“

U Ferriniho pozorujeme vyrovnané svědomí. Je jako klidná hladina moře. Jednota duševního názírání a směru vůle. Odepře si odpočinek o svátcích velikonočních u rodičů, aby nezanedbal povinnosti, kterou svědomí a vlast po něm žádá.

Jeho názor na práci? Chce prací usmířiti Boha a nalézá v ní prostředek proti zlu, jež nás stále na světě ohrožuje.

Je zřejmo, že v duši a v srdci ustavičně zaměstnaných nebylo místa ani přístupu pro zlou žádostivost. Aby se mohla žádostivost uhostiti u člověka, potřebuje ovzduší lenošného. „Mouchy“ — říkávala svatá Terezie — „nesednou na nádobu, v níž voda vře.“

Vroucí snaha, prací něco docílití, je zbraní, kte-

rou šípy smyslnosti těžko pronikají. Spíše můžeme říci, že z oběti, jež doprovází konanou povinnost, vyzraňuje jistý druh světla, jež ozařuje svatostí ducha v práci a získává mu obdiv samých pomocníků ďáblových. Práce Kontardova byla modlitbou, neboť věděl, jak spojití ustavičnou práci a neutuchající modlitbu.

Pátráme-li po zdroji, z něhož vyvěrá křesťanská dokonalost Kontarda Ferrini, musíme doznati, že to bylo denní svaté přijímání, jež stále více osvětlovalo jeho mysl a též posilovalo jeho vůli, že šel tímto světem a přece zůstal při pozemské pouti neposkvrněn. Až do 24. roku svého věku velmi často přistupoval k svatému přijímání, co se stal universitním profesorem, přistupoval ke stolu Páně denně.

Kdož měli příležitost pozorovati jej z blízka, vypravují, že sotva přijal svatou Hostii, vzdálil se a v koutě kostela nepozorován jako v extasi klečel s tváří rukama zakrytou. Profesor, jenž nevyučoval pouze na katedře, ale vždy a všude svým příkladem!

A zdá se, že Prozřetelnost předurčila tohoto vědce, aby byl vzorem svatosti mezi aristokracií ducha, jelikož zůstal vzorem dokonalého a pokorného křesťana, ačkoli obratně řešil ty nejchoulostivější otázky právnícké. Vysoko se vznášel na perutích lidské vědy, při tom však nikdy neopomenul vznést se ještě výše k prameni veškeré pravdy, k Bohu!

Mimořádných mrtvení a odříkání Ferrini nekonal; když jej připravovali k poslednímu odpočinku do rakve, našli jediné provaz s mnohými uzly na bedrách.

Celý jeho křesťanský život byl navenek pokojný a klidný, bez nějaké záliby v přestřelcích. Prozřetelnost Boží jistě si jej vyvolila, aby dal stavu světskému snadno napodobitelný vzor, jak plnit věrně zákon evangelia bez mimořádných strohostí.

Přece však jej vábil příklad zejména dvou svět-

ců: svatého Filipa Nerejského a svatého Františka Assiského. Jistý rys povahy veselé, ne zasmušilé a melancholické, byl příčinou, že rád byl viděn mezi universitní mládeží; srdce mladých mu otvírala jeho otevřenost a upřímnost a touha po dobru.

Od sv. Františka Assiského přejal vyvinutý smysl pro přírodu a jako málokdo rozuměl tajemné řeči přírody a jejích tvorů. Věděl oceniti její krásy. Příroda však mluvila k Ferrinimu věčně pravou řečí o svém věčném původci. A proto Ferrini vždy oslavoval velebnost Boží, ať se dotýkal věčného sněhu na alpských vrcholcích, ať byl dojat svěží zelení v údolích, ať jeho oko spočinulo na tiché či rozbouřené hladině jezera, ať blankyt nebeský těšil jeho zrak! Litoval tehdejší mládeže, že se spokojuje jen suchým popisem krás přírodních v knihách, že jí stačí jen divadlo a nicotné zábavy světské a že nemá vyššího smyslu a porozumění, aby sama si utrhla protěž při hranici věčného sněhu na výšinách velehor a tak se pozvedla k Bohu, svému Stvořiteli.

V celém jeho životě se ukazuje jistá vážnost, nikoli strohost na důkaz, že ctnost ve všem má první místo. I nábytek jeho světničky ve vile v Suně byl spíše chudobný. Pouze jeho studovna, v níž byl psací stůl jeho a otcův, byla více vyzdobena, neboť v ní přijímal navštěvy svých přátel. Ferrini neznal tanečních místností ani divadel, nekouřil, neznal kaváren, cestoval ve vlaku nejraději třetí třídou.

Všude se projevuje jeho čisté a jemné svědomí! Zákon Boží a Církve všude prakticky, bez okázalosti plní! Příkazy Církve a postu dodržuje i tehdy, když mohl použítí dispense! Miloval chudobu a o ni se staral! Slíbil: „Budu milovati chudobu a dokáži to na chudobných!“ A svůj slib též plnil hojně, avšak nepozorovaně, v duchu Písma svatého.

Poněvadž v životě křesťana, svatě žijícího, je třeba, aby každý krok byl vědomý, aby totiž rozum i vůle spolupracovaly, potřebujeme duchovního

Ú L O M K Y

Klíč ke štěstí. Nejlepším prostředkem k dosažení štěstí je splnění povinnosti, neboť to obyčejně něco stojí, a co stojí námahu, to posiluje. Splnění všechnu povinnost od rána až do večera stojí námahu, ale co nic nestojí, nemá ceny. (P. Kamil Lauzier.)

Podoby apoštolátu. Zdá se mi, že jsou dvě velké skupiny apoštolů. První mají přímou povahu a hledající pravdu jsou přirozeností vedeni k obraně svých idejí, poněvadž milují zápas. Jsou někdy pánoviti, často pyšní, vyřítí se při nejmenším podnětu; je třeba je dobře znáti. — Snaží-li se dokázat pravdu a přesvědčiti o ní bližní, prokazují dobro především sobě, neboť posilují svou víru. Potom pomalu a pomalu do jejich srdcí vniká láska a dávají se cele Mistru, zvláště když pěstují rozjímavou modlitbu. Potom to již nebývají suché a číře filosofické rozhovory, nýbrž mluva proniknutá lahodou náboženství a pronikající až k srdci. Druzí, hluboce křesťanští, jsou povahy pokojné, často bázlivé, a za nic na světě se s počátku nemohou odhodlati k vystoupení. Ale láska roste, srdce překypuje a nemůže zadržeti, čím je přeplněno. Láska, silná, neodolatelná, přemohla odpor přirozenosti a učiní z duše apoštola, jehož práce je velmi plodná. (Evž. Connort.)

Čas. Čas jsou peníze, praví lakomství; čas je rozkoš, praví vášeň; čas je zásluha, praví víra. Přidejme: čas je naděje a věčnost je láska. (P. Lescoeur, Les deux vies).

Kříž — opěrný bod. Často naříkám a druzí se mnou a ještě více než já, na kříže, které bez přestání přicházejí jeden za druhým na naší svízelné cestě. Domníváme se, že nám brání v chůzi. Ale kde by, ani zdaleka ne, drží nás jako pás a brání našim pádům. (P. Lescoeur, Les deux vies.)

Trojích myšlenek se varuj. Trojích myšlenek se docela varuj: Nesmýšlej dobře o sobě, nemysli na věci nečisté nebo lehké, nepřipusť myšlenek skleslosti. Co z toho je horšího? Bůh jediný ví; je však jisto, že patří všechny do jednoho pytle. (Lescoeur, Les deux vies.)

Nejvzácnější životopis by bylo hledati podle množství zpracování a vydání. Kdo bude hledati, nalezne, že je to životopis Páně. Na základě zpráv svatých čtyř evangelií, jejichž pouhý text netvoří knihy nijak velké, již staletí vydávají nová a nová zpracování s rozličných hledisk pro rozličné doby a také potřeby. Jednou více rozjímavý, jindy více se zřetelem na souvislost vnější, jindy učený, po třetí lidovější, a také věřící i nevěřící. Kdo by z těchto na příklad neslyšel o Renanově životopisu Páně, v němž mají zvláštní zalíbení protivníci nadpřirozena. Jistě by dalo zajímavý výsledek, kdyby se někdo pokusil spočítati všechna jen katolická zpracování života Páně, kolik by to bylo knih všech národů a všech dob křesťanských. Jenom v českém jsme mohli v malé knihovně zachytiti překlad životopisu Páně sv. Ludvíka Granadského (ještě švabachový), Didona, Fouarda, Papiňi. V německém dosáhlo obecné obliby zpracování P. Meschlera, SJ, v posledním roce Fr. M. W i l l a m a, vyd. u Herdera pod názvem „D a s L e b e n J e s u i m L a n d e u n d V o l k e I s r a e l“ (III. vyd., str. XII a 530, cena 7.50 Mk, brož. 5.80 Mk). Na tomto spisu je nejlépe viděti, že i křesťanská obec touží míti nové pohledy na život Páně, jinak by nebylo možno ve dvou letech vydati nový životopis

třikrát, a asi v šesti překladech, povětšně do jazyků, které oplývají vlastními životopisy Páně. Poměrně nízká cena nedělala úspěch Willamova díla, nýbrž velmi mistrné zasazení života Pána Ježíše do rámce dějin, kraje a lidu se všemi zvyky a názory. Nezapomíná ovšem na obraz duchovního poslání Páně, jež v rámci tím více vyniká. Přečtěte si na příklad stať o Ježíši příteli dítek, budete souditi stejně. Willamovo zpracování se zvláště sejde pro katechesi mladých i velikých, poskytne mnoho nové látky.

Setkání vedené Prozřetelností. Osmnáctiletý student Pavel Josef Pisani chtěl r. 1860 odpověděti na Boží volání ke službě oltáře. Otec, diplomatický úředník, si toho rozhodně nepřál a syn poslechl. Studoval práva. Ke konci studií jej znovu pudil Boží hlas. Jedenadvacetiletý právník se odvážil cesty do ztemnělé budovy arcibiskupství. Zaklepal na první dveře, k nimž jej vedla náhoda. Církevní hodnostář měl plno práce, z nesmělé práce vyrozuměl, že neznámý mladík chce vstoupiti do semináře, a to přece spadá do kompetence jiných. Hodnostář ani na chvíli se nepřestal hrabat v papírech a obyčejnými slovy vyprovodil mladíka ven. V druhé kanceláři pochodil kandidát kněžství stejně a tak se zmaten a nespokojen ocitl znovu na chodbě stejně daleko od svého ideálu.

Potkal jej duchovní, vyšší postavy, jemného vzezření. „Něco hledáte, pane? Snad kancelář pro sňatkové záležitosti?“ — „Nikoliv, důstojnosti, rád bych věděl, co dělat, abych se dostal do semináře.“ Tento kněz také nebyl „kompetentní“, ale věnoval chvíli přátelského rozhovoru mladé duši a poučil ji o všem potřebném pro vstup do semináře. Bylo to setkání msgr. D'Hulsta, rektora katolického institutu pařížského, s msgr. P. J. Pisani, později dlouholetého profesora církevních dějin téhož ústavu, historika pařížského duchovenstva za revoluce, autora řady výtečných historických spisů,

horlivé kněžské duše. Zemřel 7. listopadu 1933. — Můžeme vědět, zda by byla obstála věrnost mladého právníka hlasu Božímu, kdyby i třetí kněz byl býval „nekompetentní“ poradit hledajícímu srdci? Často litera a forma zabíjí ducha.

Chvilé obrácení přicházejí neočekávaně, jak Duch chce. Adolf Retté byl vášnivým nepřítelem Kristovým a mnohou ránu zasadil nesmrtelným duším. Skálopevně věřil v blud předválečných dob, že jediné věda spasí lidstvo. Až . . . řečnil ve Fontainebleau dělníkům a prohlásil před nimi povýšeně, že věda přinese nový zlatý věk země. Dělníci-posluchači byli sice bez víry, ale ze zvědavosti tísnilí ohnivého řečníka otázkami, odkud je svět, když není Boha. Nestačily jim poukazy na všechny proroky materialismu, svírali síť otázek stále úžeji, konečně Retté přiznal, že nemůže odpovědět na jejich otázky. Dělníci se nepohoršili, dále věrně věřili vědě, ale touto chvílí počíná tříletý zápas Adolfův s Boží pravdou a ta zvítězila.

Nebeská sláva řádu Augustiniánů poustevníků. Sv. Vilém Poustevník, 1157; bl. Jan Bono, 1249; bl. Hugolín da Gualdo Cattaneo, 1260; bl. Kliment de S. Elpidio, 1291; sv. Mikuláš Toletinský, 1305; bl. Anděl Scarpetti, 1306; bl. Petr Gubbijský, 1306; bl. Filip Piacenský, 1306; bl. Jakub Cerquetský, 1307; bl. Jakub Viterbský, 1308; bl. Augustin Novello, 1309; bl. Antonín Patrizzl, 1311; bl. Anděl Foliňský, 1312; bl. Šimon Todský, 1322; bl. Anděl Furcijský, 1327; bl. Bedřich Řezenský, 1329; bl. Řehoř Celli, 1343; bl. Jan Rletsý, 1347; bl. Šimon z Cascia, 1348; bl. Jeronym z Recanati, 1360; bl. Vilém Tuluský, 1369; bl. Hugolín Zefferini, 1370; bl. Sante da Cori, 1392; bl. Jan Becchetti, 1420; bl. Petr Becchetti 1421; bl. Gundisalvus De Lagos, 1422; bl. Antonín Amandolský, 1450; bl. Ondřej z Monte Reale, 1479; bl. Cherubín Testa, 1479; sv. Jan de S. Facundo, 1479; bl. Antonín Turriani, 1494; bl. Petr Jakub z Pesaro;

bl. Grazia de Cattaro, 1508; bl. Jan Stone, 1538; sv. Tomáš z Villanova, 1555; bl. Alfons z Orosco, 1591; bl. Ferdinand Ajala, 1617; bl. Petr ze Zuniga, 1622; bl. Jan Chocumbuco, 1630; bl. Vavřinec Scizo, 1630; bl. Mancious Xisizolemon, 1630; bl. Petr Cufiole, 1630; bl. Tomáš Cufiole, 1630; bl. Michal Chiosci, 1630; bl. Bartoloměj Gutierrez, 1632; bl. Vincenc de S. Antonio, 1632; bl. František Ježíšův, 1632; bl. Štěpán Bellesini, 1840; bl. Juliana z Cornellone, 1258; sv. Klára z Montefalco, 1308; bl. Kristina de S. Cruce, 1310; bl. Lucie d'Amelia, 1350; bl. Julie z Certaldo, 1367; sv. Rita z Cascia, 1457; bl. Kristina Spoletská, 1458; bl. Helena Udinská, 1458; bl. Magdalena Albricci z Como, 1465; bl. Kateřina Pallanzká, 1478; bl. Veronika z Binasco, 1497; bl. Juliana z Busto Arsizio, 1501; bl. Kristina Akvilská, 1543; bl. Josefa Marie de S. Agnes, 1696. — Takto podle dat úmrtí řadí augustiniánské světce a blahoslavence P. C. De-Romanis, OSA, dvanáctým stoletím počínajíc.

Redemptorista-krajan v pověsti svatosti. Olomucký „Našinec“ již po druhé přinesl zprávu o redemptoristovi P. Vilému Janouškovl, jenž zemřel 30. června 1926 ve Vídni. Rodem pocházel z Bzence na jižní Moravě. Zemřel v pověsti svatosti a jeho památka stále přiváděla k jeho hrobu velké řady prosebníků. Aby se předešlo nepřístojnostem, které způsobovala lidská ziskuchtivost, bylo státními i církevními úřady povoleno přenesení ostatků kněze svaté památky do krypty řádového kostela Panny Marie na Nábřeží. Vzkvitne nám nová naděje hodně brzy?

Vzácný dar k jubileu Tovaryšstva Ježíšova vydalo naklad. Bonifacius-Druckerei, Paderborn, a to veliký „Jesuiten-Lexikon“ P. Ludw. Kocha, SJ. (1878 str., cena 26 Mk, v kůži 29 Mk). Dílo jedinečné ceny, kterou zvláště pochopí každý, kdo se důkladněji obírá životem Církve v dějinách i v přítomnosti. Po

čtyřl sta let se v životě Církve setkáváme s jesuity ať s jednotlivci, ať v celku, a často bychom rád měli podrobnější vysvětlení či zprávu ke stručné zmínce nebo poukazu. Pro všechny takové případy přijde jako na zavanou Kochův „Jesuiten-Lexikon“; Je zpracován se zřetelem na OO. TJ v zemích německého jazyka, ale přesto velmi důkladně vyčerpává všechnu látku, že dostačí i pro naše potřeby. Kde by nestačila zpráva slovníku, lze doplnit studiem podle uvedené bibliografie. Pod hesly osobními najdeme i jména papežů a osobností významných pro TJ, hesla věčná jsou stejně důkladně vybrána a jasně i přehledně zpracována. Který pracovník jednou do „Jesuiten-Lexikonu“ při práci nahlédne, neobejde se více bez něho, nechce-li mrhat časem a námahami. Náleží k nejlepším jubilejním darům TJ a jistě pronikne do katolických kruhů celého světa.

Dobrodiní života. Patřím-li jen na Boha a na sebe, celý můj život má být ustavičným díkůčinným za tyto tři věci: co mi Bůh dal, co mi Bůh odpustil, co mi Bůh slibuje. Patřím-li na cíl, celý můj život má být dlouhou přípravou na plný život, jenž mne čeká. Přišel jsem, praví Kristus, aby měli život a hojněji aby měli. (P. Lescoeur, Les deux vies.)

Vítězný vzmach svaté památky sluhy Božího Víta de Fontgalland. Podle posledních zpráv dostal sv. Otec 1,312.000 podpisů prosících o urychlení Vítkova procesu. Informativní proces byl zahájen 27. března 1932 a jest na dobré cestě Matky malého sluhy Božího zaznamenává podle zpráv 244 obrácení, 742 lékařsky potvrzených uzdravení, 698 povolání, vyprošených milostí bylo oznámeno 85 tisíc. Jeho životopisu Duše dítěte (vyšlo v Rozmahelově překladu v Občanské tiskárně, Brno) bylo ve franc. rozebráno již 198.000 výtisků, přeložen byl do 60 jazyků. Jiných životopisů bylo dosud

do Paříže oznámeno 80. K rozšíření památky služby Božího Víta napomáhají Annales de Guy (vydává E. Vitte, Lyon). I u nás má Vítek mnoho přátel a bylo by dobře, aby nezapomněli podat zprávu v případě, že by na jeho přímlovu dosáhl milosti. Rádi zprostředkujeme oznámení těchto zpráv do Paříže a do Lyonu.

Cesta posvěcení. Hledejte především spojení s Bohem, poddanost Bohu. Vizme Boha, ruku Boží i v nejmenších maličkostech svého života, zvláště když se přičí našim přáním: to je poddanost, to je nejdokonalejší, jediné tajemství veškeré svatosti. Učiňte ze všech činů, ze všech stavovských povinností (ať jsou to modlitby, svatá přijímání, vaření či poprávka) právě tolik skutků lásky, poddanosti Bohu. (P. Kamil Lauzier.)

Černý světec. Není příliš známo, že brzy uplyne 200 let od beatifikace černocho františkána svatého Benedikta Maura. Světec se narodil v San Fratello (u Messiny) r. 1526 z otrocké rodiny afrického původu. Hned po narození byl z otroctví propuštěn v odměnu za dobré služby rodičů. Chlapec projevoval od mládí nezvyklou zbožnost, často přijímal a velmi se umrtvoval. O dvanácti letech vstoupil do poustevnického řádu a po čtyřiceti, když byl tento řád zrušen, přešel k františkánům v Palermu. I tam vynikal mírou zbožnosti a kajícího umrtvování, takže byl zvolen — jako bratr laik — za představeného kláštera. Zemřel 4. dubna 1598; beatifikoval jej Benedikt XIV. roku 1743, kanonisoval Pius VII. roku 1807.

Ochráncem automobilistů není jen svatý Křištof, ač jeho patronát je nejrozšířenější. Římští automobilisté se svěřují ochraně sv. Františky Římské, jistě především pro její mimořádné přátelství s anjelem strážným. Jiná část italských automobilistů přijímá za svou ochránkyni sv. Ritu z Cascia, augus-

tníánku, patronku ve „ztracených“ záležitostech. Důvodem tohoto patronátu sv. Rity jsou její oběti, které přinesla, aby mohla být účastna výsad Milostivého roku 1450. Pout do Říma konala pěšky, kráčejíc dnem i nocí, bosa, nohy zkrvavené, v ustavičném postu a kajícnosti; když zdřímнула po cestě, kladla hlavu na kameny.

Kterak četli staří svaté knihy. Zaznamenali v životopisu sv. Efréma Syrského: Mezi druhy Efrémovými byl také Julián „Barbar“, asi gótského původu. Jednou se ho tázal svatý Efrém, proč jsou v některých svatých knihách smazána slova „Pán“ a „Ježíš Kristus“. „Nemohu před tebou nic skrývat!“, odpověděl Julián. „Hříšná žena slzami smáčela nohy Páně a utírala je vlasy. A tak já, kde najdu jméno svého Boha, smáčím je slzami, abych dosáhl odpuštění.“

Patronem inženýrů je svatý Benedikt (Bénézet), zakladatel Bratří mostařů avignonských (zemř. roku 1184). Jako dvanáctiletého pastýře jej Pán Ježíš zvláštním zjevením povolal, aby u Avignonu přes Rhône postavil most. Ve městě nikdo prve nechtěl věřit dítěti, vyzývajícímu k postavení mostu. Když však chlapec sám zvedl a odnesl obrovský balvan, dána víra jeho slovům a pod vedením chlapce, ještě dítěte, počata stavba mostu, jehož zřízení lze dodnes vidět. Kolem mladého mostaře, jehož posláním a svatost byly potvrzovány zázraky, se brzy sdružilo více jiných a vytvořili na způsob řehole Bratry mostaře (Fratres pontifices, pontifex v původním významu mostař, stavitel mostů). Svatý Benedikt zemřel v 19 letech. Nelze při této zmínce o sv. Benediktovi, bratru Mostaři, nezmínit se o zajímavém historickém detailu: že totiž ve středověku bylo dílem křesťanské lásky udržování mostů, cest a bezpečných útulků pro poutníky a pocesné. V Kladsku na příklad je, tuším na západní straně dnešního farního kostela ve

vnějším plíří socha svatého Jakuba, patrona bratrstva sv. Jakuba, jehož úkolem bylo udržovati dobré cesty a přechody pro poutníky do Kompostelly. Podrobné speciální studie by mohly najít ještě řadu podobných společností, založených na myšlence křesťanské lásky (o řádech jako takových nemluvě). Výstižně píše M. Vignon v díle *De la législation des voies publiques en France avant 1790*: „Budování cest, mostů, převozů a útulků, v nichž mohli poutníci a cestovatelé najít útočiště a také ochranu, a i nejprostší opravy cest hlavních a hrází, bylo ve středověku dílem křesťanské zbožnosti, jako stavba kostelů, hospitálů a klášterů. Křesťanská láska, moc neznámá starému světu, předběhla veřejnou správu v civilizačním díle, které se tehdy rozvíjelo. Nebezpečí všeho druhu, loupežníci, krutá a zločinná vyděračnost převozníků, pustota a nehostinnost krajů otevřela putujícím lidem náruč téže obětavé zbožnosti, kterou budili chudí a nemocní.“ A pro dnešek zůstává i pro nejpokročilejšího technika jako odkaz myšlenka, že lze i technikou sloužit lidem z lásky k Bohu.

„Denně jsem umíral.“

(Pokračování.)

Povážíme-li, co to znamená být dobrým novicmistrem, jakým byl P. Albert, divíme se, kde vzal ještě tolik času, že se mohl věnovat i jiným pracem apoštolským: zpovídání (byl zpovědníkem SS. dominikánek v Řepčíně) a spisovatelství. Napsal knihu: *Sv. Růženec a nejsv. Svátost*; přeložil sv. Alberta: „Ráj duše“ atd. Zvláště nás to udivuje, máme-li na zřeteli jeho chatrné zdraví.

Nebyla to lehká práce být novicmistrem v Olomouci. Téměř každý národ Evropy zde měl nějakého zástupce: Češi, Rusové, Francouzi, Němci, Maďaři atd. a všem musel být P. Alberti dobrým otcem. A byl. Aby mohl všem vyhovět, naučil se rodné řeči každého ze svých noviců. Jakou měl

radost, když každého z nich těšil a povzbuzoval P. Albert v jejích mateřštině!! — V dominikánském řádě má novicmistr právo na různé výsady. P. Albert však tohoto práva nerad užíval. Jen nutné případy (nemoc a pod.) jej přinutily k použití těchto výsad. Byl c e l ý m dominikánem . . .

Těžký a odpovědný úřad ho však velice vysíloval. Téměř po celou dobu svého úřadu byl churavý. Na utrpení však hleděl okem duchovním. V jeho poznámkách, jež posbíral jeden z jeho spolubratří a sestavil z nich knihu o křesťanské dokonalosti, čteme: „Snášejme trpělivě rozličné nemoci . . . Zdá-li se nám utrpení příliš těžkým, řekněme si: „Čím je toto utrpení ve srovnání s tím, co by Bůh na mně mohl všechno žádati? Jak je nepatrné, co trpím, oproti tomu, co trpěli a trpí jiní?“ Také tam čteme výrok sv. Jana Vianneye: „Dá-li se pěkný hrozen do lisu, poteče z něho vzácná šťáva. Naše duše vydává pod lisem kříže (utrpení) šťávu, která ji živí a sílí. Nemáme-li křížů a utrpení, jsme vyprahlí, snášíme-li je však odhodlaně, cítíme se neobyčejně plodnými na všechny ctnosti.“

P. Albert byl takovým hroznem v lisu. Z jeho utrpení vyrostla a rozšířila se vůně svatosti na všechny strany. Posvěcoval sebe a toto posvěcování mělo základy v utrpení. A listujeme-li dále, čteme v kapitole o utrpení: „Utrpení jsou na cestě k nebi, jako krásný, kamenný most přes řeku, přes nějž se může bezpečně přejít. Křesťané, kteří netrpí, přecházejí přes tuto řeku po mostě vetším, který se jím může každé chvíle probořiti pod nohama . . . Dobrý křesťan žije uprostřed křížů jako ryba ve vodě . . .“ Tak také žil P. Albert uprostřed svých utrpení. Nikdy si neposteskl na své nemoci, snášel je trpělivě, „jako světec“, jak o něm říkali jeho spolubratři.

Krátkou dobu před svou smrtí psal svému nemocnému spolubratru do Prahy krásná slova: „Vyslovuji Vám svou upřímnou soustrast, že jste zase onemocněl, ale pomněte, drahý bratře, že taková

nemoc je v ý t e č n o u k o u p e l í pro naši duši . .”
A jeho spolubratr k tomu dodává: „A co v tomto listě napsal, sám též činil. Nebyl nikdy rád, když ho někdo politoval, nepozorovaně obrátil řeč vždy na jinou věc a hleděl využítkovati všeho, aby každého přesvědčil, že to, co Bůh chce a činí, je pro nás vždy nejlepší. — Snášel rád utrpení, neboť si poznamenal, že „svět tento jest místem zásluh, proto i místem útrap; neboť nezískáme si zásluh v pokoji v míru, nýbrž v u t r p e n í”.

Odkud čerpal P. Albert sílu k práci a ducha dominikánského života? Z e u c h a r i s t i e. Často klekával před svatostánkem a prosil Dobrého Pastýře v eucharistii o požehnání pro svou práci a o vzrůst zasetému semeni. Neopomenul žádné příležitosti, aby navštívil božského Vězně ve svatostánku. Jeho životopisec píše, že „P. Albert horlivě uctíval nejsv. Svátost. Před ní v kůru se modlíval před duchovními promluvami, prose P. Ježíše za přispění a zdar; kdykoliv šel do noviciátu nebo z noviciátu kolem kůru, navštívil nejsv. Svátost a aspoň krátce pozdravil svého božského Mistra. K podobné úctě naváděl též novice.”

(Pokračování.)

O DĚTECH A PRO DĚTI zaznamenáváme několik příhodných knížek, které mohou posloužit vychovatelům naší mládeže anebo přímo samé mládeži, když zná cizí jazyk. Z francouzských novinek došlo: *E l i s a b e t h L e s e u r*: *Journal d'enfant* (str. 118, vyd. J. de Gigord, Paris); manžel zesnulé apoštolky uveřejňuje jako doplněk k velikému životopisu její zápisky z mládí; poznáváme z nich, že základy jejího vnitřního života rostly již o 11 letech. V *L'année en fêtes pour nos enfants* (Desclée de Brouwer, Paris) vyšla milá knížka *Saint Christophe* od G. Berthier-Madelin, str. 122, cena 10 frs, ill. Jac Martin-Ferrières; srdečně vykládá legendu svatokřížtfskou, vyličením svěcení aut a podivného zachránění v neštěstí vede děti k praktické úctě světce — ochránce putujících. Nejnovější knížku téže sbírky *Jacques Christophe: Assomption*, str. 111, cena 10 frs, ill. J. Lechevalier, by bylo lze nazvatí uvedením do slávy mariánské, jež vrcholí nanebevzetím, projevuje se na zemi nesčetným voláním

věřících; sousto duchovního poučení a povzbuzení k účtě činem je připraveno v příběhu dvou sestřiček na letním bytě o prázdninách. Knížka *J a n y F r o e h l i c h*: *Le Luron de la butte* (Apostolat de la Prière, Toulouse, str. 175, cena 5 frs) je jiného, ale stejně živného zrna. Vypráví poutavý příběh obrácení chlapce pařížské ulice, jenž rozhodným krokem postupuje z apoštolátu v rodině a okolí k apoštolátu v kněžství. Upoutá a zaseje dobré símě. Drobné, ale hodnotné příběhy, většinou o malých skautících, vypráví *A l b e r t H u b l e t S. J.*: *Têtes folles et coeur d'or* (Desclée de Brouwer, Paris, str. 195, cena 7 frs); spisovatel zná duši chlapeckou a vzácným uměním dovede pohnouti mladým srdcem k ideálu. V německém Herderovo nakladatelství vydalo tři svazky díla *A. W a g n e r*: *Christusjugend* jako realisaci myšlenky dáti dnešní mládeži vzory hrdinských křesťanských ctností v životě současných vyvolenců Božích. I. sv. *Tapfere Jugend* je určen chlapcům do 15 let a seznámí je s mladičkými hrdiny jako Vítkem F., Dom. Savio a j.; sv. II. *Christuskämpfer* vypráví starším do 20 let opět o statečných jinoších, na př. o Petru J. Frassati, Jáchymu de Silvia atd. Svazek III. *Heilige Mägdlein* přivádí děvčátka do 15 let k jejich vzorům, Nelii, Marii Filipetto, Aničce G., anamské hrdince pro Krista Dan a j. Životopisy jsou svěží a působivě zdůrazňují charakteristickou ctnost a životní podmínky každé osobnosti. Sejdou se všude. V polském překladu vyšlo v nakl. sv. Vojtěcha v Poznani příbuzné jednosvazkové dílo *Ž o f i e E l t z*: *Godzina anielska*, str. 187. Eltzová opět kreslí postavy prohlášených světců, Maura a Placida, Tarsicia, Šebestiána, Františka As., Petra Klav., Terezie Ježíškovy, Bernadetty, Imeldy a j. Spádné skizy literární doplňuje originelní výprava L. Schlechtlové. Učiníte dobře, dáte-li našemu studentíkovi čísti takovou polskou knížku, zušlechťí srdce a sblíží s bratrským jazykem. Mnohou šťastnou myšlenku ke sv. Mikuláši vnukne skvostná knížka *A. A. Z ü r c h e r*: *Sankt Nikolaus und sein Knecht Ruprecht* (Kanisiuswerk, Konstanz-Fribourg, str. 28, vel. formát, ill. M. Annen); srdečným způsobem seznámí s německým folklorem svatomikulášskvm, jež vyjadřuje veršem i obrazem a ukáže našemu vychovateli nové struny srdce dítěte. K alojsiánské literatuře přibyl velmi dobrý spisek *G. B o d i n i*: *La fanciullezza di Luigi Gonzaga* (Sales, Roma, str. 49, cena 4 liry, ill. C. Argentati); nevypráví celý život světcův, nýbrž doplňuje kostru zpráv o jeho dětství v živý obraz vytrvalosti a vyrovnanosti svatého mládí.

vůdce. Portaluppi se zmiňuje, že Ferrini užíval pro své meditace díla španělského jesuity Ludvíka de Ponte „Meditationes“. Z Ponteho se Ferrini naučil pozvednouti se k dokonalosti a k vyššímu duchovnímu životu.

Jsou to zvláštní dary Boží, když člověk zapomíná úplně sebe, přemůže se, uloží si, že nikdy nebude jednati ze sebe samého ani sám, nýbrž že se odevzdá Bohu a Boha dá na své místo. Sám Kontardo praví: „Naší povinností jest vrůst do Něho jako větve do kmene révového, žítí v Něm tak, že On žije v nás a my žijeme v Něm.“ A jinde praví: „Naše přetvoření v Ježíše Krista je cílem modlitby křesťanovy . . .“

Msgr. Ratti, nynější svatý Otec Pius XI., prohlásil v informačním procesu: „Jeho víra a jeho křesťanský život se mi vždy zdály zázrakem v jeho postavení v dnešní době.

Kontardův přítel Pavel Mapelli tvrdí: „Ferrini při vstupu do chrámu změnil se ve tváři a když se kleče modlil před Nejsvětějším, nepozoroval osob, jež se k němu blížily.“

Jeho spojení s Bohem bylo vyšší povahy, zcela zvláštní, ba můžeme směle tvrditi, že stav duše Kontarda Ferrini byl ve vysokém stupni stav mystický.

Postava Kontarda Ferrini je novým důkazem, že mezi věrou a vědou není a nemůže býti rozporu a neshody, ježto pramenem obojího je jeden a tentýž věčný Bůh.

Kéž Božské Srdce vyslyší prosby svých ctitelů, aby sluha Boží profesor Kontardo Ferrini byl svatou Stolicí brzy poctěn slávou oltáře a mnohé pak získal Kristu; aby hlavně ti, již duchem pracují, nejen se povznášeli k nejvyšším metám lidského vědění, nýbrž aby při tom podle Kontardova příkladu nezapomínali na původce veškeré pravdy, na Boha a na lásku Kristovu, aby zapomněli na nicotnost této země a celou duší se přimknuli k Ježíši Kristu, Učiteli nejvyššímu!

O B S A H

V domě otcovském	5
Studie Kontardovy	7
Na universitě	7
Ferrini v Berlíně	11
Tři kněží, přátelé Ferriniho	12
Další pobyt Ferriniho v Berlíně	
a vědecká činnost	14
Řím, odvěký pěstitel vědy právní	17
Universitním profesorem	22
Způsob jednání univ. profesora	24
Činnost apologetická	29
Cesta svatosti	30

V Í T Ě Z O V Ě

7. svazek I. ročníku.

Prof. dr. Pavel Hodonský.

UNIV. PROFESOR KONTARDO FERRINI

Vydáno

za redakce Josefa Papici

v září L. P. MCMXXXIV.

**Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských
v Olomouci.**

**Na lepším knihovém papíře vydáno
jedno sto číslovaných výtisků,
z nichž prvních pět je neprodejných.**

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI

františkánek Panny Marie v chrámu je ozdobena již dvěma vynikajícími květy duchovního života, sestrou Marií Dobré Pomoci a sestrou Marií Anežkou, jejíž stručný životopis právě vychází. Mladá učitelka, živá, milující pěkné oblečení, ale zbožná a obětavá, nachází svůj úkol v řeholi, sloužící starým a nemocným kněžím a obětující se za posvěcení kněžstva.

COUGET HENRI: Notes de pastorale. (Bonne Presse, Paris.) Str. 64, cena 2 frs. — Dopis zkušeného kněze mladým kněžským duším dává mnoho dobrých rad pro první kroky do pastorační činnosti. Principy rad platí i v našich poměrech.

DOYEN JOSEPH: Cloches intérieures. (Téqui, Paris.) Str. 231, cena 10 frs. — Nebyla tato knížka vydána zbytečně; meditace laikovy, proniknuté duchem Písem sv., dovedou mnohé duši povědět svaté pravdy křesťanství zase novou řečí. Vzniklo ze života a po dlouhém zrání.

DUVOISIN PIERRE S. J.: A Madagascar; Grain d'Apôtre. (Sod. St. Pierre Clav., Roma.) Str. 64. — Spádně a srdečně podaný životopis madagaskarského seminaristy Jana Ramanambohitra zaseje mnoho svatých idejí do mladých duší bohoslovců a seminaristů; autor nechává často mluvit zápisky mladého hrdiny, který získává srdce. Zemřel ani ne za rok po přijetí do semináře.

HÄFNER OTTO: Der heilige Wolfgang. (A. Bader, Rottenburg.) Str. XII a 209, 16 příl., cena 6 Mk. — Postava vynikajícího svatého biskupa řezenského sv. Wolfganga přivábila autora, aby světci věnoval obšírný spis pro lidové vrstvy; popularizační snaha však neubírá vědecké solidnosti. Význam světce pro podunajské kraje dodnes prokazuje i rozsáhlý okruh jeho zvláštní úcty. Dobrý a krásně vypravený životopis plně uspokojí.

HETSCH ROLF: Das Ruth Schaumann-Buch. (Rembrand-Verlag, Berlin.) Str. 112, cena 4.20 Mk. — Silná básnická a výtvarnická osobnost umělkyně R. S. vábí každého přítele umění k hlubšímu poznání. Autor předvádí celou tvorbu svérázné Ruth, čerpající z víry mízu k nejkrásnějším výtvorům plastiky, obrazu i verše. Osmdesát pět obrazů skýtá dosti důkladný pohled na její žeň, která jistě není ještě dovršena.

FÉLIX P., SJ.: La destinée. (Téqui, Paris.) Str. X—333, cena 12 frs. — Velikým vzmachem patří slavný kazatel na cíl lidského života; co jest, kterou cestou za ním spěti? Rozřešení těchto otázek dává sám život. Hledajícím.

KRATOCHVIL JOS., DR.—ČERNOCKÝ K. DR.—CHARVÁT O.: Filosofický slovník. (Občanská tiskárna, Brno.) Str.

347, cena 42 Kč. — Filosofický slovník vychází po třetí, přepracovaný a rozšířený; neomezuje se pouhou filosofií, nýbrž vysvětluje i mnohé theologické, sociologické a j. vědecké výrazy. Dojde jistě ještě k dalším vydáním a ta bude třeba ještě opravit, jako na př. hesla pelagianismus, jansenismus.

LESCOEUR, Or.: *Les deux vies*. (Téqui, Paris.) Str. XII a 276, cena 12 frs. — L-ova rozjímání a myšlenky o smrti, o posledních věcech člověka jsou skutečně dobrou chvílí měsíční obnovy: zjevují konec. Kdo na něj pamatuje, není zaskočen ani překvapen uprostřed cesty.

DU LYS JEHAN: *Une semeuse*. (Edits. La Semeuse, Autun.) Str. 192, cena 9 frs. — Vlastně dějiny dvou duší, „rozsevačky a rozsevače“; poznali v nadšené práci pro obrodu francouzského venkova, jejich krátké pozemské rodinné štěstí, přervané smrtí obou i jejich dítěte, jistě v plné míře pokračuje u Pána žně. Seznamte s Rozsevačkou venkovskou mládež, bude vám za ni vděčna.

MAES PIERRE: Victor Jacquemont. (Desclée de Brouwer, Paris.) Str. 642, cena 30 frs. — Po mnohé stránce bude zajímatí podrobný životopis dosud málo známého přítele dvou vynikajících literátů Stendhala a Mérimée; po svěžích stránkách vhledu do uměleckého a kulturního ovzduší Empiru a Restaurace uvádí s mladým badatelem do Ameriky a potom do Indie, v níž nemoc převala nadějnou vědeckou cestu mladého badatele a sběratele. Vyšlo jako IX. sv. sbírky Temps et visages.

MONTIER E.: *Le dimanche du soldat*. (Téqui, Paris.) Str. 138, cena 10 frs. — Srdečný a praktický přítel věřícího vojáka, kterého učí prožiti vojenskou služebnost k dobru nitra.

MULLER PAUL DR.: *Ein Prediger wider die Zeit*. (Rheinhold-Verlag, Wien.) Str. 120, cena 16 Kč. — S velikým zájmem čteme zprávu o nadšeném průkopníku katolického obrození v Rakousku, P. Jiřího Scherera T. J., jehož silný vliv zasáhl povzbudivě i do našeho zápasu proti vlně protestantství. P. Scherer je ozdobou tohoto velikého šiku obránců, bylo by dobře doplniti tuto studii podrobnějším vyličením i vnějšku jeho života.

OPPEDISANO A., can. protonot.: *Cronistoria della diocesi di Gerace*. (VI. nákl., Gerace Superiore.) Str. 600, cena 30 lir. — Kronika starobylé apoštolské diecése G. informuje především o dějinách katedrálního sídla a vynikajících jejích katol. osobnostech, stručně prochází dějiny každé fary diecése a konečně sestavuje a komentuje posloupnost všech biskupů diecése. Hojně použito archivů, výsledků badání řady pracovníků. Vzorná, dosti obsažná práce, kterou se zájmem přečteme a uschováme jako zdroj informací, které jinde těžko najíti.

PFLEGER KARL: Geister, die um Christus ringen. (A. Pustet, Salzburg.) Str. 313, cena 8.20 S spolu. — Pfleger po leta pracuje v německé Seele biografickými články, či správněji články o duchovních podobách vynikajících osobností. Tato kniha je vzácným květem této práce, v níž opravdu mistrovskými tahy zachycuje hloubky světových dobyvačů Boha, Péguy, Bloy, Gide, Chestertona, Dostojevského, Solovjeva a Berďajeva. Potěší a povzbudí duše, zanícené ideály a zápasící o Cíl nejvyšší; učí také vidět kladné síly bojů duchovních.

DE RAVIGNAN: Dernière retraite aux religieuses carmélites. (Téqui, Paris.) Str. XII—268, cena 10 frs. — Ravignanovy exercicie karmelitkám, které však s bohatým prospěchem promedituje každá nábožná duše, vycházejí již po osmé, což je zajisté nejvýmluvnějším doporučením knihy.

RAIMOND J.: Je suis la Voie... (Téqui, Paris.) Str. 309, cena 12 frs. — Originální myšlenka shrnutí zásad duchovního života v rozjímáních o tajemstvích růžence přispěje k většímu využití pokladu milostí v této vzácné modlitbě. Autor má zkušenost duchovního vedení, proto má jeho dílo praktickou cenu pro každého.

RÉMY ABBÉ: Voyage dans les merveilles de l'espace. (Téqui, Paris.) Str. 77 a 12 příl., cena 12.50 frs. — Spádná popularizační hvězdářská čítanka bystrého slohu a srdečného podání. Prospěje pro spolkové přednášky, lze ke statím této knížky koupit i filmečky.

ROUZIC LOUIS: Le prix des larmes. (Téqui, Paris.) Str. 394, cena 10 frs. — Třetí vydání originální knížky, vlastně encyklopedie o slzách, získá nejednu duši a poví jí mnoho útěšného, povzbudivého i zajímavého. Spisovatel zná a umí mnoho, proto mohl napsat obsažnou knížku o předmětu zdánlivě dosti chudém. Kapitoly o svatých a křesťanských slzách jsou překrásné.

—: Ein Maler deutscher Innigkeit. (Schulbrüder-Verlag, Kirnach-Villingen.) Str. 48, 45 celostr. hlubotisků, cena 1.50 Mk. — Každého přítele dobrého náboženského umění potěší tento výbor umění vynikajícího kumštýře Ang. J. M. Beckerta, jenž ani u nás není neznámý svými Madonami. Má svůj hluboký umělecký výraz, něžný a při tom silný. R. Schaumann uvádí výbor legendou o malíři Panny Marie.

RETTÉ ADOLPHE: Au pays des lys noirs. (Téqui, Paris.) Str. 317, cena 11 frs. — V 3. vydání vychází životopisné vzpomínky konvertity z bezvěří do pokoje víry v Církvi katolické. Klikatiny konvertitova života procházejí anarchismem, vzbouřeními, theosofismem, sociálním varem, aby z lásky Boží skončily v pevném jasu víry. Praktická apologie, i dnes cenná.

SEDLÁK JAN msgre dr.: Duchovní promluvy. (Občanská tiskárna, Brno.) Str. 144, cena 12 Kč. — Kázání jsou cenným projevem kněžské duše; znala-li veřejnost msgra Sedláka jako poctivého učenice, z těchto promluv, vydaných péčí J. Hegra, jej poznává jako poctivého kněze, vůdce studentské mládeže, k níž dovedl mluvití dobově, cele katolicky a vždy se zřením k životu. Hodno pozornosti všech.

SEIPEL IGNAZ: Tagebuch. (Hilfswerk für Schulsiedlungen, Wien.) Str. 269. Rud. Blümel vydává deník významného rakouského politika a kněze dr. Selpla; poznáváme duši vynikajícího katol. pracovníka v nehlubším nitru, den po dni zaznamenává třeba jen stručnou notickou své úsilí o křesťanskou dokonalost v nejvyšším veřejném postavení, v němž ani na chvíli nezapomíná na svůj kněžský charakter.

SUCHET A.: Le Père Camille Lauzier. (Providence du Prado, Lyon.) Str. 129. — Obraz rozvoje a cest vnitřního života člena a později představeného lyonského Prado, ústavu pro duchovní péči o mládež z ulic, upoutá a povznese každého duchovního příkladem dokonalé kněžské duše. Nový vzor a nová posila.

TÁBORSKÝ FR.: Arthur Grottger. (Slovanský ústav, Praha.) Str. 250, cena 36 Kč. — Kdo zná mocné dílo Grottgerovo o utrpení Posky, dychtivě pročte tento životopis; autor vystihl síly umělcova umění a života, tlumočí věrné tóny, jimiž zaznívá malířova tragika, dávající životopisu spád románu. Pocítíme nad Gr. bolest z důvodů lidských a křesťanských.

THONNA-BARTHET P. A., OSA: I mistici agostiniani. (Libreria Editrice Fiorentina. Firenze.) Str. 158, cena 8 lir. — Šťastná myšlenka, kterou zvláště uvítají ctitelé sv. Augustina, podati soupis asketických a mystických spisovatelů z řehole augustiniánské; P. Thonna-Barthet splnil vytknutý úkol. Předeseílá stručnou stať o principech duch. učení sv. Augustina a o vynikajících zjevech mystických v řeholi aug. Spisovatele uvádí charakteristikou, soupisem děl, místy i markantním detailem.

VÉRITÉ. Pod tímto názvem vydává Téqui, Paris, knížky moderní lidové apologie a propagace křesťanství. Posledně vyšlo G. Bontoux: Les aveux de J. J. Rousseau sur les questions capitales de l'heure présente (str. 69, cena 2.50 frs.), kde vybírá z Rousseau výroky pro pravdu křesťanství; R. Duverne: La tête déformée (str. 65, cena 2.50 frs.), bolestná historie zkázy chlapecké duše.

Cena 3 Kč.

Měsíčník Vítězové. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydávají profesoři bohosloveckého učiliště řádu dominikánského v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladelské, spol. s r. o. v Olomouci.

SVATÝ DOMINIK

P. EM. SOUKUP O. P.

SVATÝ DOMINIK

1934

VÍTĚZOVÉ, OLOMOUC

NIHIL OBSTAT

Olomucii, die 2. Septembris 1934

**Dr. Methodius Habáň O. P.,
censor ex offio.**

IMPRIMATUR

Pragae, die 4. Septembris 1934.

**P. Thomas M. Dittl O. P.,
Prior Provincialis.
Reg. fol. 211/68.**

Nr. 14039.

IMPRIMATUR

Olomucii, die 5. Septembris 1934.

**Dr. Joannes Martinů,
Vicarius generalis.**

Před sedmi stoletími byl zakladatel řádu domini-
kánského prohlášen svatým. Naší vzpomínkou
jest náčrt jeho života. Chce ukázat ducha i časo-
vost Dominikovy osobnosti. P. Périnelle napsal:
„Dominikán je zároveň kněz, řeholník a apoštol.
Jest knězem, spolupracovníkem Kristovým na spá-
se světa skrze moc nad Kristovým tělem eucha-
ristickým a duchovním. Je zároveň řeholníkem,
jenž je slibem zavázán až do smrti zůstávat ve
škole dokonalosti, zachováváním slibů a pěstováním
mnišských obyčejů. Jest apoštolem, jenž,
poznávaje stále hlouběji, a uchvácen věčnou krásou
a láskou Boží, jat je milosrdenstvím s duchovní
bídou lidí, snaží se ukázat světu krásu Boží a
vést jej k uchopení Velké Zvěsti o spáse v Ježíši
Kristu. Bohatství tohoto života má všechny tři
složky zároveň. Klášterní život podporuje usku-
tečnění svatosti požadované kněžstvím, apoštolát
čerpá z obojího, z rozmachu klášterního života
i ze síly svatosti svěcení kněžského. Program ne-
smírný: studium, rozjímavý život, liturgická mod-
litba, mnišské obyčeje, šíření světla víry kázáním.
Všechny přirozené síly jsou napjaty i všechny sí-
ly milosti, obojí mají dosáhnouti největšího mož-
ného rozpětí.“ (La vie splr. 1934.)

To je zároveň výsledek usilovného badání
o osobnosti a myšlence svatého Dominika. Co se
dnes čte jako samozřejmost, uváděná v pochyb-
nost jen od nedosti poučených, to byla v době
života svatého Dominika geniálně smělá a ve své
velikosti neslýchaná věc. V této celistvosti a veli-
kosti je svatý Dominik slavným vítězem minulosti,

učitelem přítomnosti a zcela moderním apošto-
lem.

Dominikův současník napsal: „Šli za ním jako
za andělem Božím.“ Kdo by si nevzpomněl na slo-
vo apoštola Pavla galatským křesťanům: „Přijali
jste mne jako anděla Božího!“ Dominik Guzman
skutečně našel, co hledal a co svým životním dí-
lem chtěl uskutečnit: život shodný, stejný s živo-
tem prvních apoštolů Páně. To je vlastní smysl
této knížky: ukázat apoštolskou svéráznost sva-
tého Dominika v jejím skutečném významu. Neboť
právě v té jest jeho velikost.

Dominik Guzman nenapsal nic mimo náčrt prv-
ních stanov řádu bratří Kazatelů — a ten se ztra-
til. A přece nepotřebujeme ani domněnek, ani
badavých dohadů, abychom bezvadně viděli je-
ho mravní podobu. S úžasnou podrobností psali
o něm jiní, uchvácení jeho osobností, psali jeho
současníci. Z těch svědectví je tu sestaven obraz
apoštolských ctností Dominikových. Jsou v nad-
pisech označeny hesly z kněžských církevních ho-
dinek svátku svatého Dominika.

Snad se pozornému čtenáři nebude zdát jen
řečnickou nadsázkou výrok Rambaudův: „Jiní sva-
tí přinesli Nevěště Kristově hrdinské ctnosti; jest
však jeden z nich, který by převyšoval Dominika?“

NOVÝ BOJOVNÍK PÁNĚ

Zevnější život svatého Dominika má ráz pohyblivosti životních cest apoštolů Páně. Když neměříme přesně na měsíc a den, uvidíme jeho život rozdělený na osmiletá období a každé období jest doplněním uceleného obrazu jeho osobnosti, jaké bylo třeba k vykonávání velké myšlenky.

Ve starokastilském městečku Calaruega narodil se roku 1170 třetí syn Felixe Guzman a jeho manželky Joanny Aza. Guzmanův rod odedávna vynikal představiteli rytířské oddanosti víře a Církvi. Poslední ratolest rodu byla od začátku péčí rodičů a Boží prozřetelností pěstována, aby v ní dosáhla nejsvětějšího vyvrcholení nejen rytířská oddanost víře a Církvi, nýbrž i vítězná rytířskost.

První osmiletí svého života prožíval Dominik v požehnaném kroužku pětičlenné rodiny, z něhož třem se dostalo místa na Božím oltáři. S opravdovostí prvních křesťanů žil všichni svým povinností. Nejmladší Dominik ukazoval záhy, že vynikne nade všechny silou ducha i srdce. Postarali se tedy rodiče o prostředí, ve kterém by duše Dominikova mohla rozvinouti projevované vlastnosti.

První kroky druhého osmiletí vedou Dominika do nedalekého města Izan. Má se učit u svého strýce, arcikněze Gumlela. Věděli, proč Dominika svěřují právě tomuto strýci, který nejen rozuměl vědám pozemským, nýbrž také ctnosti. Tu se Dominik učil chápat krásy a radosti rozumové práce a zároveň vnímat zásady ctnosti, rozumět krásám víry a svatyně. Skoro osm let sytil ve svatyni Izanské svého ducha a položil pevné základy význačným rysům budoucího života: smysl pro jednodu-

chou a čistou krásu svatyně, lásku k liturgické modlitbě, hlad po blízkosti svatostánku. Pak se vrátil k rodičům šestnáctiletý Jinoch, zářící andělskou nevinností, pronikavou ukázněností ducha a vroucností srdce, oddaného zcela Bohu.

To dávalo směr třetímu osmiletí jeho života. Dominik odchází do Palencie, kde při katedrálním chrámu byla vysoká škola, požívající po celém Španělsku velmi dobré pověsti. Šest let studoval nauky asi našich středních škol, potom bohovědu. Protože byl od malička zvyklý každé poznání dobra uplatnit na sobě, vchází nyní do jeho života ona klidná, filosofská rozvážnost, zásadovost. Od malička nebylo v něm nic polovičatého. Nyní, když studoval, studoval celým životem. Jako v otcovském domě šel bez výhrady za krásnými příklady svých rodičů; jako v Izan otevřel celou svou bytost nebeskému životu, tak v Palenci neznal nic nežli vědy a Pána věd. Dominikův zevnější život tu po prvé nabývá rázu soustavné přísnosti, když k vůli vládě ducha se odříká vína a místo pohodlného lůžka odpočívá na holých dřevech. Již také začíná celé noci věnovat modlitbě a studiu. Byl jiný než ostatní studenti a přece nikoho neodpuzoval. Výtečný prospěch ve studiích, spojený s nevídaným způsobem života, byl proniknut něčím tak zvláštním, co nikdo nedovedl dobře označit, ale v čem každý cítil, jak milý je tento student; všichni se táhli k Dominiku Guzmovi. Čím více se mu otvíral při studiu svatých Písem a bohovědných knih pohled do hlubokosti bohatství moudrosti Boží, tím se více prohlubuje bohatství jeho duše, tím více se prozrazuje její budoucí velikost.

Martin Bazan, biskup rodné diecése Dominikovy, měl podrobné zprávy o něm a domníval se, že Boží prozřetelnost chystá tuto duši pro jeho životní dílo reformy duchovenstva. Ve svém sídelním městě Osma chtěl zakořenit dílo, které se ukazovalo na rozličných stranách Církve, dílo posvěce-

ní duchovenstva a skrze ně všeho lidu. Sbor svých kanovníků proměnil ve sbor kanovníků řeholních, ukládaje všem společný život s klášterními předpisy. Od Dominika si sliboval všechno, nejen příkladný život, který zaručovala jeho hluboká zbožnost, jeho přísná umrtvenost, ale také viděl v něm neodolatelného pomocníka ve svém díle, jenž svým důkladným vzděláním bude přesvědčovatí nerozhodné a svou milou přitažlivostí bude vábiti slabé.

Na začátku čtvrtého osmiletí života vidíme Dominika v bílém taláru a bělostné rochetě řeholních kanovníků biskupského chrámu v Osmě. Svátý Dominik nikdy nebyl jen knězem. Od počátku bylo jeho kněžství spojeno s řeholnictvím. Přichází další podstatný rys do jeho života, kněžský život v klášterních obyčejích, převzatých po starých mniších. Opět celou silou své andělské duše dává Dominik novému rysu ideální krásu a dokonalost. Dochvilnost, uchvacující vážnost a vroucnost ve všech liturgických úkonech v katedrále i ve společném domě, přesnost v zachovávaní stanov řeholních kanovníků, nedovolující si ani nejmenší úchytky, následování kajících skutků skutečných mnichů z dřívějších dob, dychtivé hledání odloučenosti od hluku zevnějších záležitostí jsou nové paprsky záře Dominikovy duše.

Když Pán Ježíš volal apoštola Filipa, řekl: „Hle, pravý spolubojovník Boží, na němž není přetvářky.“ To byl Dominik v této chvíli. Apoštol jest připraven a Pán hojně žně jej volá na pole. Nástupcem biskupa Martina Bazan se stal roku 1201 Diego Azevedo. Diego přivedl Dominika do sboru řeholních kanovníků, Diego byl rozhodujícím mužem v dalších osudech Dominikových. Ujal se řízení své diecése a hned začíná posílati Dominika do okolí biskupského sídla hlásati slovo Boží. Tak ke konci tohoto osmiletí začíná vlastní životní úkol Dominikův. Biskup Diego určuje Dominika za svého průvodce na úředním státním poslání do po-

baltských zemí. Cestou jižní Francií s hrůzou poznali spousty, které v duších obyvatelstva nadělovalo kacířství, zvané Albigenských. Dokonavše úřední poslán, jali se pracovati proti kacířství a chrániti duše dosud věrné víře Kristově.

Vědecká vyškolenost Dominikova učinila z kacířství nejen předmět potírání, nýbrž i předmět podrobného studia a po několikaletém studiu zřetelně viděl stav věcí. Viděl kacířství, které bylo jako ztělesněné ďábelství; potíralo všechny základní články křesťanské víry, podrývalo základy lidské společnosti tvrzením, že svět není dílem Božím, že nikdo nemá práva trestati provinilce, že rodinné svazky musejí býti uvolněny, že není života posmrtného, ani odpovědnosti ze skutků. Více roků pracoval zbraněmi svého ducha a viděl, jak brzo byly setřeny stopy jeho usilovné práce. Neboť organisace kacířství byla tak promyšlená, že musila na lid působiti téměř neodolatelně.

Albigenští považovali za svůj životní úkol svobodné hlásání svých nauk kazatelským způsobem. Svůj život vydávali za následování života apoštolů a tím i za život, opravňující je ke svobodnému kázání, nevázanému žádnou autoritou. Se zálibou, promyšleně a s velikým úspěchem šířili svou nauku též skrze ženy, které jako jejich pomocnice pracovaly ve školách a rodinách. Mužští hlasatelé kacířství nosili vlněné roucho bílé nebo šedé, hrubé jakosti, a černý plášť. Žili v naprosté osobní chudobě, vyžebraávajíce si všechny životní potřeby. Navenek jevíli přísnou bezúhonnost života, svému představenému byli povinni naprostou poslušností; každý kazatel musil znáti z paměti celou bibli. Úspěchy kacířství byly den ze dne hroznější.

Dominik hledal prostředky ve své Církvi — a uviděl věc, která musila upoutati celou pozornost jeho velkého ducha, neboť nejen odpovídala požadavkům boje proti kacířství, nýbrž byla blízká i jeho dosavadnímu způsobu života. V jedenáctém

století papež Řehoř VII. ve svých reformních zásadách také označoval jako ideál kněžské ctnosti spojení práce na spáse duší s mnišským způsobem pěstovanou zbožností. Tento ideál se snažily uskutečnit řady augustiniánů a premonstrátů nějakým způsobem. Současně dala tato myšlenka začátek mocnému náboženskému hnutí ženskému, vyrostly nesčetné ženské kláštery a nesmírně povznesla úspěšnou práci pro duše. Když Dominik v dlouhých hovorech s biskupem Diegem a ve vlastních zahloubáních probíral tento obraz, viděl jasně, že tímto směrem musí jít jeho cesta. Že proti heslům kacířstva postaví své heslo, dosud neslýchané v takové výraznosti: Návrat k Církvi apoštolů, návrat hlasatelů této Církve ke skutečnému životu apoštolů Páně, kteří opustili všechno a šli za Pánem Ježíšem. Tím dostala myšlenka papeže Řehoře VII. své nejdokonalejší uskutečnění, na jaké ani on sám nepomyslel. Zatím však umřel věrný Diego a Dominik zůstal sám. Ale nebál se ani největší hrůznosti kacířství, ani nejdívočejších bojů. Jako pravý apoštol nastoupil svou cestu sám, když ji přesně uviděl. Sám se postavil proti statisícům skvěle organizovaných a dosud vítězných nepřátel.

Páté osmiletí jeho života jest zakládáním řádu apoštolských kazatelů v naznačeném smyslu. Roku 1206 zakládá klášter sester v Prouille, aby měl pomocnice ve svém díle, ještě účinnější nežli pomocnice Albigenských. Nejprve žily v klášteře ženy jako laické pomocnice kazatelů v rodinách a školách, od roku 1211 žily způsobem klášterním bez slibů, kolem roku 1220 začaly žít podle řehole svatého Dominika s přísnou klausurou a řeholními sliby, majíce sebe posvěcovati pravidelně pěstováním vnitřním životem, školou a vychovatelskou činností pracovati pro duše. Zároveň uskutečňoval soustavně svou myšlenku řádu apoštolů, kteří by obnovovali ducha a horlivost prvotního křesťanství, berouce nadšení a moudrost

z vlastního života, následujícího života apoštolů Páně.

Na kacířích albigenských viděl, jak lze zploštití a zpovrchnití pojem apoštola a apoštolské práce. Pronikavý duch Dominikův viděl, že býti apoštolem a konati apoštolskou práci neznamená jen mluvití to, co mluvili apoštolové, hlásati pravdu a konati nějaké služby lidským duším a posluhovatí svátostmi; neboť i kacíři nehlásali jen samé nepravdy, také v jejich práci bylo mnoho skutečné služby duším, odvraceli též od špatností, a přece se nemohlo říci, že jsou apoštoly a konají apoštolskou práci. Svatý Dominik viděl, že vpravdě a pravou apoštolskou práci může konati jen ten, kdo jest svým způsobem života pravým následovníkem života apoštolů Páně, tak jak to líčí Skutky apoštolské: zbaven všech pozemských zájmů, takže „nepřisluhuje stolům“; celou duší ponořen do života se svým Mistrem a Pánem; všechno své úsilí věnuje nejhlubšímu možnému pochopení Ježíšovy nauky a hledání způsobů a výrazů, jimiž této nauce podmaní lidské duše. Reformní myšlenky papeže Řehoře VII. a tisíciletá zkušenost Církve mu ukázaly, že na takový způsob života a práce není jiné možnosti, nežli založiti církevní řád, v němž by se uskutečnilo dvojí: opuštění všeho a zachovávání i rad Páně, a zároveň dokonalá uvolněnost celé osobnosti pro život s Ježíšem Kristem a hlásání jeho spásy.

Proto nechtěl ani býti poustevníkem, ani nechtěl své bratry míti upoutané na spravování omezené náboženské osady. Zakládal řád naprosto odlišný od dosavadních řádů. Jeho vzdělání mu ukázalo, že návrat ke svatosti apoštolské jest po dobách apoštolských možný pouze v podrobnosti podstatným obyčejům mnišského života. Učinil tedy další krok a ve svém řádě stanovil mnišské prostředky osobního posvěcování složkou hlásání Ježíše Krista takovým způsobem jako apoštolové Páně. Nikoli na jednom místě, nýbrž

podle slov Páně: „Oni pak šli a kázali všude.“ A v bezprostřední podřízenosti samému zástupci Ježíše Krista na zemi.

Jako účelem života apoštolů Páně bylo všem se státi vším, hlásati Ježíše Ukřižovaného Židům i pohanům i vyvoleným duším, jednoduchým věřícím i duchům pěstovaným, tak chtěl Dominik míti účelem svého řádu právě takové hlásání Ježíše Krista. Církevní zákonodárství jej donutilo dáti za základ svému řádu řeholi svatého Augustina, kterouž vybral proto, že to byla řehole mnišská; v důsledku týchž předpisů přijal za rámec svých podrobných předpisů stanovy řádu premonstrátského, což byl řád, vychovávající své členy v mnišských obyčejích, a v duchovní správě provádějící reformní myšlenky papeže Řehoře VII. Rámec pak svatý Dominik vyplnil jen podle své veliké myšlenky a podle svých misionářských zkušeností, když čelil kacířství, které se vydávalo za následovníka apoštolů a jejich práv. Dominikův řád měl pečovati o duše způsobem úplně novým a od základů jiným, než poslání duchovenstva diecésního. Jeho synové, apoštolové podle jeho pojmu, měli jen jedno ze starého, totiž osobní posvěcování skrze mnišské obyčeje. Ty ovšem vyžadovaly zalidněných klášterů a velikých, neboť jenom ve velkých rozměrech jest jejich největší působivost.

Ostatní všechno bylo nové. Nová byla i další myšlenka svatého Dominika. K mnišským obyčejům přidal nový způsob posvěcování života, stejně závazný jako ostatní klášterní předpisy, ustavičné studium Boží pravdy. Tyto všechny složky měly sloužiti za prostředek k vlastnímu cíli nového řádu, ke hlásání Boží pravdy, což dosud bylo výhradním právem biskupů.

„Řád Kazatelů je svým způsobem dokonalé vyřešení již desetiletí trvajících námah o reformu hlasatelů víry Kristovy. Je to mírová smlouva, nabídnutá přívržencům Valdovým a tehdejšími kacířstvími, která pohrdala kněžstvím. Bylo tak nale-

zeno spojení Církve třináctého století s prvotní Církví na poli péče o duše. Odloučení od všeho pozemského, jakožto předpoklad a matka osobní duchovní dokonalosti, a hlásání pravdy Ježíše Krista, to jest obsah apoštolské myšlenky, to jest obsah jeho řádu. Uvolnění od místní povinné omezenosti, nezávislí na kostele s duchovní správou, měli bratři žítí kazatelskému úřadu." (H. Scheeben, Der hl. Dominikus.)

O svatodušních svátcích dne 29. května 1216 nastává poslední osmiletí života Dominikova. Osmiletí žně z dosavadního růstu, období ztělesňování všech velikých Ideálů krásné a smělé duše Dominikovy. Shromáždil první bratry. Dne 28. srpna téhož roku se slavnostně ujal prvního kostela svého řádu, chrámku svatého Romana v Toulouse. Tam také vykonal první obláčku a hned přijal první řeholní sliby. Před vánocemi téhož roku potvrdil papež Honorius III. nový řád, dal mu na životní cestu i jméno „Bratří Kazatelů“, i čestné a prorocké jméno „Nepřemožitelných bojovníků Kristových“. To znamená, že papež pochopil velikost světce, velikost jeho myšlenky, sílu a požehnání apoštolsky vedeného života; vlastně jen jinými slovy opakoval proroctví, Jež Pán Ježíš dal na cestu svým apoštolům: „Já dám vám řeč a moudrost, které nebudou moci odolati všichni vaši odpůrci.“

Dominik byl muž Ideálů a proto věřil ve vítězství Ideálů. Věřil ve vítězství své apoštolské myšlenky, již mu pod vedením Boží moudrosti ukázala jeho vzdělanost, jeho zkušenost a jeho svatost. Věděl, že jeho dílo je opravdovým pokračováním života apoštolů Páně, pročež také nezvratně očekával výsledky práce prvních apoštolů Páně. Byl důsledný ve své myšlence až do nejzazších podrobností. Proto také hned na začátku učinil se svými novými apoštolý, co učinil Pán Ježíš se svými apoštolý. Dne 15. srpna 1217 rozeslal do celého světa své syny sotva shromážděné. Byl si

vědom, že doba a bída duší prahne po uskutečnění jeho myšlenky jako po jediné záchraně. Neváhal tedy a na námitky těch, kteří dosud neviděli tak hluboko jako on, řekl: „Neodporujte mi, já vím, co dělám.“ Na cestu jim dal slova: „Důvěřujte v Boha, neboť nic nechybí těm, kteří se bojí Boha.“ To slyšel v duši ohlas hovoru Pána Ježíše s apoštoly po jejich prvních pracích: „Když jsem vás poslal bez měšce a bez mošny a bez obuvi, zda jste měli v něčem nedostatek? A oni řekli: V ničem.“ (Luk. 22, 33.)

Rozeslal bratry, organizoval ještě klášter sester v Prouille na klášter mnišek podle své myšlenky o apoštolských pomocnících. Potom již jen chodil za bratřími, pracoval s nimi a pro ně. Itálie, Francie, Španěly jej viděly v neúnavném spěchu cest a v důsledné práci na upevnění řádu bratří Kazatelů. Když roku 1221 na smrtelném lůžku vztáhl ruce k nebi, opouštěje pozemskou pout, zanechával na zemi přes třicet velikých klášterů, zalidněných novými apoštoly, konajícími díly jeho apoštolské myšlenky. Na všechny světové strany se mohl jeho zrak obrátit a všude viděl, že se nezmylil svou velikou myšlenkou.

Jako pravý otec shromáždil u sebe v poslední den svého života pozemského všechny bratry, přítomné v den jeho smrti v klášteře boloňském. První volal novice a napomínal je slovy svaté nehý k dokonalému zachovávání řeholních předpisů. Pak před staršími řeholníky veřejně vykonal životní zpověď a zároveň zjevil výsadu, které mu nebe dopřalo, po celý život zachovat neporušenost duše i těla. Povzbuzoval své dítky až do odchodu k Pánu apoštolů. A právě v jeho posledních projevech můžeme vidět, co mu nejvíce leželo na srdci. Že jeho synové jsou horliví služebníci slova, to věděl a také jich k tomu nenabádal. Ale opět a znova mluví o mnišské součástce jejich života, protože věděl, že kazatelská horlivost snadno by ji mohla odsunovat do pozadí, kdežto on

ji chtěl mít ve stejné řadě. „Držte se ve službě Pánu s vroucností ducha, držte tento řád a rozšiřujte jej, buďte stálí ve svatosti, v klášterních obyčejích, vzrůstajte ve ctnostech . . . Bratři milovaní, toto dědictví vám zanechávám jako svým dětem: mějte lásku, zachovejte pokoru, držte dobrovolnou chudobu.“ Jeho poslední slova patřila opět klášterní jednotě bratří, a nechtěl býtli jinde pohřben nežli ve společném hrobě se svými syny.

V pátek, dne 6. srpna 1221 vztáhl ruce k nebi a vydechl naposled.

Jednoduchý Dominikův hrob se stal záhy hrobem světcovým, slavným zázraky. Papež Řehoř IX. vydal prohlášení Dominika Guzmanu za svatého dne 13. července 1234, jež zakončuje slovy: „Dejž nám Bůh, jehož čest Dominik šířil po celý svůj život, abychom na jeho přímluvu dosáhli jeho milosti v tomto životě a slávy v životě budoucím.“

VELIKÝ OTEC

Cesta apoštola Dominika zřetelně ukazuje hlavní rys jeho osobnosti. Řekněme velkorysost. Označujeme tím slovem velké obrysy díla a velké obzory osobnosti. Velké obrysy díla, to jest neobyčejná velikost díla, vědomě vynakládajícího neobyčejně velké úsilí proti neobyčejně velikým překážkám. Veliké obzory ukazují pronikavý pohled, který vidí i do podstaty věcí i do důsledků; nasazuje u nejhlavnějších příčin, aby dosáhl nejhlavnějších účinků a tak aby vykonal všechno a dosáhl všeho a zachránil všechno. Nejen mnoho, nýbrž všechno; nejen povrch, nýbrž základ sám; nejen úsek, nýbrž celek. To je povaha velkorysosti.

Čím více člověk je dbalý malých nebo i velikých jednotlivostí, tím je dále od velikých myšlenek Božích; čím je mysl a dílo velkorysejší, tím je bližší Božím pojetím. O svatém Dominiku máme

výslovně dosvědčenou tuto velkorysost, jedinečnou velkorysost; totiž prohlášením, že dílo svatého Dominika navazuje přímo na pojetí, které měl vtělený Syn Boží o svém díle. Papež Benedikt XV. praví: „Víme, že na šíření království Božího Ježíš Kristus neoznačoval jiného prostředku než kázání evangella, to jest slovo svých hlasatelů, kteří všude měli šířit božskou nauku. Řekl: Učte všechny národy, hlásejte evangelium všemu stvoření. Tak kázáním apoštolů a zvláště svatého Pavla byl rozum lidí osvěcen světlem víry a jejich srdce se s láskou oddala pěstování všech ctností. Toho prostředku užil Dominik na práci spásy, rozhodnuv se sám, a skrze syny své podával lidem ovoce vlastního vnitřního života. Za tím účelem se nespokojil předepsati svému řádu zároveň modlitbu, chudobu, nevinnost života a klášterní život, nýbrž jim ještě nařídil jako svatou povinnost ustavičné studium nauky a hlásání pravdy.“

Nebylo velkorysejšího díla, nebylo velkorysejší osobnosti nad osobu a dílo Ježíše Krista. Neboť obojí bylo určováno přehledem vševědoucnosti věčné moudrosti, moci a lásky Boží. Jako Pána Ježíše poslal nebeský Otec, tak Pán Ježíš poslal své apoštoly, napřed je vychovav k podobné velkorysosti. Po apoštolech zůstala jejich nauka, ale přestal způsob, jakým oni pracovali, ze srdcí mnohých lidí se ztratila i nauka sama. Svatý Dominik si mohl vybrati jen určité slabiny svých odpůrců, mohl pracovati jen proti některým stránkám nauky nebo života Albigenských, mohl pouze částečným upravením svého života a svých bratří býti živým protestem proti jejich zkaženosti. Tak to dělali mnozí před svatým Dominikem i po něm, když bojovali proti nepřítelům království Božího. Avšak on chtěl obsáhnouti vše. Proto šel zpět až k myšlence samého božského Spasitele, aby jeho práce a jeho dílo bylo nejpodobnější a nejbližší myšlence vtěleného Syna Božího a tudíž mělo největší naději na úspěch podobné úplnosti.

Snadné bylo starozákonním farizeům zmásti lid o skutečném smyslu Božího zákona, když dávno již nepromluvil zřetelný prorok Boží. Ale jakmile přišel Boží Syn, skrze své apoštoly pověděl jasné Boží pravdu, ukázal smysl a provádění Božího zákona, byli farizeové odbyti. Svatý Dominik pochopil, že snadno jest albigenským kacířům zmásti lid zdánlivým zachováváním zevnějších jednotlivostí z viditelného života apoštolů, když křesťanství již nemělo skutečného a celého způsobu života apoštolů Páně. Jeho duše viděla největší obzory a jeho vůle se chopila největších a nejzákladnějších prostředků; také on pochopil, že opět zmizí farizej, až se objeví pravý apoštol Páně. Proto na sobě uskutečnil a vyzkoušel na sobě proveditelnost života apoštolů Páně, a pak dal světu takové apoštoly, kteří zevně i uvnitř uchopili celý život apoštolů Páně. Takovým způsobem života obsáhl naráz všechno, čím Albigenští mátlí lid, neboť proti matnému stínu zevnějšíku apoštolského ukázal „světlo světa a sůl země“, nezacloněné a nevyvětralé.

Jestliže albigenští kazatelé žili v chudobě, poslušnosti, celibátě, v hrubém rouchu a užívali spolupráce žen, svatý Dominik to všechno uskutečnil ve svém díle, až do podrobnosti bíločerného roucha; ale svým synům a dcerám učinil povinností, čeho kacíři neměli a co teprve tvoří skutečného apoštola: následovati Krista způsobem osvědčeným v Církvi jako nejjistěji úspěšný. Tak silná a tak úspěšná byla tato velkorysá myšlenka svatého Dominika, že po svatém Dominiku o ni musili zaváditi více nebo méně všichni zakladatelé klášterních řádů, a také staré řeholní řády se na ní ve své práci orientovaly.

U svatého Tomáše Akvinského se můžeme poučiti, že velkorysost má dvě hlavní složky: velikého ducha a velikou nákladnost. Velkodušnost jest nejlepší užívání největší věci; nedbá lidského uznání, ale zpříma sleduje to, co je nejčest-

nější; velkodušným nepohne žádná potupa; neukvapuje se, ale jde za velikou myšlenkou s houževnatou vytrvalostí; nezná lichocení, ani přetvářky, nemá smyslu pro zisk pozemský, ve své veliké myšlence neustupuje před žádnou zevnější ztrátou; nezná bázně ani nářku, pevným krokem jde za nejtěžším, statečně se vystaví největším nebezpečím a ochotně jde proti každé překážce; nikdy nepozbývá důvěry ve svou velikou věc v klidné bezpečnosti o dobrém výsledku.

Kolik slov, tolik význačných vlastností osobnosti svatého Dominika. Ba lze říci, že právě souhrnem všech jich se odlišuje od jiných svatých a velikých duší. Když si připomeneme náčrt osmiletí jeho života, můžeme krok za krokem sledovat v jeho úsilí všechny jednotlivosti té velkorysosti.

Velkodušnost jest nejlepší užívání nejlepší věci; ovšem napřed usilovné hledání a jasné pochopení nejlepší věci. Všechna síla Dominikovy duše od dětství směřuje vždy právě k nejlepšímu a nejčestnějšímu, od ministrování až k obrazu apoštola Páně. Od jeho úžasné klidné a samozřejmě pokornosti se odrážely všechny pochvaly i pohany. Daleká je cesta od ministranta k apoštolu, příliš daleká, a proto příliš ohrožená nebezpečími nedočkavosti a zdůrazňováním lidských prostředků; ale Dominik uměl jíti v nepovolné důslednosti a nezlomném čekání padesáti let, aby se dožil skvělého výsledku v jedenapadesátém roce, který byl poslední rok jeho pozemského života. — —

„Neznáme příkladu v dějinách, že zakladatel řádu vykonal pěšky tak dlouhé a tak obtížné apoštolské cesty v tak krátkém čase osmi měsíců, jako svatý Dominik. On v té době navštívil všechny své kláštery v románských zemích. Žasneme nad jeho neuvěřitelnou odolností únavě, nad jeho světlou geniálností, která vždy a všude postřehla hned to nejhlavnější a neztrácela se tékáním po jednotlivostech. S výšky pozoroval své dílo, ustano-

vil základní body, a hned ovládl celou Evropu.“ (Petitot.)

Jen zcela výjimečně veliká duše se mohla s takovou jistotou pustit za takovým cílem, jaký si určil svatý Dominik — sám, a skoro bychom řekli, že sám i vzhledem k většině Církve, se pustil do zničení díla chytrosti rafinovaně organizovaných a zkušených kacířů. Neznal bázně, neznal nátku. Na věky zůstanou z nejvzácnějších drahokamů jeho koruny slova: Neodporujte mi, vím, co dělám. — Pravá rytířská krev.

Velkorysost je spojena s velikou nákladností. Velkorysý nejméně vynaloží pro svou osobu, ale pro velké dílo vynaloží všechno. Nikdy se nespokojí jen obvyklým napětím sil, vědomě hledá nejtěžší cestu, věda, že jen nejtěžší cesta je zakončena největšími hodnotami. Této velkorysosti se nic nejeví nemožným v záležitostech oslavy Boha a uskutečňování jeho zájmů; štěstím velkorysého jest pomáhati druhým k velikosti, jest pravým umělcem, jenž dovede zabrániti škodám, jichž se leká člověk velmi opatrný, jenž se třeba k vůli nim ani nedá do díla. To všechno svatý Tomáš zřetelně staví na nesobeckost, jakožto životní požadavek velkorysosti: pro druhé mít všechno, pro sebe nemít požadavků. Bylo to označováno také jménem pokory, a uvádí se při tom přísežná výpověď opata Viléma Petra: „Neviděl jsem nikdy člověka pokornějšího ve všech věcech; projevoval naprostou lhostejnost k sobě a sebe měl za nic.“ Souvisí s tím přesně jiné slovo samého svatého Dominika: „Pojďme bosi proti Gollášovi“, proti kacířským vojákům nepřátel pravdy Boží. Pro sebe nechtěl nic, ani vlastní lůžko v klášteře. Ale pro druhé sháněl všechno, pro své syny i pro své nepřátele, podle apoštolského slova: „Já pak milerád vše vynaložím, ano sám sebe vydám za vaše duše, bych i více vás miluje, méně byl mluven.“ (2. Kor. 12, 15.)

Svým dílem hledal svatý Dominik spojení s nej-

velkorysejším plánem Božím o spáse lidstva. A jeho srdce bylo cele zaujato Bohem, nejvyšší hodnotou, kterou měl jest největší ctí, pro kterou vše vynaložit jest ještě málo, pro kterou se vydati v největší nebezpečí znamená jistě zvítězit, pro kterou jít po nejtěžší cestě jest nejbohatší dosažení cíle. Sobě svatý Dominik nikdy nic neusnadňoval, ježto jej vedla osvětlená láska k Nejvyššímu Dobru. Právě v této osvětlené lásce k Bohu jest nejvlastnější tajemství velkorysosti svatého Dominika; učinila jej dokonale a bezohledně nesobeckým. Neboť všechno váhání, všechno hledání snazších cest, všechny omezené obzory jsou jen následek nedostatečného pochopení velikosti Boha a všeho, co jest jeho, věčnosti jeho myšlenek; nedostatečného pochopení, že k velikosti se jde jen odvrácením od malosti, že, čím jest bezvýhradnější oddanost Věčnosti a Velikosti, tím jistějších a větších se dosahuje úspěchů.

Samo se tu nabízí srovnání s dvacátým stoletím. Svatý Dominik stál sám proti kacířstvu mnohem podvratnějšímu a mnohem vítěznějšímu, než bylo kacířství do té doby největší v dějinách Církve, arlánství. Stál proti kacířství, které mělo všechny rysy moderních nekřesťanských proudů, útočících na hodnoty duše, rodiny, státu. Svatý Dominik svým vítězstvím ukázal, jak se jde proti takovému kacířství. Musí přijít velkorysost, která se řadí vedle velkorysosti apoštolů Páně. Velkorysost, která chápe rozdíl mezi dobrem Božím a dobrem pozemského života. Bezvýhradná oddanost nadpřirozenou jediná může vykonati nový zázrak potření albigenských.

PŘEŠEL K ODDANOSTI NEJVYŠŠÍ PRAVDĚ

Mistr apoštolů prohlásil: „Budete-li mít víru jako hořčičné zrnko, řeknete tomuto fíku: Vykořeň se a přesaď se do moře — a poslechne vás.“

(Luk. 17.) Apoštol Pavel nápadně často opakuje myšlenku, vyslovenou na př. Římanům, 11, 20: „Věrou stojíš.“ Apoštol Jakub napsal: „Věrou jste bohatí a dědici království.“ Apoštol Petr ujišťuje, že výsledkem víry je spása duší. Apoštol Jan honosně praví: „Vítězství, které přemáhá svět, víra naše.“ Apoštol Juda napomíná křesťany, aby „stavěli na nejsvětější víře své“.

Svatý Dominik chtěl apoštolským způsobem přesadit duše z písčin kacířství do životadárného moře pravého náboženství, chtěl kolísající a padlé opět postavit na správnou cestu, duchovně ožebračené učinit bohatými, přivést duše ke spáse, zvítězit nad skoro celým světem. To dílo, které vykonali apoštolové, konal i on. Vykonal je tou věrou, kterou apoštolové žili.

Víra je pevné přesvědčení o pravdivosti toho, čeho rozum nevidí. Trojí, čeho rozum nevidí, jest vlastním základem víry a vlastním kořenem života z víry; čím tento základ je pevnější a tento kořen zdravější, tím jest víra bohatší a její účinky jsou tím bližší účinkům víry apoštolů Páně. Je to prozřetelnost nebeského Otce, Eucharistie a Církve. Na tom trojím postavil Mistr apoštolů své dílo, to jest celé vykoupení lidstva. Svědectví evangelia o této pravdě také pronikl geniální duch Dominikův a pochopil, že na tomto základě lze stavět nezdolnou tvrz a z tohoto kořene že lze vypěstovat nejúčinnější lék. Víra svatého Dominika byla víra výrazně a vědomě apoštolská, protože pěstovala zvláště zmíněné tři základy veškeré víry. Jasně je viděl u apoštolů, a zvláště u apoštola, který o sobě nejvíce pověděl, a jež proto svatý Dominik nejvíce následoval, u apoštola Pavla.

Není možná úcta bez důvěry, nejhlubší klanění předpokládá nejhlubší důvěru. Důvěra svatého Dominika v Boží otcovskou prozřetelnost byla neomezená. Co sám konal, to požadoval od svých duchovních synů: aby na apoštolských cestách neměli ani nejmenšího penízku. Chtěl, aby jako

on všude a ve všem dosvědčovali, že při svém díle jsou vědomě jako malé děti, ve všem závislé na prozřetelnosti nebeského Otce. Když první své kněze posílal na výboj po Evropě, ovšem bez peněz, odepřel jeden z nich vydati se na cestu, nedostane-li aspoň nějakou minci. Svatý Dominik domlouval, na kolena padl prosebně před bratrem, aby svým nedostatkem důvěry nekazil Boží dílo. Když viděl, že marně prosí, bolestně zaplakal, že jeden z jeho synů „nemá dosti důvěry žíti z prozřetelnosti Boží“. Taková byla víra světcova v Boží prozřetelnost, že v náhle vzniklé nutnosti poslati bratra pracovati pro duše, neváhal poslati i bratra méně schopného, nebo neúplně vycvičeného, přesvědčen, že péče nebeského Otce uzná bídu řádového otce a nahradí nedostatečnost nástroje obou otců. Zachovalo se o tom svědectví bratra Bonvisi: „Když jsem byl novicem a neměl ještě kazatelské zkušenosti, poněvadž jsem dosud nestudoval svatých Písem, poslal mne bratr Dominik kázat do Placenzy. Chtěl jsem se tomu vyhnouti a namítal jsem, že nejsem způsobilý. On však mi laskavými slovy dokazoval, že tam mám jít a pravil: „Jdi bez rozpaků, neboť Pán bude s tebou a dá ti na jazyk, co bude třeba povědět.“ Poslechl jsem a Bůh seslal takovou milost na mé kázání, že tři z posluchačů vstoupili do řádu Kazatelů.“

Důvěra bez výhrad šla se svatým Dominikem v celém jeho životě a díle. Boží prozřetelnost této důvěry nikdy nezklamala; neboť všechna zklamání jsou výsledkem malé důvěry. Svědci jeho života vypravují zázraky: o stříbrňáku, který Bůh nenadále poslal na zaplacení převozníka, o chlebě pro utrmáčeného bratra, o seslání deště, o andělech, přinášejících chléb, o rozmnožení chleba a vína, o průvodci, poslaném na nebezpečnou cestu temnou nocí; o vldění do budoucnosti, o zastavení průtrže mračen znamením kříže, o uzdravování nemocných. A nepřekvapují nás zprávy,

že mrtvé křísil, neboť jeho apoštolská víra a důvěra v otcovskou Boží prozřetelnost byla taková, jaké Pán sliboval u apoštolů vládu nad celou přírodou.

Apoštolskost víry svatého Dominika je dále vyznačena jeho poměrem k nejsvětější Svátosti oltářní. Eucharistie jest složka křesťanské víry, která ovládá celý život křesťanův, jako ovládá i život apoštolů. Co napsal apoštol Jan o Eucharistii, prozrazuje snahu, co nejdéle prodlévati u Eucharistie. Slova apoštola Pavla ukazují na tutéž skutečnost u prvních učeníků apoštolských. Musí tak býti, neboť v Eucharistii jest uskutečněno zaslíbení Páně: Já s vámi jsem až do skonání světa; zaslíbení, na kterém pravému apoštolu musí ještě více záležeti, nežli pravému křesťanu. — Každé ze šesti hlavních období života Dominikova má přísedně do-
svědčené zprávy, že se o svůj čas dělil s Pánem Ježíšem v nejsvětější Svátosti oltářní. U svého strýce Gumieľa „byl velmi častým společníkem Božského Hosta ve svatostánku“. Na školách v Palencii „zatím co jeho spolužáci se oddávali zábavám svého věku, Dominik odešel do některého chrámu uctívati a prositi toho, jenž odedávna měl celé jeho srdce“.

Své kněžství chápal a prožíval způsobem, který musíme nazvati velkolepě eucharistickým. Jako kněz se stal spoluobětovníkem Ježíše Krista, jenž v Eucharistii jest obětí ustavičnou za spásu lidských duší. Když se denně stával spoluobětujícím, chtěl býti ještě spoluobětovaným, skutečným obětováním své vlastní krve z úcty a lásky ke krvi Beránka Božího, kterou denně s ním obětoval. Jal se konati krvavé kající skutky.

„Často celé noci probděl v kostele, před svatostánkem na zemi rozpjat v podobě kříže...“ Tato příchynost jej provázela na všech jeho misijnářských cestách, takže máme dojem, že nemohl ani jeden den žíti bez blízkosti svatostánku, že k vůli stánku Boha mezi lidmi si odvykl přebývati a

odpočívati ve stáncích pouhých lidí. Neboť „jeho víra v Eucharistii a jeho spojení srdce s Eucharistií byly tak vroucí, že nikdy nepřijal nabízeného pohostinství, dokud napřed neprodlel v kostele před svatostánkem“. Navštěvuje kláštery svých bratří, nevstoupil do budovy bratří, dokud se nepoklonil jejich Pánu ve svatostánku.

Z pozemského života odcházel jako pravý hrdina ve svatostánku. Neschopen další práce, vracel se vysílen a nemocný do Boloně. Ale nedbá bratří, chvátajících, aby jej již uložili na lůžko; nejprve koná uctivě a bez chvatu svou návštěvu svatostánku, tam zapomněl na nemoc, zapomněl na vysílení a ihned volá bratry, pečující o klášterní záležitosti, a jedná s nimi až do půlnoci, do znamení k jitřním hodinkám v kostele. Kostel, svatostánek — a Dominik chvátá tam, zpívá s bratřími a potom zůstává až do rána sám se svým eucharistickým Mistrem a Pánem, ač jej doslova mučily bolesti hlavy. Po lidsku řečeno, tím se zabil. To byl jeho poslední pobyt před svatostánkem. Za čtrnáct dní opustil tento svět — se svatostánkem a se životem se loučil zároveň. Eucharistie byla jeho život.

Mistr apoštolů řekl, že jeho pravý učeník musí býti zcela oddán Církvi, přesvědčen o její božské moci. (Mat. 16, 18.) Apoštol Pavel mluví o „slavné Církvi“; ze slov apoštola Jana, zvláště ve Zjevení, vane vědomí nutnosti života s Církví. Apoštolský Dominik byl cele proniknut touto věrou v Církev a oddaností Církvi v každé své myšlence. Život mu znamenal jen práci pro získání oddanosti Církvi, pro slávu Církve. Mistr Campianano svědčí: „Sám jsem zjistil, jak pan Dominik houževnatě potíral kacířství; vítězil nad nimi jak svým slovem, tak příkladem svatého života.“ Jako pravý bojovník za svou vlast, jíž jest oddán celou svou bytostí. Děťich Apolda všechna podobná svědectví obsáhl dvěma větami: „Jeho horlivost pro Církev byla taková, že by se sotva našel, kdo by mu byl

podobný v této ctnosti. Byl jí oddán od dob svého mládí."

Celý svůj život a všechny své síly vynaložil svatý Dominik na splnění přání božského Vykupitele, aby jeho Církev byla slavná, bez poskvrny. Jeho víra v náboženskou pravdu a božské poslání Církve stejně obsahovala nejhlubší cit pro nutnost poddanosti Církvi, to jest poddanost autoritě církevní, která ji řídí. Vždy vlídný a přívětivý Dominik byl nesmlouvavě přísný, když byla dotčena církevní autorita. Zachoval se jeden dokument, kde přísnými slovy žádá bezpodmínečné podrobení církevní autoritě a hrozí nejpřísnějšími tresty, takže by se nám chtělo pomyslit na soudcovskou přísnost.

Vůči autoritě Církve byl svatý Dominik vlastně téhož smýšlení, jako vůči nebeskému Otci, dělně a bezpodmínečně poslušný a všele příchýlný. Protestantský badatel Sabatier napsal: „Neustále vidíme Dominika na cestě do Říma, puzeného vůlí řídit se pokyny papežovými.“ Biskupská autorita byla mu první po autoritě papežské. Bratřím svého řádu na jejich první kroky do světa dal nařízení, aby osvědčovali biskupům nejuctivější poddanost, když budou v jejich území pracovat. Kdo znali blíže jeho duši, dosvědčili, že „záležitosti a potřeby všeobecné Církve měl stále živě na mysli“.

Dějiny řádu dominikánského ukázaly, že i po smrti svatému Otci Dominiku záleželo na tomto apoštolském smýšlení jeho řádu. Neboť bez jakéhokoli zvláštního způsobu závazku nebo slibu řád dominikánský, jistě ze zvláštní přímluvy svého Otce, žil v tak úzkém spojení s apoštolskou Stolicí, že při dočasném rozkolu na papežském Stolicí, též v řádě nastal stejný rozkol a se sjednocením papežské autority nastalo i sjednocení v řádě samo sebou.

Církev ve své nauce, Církev ve své autoritě, ve

svém životě, byla světlem života Dominikova. Je-
mu jedinému ze všech světců dala Církev čestné
jméno „Světlo Církve“.

ŘEHOLNÍKA POVÝŠIL NA APOŠTOLA

Svatý Dominik byl řeholník celým svým životem,
vždy a všude. Ale ve smyslu tehdejší, nikoli ve
smyslu posledních období vývoje řeholního živo-
ta v Církvi. Tehdy řeholník znamenal mnicha, kdež-
to moderní vývoj uznává řeholníkem každého
člena klášterní společnosti, která zachovává tři
klášterní sliby, i když zvláštní účel nového řádu
vyžadoval odklon od mnišských obyčejů. Mniš-
ství v době svatého Dominika se vyznačovalo
dvojím: z předešlých staletí mělo osvědčenou
soustavu, školu následování Krista, přesně vypra-
covanou s velikou znalostí lidské duše, aby byl
člověk celý den držen v práci na prohloubení
svého života s Kristem, takřka každý pohyb mni-
chův byl řízen podrobnými předpisy stanov, jež
měly mu poskytovat možnost neustálého spojení
duše s Bohem a ze všech pohybů klášterní spo-
lečnosti činili bohoslužebné pohyby a úkony. Za
druhé mniši pěstovali odloučenost, pracující na
spáse duší více nepřímo, nežli přímo pastýřským
stykem s dušemi; více svatostí života, modlitbou
a psaným slovem, nežli slovem živým. V samotě
klášterních chrámů posloužili těm, kteří hledali
víru a milost, ale sami nikoho nevyhledávali.

Svatý Dominik znal z pozorování a částečně
z vlastní zkušenosti mnišský způsob posvěcování
duše, hlavně ze svého období řeholního kanovní-
ka v Osmě. Když uviděl celou velikost své myš-
lenky o apoštolských bojovnících proti kacířství
a pro záchranu duší, seznal, že se mu k tomu ne-
hodí cellistvost mnišského života, jak jej znal. Ale
zároveň dobře věděl, že apoštol, jak si jej před-
stavoval, potřebuje nepřetržité, soustavně pěst-

vané spojitosti s Mistrem apoštolů, která by dosáhla posvěcujícího výsledku, vyznačujícího duše do nitra obráceného života mnišského. Na takovém rozcestí se znova projevila geniálnost velkého ducha Dominikova; našel cestu, na které by dosáhl obojího dobra, i apoštolského vnitřního života, i možnost jít za dušemi, vyhledávat jich jako dobrý pastýř a dát jim požehnání z vlastní apoštolsky žijící duše.

Velikost ducha Dominikova se jeví v tom, že uměl vybrati z mnišského způsobu následování Krista právě ty věci, závazky a předpisy a obyčeje, které tvořily jak podstatu mnišství samého, tak podstatu následování Krista soustavně vy-pěstovaného a po celý život pěstovaného. Tím měl zaručenu výchovu a udržení apoštolského nitra a zároveň životní spojení takového života s vyhledáváním duší v zevnější apoštolské práci. Tak dal své době a své Církvi, čeho právě potřebovala: novou postavu duchovního pastýře, na jehož způsobu života a práce se mohl učit jak kněz v diecéšní duchovní správě, tak mnich ve své uzavřenosti. Je třeba zdůrazňovati, že správnost a účinnost právě této složité myšlenky, na svou dobu neslýchaně smělé, ukázaly výsledky díla Dominikova, jež nejen uskutečnilo záchranu Církve, nýbrž přivedlo na svou cestu i diecéšní duchovenstvo i staré mnišské řády. Svatého Dominika můžeme právem nazvat velikým reformátorem duchovní správy i mnišství.

Na tom podstatném, co vybral svatý Dominik jako závazek životní pro sebe a pro své, lpěl se stejnou láskou jako na hlásání Boží pravdy a hledání duší. Bylo mu také dáno jméno tak příznačné pro jeho osobnost: „Horlitel řeholnickosti“. Jím je od samých svědků jeho života potvrzeno, co bylo právě řečeno. Máme tři obšírnější svědectví. Bratr Rodolf vypravuje: „Slavný Dominik zachovával do nejmenších podrobností řeholi a obyčeje bratří Kazatelů.“ Bratr Amizo praví: „Účastnil se každé-

ho pohybu klášterní obce v kůru, v jídelně, v kapitulní síni a na všech místech s klášterními obyčejí obřadnými.“ Vilém Montferrat prohlašuje: „Nepoznal jsem člověka klášternějšího než on, ač jsem ve svém životě mluvil s mnohými muži, kteří milovali klášterní život. Celý čas, co jsem byl s ním, viděl jsem jej s krajní přesností zachovávat i heholi bratří Kazatelů a řádové předpisy.“ Opat Vilém Petr tvrdí, že „Dominik ve svatém zápalu pro mnišskou kázeň byl vzorem bratřím ve všech věcech, v řeči, v pohybech, oděvu, pokrmu a životních obyčejích“.

Velkorysost jeho duše a pojetí života zavedla do klášterního způsobu života zásadu dispense přímo jako povinnost představených a právo poddaných. Sám poskytoval dispense s otcovskou blahosklonností a shovívavostí. Ale jeho láska ke klášternímu způsobu života jej činila strážcem přesnosti vůči bratřím, kteří neměli práva žádati dispense. Ostražitě bděl, aby zákony a životní zvyklosti řádu byly zachovávány ve své celistvé úplnosti a sám předcházel hrdinským příkladem svědomitostí.

I mimo klášter zachovával Dominik vše, co bylo předpisem v klášterní společnosti; na příklad mnišský předpis mlčení zachovával na cestách, jako by byl v klášteře — od poslední části církevních hodinek do ranní hodiny deváté. Když se mu dostalo hostinného přístřeší v klášteře jiného řádu, vykonával s jeho členy dopodrobna všechny jejich klášterní povinnosti a obyčeje po celou dobu svého pobytu — což jest z nejpronikavějších důkazů jeho lásky a vážnosti vůči klášterním obyčejům. Zároveň i jeho velkorysosti bez maličernosti. S tím větším nadšením se ovšem v klášteře svého řádu podroboval všem klášterním obyčejům jako nejmladší novic.

V jeho jednání všichni cítili žhavou snahu, aby v jeho řádě bylo vždy a navždy zachováno vše, co on ustanovil jako součástku výchovy apoštolů.

Že to bylo nápadně patrné, dosvědčují současníci. První jeho synové vypravují, že s krajní pečlivostí obcházel své kláštery, aby se nemohla ani jemu vytýkati netečnost k výmyslům lidské slabosti, ani se zahnízditi v jemných podobách pohodlnost, to jest nepřesnost. Když promluvil s každým členem kláštera, měl velmi dlouhé rozhovory s převorem kláštera, aby nabyl přesného obrazu klášterního života. Zachovávání klášterních obyčejů, společný způsob života, osobní stav každého bratra, hospodářská otázka, zvláštní výhody nebo nevýhody domu, klášterní dorost, to vše byly věci, které vážně zkoumal a upravoval. Pak v ohnivých promluvách se snažil do srdcí bratří vštípit a přenést svou lásku k řádu.

Svatý Dominik chtěl, aby v jeho klášterních chrámech se konaly bohoslužby s takovou výrazností a oddaností, jako v opatských chrámech řádů výlučně mnišských. Aby nezdržoval toto dílo, které také jemu bylo dílem Božím, nedal hned řádu vlastní bohoslužebné předpisy, nýbrž nařídil, aby bratři konali bohoslužby podle dotyčných diecézí — ale aby je začali konati hned. Zatím hledal způsob obřadních knih, pro svou myšlenku vhodných. Teprve jeho žáci a svědci jeho nadšenosti pro krásnou bohoslužbu dali řádu vlastní předpisy. Asi za třicet let po smrti svatého Dominika bylo toto dílo uveřejněno a odborníci praví, že se v něm odráží velmi dobře duše svatého Dominika, ve „střízlivosti, krásné jemnosti, prosté důstojnosti“. Ze svědectví o poměru svatého Dominika k bohoslužbě poznáváme přesně tyto tři vlastnosti jeho duše.

Svatý Dominik byl nadšený zpěvák. Také tento rys jeho povahy patří do lásky k mnišským obyčejům. Neboť v pravém klášteře s mnišským duchem takřka nebylo modliteb a bohoslužeb bez zpěvu. Tak miloval svatý Dominik bohoslužebný zpěv, že od začátku žádal od svých bratří zpívání společné klášterní mše svaté každého dne a celých

kněžských hodinek. Věděl, že při bohoslužbě je třeba co nejvíce zpívat, poněvadž zpěv dodává bohoslužebné modlitbě ušlechtilé vznešenosti, dojemnosti, působnosti na srdce zpívajících i poslouchajících. Velmistr řádu Humbert, jenž se ještě živil prvotním duchem svatého Dominika, vykládá ve zvláštní kapitole svého Výkladu řehole užitečnost zpěvu při bohoslužebných úkonech: „Zpěvem jihně srdce svatými cítě, zpěv povznáší ducha a zapuzuje zlou zádumčivost, připravuje srdce na přijetí hojnosti požehnání Božího, zapuzuje ďábelské vlivy, připodobňuje Církev bojující Církvi vítězné, překonává nepřátele Církve.“ Ve výslechu před svatořečením nezapomněli svědci ani na zpěv Dominikův. Lombardský provinciál Štěpán řekl: „Zpíval jitřní hodinky s bratřími, přecházeje v kůru se strany na stranu, napomínal a povzbuzoval bratry, aby zpívali celým hlasem a s výrazem zbožnosti.“ Pavel Benátský to potvrzuje skoro doslova: „Vždycky byl s bratřími v kůru; přecházel na obě strany kůru, svými slovy a svým příkladem je vybízel zpívat celým srdcem.“ Jak měl rád klášterní bohoslužebné zpěvy, ukazuje další zpráva, že na svých apoštolských cestách velmi často zpíval církevní hymny.

Svatý Dominik miloval řeholnický způsob života, upravený z obsáhlých mnišských obyčejů a povinností; miloval společenství nejen v majetku a autoritě, nýbrž stejně i společenství v modlitbě. Nejen pro krásu takového společenství, nýbrž proto, že tyto vybrané obyčeje mnišské považoval za nutnou součástku své apoštolské myšlenky. Dokazuje to i jeho úprava života prvních sester dominikánek. Chtěl mít v sestrách pomocnice svého apoštolského díla, aby čelily činnosti pracovníc kacířských. Dvakrát změnil předpisy o jejich způsobu života, aby odpovídal přesně jejich povolání; druhou, konečnou změnou, učinil ze sester skutečné mnišky. Považoval tento způsob

života za nejúčinnější podporu svého apoštolského řádu.

Dějiny řádu s neúprosností každých dějin ukázaly, že se svatý Dominik nemýlí, že právě tato stránka života je podmínkou rozvinutí veškeré apoštolské energie. S láskou a přesností v mnišské součástce řádového života vždy stála a také padala síla, výbojnost a velikost řádu.

Dětřich Apolda napsal: „Náš svatý Otec Dominik byl vzor a zrcadlo mnišství; čím byl strom života v pozemském ráji, to byl on prostřed svých bratří.“ Svatý Dominik nejen byl veliký reformátor mnišství, on přímo zachránil myšlenku mnišství pro moderní dobu, naleznuv možnost udržeti podstatu a celý užitek, aniž by se ulpělo na nepodstatných příkrasách, které za jeho doby mnišství mělo.

CHUDÝ KRISTŮV

O žádné ctnosti není tolikrát zmínka v církevních hodinkách svatého Dominika, jako o jeho chudobě a lásce k chudobě; jmenuje se tam dváctkrát. Snad skladatel církevních hodiněk věděl, proč právě počítá do apoštolského čísla dvácti, aby zdůraznil apoštolskou dokonalost této stránky velikého svatého Dominika. Chudoba svatého Dominika se takto opěvává: „Za provaz chudoby dostává královský plášť; stkvěl se chudý Dominik; nic nemaje, utkal se s nepřáteli; chudý vystupuje na královský trůn; přebýval pod střechou chudoby; neměl lůžka vlastního; zrnko z pole chudoby; pokorný dává odkazem chudobu; chudý na peníze; chudý Kristův; zastávej se sboru svých chudých; vystoupil na vrchol chudoby.“ Svatý František Serafínský jest obecně a právem obdivován, jako nejdokonalejší obraz evangelní chudoby, to jest dobrovolně zachovávané z náboženských pohnutek. Svatý Dominik v ničem nestojí za tímto chudým Božím.

Jejich současníci je viděli spojené jemnou bratrskou láskou i stejně nejdokonaleji odloučené od pozemského majetku. U svatého Františka je chudoba nápadná na první pohled, ježto byla hlavní svatou vášní veškerého jeho žití, vlastní účel jeho díla, základní článek řehole Menších bratří. U svatého Dominika není tak nápadně v popředí, neboť hlavní svatou vášní jeho žití bylo vytvoření apoštolů, hlásání pravdy bylo vlastním účelem jeho díla a základní článek řehole bratří Kazatelů. Ale chudoba a láska k chudobě byla v srdci svatého Dominika právě tak naprostá a dokonalá jako v srdci svatého Františka.

Naprostá chudoba byla svatému Dominiku nutnou součástí výchovy apoštolů, návratu Kazatelů k apoštolskému způsobu života. Příliš jasné je slovo Páně: „Chceš-li býti dokonalý, jdi, prodej co máš a dej chudým a budeš mít poklad v nebi a pojď a následuj mne.“ U apoštola je samozřejmostí požadavek toho slova, že k vůli dědictví království, jehož má býti představitelem, musí se odříci dědictví země. Příliš zřetelný jest příklad apoštolů Páně, který svou silou strhl i počáteční obec věřících k nějakému následování této chudoby ve společenství majetku. Snad by se v důsledku této úvahy nejlépe označil rozdíl a svéráz chudoby obou jmenovaných světců tak, že svatý František miloval svatou chudobu, svatý Dominik chudobu apoštolskou.

Dětřich Apolda napsal o svatém Dominiku: „Jako pravý následovník Ježíše Krista nade všechno bohatství si oblíbil evangelní chudobu. Miloval ji, hledal ji od svého mládí, zasnoubil se s ní, uchvácen její krásou. Opravdově ji projevoval ve všech svých skutcích a ve všech podobách svého života.“ Prostřední věta Dětřichova je doslovně z knihy Moudrosti (8, 2), kde je řečena o moudrosti, svatému Dominiku byla skutečně chudoba vědomě chtěnou moudrostí, protože ji považoval za nutný předpoklad překonání moudrosti země, za

nutný základ přístupnosti a vnímavosti a zostření a vytříbení smyslu vůči moudrosti nebeské u druhých apoštolů.

Nikdo se neubrání hlubokému dojetí při čtení zpráv svědků chudoby Dominikovy. I s této stránky září velikost ducha světce, jenž vyrostl v pokojném blahobytu, ovládal všechnu duchovní vědu své doby, a tak se oddal chudobě apoštolů. — „Blahoslavený Dominik miloval chudobu velmi; jeho blahem bylo cítit chudobu, byl opravdu zamilován do chudoby, byl jedinečný milovník chudoby. Jako děti světa těší přírůstek a nadbytek majetku, tak jemu bylo potěšením strádati v chudobě. Když se mu hlásilo, že není co jísti, měl takovou radost, jakou mají děti země, když skládají do stodol bohatou úrodu.“

Doslovně brai pokyn Páně, nemyslit ustaraně na zítřek, nikdy se nenechal strhnouti ke shánění časných věcí. „Považuje všechny pozemské věci za páru a cítě se bohatým chudobou Ježíše Krista, nejen odmítal majetek či zámožnost, které by zajišťovaly jeho živobytí, nýbrž jako chudáci se v nejčistší radosti spokojoval denními potřebami, které mu vnucovala láska věřících.“

Kdo znal okázale chudě vystupující kacírské kazatele Albigenských a viděl svatého Dominika, poznal pravou chudobu Božího apoštola. Každý by jej na první pohled považoval za ubohého žebráka, když šel pěšky cestou necestou, obyčejně bos, s holí v ruce a na rameni uzlík se dvěma knihami a psacím náčiním, když se zastavoval u dveří příbytků, kolem nichž šel, prose o kousek chleba. Nikdy neměl ani nejmenší měděné mince, ani nějakých zásob na cestu.

Jeho oděv! Nikdo z jeho duchovních synů nenosil tak chatrného šatu jako on. Byl hrubý, záplatovaný, vždy stejný bez ohledu na roční dobu. Jako pravý chudás nosil oděv, dokud jen držel pohromadě; cokoli mu bylo vnuceno ze součástek oděvu, hned daroval některému bratru nebo ulo-

žil do společné šatny. „Nehanbil se předstoupiti ve svém ubohém, na něho nešitém oděvu, před vysoké hodnostáře; mnohdy za takových okolností měl škapulíř příliš krátký, z jiného kusu nežli talár, ale ani dost málo se nehalil do pláště, aby to zakryl; rovněž v obuvi, knihách a ostatních potřebách denního života nepřijal, leč co se shodovalo se stavem chudšasů v takových věcech.“

Svatý Dominik chtěl uskutečnit pravou chudobu apoštolů Páně a proto nezapomněl ani na slovo Páně: „Lišky mají doupat, ptáci nebeští hnízda, ale Syn člověka nemá kam složit hlavu.“ (Luk. 9, 58.) Od svého odchodu z Osmy neměl vlastního příbytku. Nechtěl ho mít až do smrti; nechtěl ho vlastně mít ani po smrti, protože prosil o hrob ve společném hrobě Bratří v křížové chodbě klášterní, „pod nohami bratří“. Dost dlouho se zdržoval ve třech svých hlavních klášteřích, v Římě u svatého Sixta, u svaté Sabiny, v Boloni u svatého Mikuláše; ale nedovolil, aby upravili klášterní celu zvláště pro něho. Když jednal s bratřími nebo představenými, byl buď v jejich celách, nebo ve společných místnostech shromažďovacích, ostatní čas byl v kostele, jak to naznačuje jedna antifona jeho svátku: „Nocuje s Kristem, neměl vlastního lůžka; po záplavě slzí na krátko se položil na dlažbu.“ Konečně jej bratři přestali nutiti, uchvácení takovou láskou k chudobě. A tak si též nakonec vypůjčil místočko, na kterém měl zemřít, od téhož bratra, který mu na smrt nemocnému půjčil poslední čistý hábit.

Zakladatel řádu Kazatelů vědomě vychovával apoštoly podle vzoru apoštolů Páně, následujících svého Mistra. Vždy dbal obou částí slova Páně: „Příklad dal jsem vám — abyste jednali také tak.“ Nikdy neochabující horlivostí a žárlivostí usiloval, aby v srdcích bratří-apoštolů byla taková láska k chudobě, jaká byla v jeho životě a v jeho srdci. Ve svých promluvách se opět a opět vracel k apoštolské chudobě vřelým doporučením.

Neustával je napomínati, aby vždy chodili ve hrubém šatě, aby si na cesty nebrali peněz, aby všude žili z almužen. V žádném klášteře nestrpěl, co by se podobalo zařízení příbytků zámožných lidí, chtěl a poroučel, aby bratří ve všem ukazovali pohrdání majetkem.

Neústupnou rozhodnost svatého Dominika v záležitosti apoštolské chudoby ukazuje rozmarná příhoda z prvního všeobecného shromáždění řádového v Boloni. Přišli delegáti z jižní Francie, kde následkem slávy Dominikova jména dobrodinci se předstihovali v podporování bratří; delegáti přijeli na dobře opatřených koních, a letopisec dodává „s dobře naplněnými tobolkami“, přes nemalá vydání dlouhé cesty. Znajíce smýšlení svatého Dominika, nechali koně v zájezdních domech a šli pěšky do kláštera. Ale svatý Dominik věděl hned celou pravdu; odebral bratřím jejich peníze, prodal na náměstí všechny jejich koně a z těch peněz živil všechny shromážděné bratry. Když pak později bratr hospodář chtěl zvětšiti maličký cely řeholníků, zakročil svatý Dominik a až do jeho smrti zůstalo dílo nedokončené.

Chtěl míti řád mnichů žebravých. Ovšem nemohl věděti, že se podstatně změní poměry a lidská srdce, že se rozmnoží žebravé řády, mužské i ženské, že vychladne láska dobročinná. Již svatý člen řádu dominikánského, arcibiskup florencký Antonín, napsal: „V době svatého Dominika nebylo žádných žebravých řeholí, neboť vlastní mniši toho nepotřebovali; tak bratří dostávali dostatečné almužny. Ale nyní se rozmnožily žebravé řády mužské i ženské a zároveň ochladla láska, takže lidé spíše dají peníze na nějakou nádheru do chrámu, nežli pravidelnou malou podporu žebravých řádů.“ Ale přece všude, kde vládne duch svatého Dominika, jeví se láska jednotlivců i celku k jednoduchosti a chudobě.

Láska k chudobě byla svatému Dominiku záležitostí tak duchovní a svatou, že z chudobnosti

nevyjímal ani kostely. Nařizoval, aby v klášterních chrámech bratří nebylo přepychu, jenž by spíše hlásal schlubnost bohatství nežli lásku k Bohu. Předpisoval bohoslužebné potřeby úzkostlivě čisté, vybraně vkusné, ale při vši vkusnosti jednoduché.

Ale snad přece svatý Dominik něco viděl z budoucnosti a z budoucí změny poměrů. Jeho duch, i když nehledíme k božskému světlu, jímž byl proniknut, byl příliš veliký, aby netušil, že se může stát neproveditelným nařízením, které prosadil na prvním shromáždění řádu, aby se všechny kláštery zřekly pevných důchodů, nesměly v budoucnosti přijmouti pevných důchodů, aby vůbec neměly nic vlastního. Ale také věděl, že v srdcích jeho nových apoštolů musí zůstat láska k apoštolské chudobě a uskutečnění apoštolské chudoby že musí býti v jejich způsobu života tak, aby chtěli cítiti, aby cítili obtíže chudoby osobní; věděl, že by jinak jeho životní dílo ztrácelo svou účinnost. Jen z takového tušení a z takového přesvědčení si můžeme vysvětliti náhlou změnu v jeho posledních chvílích. Do pokorných slov, do projevů nejněžnější otcovské lásky a starostlivosti najednou jako by děsivě zahřmělo. Umírající svatý Dominik napíná poslední své síly, vztyčuje se na lůžku a prokletím od Boha hrozí každému, kdo se bude snažiti do řádu zavést vlastnictví pozemského majetku proti duchu jeho lásky k chudobě.

Přes všechny pohromy rozličných dějinných ran ukazuje řád Dominikův ve svém obrození, že i ve dvacátém století lze se vyhnouti prokletí, že lze v jeho duchu milovati chudobu a býti chudým, i když nelze žíti jen z almužen. Kde je tak, ukazuje se nápadné požehnání, jako se v dobách jiných ukazovalo splnění Otcovy hrozby.

UNIKL OKOVŮM TĚLA

Jako pravý apoštol rozuměl svatý Dominik souvislosti, která je vyjádřena slovem apoštola Pavla, 1. Kor. 9, 27, kde se podle nejnovějšího překladu (Tillmann) praví: „Utloukám tělo své a uvádím je ve službu — abych snad sám nebyl zavržen, káže jiným.“ Ať se překládá jakkoli, „utloukám, trýzním, trestám, podmaňuji“, myšlenka apoštolská zůstává stejná. Tělesná schránka apoštolova i její požadavky musí býti postaveny do služby vítězství Kristovy pravdy. To pochopil svatý Dominik jednak ve své velkorysosti; neboť nemůže býti velkorysost tam, kde rozhoduje potěšení, jež velmi snadno je nepřítelem veliké myšlenky a velikého díla. Hlavně pak to pochopil proto, že se opravdově vžil do ducha apoštolů Páně. Když nový apoštol četl apoštola Pavla, mohl právem mysliti na takový překlad pro sebe: utloukám tělo své, uvádím je ve službu.

H. Scheeben napsal o Albigenských: „Žádná náboženská společnost katolické Církve v tehdejší době nemohla lidu poskytnouti podobně rozsáhlý obraz přísnosti zevnějších mravů a umrtvenosti, jako tak zvaní Dokonalí u Albigenských. Úplné odmítání každého světského majetku, úzkostlivě zachovávaný celibát, přísné předpisy o nedovolených pokrmech a nápojích, dlouhé a tuhé posty, naprosté nedbání sebe ve styku s lidmi, zjednávaly jim pověst svatosti,“ a tím ovšem nesmírný vliv. Veliký duch svatého Dominika i zde šel až na konec možností. Ve jménu slova apoštola Pavla podroboval tělo, aby sloužilo apoštolské jeho práci. Nespokojil se napodobením kacířských Dokonalých, nýbrž jal se s nimi závoditi. A záhy byl jím zastíněn i nejdokonalejší z Dokonalých Albigenských; tak důkladně vykonával toto „utloukání těla“.

V breviáři se praví o svatém Dominiku: „Před jeho narozením se zdálo matce ve snách, že vidí

psíka, jenž čelistmi drží pochodeň a zapaluje celý svět; tím snem bylo naznačeno, že září jeho svatosti a moudrosti budou národové rozníceni ke křesťanské zbožnosti." Snem se projevily Boží plány. Jako bylo Božím úmyslem obnoviti skrze svatého Dominika život apoštolů Páně, tak mu také od mládí Bůh připravoval cestu, svým světlem a milostí vedl sklony jeho vůle. Boží myšlenka o pravém apoštolu nutně obsahuje toto uniknutí vládě těla, podrobení těla ve služebnost dokonalým sebezapíráním. Je tedy vlastně samozřejmé, že se od mládí Dominikova projevuje snaha odpírati tělu. Velikost ducha a železná důslednost vůle, před ničím se nezastavující let za nejvyššími ideály ovšem způsobily, že vystoupil tak vysoko, až se to zdá nepochopitelným.

Z jeho dětství se vypravuje, že jej dávno před jeho sedmým rokem matka častěji překvapila ležícího na zemi místo v postýlce, ze které vyklouzl. Na školách v Palencii pokračoval s nezadržitelnou důsledností v osvobozování ducha od okovů těla i v oprávněných požadavcích tělesného života. Zde si dal zákon neokusiti ani kapky vína a přesně jej zachovával po celý svůj skoro desítiletý pobyt na školách. Zde začal přímou bolestí útočiti na tělo tvrdým dřívím místo lůžka.

Když seznal reformního ducha ve sboru řeholních kanovníků v Osmě, počal soustavně útočiti. Nejprve bolestí ze strádání. Každodenním chlebem se mu stal tuhý půst. Odtud až do své smrti zachovával tak přísný půst, že je těžko si pomyslití tužší. Obvyklým obědem mu byla mísa polévky a kousek chleba. Od toho pravidla se nepatrně odchýlil jen tehdy, když viděl, že odmítnutím jiného pokrmu by zarmoutil přítomné bratry nebo své hostitele. Takový „bohatý“ oběd si zapsala pečlivě hospodyňka hostitelka světce: „Často byl u našeho stolu, a nevím, že by byl někdy požil více nežli sotva čtvrtinku ryblčky, dva žloutky, skývku chleba a sklínku vína, rozředě-

nou třemi čtvrtinami vody.“ Kdykoli mu předložili úpravnější pokrm, ani se ho netknul.

V klášteře u svých bratří také zachovával toto pravidlo. Když v lepších časech se bratřím kláštera boloňského podávalo dvojí vařené jídlo, bral Otec Dominik jen maličko z jednoho. Konečně bratří i hostitelé z veliké úcty ke světcí dělali, že nevidí. Učili se chápat, co napsal Dětřich Apolda: „Tak jeho srdce nebylo nikdy zatíženo, ani živosti jeho ducha nevznikla překážka z pokrmu, poskytnutého tělu,“ a jeho půst si odůvodňovali láskou k ustavičné ponořenosti mysli do tajemství Božích.

Na svých apoštolských cestách ukazoval veliké pochopení pro únavu svých společníků a sháněl pro ně dostatečné nasycení; ale sám jako by nebyl dotčen vyčerpaností z těžkých prací a cest. Od svátku Povýšení svatého kříže (14. září) až do velikonoc zachovával celý půst podle tehdejšího způsobu, to jest, od rána do večera nepožil vůbec ničeho, teprve večer požil postního pokrmu ve své obvyklé odměřenosti. Takový půst také zachovával každý pátek a ve dnech církevního postu. Rovněž po celý svůj apoštolát nepožil masa. Ani nemoc nedovedla zlomiti jeho pevné vůle postu. Nemoc dosáhla jediného rozmnožení výživy o špetku zeleniny nebo kousek ovoce.

Že své posty bral naprosto apoštolsky, dokazuje jeho nejpřísnější půst v Toulouse. Dověděl se, že poblíž města žije několik urozených dám, které odpadly od katolické víry a zachovávají pravidla Albigenských Dokonalých. Před začátkem postní doby přišel k jejich příbytku a prosil o přístřeší přes postní dobu, kdy bude v okolí pracovat. Dámy se rozpakovaly, bojíce se, že je bude přemlouvati. Ale nedovedly slavnému Dominiku dáti odmítavou odpověď. Světec však mlčel a mlčky se jal závoditi s čekatelkami albigenské dokonalosti. Upravil svůj půst tak, že po celých čtyřicet dní nepožil vůbec ničeho mimo

chléb a studenou vodu. O velikonočních svátcích pak se zbloudilé ovečky vrátily k pravému Pastýři duší v Církvi katolické. Děťích Apolda přidává, že Pán dal ještě jinou milost svému apoštolu za toto jeho hrdinství: „O velikonočních byl svěžejší a silnější než před tím; jeho duše se naplnila sladkostí Boží a tento neviditelný pokrm jej více vyživil nežli máslo a maso.“

Jinou bolestí ze strádání podroboval svatý Dominik tělo služebností. Postrádáním spánku. Jeho další každodenní pokání bylo, že téměř nikdy neodpočíval v lůžku. Čas určený ke spánku obvykle trávil v kostele. Neměl-li chrámu, schoullil se někde v koutě pohostinného domu na zem; když mu pečliví hostitelé připravili lůžko, učinili tutéž zkušenost jako paní Bécéda, Jež vypravovala: „Dala jsem mu upravit lůžko, ale ráno jsem je našla tak, jak bylo večer upraveno, netknuté, neboť blahoslavený Dominik spal obyčejně na zemi.“ I v té věci byla síla jeho vůle tak důsledná, že kdykoli se shroutil únavou nebo bolestí a bratři jej uložili do lůžka, jakmile přišel k sobě, ihned sklouzl na zem, neboť „nebyl zvyklý odpočívat v lůžku“, jak praví staří svědci jeho života.

Svatý Dominik však ještě útočil na tělo bolestí, kterou sám přidával, nespokojen bolestí z pouhého strádání. Tu přicházíme ke skutkům tělesné kajícínosti, při nichž se neubráníme děsu. Jeho košile byla buď z nejhrubší vlny nebo žíněná. Až do smrti nosil kolem beder na holém těle železný řetěz. Ať byl kdekoli, s vynalézavostí mučitele využíval všeho, čím by si mohl způsobit bolest. Děťích Apolda vypravuje: „Mimo lidská obydlí chodil vždy bos, i přes ostří kamení, i přes bodavé trny a často jeho nohy byly samá krev. Tu říkal se svatou veselostí: Hle, toť kousek našeho pokání.“ Vyzýval pak své společníky, aby s ním zpívali chválu Pánu Bohu, že mu dopřál bolesti. Na cestách nikdy nedovolil, aby mu někdo pomohl nésti jeho raneček, nesl Jež vytrvale na svých,

obyčejně rozdrásaných, zádech. J. D. Rambaud tvrdí směle, že nikdo nepřekonal hrdinskost svatého Dominika v bičování nevinného těla. Slova téhož autora velmi jasně shrnují obraz tělesných muk, která si působil svatý Dominik ve své božské lásce.

„Každou noc se třikrát a dlouho bičoval do krve; jednou za sebe, po druhé za obrácení hříšníků, po třetí za vysvobození duší, které trpí v očistci. Jeskyně u španělského města Segovie, v níž po dobu svého pobytu v tom městě měl svůj útulek pro rozjímání a modlitby, měla ještě mnoho let po jeho smrti mocné stopy jeho krve. Jeho důtky tvořily tři řetízky. Často, když jeho duši přemohla žízeň po největší podobnosti s utrpením Páně, rozkázal některému bratru, aby jej ze všech sil bičoval, jako katané jeho božského Mistra.“

„Strašné přísnosti svatého Dominika zůstanou neproniknutelnou záhadou pro toho, kdo nechápe, že, když Boží láska svými vlnami zaplaví lidské srdce, stane se srdci nutností následovati Spasitele v jeho utrpení; nikdy jich nepochopí, kdo neví, kolik síly dají duši dary Ducha svatého, když se člověk vychová na čistý nástroj Ducha svatého.“ Ale všechno „utloukání těla“ u svatého Dominika pochopí, kdo zná velikost jeho ducha a jeho ideál býti apoštolem, jako byli apoštolové Páně a hlavně svatý Pavel. Neboť čím jest apoštol statečnější proti sobě, tím je statečnější a neodolatelnější ve svém apoštolském díle, které má odvésti duše s cest záhuby a přivést na cesty Boží, a k cíli těch cest, na srdce Boží. Ve svatém závodění s přísným zevnějškem kacířských Dokonalých dosáhl svatý Dominik vítězství tak úžasného, že se důstojně řadí k vítězství prvních apoštolů.

ŽÁDNÉ STRASTI SVĚTCE NEZLOMILY

Velikou část výchovy osobností apoštolů tvořilo to, co jest uloženo v tolikrát opakovaném slově Páně: „Nebojte se.“ A v tomu slovu odpovídajícím předpovídání nesmírných strastí, které bude apoštolům podstoupiti. Skutečně to patří do podstaty apoštolské duše, aby v ní bylo pevně zakotveno, co zpívá antifona o svatém Dominiku: „Žádné strasti světce nezlomily.“ Apoštol jest bojovník; bojovník vrátký nezvítězí.

H. Scheeben napsal o svatém Dominiku stručnou větu, ve které se odráží celá nezlomná vyrovnanost světcovy duše: „Muž klidně rozvažující, nikdy nejednající ukvapeně, neustupující od cíle, jehož správnost jednou poznal.“ Vědecky střízlivá věta otvírá úžasný výhled do světcovy duše. V samé duši Dominikově se ukazuje vzor a pramen toho, co jiný učenec (Clérissac) řekl o jeho díle, že jest na první pohled velmi jednoduché, ale ta jednoduchost že skrývá mnohonásobnou složitost krás. Jednoduchost se jeví v takovém muži klidu, neukvapenosti, neznajícím návratu k jednou opuštěnému, ani upouštění od jednou uchopeného. Ale ta jednoduchost jest vykoupěna velmi obsáhlou složitostí boje proti všemu, co přivádí člověka na okliky, do rozpaků nerozhodnosti a nestálosti, ať tomu řekneme utrpení nebo vábení, láska nebo nenávisť. Jest tato jednoduchost vykoupěna vítězným vybojováním všech bojů proti všem útokům všech nectností a vášní; dosažením všech ctností, které jsou opakem takových nectností a vládkyněmi takových vášní. Takovou vítěznou bytost nazýváme vyrovnanou duší, kterou v její pevné jednoduchosti nic nezlomí.

Málo je takových docela vyrovnaných duší. Vždycky jsou to duše v určitém stupni svaté, jsou-li skutečně vyrovnané, jestliže ve všech okolnostech života se tak drží ve své moci, že nic nezmate jejich klidný tok života, ani ho nevyvede

z břehů. Všechno přijmou a nesou s pokojnou trpělivostí, na vše hledí pohledem nezkaleně jasným. Dokonalá vyrovnanost předpokládá dokonalou odevzdanost Boží vůli, dokonalý vnitřní pokoj, a před tím velmi tuhý boj proti sobě.

Jsou to nejen duše svaté, ale vždycky duše vůdcovské. Každého vůdce vedl Bůh ve svých plánech cestou k této vyrovnanosti a velmi záhy jej k ní přivedl. Vyrovnanost duše v každých okolnostech života vlastního i cizího, nekolísající ani v okolnostech nejobtížnějších a nejspletitějších, jest přímo prst Boží, ukazující na Božího vyvoleného, na vůdcovství posvěceného. Jest božským potvrzením, kterého se dostává vůdčí autoritě, jest božskou silou vlivu na každého, kdo se octne v obzoru vůdcově. U zvláště vyvolených vůdců pak nekončí tento jejich vliv ani hrobem, přetrvá jejich smrt a žije v jejich díle, které zanechali jako cestu, na níž dále vedou.

Nyní můžeme dobře vidět nový rys velikosti svatého Dominika. On, svatý vůdce, jest z několika nejvybranějších mezi málem vybraných. Když promyslíme zprávy o jeho životě, máme první dojem, jak právě tato vyrovnanost jeho bytosti působila nápadně na všechny, kteří se s ním setkali. I toho může býti důkazem jasná hvězda na jeho čele, symbol neochvějného klidu duše.

Nikdo neviděl svatého Dominika rozčileného, pobouřeného vlivem jakékoliv lidské vášně nebo pohnutky. Jen o jednom případě vypravují svědci: když byl svědkem jakéhokoli neštěstí svých bližních, rozechvěl se dojetím až do dna srdce. Děťich Apolda napsal: „Vyrovnanost jeho duše byla tak dokonale upevněná, že jí nic nemohlo otřásti.“ Vilém Petr si vzpomíná na podrobnosti a svědčí: „Bezpráví a pohany přijímal s trpělivostí a radostí, jako dar velmi vzácný. Pronásledování ho nerozrušilo, často chodil prostřed nebezpečí s nebojácnou bezpečností, ani jednou ho strach neodvrátil od jeho cesty. Takový byl, že, když byl

na cestě přemožen vyčerpaností sil, ani nepomyslel na kacíře, kteří v těch dnech na něho číhali, ukládající mu o život; uleh na kraj cesty a hned usnul jako bezstarostné dítě a jako vojevůdce prostřed nepřemožitelné družiny. Byl mnohem šťastnější a spokojenější prostřed životních protivenství nežli v úspěchu. Nejen Bůh, svědek jeho duše, ale i všichni svědci jeho viditelného života poznali, že se těšil z protivenství, jako by byl připadl na bohatou kořist." Když mu jeho nepřátelé zlořečili, ani brvou nepohnul; jen rukou pohnul, aby jim požehnal, rty pohnul, aby se za ně pomodlil. Pravý apoštol Mistra apoštolů, o němž kníže apoštolů svědčí: „Když mu spílali, nespílal v odvetu, když trpěl, nehrozil, nýbrž odevzdával se tomu, jenž soudí spravedlivě." (1. Petr.)

Na častých, dlouhých a odlehlých cestách se mu nejednou stalo, že v lidových zájezdních útulcích se s ním jednalo bezohledně. Když se světec musil uchýlit do takových míst, ježto nebylo na blízku kláštera, vždycky mu nastalo nějaké utrpení od hostinského nebo od hostů. Ale nikdy nikdo od něho neslyšel ani nejtiššího povzdechu stesku, nýbrž radostné zpěvy hymnů. Býval mnohem radostnější výraz jeho tváře v takovém útulku poutníků, nežli když se mu dostalo pohostinství kláštera nebo pozorných dobrodinců.

Výraz jeho tváře vždy činil dojem spokojené usměvavosti, uchvacoval každého svou bezmračnou jasností, vyzařoval bezednou spokojenost a neochvějný klid srdce. Kdo pohleděl do této tváře, bez rozmyslu se svěřil jeho vůdcovství, neboť tato tichá jistota, zářící na jeho tváři, překonávala všechny pochybnosti lépe než deset důvodů, sama dostačujíc za důvod nezvratné jistoty a bezpečnosti a pravé cesty.

Svatý Dominik byl po celý svůj život více pod střechou Boží přírody nežli pod střechami lidských příbytků. Na cestách po Španělsku, Francii, Itálii, když přecházel ledovce a strmé alpské stěny a

pyrenejské skály, když putoval žírnými rovinami nebo písečnými pustinami, byl vydán všem nepohodám času. Zkusil, co je tuhnouti mrazem a omdlévatí vedrem, býti zasypán sněhem a promočen deštěm. A přece se zdálo, že o tom všem ani neví. Rachotem bouře a hukotem vod pronikal ke sluchu průvodců milý hlas jejich Vůdce, s klidnou radostí zpívajícího, jako by zpíval prostřed bratří v pokojných lavicích kostelního kůru.

Takové ovládání sebe v okolnostech, lidsky takřka nemožných, ukazuje, s jakou moudrostí a zralou vyrovnaností svatý Dominik pronášel každé své slovo a konal každé své dílo. Vyrovnanost je totiž možná jenom tam, kde vůči všem nárazům rozechvívajících událostí a věcí má člověk nezlomnou oporu v mocnosti největší a nejpevnější; když člověk ani v nejhroznějším a nejméně očekávaném náporu neztratí vědomí živého a synovského spojení s nejmoudřejším a všemohoucím Otcem. Duše svatého Dominika byla příliš hluboká, aby jen na chvíli ztratila tu jistotu a z ní plynoucí klid. Proto se také nikdy k ničemu nerozhodoval, leč po delší rozvaze a ještě delší modlitbě. Ukazoval Boží moudrosti důvody pro různá řešení, prosebně ukazoval Boží všemohoucnosti, co stojí v cestě.

Svatý Dominik byl muž vyrovnané duše také proto, že byl mužem „podivuhodné naděje“, a tuto podivuhodnou naději vkládal i do duše svých synů, kteří dodnes na to nezapomněli. Dovolávají se této jeho vyrovnanosti v nejpevnějším doufání, které nikdy nezklame, a zpívají nejúpěnlivější modlitbu ke svému Otci v nejvážnějších chvílích: O spem miram, quam dedisti — Pro podivuhodnou naději, kterou jsi dal . . . Tu je také důvod pevnosti svatého Dominika v jednou pojatých rozhodnutích. Byl si příliš jistý, že uvažoval a rozhodoval se skutečně s Pánem Bohem; že tedy nesmí Nejvyššího Pána svého považovati za schopného omylu. Pochopíme pak jako samozřej-

most, že ani nejvyšší hodnostář nedovedl změnit jeho takového rozhodnutí, i když to byli nejednou arcibiskup narbonneý, biskup toulouský, duchovní preláti, světští kněží a světští hodnostáři; to bylo tehdy, když mu radili podle lidského rozumu a podle svého zájmu; avšak on viděl řád, o němž se radil s Boží Moudrostí.

S vyrovnaností veliké duše také řídil svůj řád. Když chtěl pokáratí nebo napomínati, delší dobu napřed bedlivě pozoroval a uvažoval, aby našel pravou chvíli, kdy bratr bude nejpřístupnější, máje duši upravenou pro slovo i třeba pro pokání. Pak promluvil a jednal, a jeho slovo a uložené pokání bylo vždy přijato s takovou svatou láskou k řádu, z jakého vycházelo. Bratr Rodolf svědčí: „Když upozoroval v bratrově jednání chybu, často dělal, že nic nepozoruje; ale když nastala vhodná chvíle, řekl bratrovi s tváří milujícího vážného otce: „Bratře, to nebylo dobře; uznej, že je to pravda.“ Tím dosáhl, že bratří přicházeli sami prositi o pokání.“ — Všechna jeho slova nesla pečeť Boží moudrosti. I nejdůvěrnější svědci jeho života praví, že nikdy nepronesl slova, jehož by potom musil litovati.

Ovládnutí celé bytosti z vědomého a bezpečného spojení s Boží moudrostí způsobilo vítězství svatého Dominika ve složitosti lidských ctností a nedostatků a dalo celé jeho bytosti a činnosti ráz jednoduchosti. Jednoduchý byl, v jeho slovech a skutcích se nikdy neprojevila žádná obojakost, neurčitost, neupřímnost. Na každém jeho slově se mohl stavěti pevný příbytek celého života. To zůstalo rázem jeho řádu v dobách a na místech, kde byl blízký duchu svého svatého Otce. Nikoli cestou diplomatických intrik, nýbrž cestou jednoduché přímosti šel vždy za pravdou poznanou před Boží moudrostí, bez přetvářky, bez vyhledávání pomoci podle pravidel světské politiky a chytrosti. Na čas z toho povstaly zevnější škody, ale jen na čas. Protože duch byl pravý,

přišlo pak vítězství ducha, ukázalo se, jak lidská chytrost zahyne vždy ve svém předivu, kdežto jednoduchá a přímá cesta Boží moudrosti vede přes největší nemožnosti k největším úspěchům.

PRODLÉVAL V NEBESKÝCH KONČINÁCH

Mistr apoštolů byl mistrem modlitby. Na důkaz dostačí jediný výrok evangelia: „Přes noc setrval na modlitbě k Bohu.“ (Luk. 6, 12.) Své apoštoly Pán velmi obsáhle poučoval o modlitbě, cvičil je v modlitbě. Důrazně jím opakoval, že vláda zla se nepřekoná, leč vytrvalou modlitbou, modlitba vítězí nad vnitřními a zevnějšími nepřáteli Božího království, všechno lze obdržeti modlitbou, modlitbou takovou, jakou konal a jaké učil Mistr. Pán vychovával své apoštoly na muže modlitby, pokorného, důvěřivého, vytrvalého a věrlého držení duše na Božích výšinách.

Ze Skutků apoštolských a hlavně z listů apoštolů Páně silně vane tento duch modlitby. Lze docela snadno viděti, jak se apoštolové Páně sami modlili všemi způsoby modlitby a věřícím hlásali modlitbu jako pomoc ve všem a proti všemu.

Svatý Dominik chtěl ve své osobnosti a ve svém díle vzkřísiti apoštoly Páně. Musil tedy býti skutečným mužem modlitby. Když obnovoval království Boží na zemi, musil zároveň „prodlévat v nebeských končinách“, jak o něm zpívá hymnus. Vlastně již od kolébky býval v nebeských končinách jako doma. S věkem rostlo toto přebývání, stále více času věnoval pozdvižení mysli k Bohu. Řeholní kanovníci v Osmě již v něm viděli hotového muže modlitby, jenž se uměl zavírat každé zbytečné rozptýlenosti a celé noci udržel mysl ponořenou do spojení s nebem.

Se začátkem apoštolské činnosti dosáhla v jeho duši modlitba stupně, na kterém stáli nejslavnější a největší přátelé Boží. Ani starosti apoštolské,

ani záležitosti zakladatelské, ani přátelé, ani nepřátelé nemohli překážeti jeho prodlívání v nejvyšších oblastech důvěrnosti s Bohem. Jeho myšlenky a city srdce se staly krásným odleskem Ježíše Krista, jenž ve dne pracoval v nejužším spojení s nebeským Otcem, noc byla dobou odpočinku bděním v nerušeném a úplném sjednocení s Otcem. Opat Vilém Petr, jenž ve svých svědectvích rád mluví o své zkušenosti, praví: „Neviděl jsem nikdy člověka, který by byl zběhlejší v modlitbě,“ a mohl dodat: a hladnějším modlitby. Neboť svatý Dominik se modlil vždy a všude.

Rajmund Garald vypravuje, jak se modlil na cestách: „Když jsem jednou s ním a ostatními bratry šel pustým a hlubokým hvozdem, zůstal blažený Dominik sám vzadu v modlitbě, jak vždycky činil. Když jsme se ho nemohli dočkat, šli jsme ho hledat a našli jsme jej v samotě lesa na kolenou v modlitbě... jako by nevěděl, že les je plný hladových vlků, kteří právě v té době zahubili mnoho lidí.“

Duchovní synové znali Otce Dominika jako muže podivuhodné modlitby, sami ho toužili následovati, pročej jej pozorovali. Schovávali se po koutech kostela, aby poznali, jak se modlí. Od nich máme přesný obraz způsobů modlitby svatého Dominika. Začínal u svatostánku, obešel oltáře a zase poklekl u svatostánku a mluvil dlouho s Pánem Bohem. Při té rozmluvě byla celá jeho bytost rozechvěna zároveň uctivostí a láskou, takže nemohl zůstat v mlčení. Hluboké vzdechy se mu chvěly na rtech, mluvil jako s člověkem, zapomněl na své okolí a mocným hlasem volal k Bohu. Celé tělo dal do služby modlitby duše. Obvykle začínal modlitbu hlubokou úklonou — kterou na památku Otcovu podržely a často opakují dominikánské obřady. Potom se vrhl tváří k zemi v hluboké pokoře. Při tom bylo slyšet prosbu: Pane, smluj se nade mnou, hříšníkem. Povstal, upřel zrak na kříž a zdálo se, že z jeho planoucích očí jdou světlé

paprsky ke znamení spásy. Pak jal se klekati, často až stokrát za sebou, se zrakem upřeným tu na svatostánek, tu na obraz Ukřižovaného. Při tom zářila jeho tvář vnitřním štěstím a láskou, nebo byla zalitá slzami. Nemluvil, jen opět a opět opakoval své úklony. Tento způsob služby těla v modlitbě byl svatému Dominiku tak drahý, že se k němu vracel i v největší únavě. Často, když některý jeho k smrti unavený společník procltnul ze spánku, viděl Otce Dominika nehlučně vykonávati své hluboké úklony a poklekání.

Při svých rozjímáních, když hledal Boží pravdu v tom, co dříve pozorně četl, držel ruce jako by v nich měl knihu. Svědkové praví, že v takové pozornosti činil dojem anděla nebo proroka Božího, rozmlouvajícího s Bohem. Stával s rozpřaženými rukama jako kněz u oltáře při modlitbách; nakláněl hlavu, jako by chtěl lépe slyšeti hlasy s nebe, zakrýval si oči, aby nebyl rušen ani pohledem, ani paprsky světla; stál na špičkách nohou s tváří napjatě upřenou k nebi a ruce držel kolmo vztažené k nebi a dlaněmi spojené, jako by chtěl rychlostí šípu letěti k nebesům. Ve zvláště naléhavých prosbách stál rozpjat v podobě kříže.

Způsob modlitby svatého Dominika prozrazuje zvláště jeden ze tří hlavních předmětů jeho pobožností, myšlení na svatý kříž. Kříž Páně byl skutečně předmětem, který zaujímal velikou část jeho modliteb. Dominikovy tělesné pohyby při modlitbě z větší části upomínají na znamení kříže, přímo nebo nepřímo. Kříž chtěl míti v příbytku každého bratra i na význačných místech kláštera, před křížem konal nejčastěji svá rozjímání; vždycky před křížem, neměl-li svatostánku. Pod křížem nebyla jeho tvář nikdy bez slzí dojetí, lásky a kajícínosti; v důvěrné chvílce řekl řádovému bratrovi: „Kříž jest moje kniha, ve které čtu, co jsem přijal, získal a ztratil.“

Druhým hlavním předmětem jeho pobožnosti bylo tajemství Eucharistie. Můžeme říci, že nebylo

slavnějšího adorátora na zemi. Dostalo se mu čestného jména „ponocujícího s Kristem“. Ale nejvíce hořela jeho láska ke svátostnému Spasiteli, když přistoupil k oltáři obětovati nejsvětější obět. Nebylo mu možné konati svatá tajemství bez nejhlubšího rozechvění. Čím více se blížila chvíle proměňování, tím hojněji kanuly slzy po jeho tváři, hlas se chvěl. Od pozdvihování neustával upíratí zářící zrak na svatou Hostii, tvář jeho byla zároveň bílá jako sníh a zářící jako v prudkém světle. Modlitbu Páně Otčenáš při mši svaté se jako pravý apoštol modlil „s přízvukem serafa“ s důrazem a výrazností andělské lásky. Právě tato jeho láska ke Kristu svátostnému byla důvodem, že tichou mši svatou sloužil jenom v soukromých kaplích; jakmile však mohl sloužiti v kostele, vždy mši svatou zpíval — aby mohl Pána tím více oslavit i sobě umožniti projev hlasité a krásněji ukazované úcty a lásky. Jako svou lásku k posvátnému zpěvu, tak i toto každodenní zpívání mše svaté odkázal svému řádu, jenž dodnes, kde jen je možné, zachovává toto následování svého Otce.

Třetím předmětem zvláštní úcty a modlitby svatého Dominika byla svatá Boží Rodička. Abjektivní popírali důstojnost Matky Boží a snažili se vyrvatí ze srdce lidu lásku k nejblahoslavenější Panně. Boží moudrost i v tomto směru připravila apoštola pravdy. Připravila v jeho srdci láskou pravého apoštola k Matce božského Mistra apoštolů. Nejlépe jest jeho lásku viděti na jeho díle od prvních začátků. Svatý Dominik pro sebe a pro své dílo spoléhal na ochranu nejsvětější Panny bez výhrady. Dominikánské kroniky jsou plné zaručených zpráv o zvláštní přízni Matky Boží k Dominiku a jeho řádu; to je důkazem zvláštní úcty a lásky svatého Dominika. V prvních svých dobách byl řád dominikánský jediný řád, zasluhující jména řádu mariánského, byl první řád v Církvi Boží, jenž vynikal nápadně v bohoslužbách projevovanou láskou k Matce Spasitelově, a podle této

lásky také byl poznáván. Mariánská modlitba růžence, která vyšla z řádu dominikánského a vítězně ovládla všechny duše křesťanské, nejprostší i nejvyspělejší, jest velikým důkazem jedinečné lásky mariánské v srdcích hlasatelů mariánské lásky, a jejich Otce.

Svatý Dominik prodléval v nebeských končinách modlitbami tak obširnými a hlubokými, že dokonale splnily požadavek Páně: Modlete se bez ustání. Proto byly jeho modlitby tak účinné. Svědkové jeho modliteb a jejich výsledků tvrdí, že modlitba Otce Dominika měla neodolatelný vliv na srdce Boží. Po jeho smrti jim to bylo potvrzeno, když se přihlásil bývalý převor cisterckého kláštera v Casemare a dosvědčoval, že jednou ve svátek Navštívení Panny Marie mu pravil blažený Dominik: „Svěřím vám jednu věc, kterou jsem ještě neřekl nikomu a kterou musíte zachováti v tajnosti až do mé smrti. Pán Bůh mi nikdy ničeho neodepřel, oč jsem jej prosil.“

Jeden příklad účinnosti jeho modlitby tvoří něžně krásnou stránku životopisu svatého Dominika, neboť mimo moc jeho modlitby je v něm také celé jeho krásné srdce. Mladý novic v klášteře svaté Sabiny v Římě pozbyl myslí ze strachu před tíhou řádových povinností. Chtěl odejít do světa. Když přišel smutně ke svatému Oci Dominikovi, zahleděl se naň dobrý otec a řekl: „Synu můj, prosím tě, počkej ještě jen chvíli, a potom jsi volný, můžeš udělati co chceš.“ Po těch slovech se položil tvář na zem a modlil se. Modlil se malou chvíli — a mladý novic se položil na zem vedle svatého Otce Dominika a s pláčem odprošoval Pána Boha i otce své duše a sliboval, že v řádě chce žítí a umřítí.

Svatý Dominik byl veliký muž modlitby. Jeho soukromé modlitby, jeho noci obětované modlitbám, jeho láska ke společné modlitbě klášterní, jeho vroucnost u oltáře, jeho ustavičné rozmlouvání „s Bohem nebo o Bohu“, jeho skoro nepře-

tržltá ponořenost v Bohu, jeho neustávající pozdvižení mysli k Bohu jsou vysvětlením vpravdě apoštolského úspěchu jeho díla. Neboť jest napsáno: „Kdo je ze země, jest zemský a mluví po zemsku; kdo s nebe přichází, jest nad všechny.“ (Jan 3, 31.) Svatý Dominik dlel v nebeských končinách. „Po celý svůj život udržoval ve chrámě svého těla Pánu zlatý oltář, na kterém ustavičně hořely svaté touhy a krásné modlitby.“ (Bl. Jordán.)

DOBŘÝ OTEC

Odborníci ve svatých Písmech praví, že Pán Ježíš se dovolával své dokonalé dobroty jako důkazu svého božství. Apoštol Pavel praví Efeským křesťanům, že Pán Ježíš je ztělesnění Boží dobroty; od křesťanů žádá to, čím sám vyniká, proniknutí duše smýšlením tohoto Ježíše Krista, Mistra dobrého, jenž byl dobrota sama, soucitný, ochotný, pozorný, milosrdný, žehnající. Nový apoštol, svatý Dominik, byl i zde tak nápadným následovníkem Pána Ježíše a jeho apoštolů, že se v jeho řádě po všechny věky udrželo nové čestné jméno, jako jeho nejvlastnější osobní jméno: „plus pater — dobrý otec“.

Kronikáři třináctého století svým způsobem psaní prozrazují, že usilovně hledají pro vyjádření této stránky apoštolské duše svatého Dominika nejněžnější a nejkrásnější výrazy svého dojatého srdce. V jejich zprávách čteme, že již v dětském věku Dominik zářil projevy zvláštní dobroty. Na vysokém učení v Palencii prodal všechno, co kdo chtěl od něho koupiti, prodal i své drahé knihy a celý výtěžek rozdal hladovým ve městě. Na udivené otázky přátel odpovídal: „Jak bych mohl svého ducha sytit z mrtvých kůží (knih pergamenových), když vidím lidi umírat hladem?“ Že to nebyl jen náhlý výbuch citu, nýbrž projev vypěstované svaté dobrotivosti v duši, dokazuje druhý

případ nedlouho potom, také v Palencii. Dověděl se, že má být prodán do otroctví jediný syn a živitel chudé rodiny; Dominik nabídl sebe za otroka místo něho.

Soucitná láska svatého Dominika vůči každé bídě byla vždycky bdělá. Když zdaleka uviděl lidské příbytky, hlavně města, zesmutněl. Myslil ve svém citu pro bídu lidskou, kolik tělesné a mravní bídy je nahromaděno v tomto množství lidských příbytků. Jeho tvář zbledla smutkem, často i zaplakal, jako kdysi Mistr apoštolů plakal nad Jerusalemem, v hluboké soucitné dobrotě svého srdce. Dobrota srdce zůstávala s ním i v jeho modlitbách. Bratři byli zvyklí ze svatých modliteb svého Otce slýchatí mocné vzdechy, které se stupňovaly až do hlasitého volání: „Pane, smiluj se nad tímto lidem! Pane, co bude z hříšníků?“ Světec měl dar slzí v modlitbě, ale nejvíce slzí brázdilo jeho tvář, když bylo jeho srdce dojata myšlenkou na zbloudilé ovečky, které by chtěl všechny přivést do jediného ovčince Dobrého Pastýře.

Dobrý Otec byl nevýslovně milý ve svém jednání. Jeho tvář, věrný obraz vyrovnané duše, získávala mu náraz srdce lidí. Na první pohled všichni cítili vábení k němu v neomezené důvěře. Proto duše zmítané bouřemi pokušení, pochybností, výčitek nebo jakéhokoli utrpení, chvátaly k němu, v jeho dobrém a milosrdném srdci hledající a také nalézající pochopení a návrat ztraceného klidu. Zvláště pro duše bojácné, malomyslné, skleslé mysli, měl služebník Boží tak jemná a milá slova, že konal divy potěšení, povzbuzení a posily. Bratr Jan Navarský dosvědčuje, že „tento muž si svou vlídností získával srdce všech, bohatých i chudých, židů i nevěřících; všichni jej měli rádi, mimo zapřísáhlé nepřátele Církve“. Prohlašuje Dominika za svatého, praví papež Řehoř IX.: „Vždy proniknut láskou k bližním, prokazoval lásku skutkem, se soucitem, vedeným

moudrostí.“ Podle svědectví opata Viléma Petra byl světec vždycky ochoten dáti všechno, co měl, když jeho moudrost viděla, že je to vhodné.

Pravá добрota srdce jest jemná a dojemně pozorná. Druhému způsobiti radosti, zvláště radost neočekávanou, to bylo svatou zálibou milého Otce. Jeden takový zaznamenaný případ mluví snad nejhlasitěji, jsa výrazem vycvičenosti v jemné pozornosti milého Otce. Svatý Dominik konal dlouhou a velmi obtížnou cestu Španělskem. Při všech obtížích a nejvážnějších záležitostech nezapomněl na své milé sestry řeholní a při svém návratu je chtěl překvapiti. Přinesl jim jako dárek z cesty malé skřínky z ebenového dřeva. Pro každou sestru měl jednu ve svém uzlíčku, a to břemeno nesl celým Španělskem. A ještě: takovou zdánlivě nevhodnou věc jim přinesl Otec, který tak žárlivě střežil chudobu a odstraňoval všechno zbytečné. Dobrota Otcova překonala obavy lásky k chudobě.

Jeho duchovní synové mu dali jméno „Milý Otec“ a „Těšitel bratří“; věděli, proč. Právě zde se nám jeví jeho добрota v celé kráse pravé ctnosti a ne jen jako jaksi nepřekonatelná slabost měkkého srdce a nerozhodné duše. Jeho добрota byla zároveň měkká a mužná, něžná a pevná. Nebyla to ona добрota, která pod dojmem obav, že bude tvrdá a příliš přísná, smlouvá se vším a ustupuje všemu a dovoluje všechno. Taková добрota je snadná, ale také jistou známkou slabé duše — není svatou ctností. Ale silná duše má svatou ctnost dobroty. Nebojí se zasáhnouti s přesnou spravedlností, nebojí se způsobiti bolest, jen dbá, aby spravedlnost byla skutečně přesná a bolest jen nezbytně nutná. První životopisci pod dojmem takové svaté a silné dobroty dali svému Otci jméno nesmírně něžného těšitele bratří. To jméno mu zůstalo. Za jeho života všichni vyslovovali přesvědčení, že taková добрota srdce jest jen jednou mezi nimi, a že po jeho smrti jim

nezbude než volati do nebe za ním: „Splň, Otče, cos slíbil.“

Když svatý Dominik seznal buď z lidských zpráv nebo z Božího osvětlení, že je v klášteře bratr, jakýmkoli způsobem pokoušený, rozrušený nebo malomyslný, chvátal k němu, svou neodolatelnou srdečností jej přivedl do řeči; bratr cítil z pohledu a hlasu Otcova, že jest mu otevřena celá dobrota srdce, jež se táže na podrobnosti duševních bojů. A bylo po boji. Často míval před sebou svatý Dominik ony povahy, které nedovedou do podrobností mluvit o sobě, jako by měly zamčená ústa, když mají promluvit o tom, co je vlastně nejvíce tíží. Tu svatý Dominik prostě přišel a řekl hned sám bratrovi, co tíží jeho duši, protože dobrota Boží sama otvírala tajemství srdcí jeho dobrotě. Svými milými, ale při tom průhledně jasnými a přesnými slovy i radami zaplašil i nejprudší bouře, zjasnil i nejspletitější bludiště v duši.

Miláčky dobroty Dominikovy byli novlci. Věděl, že právě novic nutně musí na začátku zcela nového života v řeholi vybojovati svá vítězství a že od vítězství v takových bojích závisí celý život v řeholi. Neboť jaké je překonání, takový je celý směr dalšího života, buď cele řeholní, nebo polovičatý. Otec Dominik chtěl míti duše cele své. Proto nepromeškal ani jediné příležitosti, aby zabránil zkáze duše, která by si sama neuměla vybojovati svůj nový život. Mnoho jest o tom psáno v kronikách; a mnohem více jen tušíme, kolik noviců zachránil pro cele svaté povolání. Tušíme to z posledních hodin jeho života. Současníci napsali o něm, že tu byl jako patriarcha Jakub ve Starém zákoně, jenž před smrtí shromáždil u svého smrtelného lůžka všechny své syny, dával jim poslední naučení, předpovídal jejich životní cesty, žehnal jim; ale napřed a nejvřeleji žehnal svým nejmladším synům. Tak svatý Dominik nejprve dal zavolati k sobě novice kláštera svatého

Mikuláše v Boloni a slzíci mládež svého řádu „těšil a povzbuzoval slovy hluboké lásky a s blažným úsměvem ve tváři“.

Pravá добрota nečeká, až bude volána na pomoc, umí vycítit bídu, která se neodvažuje promluvit. V takových záležitostech měl svatý Otec Dominik nejkrásnější a nejjemnější bystrozrak mateřského srdce, pozornost a výmluvnost pravé a celé matky. Kdykoli viděl své duchovní syny smutné, nemohl jich spatřit, nemohl přejít, aniž by se u nich zastavil, ukázal jim zdvojenou laskavost, pozornost a pečlivost; takovým duším věnoval velmi mnoho času ve svých modlitbách. Nemocní bratři mohli vždycky být jisti pozornou a účinnou pomocí hmotnou i duchovní tohoto „opravdového otce“, jak jej nazývali. I zde svědčí opat Vilém Petr: „Těšil je s vřelou laskavostí, v podivuhodné pokojnosti snášel jejich slabosti.“ Protože jeho добрota byla pravá, pevná svatá ctnost, uměl a chtěl sám postrádati všeho, ale také chtěl a usiloval, aby jeho synové měli všeho v takovém dostatku, jaký připouštěla řeholní pravidla.

Nejstarší životopisci se zvláštní zálibou se obírají touto pravou mateřskostí svatého Dominika. Když v noci se dlouho modlil a lkal v slzách před tváří svého Boha, kdykoli mu zbyla ještě chvílka, než byli bratři buzení na jitřní hodinky, obcházel klášter bos, aby nikoho nerušil. Nahlédl do cely každého bratra; měl-li některý z nepokojného spánku šat v neladu, jemně jej upravil, s radostí hleděl na bratry jako děti spící a každého požehnal.

Mateřská добрota svatého Dominika však byla mateřskost veliké duše. Proto byla držena láskou pravého otce. Mateřské srdce samo o sobě jest ochotno přehlédnouti všechno, odpustiti nejen vinu, nýbrž i zadostučinění za vinu, i náhradu škody. Avšak svatý Dominik byl milý otec, což znamená spojení obojího srdce, mateřského i otcov-

ského. Uměl nevidět i a přehlížet i na čas, ale ne na vždycky; uměl odpustit i provinění, jako by se nebylo stalo, ale jako spravedlivý otec nesměl odpustit i zadostučinění spravedlnosti za provinění. Ve své velikosti věděl, že je třeba způsobit i bolest na jedné straně, aby nenastala bolest všude, že jest ujmout i dobru na jedné straně, aby nastalo dobro všude; neboť dbát i bezbolestnosti jednoho obyčejně působí škodu celku. Nikdy nechal žádný poklesek bez zadostučinění. Uměl přehlédnout i malé, neškodné lidskosti; ale kdykoli se bratr provinil vážněji proti svým povinnostem, neopomenul potrestat i s přísností, jejíž vážnost byla přesně měřena na vážnost i provinění. Ale i tu se uplatňovala jeho dobrota. I když třebaš podle starých mnišských řádů a pořádků trestal ranami důtek, jeho jednání mělo tolik umírněnosti a svatého klidu, slova výtky byla provavena takovou laskavostí, že trestaný zapomínal na sobeckost, zapomínal, že osobně trpí újmu a bolest; „provinilý byl trestán, aniž by v něm byl pobouřen člověk“, praví starý životopisec s hlubokým porozuměním. Každý ve svém potrestání cítil, že jej trestá bolavé srdce otcovské, ale nejen bolavé, nýbrž i milující a soucitné. Proto i nejtěžší tresty byly přijímány se synovskou ochotou a vážností.

Taková dobrota svatého Otce Dominika jest jistě z veliké části důvodem, proč — na rozdíl od mnohých jiných svatých zakladatelů řeholí — měl až do svého posledního dechu neztenčenou úctu, důvěru a lásku svých synů. Nejenom nikomu z nich ani nepřišlo na mysl podniknout i něco, aby byl jiný velmistr řádu místo Otce Dominika, nýbrž, když on sám prosil, aby mu nebránili postoupit i své místo jinému, donutili jej s prosbami své oddanosti, že zůstal v čele řádu až do konce svého života. Svědci života jeho a života v řádě svorně tvrdí, že svatý Dominik nikdy nepocítil ani stínu nevděku od svých synů, že byl milován ode všech

a vždycky. Hasnoucím zrakem viděl bezútěšnou bolest svých synů, do blížících se zpěvů andělských zaléhal pláč mužů, vyzkoušených v odříkání. Vždyť jím odcházel opravdu nenahraditelný Milý Otec.

HOŘEL JAKO POCHODEŇ

Moderní badatel v dějinách svatého Dominika napsal: „Dominik, hloubavý, skoro střízlivý syn jemné matky, měl jednu žhavou vášeň, otřásající celým jeho životem, práci pro záchranu duší.“ (H. Scheeben.)

Vášeň jest jako mocná vlna, která zavalí všechny složky lidské bytosti a žene je svým směrem, zahalujíc všechny ostatní obzory, rozhledy a ohledy. Vášeň lze tlumiti, lze ji řídit, vášni se lze bezvládně poddávat. A také lze vášeň vypěstovati. Je vždycky znamením silné osobnosti, když dovede vědomě vypěstovati ve své duši vášeň, která dává směr a ráz celému životu.

Svatý Dominik jest velíkán síly osobnosti, řekl bychom, že je veliký architekt mezi svatými a zakladateli řádů. Neboť pro stavbu svého života a svého životního díla nečekal na proudy zvenku, ani na zázraky, nýbrž v uvědomělé promyšlenosti kladl kámen ke kameni, předem plánovitě vybraný a upravený. Vášeň jeho života byla vášeň vypracovaná s toutéž promyšleností.

Byla to vášeň, jejíž předmět byl vůbec nejvyšší předmět, jaký může ovládnouti lidské srdce, neboť je to předmět, který ovládá samo srdce Boží a v tom smyslu může býti nazván i vášní srdce Božího: láska k Bohu, která též pečuje o obraz Boží, zachraňujíc jej, zdobíc jej a přivádějíc jej jako dítko k Otci na Boží srdce. Tato vášeň srdce Božího přivedla Syna Božího na kříž a byla ztělesněna v apoštolech Páně. Veliký duch Dominikův, chtěje opět ukázati světu skutečné apoštoly, vědomě a promyšleně pěstoval ve svém srdci

žár této vášně. Ona ovládala celý jeho život, jejím obzorům podřazoval a podle nich upravoval všechno k záchraně duší po způsobu apoštolů Páně.

To je závěr a koruna velikosti svatého Dominika. Ozvěna této vášně jeho srdce zůstává životním heslem jeho řádu a nejvyšším zákonem. „Salus animarum, suprema lex Praedicatorum“ — spása duší jest nejvyšší zákon Kazatelů, hledání duší po způsobu apoštolů Páně.

Proces svatořečení svatého Dominika obsahuje taková svědectví: „Blažený Dominik měl palčivou žízeň zachrániti duše, a pro duše neznala jeho horlivost mezí. — Ač jsem za svého života mluvil s mnoha velmi horlivými muži, žádného z nich jsem neviděl planouti tak obrovskou horlivostí pro spásu lidského pokolení. — Měl takovou horlivost pro duše, jako nikdo jiný. — Láska Boží zaujala srdce jeho skrze Ducha svatého, jenž přebýval v něm, a chtěl všechny lidi přivésti k lásce Ježíšově. — Jeho touha po zachránění duší byla nevýslovná a nepochopitelná. — Usiloval vydati celého sebe a strávil pro duše jako Spasitel, jenž sebe vydal za jejich spásu; nic mu nebylo těžké, ani hrozné, aby jej zadrželo, když se jednalo o spásu bližního. Nic mu nebylo tak vzácné a drahé, aby to nebylo obětováno této jeho lásce.“

Sotva přišel do prvního styku s prací na spásu duší jako řeholní kanovník v Osmě, již se chtěl prodati do otroctví po třetí, aby tak získanými penězi přivedl zpět k pravé víře člověka, který se dal z bídy mezi kacíře. To je příznačné pro celý jeho další život. Protože vědomě žil apoštolským způsobem života, v soustavném pěstování následování Krista za pomoci upravených mnišských obyčejů, sytila se jeho duše stále novými poklady Boží pravdy a stále byla živena její vynalézavostí v podávání této pravdy. Jeho duše se stále rozpalovala novými žáry lásky k pravdě a duším

v nadšení do úpadu šířiti a hájiti Boží pravdu. Jeho kazatelská horlivost byla nevyčerpatelná. Uměl vždy a všude najíti příležitost a způsob úspěšného hlásání Boží pravdy. Ve chrámě i na náměstí, na návsi i na živých cestách, domácím i poutníkům, věřícím i kacířům, učeným i neučeným — všude a všem hlásal království Boží pravdy, nejraději pak království Božího milosrdenství. Procházel městy i vesnicemi, zastavil se na tvrzích i v klášteřích i na opuštěných samotách a u poustevníků — všude, kde byl Dominik, všude z planoucí duše promluvila ústa, jako řeč Božího anděla.

Svá slova nečerpal Dominik z moudrosti svět-ské, ani z pohanské okázalosti slovní, protože to považoval za zneuctívání Boží pravdy, jež jest obrazem Slova věčného. Základem a vůdcem jeho slov bylo to, co mluvili apoštolové Páně; jiného nepotřeboval, protože také žil jako apoštol Páně. Tím jeho duše měla sourodost s dušemi apoštolů. Jeho práce v pronikání a prožívání Boží pravdy byla vedena skutečnou stavovskou milostí apoštolů Páně — právě proto, že žil jejich způsobem života. Všichni cítili, že on mluví docela jinak, než mluvili nejen nejdokonalejší z Dokonalých Abbigenských, nýbrž i docela jinak, než mluvili i nejlepší a nejpoctivější z diecésního duchovenstva — protože jeho způsob života byl docela jiný, stál na docela jiném základě, nežli jejich život. Velikost svatého Dominika jako kazatele je v této věci, kterou ani nelze dosti zdůrazniti; v tom jest jeho svéráz a tajemství jeho úspěchů. V jeho kázání z tohoto důvodu byly zároveň tři věci: oheň, nábožnost a skromnost. Kdo ho poslouchal, měli též dojem, jaký měli posluchači apoštola Pavla, že jako by k nim mluvil očitý svědek, který prožil pravdu Boží a v následování Pána spíše žije, jako ji prožili a cestou následování šli apoštolové Páně. Potom je samozřejmé, co pravil bratr Štěpán: „Když blažený Dominik kázal, nalezl vždy

tak pronikavý důraz, že se jemu samému často zlomil hlas dojetím a slzami; neslyšel jsem nikdy člověka, jehož slovo by tak účinně vzbuzovalo zkroušenost a slzy."

Apoštolský způsob života dal svatému Dominiku hlubokou úctu k Boží pravdě. Co slyšeli a chápali svatí apoštolové, to pochopil i svatý Dominik z velikosti své apoštolsky vychované duše ve slovech poslání apoštolů: „U č t e všechny národy.“ Pán neřekl, otrásejte hrozbami, dojímejte útočením na citovost. Jest jisté, že kázání svatého Dominika měla vždycky ráz vyučování. Říká se, že to byl důsledek jeho důkladné vědecké vyškolenosti ducha. Ale stejnou vědeckou vyškolenost měli také jiní kněží v době svatého Dominika, a přece on byl uznáván za kazatele tak docela nového v úspěšnosti svých kázání, že se ho světský kněz tázal ve své horlivosti, z jakých knih se připravuje na kázání. Odpověď svatého Dominika byla hodná apoštola Pavla. Byla to táž odpověď, kterou dal apoštol Pavel, aby naznačil půdu, z níž vyrostla celá jeho práce a všechny jeho úspěchy; svatý Pavel řekl: Láska ke Kristu pudí mne. Svatý Dominik ukázal na kříž Páně, a tím řekl: následuji Krista. Nikoli ve vzdělanosti, nýbrž v apoštolském způsobu života je hmota, ze které se utvořila hořící, osvěcující pochodeň. A zároveň vysvětlení záhady, že kázání vyučovací zapalovala duše.

Je to potvrzeno i největší dcerou svatého Dominika, svatou Kateřinou Sienskou. Zapisuje ve svých Rozmluvách tato slova nebeského Otce: „Práce Dominikova byla práce Slova, mého jediného Syna. Žil na světě jako apoštol; tak silná byla pravda a jasnost, se kterou rozséval mé slovo.“ Víme, že síla apoštolů Páně nebyla v „marných slovech světské moudrosti“, nýbrž v jejich dokonalém následování Ježíše Krista způsobem svého života.

Hořel jako pochodeň apoštolského zápalu. Pro-

to také měl v srdci druhou část slov poslání apoštolů Páně, učiti v š e c h n y n á r o d y. Křesťan, usluhující o dokonalost, i prostřední křesťan pravověrný, křesťan bloudící, žid i pohan, všichni byli cílem horlivosti Dominikovy. A nejvíce pohané. Neboť oni neznali ani slova z evangelia Syna Božího. Ta touha byla tak pověstná u svatého Dominika, že i antifona jeho svátku zpívá o ní: „Služebník Kristův žízní po mučednictví, jako žízní jelen po prameni vody.“ Svědci o tom nejednou mluví: „Šel jsem studovat bohovědu do Paříže, protože jsme se s blaženým Dominikem smluvili, že budu dva roky studovat, on zatím dokončí ustavení řádu, a půjdeme spolu pracovat na obrácení pohanů. (Vilém Montferrat.) Žhavě toužil zachrániti všechny duše, věřících i nevěřících; často mi říkával: až uspořádám a upevním náš řád, půjdeme ke Kumánům a budeme jim hlásati víru Ježíše Krista a získáme Je Pánu. Takový byl jeho apoštolský plamen, že byl rozhodnut jíti k pohanům a bude-li třeba, umříti za víru.“ — Pravá apoštolská velkorysost bez osobních zájmů, pravá velkorysost následovníka Krista, který umřel dobrovolně před vítězstvím zevnějším svého díla.

Takovou apoštolskou horlivost usiloval upevniti v duších svých synů. Ustavičně je napomínal, aby „drželi řád“, aby se učili stále lépe a zkušeněji čerpati ze způsobu života, který tolik miloval a který jim předepsal; žádal, aby „byli ustavičně ve studiu“ a v lásce ke klášternímu způsobu života, tak jak se mu učili od něho. Bratří ochotně šli za jeho slovy, protože na svém Otci nejlépe viděli, co lze načerpati. Otec Dominik také jim k tomu dával stále nové příležitosti, aby mohli se učit, jak se z těch pramenů čerpá a s jakým výsledkem. Kdykoli přišel do kláštera svého řádu, hned, bez jakéhokoli odpočinku, svolal bratry a „mluvil jim s takovou věrou a s takovým dojetím, že nikdo nedojímal duše tak jako on“. Ani na cestách si nenechal vzít tento tak osvědčený zvyk,

aby každého dne podával svým společníkům duchovní výživu Boží pravdy.

Když mu nebylo dopřáno prolít krev za víru Kristovu, dal za ni všechnu sílu své krve, všechny síly svého života. Pán Ježíš dal svým apoštolům heslo největší lásky: „Nikdo nemá větší lásky, než kdo dá život za své přátele,“ a řekl jim, že oni musí dát život jako on; svatý Dominik usiloval o vydání svého života za duše dítek Božích, které by se rovnalo prolítí krve v mučednictví.

★

Slavný patriarcha Dominik, apoštol každým rysem své duše, svého srdce, své práce. Osobnost jedinečné velikosti v dějinách křesťanstva. To jsem měl na mysli, když jsem hledal myšlenky a slova na tuto knížku.

„Milujte svatého Dominika, slavného Otce — zároveň velkolepý ideál hlubokého vnitřního života a zázračné účinnosti apoštolské. Budiž záležitostí vašeho srdce býti nějak jeho obrazem.“ (Rambaud.)

OBSAH

Nový bojovník Páně	7
Veliký Otec	16
Přešel k oddanosti nejvyšší Pravdě	21
Řeholníka povýšil na apoštola	27
Chudý Kristův	32
Unikl okovům těla	38
Žádné strasti světce nezlomily	43
Prodléval v nebeských končinách	48
Dobrý Otec	53
Hořel jako pochodeň	59

VÍTĚZOVĚ

8. svazek I. ročníku.

P. Em. Soukup O. P.

SVATÝ DOMINIK

Vydáno

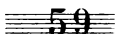
za redakce Josefa Papici

v říjnu L. P. MCMXXXIV.

Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských
v Olomouci.

Na lepším knihovém papíře vydáno
jedno sto číslovaných výtisků,
z nichž prvních pět je neprodejných.

Tento výtisk má číslo

59

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI

B. Dlouhá

SV. HILDEGARDA Z BINGEN

VÍTĚZOVÉ I.

VÍTĚZOVÉ

měsíčník věnovaný hagiografii a katolické biografii.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Braito O. P.

Redaktor: Josef Papica.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace, Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně, na lepším papíře 40 Kč.

**Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna, Olomouc.**

Přikládáme letáčky s objednacím lístkem na spis Pet Jiří Frassati; vydáváme knihu lacino, knihu vnitřně zvlášť cennou, v pěkné typografické úpravě, ilustrovanou pouze za 16 Kč (studenti 15 Kč). Počítali jsme s nejmenší reží, tak totiž, že naši přátelé nebudou čekat na ukázkovou zásilku, nýbrž použijí přiloženého lístku a objedná si dílo předem. Splňte hojně tuto naši naději, budete mít dvojnásobnou zásluhu!

Hagiografický útržkový kalendář 1935, zpracovaný naším redaktorem J. Papicou, jistě i vás uspokojí, i vám přinese mnoho duchovního prospěchu stručnými životopisy svatých, směrnicemi křesťanského ctnostného výchovu, liturgickým úvodem každého měsíce a týdne. Stojí pouze 10 Kč, vydala a zasílá Matice cyrilometodějská, Olomouc, Wilsonovo 16.

Blíží se konec ročníku. Předkládáme vaší úvaze dvě věci: prvně otázku předplatného, neboť jsou ještě někteří opozdilci a ty prosíme, aby poslali aspoň doplatné, když se na předplatné neobešlo. A druhou všem odběratelům: sdělte redakci svá přání, své návrhy na zdokonalení Vítězů ještě před začátkem nového ročníku. Co nám bude lze dobrého a prospěšného vykonatí, jistě vykonáme! Děkujeme vám předem.

Dary na stavbu administrace. Kč 50: Šindlerová A. Kč 30: dr. Škarda J. Kč 20: inž. Zeithamel O., dr. Černík F. Kč 12: dp. Urban F. Kč 10: plk. Pelikán E., ss. dominikanky L., ss. uršulinky R., škpt. Matuška A., dr. Heger J., Formánková I., dp. Mudroch P., Machová B. Kč 7: Lukšová E. Kč 6: Nejezova A., Horák J. Kč 5: prof. Husova M., Donátova A., dp. Mezera F., Cvrková M., Havlíčková F., Novotný A., Čížková M., Tuháček V., Hejdová M., inž. Švejdá K., Kousal J., Vejvodova E. Kč 4: Jankovič A., dp. Šítal F. Kč 2: Dvořáková F., Pokorný J., dp. Čáp J., dp. Fridrich, dp. Kurz P., Meisnerova A., dp. Marcol A..

SV. HILDEGARDA Z BINGEN

B. DLOUHÁ

SV. HILDEGARDA Z BINGEN

1934

VÍTĚZOVÉ, OLMOUC

PŘEDURČENÍ

Hildegarda je prastaré německé jméno a znamená tolik jako hrdinka, rekyně.

Když byla tímto jménem ve XII. století pokřtěna slaboučká dcerka fojta Hildeberta v hoření Porýní, nikdo netušil, do jaké míry je to jméno proctvím o prorokyni a do jaké míry si ho zaslouží toto dítě.

Polovinu života byla skryta a skrývala se se svými dary. Čtyřicetiletá se rázem objevuje před celou Církví a její světlo postaveno na svícen. Další čtyřicet let krouží kolem tohoto světla skorem všechno v Církvi, co světlo miluje i co světla potřebuje. K vědmě XII. století obracejí se mnichové a řeholníci, světští kněží a kanovníci, profesori, opati a abatyše, biskupové a arcibiskupové, kardinálové, králové a královny, císařové a císařovny, ba i sami papežové.

Její práce theologické a filosofické, její kniha vidění zajišťují jí přední místo mezi prvními německými mystiky. Její díla jsou ve středověku opísována a v nové době pečlivě znovu vydávána a studována. V poslední době rok co rok se objevují o ní studie.

Hildegarda je uznávána jako zakladatelka německé vědy přírodní, její zásady nikterak neodporují nejnovějšímu stavu vědeckého badání.

Její knihy o medicíně pojednávají o způsobech léčby dnes praktikovaných.

Její obsáhlá korespondence chová postřehy a rady trvalé ceny.

Bohatství jejích komposicí chorálních je pokladem pro ty, kdo se dnes vracejí k liturgii jako

k řečišti plného, bohatého života duchovního.

Těchto několik paprsků, vržených na velikou postavu světice, která od své doby byla i u nás dobře známa, dává tušiti její význam. Ocenění tohoto významu vymyká se možností, určeným rozsahem této práce; proto poukazují ke konci své knížky na bohatou bibliografii o sv. Hildegardě.

DĚTSTVÍ SV. HILDEGARDY

Fojt Hildebert spravoval opevněný hrad Böckelheim, vlastnictví biskupů špýrských v kraji sponheimském.

Sám šlechtic, žil se svou rovnorodou manželkou Mechtildou ve šťastném křesťanském manželství. To bylo požehnáno desíti dětmi, z nichž Hildegarda byla nejmladší.

Narodila se v létě roku 1098. Svátost křtu obdrželo dítě asi osmý den po narození po starém franckém obyčeji.

Byla to slabounká dívka chatrného zdraví, ale bystrého ducha.

Jen matka její mohla by nám prozraditi, jaké horoucí modlitby a jaká velkodušná přání křesťanky z konce XI. století předcházela a provázela narození tohoto dítěte, jemuž určena Prozřetelností tak veliká a všestranná role . . .

Zdá se, že v rodině fojtově bylo hudební a pěvecké nadání. Jeden z bratrů Hildegardiných, Hugo, stal se později kanovníkem katedrály v Mohuči a proslul jako kantor. Zajisté tedy Hildegarda mísila svůj dětský hlásek do zpěvu žalmů, když zpívali rodiče a sourozenci doma i v chrámu. Kolébku tak vynikajících vloh a zálib hudebních dlužno vždy hledati ve zpěvném a hudebním prostředí rodinném a tak nám staroněmecká rodina fojtova poskytuje utěšený obrázek . . .

Jaká to byla důvěrnost s přírodou, která odhalovala dívence svá hluboká tajemství? Jakou řečí k mladistvé duši promlouvalo lesnaté pohoří Hunsrücku a rýnské údolí, jak jí zjevovala slávu Tvůrce, již neměla nikdy přestat opěvovat?

Jak na ni působil pobyt v chrámu při klášteře benediktinů na Disibodenbergu? Zde sv. Disibod, misionář z Irska, založil klášter, aby tu vážní mnichové pěli žalmy a zpěvy liturgické. Jejich nebeských harmonií neměla její duše nikdy zapomenout. Ani příkladu misionáře z dalekého ostrova.

Ve stínu kláštera v Disibodenbergu zřídila hraběnka Jutta ze Sponnheimu ženský útulek na způsob kláštera. Sem chodívala malá Hildegarda s matkou, když tato potřebovala rady při výchově svého nejmladšího dítěte.

V KLÁŠTEŘE

Dítě jevilo záhy neobyčejné dary. Byla to zvláště úchvatná vidění; obrazy viděné popisovalo dítě prostě a přesně, bez poetické nadsázky, i když vidění byla svou povahou poetická. Hildegardě byl smysl těch vidění zcela jasný a vykládala je klidně a pravdivě. Ačkoliv byla dítětem slabým a churavým, přece nebylo při ní ničím zvláštním kromě obvyklých zjevů: nikdy neupadala do extasí, nebyla plachá ani v sebe uzavřená. Domnívala se, že všem lidem děje se podobně a hovořila o tom zcela klidně.

Ale rodiče se pozastavovali nad jejími výroky od jejích tří let. Bylo to, jako by její pohled pronikal tělem bytostí živých i neživých až k jejich podstatě a příčinám; rozuměla i fysickému životu a růstu zvířat i rostlin.

Poznenáhlu si však dítě uvědomovalo, že jeho způsob poznávání je něco zcela neobyčejného; že ostatním lidem nejeví se věci tak, jako jemu. Počalo se odmlčívát a stranit lidí.

Tu matka dovedla osmiletou do klausy k hraběnce Juttě. To bylo prostředí, kterého Hildegarda potřebovala.

Jako ve všech klášteřích benediktinek, byly tu

dívky vyučovány liturgickým zpěvům, žalmům, řeči liturgické a vyšívání liturgických rouch.

Hildegarda prospívala ve všem utěšeně.

Při tom pronikavost jejího nazírání se stupňovala, vidění byla čím dále častější a pokorné stvoření bylo všecko zdrceno tíhou Božích zjevení. Ale střežilo statečně „tajemství krále“ (Tob. 12—17) a ozbrojovalo se pokorou co nejhlubší.

Ve čtrnácti letech prožila Hildegarda velikou událost v klause. Ta totiž byla úsilím hraběnky Jutty proměněna v pravidelný klášter ženský s regulí sv. Benedikta. Jutta se stala první abatyší.

Hildegarda dospěvši v pannu, přijala tu závoj z rukou biskupa Otty bamberského.

Ačkoliv tajila svá omilostnění, takže o nich věděl jen její zpovědník a představená, nezůstala přece jejím spolusestrám řádovým tajna dokonalost jejího života a neobyčejná moudrost.

A tak když 22. prosince r. 1136 zemřela abatyše Jutta, byla její nástupkyní jednomyslně zvolena Hildegarda, tehdy čtyřicetiletá.

ABATYŠÍ

Pán měl tuto duši vyzkoušenu. Po dlouhém mlčení měla promluvití tónem tím slavnostnějším, po dlouhém úkrytu byla povolána na světlo tím jasnějším.

Přesto, že byla abatyší, žádná nemoc světa nebyla by dokázala otevřítí jí ústa, aby vydala světu poklad, který se nashromáždil v její duši a srdci. Jenom Ten, jenž měl klíče k tomuto pokladu, mohl to způsobit.

Sama vypravuje o tom:

„Hleď, ve 43. roce mého života měla jsem nebeské vidění a upjala jsem k němu celou svoji pozornost ve chvění a velikém strachu. Viděla jsem velikou záři. Z té zazněl nebeský hlas. Mluvil ke mně: Ó křehký člověče, popeli z popele, trouch-

nivino z trouchniviny, řekni a napiš, co vidíš a slyšíš. Ale protože jsi ostýchová k mluvení, prostná k výkladu a neučená, abys viděné popsala, řekni a popiš to ne po způsobu mluvy lidské, ne podle poznání lidského chytráctví, ani podle vůle lidského skládání, ale z daru, který ti je v nebeském vidění přidělen, tak jak to v dívech Božích vidíš a slyšíš. Tak to oznamuj, jako posluchač, který vnímá slova svého Mistra, a právě tak, jak to Mistr míní a chce, jak to ukazuje a předpisuje, je zjevuje. Tak to čiň také ty, ó člověče! Řekni, co vidíš a slyšíš, a napiš to, ne tak, jak se tobě a nějakému jinému člověku líbí, ale piš podle vůle Toho, jenž všecko ví, všecko vidí, vše pořádá ve skrytých hlubinách svých tajných úradků."

Tyto výzvy Boží se opakovaly až ke konečnému rozhodnutí:

„V roce 1141 od Vtělení Syna Božího, Jezu Krista, když mi byla 42 leta a 7 měsíců, přišlo s nebe dolů ohnivě světlo s blesky. Projelo mým mozkiem a prožehlo mi srdce a hrud', rovno plamenu, který síce nespaloval, ale hřál, jako slunce zahřívá předmět, na který vylévá své paprsky." Byla to vykládání Písma, jež tímto symbolem obdržela.

Ubohé stvoření bránilo se dosud ne z tvrdošijnosti, ale z ostychu a pokory i z bázně před úsudky lidí. Tu Bůh zlomil její odpor těžkou nemocí. Sotva však přiložila ruku k dílu, poznavši svůj trest, nemoc pominula.

Proto později s povýšeností a nezlomnou pevností hájila nadpřirozený původ svých spisů proti pochybnostem.

Teď tedy odhodlala se k práci. Diktovala, co viděla a slyšela ve svých viděních, jedné ze sester, Richardě, která, opsavši diktát, předkládala jej k jazykové úpravě mnichům disibodenberským.

PŘED SNĚMEM CÍRKEVNÍM

Byly tak napsány asi dvě knihy jejího mystického díla „Scivias“ (Znej cesty), když se stalo, že papež Evžen III. na cestě do Remeše přijal pozvání arcibiskupa Albera z Trevíru; v tomto městě sv. apoštola Matyáše pak konán sněm v přítomnosti 18 kardinálů, mnoha biskupů, arcibiskupů a opatů po celé tři měsíce.

A tu jednoho dne vystoupil před skvělým shromážděním arcibiskup mohučský Jindřich, primas německý, a přednesl prosbu k Otci všeho křesťanstva, aby rozhodl v podivuhodné věci. Kuno, opat disibodenberský, podal prý jemu, arcibiskupovi, zprávu o panně řeholní, abatyši v Disibodenbergu, která v ústraní vede svatý život a zdá se mu býti omilostněna nadpřirozeným osvětlením. Arcibiskup je povděčen tomu, že může rozhodnutí o případu Hildegardině slyšení s míst autoritativních.

Sv. Otec, muž velmi opatrný, podivil se veliké novině a nařídil pečlivé vyšetření případu. Pověřil jím muže vhodné, ctihodného biskupa Albera, primase Adalberta a jiné kněze; nařídil jim, aby nenápadně a bez všetečné zvědavosti vyptali se řeholnice samotné, co na celé věci je.

Poselstvo se odebralo do kláštera a protože ctihodní kněží kladli své otázky v naprosté skromnosti, zjevila jim abatyše, co bylo třeba věděti a půjčila jim zároveň zápisy o viděních, kterými ji Bůh vyznamenal.

Komise o tom podala celému shromáždění zprávu. Nastalo vzrušení. Sv. Otec sám, vlastníma rukama drže rukopisné knihy, recitoval vznešená vidění a pravověrnost jejich potvrdil. Přítomní kardinálové a ostatní hodnostáři církevní s jásotem souhlasili. Všichni v zanícení vydávali chválu Tvůrci tak skvělého díla.

Celému jednání byl přítomen také svatý opat Bernard z Clairvaux. Ten. vyžádav si slovo a pod-

porován souhlasem vysokého kněžstva, žádal sv. Otce, aby světlo tak jasně svítící nenechal ve tmách mlčení, ale aby náplň milosti, kterou Pán za jeho pontifikátu ráčil zjevit, svou autoritou potvrdil.

Moudrý a dobrotivý papež tak učinil a vyhledav sám abatyši v jejím klášteře, udělil jí jménem sv. Petra dovolení, aby vše, co jí Duchem sv. kdy bude zjeveno, zapsala pilně. Sám ji znovu a znovu k psaní povzbuzoval.

Tak byla rázem po celém křesťanském světě proslavena tato skrytá a pokorná strážkyně tajemství.

Její pověst vábila dívky z blízka i z dále. Malá klausa Juttina nestačovala návalu. Hildegarda se rozhodla vyhledati nový domov vzrůstajícímu klášteru. V Disibodenbergu nebylo dosti místa. Rozhodla se pro Bingen, kde na Rupertsbergu byly ostatky sv. Ruperta. Setkala se však s odporem mnichů disibodenberských, kteří nechtěli se smířiti s tím, aby odešla abatyše, jejíž gloriola svatosti vrhala paprsky i na jejich klášter.

Hildegarda však jako abatyše, byť po celý život „do svých nemocí jako do sítě zapředena“, jak sama přiznala, projevila vždy zdravého, energického ducha. Ještě téhož roku (1147) přesídlila se svými sestrami řeholními na Rupertsberg do Bingu. Vybojovala si nejen zevní neodvislost a dosáhla stvrzení svých práv jak od arcibiskupa mohučského, tak i od samotného císaře Bedřicha Rudovousa, ale byla jí přiznána i samostatnost a svrchovanost duchovní. Opat v Disibodenbergu musil se totiž zavázat, že i mnicha-kněze, k duchovní správě v klášteře bingenském určeného, smí si ženský klášter svobodně voliti právě tak jako abatyši, do jejíž volby opat neměl zasahovati.

To byl jistě neobvyklý projev důvěry ženě a uznání její duchovní převahy autoritami církevními.

I jinak byla tehdy její energie zkoušena. Zatím

co vybojovávala zevní samostatnost svému klášteru, zažila uvnitř vzpouru. Některé starší sestry, mezi nimi i její milovaná Richarda, zasteskly si po staré klause a odešly do Disibodenbergu zpět.

„Bouřlivé mraky táhnou nad klášterem a zakrývají slunce,“ posteskla si tehdy.

Ale brzy podařilo se jí uklidnit ostatní sestry a zavést v klášteře klid a kázeň takovou, že její klášter byl vzorem a ideálem ženských klášterů.

Hildegarda měla všechny vlastnosti dobré představené: k sobě přísná, laskavá k druhým, mírná a pevná zároveň, řídila 50 chorových panen a tomu odpovídající počet sester laiček s mateřskou obezřelostí.

Počet kandidátek vzrůstal stále a tak v roce 1165 se musila abatyše odhodlati ke zřízení filiálního kláštera v Eibingách u Rüdesheimu. Bylo to téhož roku, kdy zemřela její milovaná přítelkyně Alžběta Šenavská.

Jaký byl život v jejím klášteře?

Rozjímavý život mnišský, život modlitby a zpěvu chorového byl doplňován intenzivním, pracovitým životem duševním. Opisování knih náboženských, iluminování, opisování skladeb chorálních, vědecká práce v přírodě, lékárně, ba i v kuchyni, škola, ruční práce — to všechno v takové míře, o jaké se dnešním intelektuálům sotva zdá. A do takové hloubky, o níž se jim zdá jen v řídkých případech. Při veškeré výzbroji moderní technikou zdá se mnohdy, že maximum práce u člověka moderního nestrpí srovnání s maximem práce středověké, „jen“ věrou a z ní plynoucí milostí Boží vyzbrojené bytostí.

VĚDMA XII. STOLETÍ

Z rozkazu papežova pokračuje tedy Hildegarda ve svém díle, a tak v letech 1141—50 vzniká její kniha Scivias, tolik obdivovaná současníky, překládaná do mnohých jazyků a vydávaná i za na-

ších dnů. Je to kniha prorocká, pro niž dostalo se sv. Hildegardě přídomek „Prorokyně Nového zákona“.

Je v ní líčeno 30 vidění, týkajících se původu zla, mikrokosmu v makrokosmu, duše a těla, andělů, Spasitele, prazdroje života, pannenského mateřství atd. Jednotlivé kapitoly mají básnická hesla: „Silou pomazána“, „Nádherou barev obklopena“, „Veleknězi zasnoubena“, „Přemožený nepřítel“, „Světelný kruh Boží moci“ atd.

V knize této Hildegarda s autoritou a důstojností, vyžadující stejné víry od čtenáře, popisuje, co ve viděních viděla a slyšela. Nemluví ze sebe, ani o sobě, jenom na několika málo místech zmiňuje se o tom, jak mocný dojem měla před vznešeností a majestátem Božích zjevení. Její osoba ustupuje tu docela v pozadí, vidění týkají se objektivně jen učení křesťanského. Ona sama při tom považuje se jenom za nástroj projevujícího se božství — za „pozoun, který vydá zvuk jen tenkrát, když Trubač do něho dýchne, ale sám ze sebe není schopen vydati hlasu“.

Začíná vždy slovy: „Viděla jsem něco jako ...“ nebo „Slyšela jsem, jak nějaký hlas mluví ke mně“. A často končí kniha vidění: „Kdo má poznání v Duchu sv. a křídla víry, nepůjde nepozorně kolem mého napomenutí, ale chutná je v duši a s láskou přijme ...“

Název své knihy „Scivias“ — „Znej cesty“, vykládá sama v dopise jistému mnichu tím, že jí v jednom vidění bylo naznačeno, jak má knihu nazvat, „protože povstala na cestě živoucího světla“.

Píše o tom: „Vidím světlo, jež není prostorem vázáno. Je jasnější než mráček, ve kterém je zahaleno slunce a nemohu v něm rozeznat ani výšku, ani délku nebo šířku. Toto světlo bylo mi označeno jako „stín živého Světla“. Jako slunce, měsíc a hvězdy se zrcadlí ve vodě, tak mi z něho září vstříc písmo, slova, síly a jistá díla lidská. Ne jako

slova, jež proudí z lidských úst, jsou tato slova ve vidění, ale jako blýskající se plameny a jako oblačky pohybující se v čistém vzduchu. Podstatu tohoto světla mohu tak málo poznati, jak málo mohu patřiti do sluneční koule.

Mnohdy, ne často, vidím v tomto světle jiné, které mi bylo pojmenováno jako „živé světlo“. Kdy a jak toto světlo spatřuji, nemohu říci, ale dokud je vidím, všechn smutek a úzkost jsou ode mne vzaty, takže jsem opět jako mladé děvčátko a ne jako stará žena. Co potom v takovém patření vidím a slyším, pije má duše jakoby z nějakého pramene, ale tento zdroj zůstává plný a nevyčerpán.

Světla prvního, které bylo nazváno „stínem živého světla“, nepostrádá moje duše nikdy. Vidím je, jako bych patřila na bezhvězdnou oblohu v zářivém mraku, a vidím tam to, co často říkám a co odpovídám těm, kdo se mne ptají, z probleskování živého světla.“

Z toho je patrné, že jasnovidka těšila se stále z Božího osvětlení, ale pro některé okamžiky — asi ke zvláštním úkolům — dostávalo se jí vyšších darů. Tak tomu bylo zajisté při vzniku knihy Sci-vias, jejímž obsahem jest Dílo vykupitelské a jeho důsledky od počátku stvoření až do konce času.

Nezasvěcenému čtenáři zdá se kniha chaosem látky v obrazích, ale theologové odhalují v ní obdivuhodnou členitost a stavbu.

Podáváme tu jen drobnou ukázkou.

Po pátém vidění vykládá jí tajemný hlas:

„To jsou veliká tajemství. Pozoruj slunce, měsíc a hvězdy. Učinil jsem slunce, aby svítilo ve dne. Měsíc a hvězdy jsem utvořil, aby dávaly světlo v noci. Slunce znamená mého Syna.

Když se noc blíží ke konci, vzejde slunce a ozařuje zemi. Tak byl můj Syn, který vychází z mého srdce, na konci času zrozen z Panny jako světlo světa. Měsíc představuje Církev, jež mému Synu je zasnoubena jako pravá, svatá nevěsta. Jako

měsíc ustavičně roste a zas ubývá, ale nehoří sám ze sebe, nýbrž jeho světlo od slunce se zažihá, tak i Církev je v ustavičném pohybu. Mnohé z jejích dětí rostou v ctnostech. Jiné umdlévají, neboť jejich mravy jsou nestálé, nebo že protivenství síly jejich tříští. Často bývá Církev ve svém tajuplném bytí napadána rvavými vlky. Zlí lidé, ať už jsou to špatní křesťané, Židé nebo pohané, připravují jí těžké boje. Ale vnitřní žár, se kterým vše to dovede snést, dostává ne sama ze sebe, ale ve mně je mým Synem osvěcena, aby v dobrém setrvala. Hvězdy pak, které v různých jasnostech svítí, znamenají rozličné stavy v jednotě jediné Církve.

Proto vidíš teď, jak sněhobílý, krystalově jasný třpyt ozařuje Ženu od temene hlavy až k hrdlu. To je učení apoštolské, které oznamuje bělostně zářící Vtělení Toho, jenž jako veliké, jasné zrcadlo všech věřících sestoupil v lůno Panny. Toto světlo ozařovalo Církev, neporušenou nevěstu Syna Božího, od jejího založení a prvního zbudování až k té době, kdy bude dostatečně silna, aby pevné pokrmy života přijímala. Apoštolové zdobí zároveň hlavu Církve světlem svého učení, neboť svým kázáním kladou první základ k její výstavbě. Spěchají s místa na místo a sbírají dělníky. Ti mají křesťany posilovati ve víře, kazatele a biskupy dosazovati, míti péči o duchovní stav; práva manželů pevně stanoviti. Tak následují po apoštolech rozdavači pomazání, kteří byli ve Starém zákoně předobrazení kněžími, stojícími pod zákonem obřizky. Oni živí národy duchovním pokrmem. Procházejí spěšně cesty, vesnice, města a země, i přinášejí národům slova Božích přikázání. Oni jsou vyvolení otcové a zástupci, kterým je přirčeno poslání, aby mezi všemi národy zavedli církevní kázeň a rozdílili pokrmy života. Proto musí se ve svém životě tak chovati, aby mé ovečky na jejich díle nebraly pohoršení, ale aby za nimi přímo běžely. Proto nesmějí toužiti po tělesných svazcích,

neboť podávají věřícím duchovní pokrmy a přinášejí Bohu oběť bez poskvrny, jež byla předobrazena nevinným Abelem, jak stojí o něm psáno: „Abel obětoval Bohu z prvotin stáda svého a z jeho tuku . . . (Genesis 4, 4.) Abel obětoval Bohu ve své nevinnosti čistý úmysl své vůle a jeho dokonalé naplnění v díle, neboť dychtil ve svém srdci přinést Bohu v oběť prvotiny svého majetku a to také činem provedl. Tak modlil se k nejvyššímu Otci v hluboké víře a prokázal mu povinnou úctu. Jako tedy Abel svá stáda vodil, živil a střežil, prvorozené a jejich tuk v prosté zbožnosti Bohu obětoval, tak mají také udíleči pomazání jím Kristem přikázané ovce, děti Církve, pásti, je slovy církevního učení a kázně živiti. Musí nástrahy starého nepřítele mocně odrážeti a v neochvějné víře tomu, jenž vše vidí, z darů svého stáda přináseti oběti. Jak se to má státi? Nemohou-li své poddané učiniti v každém ohledu dokonalými, mají přece první z nich vyrážející ovoce Bohu přináseti, totiž upřímnou snahu dobré vůle a připojit jemný tuk, dokonání dobrého díla.

Nuže, odkud to, že Abel Boha v takové oddanosti uctíval? Jeho neporušená čistota pudla ho k takové velikomyslnosti.

Proto mají ti, kteří se svým posvěcením přijali příkaz, přináseti Bohu svatosvatou oběť, v libém lesku čistoty přistupovati k oltáři Božímu. Neboť jsou-li sami původci zkázy, jak mohou podati uzdravující ruku těm, kdo jsou hnilobou nakaženi? Aby tedy druhým tím bezpečnější prostředek spásy mohli podati, chci, aby mého Syna v lásce k čistotě mužně a horlivě následovali. Když by padli, mohou tím rychleji zase pokáním povstat, hanebné slabosti hříchu prchnouti, po uzdravujícím prostředku toužiti a ve víře následovati Abela, jehož oběť byla Bohu milá.“

Věrna po celý život tomu hlasu, vykládajícímu jí vidění o kráse čistoty u kněží, napomínala je Hildegarda v dopisech i ve svých řečech, a k podí-

vu, nezdá se, že by jí kdo odpovídal slovy sv. Pavla: *Mulier taceat...*

Spíše si kněží, ba i vysocí a nejvyšší církevní hodnostáři slov jejích vyžadovali...

Ale to bylo v onom úžasném století, kdy pokora byla ctností nejvyšších; kdy všechno duchovní ceněno nade vše, kdy rady týkající se vnitřního života byly vzácnější lidem než trůny a království

Na dobu Hildegardinu působila mocně její velikolepá vidění, jež lidem skutečně podávala veliké pravdy a slavná tajemství víry ve skvělých obrazech, činíce je názornými a tak spíše přístupnými. Klasickým toho dokladem je na př. první vidění ve III. knize *Scivias*, jež světlice nazvala „Světelný kruh Boží moci“. Byla jí v něm ukázána předehra ke světovému dramatu vykoupení, předehra, jejíž jevištěm bylo nebe: Stvoření a pád andělů. Hildegarda píše o tom:

„Já, jež jsem člověk, od lidí pocházející a přece lidského jména nehodná pro přestoupení zákona Božího — neboť spravedlnosti není ve mně, kromě že stvoření Boží jsem z moci milosti, od které také spásu očekávám — já hleděla k východu a spatřila jsem mohutný kámen jako jednu jedinou velikou masu ohromné šíře a výšky. Měl barvu železa, a nad ním plynul skvěle bílý oblak. Na něm stál okrouhle stavěný královský trůn. Na tom seděl kdosi Živý. Obdivuhodná skvělost jej prozařovala.

Tak veliká byla náplň světla, že jsem ho nemohla jasně spatřit. Ve svých prsou nesl něco, jako černou, špinavou hlínu velikosti lidského srdce, obloženého skvostnými kameny a perlami.

Nyní vyšel od Zářivého, který seděl na trůnu, lesk zlatem žhnoucí jako ranní červánek a oblil to vše dokola. Bylo mi zcela nemožno pojmuti rozsah toho světelného kruhu. Z východu obrátilo se světlo k severu, od severu k západu, od západu k jihu a vrátilo se potom k východu, zpět k Zářivému, sedícímu na trůnu. Bez konce to kroužilo.

Vznešený byl tento světelný kruh nad zemí, tak vysoko, že jsem jeho výši nemohla pochopit. Vysílal lesk, a pohled naň byl strašný, brzy jako kámen nebo ocel, brzy jako oheň a tento lesk tekł ve své vše objímající dálce tak vysoko vzhůru do nebes výše a tak hluboko dolů na dno hlubin, že jsem nemohla zahlédnouti hranic jeho záření.

Potom jsem spatřila, jak z tajemna toho na trůně Sedícího vyšla veliká hvězda v jasném lesku a zářivé kráse. Jí následovalo veliké množství jisker a všechny s ní tíhly k jihu. Pohlédly však na Toho, jenž seděl na trůnu, takovým pohledem, jako by Ho neznaly, odvrátily se od něho a obrátily se raděj k severu, tak jako by se mohly naň podívat. V témže okamžiku uhasly a zčernaly jako černé uhlí. A ihned zvedl se v nich samých větrný vír, který je hnal od jihu k severu, za Toho, který seděl na trůnu. Tak zřítily se do hlubin a nespatriła jsem z nich ani jediného.

Přece však jsem spatřila, jak ihned ten jasný lesk, který jim byl vzat, při jejich zhasnutí vrátil se k Tomu, jenž seděl na trůnu.

A nyní jsem slyšela, jak ten Sedící na trůnu mluvil ke mně:

„Piš, co vidíš a slyšíš!“

Výklad podáme jen stručně: Kámen znamená bázeň Boží, jež je základem poznání Boha a jeho tajemství. Kámen je jediná veliká a jednobarevná masa; bázeň Boží musí být nepohnutelná a neproměnná v lidském srdci. Moudrost lidského rozumu je podnožkou, víra trůnem Božství.

Člověk je povznesen k poznání nejniternejších tajemství Božích, protože Syn Boží stal se člověkem. Nejmhutnější dílo jeho moci, stvoření a znovustvoření vykoupením, vykonal Bůh skrze svého Syna. Až se naplní člověčenství Syna Božího v jeho údech, nastane konec světa. — Lucifer a jeho přívrženci uhasili v sobě světlo účasti na životě božském. Proto se řítí do věčné smrti. — Záři padlých andělů zachoval Bůh a oděl jí člověka,

kterého učinil málo menším andělů (aby se po druhé nepovýšil na Boha jako Lucifer); tato záře plně vzplane těm, kterým ji zprostředkuje Kristus.

DOPISOVATELKA A RÁDKYNĚ MOUDRÝCH A NEMOCNÝCH

Je přirozeno, že obrazy tak hlubokého významu, sdělované současníkům o majestátním přesvědčení vyššího poslání a nad to, co do pravověrnosti, potvrzené nejvyšší hlavou Církve, učinily na ně dojem vpravdě úžasný a naplnily je úctou k veliké abatyši. Nejen císař a knížata, ale i duchovní hodnostáři, a to nejvyšší, žádali ji o radu a pomoc.

Tak Arnold, arcibiskup mohučský, jako by nerad — proto asi ujišťuje, že nemá nejmenších pochyb — a ne bez sarkasmu, se kterým bojuje v následující větě — prosí Hildegardu o pomoc v modlitbě:

„Víme, že duch vane, kde chce, a napovídá, jak chce, jakož i dary rozdílí, jak chce. To pravíme a nechováme o Tobě nejmenší pochybnosti. Neboť není nic zvláštního, že ten, jenž kdysi lidi od orání a sbírání fíků k sobě povolal a učinil je proroky, jenž oslci dal mluvit lidskými slovy, také Tobě napověděl, co chtěl. Nemůžeme tedy proti darům Božím stavěti se bojovně, tak jako je nemůžeme ani ovládnouti. Spíše žádáme Tvoji lásku, abys nám svými modlitbami ráčila přijíti na pomoc; aby naše dny v bázni a lásce Stvořitelově se dokonaly a my po těchto dnech požívati blaženosti věčné hočnými se stali.“

Hildegarda odpovídá:

„Ó Otče! Živoucí Světlo dává mi pro Tebe tato slova: Proč skrýváš svůj obličej před Bohem a jdeš jako ve zmatku své hněvivé mysli? Neboť tajemná slova nemluvím sama ze sebe, ale jak je v živém Světle vidím. Často po nich netoužím; také mi bývá ukázáno, čeho moje vůle nehledá.

Často proti vůli vldím, čeho viděti nechci. Přece však modlím se za Tebe k Bohu, abys na jeho pomoc ne jako na trest, ne jako na vyhnanství mohl pohlížeti, svoji duši abys v čistém poznání udržoval, ve stálém pohledu do zrcadla spásy; tak dojdeš života věčného.

Záživé světlo milosti neodděluj se nikdy od Tebe. Milosrdenství Boží buď Tvůj mocný hrad, aby Tě starý nepřítel neobelstil. Dej svým očím žítí v Bohu, své duši v něm se zelenat, aby nikdy nezvadla.

Živé Světlo Ti praví: Proč nejsi silen proti bázni a strachu, když jsi denně napadán? Máš zajisté v ruce srp, máš i něco horlivosti k čištění pšenice Boží. Ale Ty chceš, co se Ti příčí, najednou zničiti; to nechci. Nedopusť, aby ani mráček nepokoje nezakalil oko Tvé duše; odděl od sebe a svého lidu všechno bezpráví, neboť se blíží veliké války v mravech a mínění lidí, neboť nemají ani vnější kázně, ani vnitřní bázně Boží. Neboj se hnáti je s celou vážností k dobru; a přijde-li na Tě proto zármutek a tíseň, nechvěj se, neboť Syn Boží to vše také zkusil. Povstaň tedy a jdi spěšně k Pánu, neboť Tvůj den také se spěšně blíží."

Podobným tónem autoritativním a přece neosobním napomíná i císaře Bedřicha. Začátek dopisu zní: „Nejvyšší soudce mluví k Tobě těmito slovy: Slyš! Je podivuhodné, že osoba jako Ty, ó králi, je lidem tak potřebna!" A dále: „Zatím co druhým poroučíš, napodobuj napřed sám dobro, jak činili Tvoji předkové. Neboť ti představení, kteří běží cestou rozkoše a hanby, mají mravy jako smůla černá. Prchni s této cesty, ó králi! Buď bojovníkem dobře ozbrojeným a bojuj proti satanu." Atd.

Ale ani v listu papeži Evženu III. při veškeré své oddanosti k hlavě Církve a pokorné úctě k ní nemění tónu Bohem poslané hlasatelky pokání:

„Ubohé stvoření se chvěje, že tak mluví k velikému učiteli. Ale, dobrý Otče, ne já, starý Hrdina,

všemocný Válečník mluví toto k Tobě, proto slyš! Nejvyšší Soudce kéž Tě vede, aby se Ti podařilo vyhubiti a vykořeniti bohaprázdnou tyranii, aby více nestála ve Tvé společnosti, kolem Tebe, a Tobě se rouhala. Buď však zároveň milosrdný ke všemu nářku, ať stihl jednotlivce nebo celé země. Neboť ani Bůh nepohrdá zkroušenými a nepomíjí těch, kdo se před ním třesou . . .”

Papeži Anastaziovi, devadesátiletému, dokonce jako prorokyně věstí neštěstí, kárá viny, ale také utěšuje:

„Proč nevoláš rozkolníky zpět? Proč nevyřízneš zlo od kořene? Užitečné byliny budou bujícím plevem udušeny!”

A dále:

„A ty, ó Říme, který právě ležíš v posledním tažení, budeš tak otřesen, že silné trámy, na kterých jsi dosud stál, oslábnou; protože jsi dceru královskou, spravedlnost, vroucně nemiloval, nýbrž jen jako v dřímotách, a tak ji od sebe odpuzoval. Proto chce také od tebe prchnout, protože ji nevoláš k sobě zpět. Přece však přijdou ti na pomoc velké hory, vzpřímí tě do výše, trámy tě podeprou. A tak nebudeš připraven o všecku svoji čest, o všechny svatební klenoty Kristovy; ještě ti zbudou některá ozdobná křídla, až konečně přijde sněhobílý květ dobra a všecken nesmysl zlých bude zahlazen . . .”

Jeden z nejlépe ověřených dopisů jejich platil samému sv. Bernardu z Clairvaux. List je pln hluboké úcty k němu, jenž „mocně tu stojí v síle Boží proti pošetlosti světa a v horoucí lásce ke Kristu určuje lidi k boji za kříž.”

Je známo asi 145 dopisů psaných Hildegardě, asi 22 listy jsou podepsány známými z té doby abatyšemi nebo jen počátečními písmeny a jménem kláštera. Jeden z kněží, jehož list sv. Hildegardě se zachoval, stal se později jejím životopiscem (podle Preglera). Korespondenci sv. Hildegardy tvoří asi 428 listů.

Všichni dopisovatelé prosili o zprávy týkající se budoucnosti a o rady duchovní i povzbuzení.

To byli ti, kdo pro vzdálenost a z jiných příčin osobně nemohli svatou abatyši vyhledatí. Ale jak veliký byl asi počet těch, kdo přivábeni její pověstí přišli a přijeli do kláštera sami a prosili o slovíčko velebné Matky Hildegardy!

SPISOVATELKA KNIH THEOLOGICKÝCH

Knize Scivias čili „Znej cesty“ následovaly knihy „O zásluze života“ (Liber vitae meritorum), „O díle Božím“ (Liber divinorum operum) a „Výklad evangelií“ (Liber expositionis Evangeliorum).

Pro své sestry řádové měla 58 homilií na neděle a svátky, jímž se podnes podivujeme pro krásu velikých a neobyčejných myšlenek.

Pro tyto práce, rychle v její době po klášteřích opisované (i v našem kodexu vyšehradském nachází se opis její knihy Scivias), měla slavnou pověst mezi současnými theology, takže se ve sporných věcech obraceli k ní o radu. Tak učený profesor theologie v Paříži Odo ze Solssons předložil jí k rozhodnutí otázku, zdali podle tvrzení Gilberta de la Porré existuje nějaký rozdíl mezi Bohem a Božstvím. Hildegarda pak odpovídá s obdivuhodnou přesností, jež by každému scholastikovi byla ke cti, že podle učení Církve Bůh nemůže být ničím dělen, protože v Bohu není ničeho, co by nebylo Bohem.

Pro zvláštní, ve své universálnosti nauky tak silně osobitý ráz jejích děl mystických a theologických je sv. Hildegarda právem stavěna na počátek řady ženských mystiků, jež nám dala skvělá jména až k sv. Mechtildě. Všechny od Alžběty Šenavské počínajíc stojí k ní v poměru žaček ke své mistryni a učitelce, nedosahují však její grandiosity. Její tvorba nese pečeť a převahu ducha Duchem osvětleného na rozdíl od jejích spíše citové

zbožnosti, jak se jeví v jejich Minnelieder duchovní lásky.

Také dva životopisy svatých, a to sv. Disiboda (Vita Disibodi) a sv. Ruperta (Vita Ruperti) jsou jí připisovány. Někteří ovšem o pravosti jejich a některých dopisů pochybují. V té době ani zbožná lest nebyla zvláštností a sama Alžběta Šenavská stěžuje si sv. Hildegardě, že koluje její podvržený dopis krajinou. Bude úkolem nových badatelů, vědecky školených, zjistiti pravdu, aby se tak osobě sv. Hildegardy dostalo náležitého zhodnocení. Bude to tím spíše možno, že velká osobnost její znovu a znovu budí živý zájem nejen v její vlasti, ale v celé Církvi. Zvláště řád sv. Benedikta má veliký podíl na vědeckých pracech o sv. Hildegardě a právem je hrd na tuto vynikající svou dceru. V poslední době velmi se želí smrti Dom Louise Bailleta O. S. B., který vykonal rozsáhlé studie jen k tomu cíli, aby podal čistý text knihy Scivias a jehož zásluhou vyšly Miniatury Wiesbadenského kodexu v „Monuments et Memoires“, uveřejněných Akademií des Inscriptions et Belles-Lettres XIX. Paris 1912. Dále Dom J. Huiben O. S. B. pokračoval v těchto pracech a podařilo se mu mnohé osvětliti.

K nově vydané knize Scivias (r. 1928) píše předmluvu sám slovutný opat Ildefons Herwegen z Maria Laach.

Ostatně na sv. Hildegardu a její díla nebylo nikdy možno úplně zapomenout. R. 1513 pořizuje otisk knihy Scivias proslulý humanista Faber, roku 1855 byla zařazena latinská do patrologie J. P. Migneovy. R. 1628 byla část knihy vydána v Kolíně n. R., r. 1870 zabývá se jí J. Ph. Schmelzeis a řada jiných vědeckých pracovníků.

Tento zájem vědeckých kruhů jistě svědčí o veliké ceně kulturně-dokumentární a zájem theologů nad to o ceně bohovědné spisů sv. Hildegardy z Bingen. Ale těmito spisy nebyla daleko její činnost vyčerpána.

PŘÍRODOVĚDKYNĚ A LÉKAŘKA

Ačkoliv duch Hildegardin pnul se k nejvyšším a tajemným oblastem poznání, přece nepřehlédla ničeho kolem sebe ani v přírodě.

Opat Herwegen praví o tom v předmluvě k novému vydání Scivias:

„Měla pro všechno: pro strom i keř, pro květ i plod, pro ptáka ve vzduchu a rybu ve vodě oko, sluch, slovo, jméno.“

Život a shon drobného světa nebyl jí však jen vítaným předmětem vážných pozorování, nevysýchajícím obohacením vědomostí; zařazovala spíše jednotlivé bytosti stále organicky v makrokosmus celé přírody.

Ale ani při tom se nezastavila. Každý vnější zjev byl pro ni symbolem. Žila ještě zcela v symbolickém názoru světovém a viděla v lidech tak jako i v celém dění přírodním uskutečnění božské myšlenky a odtud nejužší vnitřní vztahy mezi lidmi a nerozumnými tvory, zvláště ve světě rostlin.

Hluboký význam Hildegardina pojmání přírody tkví právě v tom, že charakterologicky a symbolicky vystihla viditelná stvoření; tento způsob pozorování dobyl si zase svých práv jako fenomenologická antropologie.“

A tak je sv. Hildegarda nazývána zakladatelkou přírodních věd v Německu a její kniha „O podstatě různých povah stvoření“ (*Liber Subtilitatum diversarum naturarum creaturarum*) čili *Physica* je znovu a znovu předmětem moderního studia. Jí byla známa zásada o udržování hmoty.

Sourodnost mezi světem rostlin a člověkem, kterou Paul Claudel opsal slovní hříčkou „*Connaisance est co—naissance*“ (poznání je sourodnost), nacházíme u sv. Hildegardy s úžasnou jasností vyjádřenu takto: „Když byl člověk tvořen, byla země vzata ze země a tato země je člověk. Všechny živly mu sloužily, protože v něm tušily život. A příkláněly se k němu ve všem jeho jednání a konání

a působily s ním a on s nimi. Tu dala země svoji zeleň po způsobu a charakteru a vlastnosti lidí. Tak země ve svých užitečných bylinách opisuje povahu duchovního založení lidí. V neužitečných bylinách zjevuje neužitečné a ďábelské založení."

Jak hluboký to pohled do nitra přírody! Na jejím pojetí přírody budují pak dále sv. Albert Veliký nauku o stupních života a sv. Tomáš Akvinský o trojím druhu života.

Tak tu sv. Hildegarda stojí jako strážkyně prastarého, zděděného majetku vědy, u níž všechno myšlení a snažení musí vésti daleko nad hranice viditelné přírody. Všechno pomíjející jest jí jen podobenstvím.

Protože však hluboko vnikla do tajemství přírody, bylo jí zjevno, která rostlina a k čemu je užitečná. Abatyše Hildegarda uměla léčit a svoje vědomosti uložila v knize „Causae et curae“, čili „Příčiny a léčení nemocí“. A tak i věda lékařská má v ní předchůdkyni. Čtete-li názvy jednotlivých statí, dokonce vám nepřipadá, že máte před sebou knihu z 12. století, ale že čtete dobrou příručku z pera praktického, zkušeného lékaře. Sv. Hildegarda tu píše: o léčivé moci bylin, o vlivu vína na krev, o dýchání, o pouštění žilou, o masáži, o vodoléčbě, o umění vaření jako důležitém činiteli pro udržení zdraví; také o sexuálních tématech, otevřeně, ale s velikou mravní vážností.

V klášteře na Rupertsbergu měly benediktinky vlastní lékárnu. Možno si představit, jak sem z celého okolí mířily kroky žen-kořenářek, sedláků a selek, lovců a rybářů, kupců a rytířů, poutníků a křižáků, vznešených dám i chudých děveček. Učená abatyše vyslýchala jejich bolesti, vyšetřovala nemocné, předpisovala léky a vydávala je z klášterní lékárny. Že i ostatní řeholnice byly jí při tom nápomocny, je na bíle dni. Jako měla svou Richardu-opisovačku, tak měla zajisté i sestru apatykářku a sestru kuchařku, které pod jejím návodem a dozorem vědecky pracovaly. A jedna z nich opi-

sovala podle diktátu abatyše vzácné tehdy výklady z herbosterie a recepty odvarů a mastí. Dnes je pro tyto spisy velebena sv. Hildegarda jako první píšící německá lékařka.

To vše jí získávalo nesmírnou důvěru lidu, jehož byla dobroditelkou pro své vědomosti a účinnou lásku. Jakou měla znalost lidského srdce tato benediktinka, u níž bohatá zkušenost byla podložena ještě vnitřním jasnozřením! Jakým mohutným dojmem působila asi na své současníky žena tak mohutného ducha, tak pronikavých schopností, tak rozsáhlého vzdělání nečerpaného z knih, ale z vyššího světla, žena s tak vznešeným pojetím života z víry! Možno si představit, že měla moc léčiti neduhy tělesné i potěšovati a podpírati duše. Jako si tvořila správné nálezy o chorobách těla, tak odhalovala hlubokým pohledem do nitra lidí jejich slabosti a choroby vůle a s dobrotou i milosrdenstvím napřimovala choré a klesající.

MISIONÁŘKA

Touha po spáse duší a horlivost o čest a slávu Boží pudila Hildegardu ven z kláštera, za dušemi, jež byly ohroženy. Bylo jí 50 let, když se vydala do Francie a cestou ve Würzburgu, Bambergu a Heilbronu hlásala pokání a naléhala na obrácení duší k Bohu. Viděla lid své vlasti, pohoršovaný vrchnostmi světskými, císařem Bedřichem Rudousem počínaje; viděla útisky mocných, zoufalství a bídu poddaných, mravní úpadek v těch krutých a nepokojných dobách, kdy otec a syn válčili proti sobě v krajním nepřátelství.

Hildegarda zpravena o všem ve svém klášteře, kam se sjíždělo a scházelo poutníků jako kurýrů do hlavního stanu, nemohla k tomu zůstatí netečná. Kdo ví, nebyla-li vyzvána těmi, kdo ji znali, kdo pocítili na sobě blahodárnou moc jejího pohledu i slova, aby použila svých darů na prospěch lidu,

aby Boží řád a Boží mír zase zavládl v kraji rozvášněném.

Nebo spíše spřízněna duchovně s velikými kazateli své doby, jako se sv. Bernardem z Clairveaux, a stejným horlením uchváčena jako kdysi irský misionář Disibod odvažovala se tato podivuhodná žena k cestám misionářským?

Za 10 let po své první cestě, v 60. roce svého věku podnikla druhou cestu do Lotrlnska a kázala ve Štrasburku, Kolíně a Trevíru proti bludům Katharů. Tato kázání měla neobyčejný výsledek. Proslula tak velice svým jasným výkladem, že sama dómská kapitula mohučská žádala ji o radu proti tomu bludařství.

Odpověď sv. Hildegardy je zajímavá nejen s hlediska theologického, ale také proto, že se Hildegarda vyslovuje už tehdy proti tělesným trestům. V té době je to výkřik ojedinělý, čistě ženský a přece tak mužný.

Konečně jako stařena 72letá vypravuje se po třetí na misionářskou cestu do Švábska a káže v Kaisheimu, Indersdorfu a Řezně. Téma těchto misí jest utrpení Církve od nehodného kněžstva, zvláště řeholního. Její slova dopadají jako ostří meče. Tisícihlavé zástupy naslouchají v mocném vzrušení.

Zachovala se nám slova, kterými v Kolíně n. R. promlouvala a domlouvala shromážděnému tam kleru:

„Ten, který byl, jest a bude, mluví k pastýřům Církve: Ó synové moji, kteří pasete mé stádo, proč se nerdíte, že jiné bytosti mou vůli plní, vy však ne? Proroci zvěštovali mocně mé slovo, ale vaše rty zůstávají němý. Rovnáte se oné noci, v níž hvězdy nesvítlí, rovnáte se národu, jenž nepracuje a z lenosti nechodí ve světle. Nevidíte Boha a nežádáte si ani na Něho patřiti. Měli jste tvořiti základ Církve, ale vaše pohodlnost stahuje vás do pekla. Měli jste být dnem a jste nocí.“

Kolínští nazývali ji prorokyní Nového zákona.

Že jí její neohroženost vynesla úctu u těch, kdož byli Boží, a nenávist u ostatních, je samozřejmo. Tato nenávist měla jí připravit poslední ránu, jež byla smrtelná.

BÁSNÍŘKA A SKLADATELKA HUDEBNÍ

Hildegardin všeobsáhlý duch a jeho všestranné nadání osvědčilo se i v oblasti hudby. U této ženy všechny schopnosti, všechny smysly daly se do služeb Boží chvály.

Její rodinné dědictví hudebního nadání rozvilo se v životě klášterním v podivuhodný květ. První jeho pěstitelkou byla Jutta ze Sponnheimů; Hildegarda pak předstihla svou učitelku. Po světcích zachovalo se až do našich dob 70 hudebních skladeb jejími básnickými texty podložených. Je to 69 jednotlivých písní a jedna duchovní hra, nazvaná „Chorovod ctností“.

Tato responsoria, antifony, hymny a sekvence, znovu za našich dob studované školami gregoriánského zpěvu chorálního, mají za obsah chválu Boží, sv. Ducha, Panny Marie, patriarchů a proroků, apoštolů, sv. Jana Evangelisty, mučedníků, vyznavačů, sv. panen, neviňátek, sv. Disiboda a sv. Ruperta atd. Námětem duchovní hry byl boj a vítězství duše, zápasící se zlými mocnostmi; a bývala každoročně hrána v klášteře v Bingen.

Texty čerpané někdy z děl světců, někdy z vlastní invence, překypují bohatstvím obrazů a nejsou vázány na metrum. Postrádajíce však vázané formy zastiňují hloubkou myšlenek veršované knihy našich současníků. Všimněme si jen jedné z nich, Hildegardiny zamilované, kterou její rty mnohokrát přezpívaly, když abatyše bingenská chodila sem tam po chodbách klášterních:

O virgo ac diadema purpureae regis,
que es in clausura tua sicut lorica.

Tu frondens floruisti in alia vicisitudine
quam Adam omne genus humanum produceret.
Ave, ave, de tuo ventre alia vita processit,
que Adam filios suos deundaverat.
O flos, tu non germinasti de rore nec de gutis
pluviae,
nec aër desuper te volavit, sed divina claritas
in nobilissima virga te produxit. Atd.

Končí takto:

Unde, o salvatrix, que novu lumen humano generi
protulisti, collige membra Filii tui ad c o e l e s t e m
h a r m o n i a m . . .

Ó panno a diadéme purpuru krále,
jež jsi v samotě své jako pancíř;
rašíc, rozkvetla jsi v onom ponížení,
které Adam všemu pokolení lidstva přivodil.
Zdrávas, zdrávas, z tvého lůna vzešel nový život,
o nějž Adam své děti připravil.
Ó Květe, ty jsi nevzklíčil vlahou rosy či kapek
deště,
ani se nad tebou neklenula vzdušná báh,
nýbrž jas Boží tě na nejvznešenějším prutu
zplodil . . .

Proto, ó Zachranitelko, jež jsi zrodila
nové světlo lidskému pokolení,
spoj údy Syna svého v nebeskou harmonii.

Melodie komposicí Hildegardiných jsou větši-
nou velmi bohaté, s velikým ambítem či rozsahem.
Mnohé mají rozsah dvou a více než dvě oktávy,
antifona „O vos angeli“ má dokonce rozsah tónů
dvě oktávy a kvintu, takže choralista dr. J. Gmelch
se ptá: „Mohly vůbec tyto melodie býti zpívány?
A jak byly přednášeny?“ A myslí, že je tu pouze
jeden klíč k rozřešení hádanky: že je řeholnice
rupertsberské zpívaly rozděleny na alty a soprá-
ny, jež odzpívaly každý svou polohu. Ale co kdo

ví o hlasovém rozsahu zpěvaček z 12. století?
A k tomu ze školy Hildegardiny?

Melodie responsorií jsou velmi bohatě vyzdobeny a obsahují melisma o 24 až 50 notách.

Rytmická stavba skladeb Hildegardiných odpovídá všem požadavkům hudebního umění. Znalci chválí na nich harmonii textu s melodií a malbu tónů.

Hildegardiny melodie jsou plny ženské něhy a mužné síly zároveň, jako všechna ostatní její díla. Jsou upřímnou mluvou její veliké duše a tím způsobem jsou hudbou moderní a také hudbou budoucnosti.

Názor sv. Hildegardy na zpěv chrámový a zpěv zbožný vůbec je uložen v jejím listu mnichovským prelátům, když nad jejím klášterem vyslovili interdikt.

V dopise tom praví:

„Vy a všichni preláti musíte nejprve prokázati bdělost, a dříve než Církvi, která Bohu chválu pěje, zavřete ústa svým mocným výrokem, anebo ji vyjmete na čas z rozdělení a přijímání svátostí, s největší pílí se všech stran prohledati příčiny, které vás k tomu pohnuly. Musíte dáti pozor, aby vás k takovému kroku vedla jen horlivost pro Boží spravedlnost a ne hněv, pomstychtivost nebo jiné nešlechtné hnutí mysli. Musíte vždy státi na stráž, aby ve vašich výročí vás nepřelstíval satan, který lidstvo připravil o nebeské harmonie a rozkoš ráje. Uvažte tedy: Jako tělo Ježíše Krista Duchem sv. počato a z Marie Panny bylo zrozeno, tak chvalozpěv Boha jako napodobení nebeské harmonie skrze Ducha sv. je v Církvi zrozen. A protože tělo jest jen šatem duše, která má živoucí hlas, tak se sluší, aby tělo spolu s duší jakoby jedním hlasem zpívalo chválu Boží. Proto dává nám pro-rocký duch na srozuměnou, že máme Boha chváliti na cymbálech a jiných hudebních nástrojích, které moudří a pilní lidé vynášeli k užitku a potřebě lidí. Neboť všechna umění, která k užitku a

potřebě lidí byla vynalezena, jsou vynalezena z dechu životního, který byl Bůh v tělo člověka vdechl."

To je zajisté vysoký pojem o umění vůbec a hudbě i zpěvu zvlášť. Ty, kdo se prohřešili proti božskému poslání zpěvu, napomíná a varuje svěťice takto:

„Ti tedy, kdo bez naléhavé a důležité příčiny Církve ukládají mlčení těm, kdo slávu Boží zpívají, za to, že chválu Boží na zemi bezprávně brzdili, budou vyloučeni ze souzpěvu v choru andělů."

A dále:

„Bůh dal člověku, jenž je dílem jeho, sílu, aby jej chválil a sílu, aby jednal. A protože Bůh sám je praporečník a první bojovník proti nepřátelům, obyvatelům temnot: tak po jeho soudu propadnou temnotám všichni ti, kteří to, co v nich milost Ducha sv. způsobila, přičítají sobě samým..."

Komposice sv. Hildegardy nesloužily ovšem liturgii, byly zpívány jen při soukromých pobožnostech. Svěťice sama zmiňuje se o nich, „že zpěvy a melodie k chvále Boží a svatých skádala a zpívala". Mnichové pak Gottfried a Theoderich, kteří po její smrti psali její životopis, dosvědčují: „Cantum dulcissimae melodiae mirabili protulit symphonia."

Také tyto zpěvy podle udání sv. Hildegardy prýštily z jejích nadpřirozených inspirací.

KLAŠTER V KLATBĚ — SMRT SV. HILDEGARDY

Roku 1178 stihlo klášter sv. Hildegardy veliké neštěstí. Na hřbitově klášterním totiž pochován byl šlechtic, který před tím byl dán do klatby, ale před smrtí byl opět s Církví smířen. Abatyše použila výsad svého kláštera, když dala k tomu pohřbu svolení. Jistě znala zemřelého se všemi jeho bolestmi. Církevní vrchnosti (preláti v Mohuči) nemohly se o sejmutí klatby přesvědčiti a sv. Hilde-

garda se zdráhala nebožtíka dát vykopati. Proto byla nad klášterem vyřčena klatba.

To byla pro velikou abatyši krutá rána. Nic nemohlo trpčeji zranit sv. Hildegardu, jež se po celý život vyznamenávala naprostou věrností k Církvi a její Hlavě a byla takovou zastánkyní sv. Stolice proti vzdoropapežům. Že bude výrokem klatby osmdesátiletá označena, jako by o její pravověrnosti mohlo býti pochybováno, to jí zajisté nikdy ani na mysl nepřišlo v době, kdy se církevní autority dovolávaly jejího úsudku v pochybnostech. Ale Bůh dopouští podobné zkoušky na své vyvolené.

Z dopisu v předešlé kapitole citovaného vidíme, jak tato stařena hájila svůj klášter proti nespravedlivé klatbě. Docílila toho, že bylo šetření znova provedeno a vše vysvětleno ve prospěch světice a jejího kláštera. A tak za rok znovu se rozlaholily klášterní zvony, když klatba s Rupertsbergu sňata. Ale Hildegarda už se dlouho netěšila z vítězství. Po nesčetných pracech, námahách a utrpení, po krutých ranách, které ji stihly, znala už jen jednu vroucí modlitbu: „Žádám si být oprostěna a býti s Kristem.“ 17. září 1179 splnila se její touha.

Když byla v klášterním chrámu vystavena její ctihodná schránka tělesná, putoval sem lid z dalekého okolí. Kdo tu byl, aby mu nebyla prokázala dobrodiní? Kdo bude těšiti ten lid v jeho bídách a strastech, kdo bude léčiti nemocné, napomínati zbloudilé, zastávati se ubohých? Všechn neprehledný zástup počal se modliti, ne za abatyši, ale k ní. Umlkla navždy ústa, jimž bylo radostí pěti sladké melodie, umlkla, aby se duše přidružila k chorům andělským a radovala se z nebeských harmonií.

SLÁVA POSMRTNÁ

Ostatky sv. Hildegardy byly za bouřlivých dob třicetileté války sneseny s Rupertsbergu a uloženy ve farním kostele v Eibingen. Roku 1904 usadily se tu pražské benediktinky (od sv. Gabriela) a chovají sv. ostatky své řádové pramatky ve veliké vážnosti. Dnem i nocí zpívají tu po jejím vzoru své sladké melodie k Boží cti a chvále.

Když roku 1932 řádil požár ve starém klášteře a ohrožoval i farní kostel v Eibingen, vytrhl studenti těžkou tumbu s ostatky světice, ve zdi zakovanou, s velikým úsilím z jejího místa, jen aby ji před požárem zachránili. Tyto ostatky jsou velikým pokladem německého národa.

Brzy po smrti veliké vědmy mnichové disibodenberští Gottfried a Theodorich píší její životopis a sbírají její spisy, neboť všichni, kdo ji znali, očekávají její kanonisaci a její spisy budou jistě vyžádány k přezkoumání. Všechno, co kdysi diktovala hraběnce Richardě von Stade a později mnichu Volmarovi, je napsáno na krásný bílý pergamen velikého formátu (46×29 cm). Na 479 listech ve dvou sloupcích překrásně psán v černé a červené barvě střídá se tu text s obrazy, ilustracemi naivními sice, ale mohutnými, jimiž iluminátor snaží se zachytit Hildegardina vidění. Pět písařů je podepsáno na pergamenových vložkách. Tak povstává obrovský kodex Hildegardin, který se podnes chová v nassavské zemské bibliotece ve Wiesbadenu a má dnes nesmírnou cenu.

Kodex byl jako vzácný poklad chován v klášteře na hoře sv. Ruperta. Za války třicetileté, kdy byl klášter zbořen, uschovány vzácné pergameny v jeho filiálce v Eibingenu a když této hrozila sekularisace roku 1814, byl z nařízení nassavského ministerstva uložen ve zmíněné zemské knihovně. Znalci určují jeho původ z konce 12. a počátku 13. století, tedy v prvním padesátiletí po smrti světice.

Je to neocenitelný kulturní dokument, na nějž právem je německý národ hrdý.

Studiem wiesbadenského kodexu je znova a znova ujasňována geniální osobnost sv. Hildegardy, jež má v historii národa německého tak čestné místo.

„Rýnská Sybila“, jak byla zvána po staletí, dosud mluví ke svému lidu, dosud jej napomíná a varuje. „Citera Ducha sv.“, jak se sama nazvala, dosud zpívá mu své sladké melodie. První z německých mystiček a nejmohutnější z nich, kterou Sv. Alžběta Šenavská oslovuje: „Paní moje, Hildegardo, právem sluješ Hildegarda, protože božská ostruha v tobě působí s podivuhodnou silou k vybudování Církve. Buď silna v Duchu svatém! Blahoslavená jsi, protože tě Pán vyvolil a vystavil jako jednu z těch, o nichž praví: Já jsem vás postavil, abyste šli a přinesli plody a plody vaše aby zůstaly“ — tato paní a mistryně jde a plody její zůstávají.

Theologové a filosofové vracejí se k jejím spisům, aby se jim podívovali. Vědy přírodní, tak oceňované v moderní době, hlásí se k ní jako ke své patronce. Je nazývána první píšící lékařkou německou. Básníci vidí v ní ducha spřízněného společenstvím ideí s nesmrtelným Dantem.

Tato črta chce býti rovněž projevem vděčnosti k veliké světlici, za paprsek „živého světla“, který vrhla od Rýna do naší vlasti, neboť byla-li tu opísována (kodex Vyšehradský), byla tu i čtena a plody její zůstaly . . .

LITERATURA O SV. HILDEGARDĚ

- Migne: Vita s. Hildegardis 1866.
Bollandisté: Acta inquisitionis 1883.
Liber meritorum a ostatní v Pitrových Annálech.
P. Kaiser: Causae et curae 1903.
A. Brunner: Liber simpl. medicinae, Wien, 1923.
F. W. E. Roth: Lieder u. unbekante Sprüche 1880.
L. Clarus: Briefe 1854.
J. Bühler: Ausgewählte Schriften 1922.
D. M. Böckeler O. S. B.: Scivias 1928.
H. Schulz: Ursachen und Behandlungen der Krankheiten 1933.
M. David-Windstosser: Die Lieder 1928.
L. Bronarski: Lieder der heil Hild., Zürich 1922.
M. Böckeler: Reigen der Tugenden 1927.
L. Baillet: Miniatures du Scivias, Paris 1912.
F. M. Stelle: The Life and Visions of St. H., London 1914.
H. Riesch: Frauengeist der Vergangenheit 1918.
M. David-Windstosser: Frauenmystik im Mittelalter 1919.
Lexikon für Theologie und Kirche herausgegeben von
dr. Mich. Buchberger.
Wisse di Wege von St. Hildegardis, übertragen und
bearbeitet von D. Maura Böckeler O. S. B. in Eibin-
gen.
Die Kompositionen der hl. Hildegard von dr. J. Gmelch.
Geschichte der deutschen Mystik im Mittelalter von
Wilhelm Preger.
Sailers Briefesammlung.

OBSAH

Předurčení	5
Dětství sv. Hildegardy	7
V klášteře	8
Abatyší	9
Před sněmem církevním	11
Vědma XII. století	13
Dopisovatelka a rádkyně moudrých a nemocných	20
Spisovatelka knih theologických	23
Přírodovědkyně a lékařka	25
Misionářka	27
Básnířka a skladatelka hudební	29
Klášter v klatbě — smrt sv. Hildegardy	32
Sláva posmrtná	34

V Í T Ě Z O V Ě

9. svazek I. ročníku.

B. Dlouhá

SV. HILDEGARDA Z BINGEN

Vydáno

za redakce Josefa Papici

v listopadu L. P. MCMXXXIV.

**Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských
v Olomouci.**

Na lepším knihovém papíře vydáno

jedno sto číslovaných výtisků,

z nichž prvních pět je neprodejných.

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI

LITERATURA

ALMANACH DU PÉLERIN. Str. 128, cena 2 frs; Mon almanach, str. 96, Bonne Presse, Paris. Kalendáře B. P., první pro dospělé, druhý pro školáky, jsou ve Francii nejoblíbenější; pestré, zajímavé, každým coulem katolické.

BALSIMELLI dr. F.: Il canonico Federico Balsimelli. Della Balda, San Marino; str. 151 a geneal. tabule. Zajímavá postava dobrotivého kněze, ale nadšeného milovníka klasicismu v italské literatuře a tudíž dlouhého odpůrce Manzoniho. Autor je z rodiny kněze literáta, proto sleduje s láskou do podrobností jeho snahy, vycházející vždy z dobré vůle.

BALSIMELLI F.: Repubblica di San Marino. Scuola tip. Orfanotrofio, Rimini; str. 228, cena 5 lir. — Občané malé republiky sanmarinské jsou hrdi na svou vlast, které věnují tuto knížku historického i praktického poučení, doloženého hojnými obrázky. Vyšlo též německy.

BOSSAN DE GARAGNOL E.: Le colonel De La-Tour-Du-Pin. Beauchesne, Paris; str. 350, ilustrováno, cena 16.50 frs. — K stému výročí narození velikého spolutvůrce katolické sociální myšlenky plukov. D.-L.-T.-P. vydává Beauchesne jeho duchovní portret, vyjádřený vlastními slovy velikánovými; od vzpomínek na dětství prochází celým životem, jak se projevil ve spisech a listech, v nichž tak výrazně vystupuje veliká duše apoštolská. Hodno pozornosti věřící inteligence.

COURAU R.: Rockefeller, roi des pétroles. Payot, Paris; str. 184, cena 18 frs. — Rockefeller jest aspoň podle jména znám miliony věnovanými dobročinným a kulturním účelům, a miliardami úspěchu své obchodní kariéry. Ale ta cesta k miliardám, kterou odsuzovali jeho vlastní souvěrci baptisté, k nimž vždy celou duší náležel! Kdo dovede odolat svodu této pochybné cesty, najde v R. vytrvalost a prozíravost jedinečnou. Courauovo zpracování se pěkně čte, informuje důkladně bez rozvláčnosti.

DAYE PIERRE: Vie et mort d'Albert I. (Grasset, Paris.) Str. 126, cena 5 frs. — Náčrt života a osobnosti velikého krále Belgie je psán s láskou a obdivem k hrdinovi belgického národa. Autor žil na blízku velikého krále a tím tíže lze pochopiti, proč přechází téměř mlčením jeho náboženský život, jenž je rovněž příkladný.

ÉTUDES CARMELITAINES mystiques et missionnaires. Desclée De Brouwer, Paris; str. 384, cena 15 frs. — E. C. jsou velmi dobrým pojátkem všech přátel Karmelu, články spekulativní se navzájem doplňují se statěmi historickými a životopisnými (A. Bremond, Charles du Bos o P. Claudelovi). V tomto svazku může mnohé zajímat

velmi obšírná studie zjevů beaurainských, vůči nimž E. C. zaujímají — pokud lze před církevním rozhodnutím — stanovisko nepřiznivé.

JUST CLAUDE OP.: *Le Père de Prêcheurs*. Desclée De Brouwer, Paris; str. 152, cena 8 frs. — Duchovní hra života, poslání svatého Dominika; není ztracenou prací umělce a věrného syna Světcova, naopak, dílem, které dobře provedeno, vryje do duše silné rysy bytosti svatého Dominika, odkryje prameny života, jež z Dominikova díla prýští zápasícímu lidstvu. Mluví k srdci.

LAMMERTYN L. CSsR.: *Le mont des Oliviers et l'heure sainte*. (Brepols, Turnhout.) Str. 286. — Autor je horlivým propagátorem pobožnosti Svaté hodiny k uctění úzkostí Spasitelových v předvečer utrpení. Po příručkách pobožnosti a rozjímání vydává obsažný spis, jenž uvádí do dějin i do ducha této pobožnosti a arcibratrstva Svaté hodiny; k části historické a ideové připojuje velmi důkladný přehled světové odezvy stého výročí Svaté hodiny a významu pobožnosti v životě Církve. Cenný zdroj poučení i povzbuzení.

LAMPRECHT AUG. S. J.: *Vom Leben und Leiden unserer Lieben Heiligen*. (St. Josephs-Bücherbruderschaft, Klagenfurt.) Str. 1048, cena 40 Kč. — Zemřelý P. Hild. Blhlmeyer OSB. počal r. 1917 uveřejňovati tuto lidovou sbírku životopisů svatých, od r. 1929 v ní pokračuje P. Lamprecht. Životopisy jsou zpracovány přístupně pro nejširší vrstvy katol. čtenářstva, ale zachovávají bedlivě pravou míru v každém ohledu, proto stejně potěší i náročnějšího čtenáře. Úspěchu tohoto vydání valně prospívá veliké množství vesměs pěkných ilustrací nejrozumnějšího původu. Je pochopitelné, že německá sbírka má zvláštní zřetel na světce svého národa, nepřehlídí však ostatních, shledali jsme se na př. se sv. Václavem, Cyrilem a Metodem, Ludmilou v srdečném podání. Zpracováno až k 17. říjnu, poslední svazek vyjde příštím rokem.

LAVALLÉ F.: *Petites études d'âmes chrétiennes*. (Vitte, Lyon.) Str. 249, cena 10 frs. — Šest mistrovských miniatur, z nichž jen jedna není životopisná, a to O výchově matky dítětem, ale hodí se do rámu statí o vůdcovském poslání a vedení sv. Františka Sal., Bossueta, o sv. Perpetue a o Minciú Oktávu. Dílko naplněné pravdami kladu, svatostí; vychází ve 3. vydání.

LORIS ANTON: *Salsa, die Lilie von Afrika*. (St. Petrus Klav.-Sod., Salzburg.) Str. 40, cena 1.50 Kč. — Až do let 80. byla sv. Salsa známa jen podle jména; čtrnáctiletá křesťanka z bohaté pohanské rodiny zničila modlu města Tipasa a rozlícený pohanský dav ji ubil k smrti (poč. IV. stol.). Jsme vděční aspoň za toto stručné, květnaté podání.

MARIN: Monseigneur Hacquard, PBI. (Bonne Presse, Paris.) Stu. 109, cena 5 frs. — Plodný život bílého misionáře Sahary, Sudanu a Dahomeje, msgra Hacquarda, upoutá každého svou velikostí ve službě Bohu a duším, ohromí obětmi přinášenými s radostí, zabolí náhlý tragický konec apoštola při koupání v řece. Autor byl spolužákem misionářovým, psal proto se zvláštní láskou.

MARCHAND: La faillite initiale du protestantisme; Téqui, Paris; str. 260, cena 10 frs. — Ač ostré zápasy s protestantstvím již náleží historii, přece jest občas příhodno znovu vyjasnit dějinné i věroučné stanovisko katolické, poněvadž slovem reforma se ještě dosti ubližuje katolíkům. Kanovník M. poučuje populárně a klidně a jasně ukazuje poslední důsledky i následky vystoupení „reformátorů“ Lutera a Kalvína.

MINAŘÍK Klemens OFM.: Cesta. Franci, Praha; str. 456, cena 35 Kč. — Zvolna se zásobujeme vlastními poklady duchovní literatury, mezi nimiž Minaříkova Cesta bude na význačném místě pro svou důkladnost. Kursy exercicií pro kněze, řeholníky a řeholnice jsou vypracovány ze zkušenosti dlouholetého vůdce a pozorovatele a každým slovem se dotknou živého nervu, aby jej očistily, probudily a přiměly k novému růstu podle vůle Boží. A při tom to nejsou promluvy chmurné či těžko přístupné, ozývá se v nich duch Písem svatých, duchovních mistrů, ani výrazný obrat básníků není pominut, aby pravda ostřeji vynikla. Cesta dá mnoho dobra duchovním osobám.

NECCHI VICO: Pensieri religiosi. Vita e Pensiero, Milano; str. 121, cena 3 liry. — Přítel Necchiho Pio Bondiolli vybírá z písemné pozůstalosti, z článků, projevů a dopisů úryvky, v nichž se nejvíce zračí náboženská hloubka a vřelost Ludvíkova. Vzácná pomátka na velkého služebníka Božího.

PERA CESLAO OP.: I doni dello Spirito santo nell'anima del beato Giovinni Bosco. Societa Editr. Internazionale, Torino; str. 329, cena 12 lir. — Vnější bohatství činnosti svatého Jana Bosko snadno svádí k nesprávnému pohledu, jenž utkvívá jen na vnějšku. Dílo P. Pery ukazuje právě tuto snadno přezíranou hloubku života svatého Jana: celá šíře Boží milosti, zvláště darů Ducha vystupuje v životě světcově v pravém významu základu svatého života a svaté činnosti. V literatuře donboskovské spis stěžejního významu.

PETITALOST SM.: Un mois de Marie. Téqui, Paris; str. 232, cena 10 frs. — Nové vydání sbírky mariánských májových čtení působí příjemným dojmem, jest prostá, srdečná jako luční studánka. Ke každému čtení je připojen příklad, historicky doložený.

POHLEDNICE sv. Františka As., sv. Antonína a sv. Klá-

ry v pěkné reprodukci vydaly Školské sestry OSF, Praha XII., Korunní; série 12 pohlednic 5 Kč. Použijte jich při své korespondenci, způsobíte jimi radost svým přátelům.

DE SÉGUR MARQUIS: Monseigneur de Ségur. Téqui, Paris; str. 366, cena 15 frs. — Nestává se často, že by i ve Francii životopis kněze vyšel v 29. vydáních velkého formátu. Je to svědectví zpracování, ale oč více svědectvím, že osobnost msgra Ségura je ještě dnes živá v příkladu života, ztráveného ve službě Bohu v nejtěžších zkouškách (slepota atd.) a v četných pracích pro Boha.

SCHERZER AUG., OP.: Immaculata. Selbstverlag, Olmütz; str. 28. — Vřelá píseň chval, opěvujících velikost Neposkvrněné, kořenící v pokoře, rostoucí čistotou a rozkvétající plností ctností; a písní vroucího ctitele se zpět ozývá volání Matičky, zvoucí děti k následování.

SCHILGEN HARDY SJ.: In der Schule Loyolas. Herder, Freiburg; str. XII—272, cena 5 Mk. — Sbližiti řád Ignáciovských exercicií širším kruhům je cílem tohoto díla autora, jenž z dlouhé praxe zná potřeby průměru duší. Poklad exercicií je zpracován se zřetelem na potřeby všech, proto zvláště laické osoby po této knize vděčně sáhnou, usnadní jim přípravu a prožití exercicií a celý rok poslouží k soukromé rekolekci. Kniha prohlédá zbožností, při tom mužná, jak odpovídá duchu sv. Ignáce.

P. TÉQUI, Paris, vydává v 46. vydání *La douleur et la passion de N. S. Jésus-Christ*. (Str. 376, cena 12 frs.) Podle vidění ctih. Kateřiny Emmerichové v překladu De Cazalés; po prvé vyšel tento před 30 lety, tedy víc než jedno vydání v roce. V V. opraveném vydání vychází tamtéž kardinála Gibbonse *La foi de nos pères* (str. 476, cena 15 frs), jež dodnes zůstává příhodnou praktickou apologetikou katolictví, neztratila svěžest.

VALENTIN CHAN.: L'abbé Marceille. (Bonne Presse, Paris.) Str. 324, cena 3 frs. — Mnohý nectný jazyk se zle otře o vojenského kněze a nemůže či nechce pochopiti jejich obětí. P. Marceille byl rovněž vojenským knězem, světcem, který dával srdce a vše, co měl, hořel, aby zapaloval myšlenkou na Boha koloniální vojáky v Tunisu. Dobře by udělali odsuzovatelé, kdyby si přečetli zápis svatého života kněze, budujícího oasu milosti v ruchu vojenského života. V nás vzbudí touhu po stejné prostotě a obětavosti s horlivostí.

Cena 3 Kč.

Měsíčník Vítězové. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydávají profesoři bohosloveckého učiliště řádu dominikánského v Olomouci. Za redakci odpovídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakladatelské, spol. s r. o. v Olomouci.

Václav Zima

SVATÝ JERONYM

VÍTĚZOVÉ

měsíčník věnovaný haglografií a katolické biografií.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Braltě O. P.

Redaktor: Josef Papica.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnia.

Redakce a administrace, Olomouc, Števenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně, na lepším papíře 40 Kč.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem
Edice Krystal-knihovna, Olomouc.

Zůstaňte našimi odběrateli i v novém, budoucím ročníku. „Vítězové“ za rok dokázali, že skutečně byly třeba pravidelné duchovní potraviny dobrého příkladu. Upozorněte rovněž své přátele a známé na „Vítěze“, budou Vám vděční za tento důkaz pravého přátelství! Darujte k vánocům či k jiné příležitosti roční předplatné na „Vítěze“, bude to dárek, jenž celý rok bude připomínatí Vaší velkomyslnosti!

Které životopisy máme již pro příští ročník připravené? Sv. Františka As., sv. Vincence Fer., bl. Imeldu, milosrdnou sestru Augustinu, sv. Vojtěcha, Jana z Dražovic, budovatele českého Sionu J. Zdika a Lohela, bl. Angelika, Garcia Moreno, Vico Necchi, sv. Konráda, ctih. Marii Mazzarello, P. Cochena a Libermanna, řadu dalších rukopisů máme příslibenu. Bude i v příštím ročníku „Vítězů“ krásný a mohutný obraz úrodné svatosti Církve katolické ve všech dobách a ve všech stavech.

Ještě jste se nepřihlásili o životopis mladého vítěze Božího Petra Jiřího Frassati? Učiňte tak neprodleně, máte snad ještě objednávací lístek, který byl přiložen k poslednímu číslu „Vítězů“. Životopis Petra Jiřího Frassati budete čísti tak snadno jako román, ale celá doba četby této knihy Vám bude svátkem. Potěší každé srdce!

LITERATURA

ALTFRIED: Leben des heiligen Liudger. (Fredebeul-Koenen, Essen.) Str. 56, cena 60 pf. — Básník J. Kirschweng přeložil a přepracoval starý životopis apoštola Sasů sv. Ludgera svěžím jazykem bez újmy starobylého stylu. Dobrý úvod a chronologii života světce podává K. Koch.

BAUDIMENT LOUIS: Francois Pallu. (Spes, Paris.) Str.

SVATÝ JERONYM

VÁCLAV ZIMA

SVATÝ JERONYM

PORTRET SVĚTCE POUŠTĚ

1934

VÍTEZOVÉ, OLMOUC

IMPRIMATUR

**Prof. Dr. Carolus Kadlec,
censor.**

**Prael. Dr. Theophilus Opatrný,
Vicarius generalis.**

Pragae, die 2. Maii 1934.

Nr. 5143.

Lev Pravdy.

Není-liž lepší krátký čas bojovati, obležení snášeti, zbraně se chápati se radovati jako v í t ě z, než pro ne-umdlévati pod krunýlem, a později trpělivost jedné hodiny otročiti navždy?

Psi štěkají pro své pány a ty nechceš, abych já štěkal pro Krista?

Sv. Jeronym.

Jeronymova podivuhodná osobnost, jež vyplnila silou a mohutností svého duchovního organismu první období života Církve, jest velmi neznámá v tomto století, tolik upjatém k hodnotám nestálým a vrátkým a tolik odkloněném od živého nadšení prvních křesťanů. Možno doznati, že i synové Církve znají z ní dnes jen jakési slabé a matné obrysy, nesnažíce se pochopiti její duchovní i historický význam... Chci-li zde proto poukázati, že v Jeronymovi bylo něco více, než pouze útočný polemik, vtipný glosátor a temperamentní bouřlivák, jsem si vědom nutnosti tohoto úsilí a potřeby tohoto dokonalejšího a úplnějšího poznání. Jest nutno pochopiti především vyhraněné poslání Jeronymovo v Církvi, jeho neproměnnou a vyšší hodnotu jakožto světce Božího, jenž byl určen k tomu, aby vyplnil jistý nadpřirozený úkol mezi lidstvem všech dob. A proto právě jest vhodno zdůrazniti plnost osobnosti světcovy dnešnímu člověku, hledajícímu úpomě volnou cestu k Bohu a toužícímu lačně a hltavě po teplém, oslnivě jasném světle Boží lásky.

Není možno domnívati se, že svatí naplňují jen

Jednu dobu, že mají co říci jen několika lidem a že se jejich poslání dokonale vyčerpalo jejich pozemským životem a definitivně skončilo jejich smrtí. Byl by to omyl velmi nebezpečný pro duchovní život celé doby, protože by se snažil odnímat lidem důvěru v obcování svatých a vedl by ke kolektivnímu zpovrchnění a zplanění věřících duší. Svatí vyrůstají sice v ovzduší své doby, mají k ní jistě osobité vztahy, pronikavostí své intuice tuší její rány a její bolesti a poněvadž do jejich duše bylo Bohem vtisknuto jakési citlivé porozumění pro dobu, snaží se přinést jí útěchu, naději i nasycení žíznicích duší štědrými a očisťujícími prameny Krve, prolité na kříži. Možno říci, že svatí přibližují Boha své době, že jí ukazují plnost a nadpřirozenou plodnost božského díla vykupitelského, že před tvářící své doby vlastním životem, láskou, utrpením a odřikáním dávají zazářiti rozsvětleným ranám trpícího Spasitele. Svatí přinášejí Krista své době. Ale jejich poslání jde ještě dále, překročuje hranice a všechny meze určité doby a rozlévá se bohatě do všech časů, protože všechny doby potřebují lásky, naděje a příkladu a protože Boží milosrdenství rozepíná své milosti a dary nejen nad všemi národy, ale i nad všemi dobami. Svatí mluví ke všem dobám, poněvadž jejich duchovní růst proniká i do budoucnosti. Svatí mluví i k dnešní době, neboť i v dnešním ovzduší možno zachytiti paprsky jejich životního příkladu, jejich lásky k Bohu, jejich naději v bohatou účinnost Ježíšovy oběti a protože i dnes možno či nutno jíti k Bohu a jíti tou cestou, kterou svatí, ozáření světlem Boží milosti a prozřetelnosti, před našimi zraky narýsovali s dobyvatelskou odvahou...

Je-li nám proto dnes sv. Jeronym značně vzdálen svým životem, jest nám přece jen blízký zamířením života k pravému cíli; jest nám blízký svým neomezeným duchovním posláním. Jeho řeč, jež se podobala dravému proudu větrné smrsti a apokalyptickému rachotu hromů, zavallla kdysi té-

měř celý svět, takže Jeronym byl nejednou nazýván „učitelem světa“ a „učitelem katolíků“. Ale tato řeč neztratila dosud ani tolika staletími své ohnivé životnosti, prorocké důraznosti, průbojnosti a přísnosti; nutno v ní i dnes čísti a hledati jako pokorné dítě ve slabikáři . . .

V rámci své doby Jeronym se jeví jako vznešený rytíř Boží Pravdy, jehož meč nikdy nepozbyl svého břitkého ostří a jehož erb dodnes nezašel. Symbolem tohoto otužilého válečníka a odvážného křižáka starověku byl vždy lev, protože i Jeronym byl lvem řvoucím pro pravdu království Božího. Na všech téměř obrazech sv. Jeronyma, jichž není málo, u nohou světcových leží lev. Je na dřevorytu a mědirytině Albrechta Dürera, možno jej nalézt i na obraze Dona Lorenzo Monaca, na dřevorytech Hanse Springinklee i na krásné olejové malbě Gerharda Davida, na níž Jeronym v prostém, polo-rozhaleném šatě patří na kříž v hluboké modlitbě a u jeho nohou tiše odpočívá král pouště . . . Legenda mluví dosti o tomto lvu, jenž byl Jeronymem ošetřen, zabodnuv si trn do tlapy, a stal se pak průvodcem světcovým. Ale tento symbol lva má jiný smysl: vyjadřuje krásně zdrcující sílu Jeronymovy postavy, vznešené poslání světce, jenž z království své pouště pronikavým zrakem sledoval každé nebezpečné ohrožení pravdy a jednoty víry a neváhal postaviti se jako lev statečně na její obranu. „Jeronym shlížel se závratných výšin asketické svatosti na počínání tehdejších křesťanů a viděl dědictví Boží v plamenech . . . I nabrousil pero o tvrdé skály samoty a namočil je do jezera hněvu Božího, hořícího sírou a ohněm.“¹ A ponevadž i v dnešním čase mnozí „trhají nesešitou sukni Kristovu“ a „lišky podráývají vinici Boží“, lze souditi na mnohé podobnosti přítomné doby s dobou Jeronymovou. Proto není zbytečným promluvití ráznou a přímou mluvou světceva života k lidem tohoto věku, tolik ohrožovaného rafinovanou

¹ Dr. Al. Lang: Otec pouště sv. Jeronym; str. 7.

nevěrou a materialismem, vraždícím každý vyšší rozlet lidských duší...

Jedině pochopení tragického nebezpečí nepřátelství vůči Bohu může pochopiti i tvrdost a útočnost Jeronymových polemik. Kdo se ještě dnes nad nimi pohoršuje ve své úzkoprsé kritičnosti a malosti, zapomíná, že muž Boží, vldoucí mlhou spleťtých názorů jasnou pravdu, musí býti nejen hlasatelem této pravdy, ale i jejím obráncem a bojovníkem. Jeronym byl bojovníkem celou svou bytostí, bojovníkem statečným, nesmlouvavým a neústupným. Byl bojovníkem, protože toho vyžadovala jeho doba a jeho poslání. Bojoval pro pravdu a poněvadž „pravda nehledá koutů, aniž si libuje v šepotu“, jak sám napsal, vtiskl do svého slova všechnu sílu a neohroženost svého vnitřního přesvědčení, počínaje vždy každý zápas způsobem čestným a statečným, s hledím otevřeným. „Jeronym byl neohrožený a vznešený; čelil svým protivníkům, nepočítaje jejich počtu a neměje jejich sil; a jestli vydal někdy hrozný řev, jestli ukázal výbušný hněv, jeho řev byl výkřikem duše, vznícené a znepokojené samou pravdou, a jeho hněv byl často hněvem lásky.“²

Jeronym byl světcem, zrozeným v lůně samoty, a jeho řeč má proto příchut osobité barvitosti, výmluvnosti, hloubky a výraznosti. Bylo by možno mnoho mluviti o jeho originalitě a zdá se, že jest to jediné, o čem se dnes ještě mluví, mluví-li se o Jeronymovi vůbec. Neboť jsou jistí duchové, kteří dosti mluví o „výstřednostech“ Jeronymova bujného temperamentu; někteří v tom vidí skoro nedostatek svatosti, většina však se kochá poznáním, že se i v Církvi našel světec, který se vyhnul šabloně a dovedl si zachovati „originalitu“ své povahy! Ale Jeronymova skutečná originalita má poněkud jiný výraz a nutno ji hledati zcela jinde. Tkví v řádu Božím jako výslednice světcova růstu k Bohu, tkví v duchovní fyslognomii Jerony-

² P. Largent: Saint Jérôme, str. 146.

mově, v jeho celé osobnosti, z níž se těžko dá něco vyloučiti nebo přehlédnouti. Mohlo by se říci, že bylo třeba i ohnivé povahy prudkého Dalmatince, aby bylo naplněno poslání světce. V tom právě jest duchovní originálnost Jeronymova, že dovedl i své přirozené prudkosti, neukázněnosti a živosti využít k cílům vyšším, k vznešené, nekompromisní obhajobě nadpřirozených pravd... Bez jakékoliv úzkosti lze doznati, že v četných dopisech světcových možno nalézt slova tvrdá a nelítostná, která snad urážejí útlocit jemných křesťanů. Ale při tom nikdo nepopře, že v hlubnách Jeronymovy osobnosti vždy vřely horké prameny vášnivé, nadlidské lásky k Bohu a k duším. Čím výbušnější a nespoutanější byla Jeronymova povaha, tím vřelejší, ohnivější a živější byla jeho láska k Bohu; láska, která vybuchovala a vyšlehovala z jeho nitra jako plameny z rozžhavené výhně, láska nezadržitelně se deroucí k věčnému cíli, láska vidoucí, jež zapalovala tolik hlubokých duší, aby zároveň odpuzovala všechny prostřední a polovičaté křesťany, sloužící více bohům...

Jeronym byl Ivm Boží Pravdy a byl vyvolen k tomu, aby svým mohutným hlasem rozřal uzel současného duchovního zmatení, aby žářem své lásky a statností své nadšené duše postavil hráz proti rozkošnické zbujnělosti pohanské, vnikající i do řad tehdejších křesťanů. Jeho hlas byl hlasem volajícího na poušti a nezdá se vám, že i po staletích možno slyšeti jeho ozvěnu? — — —

Stalo se však novým zvykem v této době mluvit o jakýchsi „moderních“ svatých, snad takových, kteří by byli poněkud blízcí dnešnímu člověku, kriticky odezírajícímu od různých přehnaných výmyslů zbožných legend. „Modernost“ svatých jest požadavkem současné doby, hodnotící vše střízlivě, ač nelze tvrditi, že vždy správně. Protože však i u nás tento termín poslední dobou velmi zakořenil, mluví se dnes o „moderních“ svatých zrovna tak jako se mluví o moderním umění nebo o mo-

derním životě. Jest však velmi nesnadné naléztli jednotný názor na tuto „modernost“. Ale snad jest jí míněno jakési zlidštění svatých, zpřístupnění jejich života současným problémům duchovním a mravním a vyloučení všech prvků legendárních. Třebas víme, že tyto snahy dovedou právě dnes vybočiti z mezí, zúžující často u světců duchovní horizont a činíce z nich bytosti rozeklané a dvojaké, zápasící mezi Bohem a člověkem, mezi zemí a nebem a ničeho pořádného proto nedosahující, přece jen možno snad také tomuto volání vyhověti . . . I sv. Jeronym by mohl býti nazván světce moderním, ač je toto slovo velmi zneužívané. Moderním proto, že řeč jeho cesty k Bohu je dosti blízká dnešku; jeho zápas o získání stálé vnitřní rovnováhy, jeho pozvolné stoupání k vyšším zájmům a k vyšší lásce, jeho mravní odyssea v mládí — to vše může dodat i dnešnímu člověku odvahy k boji se sebou samým, naději ve vítězství a důvěru v Boha.

Stavíme před oči čtoucích tento obraz, aby se poznalo, že o všechno se musí na tomto světě bojovat a že svatí nebyli svatými od přirozenosti; ale že vlastním úsilím, s přispěním Božím, tíhli k svému pravému poslání, stavějíce na duchovních základech budovu lásky a pravdy Boží . . .

Také Jeronymova řeč může se státi jasnou dnešním lidem, budou-li jí chtítli rozuměti. Může se státi hlasem vůdčím v temnotách času. Papež Benedikt XV. ve své encyklice o sv. Jeronymu několikráte jej nazývá naším vůdcem a učitelem. Byl jím a může jím býti i dnes, jelikož i dnes všechny cesty člověka musí vésti přes poušť k nebeskému Jerusalemu . . .

Tvář doby.

Jeronymovo velkorysé vystoupení, jeho naléhavý pathos a přísný hněv byl vyvolán tehdejšími

poměry a celým způsobem tehdejšího života. Jedině s poznáním tváře této doby možno pochopiti smysl Jeronymova života a působení; možno také pochopiti, proč Jeronym tolik útočil, tolik odsuzoval a tolik káral . . .

Neboť téměř celé čtvrté století bylo rozvráceno příkrým rozdílem mezi vítězným postupem Církve a mravním úpadkem křesťanů. Jeronym nejvíce trpěl právě tímto rozdvojeným stavem. Měl ve svém mládí možnost poznati hořký nápoj současného života, bylo mu dáno také okusiti ho; prohlídl Řím odhalil jeho zraku mnoho skrytých věcí a zjevil mu nejednu hrůzu hříchu, takže Jeronym líčí svůj pobyt v něm slovy velmi tvrdými, jakoby opsanými z Apokalypse: „Když jsem dlel v Babyloně a byl osadníkem nevěstky v šarlatu . . .“³ Již z této věty možno si domyslíti, že doba Jeronymova života a působení nebyla bez černých stínů. Byla arénou, v níž se konal úporný zápas mezi dozrívající kulturou pohanskou a rozkvétajícím křesťanstvím. Církev nabyla svobody, zaručené t. zv. ediktem milánským, a proto se snažila o pozvolný vrůst křesťanských zásad do veřejného života. Nedá se upříti, že toto ovlivňování mělo účinek, i když ne hned s počátku úplně rozhodující. Ale pohanský Imperialism musil pocítiti, že jeho dni se schylují. Otroctví se počalo uvolňovati, státní zákonodárství, jež bylo původu pohanského, bylo značně opraveno, Církev začala míti nemalý vliv na tvoření nových zákonů a nového životního útvaru. Katolicismus, který byl zároveň krví mučedníků, prolitou v dřívějších pronásledováních, a který skrýval ve svém nitru nemalé množství živé a průbojné energie, postavil se proti všem zbytkům pohanské nadvlády a svou činností charitativní a kulturní, jakož i svými vznešenými mravními zásadami pokusil se zmocniti se vyhladovělých lidských srdcí . . .

³ Jeronymův úvod k překladu knihy Dydimovy o Duchu svatém.

Ale přes všechny tyto světlé stránky doba tak rozdvojená, tak neustálená a tolik rozvíklaná, byla ještě zatížena dusnou a ponurou tmou, jež zastíňovala čisté světlo křesťanství, toužící se rozliti po všech světových plochách. Ustupující pohanství přece jen ještě lákalo svou volnou morálkou a nechtělo se vzdáti svých území jen tak bez odporu; dovedlo si vždy ještě najíti rafinovaný způsob, jak uštknouti údy nové, mladé Církve, jež proti němu vyhlásila boj tak ostrý a nesmiřitelný. Ve školách se stále ještě recitovali pohanští básníci oslnivé formy, jiskřivého vtípu a frivolního obsahu, Horatius, Martialis a Plautus, vzdělanci nebezpečně koketovali s pohanskou filosofií, zástupy lidu se v nitru nedovedly stále ještě zřítí starých vášní a neřestí. Kromě toho i politické osamostatnění a posílení Církve mělo také nepříznivé stránky, i když značně upevnilo církevní autoritu v tehdejší světě. Uspalo poněkud horlivost mnohých křesťanů a otevřelo průchod přetvářce. Neboť mnozí se dali pokřtiti jen proto, aby vyhověli přání císařovu, ale v nitru zůstávali pohany dřívějšími, dosud nepřekonanými sklony a zálibami; jejich život byl proto velmi neupřímný, strojený a dvojaký, i když navenek projevovali nevšední horlivost a náboženskou zanícenost. Tito pohankřesťané, vyznávající kříž z osobního prospěchářství, nejvíce škodili a překáželi hlubšímu náboženskému životu v křesťanských obcích. Dovedli nanést ohavné a kluzké bahno až před samý práh Církve ...

Čtvrté století, které zrodilo Jeronyma, možno proto nazvatí stoletím přípravy k budoucí tvorbě; bylo nutno překonati hlad rozpoutaných smyslů a rozdrážděnou vášnivost celé doby. Byla to doba smyslného opilství, jakéhosi posledního vzepětí pohanské bezuzdnosti, doba úplného rozpoutání všech nízkých vášní, proti nimž Církev přišla bojovat. Musilo se hýřit, musilo se rouhat, musilo se smlínit a znečišťovat vše hnusem hříchu a mravní

pustoty, musilo se plít na kříž, vztyčený novým náboženstvím nad celým světem jako symbol lásky Beránka ukřižovaného, musilo se uvolnit všechno, neboť nastalo loučení se starou epochou a každé loučení musí se zapít!

Svět hořel vášní a divokou nezkrotností... „Řím bouřil v arenách, šlel v cirkách, hýřil v divadlech. Kultura smyslů slavila přepychové hodo-kvasy. Pětí branami, otevřenými dokořán, táhli nepřátelé mravní svobody dovnitř. Zrak se opájel hrami cirků, těly zápasících atletů, dovedností herců, vděky žen, září perel, leskem kovů. Čich vnímal dráždivou vůni koření, kadidel, balzámů, kyfl, mošusu, bisamu. Pro ukojení chuti pořádány trimalchionské hostiny. Podnikány nebezpečné výpravy po moři a souši, aby stoly labužníků se mohly prohýbat pod mísami jídel a amfory hostitelů přetékatí vonnými víny. Do mozku stoupaly otravné výpary, nervy cukaly, smysly hořely, krev vřela... Blízkost cizích těl vyzývala k doteku a žádost po ženách hraničila na šílenství.“⁴

A tato morová nákaza posledního pohanského vzbujení vnikla i mezi křesťany. Bylo v té době dosti křesťanských domů, které hlučely pestrými hostinami, neukázněným veselím a volnými zpěvy, bylo dosti křesťanských žen, jež se v nádherných šatech oddávaly nízkému flirtu a volnému životu, bylo dosti kněží, kteří vyhledávali společnost těchto dám, zahrávající si na záletníky a salonní kazatele. Plýtvalo se zlatem, hýřilo se v dlouhých nocích, v nichž se obětovalo bohu vína a rozkoše. Cesta evangelia byla na čas opuštěna a ukřižovaný Spasitel, nahý, zbičovaný a krví zalitý měl pocit nevděčnosti těch, pro něž trpěl a pro něž se obětoval.⁵ Byly to časy neutěšené a rozvrácené.

⁴ Lang, str. 79n.

⁵ „Ani plameny ohně, ani jícny sopek, ani Vesuv a Chimera nežhnou žářem takovým, jakým planou mladistvé mozky plné vína a mozky rozpálené hostinami. Pergameny se rdí nacheť, zlatem hoří písmena, knihy září

Varování některých dobrých a horlivých kněží ne-
bylo slyšet. „Každý si vybíral oděv podle svého
vkusu a svého jmění; ale tato móda, kterou po-
hané vychvalovali jako důkaz zázračného genia
své doby, byla zavrhována křesťanskými kazateli,
kteří v ní viděli dílo satanovo, léčku modloslužby
na neopatrné duše. Máme více kázání o tomto
vážném tématu. Tato kázání však neměla přílišné-
ho výsledku a křesťanské ženy vyhledávaly nové
látky se stejnou dychtivostí jako ženy pohanské;
jenže, zatím co pohanky nosily na svých šatech
pestré malby o láskách Jupitera a Europy nebo
Adonise a Venuše, ostatní nosily na svých žlvt-
cích jako vyznání své víry některé scény z evan-
gella nebo některé nábožné malby ze Starého zá-
kona. Takový byl svět laický. Mohlo se rozumně
žádati, aby kněžstvo římské, žijící v tomto prostře-
dí a vybírané z tohoto prostředí, prakticky proží-
valo evangelické ctnosti zdrženlivosti, sebezápo-
ru a chudoby? Lidská slabost mu toho vůbec nedo-
volovala. Také sklon k pohodlí, k zábavě, k pře-
pychu a touha po zlatě, jež je zaměstnávaly, ka-
zily kněžstvo stejně jako obecný lid.“⁶

V této době ovšem nemohlo se nechat zmítané
křesťanstvo svému osudu, nemělo-li dojít k úplné
degeneraci těchto vrstev. Musil proto v tomto pro-
středí vyrůst světec, který poznal všechnu hrůzu
současného života a který, prožív mládí v tomto
prostředí mravní pouště, zakotvil cele v Bohu,
chtěje zadržeti svým hlasem pád své doby. Musil
vyrůst světec, jehož hlas by byl dosti mohutný,
aby překřičel všechno to víření a výskání rozpou-
taných smyslů. Světec, jenž by ohněm svého slova
zapálil lidská srdce pro lásku vyššího řádu a jenž
by vtiskl své době svou vlastní tvář, tvář rozrytou
slzami, posty a pokáním, tvář zanícence velké lás-
ky a lačné touhy po sladkém ovoci života v Bohu,
v lůně tiché a nerozrušené samoty.

drahokamy a přede dvěmi umírá Kristus nahý.“ J e r o-
nym, list XXII. — ⁶ Thierry: Saint Jérôme, sv. I, str. 14.

V následujících kapitolách se pozná, nakolik Jeronym, tento „vir maxime catholicus et sacrae legis peritissimus“, „morum exemplar mundique magister“, dostal svému vůdčímu poslání a jak velkou část svého života zasvětil tvrdému úsilí: přiblížit duše svých současníků lásce a pravdě Boží a vtisknouti obraz trpícího Spasitele do srdcí zpronevěřilých křesťanů...

Jeronymův život.

V jubilejním článku o sv. Jeronymovi zhušťuje P. Justinus Uttenweiler⁷ celoživotní dílo světce v několik vět: „Jeronymi dlouhý, namáhavý život nám v duši vyvolává zvuk tohoto jména; život, jenž uplynul v neustálé učitelské práci, především v oboru Písma sv. a církevních dějin, život, který se strávil v neúnavném boji o čistotu a jednotu církevního učení, ve vášnivém zápase o vítězství nad vlastní těžko zkrutitelnou jižní povahou...“ Kolik úkolů však jest zachyceno v tomto stručném odstavci, kolik zápasů, bolestí a trpkostí, ale též kolik síly, lásky a hrdinství! Jest těžko zůstatí chladným a lhostejným nad životem tohoto obra starověku, jest také těžké sledovati do podrobností všechny jeho cesty, tak bohatě rozvětvené a tak pestře propletené, ale jest sladké a radostné pochopiti a proniknouti tuto disharmonickou a přece sjednocující osobnost, jejíž životní rušnost a síla má tolik podobností s výbušnou mohutností největších vulkánů světa...

Sophronius Eusebius Jeronym se narodil mezi r. 331—345⁸ ve Stridonu, nevelkém městě dalmatském, z rodiny dosti bohaté a katolické. Nevíme

⁷ Článek: Zur Stellung des hl. Hieronymus im Mittelalter, ve Festschrift..., str. 172.

⁸ Je nesnadné určití přesně chronologii Jeronymova narození, poněvadž jsme většinou odkázáni jen na kusé osobní vzpomínky světcovy v jeho díle, hlavně dopisech.

mnoho o jeho rodišti, protože Jeronym sám se o něm ve svých dopisech zřídka zmiňuje; v dopise (VII.) Chromatlovi, Jovinovi a Euseblovi lze čísti o jeho vlasti větu, podle níž se někteří domnívají, že neměl své rodné země příliš v lásce. Jeronym tam píše: „Ve vlasti mé, jež domovem jest hrubostl, bohem břícho a kde pro den se žije, a ten svě-
tější jest, kdo jest bohatší . . .” Tento rozhořčený soud pozdějšího betlemského mnicha odkrývá trochu, ač ne úplně, poněkud chladný postoj světcův k mateřské zemi, o níž jinak celkem nepíše. Stěží by bylo dnes také možno určit geografickou polohu Jeronymova rodného města Stridonu, protože již kolem r. 377 bylo zničeno a zničeno od Gotů. Jeronym však v něm prožil své rané mládí a i když si z vlasti ničeho neodnesl pro svůj budoucí život, přece jen aspoň vřelá, odvážná a sanguinická povaha, uzrávající pod horkým jižním sluncem, byla dědictvím, jehož se nikdy nezřekl. Poněvadž pocházel z dobré křesťanské rodiny, dostalo se mu v dětství k a t o l i c k é výchovy; ale pokřtěn nebyl, podle tehdejšího zvyku odkládati křest do věku dospělého . . .

Skoro ve dvaceti letech opustil Jeronym domov a odebral se do Říma, aby tam studoval jako většina jeho současníků gramatiku, retoriku a filosofii. Stal se jedním z žáků znamenitého tehdejšího gramatika Aella Donata. Pilně studoval řečtinu a s ohnivým zápalem přilnul k četbě pohanských klasiků, z nichž zvláště Vergillius nejvíce zaujal jeho horečnou mysl. Kromě toho navštěvoval všechna význačná řečniště a nejednou později ve svých dopisech vzpomíná svých mladistvých řečnických pokusů a disputací . . .

Jest ovšem zcela přirozeno, že prostředí pohan-
ské filosofie mělo nepříznivý vliv na mladého žáka, jenž se ocitl v tomto myšlenkovém labyrintu zcela neočekávaně, nejsa celkem nějak vážně ozbrojen proti jeho vlivu. Mezi vzdělanci bujel pantheismus a sklon k manicheismu, filosofický

skepticism a kynism byl právě v módě a tak musilo dojít k tomu, že i mladý Jeronym na čas podlehl vlivu svého nového prostředí. Přišel do zmateného víru velkoměstského života, otráveného a zkaženého, s očima nezkušenýma, hltavě rozevřenýma, a poněvadž více živil svou duši pohanskými básníky, než evangeliem, zapadl do propastí tehdejšího duchovního i mravního Bábelu, v němž slovo měli pařilosoфіčtí šarlatáni a sofističtí mudrci a v němž morální neukázněnost a divokost byla vybičována do krajností. Jeronymovo mládí se musilo vyčerpat v bloudění a v kruté hořkosti, aby se duše mohla cele upěvnit, očistit a připravit pro vítězné cesty budoucí, vyšší, závratnější a krásnější... Jeronym musil poznati Řím, tuto nevěstku v šarlatu, musil se přímo podívat do všech prohlubní tehdejšího života, musil se ponořit do bahna na jeho dně a musil zblízka poznati duchovní křečovitost své doby, aby se jednou mohl pokusit o její záchranu a reformu. Jeronym byl z těch světců, kterým bylo dáno ochutnati hořkou a odporně trpkou příchutí hříchu, jež se zdála napřed tak sladkou; byl z těch světců, kteří si musili proklestiti volný průchod k Bohu velmi úpornou, nepravdělnou a rozvrácenou parabolou, vyvažující ze svých tvrdých a bolestných zkušeností plný smysl a hluboké poslání své pravé cesty. Dychtivou rukou se dotkl rozžhaveného rozně volného pudového života, aby byl palčivou bolestí donucen přemýšlet o budoucnosti své bloudící a nenalézající, hladovějící a nenasycené, žíznící a nenapojené duše...

Snad by bylo lze nalézt některé podobnosti mládí Jeronymova s mládím jeho vrstevníka — sv. Augustina. Ale zdá se, že bloudění Jeronymovo netrvalo přece jen tak dlouho jako Augustinovo. Jeronym jako katechumen častěji navštěvoval římské katakomby, výmluvné svědky veliké a živé víry prvních křesťanů. V příšeří dlouhých chodeb s hroby mučedníků zjevovalo se mu veškeré hrdln-

ství prvních vyznavačů kříže i jejich pevná a statečná velikost; mladý student musil si zde s výčitkami uvědomiti vlastní nedokonalost i vlažnost své malé víry. Časté meditace v katakombách aspoň poněkud otřásly jeho citlivou duší, takže již neváhal přijmouti křest, ježž mu udělil papež Liberius. Ale náboženské obrození tím ještě nebylo dokonáno a Jeronym by byl jistě znova podlehl svůdné řeči Říma.

Leč cestovatelský pud jej včas vytrhl z rozmařilého římského prostředí, brzy potom, co přijal křest. Nebyl to ani tak uvědomělý útěk před mravním nebezpečím jako spíše jakási živelná touha po nových obzorech vědění, a ta probouzela v Jeronymovi stálý vnitřní neklid a přinutila jej opustiti Řím. Jeronym vřel nepokojnou krví a jeho mnohovárná, věčně hladová obrazotvornost žádala stále něco nového a nevšedního. Jeronym musil proto odejiti z Říma, v němž se delší dobu zdržoval, musil se státi dychtivým a lačným cestovatelem a v tom právě se liší od Augustina a Ambrože, kteří s ním tvořili slavnou trojici starověku. „Na rozdíl od těchto dvou velkých osobností Jeronym byl cestovatelem. Byl jím ze záliby; jeho ohnivá a znepokojená obrazivost, jeho dobrodružná mysl táhly ho do končin Dalmácie a Panonie, kde se narodil, do Říma, kde studoval filosofii a literaturu, do Galie, do Asie, do Egypta. Touha po vědění více než touha po vidění změnila část jeho života v neustálou pout.“⁹

Jeronym opustil Řím a zaměřil do Trevíru, jenž byl soupeřem Říma ve vědě i v umění a téměř se mu vyrovnal nemravností a obecnou zhýralostí. V Trevíru byla také jedna z nejslavnějších retorických škol, jež jistě silně lákala Jeronymovu ctižádost... Ani trevírské prostředí nebylo bez nebezpečí pro mladého křesťana, jehož prudká, nestálá a citlivá duše nechala se v mnohém zformovati podle nových vlivů. V pozdějším dopise papeži Da-

⁹ Largent, str. XII.

masovi dotkl se těchto prvních svých křesťanských let slovy upřímného kajícíka: „Já však, poněvadž očima hledím k požádání a ruka mne pohoršuje i noha a všemi údy těla se proviňuji, všecky mám nečisty; a poněvadž jednou duchem byv pokřtěn, znova suknici jsem poskvřnil, druhého křtu očisty, t. j. ohně potřebuji . . .“

Ale ani v Trevíru nezakotvil na dlouho. Po delším čase se stěhuje do Akvileje, kde se jeho křesťanský život prohlubuje a upevňuje, hlavně studiem Písma sv. a úzkým stykem s četnými, nábožensky horlivými přáteli, z nichž nutno jmenovati zvláště Rufina. S Rufinem se Jeronym znal již z Říma a později se stal jeho protivníkem. Dále byl v kruhu akvilejských přátel Bonosus, jenž byl Jeronymovým krajanem a přítelem z mládí, Hellodor, mnich Chrysogon, podjáhén Niceas a Innocenc, pozdější průvodce Jeronymovy cesty na východ. V kruhu těchto přátel, nadšených pro asketický život a toužících po rázném a dokonalém odstranění zkažených poměrů současné doby, Jeronym mohl dýchat volně a uvažovati více a hlouběji o vlastním životě a o svém budoucím povolání. Pečlivá četba Písma sv. a výraznější a určitější duchovní život počaly zmítati jeho dosud neustálenou duši a rýsovaly první cesty budoucího obra velkorysé křesťanské aktivity . . .

Ale i v tomto životě nastal záhy průlom. Jeronym byl z neznámých důvodů donucen opustiti Akvileju i oddané přátele, k nimž tak přilnul. Po krátkém zastavení v rodišti vydal se na delší, velmi plodnou a významnou cestu do východních krajín, „aby v sobě rozmnožil poklady Kristovy a poznání Spasitele četbou a studiem Písma“. Jeronym viděl v této cestě své budoucí přiblížení pokorné a odříkavé službě Bohu. Považoval ji za přechod k úplnému odloučení od dosavadního způsobu života, proto také před jejím nastoupením navštívil rodinu, z níž se zrodil, aby se navždy rozloučil se všemi. Nyní jej již nemohlo nic zadržeti; byl puzen

vyšší touhou a žádostivostí, očištěnou a prozářenou velkými a svatými úmysly. Od této chvíle cítil závaznost svého poslání a nutnost své služby pro rozšíření království Božího. Bylo mu bojovati se sebou samým; bylo mu nutno přervati pouta, vížící jej k matce, sestrám a bratřím; i tento zápas dovedl strávití dosti sil, neboť „nemáme hrudi železné ani osrdí tvrdého; nenarodili jsme se z křemene ani nás neodkojily tygřice hyrkánské“;¹⁰ bylo mu nutno odhodliti mnoho věcí a vzdáti se četných ilusí, jež kroužily kolem jeho mládí, aby mohl jednou plným a radostným hlasem zvolati: „Sdostatek bohat jest, kdo s Kristem jest chudí“ —

Cestou na východ, kde Jeronym po prvé zahořel pro ideály mnišského života a kde se po prvé pohroužil v sladké ticho pouště, počíná v životě světově nové období, velmi úrodné a velmi bohaté. V něm se měl dosavadní poutník k výšinám dokonalého života křesťanského proměnití a přeroditi v silného dobyvatele a šťastného vítěze . . .

Pouze duchové malí, prostřední a nenároční dovedou se živiti stále jen tím, co jim poskytují úzké obzory tohoto světa. Jen lidé duchovně ploší a pohodlní, lidé bez vyššího vzletu mohou se ploužiti až do smrti klukým rozkošnictvím lichých radostí, scvrknuvších se často jen na jakousi občanskou blahobytnost a bahenní rozmařilost. Ale duchové vyšší si brzy zhnusí mělký, neplodný život a velmi záhy pocítí v sobě podivuhodnou vypráhlost a bezmocnou hořkost ze všeho, co dosud chutnali, prožívali a vnímali ze světa kolem sebe. Tato hořkost a znechucenost jest prvním stupněm nového, teprve se probouzejícího života, jest buňkou, z níž se rodí nová touha, palčivá žízeň po něčem vyšším, krásnějším a čistším. A tak se rodí světci a geniové, jejichž tvář se pomalu obrací k Bohu jako květ slunečnice se stále otáčí k ohnivému a životadárnému slunci. Tak se rodí světci a geniové, kteří na čas opouštějí tuto zemi, aby se do ní opět

¹⁰ List Heliodorovi.

vrátili, přinášejíce jí Boha v celém svém životě, v každém svém slově, v každé myšlence, v každém svém činu. Neliší se od ostatních lidí tělem a krví a hlasem, ale liší se jiným uzpůsobením života, jiným, vlastním a originálním zacílením celé své osobnosti k Bohu. „Člověk geniální není ten, jenž myslí, nebo aspoň který myslí vždy něco jiného, než ostatní lidé, ale když myslí totéž, myslí to jinak. Myslí o těchže věcech, ale v jejich nejhlubší skutečnosti. Myslí o číslech v jejich vztahu k jednotě. Může říci to, co kde kdo řekl před ním a říci věc úžasnou. Kterak to? Toť jeho tajemství. S p á r l v a z a n e c h á v á s v ů j o t l i s k.“ Člověk geniální „vidí totéž světlo jako druzí, ale vidí je pod zvláštním úhlem. Věci pod tímto úhlem, jež zdají se druhým nesjednoceny, jemu se jeví sjednoceny, a jeho pohled přibližuje se k samému principu tohoto spojení.“ (Hello: Misky váhy.)

Nikdy snad nebylo by lze vysloviti Jeronymovu sílu lepší větou, než větou Hellovou: S p á r l v a z a n e c h á v á s v ů j o t l i s k. Jeronym se uměl probíjovati k vlastnímu vidění světla věčnosti i k vnitřní jednotě s Bohem s podivuhodnou tvrdostí, prudkostí a neústupností. Bylo mu nutno překročiti jisté propasti děsivé hrůzy, ale poněvadž nebylo v něm ničeho prostředního, polovičatého a pídimužického, musil skončiti výše, jako světec Boží, zdobící rány své duše květy žhavé lásky a svatosti. Konverse Jeronymova byla věcí úžasného pochodu vnitřního, jakéhosi vědomého a lačného stoupání po žebříku Jakobovu. Byla to cellistvá a jistě ne nebolestivá katharse duchovní, očista duše odříkáním. láskou a toužením. Bylo to stvoření nového duchovního člověka, jež se dá velmi těžko hodnotiti nicotnými měřítky maličkých lidí, kteří nejsou s to pochopiti všechny hloubky. Těžko se chápe a špatně se vysvětluje...

Jeronym každým krokem vykupoval svou vřelou lásku k Pánu; jeho cesta byla stálým rozmnožováním vždy nových a nových nadpřirozených zku-

šeností, podmiňujících a působících prudší žilobití, všelejší proudění krve, vznícenější vzplanutí duše . . .

Jeronym odchází na východ a tato cesta znamená především prodírání se jeho duše k pevné tvůrčí jistotě. Křížuje krajinami Thracie, Pontu, Bithynie, Galacie, Kappadocie a Cilicie a každým téměř krokem se mu rozevírají oči. Setkává se na této cestě s poustevníky, skrytými v samotách východních krajin, pozoruje způsob jejích života, je uchvácen jejích vnitřní vyrovnaností, a před jeho duší vyrůstá nový cíl, nové dálky, k nimž se chce dostat s naprostou duchovní neodvislostí a s idealismem, vlastním jeho ohnivé povaze . . .

Po neklidném bloudění kotví Jeronym v Syrii a odtamtud píše své první dopisy, jež tak krásně zrcadlí celou jeho povahu i mnohé linie jeho životní cesty. Studuje Písmo svaté, ale při tom se stále ještě nevzdává svých oblíbených pohan-
ských autorů, z nichž zvláště satirik Plautus měl jakýsi vliv na pozdější jeho polemické a ironické listy. V Antiochii, kam přišel r. 373, poslouchá biblické exegese tehdy velmi slavného a v té době ještě orthodoxního theologa Apollinaria z Laodiceje, sám se také pokouší o sepsání komentáře k proroku Abdlášovi; při tom podrobně sleduje život otců pouště, jenž mu stále více učarovává a rozněcuje v něm touhu po následování. Ale Jeronym nedovede se odhodlati k tomuto kroku bez boje. Těžko se mu zápasí s vlastní smyslnou povahou, vzpomínky na uvolněný život v Římě a v Trevíru, které stále více hořkly v jeho srdci, přece jen mohou působiti ještě jako vhodná vábníčka na jeho rozbouřenou a roztěkanou krev, a tak Jeronym kolísá mezi dvěma světy a mezi dvěma touhami. A právě v této roztěkané a neustálené době dochází jej zpráva, že jeho přítel Bonosus žije jako eremita na jednom osamělém ostrově nedaleko dalmatského pobřeží, a po ní hned druhá o Rufinovi, který „vniká do tajemných samot egyptských“

a „dospěl až k blaženému Makariovi“. Tyto zprávy o odhodlaném kroku dvou blízkých a milých přátel působí na Jeronyma silným dojmem. V dopise Rufinovi píše o Bonosovi: „Tvůj Bonosus, či spíše můj, nebo abych správněji řekl náš, stoupá již po žebří, viděném ve snu Jakobově: nese kříž svůj a nemyslí na zítřek, ani se neohlíží za sebe. Seje v slzách, aby v radosti žal. A podle tajemného symbolu Mojžíšova vyvěsil hada na poušti.“ Rozplývá se chválou nad mladíkem, jenž byl spolu s ním vzdělán v uměních světských, jenž oplýval dostatečným jméním a dosti vysokou důstojností a jenž „nedbaje matky, sester a předraženého sobě bratra, na ostrově, o nějž oceán kolem hučící tříští lodi, jehož drsná skaliska a holé balvany a pustota jsou na postrach, jako nějaký nový osadník Ráje se usídlil . . . Sám a sám tam dlí, leč nikoliv, ne již sám; neboť Kristus ho provází; vidí slávu Boží, které ani Apoštolové neviděli, leč na místě opuštěném. Nevidí sice vězatých míst, ale v nového Města záznam přihlásil své jméno. Údy hrozí se pytle šeredného; ale tak lépe vstříc Kristu uchvácen bude do oblak. Nezakouší půvabu zahradních potůčků; ale z boku Páně pije vodu života.“

Již na těchto větách, plných vzrušení a básnických obrazů, možno postřehnouti, jak mocně a účinně se přítelův odchod na poušť dotkl Jeronymovy bytosti v jejích nejhlubších základech a jak rozezvučel struny jeho vnitřné a stále se probouzející touhy. Jeronym srovnává svůj život s Bonosovým, vzpomíná, jak spolu rostli v mládí, „od útlého dětství až do věku kvetoucího“, jak je choval týž klín chův a hýčkal to též náručí pěstounů, jak spolu studovali v Římě i u polobarbarských břehů Rýna, jak tento bojovník Páně byl spolu s ním kdysi nováčkem v službě Bohu; vrací se ve svých vzpomínkách a vidí se nyní jako slabý a chorý, bouří se v něm hlas: „Žádám si býti roztržen a s Kristem býti,“ kypí v něm bolest nad vlastní slabostí a nemohoucností i touha po „ko-

runě ctností“ a po „denním mučednictví“, a proto volá celým svým hlasem k Pánu: „Mně popřej, abych mezi patami svatých směl hlavy pozdvihnouti; a protože já jsem chtěl, on dokonal, mně odpusť, že splnití jsem nedovedl, jemu uděl odměny, jíž zasluhuje.“ Kolik hořkosti je v těch slovech („m n ě o d p u s ť, ž e s p l n ě t í j s e m n e d o v e d l“), ale kolik nám též napovídají o vnitřním napětí světcově!

Jeronym bojuje, promýšlí, podléhá dojmům, a výsledek se dostavuje záhy. Lačný a stále rozdychtivělý křesťan vstupuje r. 375 v posvátné ticho chalkidické pouště, aby tam dokonal své přerození a jako mnich, žijící v odříkání tělesném, aby uchvátil Krista do svého srdce...

Poušť znamená pro Jeronyma kolébku nového života, nových myšlenek a nových plánů. V ní jest mu prožiti onen těžký a krvavý boj, onen „prudký a vášnivě rozhodující zápas o vyšší duchovní život“, jak píše P. Anselm Manser v článku „Vom heiligen Rufe des Hieronymus“; v ní také roste v osobnost velkých rozměrů, v světce Božího, ale ne hned a ne bez překážek. I zde a snad právě zde musí pocítili ještě jednou palčivý osten své vášnivosti a přirozené smyslnosti. Znovu podléhá dávným vzpomínkám na léta bujná a veselá, těžko překonává svou zálibu pro pohanské básníky¹¹ a

¹¹ Jeronym o tom krásně píše v dopise Eustochii: „Když jsem před mnoha lety zřeknuv se domu, rodičů, sestry, příbuzných, a což ještě těžší, návyku na vybranější jídlo, pro království nebeské se oklestil a vydal se v boj do Jerusalema, knihovny, kterou jsem si v Římě s největší pílí a námahou byl sehnal, nemohl jsem přece nijak oželeť. Postil jsem se tedy, já nebožák, abych četl Cicerona. Po časných bděních nočních, po slzách, jež mi připomínáním minulých hříchů z nehlubších útrob vyrážely, Plautus brán byl do rukou. Šel-li jsem kdy do sebe a jal se čísti Proroky, odpuzovala mne nešlechterná řeč, a poněvadž jsem očima slepýma světla neviděl, nedával jsem viny očím, ale slunci. Když mne tak starý had šálil, asi v polovici čtyřicetidenního postu zachvátila mé vyčerpané tělo horečka až do dřeně pronikající, ani na chvílku se neutišujíc — což skoro neuvěřitelné —

jen s námahou se vpravuje do nového způsobu života. Ale jeho silný, nezdolný duchovní organismus překonává i tyto počáteční obtíže a první závratě, jež se ho zmocnily na strmé cestě k výšinám duchovní slasti a nebeské rozkoše. Květ Jeronymova mládí uzrává v plod mužné křesťanské dokonalosti.

Samota stává se Jeronymovi místem dokonalé přípravy pro budoucí činnost; prohlubuje jeho duši a očišťuje její pohled, uvolňujíc mu cestu ke kořenům všech věcí. „Samota přeje sjednocení; neboť samota, když jest umístěna v lásce a v řádu,

tak mé nešťastné údy sžírala, že div mi kůže s kostí neslezla. Již se chystal pohřeb, a životní teplo duše jen vlažnou ještě hrudí zachvívalo, kdežto celé tělo již bylo zchladlo. V tom náhle vytržen v duchu, přitážen jsem před soudnou stolicí, kdež bylo tolik světla a tolik z jasu okolostojících lesku, že leže na zemi, vzhůru pohleděti jsem se neosměloval. Tázán byv po svém stavu, odpověděl jsem, že křesťan jsem. Ten však, jenž seděl na stoličce, praví: „Lžeš, ciceronián jsi, ne křesťan; neboť, kde poklad tvůj, tam i srdce tvé.“ Rázem jsem oněměl a za bičování (neboť bítí mne kázal), ještě více palčivosti svědomí jsem byl mučen, ten verš si na mysl uváděje: V pekle pak kdo vyznávati bude tebe? Jal jsem se však přece volati a bědovati: „Smiluj se nade mnou, Pane, smiluj se nade mnou.“ Tento hlas vyzníval mezi šlehy důtek. Posléze přítomní padše k nohám soudcovým prosili ho, aby prominul mládí a zbloudivšímu propůjčil času k pokání a teprve tehdy mne pohnal k mukám, četl-li bych ještě někdy knihy pohanské. Já v té perné hodině byl bych ještě větší věci slíbil, i jal jsem se přísahati a jménem jeho se dokládaje volal jsem: „Pane, vezmu-li kdy do rukou, budu-li kdy čísti knihy světské, tebe jsem zapřel.“ Na tato přísěžná slova propuštěn byv, vracím se na svět, a k podivu všech otvírám oči, takovým proudem slz zalité, že žal můj byl by i nevěřící k věření přiměl. A nebyl to snad sen nebo liché přeludy, jež nás často šálivají. Svědkem mi soudní tribunál ten, před nímž jsem ležel, svědkem mi soud neblahý, jehož jsem se bál; kéž se mi nepříhodí, abych se ještě kdy do takového vyšetřování dostal. Zmodralé, přiznávám se, měl jsem lopatky, rány cítil jsem po procitnutí, a s takovou pílí od té doby četl jsem písmo božská, s jakou ani smrtelných jsem před tím nečetl.“ (Ep. XXII.)

povznáší duši: nuže, vždy jen na výšině se připravuje sjednocení a jen na výšině se splňuje. Vzduch výšin očišťuje a ubíjí hmyzy, ty velmi maličké, mnohonásobné živly, jež nepřipouštějí sjednocení, kontradikce z dola, kde se rodí zášť. Samota připravuje k činnosti a často ji v sobě uzavírá, jako mlčení připravuje k slovu, a často jest slovem. Samota a mlčení jsou dvě souvztažné ideje, jež se dovolávají třetí, velikosti... Člověk schopný samoty sbírá, shromažďuje život a pak jej rozsévá. Povznešenostem myšlenky často odpovídají kruté rozryvy srdce. Člověk geniální má obyčejně ve svém životě období samoty. Jest všeobecně opuštěn a zrazen na nějaký čas. V době té se připravují výlevy života, jimiž zaplaví svět. Velcí lidé jsou obyčejně odstaveni stranou, opuštěni, aspoň v jistých chvílích, lidmi obyčejnými. Nuže, ti to velkáni se stávají pojičky, jež sjednocují mezi sebou lidi obyčejné. Z hloubky své samoty vrhají do lidské společnosti velké objevy, veliká díla, jež se stávají jejím tmelem. Koráb, který co nevidět spojí pevniny, opouští nejprve břeh a osamocuje se." (Ernest Hello: Misky váhy.) — A skutečně: Jeronymův pobyt na poušti není ničím jiným, nežli zdokonalením života, jehož výlevy jednou zaplaví svět velikými objevy, jež přispějí jednou k očistě celé společnosti.

Jeronym ovšem musil napřed velmi mnoho zápasit, nežli dospěl k určitému stupni vyrovnanosti a vnitřní čistoty. Sám líčí v dopise Eustochii (XXII) svůj boj s tělesnými žádostmi a s mnohými jinými překážkami: Ó, kolikrát já sám na poušti, v oně slré pustině, jež vypálena žáry slunečními strašného mnichům skýtá příbytku, viděl jsem se účasten rozkoši římských. Seděl jsem samotén, poněvadž hořkostí jsem byl naplněn. Nevzhledné údy odpudivě trčely z pytlůviny, a krabatá kůže osmahla v špinavou a mouřenínskou pleť. Denně slzy, denně úpění, a když někdy spánek nezapláštělný mne vzdorujícího přemohl, nahé kosti stěží po-

spolu držící na holou zemi jsem srážel. O jídlech ovšem a o nápoji nemluví, kdyžtě i churavější mnichové studenou vodu piji a vařeného něco po-
jísti rozmařilostí by bylo. Ten tedy já, který ze strachu před peklem v takový žalář jsem se odsou-
dil, štírů toliko a dravců jsa druhem, často při re-
jích dívek jsem se ocital. Tvář má od postů byla
zbledla a mysl v těle studeném vřela žádostmi, a
před člověkem tělesně již odumřelým vyšlehovaly
samé plameny vášní smyslných. A tak všeliké po-
moci zbaven, u nohou Ježíšových jsem ležel, smá-
čel je slzami, vlasy utíral a vzpírající se tělo ně-
kolikanedělní lačností jsem ujařmoval. Nestydím
se vyznávat ubohosti své, ba spíše pláču, že ne-
jsem, co jsem byl. Pamatuji se, že jsem volával,
nezřídká noc se dnem spojoval, a neustával hrudi
své mrskati, až Pán pohrozil a nastalo utišení.
I chyšky své, jako vědomé mých myšlení, jsem
se děsil. A sám na sebe rozezlen a zatvrzen, sám
do pustin jsem běhal. A kde hloubící se údolí, kde
drsné hřbety hor, kde srázné skalisko jsem zřel,
tam místo mé modlitby, tam přebídného těla mého
káznice; a jak sám Pán mi svědkem, když mnoho
slzí jsem prolil a dlouho očima do nebe se zahle-
děl, nejednou se mi zdálo, jako bych byl ve spo-
lečnosti vojů andělských, a rozradostněn a plesa-
je jsem pěl: Běžme za tebou po vůni mastí tvých.“
(Pís. I, 3.) Velmi zřetelně jest v této upřímné zpo-
vědi světcově zachycen celý vnitřní přerod od
počáteční úzkosti a znechucenosti k závěrečné
vnitřní radosti a bezpečné uklidněnosti. Jeronym
v samotě, v této vlasti silných, stává se kyklopem
nesmírné duchovní iniciativy, chápajícím plnost
vůle Boží; naplňuje všechny nádrže svého života,
aby jednou mohl zalíti a zúrodniti celý svět pra-
meny hlubokého přetvoření celého člověka. V sa-
motě Jeronym vrhá se v hluboké studium Písma
svatého, učí se hebrejštině, vyhledav si za učitele
jakéhosi pokřtěného Žida, aby mohl čísti Nový zá-
kon v hebrejském originále, píše život sv. Pavla,

prvního poustevníka, a život mnicha Malcha, roz-
něcuje se stále větší a větší láskou k Ježíši Ukřižo-
vanému, o jehož utrpení rozjímá.

Zocelen duchovně a vnitřně posílen, opouští po
několika letech chalkidickou poušť a mezi r. 377
až 379 přijímá z rukou antiošského biskupa Paulina
kněžské svěcení s podmínkou, že bude smět zů-
stat mnichem a věnovat se nerušeně svému studiu.
Za tím účelem podniká r. 379 cestu do Cařihradu,
aby tam poznal velikého Řehoře Nazianského, kte-
rý mu poskytuje četné rady pro jeho exegetické
studie; v Cařihradě se také Jeronym po prvé po-
číná zabývatí Origenem... Leč mezi tím papež
Damasus, jenž byl Jeronymovi vždy velmi příznivě
nakloněn, svolává do Říma koncil, jenž má odstra-
nit meletianské schisma, a Jeronym r. 382 na žá-
dost papežovu opouští východ a spolu s biskupem
Pavlinem a sv. Epifaniem přichází do Říma, aby se
účastnil tohoto koncilu. Když však jest koncil
skončen, Jeronym zůstává v Římě, byv poctěn
funkcí papežova sekretáře. Tehdy počíná jeho
vlastní činnost vědecká i duchovní. Jeronymův
vstup do Říma znamená zároveň počátek Jerony-
mova vystoupení reformátorského, jež zasahuje
hluboce okruh téměř celého tehdejšího kulturního
světa křesťanského.

Jeronym přichází do Říma a jeho bystrý pohled
velmi záhy pronikne neutěšený duchovní i mravní
stav tohoto nového prostředí. A v nitru světcově
počíná to vřítí novými plány a novou činností. Je-
ronym vždy chápal evangelium jako směrnici no-
vého života a v křesťanství viděl především nábo-
ženství mravní obnovy. Proto nejenom působí na
různých církevních sněmích jako sekretář papežův,
obhajuje neporušenost víry a pravdy Boží, uložené
v Církvi, ale hájí ji i v soukromých polemikách a
v dopisech, a kromě revise dosud používaného
překlada Písma sv., t. zv. Italy, kterou podnikl na
přání svého příznivce papeže Damase, věnuje se
cele též jakési volné pastorači mezi římskými křes-

řany, hlavně mezi paními... Jeronym pozoruje soumrak své doby i nemohoucnost a pokřivenost současných křesťanů, a poněvadž byl od přirozenosti prudké a bojovné povahy, staví se celou svou mohutnou osobností proti všeobecné mravní volnosti a rozpoutanosti a snaží se ze všech svých sil přivésti zbloudilé duše ke Kristu... Prostřednictvím vznešené a zbožné římské patricijky Marcellly poznává malý kroužek křesťanských žen; překonává pomalu svou ostýchavost, neboť sám kdesi píše, že „se stydlivě vyhýbal pohledům žen vznešených“, a v tomto kroužku počíná přednášet některé své exegetické studie z Písma svatého, vybízí k pokání a žářem své lásky ke Kristu rozněcuje své posluchačky k následování božského Mistra. Jeho úsilí nezůstává bez účinku; Jeronym poznává některé krásné a hluboké duše, z nichž zvláště vdova Paula a její dcera Eustochie obracejí na sebe světcovu pozornost. Jeronym se ujímá jejich duchovního vedení s neobyčejnou radostí a vede je pozvolna k nejvyšším vrcholům svatosti...

Styk jeho s paními působí mu však dosti brzy mnohé nepříjemnosti. Jeho zanícení pro mnišský život a jeho přímá výzva k zachovávaní panenství pobuřuje rozmařilé Římany; také kněžstvo stává se Jeronymovi nepřátelským, protože vystupoval ostře i proti jeho chybám a nedokonalostem. Jeronymovi odpůrci v Římě se množí stále více a působí mu nesčetné trpké chvíle... Bojují proti němu vylhanými pomluvami, překrucují jeho vlastní slova, kritizují jeho literární dílo a útočí na jeho čest všemi možnými zbraněmi, jejichž každá rána byla již napřed vypočítána. V Jeronymově cestě životní nastává období bojů a zápasů s malými a zlomyslnými duchy, období, jež možno nalézt v životě téměř každého světce...

Jeronym však jest obratným polemikem a doveďe se hájit velmi neústupně. Bojuje ostře a nevybírámá zvláštních slov. Jeho rozhořčení nad mravní laxností doby jest opravdové a značné. Jeronym

v dopise Eustochii, jenž jest chválou panenství, podává přísnou a zdrcující kritiku římského prostředí, které nejlépe zrcadlí neutěšenost a bídu tehdejších poměrů. „Stydno říkat, kolik panen denně padá, kolik ze svého klína matka Církev ztrácí, na které hvězdy pyšný nepřítel staví svůj trůn; kolik skal vyhloubí a bydlí had v děrách jejích,“ píše tam na jednom místě a slovy velmi tvrdými a nešetrnými bije do žen, které se považují za křesťanky a při tom se „nachlastají vína a chtějí se zdát švarnými a vtipnými“, které „na veřejno okázale chodí a kradnými pohledy smečky mladíků za sebou táhnou a proti kterýmž namířeno jest slovo Prorokovo: Tvář tvá nevěstčí se stala, beze studu jsí“. Varuje Eustochii před stykem s paními z rodin urozených, „které čestnými úřady manželů se nafukují, které houfci komorníků se obklopují a v roucha zlato na nitky roztepané mají vetkáno“, i s vdovami, které změnily toliko dřívější šat, ale nezměnily ctižádost a marnivost. „Řada kleštěnců jde před klenutými nosítky a na ruměných tvářích kyprá kůže jest napjata, i myslela bys, že neztratily manželů, ale že jich hledají. V domě samý lichotník, samé hostiny. I kněží, kteří jim měli vštěpovati učení i bázeň, líbají hlavy svých patronek a ruku napřahujíce (nevědouc soudila bys, že žehnati jim chtějí) mzdy berou za své poklony. A tak ony, pozorujíce, že kněží jejich pomoci potřebují, vypínají se v pýchu, a poněvadž zkusily panství manželů, milejší jim jest svoboda vdovství. Čistotnými a nonnami se nazývají, a po podezřelé večeři o apoštolech se jim snívá.“

Bylo by však velmi nesprávné a pochybné domnívati se, že Jeronym si ve svých dopisech jen vyrovnává účty se svými nepřáteli. Jsou v těchto pozoruhodných dokumentech velmi četná místa, která jsou takřka prožhnuta a proteplena neobyčejným, silným a vřelým žářem světcova srdce, bušícího jen pro veliké a věčné zájmy království Bo-

žího. Jeronym miluje zkrvaveného a poplivaného Spasitele, miluje jej celou vášnivostí a prudkostí své nezkrotné duše, vidí jej stále před sebou, s jeho ranami a bolestmi, rozpjatého na kříž, kde se tento Spravedlivý obětuje jako žertva za hříchy celého lidstva . . . Je to až mystické vznícení, které se zmocňuje tohoto světce, žene jej k činnosti a nutí, aby se pokusil přivést všechny, všechny ke kříži Spasitelovu, ukázati všem nesmírné, záživé a bohaté hlubiny jeho božského Srdce a pomoci všem naléztí radostnou svobodu a naději dítek Božích, živých a slíbených štědrými prameny nadpřirozených milostí . . . Jeronyma bolí špatný život křesťanů a nádenictví a zpronevěra nehodných sluhů Páně pobuřuje jej přímo k hněvu neutišitelnému.

Tento světec je především reformátor své doby v duchu a pravdě a od tohoto prvotního a vůdčího jeho poslání nelze ani na chvíli odezírat. Jedině pod tímto zorným úhlem nutno sledovati celou činnost Jeronymovu a jediné takto lze ji pochopiti v její celé šíři duchovní. Jeronym vrací své době Boha, Krista, rozbíjí přehradu a překážky, které před jeho vystoupením vyrostly v křesťanstvu. Celé jeho mládí bylo přípravou k této činnosti obrozovací a osvobozující; musil poznati zbahnělost světa, všechna bloudění křesťanských duší, musil se sám podívat do prohlubní hříchu a zpronevěry Boží lásce a Božímu milosrdenství a pak teprve pracovati o obnově křesťanského ducha, na připoutání věřících duší jen a jen k Bohu. Jeronym ostře a nemilosrdně bije do špatných kněží, píše proti všem nehodným vyznavačům kříže, pln rozhořčení a zápalu, a vytušiv slabiny a nedokonalosti své doby, odkloňující se od evangelia a od Krista, staví před oči svých žáků a posluchačů veliké a svaté ideály panenství a mnišského života, vybízí k chudobě, k pokání, k postům, k četbě Písma svatého, neboť — jak sám pra-

ví — „ignoratio Scripturarum ignoratio Christi est“.¹²

Písmo svaté jest zdrojem Jeronymova duchovního zápalu a podkladem jeho slov. Není možno plně ani oceniti velikou lásku světcovu k inspirovanému slovu, k slovu Božímu; Jeronym patří v historii Církve k těm, kteří se pokusili se zdarem otevřítí oči věřících k pronikavému pohledu do pokladů Písma a kteří se vynasnažili učiniti Bibli chlebem člověka v suchopáru a pustotě četné profaní literatury. Překvapuje nejednou jeho „velmi žhavá láska k Písmu svatému, kterou projevil celým příkladem svého života i slovy, plnými Ducha Božího, a kterou se také snažil v duších věřících stále více probudit“.

Jeronymovy dopisy, tepající nelítostně chyby a vady křesťanského světa, nejenom získávají Jeronymovi velmi mnohé nepřátele, ale odpuzují od něho i některé přátele a duše jemu blízké. V této době se také odvrací od Jeronyma jeho velmi důvěrný přítel Rufinus, který vytýká světcovi tvrdý způsob psaní a vystupuje i proti některým spisům Jeronymovým. Světec však těmito útoky nezmalo-myslíhuje... Bojuje stále se stejnou odvahou a se stejnou neústupností; četná pokoření, nenávisť nepřátel a bolesti různého druhu přispívají jen k utužení jeho duše i k posvěcení jeho díla...

V dopise Nepotianovi rozepisuje se o ž l v o t ě k l e r i k ů a odsuzuje všechny chyby a poklesky římského kněžstva; v Apologetiku Pammachiovi obhajuje své knihy i neporušenost svaté víry proti kacířskému Jovinianovi, proti němuž útočí rozžhaveným ostřím svého bojovného slova; v několika knihách brání se proti výtkám svého bývalého přítele Rufina, kterého tolik miloval a jenž se od něho odvrátil, jsa pohoršen jako většina současných křesťanů a kněží neurvalou drsností a neústupností, s níž Jeronym vystoupil proti mravní

¹² „Neznalost Písma jest neznalostí Krista.“ (Prol. in ls.)

laxnosti a křesťanské otupělosti a vlažnost své doby. Jeronym je přímý; neleká se nejsprostších útoků, pohrdá všemi nízkými pomluvami, jimiž jeho nepřátelé zostouzejí jeho jméno; je si vědom svého poslání, poslání nadpřirozeného a vznešeného, jehož ryzím a vnitřním obsahem není nic jiného než vrátiti své době řeč dětí Božích, čerpajících z kříže veškeru sílu svého života...

Jeronym však svou ostrou kritikou zkaženého římského prostředí a svým voláním k asketickému životu uchvátil též mnoho duší a tím se jaksí vyvažovaly všechny hořkosti a bolesti, jež byly světskou odměnou za jeho horlivou práci apoštolskou. Působení světcovo v Římě přineslo četné ovoce; probudilo mnoho spících křesťanů a vneslo do zatluchlého a shnilého života nový, radostný a krásný van Ducha Božího...

Avšak již r. 384 umírá Jeronymův největší protektor papež Damasus a tu teprve se dokonale rozběšňuje všechen hněv a nenávisť Jeronymových nepřátel; smrtí papežovou jako by byl dán signál ke skutečné štvanci proti nenáviděnému muži. Počínají útočiti na jeho dílo, podřývají jeho veřejnou činnost, zesměšňují jeho zápal pro mnišský život. Jeronym, znechucen těmito útoky rozeštvané římské ulice, je rozhodnut opustiti Řím, v němž považoval svůj úkol za skončený a jehož nevděčnost se dosti dotkla jeho citlivého srdce. Slova sv. Pavla: „Mluvě vám pravdu, stal jsem se vaším nepřítelem“ (Gal. IV.), která citoval v jednom svém dopise, nyní častěji probleskují jeho myslí jako hořký a smutný refrén celé jeho římské činnosti...

Když pak pobyt světcův v Římě se stává úplně nemožným a nesnesitelným, Jeronym se rozhoduje uchýliti se trvale na východ, do samoty, chtěje vzíti s sebou dvě duše, jemu zcela oddané, Pavlu a Eustochii, v nichž rozplamenil již dávno touhu po asketickém životě mnišském. Přes všechny posměchy, jenž se zmocnil záhy tohoto světcova úmyslu, jakmile se pověst o něm rozšířila v křesťan-

ských kruzích římských, a přes všechny ohavné pomluvy, jimiž mnozí klerici a mniši snižovali Jeronymův poměr k Pavle, světec, za nímž brzy vydává se na cestu Pavla s Eustochií, opouští již r. 385 římský Babylon a zaměřuje do velmi vzdáleného Betlema, kde „se cele zasvětil Bohu“ ...

Na cestě do Betlema, na palubě lodní píše Jeronym dopis římské paní Aselle, jež zůstala věrna jeho dílu; tento dopis jest světcovým rozloučením s celou římskou veřejností a Jeronym, jenž jej píše „nachvat s pláčem a žalostí“, odpovídá v něm na všechny pomluvy, jimiž římsští křesťané blili do jeho apoštolského a čistého srdce. „Líball mi kteřísi ruce a tlamou zmlíjí mi utrhall; litovali rty, v srdci se radovali,“ píše tam a pokračuje: „Ten chůzi mé a smíchu mému se poškleboval, ten na obličej můj sočil, ten v prostotě mé cosi jiného podezíral. Jistě skoro tři leta jsem s nimi žil. Četný sbor panen býval často kol mne. Božské knihy, pokud v mé možnosti bylo, často jsem některým vykládal. Z čtení vytrvalost, z vytrvalosti příchyllost, z příchyllostí důvěrnost se zrodila. Ať řeknou, co kdy na mně jinak upozorovali, než jak se na křesťana slušelo? Přijal jsem od někoho peníze? Nezamítal jsem darů, ať velikých nebo malých? Zazvonil kdy v mé ruce něčí kov? Byla řeč má podloučná, pohled drzý? ... Nyní však nic už se nemůže dotknouti světcovy duše; raduje se ze svého utrpení a „děkuje Bohu svému, že hoden jest, aby jej svět nenáviděl“. Jeho pohled jest upřen jen a jen na kříž, v němž je síla a naděje, a „poněvadž planul takovou láskou ke Kristu, nadmíru se stalo, že, jsa chudý a pokorný s Kristem, duší osvobozenou a oproštěnou ode všech pozemských starostí, hledal jedlně Krista, že jeho duchem byl naplněn, s ním co nejúžeji spojen žil, jej trpícího v sobě následováním vytvářel a nic neměl vznešenějšího, než aby s Kristem a pro Krista trpěl“ ...

Po delším putování východními krajinami, přes Cypr a Antiochii, kde vyčkal Pavly a Eustochie,

přes Egypt, kde navštívili četné kláštery a kde Jeronym v Alexandrii nějaký čas naslouchal přednáškám slepého žáka Origenova, D i d y m a, spěchá Jeronym se svou výpravou, v níž byl též kněz Vincenc a několik mnichů, do Palestíny, a tam navždy pevně kotví v Betlemě. Svým nákladem Pavla buduje v tichém a útulném betlemském zákoutí, nedaleko jeskyně, v níž se narodil Spasitel, dva kláštery, jeden je určen ženským anachoretkám a jeho správu sama přejímá, kdežto druhý, řízený Jeronymem, jest osídlen mnichy. Jeronym nalézá v Betlemě živnou půdu pro své vědecké práce; nerušen vřavou světa, netísněn starostmi pastoračními, v klidu a soustředění naslouchá posvátné a velebné řeči Boží, zachycené v Bibli. Modlitba, rozjímání, studium a práce tvoří program každého jeho dne v betlemském klášteře. Jeho úsilí, směřující k zvroutnění náboženského života celé doby, nabývá v mnišství životné výraznosti a průbojnosti . . .

„Uzavřen v cele a vzdálen davu,“ jak sám Jeronym píše v dopise CLXX, věnuje se světec překladu Písma sv. z hebrejského originálu, doplniv ještě před tím své znalosti hebrejštiny pod vedením nového učitele, jakéhosi žida Baranina, který k němu docházel do kláštera v době noční, máje obavy před svými pokrevenci. Četné komentáře ke knihám Písma sv., z nichž nejdůležitější jsou exegetické studie k epištolám svatého apoštola Pavla, jakož i pilná a včelí práce vědecká a badatelská, zaujímají značnou část Jeronymova volného času. Kromě toho koná vědecké přednášky mnichům svého kláštera, zakládá školu při klášteře, v níž vykládá synům bohatších rodičů klasiky; sám stále zůstává ve styku se západem, dopisuje si s četnými přáteli. Jeho dopisy vykazují v této době neobyčejnou spokojenost.

Záhry však klid Jeronymův jest rozrušen spory origenistickými a pelagianistickými, kdy se Jeronym opět ocitá ve vřavě ostrých polemik. R. 416

tlupa pelagianů, proti jejichž dogmatickým po-
blouzněním světec statečně vystoupil, přepadá
betlemský klášter a ničí jej požárem; Jeronym sám
jen útekem zachraňuje svůj život. Tyto události
však značně porušují rovnováhu klidného starcova
života; když se vrací po nějakém čase zpět do
svého kláštera, těžce dobytý klid se již nedosta-
vuje. R. 420 opouští „starý lev“ tento svět, znaven
bojem, vysílen prací, ale s radostnou nadějí v od-
měnu věčnosti, s důvěrou v laskavého a milosrdné-
ho Otce nebeského . . . „Jediná smrt, která ho za-
stihla osmdesátiletého, vytrhla tohoto ohromného
starce z postoje boje a práce, v němž tak dlouho
trval. Nechť ti, kteří se obdivují a pohoršují nad
hrubostí jeho výrazu, násilností jeho polemik,
nechť pamatují na jeho příkladný život, odevzda-
ný studiu a obraně pravdy, milované bez výhrad;
a obdiv, promíšený pohoršením, ustoupí obdivu,
plnému vděčnosti.“¹³

Jeronymovo posláání.

„Nikdo nekladl výše praktické pro-
vádění evangelických rad jako Jero-
nym; nikdo nepřipomínal mohutněji
těm, kteří se k nim dobrovolně zavá-
zali, povinnost nezvratelné věr-
nosti.“ (P. Largent, str. 201.)

Jeronymovo posláání, které udlvuje ještě i dneš-
ního pozorovatele, rozrůstalo se několika směry.
Tento světec, který naplnil svou dobu tak bohatým
a tak plodným životem, neměl sice vážného vlivu
v dogmatickém ustálení a prohloubení církevní
doktríny jako jeho současník sv. Augustin (jak po-
znamenává nejenom Grützmacher ve svém třísvaz-
kovém díle, věnovaném Jeronymovi, ale i řada his-
toriků katolických), leč naproti tomu zapůsobil na
svou dobu způsobem opět jiným, svým a doko-
nale účinným.

¹³ Largent, str. XV.

Jeronym nejenže přiblížil svým vrstevníkům porozumění Písma svatého, základní a zlaté knihy křesťanů všech dob, mnoha exegetickými studii a komentáři, z nichž zvláště jsou pozoruhodné komentáře k malým a velkým prorokům a výklad evangelia sv. Matouše a Apokalypse, jakož i exegetický spis „De situ et nominibus locorum hebraeorum“, pro nějž se mu dostalo názvu „Doctor maximus in exponendis S. Scripturis“, ale i umožnil četbu Bible úplným a dokonalým latinským překladem přímo z hebrejského originálu. Tohoto překladu, jenž dostal od 12. stol. název *Vulgata* a jenž byl od koncilu tridentského prohlášen za autentický, používá se dodnes.

Leč Jeronymovo poslání netkví jen v biblické exegetice; Jeronym zprostředkoval západu vědění řeckého a židovského světa, ale též jeho duchovní a aktuální poslání zaujímá význačné místo i v reformátorském úsilí dobovém a právě pro toto důrazné poslání předkládáme hlas Jeronymova působení a života dnešním čtenářům...

Jeronym se rýsuje na pozadí své rozkotlané a nábožensky pobloudilé doby jako statečný mravní velkán, jenž obětoval všechny své síly k tomu, aby probudil křesťanský svět ke skutečné a plné činnosti víry, k horlivému a nadšenému následování trpícího Spasitele. Proto především s takovým rozhořčením, širokým proudem slov a prudkou účinností bil a tepal do všech mravních zpronevěr a pakřesťanských pokřivenin římského světa laického i kněžského. Poněvadž bystrostí a pronikavostí svého postřehu pochopil v současné rozmarnosti a mravní volnosti, v úžasném přepychu a pohodlí vážného nepřítel jakéhokoliv vroucnějšího života náboženského, proto zdůrazňoval nutnost chudoby mnišství a čistoty panenství jako silný protiklad všeobecné demoralisace a mravní i náboženské dekadence, totéž, o co se ve středověku pokusil sv. František z Assisi.

Vlastním životem, jenž musil také projít ohněm nejhorších a nejtrpčích zkoušek, táhl malátné a vlažné duše k Bohu, otřásal lidskými srdci, zúrodňoval je a připravoval pro neohroženou lásku k Ježíši Kristu . . . Tento světec byl celou duší rozeným pedagogem, vychovatelem účinného slova, osobního příkladu a heroické lásky. Jeho dopisy, 107., určený Laetě, který jest do jisté míry t r a k t á t e m o v ý c h o v ě d í v e k, a 128., psaný Gaudenciovi, rozevírají jasný pohled na šíři ducha světcova, na pronikavost jeho psychologického zření i na účinnou a velikou iniciativnost celé jeho osobnosti.

A právě pro toto velkorysé poslání, jímž Jeronym zachránil Církvi veliký počet duší slabých a křehkých, jest nám tento světec tak blízký. Neboť i dnes je potřebí jeho síly, jeho lásky, jeho nekompromisnosti i jeho statečné a apoštolské horlivosti . . . Jeronym mluví i ke křesťanům tohoto věku, tak oslabeného a rozvráceného náporom satanské zloby, a hlas jeho života, tak nesourodého a heroického, jeho poslání i působení má dosti síly ještě dnes, neboť „kdo pro dobro své doby vykonal dosti, vykonal dosti i pro všechny doby” . . . Lze uzavřít tuto studii, věnovanou charakteristice Jeronymova života a díla, závěrečnými slovy jubilejní encykliky papeže B e n e d i k t a XV.: „Mlčí sice onen hlas, jehož zvuk, vycházející ze samoty, slyšel kdysi celý katolický svět, ale svými spisy, jež „září po veškerém světě jako božské lampy” (Cassian., De incarn. 7, 26), J e r o n y m stále ještě mluví. Mluví a volá, jaká jest vznešenost svatých knih . . . i jak sladké ovoce získává jejich četba a meditace. Mluví a volá, aby se všichni synové Církve vrátili k životnímu programu, důstojnému křesťanského jména, a aby se zachovali nedotknutými a neporušenými mravy a zvyky pohanskými, jež — jak se zdá — v naší době znovu jako by ožily. Volá, aby Stolicе Petrova byla v takové úctě a aby požívala takové svobody, jakou vyžaduje

důstojnost a samo vykonávání apoštolského úkolu. Volá, aby ony křesťanské národy, které nešťastně odpadly od Matky Církve, znovu se k ní utekly, neboť v ní jest uložena veškerá naděje ve věčnou spásu.“

L I T E R A T U R A

Migne, *Patrologiae cursus completus: S. Eusebii Hieronymi opera omnia*, t. I—XI (Parisii, 1845-6). — Listy svatého Eusebia Jeronyma; přel. A. L. Stříž (Stará Říše, 1917). — Amédée Thierry: *Saint Jérôme*, 2 díly (Paris, 1867). — Georg Grützmacher: *Hieronymus, eine biographische Studie zur alten Kirchengeschichte*, 3 díly (Leipzig, 1901, 1906, 1098). — P. Largent: *Saint Jérôme* (Paris, 1900). — Léon Sanders OSB: *Études sur saint Jérôme* (Bruxelles, 1903). — Dr. Alois Lang: *Otec pouště svatý Jeronym; profil umělecké jeho osobnosti* (Olomouc, 1920). — *Litterae encyclicae Benedicti PP. XV. in natall MDS. Hieronymi Ecclesiae doctoris*; ddito 15. X. 1920 (*Acta Apostolicae sedis, annus XII., Num. 10, p. 385—422*). — Dem hl. Hieronymus, *Festschrift zur fünfzehnhundertsten Wiederkehr seines Todestages* (Beuron, 1920). — Rauschen-Altaner: *Patrologie*, str. 301—313 (Freiburg, 1931). — Dr. Josef Samsour: *Základy patrologie*, str. 184 až 192 (Brno, 1908). — Dr. Josef Samsour: *Církevní dějiny obecné* str. 300—304 (Praha, 1907). — *Lexikon für Theologie und Kirche*, V. sv., str. 14—17 (Herder u. Co., 1933).

O B S A H

Lev Pravdy	5
Tvář doby	10
Jeronymův život	15
Jeronymovo poslání	36

VÍTĚZOVÉ

10. svazek I. ročníku.

Václav Zima

SVATÝ JERONYM

Vydáno

za redakce Josefa Papíci

v prosinci L. P. MCMXXXIV.

**Tiskem Lidových závodů tiskařských a nakladatelských
v Olomouci.**

Na lepším knihovém papíře vydáno

Jedno sto číslovaných výtisků,

z nichž prvních pět je neprodejných.

MIRABILIS DEUS IN SANCTIS SUI

XXX—103, cena 15 frs. — V archivu pařížského misijního semináře se uchoval rukopis tohoto anonymního životopisu hlavního budovatele semináře msgr. Pallu, tit. biskupa heliopolského a apoštola Dálného východu. Text, jehož autorkou je asi řeholnice, má v tomto prvním vydání všechnu vůni svého věku.

BOURGEOIS VITAL: *L'art chrétien moderne en Alsace.* (F. X. Leroux, Strasbourg.) Str. 106, cena 20 frs. Hodnotná studie a ocenění význačných plodů moderního náboženského umění, hlavně stavitelského a malířského v Alsasku. Je v něm opravdu mnoho působivé síly, jak ukazují obrázky, které doplňují text názorem.

—: DR. LADISLAUS FURST BATTHYÁNY. (*Fahne Mariens*, Wien.) Str. 40. — Mariánské družiny rakouské věnují svému sodálu, velikému katolíku a výtečnému lékaři knížete B. (zemř. 1931) posmrtnou vzpomínku, aby světlo života, zasvěceného trpícím lidem z lásky k Bohu nezahaslo u náhrobního kamene. Vzor moderního, věřícího lékaře.

BROU ALEX.: *Saint Ignace, maître d'oraison.* Spes, Paris; str. 256, cena 12 frs. — Cílem tohoto díla je podatli pokud lze nejsprávnější obraz nauky a způsobu vnitřní modlitby a duchovního života podle svatého Ignáce; snaží se, aby nauka svatého Ignáce, která je vlastně odvozena z jeho života, mluvila sama, bez srovnávání s jinými metodami. Je to snad někdy obtížnější, jako přímá cesta do vrchu, ale zase o to plodnější. Dílo je při tom přístupné každé duši upřímné vůle.

CINEK FRANT. Dr.: *Mše svatá v bohoslužebném řádu církevního roku.* (Lidové knihkupectví, Olomouc.) Str. 683. — Jako první svazky Cínkova výkladu mše sv. dosáhly velikého úspěchu, tak i tento, obsahující výklad mešních formulářů z *commune sanctorum* (od začátku círk. roku až do konce dubna) bude úspěšně závodit s příbuznými spisy jiných národů. Po vzácných úvodních kapitolách o významu, účtě a kultu svatých, o mariánském kultu, o obcování svatých, podává bohovědec, hagiograf a vůdce duší, toto trojí dr. Cinek vzácně spojuje, výklad každého mešního formuláře, jenž vystihuje základy života světce i cesty našeho následování. Mistrně vypracované stručné životopisy svatých ještě pobízejí k dalšímu poznání světců, dnešního věřícího zvou k následování. Sličnou úpravu dal knižce Štorm. Dopřejte si této duchovní pokladnice.

CLAUDE ROB., SJ.: *Saint Paul missionnaire.* (Xaveriana, Louvain.) Str. 68, cena 0.35 bg. — Sešit, který v lecčem nahradí dobře větší dílo; skizzový portret sv. Pavla, misionáře, je vystižen velmi texty Písma sv. a tak vlastně zde máme tresť apoštolských zásad a činů sv. Pavla. Poslouží za úvod a kostru studia.

CLAIRFEU RENÉ: *L'heure va-t-elle sonner?* (Téqui, Paris.) Str. 157, cena 8 frs. — Otázka blízkosti našich dnů ke dni poslednímu leckdy zaklepe na mysl; tento spisek se na ni snaží odpovědět podle různých proroctev anonymních i ze života věrných dětí Božích. Je každému volno dáti jim tolik víry, kolik usoudí, vždy si však odnese vážnou a důraznou pobídku: Buď připraven!

DUPLESSY EUGÈNE: *La grâce par les sacraments dans l'Eglise catholique.* Bonne presse, Paris; str. 510, cena 10 frs. Týž: *La Rosière de la Libre Pensée.* Tmt., str. 100, cena 5 frs. — Prvně uvedený svazek dokončuje šestidílný *Cours supérieur de Religion*, velmi oblíbený pro přehlednost, jasnost a přiléhavost podání i výkladu. Tři svazky tvoří apologetika, jeden morálka, dva dogmatika. Naším inteligentům může toto zpracování přijíti vhod. — Druhé dílko vděčně přijmou ti, kteří musejí někdy zápolit s moderními „námitkami“; Duplessy je výtečný šermíř slova a nápadu, a naučí mnohému seku do živého.

FASSBINDER MARIA: *Die heilige Klara von Assisi.* (Herder, Freiburg.) Str. XII-224, cena 4.60 Mk. — Postava svaté Kláry nás dvojnásob zajímá pro svou vznešenost ve veliké obci svatých, i pro blízkost s naší světicí blah. Anežkou Přemyslovnou. M. F. nám dává vskutku mohutný a zároveň jasně poznatelný obraz světice v jejím něžném nadšení a zároveň statečném bojování pro Ješku Kristovu v duchu sv. Františka. Světice je v podání F. M. blízko a přece nijak skreslená. V předavku je překlad písemných památek sv. Kláry, kanonizační buly a přehled uměleckých výtvorů o světici.

GUTBERLET Dr. M. H., J. St. M.: *Maria Ward.* (Borgmeyer, Hildesheim.) Str. 60, cena 1 Mk. — Duchovní dcery statečné a tvrdě zkoušené služebnice Boží M. W. se všemi silami snaží, aby všichni přátelé Boží ji poznali. Nový spisek je určen lidovým vrstvám, které dnes zvláště potřebují povzbuzení; příklad života M. W. vleje mnoho důvěry v Boží prozřetelnost.

LE GOUVELLO vicomte H.: *Armelle Nicolas.* (Téqui, Paris.) Str. 366, cena 10 frs. — „Služebnice lidí a milovnice Krista“ Armella N., není u nás docela neznámá, je v říjnové části Bílého Legendy; i nejprostší duši může život Armellin vlnití odvahu a důvěru v dosažení co nejúžšího spojení s Bohem. Prostíčká služka dovedla se sebou i se světem vítězně zápasit o Krista, jenž ji odměnil i mimořádnými milostmi. Životopis, sepsaný znalcem dějin a života Bretaně, vychází již v druhém vydání.

HEJČL JAN Dr.: *Dvakrát do Korintu.* (Ss. dominikánky, Řepčín.) Str. 185. — Mistrovské a životní dílo prel. dr. J. Hejčla, překlad celého Písma sv. spěje k dokončení.

Učený biblista a vroucí ctitel rodného jazyka nesložil po překladu Starého zákona ruce v klín, nýbrž překládá postupně i části N. Z., věrně a při tom opravdu lahodně, jak náleží pro posvátný text, k němuž dává i dosti důkladný výklad. Srovnajte úryvky z tohoto překladu listů sv. Pavla Korinťanům a znovu poznáte, čeho vzácného se nám Hejčlovým překladem Písma dostává.

HUYSMANS J. —K.: Les meilleurs textes. (Desclée de Brouwer, Paris.) Str. LXIII—556, cena 15 frs. — Ve Francii je hojně rozšířen zvyk vydávat kytice, výbory nejkrásnějších míst z vynikajících spisovatelů. De Brouwerovo vydání výborů má vhodný formát, pěknou úpravu a láci, výběr se děje velmi pečlivě. Ke každému je dobrý úvod a bibliografie. Sejde se u nás mnohým, neboť poskytuje levnou příležitost k poznání celého básníka.

KOENIG J.: La Vierge de Lourdes. (Téqui, Paris.) Str. 348, cena 15 frs. — Ctitele Panny Marie Lurdské a zvláště kazatele potěší tato knížka, která přehledně vypráví lurdská zjevení a život sv. Marie Bernardy; nejvíce místa dává výkladu o apologetickém a výchovném významu Lurd. Stejně povzbuzují k úctě a k vděčnosti zaznamenaná fakta význačných zázračných uzdravení tělesných a duchovních, neboť milostná zář Paní proniká i k bludařům i do krajů, kde teprve počíná znít zvěst vykoupení.

LACOSTE E.: Le R. P. Francois Picard. (Bonne Presse, Paris.) Str. 560, cena 15 frs. — Život obdivuhodného bojovníka za práva Boží, budovatele rozsáhlého apoštolaťu katolického tisku Bonne Presse, misionáře, druhého generálního představeného assumptionistů, P. F. P., jest opravdu strhující. Prožíval veliký zápas o království Boží ve Francii, již svou osobou a dílem své řehole dal dodnes nedoceněné hodnoty. Životopis křesťanské statečnosti, obětavosti a nezdolnosti.

MARCAULT CHARLES: Réalisons le Message du Sacré Coeur. (Desclée De Brouwer, Paris.) Str. 127, cena 4.50 frs. — Autor vášnivě obhajuje povinnost Francie, aby podle poselství sv. Marie Markety přijala Božské Srdce na svůj prapor. Nutí k otázce o vhodnosti uskutečnění tohoto poselství.

NEUSS WILHELM: Josef Stoffels, ein Priester unserer Zeit. (Benziger, Einsiedeln.) Str. X—152, cena 4.50 frs. — Vznešená postava kolínského světícího biskupa vyniká v tomto spisku jak v životopisné skizze, tak ve výběru úryvků promluv a dopisů. Nadání ani studium nebylo důvodem kožené učenosti, nýbrž novým popudem k horlivé pastýřské činnosti. Budí lásku a úctu k duchovnímu stavu.

SAINT AUGUSTIN: Les plus beaux sermons. (Bonne Presse, Paris.) Str. 436, cena 15 frs. — Kanovník G. Hu-

meau vydává III. díl svého dobrého překladu kázání velikého biskupa sv. Augustina; většinu tohoto svazku tvoří výbor z kázání de tempore a ke svátkům světců. Vydání je lacné, zavděčí se všem, kteří si nemohou kupovat dražší soubory. Poskytuje vzácnou duchovní četbu.

STOCHI LUISA: Storia di un piccolo grano. (Il Conforto, Verona.) Str. 127, cena 3.50 lir. — Z prostého prostředí vyrostlo „zrníčko“ lásky k Ježíši, Eleonora Matuzzi, rozemílané žernovem utrpení tělesného i duševního, aby se mohlo stát milou obětí před tváří Páně. Stránky posilující duše, sevřené utrpením a tvrdý mi zkouškami.

UNDET SIGRID: Heilige Angela Merici. (Herder, Freiburg.) Str. VI-58, cena 2 Mk. — Očekávání, ke kterému opravňuje genius S. U., se nezklamalo v tomto životopisu; věřící umělkyně pochopila velikost veliké dobrotnice a dovede ji také vyjádřit takřka formou vítězství věrných Božích. Zvláštní cenu má nejdelší, jaksí úvodní kapitola Žena a kultura.

RUINART THIERRY DOM: Mabillon. (Desclée de Brouwer, Paris.) Str. 236, cena 15 frs. — Nedávné třetí století narození proslaveného církevního historika Mabillona, benediktina, pobídlo k přetisku životopisu spolupracovníka Mabillonova T. Ruinarta, jenž má na mysli více životní a duchovní obraz velikého badatele, než jeho vlastní vědecké dílo. V Mabillonovi nacházíme vzor učence, jehož duše byla do poslední chvíle tak svěží v lásce k Bohu, zakotvená ve službě Pravdě nejvyšší.

VIESER DOLORES: Der Märtyrer und Lilotte. (Schöningh, Paderborn.) Str. 400, cena 4.80 Mk. — Setkávají se dvě duše, jinou věřící, dívka odrostlá, bez myšlenky na Boha; který svět zvítězí? Mladý Inigo, Mexikán, slyší hlas Králův a vrací se do vlasti, aby za něj konečně vyhlí krev. Rozloučení a duchovní vítězství křísí odumřelou duši Lilotty, mučednickova přímluva ji zvedá. Dolores Vieser ryžuje ze svých pokladů ryzí kov umění, které hřeje, pozvedá, proniká do hloubky; je duhovou rosou.

WERRIE PAUL: La légende d'Albert I-er. (Castermann, Tournai.) Str. 153—XVI. — Belgičané a Francouzi složili mnohý tribut literární na hrob hrdinského krále Alberta; uvážíme-li, v jakém víru a kvasu Albert I. vedl svůj národ, pochopíme, proč autor dává jeho životopisu, vyprávěnému s tolikou láskou a úctou hlavně mládeži, název legendy, zvěsti o hrdinovi ducha.

Cena 3 Kč.

ÚLOMKY

Příloha k 1. ročníku
měsíčníku "Vítězové"

VÍTĚZOVÉ

měsíčník věnovaný hagiografii a katolické biografii.

Šéfredaktor: P. dr. Silvestr M. Braito O. P.

Redaktor: Josef Papica.

Vychází 15. každého měsíce kromě prázdnin.

Redakce a administrace, Olomouc, Slovenská 14.

Předplatné 28 Kč ročně, na lepším papíře 40 Kč.

Účet pošt. spořitelny Brno č. 106.633 pod názvem

Edice Krystal-knihovna, Olomouc.

Zůstaňte našimi odběrateli i v novém, budoucím ročníku. „Vítězové“ za rok dokázali, že skutečně bylo třeba pravidelné duchovní potrawy dobrého příkladu. Upozorněte rovněž své přátele a známé na „Vítěze“, budou Vám vděční za tento důkaz pravého přátelství! Darujte k vánocům či k jiné příležitosti roční předplatné na „Vítěze“, bude to dárek, jenž celý rok bude připomínati Vaši velkomyslnost!

Které životopisy máme již pro příští ročník připravené? Sv. Františka As., sv. Vincence Fer., bl. Imeldu, milosrdnou sestru Augustinu, sv. Vojtěcha, Jana z Dražovic, budovatele českého Sionu J. Zdika a Lohela, bl. Angelika, Garcia Moreno, Vico Necchi, sv. Konráda, ctih. Marii Mazzarello, P. Cochena a Libermannu, řadu dalších rukopisů máme příslibenu. Bude i v příštím ročníku „Vítězů“ krásný a mohutný obraz úrodné svatosti Církve katolické ve všech dobách a ve všech stavech.

Ještě jste se nepřihlásili o životopis mladého vítěze Božího Petra Jiřího Frassati? Učiňte tak neprodleně, máte snad ještě objednáací lístek, který byl přiložen k poslednímu číslu „Vítězů“. Životopis Petra Jiřího Frassati budete čísti tak snadno jako román, ale celá doba četby této knihy Vám bude svátkem. Potěší každé srdce!

LITERATURA

ALTFRIED: Leben des heiligen Liudger. (Fredebeul-Koenen, Essen.) Str. 56, cena 60 pf. — Básník J. Kirschweng přeložil a přepracoval starý životopis apoštola Sasů sv. Ludgera svěžím jazykem bez újmy starobylého pelu. Dobrý úvod a chronologii života světce podává K. Koch.

BAUDIMENT LOUIS: Francois Pallu. (Snes. Paris.) Str.

Ú L O M K Y

P. MANSVET JAKUBIČKA

Patnáct let již dříme poslední svůj sen na poličském hřbitově kněz, jehož k sobě povolal Bůh ještě mladého, zaníceného pro službu Bohu a duším. P. Mansvet Jakubička odcházel se světa ve svých čtyřiatřiceti letech, vyplněných touhou, prací, službou. A když ho pochovali, uznali i ti, kdož nechápali jeho vzletu, že byl pokosen život opravdového, hlubokého kněze čistého charakteru.

Narodil se roku 1883 v Poličce, studoval v Lito-myšli a v Chrudimi, bohosloví v Praze. Roku 1905 jest vysvěcen na kněze, působil na několika místech jako kaplan a od roku 1910 do roku 1918 byl zámekským kaplanem na Orlíku. „Potkal jsem ho tam jednou,“ vypravoval mi dr. F. X. Novák, „a hned jsem poznal, že je to svatá duše.“ Svědectví z úst dra Nováka má svoji hodnotu a v tomto případě bylo oprávněno.

Lidé často zapomínají, že každý rod je něčím poznamenán, má své poslání v řádu Božím i lidském a všechny cesty míří k jednomu bodu, jenž jest ústředním. Nesplní-li rod toho svého poslání, dopouští se trestného činu. Tak se mi zdá, že posláním rodu Jakubičků bylo dáti Církvi v Mansvetovi krásný a vonný květ kněžství. Tento květ vyrostl, když přišel čas, na lodyze, jejíž mírou byla láska k Bohu a stánku Páně. Děd Mansvetův spravoval v Poličce chrám; vnuk se stává služebníkem oltáře. Všechna láska, která proudila žilami rodu, rozhořela se nejjasnějším a nejmocnějším plamenem v posledním jeho členu. Větší intensitu již nemohl dát a nádhernější korunou nemohl býti ověnčen. A i odchod se světa v mladém věku přidává této koruně zvláštní zář.

Z pohledu P. Jakubičky mluvila jemnost, mírnost, ale i vážnost a opravdovost. Jeho cílem nebyla prostřednost, mířil k metám nejvyšším. Nechtěli, aby byl knězem, on, poslední mužský potomek rodu, a on zatím hořel touhou stát se řeholníkem, a největší bolestí jeho bylo, že jí neuskutečnil. V listě jednomu svému příteli psal 25. srpna 1916 slova, ze kterých vane smutek nad nesplněním přání: „Byl jsem v Olomouci, kde jsem ztrávil — v klášteře dominikánském — velepamátný pro mne 4. srpen — svátek sv. Dominika — u bratří v místě, kde jen strop mě dělil od zaslíbené, ale mně zakázané země, noviciátu. Tentokrát jsem v něj nevstročil jako roku 1904. Jak jsem záviděl dvěma mladým mužům, kteří 3. srpna, právě když jsem tam byl, směli obléci šaty, jejichž část substanciální (škapulíř) již sedm let nosím. Ale impedimentum caritatis (myšlena láska k rodině) mne vzdaluje stále, a vždy víc po každé návštěvě cítím jeho váhu.“

Matka, vzácná křesťanská žena, vložila svému drahému dítěti do srdce víru a lásku k Bohu a Církvi. Studium ji nejen neodvážlo, spíše ji posílilo. Bylo to studium historie, jímž byl doveden k poznání blahého působení Církve. Z větví, vyrostlých na stromu Církve, uchvátily jeho pohled ony haluze, jež představovaly řehole, církevní řády. Do nich jako by z kořene proudilo nejvíce živné mízy, v nich dokonalost vznešené pravdy Kristovy má nejvíce nadšenců. Vždyť již poupě, které pučí na stromu Církve, hustém větvemi, jest světec, zakladatel nového řádu a z toho poupěte vyrůstá větev, která často dosahuje veliké délky i šířky a jest okrášlena mnohými větvíčkami svatých životů. Tak se zdá, jako by každý řeholník měl za sebou život celého řádu, a máje za sebou tolik požehnání, síly a svatosti, rozrůstá se a mohutní. Jedna větev zvláště strhovala věřícího jinocina: kartusiáni. Nejprísnější řád, *Cartusa nunquam reformata quia nunquam deformata* — Kartuza, jež

nebyla nikdy reformována, poněvadž nebyla nikdy deformována, přitahovala srdce jinocha, bohoslovce i kněze. V dopisech přátelům, v rozhovorech nejednou se vracel ke své milé Kartuze a vždy o ní píše s radostí, jež jest zastiňována smutkem, jenž byl zmírňován jen nadějí, že snad přece jednou... Do kartusiánského kláštera v Kraňsku si několikrát zajel a jeho článek, uveřejněný roku 1908 v „Novém věku“, vyšlehuje v plameny nadšení. Zahradě sv. Maří, dějinám kartusiánského řádu na Újezdě v Praze, věnoval mnoho chvil. A ve své závěti stanovil, aby tři věci, které měl nejradši, totiž klekátko, kříž nad ním visící a kálch, který nosil každodenně k oltáři a pozdvihoval s Krví Páně, byly odevzdány kartuziánskému klášteru v Kraňsku.

Druhou jeho láskou byli synové svatého Dominika. Toto přátelství ke dvěma rozdílným řádům se dá lehce vysvětliti, uvědomíme-li si, že zájem jeho o kartuziány a dominikány nebyl povrchní. P. Mansvet se nespokojoval vnějškem, nýbrž sestupoval ke kořenům. Na své cestě se setkával se svatými řeholníky a hlubokými mystiky, lidmi, kteří z náplně rozdávali jiným, vedli jiné, učiteli mystiky. A kdo jen poněkud zná některé mystiky kartuziánské a některé mystiky dominikánské, lehce pochopí zápal mladého kněze pro oba řády. Byla zde vnitřní spřízněnost. Není tudíž divu, že byl strhován velikým Lacordairem, o němž mluvil se slzami v očích, líče třeba jeho prožívání utrpení Páně, a že vrcholné své dílo napsal o patriarchovi dominikánského řádu, svatém Dominikovi. Když je dokončil, byla válka a neměl prostředků na jeho vydání. Biskup dr. Ant. Podlaha, který je přečetl, je chtěl vydati, ale neměl prostředků a tak čeká dílo — je-li ovšem dosud celé — na nakladatele. Autora srazila chřipka a o jeho dílo se nikdo nestará.

Chtěl býti knězem podle Srdce Páně. Když odcházel jako novosvěcenec na prvé místo kněžské-

ho působení, byl pln radosti. Člen třetího řádu sv. Dominika se těšil na kazatelnu a na zpovědnici. Praedicare — hlásat Slovo, učit a zpovídat, činit duše šťastnými, vlévat útěchu, očišťovat. Přál si v duchu, aby mohl zůstat ve městě a vést inteligenci, a zatím byl poslán na venkovský úhor. Ale všude jsou duše, které potřebují Slova. Celý týden se svědomitě připravoval na nedělní kázání, několikrát je promeditoval a Bůh žehnal jeho setbě ve vyschlém kraji. Když později dlel na Orlíku, nejednou se mu zastesklo po kázáních. „Jak se mi stýská po kazatelně,“ psál svému příteli. „Ty ji nyní budeš mít a právě tam můžeš uplatnit své nadání kázat inteligenci.“ A pak se mu stýskalo po dětech, po škole. Měl je nevýslovně rád a ony měly velice rády jeho. Práce ve škole mu připadala „jako když ptáci hnízdo staví; také ho hned nestaví přesně dokola, a nečiní kus, na němž pracují, úplný, ale kladou stéblo na stéblo, kam se to právě hodí“. Sám sebe považoval za dohlížejího při tomto stavění hnízdečka, vybíral nejpevnější stébla, aby hnízdo drželo dlouho pohromadě, urovnával je. Jsa sám čist, měl blízko k dětem, chápal je a někdy si dělal výtky, zda jednal správně, když je opustil, neboť apoštolát mezi nimi pokládal za velice důležitý a čerpal z něho i útěchu a sílu. Těžce nesl odnáboženštění národa a leckdy si trpce postěžoval na hrozné a bolestné následky boje proti Bohu. Kněz má velikou odpovědnost, to věděl tím spíše, že jeho farář toho plně nechápal. Právo na kněze má Církev a domyslí, co ukládá v době útěku lidí od Boha a útoků na Matku. Kněz nesmí, říkal, dát ani nejmenší pohoršení, neboť tím s nepřítelem rozdává rány, a ještě bolestnější Církvi, která je milující a čistou Matkou. Proto se snažil růst jen ke svatosti. Chtěl dávat svaté věci nejen z moci svého kněžského úřadu, nýbrž i celým svým nitrem.

Život P. Jakubičky byl promítán bolestí a největší bolestí byla zpráva, že v Praze svrhli marián-

ský sloup. To již byl nemocen a snad obětoval svůj život za ty, kteří se dopustili toho hrozného činu. Tím byl korunován jeho život.

ZVÍTĚZILA

Mladistvá duše s. M. Margarety oplývala bohatstvím vysokých ideálů, jež jí vnukala její zbožná mysl, posvěcená libými vany Ducha sv. Hvězda moudrých zaplála i před jejím vzníceným zrakem a Margareta, fascinována její září, sledovala ji na Dálný východ. Leč v Jerusalemě u sionistek mimo očekávání se nezarazila, nýbrž vedla její kroky zpět do rodného domu v staroslavném Olomouci; krátce nato se za jejím svitem dostala do bavorského Schlehdorfu, jenž zkoušel a rozvíjel misijní povolání žadatelek a čekatelek. V Olomouci poznala s. M. Margareta a v Bavorsku se přesvědčila, že její hvězdou je ta Dominikova. Neohlížeje se polorozhodně šla za ní poslušně; nebyla jí žádná oběť dosti velikou a žádná překážka nezdolatelnou. Slabá dívka, jemně citlivá, opouští ve 28. roce domov navždy a po dvou letech bez lítosti trhá nejpevnější pouta mládí a přirozenosti. Daleko za ní leží Evropa, v uši jí bije hukot oceánu, píseň o shledání na věčnosti osláblým refrénem rozechvívá struny raněné duše a se vším tím zápasí její láskou bušící srdce. Hnutí stesku plaší vítězným Te Deum, jež pěje se slzou v oku a výmluvným úsměvem na ukázněném rtu. Svazky strhány, mosty spáleny, hvězda Dominikova se tentokrát zastavuje a stojí s klidem usmířené Věčnosti. S. Margareta vystupuje s družkami na břeh Jihoafrické unie a zastavuje s heroickým klidem své kroky ve východním Londýně. V nitru zní obměna žalmu: „Toť místo, jež si vyvolila duše moje; bude svědkem mého díla pro Tebe, Pane! Ježíš a já!“

Doma žertem tvrdívala, že bude černochy v Africe tak dlouho umývatí, až jim tváře zbělejí.

Jak se jí „praxe“ dařila, nesvěřila ani své vroucně milované sestře, rovněž dominikánce, ale ve vlasti, v české provincii a nyní představené v Brně.

Že však neuchvátila lacino koruny slávy, je rovněž tak jisto, jako že nedosáhla koruny lidí prostředních.

Dokonalé odpoutání ode všeho naučilo ji svatě žítí, vytrvalost v odříkání ji naučila svatě umíratí. Dosáhla 53 roků, z nichž 25 ztrávila v úpalu dne a horka. Jedinkou krajanku našla po letech v misii. Je to s. M. Berchmansa, rovněž z Moravy, jež o ní vydala skvělé svědectví, že její touhou je taková smrt, jakou zemřela s. M. Margareta po krátké nemoci, asi tři neděle trvající, po zaopatření sv. svátostmi, odevzdána do vůle Boží, bez jakýchkoli přání, s pohledem plným důvěry, jež upírala vzhůru, tiše jako dítě. Rovněž tři její představené, jímž postupně v Africe podléhala, s největší úctou a obdivem se vyjadřují o její jedinečné ctnosti a záviděníhodném jejím skonu.

Sestro Margareto! V den Mladátek odlétlas jak čistá holubice, symbol dětinnosti a neviny, odešlas ve svatý rok, dlouhý svátek svého Miláčka, v rok tisícileté památky dovršení jeho díla vykupitelského, apoštolského a misionářského. V době velikého kvasu všeobrodných snah svého sv. řádu sevřel tě ve svou náruč sv. Otec Dominik, dceru věrnou! Vzácný Květe zbožné Moravy, spálila tě touha apoštola, nuže, v nebi pokračuj! Pamatuj tam na vlast, na svůj lid, oroduj za bílých bratří rodinu, sama duchem genius, vypros sestrám svým v malém svatou hrdinnost!

Sestry dominikánky v Brně.

✱

Zvětšeli svatí? Kterýsi přítel a vážný muž užil tohoto výrazu, jímž chtěl asi naznačiti, jako by někteří svatí měli již místo jen ve slávě nebeské bez jiného vztahu k Církvi bojující, leč se vztahem historické skutečnosti. Zdálo by se na první pohled,

ale: každý světec má své osobní poslání ve své době, či ve svém díle, ale kromě tohoto poslání má vždy svůj význam pro život kterékoli doby, nad to vždy v každé svaté osobě jest mnoho, čím jest opravdu vítězem a naším vzorem. Nelze souditi z toho, koná-li který svatý „zázraky ještě dnes“ či ne. Zázraky na přímluvu svatých se pravidelně dějí jen na prosby údů Církve bojující a proto by bylo správnější říci, že se k mnohým světcům neutíkáme, ač naši předkové je tak vroucně ctívali (na př. sv. Barbora, sv. apoštolové atd.). Tak jest tedy říci: nezvetšeli svatí starých dob, ale děti nové doby jsou až příliš nové. Co toho jest příčinou? Jednak přirozený sklon lidské povahy po novostech, jednak i dosti silný myšlenkový směr protitradiční, ale ten rozhodně nemá v sobě ducha příznivého křesťanství. Jak také nemají svatí „vetšet“, když sami moderní křesťané se leckdy stydí za jejich jména? Nejhlubší příčina pak podle našeho mínění spočívá v neznalosti životů a díla starších světců, jak velmi krásně vystihuje jáhen Ferrand v životopise sv. Fulgence: „Zvláště pro budoucnost jsem se den ze dne více obával, aby tak svatý život neupadl do hlubokého zapomenutí!“ Proto se Vítězové nebudou báti ani „zvětšelych“ krásných postav Církve vítězné, naopak bude zvláštní zásluhou ukázati, že věrní služebníci Boží jsou stále živí, že ustavičně jsou i našimi vzory spolu s vyvolenci Božími nejposlednějších dob.

Řeholní rodina sv. Bernadetty Soubirous, sester neverských, má název Kongregace lásky a křesťanského učení. Kongregaci tuto založil roku 1680 kněz de Laveyne, prvními členkami kongregace byly Anna Lejay a Marie de Marchangy. Účelem kongregace jest ošetřování nemocných a chudých a vyučování dívčí mládeže a dětí. Základy kongregace byly položeny v San Saulges, ale brzy byl mateřský dům přenesen do Nevers, roku 1856 do S. Gildard. Vzácné bylo a jest dílo neverských sester; za velké revoluce bylo 28 sester uvrženo

do vězení, když odepřely přísahu, plavci loirští se vzbouřili a vynutili si, aby byly propuštěny na svobodu jejich „matičky“. Byly to bystré a udatné sestry: kdysi přišel kterýsi republikán na sestru, ona vyučovala hlouček dětí náboženství: „Čemu je učíš, občanko?“ — „Učím je tomu, co ty neznáš a měl bys umět.“ — Nyní má neverská kongregace 171 domů, z nich většinu ve Francii, menší část v Belgii, Itálii, Anglii, Španělsku, Švýcarsku, v Japonsku a v Tunisu. Heslem zakladatelovým bylo: Bůh jest láska; ve znaku sester čteme: Jediný Bůh.

Nové padesátiletí vítězné cesty celým světem letos začíná světový román Sienkiewiczův *Quo vadis?* Jest málo knih, které by tak byly pronikly jako *Quo vadis?* a v mnohých případech jsou takřka jediným zdrojem vědomostí o prvních dobách Církve. Papež Lev XIII. si *Quo vadis?* sám s velikým zájmem a uspokojením přečetl a doporučil autorovi několik oprav míst, která podrobně líčila římské orgie. Autor pokyn papežův přijal se synovskou úctou.

Z myšlenek ctih. J. K. Colina. Mnozí se snaží jen o to, aby zřídili své vnější chování, a nejdou na kořen zla. Mnoho se namáhají, mnoho se snaží a přece málo pokračují. V krátku by daleko více pokročili, kdyby se řídili opačným způsobem a hleděli především zříditi myšlenky a duševní hnutí. — Jest třeba uměti trpět. Jsme poutníky; a kdo putuje, zakouší mnoho nepříjemností, obtíží, překážek; mnohého jest se zříci. Kdo praví poutník, praví toto všechno. Ale pout bude u konce; teprve v nebi si máme odpočinouti. — Jaké krásné dílo jest výchova mládeže! Není nic obtížnějšího, nic nevyžaduje tolik taktu. Ano, odvažuji se říci, jest ho více potřeba než ve vedení dospělých. Ale také není nic záslušnějšího a nic většího... Když dítě vychází z rukou své živitelky, jest jen načatým člověkem; je třeba utvářeti jeho srdce, ducha, charakter, ctnost. To jest úkol vychovatelův. A jest to jako druhé stvoření.

Ú L O M K Y

Sedmikrásky. Serafínský prapor dává svým čtenářům životopisné črty, mezi nimiž se objevují i zprávy o zemřelých sestrách Laického apoštolátu. Život jedné této sestry, Rafaely Nádvorníkové, jest podoben květu sedmikrásy, samy spolusestry jí přilicly „prostou zbožnost“. Zbožnost, jež pramení a končí v tichosti, v lásce k eucharistickému Ježíši, v obětech za duchovní povolání sourozenců, za vysvobození pobloudilých a zatvrdilých duší. Kdo z nás by dovedl zaběhnout do sousední vsi odprosít se za několik neprozřetelných slov? Prostá zbožnost, avšak ovanutá dary Ducha sv., neboť praví její životopisná zpráva, že „neměla zvláštního vzdělání, ale na spletité nebo záhadné otázky dovedla vždy jasně a případně odpovědět“. Sžírala ji potichoučku tuberkulosa, ale ulehla teprve čtyři dni před smrtí; nečekala konec tak brzy: „To bych měla nebe laciné.“ Tázali se jí v poslední dny: „Není vám smutno?“ — Divila se: „Není!“ — „A co děláte?“ — „Teď mám na práci trpět.“ ... Chodíme na jaře a nevidíme prosté krásy sedmikrás; až jsme utýráni všelikou umělkovaností, planou krásou, potom se hladně skláníme k prostotě a léčíme jí osláblé srdce. A kolik by nám prospělo, kdybychom se naučili vidět krásu „prostých zbožností“ duchovních sedmikrás!

Konverse nejvyšší. Čtenáři našich hlídek literárních často potkali jméno francouzsko-belgického nakladatelství Desclée De Brouwer; vysloveně katolické a jedno z nejčilejších. Méně známo jest, že příčinou rozmachu tohoto domu jest konvertita Holanďan Petr van der Meeren. Narodil se roku 1880 v Utrechtu ze zámožné rodiny. Mladík propadl liberalismu a skončil v radikálním socialismu. Naprosté popírání, négation intégrale, bylo jeho hes-

lo. V Bruselu se oženil s bojovnou žákyní marxistickou a počal spisovat. Ale již od roku 1907 se u něho projevoval vnitřní neklid a ten jej pudil k četbě evangelií. Písmo sv. a četba životopisu ctih. Kateřiny Emmerichové jej pudily k bližšímu poznání řeholního života. Na cestě po Italských klášteřích pronesl slova: Žízním po Bohu. Vrátil se do Paříže, kde navázal nová přátelství s katolíky a roku 1911 přijal se synem křest; žena jej brzy následovala. Přijal ředitelské místo v podniku Desclée De Brouwer, kde uveřejňoval i své spisy proniknuté křesťanstvím a ovlivněné Bloyem a Maritainem; nejznámější jsou Deník konvertitův a Bílý ráj. Očistná cesta Petra van der Meeren nebyla ještě ukončena: za příkladem synovým, jenž se stal benediktinem v Solesmes, a dceřiným, jež jest rovněž benediktinkou, vstoupil i otec do benediktinského kláštera v Oosterhut v Holandsku, když před tím jeho žena přijala řeholní závoj u sv. Cecilie v Solesmes. Podivné cesty Páně, z rodiny radikálního marxisty intelektuála se stává rodina řeholní.

Úmrtí dvou vynikajících rakouských katolických intelektuálů zaznamenávají poslední dva měsíce. V lednu umírá Herrmann Bahr, počátkem února dr. Richard von Kralik. Oba literáti zanechali hlubokou stopu, ovlivňovali i české katolické spisovatele a básníky. „Nanebevstoupení“ H. Bahra bylo přeloženo do češtiny naším spolupracovníkem P. E. Soukupem.

Šedesát let ve službách Kristu Pánu mezi černochy. V prosinci minulého roku oslavoval Saint Louis v Senégalu svou „babičku“ sestru Pretextatu z kongregace sester sv. Josefa z Cluny. Sestra odejela do misí začátkem roku 1874, čtrnáct dní po složení řeholních slibů, a nepřetržitě sloužila v nemocnici v Gorée a v Saint Louis. Dnes již nemůže ani chodit, ale zná ji celý kraj, neboť jest „babičkou“ všech. Vládou byla poctěna křížem čestné legie a zlatou medailí des épidemies.

Petr de la Gorce, člen francouzské Akademie (1914), akademie věd mravních politických (1907), právník a historik, zemřel počátkem ledna. Byl vždy horlivým a uvědomělým katolíkem, když byly ve Francii vyhlášeny protikongregační zákony, zřekl se státní soudcovské služby. Z jeho děl vynikají Dějiny Druhé republiky, sedmisvazkové Dějiny Druhé říše a Náboženské dějiny francouzské revoluce.

Cesty Boží. V dějinách církve annamské jest slavným písmem zapsáno pronásledování za císaře Ming-Manga; za tohoto pronásledování přinesl r. 1833 mezi prvními obětí života bl. Pavel Buong. Pronásledování skončilo, krvelačný císař odešel před trůn Boží a dnes — tři jeho vnukové, vzeší ze spojení jeho rodu s rodem mučedníkovým, jsou v chlapeckém semináři v Hué.

Učitelé, doktoři, katolické Církve. „Dvě vlastnosti se pokládají za nepostradatelné u Učitelů Církve katolické: svatost života a čistota učení. Svatost života uplatňuje učitelovu učenost; čistota učení dává lesk svatosti člověka. Svatost života mu získává náklonnost; neporušenost učení mu zajišťuje vážnost. Svatý život se doporučuje sám k následování; čisté učení nevidí, že by mu byl odepřen souhlas. Svatý život odnímá všechny záminky očerňování; čisté učení ob stojí v zápase . . . Nadarmo by se snažili učit moudré nauce, kdyby nevedli svatý život.“ (Jáhen Ferrand: Život sv. Fulgence.)

Pro povzbuzení posmívaných „zbožných babl-ček“. Misijní biskup msgre Meysing OMI. v Kapsku uděloval v Rivertonu svátost biřmování. Mezi biřmovanci byla šedivá domorodá stařenka, která ještě před přijetím svátosti Božích bojovníků zvítězila v duších sedmdesáti příbuzných, jež rovněž přivedla ke křtu sv. a ještě dále vítězí. Její zásluhou, prosté domorodé stařeny bez jakéhokoliv vzdělání, bude nutno zřídit novou misijní stanici. Obrácení stařenky jest po milosti Boží ovocem laskavosti P. Stumpa OMI. Byla původně protes-

tantského vyznání a P. Stump ji potkal v nemocnici. Stařenka ležela opuštěná a misionář pro ni vždy našel vlídné slovo. Když se dověděl, že jest protestantka, nabídl se, že jí pozve pastora, ale stařenka odmítla a za nedlouho požádala o přijetí do Církve katolické. Po křtu sv. se jí zdraví polepšilo tak, že mohla odejít domů a počala úspěšný apoštolát. — Nechť se jen svět vysmívá „babičkám“, i ony mají právo pracovat podle sli pro království Boží a jejich apoštolát jest tím vzácnější, neboť jest ozdoben lidskou důstojností stáří.

Za P. Odilo Pospíšilem O. P.

Zaplesej, šťastná Moravo, opět vzchází z tebe a nad tebou jeden zdařilý obraz Slova tělem učiněného a opět ze staroslavného Olomouce. Či není P. Odilo jedním z těch šťastných, již podle vzoru Páně napřed činili a pak učili? Slovo Zjevení vnímané od dětství přijalo v něm podobu Ježíše-Mistra a Učitele uhnětených srdcí lidských. Jest veliký duchem, protože dovedl uchovat horoucnost ideálu mládí se zápallem pro čin, jenž v něm sublimoval v květ žáronosný, schopný zapáliti svět.

Pečlivě si uchovával své vnitřní bohatství, žárlivě tohoto dědictví po své zbožné matce střežil před nepřízní času; od zevního světa nečekal nic a přec nezakrňel, neustrnul, nezatvrdil se, naopak, s taktem dovedl rozdávatí sebe. Rozdával se na kazatelně, ve zpovědnici, ve svém milém juvenátě, kde byl „tatíčkem, jakého již nikdy nebudou mítí“, tak vyznali šťastní jeho svěřenci. Rozdával se i v ostatním řádovém prostředí. Vyprané habity, zametené chodby, umyté nádoby, očištěné klosety, nejnižší práce, jež nenáročně konal, vydají kdykoli zářné svědectví o vysoké ctnosti světců. Rozdával se i u svých milých řádových sester, kdykoli po únavné práci apoštolské směl si zajít k nim pro chvílku „osvěžení“.

(Pokračování.)

Ú L O M K Y

Za P. Odillo Pospíšilem O. P.

Vždy měl po ruce zásobu neúhledných ctností, aby jimi okolí pohladil, rozehřál, rozohnil. Jestli kdy uchvátilo dětství palmu vítězství nad moudrostí tohoto světa, je to za dnů našeho materialismu, jíž prošel vzácný misionář nezasažen, nedotčen, s duší dítěte, pamětliv slov Přítele dítek: „Nebudete-li jako maličcí, nevejdete do království nebeského.“ Z tohoto vnitřního příbuzenství vyrůstá jeho vřelá úcta k Světcí malých duší. „Řekněte Terezičce,“ volá několik dní před blaženou smrtí, k jednomu ze svých spolubratří na vinici Páně, „řekněte Terezičce, že P. Odilo zahálí!“ On, jenž nikdy nenaříkal: „Pane, učinils je rovné nám“, jenž se slepou neohrožeností se vrhal do strohosti života, s dětsky čistým úsměvem šel zlobě vstříc, by ji odzbrojil polibkem lásky, on, jenž uměl vynímat vzácné perly jedinečných krás z nader oceánu lidstva tam, kde současníci líně hubovali na skalnatou poušť, naříká si s vášnivou lakotou těch, „kdo si násilí činí“, na to, že lenoší.

Naplněné kapsy dovedly již snad leckomu otevřít srdce lidská, ale pouze na okamžik. Které kouzlo však je drželo vždy otevřena a láskou překypující vůči osobnosti P. Odilona? Jeho vlastní srdce, přeplněné bohatstvím lásky a vždy dětsky svěží. O něm platí: „Nic nemajíce a všemi věcmi vládnouce.“ Záviděníhodné je však jeho nadpřirozené hledisko, že blahobytně nepřilostl a náročně nespoléhal. Nepřilnul k této zemi, ani k tomu, co její dítky nabízejí, ale šel poslušně, když volal Pán, lituje jedině, že je konec námah a prací. Nespoléhal na vděk a přehlížení svých křehkostí se strany jiných. S tklivou pokorou prosí na smrtel-

né posteli své odchovance o modlitbu, o požehnaní, ba za odpuštění. Dostalo se mu všeho za hojného prolévání slz, ale jak odpouštět tam, kde se koleno mimovolně ohýbá a duch se hroutí v prach u vědomí vlastní viny a andělské nevinu toho, jenž se tak dojemně kaje!

Jako každý genius i on znal cenu času. Proto litoval, musel-li se, byť jen na chvíli, zastaviti a uprázdniti své místo on, Průbojce Slova a Zastánce cti jeho Matky. On, poctěný Herold své nebeské Paní, musí býti vždy na svém místě; svíjí se v křečích, ale musí jako čestná stráž státi před tváří své Velitelky, vždyť nastává její měsíc, její dlouhý svátek, a když začal své májové pobožnosti u minoritů, sluší se je dokonati, třeba za cenu života. Tak padá hrdina, tak klesá bílý rytíř s pohledem lásky, upřeným na svou Vyvolenou a s jejím drahým jménem na rtech. Dere se mu se jménem Ježíšovým za nejprudších bolestí z hrudi a okolí hluboce dojata volá s ním: „Ježíš, Maria, Josef!“

A jako Slovo věčné vykupuje i on svou činnost bolestí, klade ji jako pečeť na knihu svého života, přijímá je ve formě největší oběti, již mu byla ztráta činnosti, vidí v ní však samozřejmost, čirý důsledek dominikánské prostoty.

Slovo vtělené následoval jako neúnavný Učitel bloudících, jako dobrotivý obraz Toho, jenž všude dobře činil a pomáhal, jako veliký Trpitel, jenž volal: „Ne jak já chci, ale jak Ty!“ A jako po boku Ježíšově „stála Matka jeho“, tak pospíšila i k výstižnému Obrazu vtěleného Slova. V sobotu, v den svého milostného Navštívení, zastřela pláštěm svého milosrdenství svého adoptivního Syna, Dítě své lásky a pečlivosti, vznesla jej do ráje, by mu ukázala požehnaný plod svého panenského života, kde, jak doufáme, již vidí slávu Jednorozeného od Otce plného Pravdy a milosti.

Vítězná kniha. Aspoň zhruba jest u nás již znám svatý a radostný život P. G. Frassati, studenta, dominikánského terciáře (Fra Girolamo), salesiánského odchovance; jeho životopis sepsal Don A. Cojazzi, salesián, vychovatel mladého Božího hrdiny; po prvé vyšel r. 1928 v březnu, po druhé téhož roku v červenci, po třetí v listopadu; r. 1929 vyšla dvě vydání, další 1931 a 1932, r. 1933 v prosinci vychází vydání osmé (Soc. Editrice Internazionale, Torino, str. 389 a ilustrace, cena 8 lir), celkového nákladu 65 tisíc. Již z tohoto vnějšího úspěchu životopisu P. G. Frassati jest zřejmo vnitřní bohatství jeho života a význam jeho poslání pro mládež, především studující. Kdož znají jazyk italský, vždy sáhnou rádi po originálu, ostatní vděčně přijmou české zpracování, které — pokud víme — chystá J. M. kanovník dr. J. Kulač.

Hledá se nový svatý?

„České slovo“ hrubě zaútočilo proti památce bl. Jana Sarkandra. Autor, soudě podle ustavičného velebení Českých bratří, jest asi z této společnosti, a pokouší se všemožně znehodnotiti cenu mučednictví blahoslavenцова. Nejdůležitějšímu důkazu, totiž důkazu oprávněnosti nařčení z vlastizrady, se moudře vyhnul a argumentaci proti mučednictví postavil na faktu, že beatifikace Janova přišla velice pozdě.

Místo odpovědi si všimněme jiného zajímavého zjevu: že totiž nové herese, protestantství, kalvínské, česko-bratrství (a Čeští bratři byli mezi mučitelé bl. Jana) se zvláštní zálibou se pokoušejí o zničení pečeti svátostného mlčení. Při tom jest nejvyšší pozoruhodno, že umučení kněží, věrně stojících svaté povinnosti mlčení o tajemství zpovědním, jest odůvodňováno vlastizradou nebo zločinem urážky majestátu. Jest jisto, že obviněním z vlastizrady jest v očích světa cena smrti mučedníků zpo-

vědního tajemství snížena a Církev svatá s dvojnásobnou opatrností rozhoduje o mučednictví těchto obětí nenávisti k pravé víře a veliké Istivosti a prolhanosti nepřátel. Náš bl. Jan jest první z uzná-ných mučedníků tohoto druhu. Kladsko má rovněž svou ozdobu v mučedníku Ondřeji Faulhaberovi, jenž byl oběšen, Vestfálsko má faráře Wagnera. Zvláště typický příklad přineslo poslední historické badání o P. Antonínu Temmermanovi, domini-kánu a mučedníkovi v Antverpách (umuč. 1582).

Pocházel z Dunkerque (nar. 1547) a za řádového studla byl asi poslán do Španělska na studie. Pro znalost španělštiny byl duchovním vůdcem Španělů v Antverpách, kde velmi účinně vystupoval kázáním proti kalvinismu.

Zášť nadvlády kalvínců pod vedením Viléma Zamlklého, prince oranžského, se vybíjela i proti kněžím, kteří byli všichni z Antverp vyhnáni, kostely katolíkům odebrány a všechna katolická bohoslužba zastavena. P. Temmerman se potají v Antverpách udržel a všemi silami pečoval o nejnaléhavější potřeby utlačených katolíků.

Ale 18. března 1582 přišla katastrofa. Španělský sluha Jauregui spáchal atentát na Viléma. Útočník byl zabit, ale úřady hledaly ještě spoluvinníky. Vyšetřováním zjistily, že Jauregui byl několik dní před tím u P. Temmermana u sv. zpovědi. Už měli hlavního vinníka, zpovědník jest vinen velezradou, protože neudal, co se ve zpovědi o zamýšleném atentátu dověděl. O zpovědi odepřel P. Antonín vůbec mluvit, a ustavičně prohlašoval, že o úmyslech Jauregui či jeho pána vůbec ničeho nevěděl. Všechny úskoky a léčky kalvínských soudců byly nadarmo, nejen výpovědi obžalovaného P. Antonína, nýbrž i výpovědi všech svědků ukazovaly jasně nevinu horlivého apoštola. Tu se již ukazuje po prvé zloba kalvínských osočovatelů: falšují výpovědi svědků a podvodem chtějí P. Temmermana přivést k „příznání“. Nevina se přirozeně nemohla přiznat k žádné zradě. Ale kalvínci byli rozhod-

nuti ukázat svou moc a zastrašiti věrné katolíky. P. Temmerman musí býti odsouzen a potrestán potupnou smrtí, ať to stojí co stojí. Dne 28. března 1582 byl P. Temmerman ještě s jedním španělským obchodním úředníkem zaškrcen a potom rozčtvrcen.

Duší celého protikatolického soudu, vzhledem především k P. Antonínovi, byli přední pomocníci Vilémovi Marnix de Sainte-Aldegonde a Petr de Villiers. Jejich přičiněním byla až dodnes v očích historiků památka mučedníkovy pokryta tlustou vrstvou hanby: falšovali úřední publikace o procesu proti P. Antonínovi v tom smyslu, jako by P. Antonín byl konečně přiznal, že schválil myšlenku atentátu „z horlivosti pro katolické náboženství“, falšovali přiznání, falšovali odvolání P. Antonína, celý proces promísili překroucením a přídávky, jen aby dokázali, že katolický kněz ve zpovědi schvaloval atentát na kalvínského usurpátora. Pravda byla: Jauregui útočil na Viléma jen na přání svého pána bez jiných vnějších i vnitřních důvodů, P. Temmerman o atentátu vůbec ničeho nevěděl, aspoň kromě sv. zpovědi ne, a věděl-li co ve zpovědi, lze souditi právem ze všeho, co atentátu předcházelo, že atentát zakázal. V každém případě však byl P. Antonín prost viny, kterou na něho kalvínci kladli, a skutečně položil život za neporušitelnost svátostného mlčení a jako obět nenávnosti kalvínců k horlivého katolickému kazateli.

Antverpské obyvatelstvo ve vinu P. Temmermana nevěřilo přes všechny usilovné lži a podvody Marnixe a Villierse, kterým ostatně i v jiných věcech byly dokázány kumšty falsifikátorské. Po novém politickém převratu r. 1585 se vrátili katolíci kněží a řeholníci do Antverp, tělo mučedníkovy bylo sňato s míst potupy u bran města, hlava, nabodnutá na kopí na zámecké věži vrácena k tělu a s nábožnou úctou ostatky uloženy do posvěcené země. Dominikáni antverpští postavili mučedníko-

vi pomník, na němž před zraky všeho obyvatelstva Antverp jest v kámen vytesáno: Poněvadž nechtěl zjevití svátostnou zповěď, ó vytrvalosti obdivuhodná, byl mučen, konečně uškrcen a veřejně na náměstí rozčtvrcen; zasloužil si korunu mučedníka roku spásy MDLXXXII Kal. Apr.

Přes to vše památka mučedníková zůstala před soudem vědy stále pošplněná, tak pevně důvěřovali i přísní historici falšovaným publikovaným úředním zápisům. Přes půlčtvrta století měli „pravdu“ kalvínci. Ale jest dobře zkoumati ve starých papírech. Jisté rozpory ve falšovaném Bref Recueil (úřední publikace o atentátu a o vině P. Antonína) naznačily nespolehlivost úředních kalvínských zpráv. A chvála Pánu, Otci Pravdy, v archivech se našly originální zápisy výsledků a vyšetřování. A po půlčtvrtém století od mučednické smrti P. Antonína se z kritického díla P. Alberta de Meyera, O. P.¹ vynořuje skvělá pravda, padá závoj falše, lží a nenávisti, a před zraky se jeví „nový“ zářivý zjev kněze-mučedníka pro zповědní tajemství, oběti smrtelné nenávisti a zloby bludařů. A snad se zase najde nějaký ctitel „svobody svědomí, pokroku lidstva a historické pravdy“, který se ve špatně zakrývané nenávisti nadme ve výroku: „Hledá se nový svatý.“ I nehledáme nového světce a mučedníka, jen padá zase jedna lež, která příkrývala staletou památku vítězného sluhy a bojovníka Kristova.

Vynášejme naše světla z úkrytů. Obdivujeme cizinu, která se s oprávněnou hrdostí chlubí svými světci již prohlášenými, i těmi, o nichž doufá, že by mohli dojít cti oltáře. Tážeme se, zda u nás jest naprostá mrtvina a nechce se nám věřit, že by to bylo docela možno. Právem v tuto možnost veli-

¹ A. de Meyer: Le procès de l'attentat commis contre Guillaume le Taciturne, prince d'Orange. Etude critique de documents inédits. — Vyd. L'Edition Universelle, Bruxelles; 1933, str. 244 a XVI. tab., cena 100 frs.

kého duchovního neštěstí nemůžeme věřit. Kde tedy hledati další příčiny a okolnosti této zdánlivé zmrtvělosti? Zajisté také v tom, že jednak si svého málo vážíme, jednak se nesnažíme své poznati, nehledíme svá skrytá světla svatosti vyvésti z neznáma klášterů, zápisů duchovních vůdců, nepřičiňujeme se o písemné zachycení vzpomínek, které bez zapsání zaniknou smrtí očitých svědků a pamětníků. Jiní katolíci jsou jinak bedliví, zrovna patřím na dva spisy — S. Teresy Kalkstein, C. R.: *Zmartwychwstańka* (vyd. S. Zmartwychwstańky, Warszawa, str. 307) a D. Luny: *Rosen und Lilien* (Bader'sche Verlagsbuchhandlung, Rottenburg; str. 252, cena 4 Mk). V prvním zachycuje řeholní spolusestra duchovní růst S. Žofie Czarnecké (1897—1926), z řehole Resurekcionistek; zpracovává osobní vzpomínky rodiny krevní i duchovní, čerpá z dopisů a podává mohutný obraz vřelého vzepětí lásky ke Kristu a k duším. Život S. Žofie je v některých okolnostech podoben životu M. Marie Kosatíkové, my máme skromný svazeček, Poláci tlustou knihu. Druhá vzpomenutá kniha jest věnována rovněž vnitřnímu životu ženy L. Glaserové, ale ne řeholnice, nýbrž duše žijící ve světě, v povolání hospodyně. V raném mládí ji zranila láska k Ježíšovi, pro ni opustila snoubence i rodinu a odešla mezi cizí lidi, jimž věrně slouží, čerpajíc svou sílu ve spojení s Ježíšem. Brzy po její smrti (1926) uveřejňuje její duchovní vůdce úryvky z jejích duchovních dopisů, které zjevují krásu a svatost neznámé duše. Četba takových životopisů nemůže zůstat jen ženám, muž stejně jejich ohněm zanítí svou duši a osvěží krásou nadpřirozena. — Nuže, nemohli bychom i my naše vyvolené Boží duše učiniti známými celé obci aspoň našich věřících? A činit to vždy dosti včas? Jak by bývalo bylo dobře, kdyby na př. památka Šeb. Kubínka, našeho apoštola katolického tisku, bývala byla dříve pozdvižena z prachu zapomenutí, dokud bylo naživu více pamětníků. Přece i u nás žijí a umí-

rají v náruči Boží kněží, řeholníci a řeholnice, otcové, matky, osoby dospělé i v květu mládí. Proč musejí i po odchodu zůstat v neznámu? Není to pro nás snad i trest, kterým se nevědomky sami trestáme?

SVATÝ VOJTĚCH

V hlubinách historie naší země nalézáme toto jméno. A v nich čteme také o jeho utrpení, bolesti a ponížení, jež jest počátkem vítězství. Zapomenu-té, zavržené a mnohým neznámé v nicotě tohoto času, stává se přesto mnohým útěchou, posilou, hlasem vůdčím a silným; nelze je vymazati z historie Čech, nelze je vypuditi ze země, do které patří . . .

Zdá se, jako by podivné a tajemné jakési prokletí leželo nad naší zemí, jako by tížilo a zakrývalo vše, co bylo získáno vyvolenci Utrpení, vyrostlými ze zakřiknuté půdy a obětujícími se jejímu vykoupení. Zdá se, jako by tento národ, nad nímž duchaplní kronikáři marně prolévají slzy svých výstražných slov, byl tak omámen a zvládnut duchem zla, že se staví sám proti sobě, že sám vlastní rukou ničí dílo milosrdenství, lásky a smíru, které tvoří jeho Svatí. Vlastní rukou tak často boří vše, co staví síla a velikost lidí Božích, aby jednou v jasné chvíli s hrůzou a zoufalstvím poznal svou slepotu a svou zmatenost. Ale tato chvíle, kdy duše národa v i d í, netrvá dlouho a vrací se znova stará vášeň a staré rozdvojení a historie pádu a rouhání se opakuje.

V této podivuhodné zemi se mnoho pohrdá požehnanou a plodnou krví Světců, jejichž velikost jest dráždidlem ďáblovým. V této podivuhodné zemi slovo S v ě t e c bylo dáno na index a bylo vybito z hlav mnohých, kteří ještě je dovedli vyslovovati s příchutí lásky a úcty. V této podivuhodné zemi mocnosti temnot z dopuštění Božího pracují tak intensivně, že člověk Boží, o němž mluví

s úctou knihy staré, byl donucen prchnouti pryč a hledati nové duše, které by nepohrdaly Světlem Evangelia.

A tento veliký, osamocený Prchající jest Biskup pražský, Pastýř dobrý — S v a t ý V o j t ě c h. Bůh ho postavil do středu tohoto ubohého lidu, aby plamenem svého nadlidského srdce, přeplněného láskou a horlivostí, nejenom svítil a zářil, ale též páčil a žhnul na chorém těle národa.

Svatý Vojtěch, vyrostlý z krve národa, byl c i z í v tomto národě a zůstal zde cizincem po celý život. Jeho rodový původ nezvrátil nijak této cizoty, neboť duše tohoto člověka byla daleko výše než duše lidu, jehož veliké vrstvy byly ovládány pohanským modloslužebnictvím a barbarstvím.

Vojtěch Slavníkovec, jehož mládí se klade do druhé poloviny X. století, byl vůlí lidu zvolen biskupem pražským v době, kdy národ právě viděl jasně. A měl zakusiti i chvíle, kdy tento národ vracel se do tmy hříchu, jenž tolik táhl. Měl poznati, že v této zemi biskupská berla jest břemenem těžkým a mitra korunou trnovou.

„Rudý květ rodí se v zemích českých“ — těmito slovy začíná Brunův životopis a jimi se již otevírá budoucnost tohoto biskupa. Vojtěch miloval svůj lid. A proto trpěl jeho pýchou, jeho nesvorností, jeho surovostí a proto též trestal tento lid. A trestal jej tím, že jej dvakráte opouští — a štván láskou pastýřskou a táhnut prosbami lidu, vrací se znova. Odchází po třetí, aby se již nevrátil.

Vida ve své zemi pohrdání zákonem Božím a nesčetné zvyky pohanské, bouří se proti tomuto snižování lidské důstojnosti, varuje před mnohými chybami. Nemaje úspěchu, odchází do Říma a stává se mnichem. V této době — od r. 989—992 a po druhé od r. 995—996, kdy sv. Vojtěch jest skrytý v klášteře sv. Bonifáce a Alexeje na Aventině, nazývaném „Osadou svatých“, otvírá se nám všechna krása a skvělost Vojtěchova nitra v jeho vlastních slovech. Zachovala se nám homilie, kterou pronesl

k mnichům na svátek sv. Alexeje, jako převor kláštera aventinského. V této homilii mluví Vojtěch — celý a opravdový mnich a sluha Ježíšův. Jeho žár láme křehká slova a jeho nadšení pro opravdový duchovní život v Kristu rozechvívá jejich nezemský, ztajený zvuk. Větou: „Merito homo Dei, id est templum Dei, hospes Christi, habitaculum Spiritus sancti effectus est,“ vyjadřuje základní pravdu života člověka Božího, který jsa chrámem Božím a hostitelem Kristovým, jest učiněn příbytkem Ducha svatého. Zda tím nevyjádřil též poslání a obraz celého svého života a zda se tato krásná, stručná věta nedá říci též o něm? Neboť Svatí se neliší od sebe podstatou svého nadpřirozeného vyvolení, nýbrž liší se pouze různými cestami, po nichž jdou k svému cíli. Ale v jádře světec-člověk Boží jest chrámem Božím, jest stálým hostitelem Kristovým a jest příbytkem Ducha svatého, jenž skrze něho mluví k lidem a obrací jejich srdce.

Jak výmluvný jest závěr Vojtěchovy homilie: „Proto jest nutno, předrazí bratři, abychom se snažili jako dobří synové, hodní tak velkého otce, následovati příkladů jeho p ř e s v a t é h o ž i v o t a. Neodlákává nás od následování šlépějí tak velkého otce žádné svádění duše ani těla, pokud my, kteří jsme opustili tělesné vášně a pozemskou jsoucnost, kteří jsme z lásky k andělskému obcování pohrdli ženitbou a plozením dětí, si zasloužíme zásluhou duchovních ctností přijmouti od k r á l e n e b e s k é h o v přítomnosti stokrát více od společnosti svatých a v budoucnosti život věčný...“

Vojtěch nalézá v mnišství své pravé místo a cítí se zde šťasten. Ale pokorný benediktin, skrytý v cizině, odloučený od své rodné země, přece jen bojuje v nitru s biskupem-pastýřem, jenž cítí své povinnosti k svěřeným duším. Na usilovnou žádost lidu a na rozkaz papežův opouští klášter aventinský a vrací se domů.

Vrátiv se po prvé do Čech, přivádí s sebou mni-

chy-benediktiny a zakládá klášter břevnovský. Sláva tohoto domu Božího, ozdobeného později mnohými Světci, jest spjata úzce se jménem Vojtěchovým, pod jehož ochranou dům tento stojí. Mnohé bolesti a mnohé dny hořké přinesl čas tomuto archisteriu, jehož dějiny jsou velmi pohnuté a zajímavé; tvoří kus kulturních dějin českých a dokazují význam tohoto kláštera, jímž vytryskla Vojtěchova touha po mnišském životě a v němž veliký jeho duch měl býti zachován a věkům předáván. Zde jako by se zkoncentrovalo vše, co nám mluví o dědictví svatovojtěšském. Po dlouhém, mrtvém spánku bylo by záslužným a krásným dílem pozdvihnouti tento posvátný dům z ruin a zapomenutí a oživiti tak odkaz velkého Světce . . .

Svatý Vojtěch na stolci biskupském byl mužem práce a poštolské. Pavlovo „Caritas Christi urget me“ dá se aplikovati i na jeho život i na jeho dílo. Jeho láska k Bohu a k duším dovedla jej udržeti v této zemi dosti dlouho, ač byl naprosto nechápán a jeho setba klíčila pomalu.

Jsou krásné chvíle v jeho životě, kdy se slzami v očích musíme meditovali nad jeho vytrvalostí, nad jeho horlivostí a nad láskou jeho kněžského srdce. I k němu přichází bolest nad lidskou slabostí a nad zvířectvím lidských pudů, jejichž hrozné vybíjení a vybičování kolem sebe tolik viděl; i k němu přicházejí trpící, ubozí, vyřazení z života, aby našli ochrany v hlubinách jeho srdce. Krásný příběh vypravuje Kanaparův latinský „Život svatého Vojtěcha“: Žena cizoložná, pronásledovaná manželem, jenž chce potrestati její hříchy, prchá k svatému biskupovi. Vojtěch — jako kdysi Ježíš — pozdvihuje z hříchu zoufalou ženu, slibující pokání a klesající pod tíhou viny, a skrývá ji v kostele sv. Jiří. Sám chce se prohlásiti za jejího svůdce a vydati svůj život pronásledovatelům, ale upouští od tohoto činu křesťanské oběti, když mu to bylo rozmluveno. Vychází vstříc mstitelům, ale zcela marně se snaží násilí zadržeti láskou. Hříšná žena

jest zabita, zatím co Světec trpí absurdností pomsty, jež hřích trestá hříchem. Ale mstitelé Vršovci, podráždění Vojtěchovou obranou provinilé manželky jednoho z jejich příslušníků, pomstí se i Vojtěchovi: vyvraždí celý jeho rod. A tu Vojtěch s hlubokým zármutkem odchází z Čech po druhé, přesvědčen, že se již nevrátí. Za rok se však vrací zpět, žádán lidem i králem; uvítán okázale a se slávou znovu uveden na stolec biskupský. Leč jeho bolest se opakuje, jeho srdce krvácí, jeho smutek roste. Tento smutek Vojtěchův, to není slabost. To není melancholie ani rozmrzelost nad nevděkem a marnou prací. To jest smutek člověka, který vidí hluboko a daleko, který proniká duší národa; je to smutek biskupa, milujícího svěřený lid, smutek kněžského srdce. Tento smutek světcův zůstává stále nad touto zemí, nezmižel dodnes. Brunův životopis zachycuje řeč Vojtěchovu k papeži Řehoři V. před posledním návratem do Čech. Čteme tam rozhodná, neústupná a při tom pokorná slova: „Uposlechnou-li ovečky mé hlasu mého, chci s nimi žítí a umřítí; ne-li, s povolením tvým chci jíti kázati evangelium cizím a nevzdělaným národům, kteří dosud neznají jména Páně.“

A poněvadž jeho hlas v jeho zemi a od jeho lidu nebyl slyšen, vzdává se r. 997 svého biskupského úřadu a odchází k pobaltským Prusům, kde nalézá smrt krásnou a velikou. Jeho životopis tímto posledním listem se sice končí, ale neuzavírá úplně. Krvavá skvrna, jež jest poslední písmenou v tomto letopisu bolesti a utrpení, svědčí o nesmírně velké a silné individualitě toho, jenž vzdálen své země, uprostřed pohanů, umírá jako oběť, hozená draku, zotročujícímu podivnou zemi, malou a nesjednocenou . . .

(Dokončení příště.)

Václav Zima.

Ú L O M K Y

SVATÝ VOJTĚCH

Staletí přešla v lhostejnosti a v mlčení přes jméno Vojtěchovo, pohřbené v ruinách zapadlé slávy a mizející v umělém lesku a lživé záři nových legendárních postav. Národ, oslavující jména jiná, nemá času poznati velikost tohoto světce. A přece tušíme dobře, že jeho hrob, opuštěný, zamklý, ale při tom výmluvný, jest jedním z oněch míst, od nichž nutno vyjít a na nichž třeba čerpati sílu pro dobývání a získávání ztracených duší této země. Chceme-li zachrániti a udržeti své národní síly, chceme-li zachovati jednotu a neporušenost své tradice, musíme znovu čerpati z ducha a díla svatého Vojtěcha, jehož biskupská pravomoc i dnes bdí nad zemí českou. I dnes musíme viděti tuto postavu, vztyčující se proti hříchu, proti násilí, proti nespravedlnosti, proti nemravnosti a pohanství. I dnes musíme slyšeti jeho hrozby nad všemi těmi, kteří neslouží Bohu, ale satanu, kteří nespojují a nesjednocují, ale rozdvíhají a rozvracejí. I dnes by musil svatý Vojtěch prchatí ze země české?

Také u svatého Vojtěcha cítíme krásu a velikost kněžství; že jenom tímto povoláním lze posvětit mimofádně lidský život a jenom kněžskými obětmi možno zaplniti a překlenouti děsivé, výstražné propasti v národě, o jejichž existenci a účelnosti ví jenom Bůh a jeho přátelé čili ti, kteří vídí.

Žijeme v době, kdy poslání katolicismu roste a kdy miliony duší volají o pomoc a o záchranu, kterou nutno poskytnouti, i když to stojí obětí a prací.

Je nutno míti lásku k době, smysl pro její potřeby, starosti a nedostatky, abychom mohli ve šlépějích sv. Vojtěcha vykonávat apoštolát účinné lásky a praktické pomoci. Vojtěchův duch, vpravdě křesťanský, mužný a silný, musí vyrůst dnes v našich duších; jeho neústupnost, jeho síla, jeho láska musí se přelíti do srdcí našich. Budeme nenáviděni, budeme vyřazováni z národa, ale v tom právě bude naše odměna a zároveň důkaz, že náš apoštolát není pochybený, nýbrž že jest to apoštolát sv. Vojtěcha a všech duší velikých, které musily trpět, jestliže chtěly zvítězit. Jest třeba, abychom se naučili od tohoto světce jisté odhodlanosti k práci a blahoslavené nekompromisnosti v začatém díle, abychom — polykajíce slzy — těžili ze svého opovržení a pohrdání, jehož se nám dostane.

Myslím, že nehledáme vždy v životech Svatých to, co tam je a co tam m u s í m e hledati. Zkažení různými literárními hříčkami a četnými novými nectnostmi, hledáme něco sladoučkého, zábavného, unylého, co těší „pobožné“ duše a čeho tak rádi využívají někteří autoři. A nevidíme tu bolest, z níž se rodí síla a velikost, nevidíme statečnost, s níž se zde hájí Pravda Boží, nevidíme, že tu zaznívají řvoucí pohlavce Vojska Králova, rozhlašující po celé zemi poselství Míru a Pokoje. Ach, životy Svatých se nedají čísti při kávě, na otomanu, to není četba pro ukrácení dlouhé chvíle! Co chcete získat a vytěžit, budete-li medítovati nad svatým Vojtěchem a nebudete-li míti tolik odvahy a tolik nadšení, abyste šli za ním, abyste se obětovali jako on a abyste sloužili národu, lidstvu jako on přes všechno nevděk a přes všechno opovržení, jímž odpovídá svět? Co chcete se svou malostí a polovičatostí, se svým osobním citlivůstkářstvím a se svou ctižádostí před tímto mužem, který svou osobnost roztavil v ohni lásky a víry, aby z tohoto žáru vyšel nový, krásný a veliký? Tenkrát v temnu prvních století země pohanství kolem něho žilo jako dnes žije a vyžívá se kolem nás. Ale tento

člověk, jediný tenkrát (a Bůh ho k tomu volal!) měl odvahu povstati proti hadům jedovatým, jediný vstal v národě vysoko nad ním a s celou silou své duše vyrazil signál k probuzení duchovnímu a k návratu k Bohu, neboť příliš viděl a příliš miloval národ, jehož byl pastýřem. Musil sice opustiti tento národ, musil vlastní krví svlažiti setbu svého díla, musil zažítí jedno z nejhorších a nejpotupnějších pokoření, ale jeho hlas nezanikl, nezmlzel v bouřích času, neumkl v srdcích lidských. Tradice národa se musí obnoviti a musí se vrátiti k sv. Vojtěchu, který se vztyčuje a dosud stojí u jejího kořene.

Mnohé teorle dnes zklamaly a mnohé bludy ukázaly již svůj jed. Hledá se Pravda, hledá se t e o r l e j e d i n á, která by nezklamala a která by byla cestou bezpečnou. Na starých základech musí se postaviti dům nový a do něho musí přijíti nový člověk, vyrostlý ze svatovojtěšských ideálů křesťanské lásky, apoštolské práce a sebezáporu. Jedlná linie musí se rýsovat před jeho očima, přímka zcela jednoduchá, rovná co možná nejideálněji, mířící v nekonečno — k cíli, jímž jest Bůh. Staré víno nabyde pak chuti sladké . . . Věříme v obcování Svatých. Věříme v jejich přímlovu u Boha. Věříme proto též v mocnou přímlovu sv. Vojtěcha. A to jest naděje, která sílí a hřeje pro budoucnost.

Václav Zima.

Miluji. Miluji dešťové kapičky, miluji vítr a povětrí, miluji sníh a blesk, miluji nade vše slunce a hvězdy, stromy, šumění vod, miluji květiny, ptáčky, hory, zelené louky, hudbu, nádhernou hudbu, ale tebe, ó můj Ježíši, miluji více než všechny hvězdnaté noci, víc než nejkrásnější hudbu, než nejkrásnější zpěv, víc než otce a matku, víc než bratry a sestry, víc než Rolfa (snoubence); neboť Ty jsi krásnější a milejší a něžnější než všechno. Ty jsi jaro, slunce mého srdce, Ty jsi můj jediný sladký Ježíš, můj Ježíš. (Z dívčích let L. Glaserové.)

Typ našich Vítězů má své druhy ve všech katol. literaturách. Němci mají je ve dvojím vydání, prostší v Kanisiuswerk, krásněji vypravené v naklad. W. Kreuzes. Kleine Lebensbilder z Kanisiuswerk mají již přes 60 čísel, W. Kreuz jest teprve v II. roč. Francouzi mají podobných sbírek několik, nejhodnotnější jest sbírka obšírnějších životopisů Les Saints, vyd. u Gabaldy. Rovněž Italové mají v Římě sbírku I santi, v Turině u salesiánské S. E. I. dvě sbírky; v naklad. Berruti turinském vychází drobné životopisy Fiori di Cielo, ilustrované a pěkně vypravené, po 50 cent. svazeček. Tato sbírka má již 90 čísel, v nichž posledně vyšlo: S. Giuseppe Benedetto Cottolengo; Castellino F., Mamma Margherita (o matce sv. Jana Bosko); Sandigliano G., Paolo Pio Perazzo (železničář světec); týž, Il piccolo fiore di Lourdes; týž, Due Gigli, Tera e Giuseppina Comoglio (sestry apoštolky ustav. klanění); I. bb. martiri González R., A. Rodriguez e G. del Castillo (jesuitští mučedníci misionáři); Sandigliano G., Sta Luisa di Marillac (spoluzakladatelka Dcer lásky); Righetti G., S. Pompilio Maria Pirotti (světec řádu piaristického); S. Teresa Margherita Redi (světlice florenckého karmelu); San Giovanni Bosco. Již z počtu čísel jest zřejmý úspěch této sbírky, jehož plně zasluhuje.

K Pastýři duší odešel 26. dubna t. r. bývalý pražský arcibiskup dr. František Kordač, vůdce akademické mládeže. Jako kněz i jako arcibiskup byl vpravdě pastýřem, sluhou Božím, který se dovedl postaviti všem vlkům, trpěti a přijímati rány. Byl sloupem opory a štítem ochrany. Počátkem května zesnul jesuita P. S. Dunin-Borkowski, vůdce mládeže a spisovatel několika výtečných spisů vychovatelských a velikého díla o Spinozovi. Pán přijmi jejich duše, ozdobené zásluhami, do pokoje věčného.

Ú L O M K Y

Do království věčné a nejvyšší krásy odešla 23. května t. r. vzácná umělkyně a věrná, upřímná katolička sl. Zdenka Braunerová, akad. malířka. Bělovlasou její postavu, zářící důstojností stáří jsme vídali při všem katolickém podnikání, vždy obětavě přišla, vždy štědrou dlaň otvírala a celou duší přála i pomáhala ke zdaru všemu dobrému. Byla zkušená životem, viděla mnoho dobrého i zlého, ale vždy byla srdečně veselá, do nejposlednějších chvil pokročilého věku mladá. Zdaž tato ustavičná radost a nadšení mládí nebyly jasným projevem vnitřního mládí a veselí, jež je vyhrazeno těm, kteří Boha milují. Všechny nekrology vzpomínají jejího statečného vyznání víry, když na místo skáceného Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí položila kytici růží a trpkými slovy vytýkala davu jeho rouhavý zločin. My vzpomínáme tím více, neboť od počátku byla naší upřímnou přítelkou, rádkyní, pomocnicí a dobroditelkou. Andělé Boží uvedli její duši do říše věčného pokoje, krásy nevadnoucí; nechť položí Spasitel na její hlavu korunu slávy nepomíjitelné.

Radost rodiny premonstrátské z jubilea úmrtí velikého světce, arcibiskupa magdeburského, zakladatele řádu premonstrátského a českého patrona sv. Norberta je radostí celého katolického světa a dvojnásob radostí naší, jelikož ostatky světcovy jako nejvzácnější poklad opatruje strahovský Sion. I my se družíme k těmto radostem jubilea a řádu premonstrátskému srdečně přejeme nový rozmach a nové Boží požehnání na přímluvy sva-

tého zakladatele. V brzku budeme moci ve Vítězích uveřejnit životopis sv. Norberta a českých blahoslavených a vynikajících osobností jeho řádu.

Bibliografie sv. Bernadety a Lurd je dnes již dosti obsáhlá. Nové svěží zpracování životopisu uveřejnila Colette Yver (éds. Spes, Paris; str. 253); čte se příjemně a zůstává jasný obraz. K nejdůležitějším zdrojům náleží Laserre, Estrade (vyšlo i česky) a spis M. M. Th. Bordenave, řeholní sestry sv. Bernadety. Toto dílo vyšlo původně bez označení autorky a teprve až po kanonisaci vyšlo nové vydání *Confidente de l'Immaculée — Ste Bernadette* (vyd. Maison Mère — St. Gildard, Nevers; str. 314, cena 15 frs) jest na díle uvedena autorka. Tento spis jest nejceněnější svou částí o životě sv. Bernadety v řeholi. Nové vydání jest doplněno zprávou o beatifikaci a kanonisaci světice a hlubotiskovými obrazy.

Vany ducha Božího. Francouzský Apoštolát modlitby horlivě šíří známost svaté památky námořnického poddůstojníka Evžena Connorta.* Vnější rámec života není veliký. Pochází z prosté námořnické rodiny, vyprosí si, aby rovněž mohl býti námořníkem. Postupuje rychle. Zakrátko po skončení školy poddůstojnické je poddůstojníkem, prodělává odborný výcvik, ve světové válce hyne na moři s válečnou lodí Suffren, kterou potopila německá ponorka. Ve vodách Atlantíku se potopila duše, jež od raného mládí kráčela cestou apoštolátu k prahům svěcení na kněze a z vůle Boží nedošla. Udivuje jeho vřelá horlivost a láska k duším, jež miluje s lásky k Bohu. Všemi prostředky se snaží povznéstli nitra svých druhů; odstraňuje napřed příčiny pádů: provádí apoštolát střídmosti, abstinencí; v přístavních městech vede své

* M. Bargilliat: *Un marin apôtre, Eugène Connort*; vyd. Apostolat de la Prière, Toulouse; str. 193, cena 4.50 frs.

druhy do katolických domovů pro námořníky, kde takových ústavů není, pečuje o jejich zřízení. Spolupracuje na vybudování apoštolátu knihoven pro námořníky. Opatruje každou dobytou duši, druhé dobývá, jedny vlídným slovem a ustavičným příkladem, pro druhé se nebojí jíti do slovních zápasů s nevěreckými akademiky, jiné opět dobývá láskou milosrdnou při ošetřování v nemocích i nakažlivých, jiné zachraňuje zákazem, že v jeho oddílu nesmí býti kletby ani nemravné řeči. „Farář“ bojoval a vítězil, mezi rovnými, podřízenými i nadřízenými. Žil z lásky k Bohu; z lásky toužil po kněžství a vytrvale se k němu připravoval; hlad lásky jej pudil k modlitbě a ke svátostem; láska jej nutila k rostoucímu spodobnění s Bohem; vnitřní moc lásky pro rozšíření jejího království ho pudila k apoštolátu tak všestrannému a plodnému. — Tělo Evžena Connorta je skryto v hlubinách moře; nad nimi se však vznáší jeho duchovní podoba, která volá všechny věrné Boží přátele a zvláště ty, jež rovněž váže vojenská služebnost: Pojdte ve svém životě k Pánu, každým povoláním lze dojíti. Víme, že mnoho vojáků, důstojníků i mužstva, i u nás zná svou cestu; pro jejich povzbuzení je tento článkuček, aby věděli, že nejsou sami.

Vzpomínáme desátého výročí velikého kněze a učence msgr. dr. Jana Sedláka, profesora biblíka v Brně a badatele o Husovi. Nejvzácnějším jeho pomníkem jest důkladný svazek o M. J. Husovi, jenž jest nejlepším dílem svého druhu. Spis vydalo Dědictví sv. Prokopa, a pokud víme, jest již rozebrán. K tomuto velikému spisu se druží ještě řada drobnějších studií a textových publikací, vydaných povětšinou v Hlídce a ve Studích a textech k náboženským dějinám českým. Opravdový kněžský charakter učencův vynikl zvláště v popřevratovém vření, kdy se dr. Sedlák pevně postavil proti přehnanému reformnímu hnutí duchovenstva; rozhodné vystoupení vážené a oblíbené

osobnosti dra Sedláka zachránilo mnohou kněžskou duši. Věstník Jednot duchovenstva věnuje památce dra J. Sedláka zvláštní číslo, ale přesto jsme tak vynikajícímu knězi a učenci povinni aspoň stručným soustavným životopisem.

Pravidlo kněžské horlivosti. Horlivost má býti nadpřirozená. Spása duší je dílem výlučně Božím, člověk sám v něm nemůže zholat nic. Lidská bezmocnost jest v této věci stejně veliká jako neschopnost zvířat myslet. Dále má horlivost býti nezištná. Kněz nemá zapomínat, že je jen nástrojem v Božích rukou. Běda mně, kdybych k svému prospěchu obrátil slávu, která náleží jen Bohu. To bylo zločinem při oběti, a toto Bůh trestá prokletím. A konečně má býti horlivost všeobecnou. Nemáme činiti rozdíl v osobách: všechny duše byly vykoupeny Krví Ježíše Krista. A jestli je nám dovoleno dávat někomu přednost, pak to mohou býti jen ti, kterým přednost dával Spasitel: děti a chudáci, vydeděnci tohoto světa. Dobudeme jí a uchováme si ji péčí o vlastní posvěcení. (P. Kamil Lauzier.)

Světlo učení sv. Augustina nikterak neosláblo dlouhými věky uplynulými od jeho svaté smrti. A jsou-li pozdější doby zbaveny přímého osobního vlivu velikého biskupa afrického, vyvažuje tuto ztrátu nesčetný počet děl v duchu a o duchu augustiniánském. Kolik řeholí se hlásí ke sv. Augustinu jako k svému duchovnímu otci, a kdo by spočetl spisy, které čerpají z hloubky ducha sv. Augustina! A přes to stále není jeho bohatství vyčerpáno. Počátkem letoška počíná pod vedením asumptionisty P. F. Cayré v naklad. Desclée de Brouwer, Paris, vycházeti nová sbírka spisů Bibliothèque augustinenne, v jejímž programu jsou theologické a filosofické studie o učení sv. Augustina, a tyto spisy mají býti doplněny druhou řadou textů Augustinových. Oznámený program

slibuje mnoho dobrého, na př.: Láska podle sv. Augustina; Křesťanský boj duchovní; Křesťanská svoboda; Křesťanský společenský řád; Prozřetelnost; Obec Boží; Křesťanské zákony dějin a j. Program tedy jde hodně do šířky, hloubka bude dána jednotlivými studiemi, které všechny jsou tak časové. První svazek sbírky F. Cayré: *Les sources de l'amour divin* (str. 271, cena 12 frs) je jak vhodným úvodem ke spisům duchovním, tak zárukou jakosti celé sbírky.

Electi. Vedle posledně vzpomenuté sbírky *Fiori di cielo*, životopisných sešitků, vydává L. I. C. E. (Berruti, Torino) serii větších životopisů v dokonalejší a bohatší obrazové výzdobě, která vždy nejlepší biografický text činí přesvědčivějším a také vábivějším. Z dosud vyšlých svazků můžeme dnes zaznamenati: životopis P. Michala Pro, SJ., mučedníka protikatolické persekuce v Mexiku; autorem tohoto působivého životopisu je druh mučedníků francouzský jesuita P. Ant. Dragon. Z pera velmi dobrého biografa kanovníka G. Bardi vychází v této sbírce *Fiori di Passione* (str. 189), následovně utrpení Páně bl. Gemmy Galgani, a *La Confidente dell'Immacolata* (str. 243), nadmíru dobře vypracovaný životopis sv. Bernadetty Soubirous. Životopis sv. Jos. Ben. Cottolengo, apoštola milosrdné lásky, spočívající na důvěře v Boží prozřetelnost, si přeložili z francouzského originálu P. G. Guillermina S. J., a tím vydali nejlepší svědectví tomuto zpracování. Dobrou podmínkou pro rozšíření sbírky je láce, svazky jsou jen po 5 lirách.

Plody svatosti duchovní rodiny sv. Jana Boska.

Strom dobrý nese dobré ovoce. Svatost sv. Jana Boska vyháší nové odnože ve svatých členech jeho společnosti. Na prvním místě uvádí *Bulletin salésien* ctih. Dominika Savio (1842—1857), jinocha,

veselého a věrného pomocníka sv. Jana. Od prvního sv. přijímání vytrvale bojoval za své heslo: Raději smrt než hřích! Beatifikační proces byl zahájen Piem X., Pius XI. jej prohlásil r. 1933 ctihodným, dnes jest jeho proces před ukončením.

Dalším květem přímého vlivu sv. Jana jest jeho „pravá ruka“ a první nástupce ve vedení salesiánů Don Michal Rua (1837—1910); sv. Jan se s ním skutečně věrně o všechno dělil, jak mu slíbil, především o starosti a práci. Nejen úřadem, celou osobností a vzácnými vlastnostmi byl druhým sv. Janem, ztělesňoval salesiánskou řeholi. Salesiány řídil od r. 1888 až do smrti. Chystá se zahájení jeho procesu v Římě, diecéšní je ukončen.

Na sv. Janu si vytrvalostí vynutil přijetí do kongregace salesiánů sluha Boží Augustin Czartoryski, z rodu polských knížat. Nazývají jej druhým Aloisem Gonz., nic jej nevábilo skvělé postavení, lesk královského dvora, toužil jen po kněžství a po rouchu salesiánů. Zhoubná nemoc, která bránila jeho přijetí, mu znemožnila činný apoštolát, proto pracoval jen utrpením a modlitbou; umíral r. 1893 s povzdechem: „Ježíš Kristus, můj Pán!“

Druhým apoštolem utrpení jest Don Ondřej Beltrami (1870—1897). Ruka Boží jej vedla k salesiánům jako schovance, v krátké době proměnil svou povahu a při vstupu do kongregace si umínil státi se svatým „velmi rychle“. Námahy studií jej oslabil a nakazil se plicní chorobou od sluhy Božího A. Czartoryského. Obětoval Bohu své mladé touhy po veliké činnosti, nemohl více, než modlit se a spisovat. Turinský školastikát jej nazval druhým sv. Janem Berchmansem. Apoštolský proces byl ukončen 1929, nyní se připravují další kroky.

Novým patronem farářů se asi stane P. Ludvík Mertens, belgický salesián (1864—1920). Touha po dokonalém životě jej o 35 letech přivedla k salesiánům. Vzácné vlastnosti salesiánského vychovatele uplatňoval v Gandu a v Liége, kde se stal farářem nové salesiánské farnosti sv. Františka Sal.

V hrdinském stupni uskutečňoval salesiánský program dobývání duší. Zkosila jej neznámá choroba. Nyní jest v proudu jeho dicésní proces.

Zázrakem milosti jest první generální představená a svým způsobem zakladatelka Dcer Panny Marie Pomocné Matka Marie Mazzarello (1837 až 1881). Prosté venkovské děvče z Mornese, slabého zdraví, s bídou uměla číst a psát. Ale duch byl bystrý a srdce křesťálové. Časté sv. přijímání a naprostá poslušnost duchovnímu vůdci byly její první cesty k dokonalosti. Následky nemoci jí přinutily, aby se věnovala lehčím pracím a proto se živila šitím. S několika dívkami se věnovala péči o děti a v této družině našel sv. Jan základní buňku budoucí veliké rodiny Dcer P. Marie Pomocné. Její život zanechal hlubokou stopu; proces její jest již v Římě.

Sestra Terezie Valsé Pantellini (1878—1905) pocházela z vyšší společenské třídy, ale srdce ji táhlo k chudým a opuštěným. Takřka zázračně poznala Dcery P. Marie Pomocné, k nimž přistoupila po smrti matčině, prosta všech závazků a ohledů společenských. Toužila zůstatí neznámou a v skrytu pracovati, aby Ježíš byl důkladněji poznán a milován. Byl započat její dicésní proces.

Paní Dorota de Chopitea, vdova, salesiánská spolupracovnice (1816—1891) jest novou družkou velikého chóru žen-pomocnic apoštolů. Jako manželka a matka ustavičně na svém místě a pina lásky, na svém místě ve společnosti, na svém místě u stolu Páně a v rozjímání. Uměla dobývatí země i ráje. Její křesťanství pronikalo celým životem soukromým i veřejným, láska přesahovala kruh rodiny, k služebným osobám a ke všem potřebným. Poznala salesiány a stala se největší podporovatelkou jejich prvních a největších sídlišť ve Španělsku. Sv. Jan ji nazval Matkou salesiánů a při osobním setkání jí předpověděl, že půjde přímo do nebe. Její dicésní proces byl ukončen, brzy bude zahájen v Římě.

„Denně jsem umíral.“

„Utrpení jest peníz, kterým Bůh odměňuje své věrné služebníky na tomto světě... Když tedy snášíš utrpení, nenes je těžce, nýbrž děkuj P. Bohu, neboť jsi již jedním z jeho vyvolených.“ Tak si poznamenal ve svých zápiscích dominikánský český novicmistr — P. A l b e r t S t r n a d. Psal tato slova, jsa o jejich pravdě přesvědčen, neboť jeho život byl přeplněn utrpením, odříkáním a námahami.

Narodil se 29. dubna 1865 v Hynkově u Olomouce. Po studiích vstoupil do řádu dominikánského v Olomouci r. 1881. Do řádu si přinesl nadšení a hlubokou opravdovost, jež pak vždy a všude uplatňoval. Od mládí churavěl, avšak nikomu si na své nemoci nenaříkal. Vždy usměvavý, tichý a laskavý bratr Albert si získal lásku a úctu každého. Zvláště však jej miloval a ctil sám jeho novicmistr, který znal dobře nitro, duchovní život bratra Alberta. Tušil, kolik to dá asi práce a přemáhání vznětlivému bratru Albertovi, aby se nikdy nehněval na své spolubratry a aby je nikdy nezarmoutil. Často byl navštěvován bolestným křížem — nemocí. Jednou, když byl ještě v noviciátě, onemocněl tak vážně, že všichni již s jistotou očekávali jeho smrt. Proto jej novicmistr zaopatřil sv. svátostmi. Po zaopatření se ho tázal, zda si přeje zemřít. A mladý dominikán, odevzdán do vůle Nejvyššího, praví: „Děj se vůle Boží; ať Bůh se mnou učiní, co uzná za dobré; již toužím po spojení s Ním!“

Poněvadž P. Albert dovedl být na sebe přísný a zachovával přesně a vzorně řádové stanovy, byl tím už vlastně předurčen, a po vysvěcení na kněze r. 1888 také skutečně povolán k jednomu z nejdůležitějších, ale také nejodpovědnějších úřadů v řádě — k úřadu novicmistra. Ač byl velmi mladý, přece nezklamal důvěru svých představených. Jeho spolubratři vzpomínají s úctou a obdivem svého P. Alberta, kněze-světce. (Pokračování.)

Ú L O M K Y

Klíč ke štěstí. Nejlepším prostředkem k dosažení štěstí je splnění povinnosti, neboť to obyčejně něco stojí, a co stojí námahu, to posiluje. Splnění všechnu povinnost od rána až do večera stojí námahu, ale co nic nestojí, nemá ceny. (P. Kamil Lauzier.)

Podoby apoštolátu. Zdá se mi, že jsou dvě veliké skupiny apoštolů. První mají přímou povahu a hledající pravdu jsou přirozeností vedeni k obraně svých idejí, poněvadž milují zápas. Jsou někdy pánovití, často pyšní, vyřítí se při nejmenším podnětu; je třeba je dobře znáti. — Snaží-li se dokázati pravdu a přesvědčiti o ní bližní, prokazují dobro především sobě, neboť posilují svou víru. Potom pomalu a pomalu do jejich srdcí vniká láska a dávají se cele Mistru, zvláště když pěstují rozjímavou modlitbu. Potom to již nebývají suché a číře filosofické rozhovory, nýbrž mluva proniknutá lahodou náboženství a pronikající až k srdci. Druzí, hluboce křesťanští, jsou povahy pokojné, často bázlivé, a za nic na světě se s počátku nemohou odhodlati k vystoupení. Ale láska roste, srdce překypuje a nemůže zadržeti, čím je přeplněno. Láska, silná, neodolatelná, přemohla odpor přirozenosti a učiní z duše apoštola, jehož práce je velmi plodná. (Evž. Connort.)

Čas. Čas jsou peníze, praví lakomství; čas je rozkoš, praví vášeň; čas je zásluha, praví víra. Přijďme: čas je naděje a věčnost je láska. (P. Lescoeur, Les deux vies).

Kříž — opěrný bod. Často naříkám a druzí se mnou a ještě více než já, na kříže, které bez přestání přicházejí jeden za druhým na naši svízelné cestě. Domníváme se, že nám brání v chůzi. Ale kde by, ani zdaleka ne, drží nás jako pás a brání našim pádům. (P. Lescoeur, *Les deux vies.*)

Trojích myšlenek se varuj. Trojích myšlenek se docela varuj: Nesmýšlej dobře o sobě, nemysli na věci nečisté nebo lehké, nepřipusť myšlenek skleslosti. Co z toho je horšího? Bůh jediný ví; je však jisto, že patří všechny do jednoho pytle. (Lescoeur, *Les deux vies.*)

Nejvzácnější životopis by bylo hledati podle množství zpracování a vydání. Kdo bude hledati, nalezne, že je to životopis Páně. Na základě zpráv svatých čtyř evangelíí, jejichž pouhý text netvoří knihy nijak veliké, již staletí vydávají nová a nová zpracování s rozličných hledisk pro rozličné doby a také potřeby. Jednou více rozjímavý, jindy více se zřetelem na souvislost vnější, jindy učený, po třetí lidovější, a také věřící i nevěřící. Kdo by z těchto na příklad neslyšel o Renanově životopisu Páně, v němž mají zvláštní zalíbení protivníci nadpřirozena. Jistě by dalo zajímavý výsledek, kdyby se někdo pokusil spočítati všechna jen katolická zpracování života Páně, kolik by to bylo knih všech národů a všech dob křesťanských. Jenom v českém jsme mohli v malé knihovně zachytiti překlad životopisu Páně sv. Ludvíka Granadského (ještě švabachový), Dldona, Fouarda, Papi-ni. V německém dosáhlo obecné obliby zpracování P. Meschlera, SJ, v posledním roce Fr. M. W i l l a m a, vyd. u Herdera pod názvem „D a s L e b e n J e s u i m L a n d e u n d V o l k e I s r a e l“ (III. vyd., str. XII a 530, cena 7.50 Mk, brož. 5.80 Mk). Na tomto spisu je nejlépe viděti, že i křesťanská obec touží míti nové pohledy na život Páně, jinak by nebylo možno ve dvou letech vydati nový životopis

tříkrát, a asi v šesti překladech, povětšinou do jazyků, které oplývají vlastními životopisy Páně. Poměrně nízká cena nedělala úspěch Willamova díla, nýbrž velmi mistrné zasazení života Pána Ježíše do rámce dějin, kraje a lidu se všemi zvyky a názory. Nezapomíná ovšem na obraz duchovního poslání Páně, jež v rámci tím více vyniká. Přečtete si na příklad stať o Ježíši příteli dítek, budete souditi stejně. Willamovo zpracování se zvláště sejde pro katechesi mladých i velikých, poskytne mnoho nové látky.

Setkání vedené Prozřetelností. Osmnáctiletý student Pavel Josef Pisani chtěl r. 1860 odpovědět na Boží volání ke službě oltáře. Otec, diplomatický úředník, si toho rozhodně nepřál a syn poslechl. Studoval práva. Ke konci studií jej znovu pudil Boží hlas. Jedenadvacetiletý právník se odvážil cesty do ztemnělé budovy arcibiskupství. Zaklepal na první dveře, k nimž jej vedla náhoda. Církevní hodnostář měl plno práce, z nesmělé práce vyrozuměl, že neznámý mladík chce vstoupiti do semináře, a to přece spadá do kompetence jiných. Hodnostář ani na chvíli se nepřestal hrabat v papírech a obyčejnými slovy vyprovodil mladíka ven. V druhé kanceláři pochodil kandidát kněžství stejně a tak se zmaten a nespokojen ocitl znovu na chodbě stejně daleko od svého ideálu.

Potkal jej duchovní, vyšší postavy, jemného vzezření. „Něco hledáte, pane? Snad kancelář pro sňatkové záležitosti?“ — „Nikoliv, důstojnosti, rád bych věděl, co dělat, abych se dostal do semináře.“ Tento kněz také nebyl „kompetentní“, ale věnoval chvíli přátelského rozhovoru mladé duši a poučil ji o všem potřebném pro vstup do semináře. Bylo to setkání msgr. D'Hulsta, rektora katolického Institutu pařížského, s msgr. P. J. Pisani, později dlouholetého profesora církevních dějin téhož ústavu, historika pařížského duchovenstva za revoluce, autora řady výtečných historických spisů,

horlivé kněžské duše. Zemřel 7. listopadu 1933. — Můžeme vědět, zda by byla obstála věrnost mladého právníka hlasu Božímu, kdyby i třetí kněz byl býval „nekompetentní“ poradit hledajícímu srdci? Často litera a forma zabíjí ducha.

Chvíle obrácení přicházejí neočekávaně, jak Duch chce. Adolf Retté byl vášnivým nepřítelem Kristovým a mnohou ránu zasadil nesmrtelným duším. Skálopevně věřil v blud předválečných dob, že jediné věda spasí lidstvo. Až . . . řečnil ve Fontainebleau dělníkům a prohlásil před nimi povýšeně, že věda přinese nový zlatý věk země. Dělníci-posluchači byli sice bez víry, ale ze zvědavosti tísnilí ohnivého řečníka otázkami, odkud je svět, když není Boha. Nestačily jim poukazy na všechny proroky materialismu, svírali síť otázek stále úžeji, konečně Retté přiznal, že nemůže odpovědět na jejich otázky. Dělníci se nepohoršili, dále věrně věřili vědě, ale touto chvílí počíná tříletý zápas Adolfův s Boží pravdou a ta zvítězila.

Nebeská sláva řádu Augustiniánů poustevníků. Sv. Vilém Poustevník, 1157; bl. Jan Bono, 1249; bl. Hugolin da Gualdo Cattaneo, 1260; bl. Kliment de S. Elpidio, 1291; sv. Mikuláš Toletinský, 1305; bl. Anděl Scarpetti, 1306; bl. Petr Gubbijský, 1306; bl. Filip Piacenský, 1306; bl. Jakub Cerquetský, 1307; bl. Jakub Viterbský, 1308; bl. Augustin Novello, 1309; bl. Antonín Patrizzi, 1311; bl. Anděl Follňský, 1312; bl. Šimon Todský, 1322; bl. Anděl Furcijský, 1327; bl. Bedřich Řezenský, 1329; bl. Řehoř Celli, 1343; bl. Jan Rietský, 1347; bl. Šimon z Cascia, 1348; bl. Jeronym z Recanati, 1360; bl. Vilém Tuluský, 1369; bl. Hugolín Zefferini, 1370; bl. Sante da Cori, 1392; bl. Jan Becchetti, 1420; bl. Petr Becchetti 1421; bl. Gundisalvus De Lagos, 1422; bl. Antonín Amandolský, 1450; bl. Ondřej z Monte Reale, 1479; bl. Cherubín Testa, 1479; sv. Jan de S. Facundo, 1479; bl. Antonín Turriani, 1494; bl. Petr Jakub z Pesaro;

bl. Grazia de Cattaro, 1508; bl. Jan Stone, 1538; sv. Tomáš z Villanova, 1555; bl. Alfons z Orosco, 1591; bl. Ferdinand Ajala, 1617; bl. Petr ze Zuniga, 1622; bl. Jan Chocumbuco, 1630; bl. Vavřinec Scizo, 1630; bl. Mancious Xisizoiemon, 1630; bl. Petr Cufioie, 1630; bl. Tomáš Cufioe, 1630; bl. Michal Chinosci, 1630; bl. Bartoloměj Gutierrez, 1632; bl. Vincenc de S. Antonio, 1632; bl. František Ježíšův, 1632; bl. Štěpán Bellesini, 1840; bl. Juliana z Cornelione, 1258; sv. Klára z Montefalco, 1308; bl. Kristina de S. Cruce, 1310; bl. Lucie d'Amelia, 1350; bl. Julie z Certaldo, 1367; sv. Rita z Cascia, 1457; bl. Kristina Spoletská, 1458; bl. Helena Udinská, 1458; bl. Magdalena Albricci z Como, 1465; bl. Kateřina Pallanzká, 1478; bl. Veronika z Binasco, 1497; bl. Juliana z Busto Arsizio, 1501; bl. Kristina Akvilská, 1543; bl. Josefa Marie de S. Agnes, 1696. — Takto podle dat úmrtí řadí augustiniánské světce a blahoslavence P. C. De-Romanis, OSA, dvanáctým stoletím počínajíc.

Redemptorista-krajan v pověsti svatosti. Olomucký „Našinec“ již po druhé přinesl zprávu o redemptoristovi P. Vilému Janouškovi, jenž zemřel 30. června 1926 ve Vídni. Rodem pocházel z Bzence na jižní Moravě. Zemřel v pověsti svatosti a jeho památka stále přiváděla k jeho hrobu veliké řady prosebníků. Aby se předešlo nepřístojnostem, které způsobovala lidská ziskuchtivost, bylo státními i církevními úřady povoleno přenesení ostatků kněze svaté památky do krypty řádového kostela Panny Marie na Nábřeží. Vzkvitne nám nová naděje hodně brzy?

Vzácný dar k jubileu Tovaryšstva Ježíšova vydalo naklad. Bonifacius-Druckerei, Paderborn, a to veliký „Jesuiten-Lexikon“ P. Ludw. Kocha, SJ. (1878 str., cena 26 Mk, v kůži 29 Mk). Dílo jedinečné ceny, kterou zvláště pochopí každý, kdo se důkladněji obírá životem Církve v dějinách i v přítomnosti. Po

čtyři sta let se v životě Církve setkáváme s jesuity ať s jednotlivci, ať v celku, a často bychom rádi měli podrobnější vysvětlení či zprávu ke stručné zmínce nebo poukazu. Pro všechny takové případy přijde jako na zavalanou Kochův „Jesuiten-Lexikon“; je zpracován se zřetelem na OO. TJ v zemích německého jazyka, ale přesto velmi důkladně vyčerpává všechnu látku, že dostačí i pro naše potřeby. Kde by nestačila zpráva slovníku, lze doplnit studiem podle uvedené bibliografie. Pod hesly osobními najdeme i jména papežů a osobností významných pro TJ, hesla věcná jsou stejně důkladně vybrána a jasně i přehledně zpracována. Který pracovník jednou do „Jesuiten-Lexikonu“ při práci nahlédne, neobejde se více bez něho, nechce-li mrhat časem a námahami. Náleží k nejlepším jubilejním darům TJ a jistě pronikne do katolických kruhů celého světa.

Dobrodiní života. Patřím-li jen na Boha a na sebe, celý můj život má být ustavičným díkůčiněním za tyto tři věci: co mi Bůh dal, co mi Bůh odpustil, co mi Bůh slíbuj. Patřím-li na cíl, celý můj život má být dlouhou přípravou na plný život, jenž mne čeká. Přišel jsem, praví Kristus, aby měl život a hojněji aby měli. (P. Lescoeur, *Les deux vies.*)

Vítězný vzmach svaté památky sluhy Božího Víta de Fontgalland. Podle posledních zpráv dostal sv. Otec 1,312.000 podpisů prosících o urychlení Vítkova procesu. Informativní proces byl zahájen 27. března 1932 a jest na dobré cestě Matky malého sluhy Božího zaznamenává podle zpráv 244 obrácení, 742 lékařsky potvrzených uzdravení, 698 povolání, vyprošených milostí bylo oznámeno 85 tisíc. Jeho životopisu Duše dítěte (vyšlo v Rozmahelově překladu v Občanské tiskárně, Brno) bylo ve franc. rozebráno již 198.000 výtisků, přeložen byl do 60 jazyků. Jiných životopisů bylo dosud

do Paříže oznámeno 80. K rozšíření památky sluhy Božího Víta napomáhají Annales de Guy (vydává E. Vitte, Lyon). I u nás má Vítek mnoho přátel a bylo by dobře, aby nezapomněli podat zprávu v případě, že by na jeho přímluvu dosáhli milostí. Rádi zprostředkujeme oznámení těchto zpráv do Paříže a do Lyonu.

Cesta posvěcení. Hledejte především spojení s Bohem, poddanost Bohu. Vizme Boha, ruku Boží i v nejmenších maličkostech svého života, zvláště když se přičítá našim přáním: to je poddanost, to je nejdokonalejší, jediné tajemství veškeré svatosti. Učiňte ze všech činů, ze všech stavovských povlností (ať jsou to modlitby, svatá přijímání, vaření či poprávka) právě tolik skutků lásky, poddanosti Bohu. (P. Kamil Lauzier.)

Černý světec. Není příliš známo, že brzy uplyne 200 let od beatifikace černocho františkána svatého Benedikta Maura. Světec se narodil v San Fratello (u Messiny) r. 1526 z otrocké rodiny afrického původu. Hned po narození byl z otroctví propuštěn v odměnu za dobré služby rodičů. Chlapec projevoval od mládí nezvyklou zbožnost, často přijímal a velmi se umrtvoval. O dvanácti letech vstoupil do poustevnického řádu a po čtyřiceti, když byl tento řád zrušen, přešel k františkánům v Palermu. I tam vynikal mírou zbožnosti a kajícího umrtvování, takže byl zvolen — jako bratr laik — za představeného kláštera. Zemřel 4. dubna 1598; beatifikoval jej Benedikt XIV. roku 1743, kanonisoval Pius VII. roku 1807.

Ochráncem automobilistů není jen svatý Křištof, ač jeho patronát je nejrozšířenější. Římští automobilisté se svěřují ochraně sv. Františky Římské, jistě především pro její mimořádné přátelství s anjelem strážným. Jiná část italských automobilistů přijímá za svou ochránkyni sv. Ritu z Cascia, augus-

tiníánku, patronku ve „ztracených“ záležitostech. Důvodem tohoto patronátu sv. Rity jsou její oběti, které přinesla, aby mohla být účastna výsad Milostivého roku 1450. Pout do Říma konala pěšky, kráčeje dnem i nocí, bosa, nohy zkrvavené, v ustavičném postu a kajícínosti; když zdřímнула po cestě, kladla hlavu na kameny.

Kterak četli staří svaté knihy. Zaznamenali v životopisu sv. Efréma Syrského: Mezi druhy Efrémovými byl také Julián „Barbar“, asi gótského původu. Jednou se ho tázal svatý Efrém, proč jsou v některých svatých knihách smazána slova „Pán“ a „Ježíš Kristus“. „Nemohu před tebou nic skrývatí,“ odpověděl Julián. „Hříšná žena slzami smáčela nohy Páně a utírala je vlasy. A tak já, kde najdu jméno svého Boha, smáčím je slzami, abych dosáhl odpuštění.“

Patronem inženýrů je svatý Benedikt (Bénézet), zakladatel Bratří mostařů avignonských (zemř. roku 1184). Jako dvanáctiletého pastýře jej Pán Ježíš zvláštním zjevením povolal, aby u Avignonu přes Rhône postavil most. Ve městě nikdo prve nechtěl věřit dítěti, vyzývajícímu k postavení mostu. Když však chlapec sám zvedl a odnesl obrovský balvan, dána víra jeho slovům a pod vedením chlapce, ještě dítěte, počata stavba mostu, jehož zřízení lze dodnes vidět. Kolem mladého mostaře, jehož poslání a svatost byly potvrzovány zázraky, se brzy sdružilo více jinochů a vytvořili na způsob řehole Bratry mostaře (Fratres pontifices, pontifex v původním významu mostař, stavitel mostů). Svatý Benedikt zemřel v 19 letech. Nelze při této zmínce o sv. Benediktovi, bratru Mostaři, nezmínit se o zajímavém historickém detailu: že totiž ve středověku bylo dílem křesťanské lásky udržování mostů, cest a bezpečných útulků pro poutníky a pceštné. V Kladsku na příklad je, tuším na západní straně dnešního farního kostela ve

vnějším pllíři socha svatého Jakuba, patrona bratrstva sv. Jakuba, jehož úkolem bylo udržovati dobré cesty a přechody pro poutníky do Kompostelly. Podrobné speciální studie by mohly najíti ještě řadu podobných společností, založených na myšlence křesťanské lásky (o řádech jako takových nemluvě). Výstižně píše M. Vignon v díle *De la législation des voies publiques en France avant 1790*: „Budování cest, mostů, převozů a útulků, v nichž mohli poutníci a cestovatelé najíti útočiště a také ochranu, a i nejprostší opravy cest hlavních a hrází, bylo ve středověku dílem křesťanské zbožnosti, jako stavba kostelů, hospitálů a klášterů. Křesťanská láska, moc neznámá starému světu, předběhla veřejnou správu v civilisačním díle, které se tehdy rozvíjelo. Nebezpečí všeho druhu, loupežníci, krutá a zločinná vyděračnost převozníků, pustota a nehostinnost krajů otevřela putujícím lidem náruč téže obětavé zbožnosti, kterou budili chudí a nemocní.“ A pro dnešek zůstává i pro nejpokročilejšího technika jako odkaz myšlenka, že lze i technikou sloužiti lidem z lásky k Bohu.

„Denně jsem umíral.“

(Pokračování.)

Povážíme-li, co to znamená být dobrým novicmistrem, jakým byl P. Albert, divíme se, kde vzal ještě tolik času, že se mohl věnovati i jiným pracem apoštolským: zpovídání (byl zpovědníkem SS. dominikánek v Řepčíně) a spisovatelství. Napsal knihu: *Sv. Růženec a nejsv. Svátost*; přeložil sv. Alberta: „Ráj duše“ atd. Zvláště nás to udivuje, máme-li na zřeteli jeho chatrné zdraví.

Nebyla to lehká práce být novicmistrem v Olomouci. Téměř každý národ Evropy zde měl nějakého zástupce: Češi, Rusové, Francouzi, Němci, Maďaři atd. a všem musel být P. Alberti dobrým otcem. A byl. Aby mohl všem vyhovět, naučil se rodné řeči každého ze svých noviců. Jakou měli

radost, když každého z nich těšil a povzbuzoval P. Alberti v jejich mateřštině!! — V dominikánském řádě má novicmistr právo na různé výsady. P. Albert však tohoto práva nerad užíval. Jen nutné případy (nemoc a pod.) jej přinutily k použití těchto výsad. Byl c e l ý m dominikánem . . .

Těžký a odpovědný úřad ho však velice vysiloval. Téměř po celou dobu svého úřadu byl churavý. Na utrpení však hleděl okem duchovním. V jeho poznámkách, jež posbíral jeden z jeho spolubratří a sestavil z nich knihu o křesťanské dokonalosti, čteme: „Snášejme trpělivě rozličné nemoci . . . Zdá-li se nám utrpení příliš těžkým, řekněme si: „Čím je toto utrpení ve srovnání s tím, co by Bůh na mně mohl všechno žádati? Jak je nepatrné, co trpím, oproti tomu, co trpěli a trpí jiní?“ Také tam čteme výrok sv. Jana Vianneye: „Dá-li se pěkný hrozen do lisu, poteče z něho vzácná šťáva. Naše duše vydává pod lisem kříže (utrpení) šťávu, která ji živí a sílí. Nemáme-li křížů a utrpení, jsme vyprahlí, snášíme-li je však odhodlaně, cítíme se neobyčejně plodnými na všechny ctnosti.“

P. Albert byl takovým hroznem v lisu. Z jeho utrpení vyrostla a rozšířila se vůně svatosti na všechny strany. Posvěcoval sebe a toto posvěcování mělo základy v utrpení. A listujeme-li dále, čteme v kapitole o utrpení: „Utrpení jsou na cestě k nebi, jako krásný, kamenný most přes řeku, přes nějž se může bezpečně přejít. Křesťané, kteří netrpí, přecházejí přes tuto řeku po mostě vetším, který se jím může každé chvíle probořiti pod nohama Dobrý křesťan žije uprostřed křížů jako ryba ve vodě . . .“ Tak také žil P. Albert uprostřed svých utrpení. Nikdy si neposteskl na své nemoci, snášel je trpělivě, „jako světec“, jak o něm říkali jeho spolubratři.

Krátkou dobu před svou smrtí psal svému nemocnému spolubratru do Prahy krásná slova: „Vyslovuji Vám svou upřímnou soustrast, že jste zase onemocněl, ale pomněte, drahý bratře, že taková

nemoc je v ý t e č n o u k o u p e l í pro naši duši . .“
A jeho spolubratr k tomu dodává: „A co v tomto listě napsal, sám též činil. Nebyl nikdy rád, když ho někdo politoval, nepozorovaně obrátil řeč vždy na jinou věc a hleděl využítkovati všeho, aby každého přesvědčil, že to, co Bůh chce a činí, je pro nás vždy nejlepší. — Snášel rád utrpení, neboť si poznamenal, že „svět tento jest místem zásluh, proto i místem útrap; neboť nezískáme si zásluh v pokoji v míru, nýbrž v u t r p e n í“.

Odkud čerpal P. Albert sílu k práci a ducha dominikánského života? Z e u c h a r i s t i e . Často klekával před svatostánkem a prosil Dobrého Pastýře v eucharistii o požehnání pro svou práci a o vzrůst zasetému semeni. Neopomenul žádné příležitosti, aby navštívil božského Vězně ve svatostánku. Jeho životopisec píše, že „P. Albert horlivě uctíval nejsv. Svátost. Před ní v kůru se modlíval před duchovními promluvami, prose P. Ježíše za přispění a zdar; kdykoliv šel do noviciátu nebo z noviciátu kolem kůru, navštívil nejsv. Svátost a aspoň krátce pozdravil svého božského Mistra. K podobné úctě naváděl též novlce.“

(Pokračování.)

O DĚTECH A PRO DĚTI zaznamenáváme několik příhodných knížek, které mohou posloužiti vychovatelům naší mládeže anebo přímo samé mládeži, když zná cizí jazyk. Z francouzských novinek došlo: E l i s a b e t h L e s e u r Journal d'enfant (str. 118, vyd. J. de Gigord, Paris); manžel zesnulé apoštolky uveřejňuje jako doplněk k velikému životopisu její zápisky z mládí; poznáváme z nich, že základy jejího vnitřního života rostly již o 11 letech. V L'année en fêtes pour nos enfants (Desclée de Brouwer, Paris) vyšla milá knížka Saint Christophe od G. B e r t h i e r - M a d e l i n , str. 122, cena 10 frs, ill. Jac Martin-Ferrières; srdečně vykládá legendu svatokřišťofskou, vyličením svěcení aut a podivného zachránění v neštěstí vede děti k praktické úctě světce — ochránce putujících. Nejnovější knížku téže sbírky J a c q u e s C h r i s t o p h e : Assomption, str. 111, cena 10 frs, ill. J. Lechevalier, by bylo lze nazvati uvedením do slávy mariánské, jež vrcholí nanebevzetím, projevuje se na zemi nesčetným voláním

věřících; sousto duchovního poučení a povzbuzení k úctě činem je připraveno v příběhu dvou sestřiček na letním bytě o prázdninách. Knížka *Jany Froehlich Le Luron de la butte* (Apostolat de la Prière, Toulouse, str. 175, cena 5 frs) je jiného, ale stejně živného zrna. Vypráví poutavý příběh obrácení chlapce pařížské ulice, jenž rozhodným krokem postupuje z apoštolátu v rodině a okolí k apoštolátu v kněžství. Upoutá a zaseje dobré sítě. Drobné, ale hodnotné příběhy, většinou o malých skautících, vypráví *Albert Hublet S. J.: Têtes folles et coeur d'or* (Desciée de Brouwer, Paris, str. 195, cena 7 frs); spisovatel zná duši chlapeckou a vzácným uměním dovede pohnouti mladým srdcem k ideálu. V německém Herderovo nakladatelství vydalo tři svazky díla *A. Wagner: Christusjugend* jako realizaci myšlenky dátí dnešní mládeži vzory hrdinských křesťanských ctností v životě současných vyvolenců Božích. I. sv. *Tapfere Jugend* je určen chlapcům do 15 let a seznámí je s mladičkými hrdiny jako *Vítkem F., Dom. Savio* a j.; sv. II. *Christuskämpfer* vypráví starším do 20 let opět o statečných jinoších, na př. o *Petru J. Frassati, Jáchymu de Silvia* atd. Svazek III. *Heilige Mägdlein* přivádí děvčátka do 15 let k jejich vzorům, *Nelii, Marii Filipetto, Aniče G.,* anamské hrdince pro *Krista Dan* a j. Životopisy jsou svěží a působivě zdůrazňují charakteristickou ctnost a životní podmínky každé osobnosti. Sejdou se všude. V polském překladu vyšlo v nakl. sv. *Vojtěcha* v Poznani příbuzné jednosvazkové dílo *Žofie Eltz: Godzina anielska*, str. 187. Eltzová opět kreslí postavy prohlášených světců, *Maura a Placida, Tarsicia, Šebestiána, Františka As., Petra Klav., Terezie Ježíškovy, Bernadetty, Imeldy* a j. Spádné skizy literární doplňuje originelní výprava *L. Schlechtlové*. Učiníte dobře, dáte-li našemu studentíkovi čísti takovou polskou knížku, zušlechťí srdce a sblíží s bratrským jazykem. Mnohou šťastnou myšlenku ke sv. Mikuláši vnukne skvostná knížka *A. A. Zürcher: Sankt Nikolaus und sein Knecht Ruprecht* (Kanisiuswerk, Konstanz-Fribourg, str. 28, vel. formát, ill. *M. Annen*); srdečným způsobem seznámí s německým folklorem svatomikulášskvm, jež vyjadřuje veršem i obrazem a ukáže našemu vychovateli nové struny srdce dítěte. K alojsiánské literatuře přibyl velmi dobrý spisek *G. Bodini: La fanciullezza di Luigi Gonzaga* (Sales, Roma, str. 49, cena 4 liry, ill. *C. Argentati*); nevypráví celý život světcův, nýbrž doplňuje kostru zpráv o jeho dětství v živý obraz vytrvalosti a vyrovnanosti svatého mládí.

Ú L O M K Y

„Denně jsem umíral.“

(Dokončení.)

Desátý rok jeho úřadu — novicmistra se blížil. Podle stanov řádových dostává novicmistr, který zastával dobře tento úřad deset let, různá privilegia. P. Albert se netěšil na privilegia, nýbrž toužil po větším klidu. Sliboval si, že se bude moci lépe věnovat sobě a bude se moci „více starat o svou spásu“, jak říkal. Proto jen toužil složit úřad novicmistra. — Avšak na zemi toho klidu neužil. Ještě než dokončil desátý rok svého úřadu, najednou před velikonoce r. 1898 vážně se „cítil unaven“. Na Boží hod velikonoční sloužil poslední mši sv. Po mši sv. byl velice znaven. Bratři však poznali, že to není jen únava; byl povolán lékař, který zjistil těžký zápal plic. Proto nemocný žádal ihned zaopatření sv. svátostmi. Když mu kdosi řekl, že jeho nemoc je velmi vážná, pravil s úsměvem: „D e n n ě j s e m u m í r a l !“ — On, který prožil v utrpeních celý život, jehož život byl vlastně ustavičný zápas se smrtí — on to mohl říci!

„D e n n ě u m í r a l !“, proto se snažil stále o větší a větší dokonalost, aby tím dokonaleji „chodil s Bohem“, jak praví Písmo sv. Ten, kdo denně umírá, není téměř schopen hříchu.

Ještě krátkou dobu před smrtí rozmlouval dlouho s P. provinciálem, který u něj byl ve dne i v noci. P. provinciál pak řekl bratřím, že „to byla krásná slova“, která mluvil P. Albert, že „to byly zpěvy, umírající labutí“.

Nastal poslední boj, na němž závisí vše. Podle řádového obyčeje se sešli všichni bratři k loži

umírajícího. Zpívali „Salve regina“ Královně nebes, aby přijala svého věrného ctitele P. Alberta pod svůj ochranný plášť „z tohoto slzavého údolí“. Pak zpívali antifonu k sv. Otci Dominikovi: „O lumen Ecclesiae — ó světlo Církve“, aby přijal svého syna do řad svatých dominikánů v nebesích.

Rty nemocného šeptaly stále stělné modlitby. Konec se blížil, bratři se začali modlit modlitby umírajících. Ještě krátký zápas, poslední zde na zemi — a duše jeho se vznesla k Bohu — — — Jak žil — tak zemřel. Krásně, svatě žil, krásně, svatě zemřel. 19. dubna 1898 odešel k Bohu, aby získal všechna privilegia za svůj svědomitě zastávaný úřad novicmistra. Mladý věkem, ale „vykonal věci mnohé“. Měl 33 let, 16 let byl v řádě po sv. profesí, 10 let kněžství. Jeho tělo očekává slavné vzkříšení na hřbitově v Bystřici u Olomouce, kam jej dala převézt jeho starostlivá maminka po několika letech z olomuckého hřbitova.

Škola svatých. Při modlitbě breviáře mi za četby životopisů svatých utkvělo v duši, že žádný světec se nepovznesl na stupeň dokonalosti, kamž jej vedla milost, bez ustavičné války se všemi vnitřními i vnějšími smysly. Chceme-li obrátiti bližní a posvětit sebe, nemáme jiného prostředku leč modlitbu a umrtvování, ustavičné obětování svého těla a sebe celého. (P. K. Lauzier.)

Odpočinutí smrti. Čím více v sobě cítím dojem únavy . . . tím lépe chápu odpočinutí, dobro smrti: *requiescant a laboribus suis*. Oddechnu si od svých prací . . . Smrt je pravé odpočinutí bez únavy, bez přesycenosti, bez neklidu, v náručí Boží. To jest ten odpočinek, kterého mi budou přáteli od prvního odřikávání *De profundis* nad vychladlým tělem. Odpočinutí věčné, dejž mu, ó Pane, a světlo věčné ať jim svítí. Amen. (P. Lescoeur, *Les deux vies*.)

První cesta apoštolátu. My, kteří jsme křesťany a snažíme se bránit Krista, nezapomínejme nikdy, že první zbraní je dobrý příklad. Příklad, že není pravý, není-li z nitra podporován hlubokým vnitřním životem, modlitbou. Neboť pohled přítele, kterého chceme přivést ke Kristu, je ustavičně obrácen na apoštola a tento pohled je podezřivý a přísný; na to nezapomeňme nikdy. Důvěrnou a milující modlitbou dosáhneme často daleko více než krásnou a výmluvnou rozmluvou. K příkladu a k modlitbě se pojí činnost: vznešený pohyb člověka k bratru, aby jej přivedl na pravou cestu; tento pohyb musí být proniknut nesrovnatelnou láskou, která je vlastní katolické Církvi, a které je plna duše opravdu křesťanská. (Evž. Connort.)

Aureola, svatozář. Aureolou, svatozáří, či nimbem bývá nazýván světelný kotouč, kterým malíři a sochaři zdobí hlavy některých osobností. Ve starověku Egypťané, Řekové a Římané zdobili aureolou sochy bohů. Někteří míní, že tato ozdoba vlastně vznikla z obyčejného kovového kotouče, jenž chránil sochy, umístěné venku, před vlivy povětří. Také císařové, kteří svůj původ odvozovali od bohů, bývali na obrazech, zvláště na mincích, ozdobeni nimbem. Tento zvyk se objevil i u některých pozdějších křesťanských císařů. Ale pomalu nimbus nabýval symboličnosti moci, vznešenosti, v době Konstantinově je již znakem moci Krista Pána, potom se stává ozdobou andělů, Panny Marie a svatých. Aureola, corona aureola, zlatá koruna, má podobu zlatého kotouče nebo jen kruhu okolo hlavy osobnosti, která jí má vyniknouti nad okolí. Aureola Kristova je křížová, crucigera, t. j. uvnitř se v ní rýsuje kříž. Podle nynějších zvyklostí náleží aureola Spasiteli, Panně Marii, andělům a svatým. Blahoslavenci mají jen nimbus, t. j. světelnou zář, která je kol hlavy nejsvětější a poněmáhle se ztrácí. Osoby ještě žijící byly ozdobeny aureolou hrnatou, jak na př. nacházíme na fresce sv. Zacha-

rláše pap. v chrámě Sta Maria Antiqua. Co užívání slov podle dnešního smyslu náleží aureola svatým, andělům, P. Marii a Spasiteli, nimbus pak blahoslavencům. V aureole bývá někdy i vepsáno jméno světce či světice.

Text II. Mojž. 25, 24 n: „Obložíš jej (t. j. stůl ze setimového dřeva) čistým zlatem, uděláš mu kolokol zlatý rámec, na tom rámcí prolamovaný věnec zvýší čtyř prstů a nad ním druhý zlatý věnec“, je podnětem scholastického učení o trojí koruně slávy nebeské: koruna svatých zdobí všechny nebešťany, koruna mučedníků zdobí mučedníky a koruna panlců zdobí duše z lásky k Bohu zachovavší panictví. Sláva a čest všech tří korun slávy náleží v nejvyšší míře Panně Marii, jako královně všech svatých, mučedníků i panen.

Diecésní proces mučedníků revoluce v Alsasku nařídil zahájit štrasburský biskup msgr. Ruch. Ordinarius würzburgský otevřel diecésní proces augustiniána P. Pia Kellera, jenž zesnul r. 1903 ve věku 78 let. Přes 50 let pracoval na obnově řádu augustiniánů v Německu a s pomocí Boží Jej přivedl k novému květu.

Ukolébavka. Pařížská herečka Zuzana Delorme stála na prahu skvělé kariéry. Napřed jí dávali jen menší role, ale v nich se docvičila a záhy si dobyla prvního místa. Rok téměř okouzlovala Paříž svou rolí v Ukolébavce, jejíž děj se od začátku až do konce odehrává v klášteře; Zuzana hrála děvče, které bylo nějakou dobu v klášteře jako novicka, ale poddalo se touze po světě. Loučení děvčete se sestrami hrála Zuzana tak oduševněle, že tato scéna byla základem úspěchu kusu. Nikdo netušil, že Zuzana nehraje, nýbrž žije. A než rok uplynul, otevřela se jí brána kláštera v Grenoble, přes lákavé nabídky a výhodné smlouvy. Hlas Boží milosti jí zazněl z role Ukolébavky.

Ú L O M K Y

Svatí a svět. Čteme raději život Robinsona a barona Trenka, než životopisy svatých. Ne, že bychom dávali přednost zlu či nepravosti, ale poněvadž se domníváme, že ctnost nemá zajímavosti, a my milujeme zajímavé příběhy. Jak se mýlíme! Život téměř všech svatých je dramatem plným vášní a nečekaných událostí, dramatem, v němž i tělo má svou roli. Neboť svatí se nezbavili těla, nýbrž zůstávají lidmi, podstatně lidmi, kteří nepohrdají ani drobnými radostmi obyčejných smrtelníků, leč že hledají vznešené radosti obětavosti a oběti. Takové radosti nejsou jistě všem přístupné. Ale když společnost pohrdá duchovními hodnotami, jež pozvedají světci, když společnost staví na oltáře jen hrubé modly nízkého materialismu, počíná se kaziti a snižovati. M. De La Palisse.

V pověsti svatosti zemřel Kliment Marchisio, farář v Rivalba Torinese, žák bl. Josefa Cafasso a zakladatel kongr. Dcer sv. Josefa. Tato kongregace je založena výlučně na to, aby pečovala o zhotovování náležitých hostií, mešního vína a bohoslužebných rouch. Tato myšlenka mu svítla při pouti v Lurdech, a nebyla bez základů: stávalo se, že místy se užívalo ke mši svaté lékárnických oplatků a ovocných šťáv, nikoliv vína. Kongregace Dcer sv. Josefa se v Itálii dosti rozšířila, v Římě samém byl založen dům na přání Pia X. — Kanada zachovává svatou památku františkánského misijního aspiranta Gérarda Raymonda, jenž zemřel 5. července 1932 v Québecu, ve věku 19 let. Toužil po mučednictví, obětoval se Pánu Ježíši, aby usmí-

řil hříchy lidí a spasil duše. Jeho známí jej nazývali „malý světec Québecu“ — Diecéšní proces P. Jakuba Rema S. J. vykonal ordinariát eichstädtský za účasti generála T. J. P. Ledochowskiho. P. Rem se narodil 1546 v Bregenz, do Tovaryšstva vstoupil r. 1566 v Římě; v noviciátě byl jeho druhem svatý Stanislav Kostka. Po vysvěcení působil na řádové koleji v Dillingen, kde založil první Mariánskou družinu v již. Německu. Později působil v Mnichově a v Ingolstadtu, kde i zemřel 12. října 1618; pochován byl pod vchodem do chrámu P. Marie Vítězné. Třicetiletá válka, špatný výklad předpisů Urbana VIII., rozpuštění řádu, josefinismus, kulturní boj v Německu a vypuzení jesuitů bylo příčinou velikého prodlení v provedení beatifikačního procesu. Z podnětu prvně Mariánské družiny v Bregenz a tamního ordinaria msgra Waitze a na žádost četných Mariánských družin byl informativní proces zahájen koncem r. 1932.

Modlitba za kněze. Ó můj Ježíši, chci se strávití za všechny úmysly tvého kněžského Srdce a toužím obnoviti tuto obět při každém tepu svého srdce. Otče, tvé děťátko Tě prosí, abys v něm viděl jen velebnou Tvář jeho Chotě, Ježíše. Duchu svatý, dej zemi misionáře ohně a vlož do mé duše své dary lásky a síly, abych byla vskutku jejich sestřičkou a abych Ježíšem, Knězem a Hostlím, v Něk a s Ním se stala „chválou slávy“ nejsvětější Trojice. (S. Marie Anežka, františkánka P. M. v chrámu.)

Církev a péče o dítě. Stálo za práci vybrati z dějin všechny projevy lásky Církve k dítěti. Z životopisu sv. Hilaria Arleského jsme si zaznamenali: Pohanskému zvyku pohazování dětí počal již Konstantin od r. 331 čeliti nařízením, že kdo se ujme pohozeného dítěte a vychová je, má na ně plné rodičovské právo. R. 412 doplnil Honorius toto nařízení ustanovením, že biskup bude pěstou-

nům dávatí zvláštní potvrzující list. Ale přesto lidská chtivost dovedla zneužití křesťanské lásky milosrdné k opuštěným dětem a stávalo se, že se u pěstounů nalezců, zvláště když pěstouni byli bohatší a váženější, přihlásili „rodiče“ dítěte. Věděli, že pěstouni srostli s dítětem a dítě s pěstouny, byli proto ochotni za přiměřené výkupné obětovati svou „rodičovskou touhu“ Když pěstouni nechtěli vykoupiti dítě, „rodiče“ se nebáli ani násilí. Za takových okolností si všichni dobročinní křesťané rozmýšleli ujmouti se pohozených dětí. A proto na koncilu Vaisonském nařídil sv. Hilarius, aby v každém kostele v každou neděli jáhen při bohoslužbách s kazatelnou ohlašoval, že ta která rodina se ujala takového a takového pohozeného dítěte, kdo se k němu chce hlásiti jako rodič, má tak učiniti do 10 dní. Po desíti dnech přestává všechno právo tělesných rodičů, nastává právo pěstounů a kdo by později chtěl dítě vymáhati, bude stíhán církevními tresty. Toto ustanovení bylo pak přejato i do říšských zákonů všeobecně platných.

Stopou sv. Vincence z Paul. Velikost křesťanské lásky k Bohu a k bližnímu sv. Vincence z Paul ani dlouhými staletími neztratila ničeho ze své síly. Jest velmi poučno sledovati jeho stopu v životě světců a blahoslavenců posledních dob. Bl. Vincencie Gerosa založila kongregaci pro chudé a zasvěcenou sv. Vincenci, sama přijímá jméno Vincencie. Sv. Michaela nejsv. Svátosti přišla do Paříže s pevným úmyslem, že vstoupí k Dcerám Lásky (kongr. zal. sv. Vincencem); bratr jí v tom sice zabránil, ale později zakládá ústav Lásky a nejsv. Svátosti. Sv. Josef Cottolengo zasvětil „domeček“ sv. Vincenci z Paul. Sv. Jan Bosco napsal „měsíc“ sv. Vincence. Sv. Jana Antida Thouret byla kongregaci Dcer Lásky urvána revolucí, po níž založila novou řeholní rodinu pod ochranou svatého Vincence. Bl. Kateřina Labouré byla řeholnicí Dcer Lásky, sv. Luisa de Marillac zase spolupracov-

nicí sv. Vincence a spoluzakladatelkou Dcer Lásky. Sem by pak slušelo ještě připočísti nepřehledný zástup řeholníků a řeholnic Lazaristů a Dcer Lásky a údů vincenciánských konferencí, kromě ještě jiných řeholí a nábož. sdružení, jež se utíkají pod ochranný plášť světce milosrdné Lásky.

Radostné naděje v Říši středu. Farář pekingské katedrály, domorodý kněz P. Petr Tung, slavil sedmdesáté narozeniny. Nejvzácnějším darem k této slavnosti bylo tabló, na němž jest jubilant obklopen obrazy osmnácti čínských kněží, kteří vzešli z jeho farnosti a jež sám přivedl k branám semináře. Tuto radost mu bude jistě každé horlivé kněžské, a také laické srdce věrných farníků své farnosti, z dobrého srdce závidět.

Cesty za dušemi. Kteréhosi dne se P. Maria Antonín, kapucín a „světec toulouský“, vracel do kláštera předměstím Cote-Pavée. Míjel jakéhosi rozpotáceného člověka, páchnoucího alkoholem. Opilec zaškytal a hodil po kapucínovi známý popěvek: „Otče kapucíne, vyzpovídejte mou ženu, otče kapucíne, vyzpovídejte ji dobře!“ Kapucín se neuměl divit. Byl přesvědčen, že i hlas ožraly může býti poslem Nebe, uzná-li tak Prozřetelnost za dobré, a proto vzal doslovně opilcův popěvek, následoval jej až k jeho obydlí, u vchodu jej odstrčil, předešel ho a lezl až k jeho pelechu. Tu ochlasta otvíral zamračené oči; viděl, že vtip nekončí dobře a zaraženě vyzýval otce, aby se vrátil. „Nechtěl jsem vás urazit; to bylo jen ze žertu. Co byste tu chtěl, Otče?“ „Vyzpovídat tvou ženu, žádals mne o to před chvílí aspoň padesátkrát.“ Vztek opilce, řvoucího do strhání, pobouřil celou čtvrt; zakročil strážník. Z díry — jiného jména nebylo pro opilcovo obydlí — volal Otce hlas umírající ženy. Přání ženy bylo jasné, přede dveře se „ve jménu svobody svědomí“ postavil strážník. Otec uvnitř vyzpovídal ženu, udělil jí rozhřešení a

poslední pomazání. Otec skončil své poslání u ženy a táže se človíčka, který již ze tří čtvrtin vystřízlivěl: „A to je všechno?“ „Nikoliv, Otče, byl jsem ničema. Zaplatím dluh: vyzpovídejte i mne!“ Víckrát také nepil. — Příběh končí jako v mravokárné povídce. Ale je to život.

Kterak patřiti na mravní bídu? ... Mám na starosti vojenské vězení a přiznávám, že nemohu patřiti na tolik mravního úpadku bez hlubokého soucitu. (Abbé Marceille.)

Kanonisovaní kanovníci. Revue des Saints v čísle květnovém 1934 uvádí výsledek badatelské snahy kanovníka Buléon, jenž podle brevíře sestavil seznam kanonisovaných světců, kteří byli kanovníky nebo v důstojnosti kanovnické jako světci zemřeli: Sv. Stanislav, mučedník, kanovník a potom biskup krakovský (1030—1079): *Dei providentia Canonicus Cracoviensis factus* (z Boží prozřetelnosti učiněn krakovským kanovníkem); sv. Vilém (1234), kanovník tourský, potom biskup v Saint Briec — *capitula Turonensi cooptatus* (přijat do kapituly tourské); sv. Gobrián (725), kanovník, potom biskup Vanneský — *venetensi capitula aggregatus* (přičleněn vanneská kap.); sv. František Saleský (1567—1622), kanovník, později biskup ženevský — *Genevensis ecclesiae et praeposituram adeptus*; sv. Rajmund Peñafortský (1176—1275), kanovník barcelonský, dominikán; *Barcinonensis Ecclesiae canonicatu et praepositura ornatus*; sv. Mikuláš Tolentinský (1245—1306), kanovník kapituly kol. Sv. Spasitele v Sant Angelo v Pontano (diec. Fermo) — *canonicus factus*; sv. Hyacint (1185—1257) kanovník krakovský, potom dominikán — *inter canonicos cracovienses adscitus*; sv. Bruno (1035—1101), zakladatel Kartouzy, byl kanovníkem remešským — *ob egregias virtutes Ecclesiae Remensis canonicatu potitus*; sv. Jan Kř. de La Salle (1651—1719), zakladatel Bratří křesť. škol,

byl kanovníkem remešským — inter canonicos remenses adscriptus; sv. Jan a Scto. Facundo (1430 až 1479), kanovník v Burgos, potom augustinián poustevník — canonicus factus. Jako kanovníci zemřeli: Sv. Jan Nepomucký, kanovník pražský, náš světec — inter canonicos Ecclesiae Pragensis cooptatus; sv. Jan Křitel de Rossi (1698—1764), kanovník u P. Marie Cosmedinské v Římě — in collegium canonicorum ex obedientia cooptatus. Čestnými kanovníky byli tito světci: Sv. Silvestr (1177 až 1267), kan. v Osimo, opat; sv. Jan Maria Vianney (1786—1859), farář arský, jenž prodal kanovnícký úbor, aby měl peníze na svá díla; sv. Josef Benedikt Cottolengo (1786—1842).

Dvě chvíle ze života sestry Terezie Markety od Vtělení.

V Etudes carmelitaines otiskuje P. A. Bremond S. J. výňatek ze staršího jediného životopisu sestry Terezie Markety z parmského Karmelu. Budou nás zajímati dva úryvky, z nichž zvláště druhý je bohatý myšlenkou. Jak vypadal v Parmě den, kdy princezna Kateřina Farnese vstupovala do Karmelu? Celé město bylo jako o největší slavnosti, ruch na ulicích, prapory, slavobrány, nápisy, hudba a konečně slavný průvod z paláce na Karmel. Princeznu provázel celý dvůr. Město bylo na nohou. Průvod zahajovalo deset trubačů, jež vedl boloňský šlechtic Peloni. Za nimi pěší dvorní četa, s ní na dvě stě městských předáků a mnoho cizí šlechty, všichni bohatě vystrojení. Za šlechtou kráčela Kateřina, nádherně ustrojená, v nesčetném průvodu pážat. Šat princeznin byl z drahých vyšívaných látek, ozdobený drahokamy, na hlavě se stkvěl diamanty ozdobený věnec, s ramenou splýval královský plášť. Potom kráčela rodina princeznina, dvorní dámy. Po příchodu do kostela princezna přistoupila k oltáři, odhodila na zem rukavice a objala kříž. To bylo posledním důkazem odloučení

od světa, jež knížecí dělostřelectvo veřejně oznamovalo vypálením asi 5000 ran.

Sestra Terezie Marketa se nepoddávala snadno vůli. Zápasila, pozvolna prohrávala v nerovném zápasu. Konečně přišla chvíle, kdy zpovědník Božím jménem žádal věčný slib dokonalosti. Sestra se bála, vůle kolísala. Terezie Marketa hledá utišení v pilné práci sakristánské. Přecházela před obrazem trpícího Spasitele, jež umělec vymaloval spoutaného četnými provazy. Sestra slyší výčitku: „Pohled, má dcero, jak jsem spoután z lásky k tobě, ač jsem tvůj Bůh. A přesto ty jsi tak nevděčná a chceš užívatí svobody a odpíráš mi pouta slibu!“ Pochyby byly rozptýleny a později sestra umírá v heroické službě nakažlivě nemocných.

Věřící lékař u nemocného. Miluji své nemocné, neboť nemocní mne učí více milovati Boha. A když miluji v nemocném Boha, často mi nemocný pomáhá více než já jemu. (Dr. Batthyány, jenž se často modlíval mariánské hodinky, „aby poděkoval za milost, že se mohl státí lékařem“.)

Modlitba lékařova:

Wenn ich als Arzt und Mensch getan,
Was redlich meine Pflicht,
Meine ganzen Kräfte strenge an
Und mir's an Kraft gebricht:
Dann, lieber Gott, fleh ich zu Dir,
Nimm dich der Kranken an
und, bitte schön, ersetze mir,
Was ich als Arzt nicht kann.

(Dr. Batthyány.)

Životní zápasy ve světle víry. „Můj život jest jednotvárný,“ píše Pier Giorgio Frassati svému příteli v únoru 1925, „ale denně chápu jasněji, jaká je to milost býti katolíkem. Ubozí lidé, kteří nemají žádné víry! Žítí bez víry, bez hájení zdědě-

ného náboženství, bez ustavičného zápasu o pravdu, není život, ale živoření. My však nesmíme nikdy živořit, nýbrž žít, protože si musíme veřejně přiznati a denně vzpomínati, že my jediní máme pravdu, máme víru, abychom spěli k nebeské vlasti, a naději, abychom jí dosáhli. Proto pryč s každou trudnomyslností, která může býti jen tam, kde není víry. vzhůru srdce a vždy vpřed pro vítězství království Kristova ve společnosti!"

Přání sv. Gerarda Majelly: Boha vroucně milovati. — Býti s ním vždycky spojen. — Milovati všechno pro Boha. — Srovnávat se vždy s jeho svatou vůlí. — Mnoho trpěti pro Boha.

Z rozhodnutí sv. Gerarda Majelly. Mezi všemi ctnostmi tobě milými, můj Bože, nejvíce se mi líbí čistota a nevinnost v Bohu. Ó nekonečná čistoto, s jistotou doufám, že mne uchráníš každé sebelepší nečisté myšlenky, do níž bych mohl já ubožák klesnouti na tomto světě. — Jen ve třech případech budu mluvívat: Slouží-li má řeč k opravdové slávě Boží, dobru bližního a nějaké mé potřebě. — Za každé slovo nemající význam pro čest Boží, jež bych chtěl pronést, pomodlím se povzdech: Můj Ježíši, miluji tě z celého srdce! — Nikdy nebudu ani dobře ani zle mluvit o sobě samém, nýbrž budu se tak chovat, jako bych nebyl na světě. — Budu nepřítelem každé zvláštnosti. — Zpozoruji-li nějakou chybu, které se dopustil můj bližní, dám si pozor, abych ho nenapomínal před jinými. Učiním to mezi čtyřma očima co nejlaskavěji a tichým hlasem. — Mé hlavní předsevzetí zní: Darovati se dokonale Bohu. Proto mi musí tahnouti na mysli tato tři slova: Hluchý, slepý, němý. — Nikdy se nesmějí u mne vyskytnouti slova: Chci, nechci, chtěl bych, nechtěl bych. Nechci nic, leč aby „se mně naplnila, Bože, přání tvá a nikoliv přání má“.

Ú L O M K Y

Svátostiny v životě věrných Božích. P. Ludvík Marceille (zemř. 1910), kněz svaté paměti, byl do hloubi proniknut věrou v milostnou moc svátostin. Jeho životopisec zaznamenává, že vždy při sobě míval lahvičku se svěcenou vodou. Bůh jej odměňoval. Sám sluha Boží vypráví tuto událost: Jednoho dne jsem procházel arabskou vesnicí (P. M. působil jako vojenský kněz dlouhá leta v Tunisu). Zaslouchl jsem, že kdosi na mne volá. U cesty ležela ubohá žena. Prosila „Marabú, marabú (arabský název kněží), pojď se mi podívat na nohu, velice mne bolí, dej mi léku, uzdrav mne “ „Ale, nebohá, vždyť já nejsem lékař, ani nemám léků Ale počkej, mám při sobě svěcenou vodu, tou ti vymyji ránu.“ Přistoupil jsem k ženě. Ukázala strašnou ránu, jakých je v tom kraji často a dosti vidět, a velmi znečištěnou. Rychle jsem ránu na noze omyl svěcenou vodou; byl bych ji políbil, ale nemohl jsem, byla to žena a Arabové by mnou pohrdali. Dal jsem chuděře požehnání a slíbil jsem jí, že zase přijdu. Po několika dnech jsem ji zase potkal, ale to již byla plna radosti a zdaleka mi dávala na jevo vděčnost máváním a voláním: „Marabú, jsem zdravá.“ — Školský bratr, který působil v Tunisu v blízkosti P. Marceille, vypráví jinou událost: Ze starého stropu v pokoji bratra ředitele spadlo několik jedovatých štírů na postel. P. Marceille pokropil strop svěcenou vodou a víckrát se ve stropě žádný štír neukázal. — Se životopiscem P. Marceille rovněž těmito událostem nedáváme názvu, který by snad byl oprávněn, jen je uvádíme jako projev a povzbuzení víry.

Příklad pro boj s veřejným znemravňováním.

V životopisu P. Marceille jsme našli tento maličký bohatý zápis: Na pensi žil v Toulouse. Jeden obchodník obrazy vystavoval ve výkladu několik nepřístojných kreseb. P. Marceille vstoupil do obchodu, kresby zaplatil a před očima obchodníkovými je roztrhal. Odešel. Za několik dní jej spěšně volali k nemocnému. Nemocný bydlel v sousedství obchodu, v němž P. Marceille prováděl očistu. „Důstojnosti,“ pravil nemocný, „Vaše onehdejší jednání se mne velice doktlo, rád bych se u vás vyzpovídal.“ — „Tak Bůh,“ píše životopisec, „často užívá na obrácení duší toho, co hloupost lidské moudrosti nazývá výstředností.“

Vůně legendy. P. Marceille se za své činnosti v Tunisu a vůbec po celý život rozdával, v každém smyslu, duchovně i hmotně — psal své tetě: „Nestahuji příliš tkaničku u svého váčku, neboť jak zavříti srdce před voláním bídy, když slyšeti hlas: „Co ve jménu mém dáváte chudému, mně dáváte“? „Touto Boží hudbou se mi točí hlava Raději bych umřel, než bych nedával.“ Děti měly první právo na jeho štědrost, bez rozdílu, křesťanské či mohamedánské, a všechny svorně volávaly „Dobrý marabú!“ Stalo se pak, že jednou šel P. Marceille na vzdálenou stanici. Z opatrnosti mu velitel vždy dával jednoho či dva průvodce, ale tenkrát šel kněz sám. Zapadl do pustého kraje. Najednou se blíží hlouček Arabů. Rázem se probudila nájezdnická a mohamedánská krev. Naprostá samota jim zajišťovala beztrestnost. Vrhli se s křikem na kněze, spoutali jej a chystali hranici, že jej upálí za živa. Ale najednou jej jedno děcko poznalo: „Dobrý marabú, dobrý marabú!“ Děcko povědělo vše, co vědělo, co vidělo, co také dostalo samo od P. Marceille. Proud nadšení rozdivočených Arabů se obracel a netrvalo dlouho, zajatec byl zbaven pout a dobrotivý zajatec, marabú rúmi, ještě odložil odchod na věčnost, neboť Arabové

jej se slávou vysadili na koně a odvezli nazpět do ležení. — Což se nestalo „anno dazumal“, nýbrž v letech osmdesátých a je potvrzeno svědky.

Horlivost lásky a věrnost povinnosti. Stává se někdy, že duše v neuspořádané horlivosti službě Bohu zapomínají na povinnosti stavu. Láska k Bohu jako by je odváděla. — V životopisu sv. Gerarda Majelly uvádí P. Špůrek tuto vzpomínku P. Tannoia: Bylo dojemné viděti, jak se někdy střetla v srdci Gerardově láska k Ježíši Kristu s poslušností, při čemž ovšem vždy zvítězila poslušnost. Když jsem byl jednou v kostele, od Gerarda jsa nepozorován, viděl jsem, jak poklekl u stupňů oltářních, chtěje odejíti, a potom bojoval a zápasil, aby opět povstal. A ježto se cítil spoután, pozvedl hlas a promluvil: Nech mne jíti, mám práci! Potom chvatně odešel, jako by jen násilně mohl se odtrhnouti z přítomnosti svatostánku.

Životopisy svatých a duchovní četba pro mládež. Je záhodno, aby též naše naděje, mládež, dostávala dobře vypracované životopisy svatých, vzorů svého života. Hodně se po té stránce přičiňují Francouzi. Ve sbírce *L'année en fêtes* (Desclée de Brouwer, Paris) vyšlo posledně od *Jacqueliney Vincent Sainte Thérèse de Lisieux* (str. 139, cena 10 frs.); srdečně provádí děti životem veliké světice, která přece je dětem blízko svým duchovním dětstvím a často k nim promlouvá svými něžnými slovy. Poněkud jinak koncipuje přátelství dětí se sv. Terezií P. Marie Bernard O. Cap.: *Là-haut. Le ciel.* (Impr. des Missions Africaines, Lyon; str. 128); tento spisek vzešel jistě z promluv, v nichž duchovní vůdce mládeže ukazoval dětem vítěznou cestu sv. Terezie; zde najde náš katecheta mnohé praktické zrnko. V českém věnovaly dětství sv. Terezie školské sestry OSF. knížečku *Terezička v pensiónátě* (Praha-Vinohrady; str. 83, cena 7 Kč); touto knížkou dáte mnoho dobrého našim děvčatům, podobně jako druhou knížečkou tamtéž vydanou *Děti u blahoslavené Anežky* (str. 62, cena 5 Kč), v níž B. Dlouhá, naše spolupracovnice, vypráví dětem o dětství naší světice. Již před lety vydaly též vinohradské sestry svěží životopis sv. *Gabriela Possenti* (str. 152, cena 8 Kč), jenž bývá nazýván sv. Aloisem naší doby;

především v rukou mužské mládeže může přinést mnoho dobra právě příkladem sv. čistoty, odříkavosti, pravého veselí. Příště však bude třeba dát knížce lepší výpravu. Stručný životopis dobrého vlastence, nadšeného bojovníka a apoštola Kristova Evžena Connorta vydala Bonne Presse (Paris; str. 127, cena 2 frs.) ve zpracování A. Ducosově; hrdina jest ozdobou a příkladem vojenského a námořnického stavu. Z knih Società editrice internazionale, Torine, zaznamenáváme dvě knížky životopisné: Giovanni Cassano: La giovinezza di un grande (str. 258, cena 5 lir) a L'Angelo di Mornese (str. 250, cena 6 lir). Prve jmenovaná knížka vypráví chlapcům o mládí sv. Jana Bosko a o jeho činné lásce k chlapecké duši, na jejíž záchranu a povznesení stále myslel a pro ni pracoval. Vychází již ve 4. vydání, což konečně nepřekvapuje, uvážíme-li přitažlivost lásky světcovy. V druhé knížce se opět dívkám vypráví o životě obětavé a pokorné spolupracovnice sv. Jana Bosko a spoluzakladatelky Dcer Panny Marie Pomocnice křesťanů služebnice Boží Marie Mazzarello (jejíž životopis též je připraven pro „Vítěze“). V obou dílech projevuje autor mistrovský talent vypravěče a vychovatele mládeže. V Herderově sbírce Christusjugend vychází jako IV. sv. od E. W a g n e r a Freundinen Gottes (str. VIII—104, cena 1.40 Mk), v níž odrostlejší dívky poznávají své nové vzory Marketu Lekeux, Marketu Sinclair, Marii Lucemburskou, Matyldu de Nédonchel, sestru Marii Bonaventuru a Kláru Boscher; i o tomto svazku platí stejné uznání jako o dřívějších třech dílech sbírky. Dívčí srdce rovněž potěší románek duchovního přátelství školáků Jakuba a Kateřiny, již přítel otevřel výhled na následování Pána láskou a obětí; vyšlo pod názvem Catherine Fougère z pera Jacqueliny Vincent (Desclée de Brouwer, Paris; str. 307, cena 9 frs); četba takové knihy může v přelomu dětství býti mnohé mladé duši záchranou. Ochranu a posilu poskytne mladým duším také četba spisku P. Michala Geschwinda, eudisty: Vivre du Christ (Desclée de Brouwer, Paris; str. 91, cena 3 frs), jež hřmí v mladé duši, aby se zaplnila a žila Kristem a jistě mladými srdci pohne. Vzácnou knihu dr. Tihaméra Tótha: Kristus a mládež (str. 179) vydaly školské sestry OFM. na Vinohradech; za tuto knížku jim bude nesčetně mladých duší vděčno, jsou každá jako na dlani spisovatelově, tak je zná, tak je miluje; jen ji dejte našim mladým, dáte jim kompas, milého přítele.

Učený biblista a vroucí ctitel rodného jazyka nesložil po překladu Starého zákona ruce v klín, nýbrž překládá postupně i části N. Z., věrně a při tom opravdu lahodně, jak náleží pro posvátný text, k němuž dává i dosti důkladný výklad. Srovnajte úryvky z tohoto překladu listů sv. Pavla Korinťanům a znovu poznáte, čeho vzácného se nám Hejčlovým překladem Písma dostává.

HUYSMANS J. —K.: Les meilleurs textes. (Desclée de Brouwer, Paris.) Str. LXIII—556, cena 15 frs. — Ve Francii je hojně rozšířen zvyk vydávati kytice, výbory nejkrásnějších míst z vynikajících spisovatelů. De Brouwerovo vydání výborů má vhodný formát, pěknou úpravu a láci, výběr se děje velmi pečlivě. Ke každému je dobrý úvod a bibliografie. Sejde se u nás mnohým, neboť poskytuje levnou příležitost k poznání celého básníka.

KOENIG J.: La Vierge de Lourdes. (Téqui, Paris.) Str. 348, cena 15 frs. — Ctitele Panny Marie Lurdské a zvláště kazatele potěší tato knížka, která přehledně vypráví lurdská zjevení a život sv. Marie Bernardy; nejvíce místa dává výkladu o apologetickém a výchovném významu Lurd. Stejně povzbuzují k úctě a k vděčnosti zaznamenaná fakta význačných zázračných uzdravení tělesných a duchovních, neboť milostná zář Paní proniká i k bludačům i do krajů, kde teprve počíná zníti zvěst vykoupení.

LACOSTE E.: Le R. P. Francois Picard. (Bonne Presse, Paris.) Str. 560, cena 15 frs. — Život obdivuhodného bojovníka za práva Boží, budovatele rozsáhlého apoštolaťu katolického tisku Bonne Presse, misionáře, druhého generálního představeného assumptionistů, P. F. P., jest opravdu strhující. Prožíval veliký zápas o království Boží ve Francii, již svou osobou a dílem své řehole dal dodnes nedoceněné hodnoty. Životopis křesťanské statečnosti, obětavosti a nezdolnosti.

MARCAULT CHARLES: Réalisons le Message du Sacré Coeur. (Desclée De Brouwer, Paris.) Str. 127, cena 4.50 frs. — Autor vášnivě obhajuje povinnost Francie, aby podle poselství sv. Marie Markety přijala Božské Srdce na svůj prapor. Nutí k otázce o vhodnosti uskutečnění tohoto poselství.

NEUSS WILHELM: Josef Stoffels, ein Priester unserer Zeit. (Benziger, Einsiedeln.) Str. X—152, cena 4.50 frs. — Vznešená postava kolínského světicího biskupa vyniká v tomto spisku jak v životopisné skizze, tak ve výběru úryvků promluv a dopisů. Nadání ani studium nebylo důvodem kožené učenosti, nýbrž novým popudem k horlivé pastýřské činnosti. Budí lásku a úctu k duchovnímu stavu.

SAINT AUGUSTIN: Les plus beaux sermons. (Bonne Presse, Paris.) Str. 436, cena 15 frs. — Kanovník G. Hu-

meau vydává III. díl svého
velikého biskupa sv. Augustina,
tvoří výbor z kázání de tempore
Vydání je latinské, zavděčí se všem
povazí dražší soubory. Poskytne
četbu.

STOCHI LUISA: Storia di un f
orto, Verona.) Str. 127, cena 3
prostředí vyrostlo „zrníčko“ lá
Matuzzi, rozemílané žernovem u
ševního, aby se mohlo státi n
Páně. Stránky posilující duše, se
mi zkouškami.

UNDSET SIGRID: Hellige Angel
burg.) Str. VI-58, cena 2 Mk. — Očekávání, ke kterému
opravňuje genius S. U., se nezklamalo v tomto životopi-
su; věřící umělkyně pochopila velikost veliké dobroti-
telky a dovede ji také vyjádřit takřka formou vítězství
věrných Božích. Zvláštní cenu má nejdelší, jaksí úvodní
kapitola Žena a kultura.

RUINART THIERRY DOM: Mabillon. (Desclée de Brou-
wer, Paris.) Str. 236, cena 15 frs. — Nedávné třetí sto-
ročí narození proslaveného církevního historika Mabil-
lona, benediktina, pobídlo k přetisku životopisu spolu-
pracovníka Mabillonova T. Ruinarta, jenž má na mysli
více životní a duchovní obraz velikého badatele, než
jeho vlastní vědecké dílo. V Mabillonovi nacházíme
vzor učence, jehož duše byla do poslední chvíle tak
svěží v lásce k řeholi, zakotvená ve službě Pravdě nej-
vyšší.

VIESER DOLORES: Der Märtyrer und Lilotte. (Schö-
ningh, Paderborn.) Str. 400, cena 4.80 Mk. — Setkávají
se dvě duše, jiných věřících, dívka odrostlá, bez myšlenky
na Boha; který svět zvítězí? Mladý Inigo, Mexikán, slyší
hlas Králův a vrací se do vlasti, aby za něj konečně vylil
krev. Rozloučení a duchovní vítězství křísí odumřelou
duši Lilotty, mučedníkovy přímlyva ji zvedá. Dolores
Vieser ryžuje ze svých pokladů ryzí kov umění, které
hřeje, pozvedá, proniká do hloubky; je duhovou rosou.

WERRIE PAUL: La légende d'Albert I-er. (Castermann,
Tournai.) Str. 153—XVI. — Belgičané a Francouzi složili
mnohý tribut literární na hrob hrdinského krále Alberta;
uvážíme-li, v jakém viru a kvasu Albert I. vedl svůj ná-
rod, pochopíme, proč autor dává jeho životopisu, vy-
právěnému s tolikou láskou a úctou hlavně mládeži,
název legendy, zvěsti o hrdinovi ducha.

Cena 3 Kč.

Měsíčník Vítězové. Revue Na Hlubinu. Edice Krystal. Vydávají profesori
bohosloveckého učiliště řádu dominikánského v Olomouci. Za redakci od-
povídá Fr. Macura v Olomouci. Tisknou Lidové závody tiskařské a nakla-
datelské, spol. s r. o. v Olomouci.